

అష్టాదశ పురాణ సారము

- బ్రహ్మశ్రీ వేమూరి జగన్నాథ శర్మ

ఆధ్యాత్మిక, జ్యోతిష, వాస్తు, ఆరోగ్యాది అనేక విషయాలు తెలుసుకోండి... ఫేస్ బుక్

Like us to follow

@mohanpublications

ఆధ్యాత్మిక గ్రంథ నిలయం

మోహన్ పబ్లికేషన్స్

కోటగుమ్మం, అజంతా హోటల్ ఎదుట,
రాజమహేంద్రవరం - 533101.

అష్టాదశపురాణసారము

మొదటి భాగము

ఇందు

శ్రీ శివ, స్కంద, పద్మ, లింగ పురాణములు గలవు.

బ్రహ్మశ్రీ వేమూరి జగన్నాథశర్మ
విరచితము.

పబ్లిషర్సు :

రామా అండ్ కో.,

హెడ్ ఆఫీసు :— ఏలూరు.

(బ్రాంచీలు)

గుంటూరు - రాజమండ్రి - భీమవరం - తెనాలి - విజయనగరం.

స్కూలు మా యథీనము]

[వెల రు. 1—4—0

విషయసూచిక

—:0:—

	పుట
ఉపోద్ఘాతము	1
విజ్ఞాపనము	25
గ్రంథకర్త వంశానుక్రమణిక	28

శ్రీ శివపురాణము.

సృష్టిప్రశంస	2
తరణోపాయము	4
శివుడు చంద్రుని ధరించుట	6
విధూతి మహాత్మ్యము	8
ప్రకృతి మహత్వము, శివునిగర్వభంగము	10
శివునికి ప్రియమగు పుష్పములు	12
మారేడుచెట్టు పుట్టుక ✓	13
శివుడు హనుమంతు డగుట	16
అర్జునుడు, కపిధ్వజము	18
అర్జునునికి హనుమంతునికి వివాదము	24
అంజనాదేవి చరిత్రము	29
వాలి సుగ్రీవుల జన్మము	31
నందీ, భృంగుల జన్మవృత్తాంతము	33
పరశురామోపాఖ్యానము	36
కార్తవీర్యునకు జమదగ్ని పండుచేయుట	38
కార్తవీర్యార్జునుడు కామధేనువును కోరుట	40
జమదగ్ని కార్తవీర్యుల యుద్ధము	42

కార్తవీర్యుడు 2 వ సారి యుద్ధము చేయుట	43
డిటా 3 వ సారి డిటా	43
డిటా తిరిగి యుద్ధముచేయుట	44
రేణుకావిలాపము, సహగమనము	44
పరశురాముడు శివునివలన బాశుపతాస్త్రము పొందుట	48
పరశురామ కార్తవీర్యుల యుద్ధము	49
సుచంద్రుని యుద్ధము	53
భద్రకాళి దర్శనము	54
పరశురాముడు పాపవిముక్తికై బ్రహ్మను, శివుని దర్శించుట	}	...	55
పరశురాముని జననము	56
పరశురాముడు తల్లిని చంపుట	57
ముక్తిసాధనములు	59
సింహాస్త్రప్రకారము	60
బృహస్పత్యపాఖ్యానము	61
శ్రీ స్కందపురాణము.			
శివుని మహిమ	65
దత్తునికి శివునిపై కోపకారణము	66
దత్తుడు యజ్ఞమారంభించుట	68
సతీదేవి తండ్రి యజ్ఞమునకు బోవుట	70
నారదుడు శివునితో సమాచారమును చెప్పుట	78
ఇంద్రునిదేవతలకు బృహస్పతి హితోపదేశము	81
దత్తుడు పునర్జన్మము దగ్గుట	84
ప్రాసాదపంచాక్షరీ మహిమాను వర్ణనము	86
శివాలయ మహాత్మ్యము	89
ఇంద్రుని మహారాజు కథ	90

కి రాతుడు శివభక్తుడై తరించుట	94
లింగము నెందుకు పూజించవలెను	97
బ్రహ్మ విష్ణువులు లింగమును శోధించుట	100
శ్రీమహావిష్ణువు లింగముయొక్క విశ్వరూపమును సంహరింపజేయుట	102
ఇంద్రునికి బ్రహ్మహత్యాదోషము	104
నహుషుడు దేవేంద్రుడగుట	106
యయాతి ఇంద్రుడగుట	110
ఇంద్రుడు బ్రహ్మహత్యచే విడువబడుట	110
వృతాసురుని జన్మము	113
వృతాసురుడు విజృంభించుట	113
దధీచిమహామునియొక్క దాతృత్వము	115
ఇంద్రుడు వృతాసునితో యుద్ధముచేయుట	117
ప్రదోషవ్రత విధానము	119
వృతాసురుని పూర్వజన్మ వృత్తాంతము	120
ప్రదోషవ్రతోద్యాపన క్రమము	122
ఇంద్రుడు వృతాసుని సంహరించుట	122
రాక్షసులు బలితో స్వర్గ మాక్రమించుట	123
బలిచక్రవర్తియొక్క పూర్వజన్మ చరిత్ర	125
తారకాసురుని కథ	127
కుమారస్వామి జననము	128
తారకాసురుని వధ	129
ఉమా నేత్రులు కలహించుట	130
శివుని పట్టాభిషేకము	133
శ్రీ పద్మపురాణము			
మధు కైటభుల వధ	134
దేవ, రాక్షస, మానవాదుల పుట్టుక	136

విష్ణుభక్తుల లక్షణము	137
గంగామాహాత్మ్యము	139
పీఠభద్ర, సోమభద్రుల చరిత్రము	139
ప్రమాదమునైన గంగలోపడి చచ్చుటవలన కలుగు ఫలము - సర్వేశ్వర శర్మ - మంజుకళా చరిత్రములు	} ...		141
మరణకాలమున గంగాపానఫలము - కాలకల్పడు తరించిన కథ	} ...		142
పద్మగంధి చరిత్రము	} ...		147
సముకలు గంగలో పడుటవలన కలుగు ఫలము	}		...
గంగయొక్క పుట్టుక	148
గంగరుని యశ్వమేధము	149
గంగ భూలోకమునకు దిగుట	152
గంగాయాత్రకు పోయెదనన్న కలుగు ఫలము	154
గంగయొక్క మహిమ	157
మాధవవర్మ భద్రదాశ్వముతో మాట్లాడుట	163
మాధవవర్మ ప్లక్షద్వీపమును చేరుట	164
గంధిని చీటి సులోచనకిచ్చుట	165
సులోచన మాధవవర్మను చూడబోవుట	167
సులోచనను మాధవవర్మ నాకరు తీసికొనిపోవుట	168
సులోచన అప్పరసలవద్ద ఇంద్రజాలము నేర్చుకొనుట	171
ప్రచేష్టుడు, విద్యాధరుడు, మాధవవర్మ ప్రయాగకుపోవుట	174
వాంఛావట మాహాత్మ్యము, పద్మావతి చరిత్రము	177
గయాశ్రాద్ధ ఫలము	179
ఆశ్వత్థ మాహాత్మ్యము	181
శ్రీ రామనామ మహిమ	184
శ్రీ జగన్నాథమాహాత్మ్యము	187

క్షేత్రమహాత్మ్యమును దెలుపు కథ	188
హరిశర్మ యను బ్రాహ్మణుడు, ఆర్తతాణ	}	...	191
పరాయణి యను వేశ్య, విశాలాక్షి యను			
బ్రాహ్మణ స్త్రీల చరిత్రములు			
బ్రాహ్మణ మహిమ	195
విప్రపాదోదక మాహాత్మ్యము,	}	...	197
భద్రాత్ముడను బ్రాహ్మణుని చరిత్రము			
ఏకాదశీ మాహాత్మ్యము	200
పూజావిధానము	204
అతిథి పూజా ఫలము	206

శ్రీ మహాలింగ పురాణము.

పార్వతి శ్రీరాముని పరీక్షించుట	209
దక్షిణి యజ్ఞమున సతి దగ్ధమగుట	211
సతి తిరుగ జన్మించుట	214
శివుని తపోభంగము	215
కౌనుదహనము	216
శివుడు పార్వతిని పెండ్లియాడుట	217
నాగార్జున చరిత్రము	182
నాగార్జునుడు అర్జునుని చంపుట	222
ఉలాచీ విలాపము	225
హామారుల యుద్ధము	227
బ్రాహ్మ హరిహరులకు సమాధానము చేయుట	229
యశునికి కుష్మగోగము కలిగినవిధము	230
అర్జునుడు పునర్జన్మవితుడగుట	231

హరిః ఓం.

శ్రీమద్గురు చరణారవిందాభ్యాంనమః

శ్రీమహాలక్ష్మీ గణపతయే నమః

శ్రీ బాలాత్రిపుర సుందర్యై నమః

అష్టాదశ పురాణ సారసంగ్రహము

మొదటి భాగము.

ఇష్టసేవతా ప్రార్థనము.

॥ నిత్యానందం పరమసుఖదం । కేవలం జ్ఞానమూర్తిం
విశ్వాతీతం గగనసదృశం । తత్త్వమస్మాదిలక్ష్యం
ఏకం నిత్యం విమలమచలం । సర్వధీ సాక్షిభూతం
భావాతీతం త్రిగుణరహితం । సద్గురుం తం నమామి॥

॥ శుక్లాంబరధరం విష్ణుం । శశివర్ణం చతుర్భుజం
ప్రసన్న నదనంధ్యయే । తస్మిన్ విఘ్నోపశాంతయే॥

॥ ఆంః-ఐనందనల్లీ అమృతకరతల్లీ ఆదిత్య క్షిః పరాయా
మానామామూనాస్వరూపీ స్ఫటికమణిమయీ మామతంగీ

మతంగీ.

సీజానారూపా నళినపరిమళీ నాద ఓంకారరూపీ
యోగీ యోగాసనస్థా భువనవళకరీ సుందరీ ఐనమస్తే॥

తి) మూర్తిస్తుతి

ఉ. శ్రీకరలీలఁ బ్రాణులస్పృజింపఁ వలంచి విధాతతానందైః
చేకొనివానిఁ బోచునెడ శ్రీవిభుడై యవి సంహరింప భి
మాకృతిఁ ధాల్చి మువ్వరకు నవ్వలనొక్కటియై వెలుంగు సు
శ్లోకుఁ బురాణపుణ్యపురుషుఁ బరమాత్మనిభక్తిఁ గొల్పెదన్

తి) శక్తిస్తుతి

ఉ. శ్రీయనవిష్ణుపేరురముచెన్నువహించి యలంకరించి బా
హుయశినాఁగళంభమెయి సామున నెక్కొని వాణినాఁగనా
తోయజగర్భు నెమ్మొగముదూకొని యేలెడునాదిశక్తి సు
శ్రీయుఁజిరాయువుఁ సరససిద్ధకవిత్వము మాకు నీయుతన్.

శ్లో. వ్యాసం వసిష్ఠనప్తారం | శక్తేః పాత్రమకల్మషం |
పరాశరసుతం వందే | శుకతాతం తపోనిధిం॥

కాలమహిమ

శ॥ కాలమున బుట్టు జంతువు

కాలమునను వృద్ధిబొందు కాలమునఁ జెడుం

గాలము జనులకు దేవత

కాలము సుఖదుఃఖములకుఁ గారణ మధిపా !

కాలము చాలవిలువగలది. అంత విలువగల సదాకాలము
ప్రపంచకమందు వేరొకటిలేదు, కాలములో జరుగనిపనిలేదు.
కాలములేకుండ జరిగెడు పనిలేదు. కొనికార్యములు స్వల్ప

కాలములో నెరవేరును. మఱికొన్నిటికి హెచ్చుకాలమవసరమగును గాని కొంచెమయినను కాలము పట్టకుండు నేపనియు జరుగనేరదు. కాలములోనే సమస్త జీవ జంతువులును పుట్టుచున్నవి. కాలములోనే పెరుగుచున్నవి. కాలములోనే నశించుచున్నవి. కావున కాలమే మనకు దేవత, కాలముననుసరించియే మనకు సుఖముగాని దుఃఖముగాని సంభవించుచుండును. కాలభేదము ననుసరించియే మనకు కీడుగాని మేలుగాని కలుగుచుండును. శీతోష్ణపిత్తులు మారుచుండును. కాలోచితముగానే పనులు జరుగుచుండును, జనులకు సుగుణదుర్గుణములు, మంచి చెడ్డలు, హానివృద్ధులు, లాభాలాభములు, సుఖదుఃఖములు, కలిమిలేములు, మిత్రైత్వ శత్రుత్వములు, ఉచ్చస్థిచలు, కలుగుచుండును. మనస్సు మారుచుండును. స్వభావములు భేదించుచుండును. కాబట్టి మనము కాలమును వృథపుచ్చగూడదు.

కాలమువిలువ మఱియొకవిధముగా కనిపెట్టినబాగుగా తెలియును. యుద్ధములయందు నిమిషములో నెన్నిఘరంగులుఁ మసానులుకాల్పబడుచున్నవో, యెందఱు చంపబడుచున్నారో యోజింపును. లేప్పపాలుకాలములో వెలిగింపబడిననిష్పవలన నెన్నియిండ్లు దహింపబడునో చూడుడు. పరీక్షా దినములలో నాలస్యముగా పరీక్షకుఁబోవు విద్యార్థులకుఁ గల్గు నష్టమును గుఱించియు కచ్చేరీలలో దావాలున్నప్పడాలస్యముగాఁ బోవుచాది ప్రతివాదుల నష్టమునుగుఱించియు కొంచె మాత్రో చింపును. వివాహాది సుఖకార్యములలో సుముహూర్తము మించునేమోయని మనలో కొందఱు పడు తత్తరపాటందఱి

కీని విశదమేగదా? యిట్టి సమయములలో కాలము విలువ మనకు బాగుగ గనబడును.

ధనముకన్నను కాలము హెచ్చువిలువకలదని మనము తెలిసికొనవలెను. కాలములో పనిచేసికాని, పంటలుపండించి కాని, వడ్డికిచ్చికాని, వ్యాపారము చేసికాని ధనము సంపాదించుచున్నాము. ఆర్జించిన ధనము వెచ్చించినను తిరుగ సంపాదింపగలముగాని గతించినకాలమును తిరుగ రాబట్టలేముగదా! కాబట్టి కాలము ధనముకంటె శ్రేష్ఠమయినదని చెప్ప నవసరములేదు. కాలమును దెలిసికొను జ్ఞానముకంటె మించిన జ్ఞానములేదు - ఏలయన - కాలమునను సరించి జీవులు శరీరమును బొందుచున్నవి. కాలముననుసరించి పెరుగుచున్నవి. కాలము పరిసరమై పిజ్జెండ దేహములు విడుచుచున్నవి. కాలమునకు లోబడని శరీరములులేవు. ప్రతివ్యక్తియుఁ గాలమునకు లోబడి వర్తింపవలసినదే. మానవశరీరములు కాని పక్ష్యాదు జంతుశరీరములుకాని చెట్టుచేమల యొక్కరూపములు గాని ప్రసారంభదశలో యుండినట్లు లొక్కటే విధంబున యుండుట లేదని యెల్లరెఱింగిన విషయమే. దినదినంబునను పెరుగుచున్నవి. పెరిగినట్లేపెరిగి కొంతకాలమునకు క్షీణించుట. కొంత కాలమునకు నశించుట సంభవించుచున్నది.

దీనిని కన్నులార కాంచుచున్న మనము, ఇందులకు శాశ్వతమేదా! యని తర్కిరించిచూచిన కాలకర్తలగుసూర్యుని, చంద్రుని గ్రహములని చెప్పునొప్పు. జీవుడు శరీరమును విడిచి కర్మముధిపించుటయని వేదాంతములపక్కానించెదడు.

బుద్ధిమంతులు తెలివిన సంతసించుదురు, శరీరము పంచ భూతాత్మకమని ప్రతివారు అంగీకరించి యున్నారు. అదే విషయము భూమికి శబ్ద, స్పర్శ, రూప, రస, గంధంబులైదును గలవనుచున్నారు. కావున భూమియే సప్తగ్రహములతో గూడినదని వాక్రూచిరి, అందు వలన సప్తగ్రహములే శరీరమని విదితమయినది.

గ్రహాదుల కాంతిపుంజమువలననే భూమియందు సర్వంబును బోషింపఁబడుచున్నదనుట యోషధులవలన ప్రాణములు శరీరములు పెరుగు చున్నయవి, పెరుగుచున్న మొక్క యెల్లప్పుడు నొకేవిధముగ నుండక నానావిధంబులగు పరిణామములనందుట తిలకించుచున్నాము. ఇంకొకవిషయమాలోచితము. మనమండఱము మామిడి చెట్టును చూచున్నాము. దాని పూత వగరు వగరుగానుండును. కొంతకాలమునకు చిన్నచిన్న పిండెలు కన్పడును. వానియందు వగరు, పులుపు కలిసియుండును. కొంచెము పెద్దకాయ కాగానే మిక్కిలి పులుపుగా నుండును. కొంత కాలమునకు పులుపువిరిగి తియ్యగాను, పసుపుపచ్చగా నుండును. కాలగతివల్ల రంగులుకూడ మార్పు జెందుచున్నవి. ఇందుకు నిదర్శనముగా నాకాశమందు వివిధములగు రంగులతో నొప్పురుచున్న 'యంద్రధనుస్సు' నందఱు వీక్షించుచున్నాము. దీనినిబట్టి తెలియదగిన దేమన నా రంగులుగల శరీరములు వృక్షములు మొదలగు వానికిగూడ కాలగ్రహ సంచారమే ప్రధానము. గ్రహసంచార కాలమును బట్టి గ్రహములు చాలవనుట యనగా బలము తగ్గినవని తిరిగి బలపంబులుచేసి దానిని సంపాదించుకొనుట, గ్రహములు

ప్రియతమములైన ధాన్యములు, వస్త్రములు, లోహములు వగైరాలు పలుతెరిగింపుల నిర్ణయింపబడియున్నవి.

ఏయే గ్రహములు బలముతగ్గినవో శాస్త్రజ్ఞానమువలన దెలిసికొని యా యాగ్రహంబులకు శాస్త్రచోదితంబులైన ధాన్యాదులు వస్త్రములు రత్నములు దానధర్మములుచేయుట వలన తగ్గిన శక్తులు తిరిగి పెరుగునని యర్థమూహ్యము. దానినే మన చెడ్డలు శాంతి చేసుకొనవలెనని చెప్పుదురు. అంతకంటె శాంతి అంటే వేరర్థము కానరాదు. దీనినిబట్టి గ్రహింపవలసిన దేమన శరీరంబును దెలిసికొనుట సప్త గ్రహాదుల విద్య చదువుట. భావ మరయుట ఇట్టి విద్యనే మనవాడు కాలజ్ఞాన శాస్త్ర (జ్యోతిషమనిరి.) ప్రతి వ్యక్తియు ప్రతి శరీరముతో భూమికి వచ్చినది మొదలు శరీర శరీరమును విడుచు నంతవరకు భూమిపై నడచు చరిత్రను తెలుపునది, జన్మ కాలమునగల గ్రహసంఘాతమనియు దానినే జన్మ ప్రతికయనియు. జాతక చక్రమనియు, చెప్పుదురు. కాలమయొక్క మంచి చెడ్డలు దెలిసికొనుట జాతక చక్రముల ననుసరించి యీ దేహము వలన గల్గు సుఖదుఃఖములు - ఖేద మోదములూ జీవశరీరమునకు మఱియొక శరీరమునకుగల పరస్పర సంబంధము గ్రహముల బలాబలంబులు నేకాలమం దేవిధంబున తగ్గునదియు, హెచ్చునదియు నెట్లు వ్యవహరించిన సుఖంబను భవించునదియు మొదలగు వివిధవిషయములు దెలుపు వ్యక్తి కాలజ్ఞుడగు జ్యోతిష్కుడని పేర్కొన బడుచున్నాడు.

ఇట్టి కాలపరిమాణమును తెలిసికొనుట మన కవసరమని మొంచియే సర్వేశ్వరుడు సూర్యుని, చంద్రుని, నక్షత్రములను

మనకొకసుస్మజించెను. ఇతర సాధనములతో నవసరములేకయే
 వీనివలన కాలమును (అనగా) నెంతవేళ అయినదియు, పగలు
 పూట యెంతప్రాప్తమైనదియు, రాత్రియెంతవేళ అయినదియు,
 మనపూర్వులలో నందఱును కనిపెట్టుగలిగియుండిరి. ఇప్పటికినట్టి
 నారుకొందఱుగలరు. జ్యోతిషశాస్త్రము బాగుగఁ జదివినవారికి
 గాని యట్టి సామర్థ్యము గలుగదు. ఇటీవల కాలమును తెలిసి
 కొనుట కిసుక, జలములతో చేయఁబడినయంత్రములను, మన
 వారు కనిపెట్టిరి. ప్రస్తుతము వాచీలు, గడియారములు, టైంపీ-
 సులును మనదేశముననే గాక ప్రపంచమందలి యన్నిదేశము-
 లందు నింటింటను వాడుకలోనున్నవి. దీనినిబట్టి చూడఁగా
 కాలపరిమితి తెలియుట యందఱికిని యావశ్యకమన్నమాట
 స్పష్టమగు చున్నది.

కాలమానములు మూడు విధములు. అవియేవనఁగా

1. మనుష్యమానము 2. దేవమానము 3. బ్రహ్మామానము.

మనుష్యమానము:—60 లిప్తము 1 విగడియ

60 విగడియలు 1 గడియ

60 గడియలు 1 దినము

30 దినములు 1 మాసము

12 మాసములు 1 సంవత్సరము

7½ గడియలు 1 జాము

8 జాములు 1 దినము (రాత్రి, పగలు)

7 దినములు 1 వారము

52 వారములు 1 సంవత్సరము

15 దినములు 1 పక్షము

2 పక్షములు 1 మాసము (పితృదినము)

2 మాసములు 1 ఋతువు

3 ఋతువులు 1 అయనము

2 అయనములు 1 సంవత్సరము

17 లక్షల 20 వేల సంవత్సరములు—కృతయుగము.

12 లక్షల 96 వేల ,, త్రేతాయుగము.

8 లక్షల 64 వేల ,, ద్వాపరయుగము.

4 లక్షల 32 వేల ,, కలియుగము.

ఈ నాలుగు యుగములు కలసిన కాలము మహాయుగ మనబడును. 2000 మహాయుగములు బ్రహ్మకు 1 దినము. ఇప్పుడు 28 వ మహాయుగములో కలియుగము నడచుచున్నది. ఈ కలియుగమునందు 5052 వ సంవత్సరము జరుగుచున్నది.

దేవమానము:—మనకు 1 సంవత్సరము దేవతలకు 1 దినము. అట్టిదినములు 30 దేవతలకు 1 నెల. అట్టి నెలలు పంచెండు దేవతలకు 1 సంవత్సరము.

బ్రహ్మామానము:—2000 మహాయుగములు బ్రహ్మకు 1 దినము. ఒక రాత్రి ఒక పగలు.

అట్టి 30 దినములు బ్రహ్మకు 1 మాసము.

అట్టి 12 మాసములు ,, 1 సంవత్సరము

అట్టి 108 సంవత్సరములు ,, జీవిత కాలము.

చీనికే బ్రహ్మకల్పమందురు. ఇది బ్రహ్మ ప్రళయము.

1 బ్రహ్మకల్పము ఆది విరాట్కాలము 1 పగలు

2 బ్రహ్మకల్పములు ,, 1 దినము.

మ ను వ్య జీ వి త కాలము

మానవజీవిత పరిమాణము 100 సంవత్సరములని చెప్పుదురుగాని, ఇది గ్రంథములలో కనబడుటయేగాని తఱచుగా అనుభవమువలన కనబడదు. కొందఱు పుట్టఁగానే మృతినొందుచున్నారు. మఱికొందఱు బాల్యావస్థలో 12 సంవత్సరములలోనే మరణించుచున్నారు. మఱికొందఱు యౌవనావస్థయందును, కొందఱు క్రొమారదశయందును దేహాంత మొందుచున్నారు. కొందఱు మాత్రము వృద్ధావస్థవఱకు జీవించుటచూచుచున్నాము. కాబట్టి యెవరెంతవఱకు జీవించియుండఁగలరో చెప్పజాలము. ఈ జీవితకాలములో సుమారు సగమునిద్రయందు గఠించుచున్నది. మిగిలిన సగములో సుమారు నాల్గవ వంతు మలమూత్ర విసర్జనయందును స్నాన, పాన, భోజనాదులయందును వినియోగింపఁబడుచున్నది. మిగత కాలము కుటుంబ పరి పోషణము, కుటుంబ పరిచర్య జీవనోపాధుల సంపాదించుటయందును వాడుక చేయఁబడుచున్నది. మనుష్య జన్మ దుర్లభమనియు నిది తుణభంగురమనియును, పెద్దలు చెప్పియున్నారగుదా! యిట్టి దుర్లభమైన జన్మపొంది బాలారిప్తములు లేక (అనఁగా) బాల్యమరణముపొందక వృద్ధావస్థవఱకు జీవించియుండుట దుర్లభము. జీవించినను, నిహపరములను సాధించుటకు దగినకాలము చాలతక్కువ. ఏమనఁగా బాల్యావస్థయందుఁ గొంతకాలము విద్యాబుద్ధులు సంపాదించుటయందును యౌవనావస్థయందుఁ జాలకాలము సంసారమందు (అనఁగా) దారేషణ, ధనేషణ, పుత్రేషణల యందును జరుగుచున్నది. అంతట వృద్ధావస్థ సంభవింపఁగా నింద్రియపటుత్వము

నవయవబలము తప్పి వ్యాధులచే నా కమింపబడి తనశరీరము తనకే స్వాధీనము లేక మనుష్యుడు బాధపడుచుండును. కామారావస్థ యని మఱియొకటి చెప్పుచున్నారు. కాని యది దృఢశరీరులయందు యావనావస్థతోను, బలహీనులయందు వృద్ధావస్థతోను కలియుచున్నది. కావున పై చెప్పబడిన కారణములచేత మనుజులై పుట్టినను జీవులకు పరసాధనమును చూచుకొనుట కనకాశముచిక్కుట కష్టముగా కనబడుచున్నది.

ప ర ము

పరమనగానేమి ? దాని సాధనము మన మెందుకు చూచుకోవలెనని కొందఱడుగవచ్చును. ఏ జీవుడుగాని పుట్టుటకు తన పూర్వజన్మమునందు తాను చేసిన సుకృత దుష్కృత కర్మయే కారణమనియు నట్టిజన్మలెన్నో యీజీవుడు పొందునదియును, శాస్త్రములవలన కానబడుచున్నది. అట్టి కర్మఫలము మంచిదైనయెడల జీవుడు స్వర్గాదిభోగము లనుభవించుననియును, నీచమైనయెడల నరకలోక బాధలుపొంది పిదప పశుపక్ష్యాది జంతువులలో జన్మించుననియును, మధ్యమఫలము గల కర్మవల్ల మనుజులై పుట్టుదురనియును చెప్పుచున్నారు. ఇది గాక కర్మఫలము మూడు విధములుగా చెప్పుచున్నారు.

1. సంచితము. 2. ప్రారబ్ధము, 3. ఆగామి.

సంచిత మనగా నిదినరకు పూర్వ జన్మములయందు మనచేజేయబడి మనమనుభవించుటకునిలువగానున్నకర్మ.

ప్రారబ్ధమనగా పూర్వజన్మములలో మనముజేయబడిన కర్మలో నీ జన్మయందు మనమనుభవింపవలసిన కర్మ.

ఆగామి యనఁగా నీ జన్మయందు మనచేఁ చేయఁబడిన ముందు మన మనుభవించుటకు నిలువలో చేరఁబోవుకర్మ.

ఏడు జన్మములలో నింతకుముందుమనచేఁ చేయఁబడిన కర్మ మానవులకునిలువఁగానుండుననియును, అందులోమొదటిది యనఁగా వెనుక ఏడవజన్మమునందలి కర్మ మన కీజన్మ మందుననుభవించుటకు నియ్యబడినదనియును, వేదాంతశాస్త్రములయందుఁ జెప్పఁబడియున్నది. దీనికే ప్రారబ్ధమని పేరు. ఈ ప్రారబ్ధము ప్రతి మనుజుఁడు, అనఁగా స్త్రీగాని పురుషుఁడుగాని యనుభవింపక తీరదు. అనఁగా 'తప్పదు' అనియును జ్ఞానమును పొందుటవలన నిదివరకు నిలువయున్న ఆఱుజన్మముల కర్మ యనఁగాసంచితమును, ఈజన్మయందు మనచేఁజేయఁబడుచున్న కర్మ యనఁగా నాగామియేను నశింపఁజేసికొని మోక్షమును పొందవచ్చుననియును, వేదాంతము చెప్పుచున్నది. మోక్ష మనఁగా జననమరణాదులు లేక (అనగా చావుపుట్టులుమరి లేకుండ) జీవుఁడుజీవునియందు లయించుటకనఁగా చేరుట. ఇట్లు మోక్షమునుపొందుశక్తియనఁగానర్హతమను మ్యులకుదప్ప పశుపక్ష్యాది యితర జంతువులకులేదు. ఎందుచేతననఁగా వాని జన్మయనుభవము కొఱకే, ఆవి యదివఱకు చివరజన్మమున పొందిన మానవజన్మమందుచేసిన పాపపుఫలముననుభవించుటకే, ఆజంతుజన్మవానికియ్యబడినది. వానికి నాగామిలేదు. అనఁగా పశుపక్ష్యాదులు చేసిన వర్మవలన గలిగిన పాపముగాని పుణ్యముగాని, యవి యనుభవింప నవసరములేదు. ఎందుచేతననఁగావానికిబుద్ధిలేదు. మానవులకు బుద్ధియున్నది. బుద్ధిపూర్వకముగాచేసిన కర్మఫలమే యనుభవింపవలసియుండును. కావున

మనుష్యులకు సర్వేశ్వరుడు బుద్ధియిచ్చియున్నాడు. దానిని వికసింపజేసికొనుటకు వారికి విద్య యావశ్యకము. అందుకే శ్రీ పురుషాదులకు విద్య కావలసియున్నది. బుద్ధిని ప్రకాశింపజేయునదే విద్య. విద్యనేర్చుకొనుటవలన వినయము, దాని వలన తగినవా రనిపించుకొనుట, ధనము సంపాదించుట, కుటుంబ పరిపోషణము చేసికొనుట, దానధర్మములు చేయుట యందువలన నిహపరసుఖములను బొందుట సంభవించును. ఇట్టి విద్యవలన పాపమనఁగా నేమో పుణ్యమన నెట్టిదో, మాత్రము తెలిసి యుక్తప్రవర్తనగలవారై పాపకార్యములను మాని చేతనై నంతవఱకు పుణ్యకార్యములు చేసి స్వర్గాది భోగములు కొంతకాల మనుభవించి తిరిగి మనుష్యులై జన్మింతురు. తిరిగి యా విద్యను బాగుగ పొందినవారై హెచ్చు జ్ఞానమును సంపాదించి యిహలోకసుఖము మోక్షమాత్రమును నదియని యెంచి దానిని కోరక శ్రీసర్వేశ్వరునియందునిశ్చల మైన భక్తిగలవారై నేవించి తాము చేసిన పుణ్యకర్మలము తాము కోరక శాశ్వతమైన మోక్షమును పొందుదురు.

ప ర లో క ము లు

జ్ఞానము ప్రతిమనుజుని కవసరమని పైన నాయుచున్నట్లు యేగాక. యందఱికిఁ దెలిసియేయున్నది. ఇహలోకమునకు నుపయోగించు జ్ఞానము పరలోకమునకు నుపయోగించు జ్ఞానము నొకటే యయినను దానిని యుపయోగించుటను బట్టి ఫలము వేరుగానుండును. మోక్షమును పొందుటకు కావలసిన జ్ఞానము వేరు. దానినియాత్మజ్ఞానమందురు. పరలోకములు నాలుగు

ముఖ్యమైనవిగాఁ జెప్పవచ్చును. అందు మొదటిది స్వర్గము. దీనిని దేవలోకమందురు. అందు రాజు దేవేంద్రుఁడు. ఇతఁడు అషదిక్కులలో నొకటైన తూర్పుదిక్కున కధిపతి. మిగిలిన యేడు దిక్కుల యధిపతులుకూడ దేవతలే.

రెండవది బ్రహ్మలోకము లేక సత్యలోకము. దాని కధిపతి బ్రహ్మ. మూడవది కైలాసము, దానికధిపతి యీశ్వరుఁడు. నాల్గవది వైకుంఠము, దాని కధిపతి శ్రీమహావిష్ణువు. ఇందు 2, 3, 4 లోకములకు పోవువారా యా లోకాధిపతులు, లుండునంత కాల మందు సుఖ మనుభవించుచుండి, వారితో కల్పాంతమున నంత మొంది తిరిగి కల్పాదియందు మరల భూలోకమున జన్మింతురు. మొదటిగను స్వర్గమునకుఁ బోవు వారటు నింద్రుఁడుండు నంతకాలము నందుండరు. వారివారి పుణ్యఫల మనుభవము జెందినవెంటనే మరల భూలోకమున జన్మింతురు. పై నాలుగు లోకములందును కర్మ క్రొత్తగా చేయుటకుఁగాని, దాని ఫలము హెచ్చుచేసికొనుటకుఁగాని యధికారముండదు. భూలోకమందు తాము చేసికొన్న పుణ్య కర్మముల ఫలము వలన కలిగిన సుఖమనుభవించుటకే యక్కడకు పోవుదురు. అది చెల్లఁగానే తిరిగి వారికి చావుపుట్టుకలు కలుగును. కావున శాశ్వత సుఖము నవియ్యజాలవు.

జ్ఞానసాధనములు - మోక్షము.

మోక్షమట్టిదికాదు. మోక్షమనగా నాదివిరాట్టును, అది మధ్యాంతరహితుడును, సర్వశక్తుడును, సర్వజ్ఞుడును, సర్వవ్యాపకుడును, సర్వాత్మికుడును, సర్వాంతర్యామియు నైన

పరబ్రహ్మమునందు లయించుట లేక నైక్యమగుట. దీనినే
 శాశ్వత బ్రహ్మలోక నివాససిద్ధి పొందుట యని చెప్పుదురు.
 ఆత్మజ్ఞానము పొంది, మోక్షమును సంపాదించుటకే ప్రణిమను
 జాడు ప్రయత్నము చేయవలెను. ఆత్మజ్ఞానమన నా పరబ్రహ్మ
 యొక్క యాత్మయే, మనయందున్నదనియు నట్లే యన్ని నేవ
 జంతువులయందు నున్నదనియు తెలిసికొని తాను తానెట్లు
 ప్రేమించునో యట్లే పిపిలికాది బ్రహ్మపర్యంతము గల జీవులను
 ప్రేమించుట. ఏ జంతువునందును భేదబుద్ధి లేకుండుట. సర్వ
 సమత్వము కలిగి తాముబురదలోని కుమ్మరిపురుగునలెసంసార
 మందు నర్తించుచు కర్మలు చేయుచు వానికలగు కోరిక
 సర్వేశ్వరునియందు సమర్పించుచు, ప్రార్థనము సనుభవింప
 వలసినంత కాలము బ్రతికియుండి యాత్మజ్ఞానమను నగ్నిపలన,
 యాగామి, సంఛితములను దహింపజేసి దేహాంతమందు
 మోక్షము పొందుటకు ప్రతిమానవుడును బ్రయత్నింప
 వలెను. అట్లు ప్రతివారు నీజన్మ యంతమందే మోక్షమొక
 పుడు పొందకున్నను, జన్మాంతరమందైనను తప్పకబాందుచు
 రనిశ్రీభగవద్గీత మొదలగు జ్ఞానప్రతిపాదకములగు గ్రంథము
 లలో జెప్పబడియున్నది. జ్ఞానసాధనములగు గ్రంథములలో
 ముఖ్యమైనవి-1. వేదములు 2. ఉపనిషత్తులు 3. పురాణములు
 4. శాస్త్రములు 5. బ్రహ్మసూత్రములు 6. భగవద్గీతమున్నగు
 నవిచెప్పబడి యున్నవి. కానియవి సంస్కృతమున న్నాయబడి
 యుండుటచేత నాభాషా పాండిత్యముపూర్తిగా గలవారికేగాని
 మితరులకు సులభముగా నర్థబోధకములుగావు. మన మాతృ
 భాష పూర్వము సంస్కృతమే యయినను నిప్పుడు సాధారణ

ముగా వాడుకలో లేదు. పూర్వము సామాన్యముగా సంస్కృతమే, కుటుంబములో స్త్రీలు కూడ మాటలాడుచుండెడివారట. అదినానాటి కంతరించినది. కావున నాగ్రంథములు మనంతట మనము పండితుల సహాయము లేకుండ నుపయోగించుకొను శక్తి మనలో చాలమందికి లేదు. పై గ్రంథములన్నియు వ్యాఖ్యతో ననగా టీకతో తెలుగు లిపితో నున్నను, సులభముగా నర్థముగావు. పురాణములలో కొన్ని మాత్రము దేశభాషలలోనికి భాషాంతరీకరింపబడియున్నవి. అవి పద్య కావ్యములలో నున్నవి. కాబట్టి యా యా భాషలలో సామాన్య పాండిత్యమైనను గలవారికితప్ప నితరులకు బోధపడవు. అట్టి యర్థజ్ఞానముగలవారు సహితము వానిలో నొక్కొక్కటిని జదివి ముగించుట సులభముగాదు. చాలకాలము పరిశ్రమ యావశ్యకము. మహాపురాణములు పదునెనిమిదియు నేదైన నొక్క దేశభాషలో వ్రాయబడి యుండక పోవుటచేత నొకటే భాష తెలిసినవారికి వాని నన్నిటిని చదివి ముగించుటకవకాశము లేదు.

మోక్షాపేక్ష కలుగు వయసు.

పంచుచేతననగా సాధారణముగా జనులలో చాలమందికి కాలము మళ్ళిన తరువాతగాని పాపపుణ్యవిచక్షణ కలుగదు. అది కలిగిన పిమ్మటగాని పాపకార్యములయందు కీతి, పుణ్యకార్యములయందు బ్రీతి కలుగనేరదు. అటుపిమ్మట వారది నెఱుగు తాముచేసిన పాపములను తలచుకొని, భయపడి పశ్చాత్తాపమునొంది, చెయ్యికాలిన తరువాత యాకులు నెదకుకొను వారివలె, పాపములను పోగొటుకొనుటకు సాధనములను వెదకు

కొనుచు, నూతులు, చెఱువులు మొదలగు జలాశయముల
 యందుఁ బడినవారు తమ ప్రాణములను గాపాడుకొనుటకు
 తగిన యాత్ర వెదకుకొనునట్లు, పలుదిక్కులచూచియనేక విధ
 ములఁ దలఁడిల్లుచు, నాలోచించెదరు. అప్పుడువారు తమంతట
 తాము సరియైన సాధనములు దెలిసికొనలేక, వారిని వీనిని
 యడిగి తెలిసికొందమని ప్రయత్నింతురుగానివారికితగినయుపాయ
 మునుచెప్పవారు దొరకుట దుర్లభము. ఏలయనఁగాసామాన్య
 ముగా నందఱు నట్టిసితిలోనే యుందురు. ఎవరికిని సరియైనసాధ
 నము తెలియదు. కావున కొందఱుపవాసములు మంచి
 వనియు, మఱి కొందఱుతీర్థయాత్రలు మంచివనియు, ఇంకొకరు
 పురాణములు చదువుట, వినుట మంచిదనియు, ఇతరులు భాస
 ధర్మములు చేయుట మంచిదనియు, నిట్లనేకవిధములుగాచెప్పు
 దురుగాని నిశ్చయించి చెప్పజాలరు. ఇవి యన్నియు మంచివే
 కావచ్చును, పాపములను బోగొట్టవచ్చునుగాని యిట్టి సాధన
 ములలో నెవరి కేది యనుకూలముగా నుండునో యది వాచే
 యెంచుకోవలెనుగాని యొకరుకొకరు మరియొకరు వారికి తగిన
 సాధనము చూపలేరు. ఏమనఁగా జనులస్వభావములు, నడ
 వడికలు, సిత్తిగతులు, నవకాశములు, బుద్ధులువేరుగానుండును.
 కావున నెవరికి సదుపాయముగా నుండు పాపపరిహార మార్గ
 ములు, తరణోపాయములు వారేయెంచుకొని యనలంబింప
 వలయును. అట్టులెంచుకొనిమనస్సు నందుకు స్థిరపఱచుకొన్న
 పైని తమ రామార్గమున నడుచుటలో సహాయము కావలసి
 నప్పు డదివఱ కామార్గముననుసరించినవారిలో బాగుగ తెలిసిన
 వారిని యడిగి, సరియైనత్రోవను తెలిసికొనవచ్చును.

జ్ఞానమును పొందుటకు నాయుపపసరము.

ఈ పైన చెప్పిన కారణములవలన నింతకును ప్రధానమైనది యాయువు. జనులు కొంతకాలము బ్రతికియుండి మనస్సు పరిపక్వముగలవారై నరలోక భయము, పుణ్యలోకములు పొందవలెనని కోరిక, కలిగినప్పుడు కదా దానికి తగిన సాధనములగుటించి వెదకుకొందురు. ఈ లోపుగా రోగములవలనపీడింపబడినట్లు బలహీనులైనను, చనిపోయినను, నట్టియవసరమేతలస్థింప నుండునుగదా! పరమేశ్వరుఁ డెవరి కెంత పరమాయు విచ్చియున్నాఁడో నిశ్చయముగా నెవరికిని దెలియదు. కాని యారోగ్యమును కాపాడుకొనుటకు కొన్నిమార్గములున్నవి. వాని నిచ్చట నాకు తెలిసినంతవఱకు చదువరుల యుపయోగముకొఱకు క్రింద వ్రాయుచున్నాను.

అయువు వృద్ధికొనుటకారోగ్యవమసరము.

మనుష్యులకు పశుపక్ష్యాదిజంతువులకు సామాన్యధర్మములు నాలుగు. అవియేవనఁగా 1. ఆహారము 2. నిద్ర 3. భయము 4. మిథునకృత్యము. ఈధర్మములనఁగాపనులయందు మితిమీరక నియమముతో క్రమముగా సంచరింతువారివై రోగ్యలోపముండదని వైద్యశాస్త్రముతో చెప్పబడియున్నది. కానిజబ్బుప్రవేశించి మందుపుచ్చుకొనునప్పుడుగాని, యాసంగతులు మనకు వైద్యులు చెప్పరు. అప్పుడు వారుచెప్పు సంగతులకే పథ్యమందురు. ఆ పథ్యా పథ్యములు రోగములు రాకముందే కొంతవఱకు మనకు తెలిసియుండినయెడల రోగబాధకనబడక పోవచ్చును. పథ్యమనే మాటకు హితవనియు నపథ్య

మన హితవుకాని దనియు సర్వము. పశ్యము చెందునిధములు.

1. ఇచ్ఛాపశ్యము, అనగా తనశరీరస్థినిబట్టి యాలోచించి యప్పటికితనకేమి యవసరమో దానిని నుపయోగించుట.
2. కతినపశ్యము (అనగా) తనకేమికావలసియున్నను సరేగాని నియమితపదార్థములనే యుపయోగించుట. మనము నిత్యము నాడుకలోనుంచవలసినదియు నిచ్ఛాపశ్యమే. ఎవరినోటికే చస్తువు మిక్కిలిరుచిగానుండునో యదేవారి శరీరమునకు పడ విది 'మిక్కిలి బాధించునది' అని తెలిసి మితముగా తిన వలెను. దానిని తఱచుగా దినకూడదు. అహార విషయమై ఈ క్రింది నియమములు పాటించవలెను.

ఆరోగ్య సాధనములు.

1. వేళ తప్పక భోజనము చేయవలెను.
2. తనశరీరమున కప్పటికి పడుపదార్థములు తినవలెను.
3. మితముగా తినవలెను.
4. తనపొట్టలో సగమన్నయు మొదలగు పదార్థముల తోను నాల్గవభాగము నీటితోను నింపి మిగిలిన భాగమును వాయువుండుటకవ కాశము నుంచవలెను.
5. భోజనము చేసినతరువాత నాలుగు గంటల సతకు మఱి యేపదార్థమును తినకూడదు. అనసర మైనయెడల మంచి నీరు మాత్రమే త్రాగవచ్చును.
6. ఆకలితో నుండకూడదు. బొగుగ నాకలిగలిగి నప్పుడేమియును తినకయున్న పైత్యము ప్రకోపించి ప్రాణమున కుపద్రవము కలుగఁజెయును. ప్రకోపించుటనగా పొంగుట.

7. ఆకలి బాగుగకలిగినప్పుడు ద్రవపదార్థములు, అనగా సేను, కాసే, టీ, మొదలగునవిమాత్రముచాలవు. పాలుమంచివి యయిన చాలును.

8. మితిమీరి భుజింపఁగూడదు.

శరీరమునందలి ముక్తినిపోఁగొట్టుకొనుటకు స్నానమవసరము. దీనికి తగినకాలము సూర్యోదయ సమయముగాని యంతకు కొంచెము ముందుకాలముగాని, చల్లనినీరు శ్రేష్ఠము. లేదా గోరువెచ్చని నీరుమంచిది. భోజనముచేసినపిమ్మటలేదా, యేదైన నాహారము పుచ్చుకొన్నపైని యదిబాగుగ జీర్ణమగు వఱకు స్నానముగాని కంతస్నానముగాని కూడదు. అభ్యంజన స్నానము (నూనెమర్దన వగైరాలు) తటచుగానవసరము.

నిద్రయారోగ్యమునకు ముఖ్యసాధనము. ఇది బాలురకు విశేషముగా నవసరము. వారి నిద్రకు పరిమితిలేదు. యావన మందున్న వారి కెనిమిది తొమ్మిది గంటల నిద్రయవసరము. ఆరోగ్యదశలో నుండు వృద్ధులకు సయితమాటు లేక యేడు గంటల నిద్రయుండవలెను. ఆఱుగంటలై నను నిద్రపట్టకపోయినపుడు వారికారోగ్యము లేదని నమ్మవచ్చును. పగటినిద్ర యారోగ్యము చెఱుచును. మంచివేషవికాలములలో వేడివలన రాత్రి నిదురవేగముగపట్టనిదినములలో పగలొకటి రెండుగంటలెండవేళ నిద్రించినను దోషములేదు. రాత్రి ప్రథమభాగ మందు నిద్రశ్రేష్ఠము. కావున పెండలకడ పరుండి పెండలకడ లేచుట యారోగ్యమును బలపఱచును. కోడికూత వేళ నిద్ర నుండి లేచుట యారోగ్యమును, బలమును, ధనమును, పార

మార్గము నిచ్చునని చెప్పుదురు. ఇందుకు కారణములాలోచించి వేదాంత, వాత్సల్యమున, పారాశర్యాది మహామునులు వ్రాసిన మహాత్మ్యము గ్రంథరాజముల వలన దెలిసికొనవచ్చును,

భయము, విచారము లేక దుఃఖము, కోపము నీమూడు నారోగ్యమును చెడఁగొట్టుటకు సమానమైన కారణములే. అవి హెచ్చుగా జనులకు కలిగినప్పుడు వానిని తగ్గించుకొనుట కెల్ల నిధముల బ్రయత్నింపవలయును, లేకున్న నా యా సమయములందు మనశరీరమందు నెప్పుడును మితముగాను, నారోగ్యదశయందు సమభాగములుగాను, చఠింపు వాత, పిత్త, శ్లేష్మములు, భయముగాని దుఃఖముగాని, కోపముగాని, మిక్కిలి యధికమగు నప్పుడు పొంగి గొప్ప వ్యాధులను కలిగించును. ఒకానొకప్పుడు వెంటనే మరణమును లేదా మూర్ఛ, వైషమ్యము కలిగించును. కావున తెలివిగలవారు దానిని నుపయోగించుటకు తగిన సమయములు కలుగు నప్పుడే. ఎప్పుడును సంతోషముగా నుండువారికి నాయురారోగ్యైశ్వర్యములు వృద్ధియగును.

మిథునకృత్యము పై మూటికన్న నారోగ్యమును గాపాడుటయందు ముఖ్యము. ఎందుచేతననగా నింద్రియ విగ్రహమువలన బలవృద్ధియు, శరీరపుష్టియు, కాంతియు, కలుగును. వీర్యనష్టమువలన బలహీనతయు, శరీరముక్షీణించుటయు, కాంతివిహీనతయు కలుగును. ఇది పరమ రహస్యమైన విషయ మగుటచేత దీనిని గుఱించి తల్లిదండ్రులుగాని, గురు

వులుగాని, పెద్దలుగాని, తఱచుగా మనకు పదేశము చేయరు. ఈ యంశములో స్వాభావికమైన జ్ఞానమును బట్టి స్త్రీ పురుషులు సంచరింతురే గాని వారికి హితోపదేశము చేయువారు లేరు. లేకున్న నిందువిషయమై పశుపక్ష్యాదులు బహునియమముతో సంచరించుచుండుట మనము చూచుచున్నాము. అవి వాని నియమిత ఋతుకాలము నందే సంగమము చేయును. ఈ సంగతి మనము చూచి కనిపెట్టుచున్నాము. పిచ్చుకలు, కాకులు, చిలుకలు, గోరలు, కుక్కలు మొదలగు జంతువుల పిల్లలను మనము తెచ్చి పెంచవలెనన్న నా యా కాలములలోనే దొరకును గాని మనము కోరినప్పుడెల్ల ను దొరకవు. ఏలయన నవి వానినియమిత ఋతుకాలమునందే సంయోగము జేయును. ఆవులు కూడ నట్లే వానికవసర మైన సమయ మందొకటి రెండుసారులు జతకూడును, గాని గర్భము నిలిచినతరువాతనా స్త్రీ జంతువును పురుషుజంతువు మఱి చూడదు. వానికి పసిపట్టి తెలిసికొను శక్తి సర్వేశ్వరుఁ డిచ్చియున్నాఁడు. ఇట్లు సంచరించుచుండుటచేతనే యవి తఱచుగా బలారోగ్యములు కలిగి యుండును. మనుష్యులకువలె వానికి తఱచుగా రోగములు రావు.

ఇంద్రియనిగ్రహము

జనులట్టి కాలనియమములను పాటింపక రాత్రిపగలను విచక్షణ లేక సంచరించుటచేతనే బలహీనులగుటయు, వ్యాధి పీడితులగుటయు, సంతాన నష్టములు కలుగుటయు దక్కినపిల్లలు బలహీనులై రోగపీడితులు బుద్ధిహీను లగుటయు సంభవించుచున్నది. జనుల కట్టి కాలనియమములు, ఋతుకాల

ములులేవా ? వానిని తెలిసికొనుటకు వీలులేదా ? యని కొందఱు అనుకొనచ్చును. అన్నిజంతువుల కన్న మనుష్యులకే యట్టివి. కనిపెట్టుటకు హెచ్చవకాశము లున్నవి. ఎందుచేత ననగా స్త్రీల ఋతుకాలము ప్రత్యక్షముగా వారికి తెలియునుగదా ? యిది మొదలు మూడురోజులు వారిని ముట్టుకొనగూడదు. ఎందుచేత ననగా, నదియే వారికి ఋతుకాలము. ఆకాలమందు గర్భభోశమందలి కమలము పికసింపియుండును. అట్టి సమయములో సంయోగముచేసిన యా స్త్రీల కెప్పటికి సంతానము కలుగక పోవుటయే గాక కుసుమ జాడ్యములు, గర్భాంగళూల (కడుపునొప్పలు) వగైరాలుకలిగి వారు త్వరలో బలహీనతైయింపుల గోల్పోవుచున్నారు. నాలుగవ రోజుకూడ స్రావమున్నయెడలదూష్యమే. తరువాత 12రోజులవరకుసంతానము కలుగుటకు నియమితకాలము. వానిలో సరిదినములందు పురుషు సంతానము, బేసిదినముల యందు స్త్రీసంతానము కలుగునని శాస్త్రములు చెప్పుచున్నవి. ఆ 12 దినములలో శర్వతిథులు అనగా పౌర్ణమి, అమావాస్య, ఏకాదశి, కృష్ణపక్షౌష్టమి, చతుర్దశి, మాసాంతము, సంక్రమణము, పితృమాతృ తిథులు (తల్లిదండ్రులకు తద్దినము పెట్టిన దినములు) సంయోగమునకు దూష్యములని మనుషృతి మొదలగు గ్రంథములందు జెప్పబడియున్నది. ఇట్లు రజస్వలయిన 16 దినములు మించినపైని తీరిగి రజస్వలగువఱకు సంయోగమున కర్హతలేదని పెద్దలు వేద, శాస్త్ర, పురాణములయందు నియమించియున్నారు. అట్టి నియమములనుసరించి సంచరించినవారు ముఖ్యముగా బలారోగ్యములుకలిగి మంచిబుద్ధిమంతులు, సుగుణవంతులు నాయురార

రోగ్యవంతులగు పిల్లలను కని సుఖింతురు. వారి కాయుర్వృద్ధి కలిగి చాలకాలముజీవించి పాపభీతి పుణ్యాప్రీతి కలిగిసత్కార్యములుచేయుచు జీవించునంతవఱ కాయుర్భాగ్యము లనుభవించుచుపురాణములు, పుణ్యకథలు, చదువుచు వినుచు జ్ఞానము వృద్ధినిొందించుకొని తుదకుమంచిలోకములనుగాని, మోక్షమునుగానిపొందుదురు. మనపూర్వు లిట్టి నియమములతోసంచరించుటచేతనే చిరకాలజీవులు నారోగ్యవంతులునై యుండిరి.

ఇంగువిషయమై ముఖ్యనియమములు కలవు.

1. ఇరువదియొకటవ సంవత్సరము వఱకు పురుషుడు గర్భాధానము చేయుటకూడదు. ఎందుకనగా నింద్రియపుష్టి యప్పటివరకును బూర్తిగా కలుగదు.

2. స్త్రీలు ప్రథమ రజస్వల లైనంత వేగమే వారికి గర్భాధానము చేయకూడదు. వారు క్రమముగా నెలకొకసారి రజస్వల లగుచుండునపుడు యుక్తసమయము.

3. గర్భాధానమైన పిమ్మట, నొకటి రెండు సంతానములు కలుగువఱకు తమ భార్య మూడు ముట్లగువరకథమము రెండు మాసములైనను నప్పడప్పడబాసి యుండుట ధర్మము. అట్టి ధర్మముచే సంతానము కలుగుటకు, కలిగిన సంతాన మాయురారోగ్యబుద్ధి బలములు కలిగియుండుటకు ముఖ్యసాధనము. ఇందుకే స్త్రీలను చిన్నప్పుడు తఱచుగా పుట్టింటికి తీసికొని పోవువాడుక యున్నది. అట్లుచేయని దంపతులకు పిల్లలు కలుగు టరుదు. కలిగినను దక్కుట కష్టము.

4. సంతానము కలిగిన స్త్రీ తిరుగ ఋతుమతి యగు వఱకు సంయోగమునకుఁ బనికిరాదు. అంతకు ముందు తొందర పడిన యెడల తల్లి పిల్లలకు బలహీనత, రోగములు కలుగును.

5. స్త్రీ పురుషులలో నెవరికైనను, తలనొప్పిగాని నడి నొప్పిగాని, జలుబుగాని, జ్వరముగాని, విశేషము కాళ్ళు పీకు గాని యున్నప్పుడు సంయోగముకూడదు. మూర్ఛ తతో చేసిన ప్రాణోప్రదవము వెంటనే కలుగును.

6. జాతాశౌచము, మృతాశౌచము, పక్షిణీ కలుగు నప్పుడందు ముఖ్యముగా తామే కర్తలుగానుండి కర్మ చేయ వలసి నప్పుడు, సహవిండమయిన మరునాడు తామభ్యంజన స్నానము చేసిననాటిరాత్రిగాని సంగమముకూడదు. ఆకలితో నున్నప్పుడుగాని, భోజనము చేసిన వెంటనేగాని, సంభోగము కూడదు. స్త్రీ గర్భిణియైన రి మాసముల పిమ్మట సంభోగము చేయుట స్త్రీహత్య, శిశుహత్యతో సరియైన పాపమని గ్రంథములలో చెప్పబడినది. కావున వివేకులు ఈ విషయము లందు మెలకువతో ప్రవర్తించినచో స్వకుటుంబమునకే గాక నిహపర ధర్మములకు సాధనభూతులై దేశమున తామాది మహాడంబరోప్రదవములు శాంతింపజేయు వారనుటకు సందియ మావంతయిన యిల్లెయని చెప్పనొప్పు.

విజ్ఞాపనము

ఈ పైని వ్రాయబడిన సంగతులవలన కొంతజిహిత కాలము చెల్లిన తరువాతగాని మనస్సు పరిపాకమును పొంద దనియు, నటుతరువాతగాని పాపపుణ్య విచక్షణ మనుజులకు కలుగ దనియు, కలిగిన పైనిగాని పరలోక సాధనములను మనమువెదకుకొనమనియునప్పటికిశరీరమారోగ్యముగానుండిన గాని యిట్టిసాధనములనుసరించి పుణ్యమును సాధించుటకు దగిన సమర్థత యుండదనియు దెలియుచున్నది. జ్ఞానసంపాదనకుపైని చెప్పబడిన ముఖ్యమైన యాఱుగ్రంథములలో నైదు కేవలము సంస్కృతములోనే వ్రాయబడి యుండుటచే అందఱికిస్వాధీనములు కావనియు, పురాణములు కొన్నిమాత్రము దేశభాషలయందు వ్రాయబడినందున కొంతవఱకు మనకు సాధ్యములనియెంచి, కొన్ని తెలుగునను మఱికొన్ని బ్రహ్మభాషలోనునేను చదువుచుండగా చూచిననాన్నేహితులలో కొందఱాపురాణములు గ్రంథబౌహుళ్యము గలవనియు, నవియు తెలుగున సులభశైలిని వ్రాయబడి యుండనందున నందఱునువానినైన చదువుటకు వీలులేదనియు, వానిని క్లుప్తముగా తెలుగున వచనముగ సులభశైలిని వ్రాసిన అందఱకు తెలుగుభాషను చదువునేర్చిన ప్రతివారికిని, జాతి మతభేద విచక్షణ లేకచదువ వచ్చుననియు చెప్పి, నన్నుప్రోత్సాహపఱచిరి. వారిలోముఖ్యులుగా బ్రహ్మశ్రీ మండపాక పార్వతీశ్వర శాస్త్రిలుగారిని పేర్కొనవచ్చును.

వీరునన్ని గ్రంథము వ్రాయుటకు ప్రోత్సాహము చేయుటయేగాక సహాయసంపత్తియు నిచ్చెదమని వాగ్దాన మొసంగినందున “అష్టాదశ పురాణ సారసంగ్రహ”మను పేరితో దీనిని రచించుటకు సాహసించితిని. ఉపోద్ఘాతమునందు వ్రాయఁబడిన సంగతులు, గ్రంథాంతరములందు కనిపెట్ట బడినవియు, పెద్దల వలన విన్నవియు నాయనుభవమువలన సిరపదుపఁ బడినవియు గనుక నాదరణీయములనితలంచెదను. ఇట్లుపై ని వ్రాయబోవునవి శ్రీవ్యాస మహామునివలనసంస్కృతమునమహాపురాణములుగ వ్రాయఁబడితెనునను, ఓద్రభాషలలోపద్యకావ్యములుగాతగిన కవులవలన వ్రాయఁబడినవి కావున విశ్వసింపఁదగినవి. సదుపాయము కొఱకు చేయఁబడిన కొద్దిమార్పులు తప్ప నేను వ్రాయుదానిలో కొత్తసంగతు లేమియు నుండవు. ప్రతి పురాణమునకు ముఖ్యలక్షణములయిదు. అవియేవనగా 1. ప్రశయము 2. సృష్టి 3. వంశము (సూర్యచంద్ర వంశములు) 4. మనువర్ణనము, 5. ఈశానుచరిత్రము, అనఁగా శ్రీహరియొక్క లీలావతార చరిత్రములు.

ఈ పైని చెప్పినవానిలో ప్రశయము, సృష్టి, కొన్ని పురాణములలో విపులముగాను, కొన్నిటియందు క్లుప్తముగాను చెప్పఁబడియున్నవి. వానిలో బాగుగా వర్ణింపఁబడినదియొక్కొక్కటి మాత్రము వ్రాసి తిక్కినవి విడిచి పెట్టుచున్నాను. గ్రంథబాహుళ్యభీతిచే చరిత్రములను క్లుప్తపఱచుచుముఖ్యాంశములు విడిచిపెట్టకుండ వ్రాయుచున్నాను. లోపాలోపములున్నను చదువరులు నన్ను ఓమింప వేడుచున్నాను.

మహాపురాణములు పనునెనిమిది. ఆవి యేవనగా :

1. మత్స్యపురాణము. 2. కూర్మపురాణము. 3. వరాహపురాణము. 4. వామన పురాణము. 5. బ్రహ్మవైవర్తపురాణము. 6. బ్రహ్మాండ పురాణము. 7. లింగపురాణము. 8. మార్కండేయ పురాణము. 9. అగ్నిపురాణము. 10. నారద పురాణము. 11. భవిష్యత్పురాణము. 12. శ్రీమద్భాగవతము. 13. విష్ణుపురాణము. 14. స్కందపురాణము. 15. పద్మపురాణము. 16. గరుడపురాణము. 17. శివపురాణము; 18. బ్రహ్మపురాణము.

వీనియందలి సంగతులు వేరువేరుగా వ్రాయుచున్నాను.

ఇట్లు గ్రంథకర్త:

వేమూరి జగన్నాథశర్మ

శ్రీ రామాయ నమః

గ్రంథకర్త వంశానుక్రమణిక.

—:0:—

• ఆర్యులారా !

నేను బహు స్వల్పజ్ఞుడ , నవివేకుడ నయినను నావిషయికమైన యీపురాణ గ్రంథరచనా యుద్యమము బహు గొప్పదియగుటచే నా యాధిక్యత లేకున్నను నాపూర్వీకులు బహు పవిత్రులని తెలుపుట యావశ్యకముగా తోచినందున యిచ్చట నాకు తెలిసినంతవఱకు వారిచరిత్రమిందుఁ బొందుపఱచుచున్నాను.

శ్రీమదాంగిరస, అంబరీష, యశావనాశ్వలను త్రయా ఋషేయాశ్రమకమైన శ్రీహరితనగోత్ర పయశపారావారంబున, అనేక పుణ్యపురుషులుజన్మించి షెక్కుస్థలములందు సద్వైదిక వృత్తికలవారై నివసింపుచు రాగారాగా నా ప్రపితామహుండు వేమూరిసూరపశర్మగారు గుంటూరుజిల్లా తెనాలితాలూకాలో నున్న వేమూరు గ్రామమున నివసించుచుండెను. ఈయన వేద పారంగతుడై జటాంతస్వాధ్యాయయు, వైదికకర్మ కుశలుండును, ఆ గ్రామ వేత్తయు నై యుండెను. ఇట్లుండఁగా విశాఖపట్నము జిల్లా విశాఖపట్న వాస్తవ్యులును, జమిందారులును, అగు రాయఁజుంగారు తమ రాజ్యమున అనావృప్తి దోషమువలన పంటలు లేక, జనులకుగాని జంతువులకుగాని త్రాగుటకు నీరులేక బహుబాధలు పడుచుం

డుట చూచి జప, హోమ, దానాదులవలన వర్ష ముకలుగునని
 యోజించి కృష్ణాజిల్లా బందరు పట్టణముననున్న వారి స్నేహి
 తుల పేర, వర్షములేమిచే, తమరు పడు బాధలను గుఱించి
 వ్రాయుచు అనావృష్టిదోషమును పోగొట్టి వర్షమును కురియు
 నట్లు చేయుటకు తగిన సమర్థతగల బ్రాహ్మణుని చూచి
 పంపుడని కోరిరట. ఆ జాబు చూచి అచ్చట వారు మా
 ప్రవీతామహులగు ఈ సూరపశర్మగారిని తగిన వారని ఎంచి
 సిలిపించి ఆ నిమిత్తము ఆయనతో చెప్పి విశాఖ పట్టణము
 వెళ్ళుమని ప్రార్థింపగా ఆయన అందుకు అంగీకరించి తగిన
 సన్నాహముతో బయలుదేరి వెళ్ళెనట. అప్పుడు ఆయనను
 వారు తగిన మర్యాదచేసి మంచి వర్షము కురిపింపుడనికోరగా
 దాని విధానము చొప్పున జరిగించినతప్పక వర్షము కురియునని
 ఆయన వారితో చెప్పి, మరికొందఱు బ్రాహ్మణులనుపిలిపించి,
 వారిచే కొన్నిజపములు, అభిషేకములుచేయించి, తాను చేయ
 వలసిన వారుణజపము తానేచేసి, అందుకుతగిన హోమములు,
 దానములు, బ్రాహ్మణ సంతర్పణము చేయించి ఆ ప్రక్రియ
 ముగించు సమయమునహఠాత్తుగా మేఘావరణము కలిగి వారి
 తాలూకా యందంతటను గొప్పవర్షము వర్షించి జలసమృద్ధి
 కలిగెనట. అందుకు రాయణుంగారు అపగిమితానంద భర
 తులై ఆయనను, ఇతర బ్రాహ్మణులను తగిన దక్షిణతాంబూ
 లాదులచే తృప్తిపఱచిరట. పిమ్మట వారు మా ప్రవీతా
 మహుని తమదేశమున సిరముగా నివసించవలెనని ప్రార్థింపగా
 ఆయన అందుకు అంగీకరించెనట. అప్పుడువారు తమతల్లిగారి
 పేరట సంవత్సరమునకు సుమారు 500 రూపాయలురాబడిగల

ఒక గ్రామమును ఆయనకు ఇనాముగా నిచ్చిరి. దానికి చెల్ల
య్యమ్మ అగ్రహారముని పేరు. ఇది విశాఖపట్నము జిల్లా
చీపురుపల్లి తాలూకాలో బుడుమూరు సమీపమున నున్నది.
అప్పుడు ఆయన తన గ్రామమైన వేమూరుకు తిరుగ పోయి
తనకుంటుంటున్న బమ్మను తోడుకొనివచ్చి తనచే ప్రతి గ్రహింప
బడిన చెల్లయ్యమ్మ అగ్రహారమున శ్రీరాయఁబంగారిచే నిర్మిం
బడిన గృహమునందు స్థిరముగా నివసించుచుండగా ఆయనకు ఇరు
వురు పుత్రులు కలిగిరి. వారిలో పెద్దవానికి గురుమూర్తి శర్మ
రెండవవానికి పేరేశ్వరశర్మయని నామకరణము లొనర్చిరి.
వారును వేదములను, శాస్త్రములను, జ్యోతిషమును చదివి
కాలక్రమమున పెద్దవారై వారితండ్రి స్వర్గస్థులైనపిమ్మట విభ
క్తులై ఆ అగ్రహారమును సమముగా పంచుకొనిరి. వారిద్ద
రిలో జ్యేష్ఠులగు గురుమూర్తి శర్మగారికి పురుషసంతతిలేకుం
డెను. కొందఱు పుత్రికలు కలిగిరి. వారిలో నొకరైన పుల్లల
వారికోడలకు మాత్రము సంతతి కలిగినందున దాహిత్రు
లగుటచే ఆయన ఆస్తి వారికి కలిసినది. ఆ సంతతివారు
ఉన్నారు.

రెండవకుమారుడైన పేరేశ్వర శర్మగారే మాపితా
మహులు. ఈయనకునువరుసగా, ఆఱువురు పుత్రికలును,
పిమ్మట కడసారి కాన్పుగా ఒక పుత్రుడును కలిగిరి. ఆయనను
వారు బహుప్రీతితో పెంచుచు శ్రీసూర్యనారాయణ శర్మ
యని నామకరణ మొనర్చిరి. ఆయనకు యజుర్వేదమును,
జ్యోతిషమును నేర్పించి బాబ్బిలి పురవాస్తవ్యులగు తనికెళ్ళ
తామేశ్వరశర్మగారి కొమార్తెయగు శ్రీజోగాంబయను కన్య

కను వివాహము చేసిరి. ఈ దంపతులకు ఇరువురుపుత్తులు, వలువురు పుత్రికలు జన్మించిరి. వారిలో సర్వజ్యేష్ఠుడను నేను. నాతమ్మునిపేరు సరసింహశాస్త్రి. మాలో మువ్వరము జన్మించినపిమ్మట మాపితామహులు స్వర్గస్థులైరి. ఆసరికి భూములలో కొన్ని విక్రయింపబడి మిగిలినవి ఋణాకాంతములై యుండెను. అప్పుడు మాతండ్రిగారు మాకు హఠాః విద్య నభ్యసింపజేయుటకై ఆ గ్రామమును విడిచి శ్రీకాకుళము కాపురము వెళ్ళి, అచ్చట బడిలో చదువ నన్ను ప్రవేశ పెట్టిరి. అచ్చట కొద్దికాలమైన పిమ్మట టెక్కలివచ్చి నన్ను ఆంగ్లేయ పాఠశాలలో చేర్చిరి, అచ్చట నేను మిడిల్ స్కూలు పరీక్ష యిచ్చినపైని శర్లాకిమిడిలో శ్రీరాజావారి ధర్మస్మతములో భుజించుచు వారి హైస్కూలులో చదివి మెట్రిక్యులేషను పరీక్షనిచ్చితిని. అప్పటికి మా ప్రపితామహాస్మితమైన గ్రామములోని భూములన్నియు పూర్తిగా విక్రయింపబడి నందున అంతట నేచదువు చాలించి జీవనోపాధి సంపాదించ వలసియుండెను. కావున నేను శ్రీమందసా రాజావారి ఆంగ్లేయ పాఠశాలలో సహాయోపాధ్యాయుడనుగా పదునైదు రూపాయల వేతనమునకు బ్రవేశించి, పిమ్మట ఇరువది రూప్యములకు ప్రమోషను పొంది అచ్చట కొంతకాలముండి పిమ్మట బడులపై తణికిదారుగా సుమారు ఒక సంవత్సరముండిన తరువాత ఈ ఛత్రపురములో మాప్టరు ఆన్ సోదారగారు స్థాపించి యుండిన ఆంగ్లేయ పాఠశాలలో సహాయోపాధ్యాయుని పదవిలో నెలకు ముప్పది రూప్యముల వేతనమునకు ప్రవేశించితిని. ఇచ్చట క్రమక్రమముగా ఉద్యోగాభివృద్ధి పొంది ఆ పాఠ

శాలలో ప్రధానోపాధ్యాయుడనై తిని. అప్పటికి ఈ పాఠశాలకు మేనేజరుగాను, ఈజిల్లా కలెక్టరుగా నుండిన మాస్టర్ మాక్ మైకేలు దొరవారికిని, మ॥ రా॥ శ్రీ రాఘవహదూర్ తాజేపల్లి వెంకటకృష్ణయ్య పంతులు బి. ఎ., బి, యల్., గారికిని పోత్సహము కలిగించి వారి సహాయమున ఈ పాఠశాలను హైస్కూలుగా మార్చగలిగితిని. పిమ్మట నీ పాఠశాల జిల్లాబోర్డువారి పాలనక్రిందికి వచ్చి యిప్పుడు మంచి అభివృద్ధిలో నున్నది. నేనును ఇంకను ఇంద్రసహాయోపాధ్యాయుడనుగా నున్నాను.

నేను నా ధర్మపత్నియగు శ్రీ లక్ష్మీదేవితో గూడి నిత్యనైమిత్తిక కర్మలు, యథోచితముగా చేయుచు తీరుబడి సమయములలో పంచదశి, భగవద్దీత, శ్రీరామాయణము, భారతము, శ్రీమద్భాగవతముమొదలగు గ్రంథములు తటచుగా పఠించుచు, చదివినవే చదువుటకు విసికి, అష్టాదశ మహాపురాణములను పఠయింప నారంభించితిని. నాకు సంస్కృత భాషా ప్రవేశము లేనందున ఈ పురాణము లన్నియు తెలుగు భాషలో దొరకనందునను, ఓడ్రభాషా ప్రవేశము గలుగుటచే పదునెనిమిది పురాణములను చదువ గలిగితిని. ఈ పదునెనిమిదింటిలో మూడు, 1. శ్రీమద్భాగవతము, 2. మార్కండేయ పురాణము, 3. బ్రహ్మాండ పురాణములు మాత్రము తెలుగు భాషలో చదివెతిని. మిగిలినవన్నియు ఓడ్రభాషలో చదివెతిని. ఇవియు పద్యకావ్యములే. ఐనను పామధులకు సైతము అర్థమగు వట్లు సులభమై లిని వ్రాయఁబడియున్నవి. తెలుగు భాషలో పద్యాత్మకములై యున్న పురాణములు పండితులకే అర్థ

మగును. ఓడ్డమున పురాణములు చదువుటకు ప్రయాసపడ నవసరములేదు. ఇవియు సంస్కృతపదములతో నిండి సంస్కృతమునుండి తర్జుమాచేయఁబడియున్నవి. నాగరికత కలవార మనిపించుకొనుచున్న మన యాంధ్రులలో పలువురు శ్రీ పురుషుల కుపయోగించునంత సులభశైలిని యీ గ్రంథములు లేకుండుట చూచి 'అష్టాదశపురాణసార సంగ్రహ'మను పేర నీ గ్రంథమును శ్రీహరికరుణాకటాక్షమున వ్రాసితిని. పురాణ గాథలను ప్రజలకు తెలియజేయుటయే నా ముఖ్యాభిప్రాయము గాని పాండిత్యపకటనకాదు. కావున యిందలి తప్పులను విడిచి యొప్పులను గ్రహింప నా చదువరులను ప్రార్థించుచున్నాను.

ఇట్లు సుజనవిధేయుఁడు,

వే మూ రి జ గ న్నా థ శ ర్క.

అష్టాదశ పురాణసారము

1. శ్రీ శివ పురాణము

ఈ శివమహాపురాణమును శ్రీ వేదవ్యాసునివలన తాను విన్నట్లు సనత్కుమారుడు శౌనకాదిమహామునులకుం సవిస్తరంబుగా వక్కాణించిన తెరంగెట్టిదనిన,

పూర్వమొకప్పుడు శౌనకాది మహర్షులు నైమిశారణ్యమున సభచేసి కూర్చుండి ధర్మచింతనము చేయుచు నొకరితో నొకరు సంభాషించుచుండగా సనత్కుమారుఁ డచ్చటికరు దెంచెను. అప్పుడాముచులాయనచు చూచితేచి యెదురేగి తోడ్కొనిపోయి యర్హపాద్యాది విధులచే యథావిధిగ బూజించి యుచితాసనమున గూర్చుండచేసి సగౌరవంబుగ నాయనతో నిట్లనిరి. “స్వామీ! మీరు బ్రహ్మకుమారులు. మీకు సమస్తవిద్యలుపూర్తిగ తెలియుచు, వేదము వేదాంగములు, శాస్త్రములు, పురాణములు, సమస్తమును తమరు పరిశోధించిరి. శివపురాణము తమవలన విని తరింపఁ గోరుచున్నాము. కావున దానిని సవిస్తరముగ నెలవిచ్చి మమ్మును కృతార్థులను జేయుఁడు” అని శౌనకాదులు ప్రార్థింపఁగా విని సనత్కుమారుఁడు వారలతో నిట్లు చెప్ప నారంభించెను. “మహాముచులారా! వినుండు శ్రీ సభాశివునిచరిత్ర మనంతము నిరపాయము నిష్ప్రత్యాహము దానిని

చెప్పటకెవరితరము! నలుముఖములుగల బ్రహ్మకే శక్యము గాదు. దానిని చెప్పటకు నేనంతవాడను! మీరు నన్ను శ్రద్ధతో నడిచిరి. కావున బూర్వము శ్రీవేదవ్యాసునివలన వినినంతచెప్పెదను. ఈ పురాణము బహుపవిత్రమైనది. దీనిని విచువారును చదువువారును సమస్తపాపములను నశింపజేసి కోసిన వారలై భూలోకంబున సకలభోగ భాగ్యసంపదలనుభవించి కృతార్థులై నీ జగ్జాంతమున స్వర్గాది భోగము లనుభవింతురు.

సృష్టిప్రశంస

పూర్వము ప్రళయకాలమందు చిమ్మచీకటిభూనభోంత రాశములందు వ్యాపించియుండఁగా సృష్టిస్థితిలయములకుఁగారణభూతుఁడైన యాదివిరాట్టు వటపత్రశాయియై సూర్యకాంతమణివలె దేదీప్యమానముగాఁ బ్రకాశించుచుండెను. అప్పుడాయన తెలివొంది నిద్ర లేచి యీ ప్రపంచపు దురవస్థను జూచి విచారించి జ్ఞానముచుత్పాదించజేసెను. జ్ఞానమువలన నహంకారమును, దానివలన మనస్సును, దానివలన పంచభూతములను, (భూమి, జలము, అగ్ని, వాయువు, ఆకాశములను) పుట్టించెను. వానిలో నభంబువలన శబ్దము, వాయువువలన స్పర్శము, అగ్నివలన రూపము, జలమువలన రసము, భూమివలన గంధము జన్మించెను. వానితరువాత ప్రాణము, అహంము, వ్యానము, ఉదానము, సమానము, అనుపంచ ప్రాణములు; సత్త్వము, రజము, తమము, అను త్రిగుణములు నుద్భవించెను. అందు సత్త్వగుణమువలన విష్ణువు, రజోగుణమువలన బ్రహ్మ

తమోగుణమువలన మహేశ్వరుడుజన్మించిరి. వారిలో మహేశ్వరుడు సనాతనుడు, నిరూపుడు, నిరంజనుడు, నాదిమధ్యంతరహీతుడై యందఱికిని జ్ఞానము నిచ్చు నిమిత్తము పరమశివుడను పేరితో నెల్లప్పుడును స్థిరస్థాయిగా నుండువాడనియు నతడే పైన జెప్పబడిన సమస్తమును సృష్టించువాడనియు కల్పాంతమున ద్రిమూర్తులునశించిన నమ్మహానీయమూర్తి నశింపడనియు, పురాణము లన్నియు నేకగ్రీవముగా చాటి చెప్పుచున్నవి. కావున నతడే యాదివిరాట్టనిగాని పరబ్రహ్మమనిగాని పేగుగలవాడు, ఆయనకు లోబడినదే ప్రకృతి. ఈయన బ్రహ్మకల్పాంతమున యోగనిద్ర జెందియుండును. బ్రహ్మకల్పమనగా:—

- 7 యుగములు—1 మన్వంతరము
 14 మన్వంతరములు—1 కల్పము.
 1 కల్పము—బ్రహ్మకు ఒక పగలు.
 1 కల్పము—బ్రహ్మకు ఒక రాత్రి.
 2 కల్పములు—బ్రహ్మకు ఒక రోజు.
 ఇట్టి 30 రోజులు—బ్రహ్మకు 1 మాసము.
 12 మాసములు—బ్రహ్మకు 1 సంవత్సరము.
 10 సంవత్సరములు—బ్రహ్మకు 1 ఆయువు.
 బ్రహ్మ జీవితకాలము పరబ్రహ్మమునకు నిమిషము.

మనుష్యాదులు జీవించు కాలమెంత? బహుస్వల్పము. కదా! కావున మనముదానిని క్రమముగా నుపయోగించి, దుష్టరంభైన యీ మాయామయ సంసార సాగరమునుండి

విముక్తిపొందనలెను. ముక్తియనగా నీ ప్రపంచమందుఁబుట్టుచు జన్ముచు నుండక, ధర్మ ప్రసన్నతనంబు కలవారమై, జ్ఞానము సంపాదించుట, అందువలన మోక్షమునొందుట, అని సనత్కుమారుడు చెప్పగా విని యాయనతో బుఱులిట్లనిరి. ఓ బ్రహ్మపుత్రా! యనుల్లంఘ్యమైన యీ సంసార సాగరమును తరించుటకు ముఖ్యసాధన భూతమగు నొక యేది !

తపోహోపాయము

యయ్యదిమాకు విన్నవింపవేయని యానిరాబౌరులు కరంబు వేడితోలునలుప గరుణావరుణాలయుడగు సనత్కుమారుడు వారలతో నిట్లనియె “ఓబుషివరులారా! వినుండు, ఈ పాపపు సంసారమనుసాగరము తరించుటకు (దాటుటకు) నావవంటిది ధర్మము. ఆ ధర్మమును చేయువాఁడు తప్పక ముక్తిపొందును. ధర్మమొకఁచేసారం అదిలేనివారుతరింపలేరు. కావుననే సాధువులుధర్మమాచరింతురు. ధర్మమే తల్లి, తండ్రి, కొడుకు, కూతురు, గురువు, బంధువు, స్నేహితుఁడు, దైవము. దానికి మించినది మఱిలేదు. అంతమున వెంటవచ్చునదిధర్మమే. జీవించునంతకాలము సుఖమిచ్చునదియు నాపదలనుండికాపాడునదియు ధర్మమే. స్త్రీపురుషు లుభయులు ధర్మప్రవర్తనలైన యాకుటుంబము దీర్ఘాయుర్యుక్తమై యాయురారోగ్యపుత్ర పంపదచే మేఱమీఱి నిరంతర భాగ్యభోగములతో పస మీఱుచు నితోధికాభ్యుదయ పరంపరాభివృద్ధి నలరుచు నమితానందము గొల్పుచు బరార్థమునకు ముఖ్యసాధనభూతమగు చున్నయది. దానివలననే యీ జగదీశ్వరుఁడు సృష్టిసీతలయ

ములు చేయుచున్నాడు. సూర్యచంద్రులు సంచరించుచున్నారు. భూమి పంటలుపండుచున్నవి. చిన్నవిత్తునుండి పెద్దవృక్షములు పెరుగుచున్నవి. స్త్రీలు సుఖముగా ప్రసవించుచున్నారు. అంతమున ధర్మమొక్కటే మన వెంటవచ్చునుగాని, చింకి గుడ్డ పైతము వెంటరాదు. అధర్మపరులకు ముక్తలేదు. వారలకు తఱచుగాకష్టములు సంభవించును. వారి ముఖమును చూచిన పాపముసంభవించును. మఱియు జాతకచక్రంబున జన్మకాల సంచారగ్రహంబులు స్వోచ్ఛోషచయాది మహాస్థానంబులనుండినను తాము శర్మముతస్ఫుటవలన వృత్తిరేక నీచ ఫలంబుల నిచ్చును గాని పుణ్యఫలంబుల నివ్వజాలవు. స్త్రీ పురుషు లిరువురకు దుష్టస్థానంబుల గ్రహంబులున్నను స్వశర్మ ప్రవర్తనవల్ల పంచేమాలస్యముగా ప్రాప్తమగు పాపఫలంబు పటాపంచలుచేసి ఫలంబునే యొసంగును. ఇందులకు నిదర్శనము మనముకన్నులారగాంచుచున్నారము. మఱియు జన్మంతమునయముడు వారలపలువిధనరకబాధలనొందించును. కావున నధర్మమును విడచి ధర్మమార్గమున ప్రవర్తింపవలెను. సూర్యుడుదయింపగా చీకట్లులుపోయి వెలుతురుకలుగునట్లు మనుజులకుధర్మబుద్ధిగలుగగా వారిపాపములునశించి పుణ్యము కలుగును. దేశమందు తామాదియీతిబాధలు తొలగును. ఈ శర్మ దేవతకుపాదములు నాలుగు. అవియేవనగా (1) అహింస (2) సత్యము. (3) దయ (4) శాంతి. ఈ నాలుగుపాదములతో కృతయుగమున ధర్మదేవత సంచరించుచుండెను. త్రేతాయుగమున నహింసనశించెను. ద్వారయుగమున సత్యము కూడలోపించెను. ఈ కలియుగమున దయయంతరించెను. ఒక

చాదము మిగిలియున్నది. ధర్మబుద్ధిగలవారి లక్షణములేమన-
 తల్లిదండ్రులకు గురువులకు విఘ్నేశ్వరమర్చలు సల్పుచు విన
 యములుగలిగి వారీయాజ్ఞలను మీరకుండుట, తీర్థములు,
 వ్రతములు మొదలగు పుణ్యకర్మలు చేయుట; వంశపరంపరగా
 వచ్చుచున్న సత్కార్యములుచేయుట, యబద్ధంబగుపథంబు
 విడిచి సత్యమే చెప్పట, మృదువుగా మాట్లాడుట, సజనుల
 యందు ప్రీతిగలిగియుండుట పరుల కుపకారము చేయుట,
 దర్శితులకు ధనమిచ్చుట, యెల్లరితో వినయముగా మాటలా
 డుట, శత్రుమిత్రులను సమముగా చూచుట, పరులనునిందింప
 కుండుట దేవతలనుపూజించుట, పరస్త్రిలను పరధనముల
 నాశింపకుండుట, యతిథులను బూజించుట మొదలగునవి ధర్మ
 ముగలవారి లక్షణములు

అధర్మపరులు యమునివలన 28 మహానరకములలో
 వేయఁబడి పలువిధముల యాతనలు పొందుదురు. (ఈమహా
 నరకముల వివరములు వామనపురాణమందు జెప్పబడినవి.)

శివుడు చంద్రుని ధరించుట

పూర్వము శివునిభార్యయైన సతీదేవి, తనతండ్రియైన
 దక్షుని యజ్ఞగుండమునబడి భస్మమైనపిమ్మట యామెవియోగ
 ముచే కలిగిన తాపమును సహింపలేక శివుడు పలుచోట్ల సంచ
 రించుచు మనస్సును స్థిరముచేసికొనలేక యుండెను. అట్టితెఱ
 యముక్కుంటి తుంటవిలుకాని యంపవాసల యలజడులకు
 లోగి మది కుదురులేమి నటునిటు నడయాడుచు పలుతావుల
 పడనదీ కాంతారశిలోచ్చయ కండరాంతర జలాశయ గుహ

వరిజపంబానరింపనయ్యెడ తృణగుల్మాది తరుచ్ఛదంబులు భస్మీ
కృతంబులగుచుండె. మఱియునజ్జటావల్లభు కంటిమంటలకుత్క
టంబుగకసిమసంగి రవిసోముల తేజఃపుంజంబు వాసిదఱిగె.
కౌంద్రాది యష్టదిక్పాలురును తపస్సుచేయఁదలంచి యొకచెట్టు
క్రిందగాని, పర్వతమునగాని కూర్చుండియున్న నవియన్నియు
నా తపమువేడిమివలన భస్మమగుచుండెను. ఆ కాకవలన
సూర్యచంద్రులకాంతి మాసెను.

సమస్తదేవతలును, మారువర్చస్సు కలవారైరి. కాని
యావేడిమికి కారణమును తెలిసికొనలేక బ్రహ్మయొద్దకుపోయి
మొఱపెట్టగా నాచతుర్ముఖుఁడు దివ్యదృష్టి వలన దానికికారణ
మును కనిపెట్టి యింద్రాదులతో నిట్లనియె. “ఓదేవరాజా!
శివునితపమువేడిమిగాని వేరుగాదు. ఆయన సతీవియోగదుఃఖ
ముచేఘోరతపముచేయుచున్నారు. కావున మీరు చంద్రుని
యూయనకు సమర్పించిన నప్పరమశివుఁడు శాంతి నహించి
దుఃఖమును మఱిచును. లోకములు చల్లబడును. లేకున్న
ముల్లోకములును త్వరలో భస్మమగును.” అన బ్రహ్మమాటలు
విని దేవత లమృతకలశమును చేబూని మందంపర్వతమున
తపంబుచేయుచుండిన యీశ్వరునిసన్నిధికిపోయి, సాష్టాంగ
దండ ప్రణామములుచేసి యాకలశమును కానుకగా నొసంగిరి.
దాని సువాసనకుమెచ్చి యీశ్వరుఁడు దానిని చేతబట్టగా
పది యర్థచంద్రాకృతిని బొందియాయన శిరస్సున స్థిరముగ
నిలిచెను. దాని చల్లదనము వలనఁ గ్రమముగా శివునితాపము
చల్లారెను. లోకములనంతటను శాంతి వ్యాపించెను. ఆది
మొదలు శివునికిఁ చంద్రశేఖరుఁడను పేరు స్థిరపడెను. అట్టి

చెప్పగా ఋషులువిని విభూతిమహిమయు, దానిని శివుఁడు
ధరించుటకు కారణమును చెప్పమని సనత్కుమారుని పృచ్ఛ
చేసిరి.

విభూతిమహత్వము

అప్పుడు శౌనకాదులను జూచి సనత్కుమారుఁ డిట్లు
చెప్పెను. “ఓ ఋషివర్యులారా ! వినుండు. పూర్వము భృగు
వంశమునందు జన్మించిన యొక బ్రాహ్మణుఁడు గొప్ప తపస్సు
చేయుచుండెను. అతడు వైశాఖ జ్యేష్ఠ మాసములందు
పంచాగ్ని మధ్యమున, మార్గశిర పుష్యమాసములందు జల
మధ్యమున, శ్రావణభాద్రపదమాసములందు బయలున నిలచి
ఘోరతపస్సు చేయుచు గండమూలాది ఫలములను దినుచుం
డెను. ఆయన క్రమ క్రమముగా నితరాహారములను విడిచి
యాకుకూరలను తినుచుండెను. అందుచే నాయనకు బరాదుఁ
డను పేరు వచ్చెను.

ఈయన తపమువేడిమి ముల్లోకమున వ్యాపించెను. ఒక
నాడతడు దర్భలుతోయచుండఁగా వేలుతైగి రక్తముకారఁగా
చూచి యది యాకుపసరువలెనుండుట కనిపెట్టి తన తపస్సు
ఫలించెనని సంతసించి యాడుట, పాడుట, కేకలువేయుట
యారంభించెను. వాని తపస్సునకు మెచ్చి వరమియదలంచి
బ్రాహ్మణరూపమున శివుఁడు వానియెదుట ప్రత్యక్షమయ్యెను.
అప్పుడతడు వానిని జూచి కేకలు వేయుచు గెంతుచు దూర
ముగాబోయెను. బ్రాహ్మణుఁడు వానికి దగ్గరగా బోయి చెయ్యి
బట్టుకొని యిట్లనెను. “ఓపరాదుఁడా ! యేల యిట్లు బేలవై

యజుచు చున్నావు? బహుశ్రమపడి సంపాదించిన తపోబలమును
 వ్యర్థము చేయుచున్నావు. ఈ మానవ దేహము భూమివంటిది.
 భూమియం దెన్నిరసములున్నవో శరీరమునందు గూడ యన్ని
 రసములున్నవి. సూర్యుడు, చంద్రుడు, అగ్ని మొదలగు దేవ
 తలు ప్రభావము కలవారు కారా? వారునీవలె గర్వించిరా ?
 నీవేల యహంకారమునుబొంది విజ్రవీగెదవు? నీవ్రేలు వెంట
 శాకరసము స్రవించి సంతమాత్రమున నింత గర్వంపవలెనా ?
 నావ్రేలు! విభూతి కారుట చూడుము. అనితనవ్రేలు కోసికొని
 భస్మము స్రవంపజేసిచూపెను. దానిని చూచి పర్రాదుడు తన
 కంటె నతడు గొప్పతపశ్శాలి యని భావించి వానితో నిట్లు
 చెప్పెను. “అయ్యా మీరు గొప్ప తపశ్శాలివలె నున్నారు.
 మీకుల గోత్రములతో మీచరిత్రము సవిస్తరముగాజెప్పి
 నామనవి చెల్లింపుడు” అనిమిగుల పార్థింపగా నీశ్వరుడు నిజ
 రూపమును చూపెను. చూచినవెంటనే పర్రాదుడు శివునికి
 సామాంగ ప్రణామముచేసి పలువిధముల స్తుతించెను. వాని
 ప్రార్థనలకు సంతసించి శివుడతని కీవరము లొసంగెను.
 “ఓపర్ణాదా! నీస్తోత్రములకుమెచ్చితిని. నీకమరత్వ మిచ్చితిని.
 నీకు మతి దుఃఖములుండవు. నీవు నాప్రమథ గణములలో
 శ్రేష్ఠుడవు, నీవు మేరుపర్వతమున తపస్సు చేసికొనుచుండుము”
 అని చెప్పి యా దినము మొదలు శివుడు భస్మధారణము
 జేయుచుండెను. ఆ పర్రాదుని వలన భస్మమిశ్వరునికి బ్రయ
 మయ్యెను. ప్రయాగలో గంగా సంగమమందును, పుష్కర,
 ప్రభాస తీర్థములందును స్నానము చేయుటవలన నెట్టి ఫలము
 కలుగునో భస్మస్నానము వలన గూడనంతఫలము లభించును.

బ్రహ్మ, విష్ణువు, ఇంద్రుడు మొదలగు దేవతలందఱును భస్మస్నానమువలననే గొప్పవారైరి. భస్మమునుధరించినవారిని మూచి భూత, ప్రేత, పిశాచ రాక్షసులు దూరముగా పారి పోవును. వారి కవి యెట్టి కీడును చేయలేవు. భస్మముధరించు వారికీశ్వరుడు సకలై శ్వర్యముల నొనంగును.

ప్రకృతి మహత్వము - శివుని గర్వభంగము

ఈ ములోకములందుండు పురుషులందఱు నాదివిరాట్టు రూపమనియును, స్త్రీలందఱు నాదిశక్తియైన ప్రకృతి రూపమనియును దెలిసిన విషయమే. పురుషునికిని, ప్రకృతికిని తారతమ్యము లేదని చెప్పుదురు. పురుషుడు, ప్రకృతి స్వాధీనుడై యున్నాడు. ప్రకృతి సహాయములేకుండ పురుషుడే కార్యమును చేయజాలడు. మనలో ననేకులనుభవము వలన నీ సంగతిని గ్రహించియుందురు. ఒకరోజున పార్వతీపరమేశ్వరులు కైలాసమున తమ దివ్యభవనమునం దిష్టాగోష్ఠి నుండిరి. అప్పుడు శివుడు పార్వతినిజూచి ప్రసంగవశమున నిట్లనియె.

“ఓగిరిరాజనందనా ! పదునాల్గు భవనములందును నేను శ్రేష్ఠుడను; వానిని సృష్టించి, పాలించి, సంహరింపజేయువాడను నేను. నాత్రిగుణములవలన బ్రహ్మ, విష్ణు, మహేశ్వరులను, రూపములు మూఁటినిదాల్చియుందును, భక్తులకు, తాపసులకు రాక్షసులకు వరము లిచ్చుచుందును. నేనొకప్పుడయిదు ముఖములును మఱియొకప్పుడేక ముఖమును, ధరించియుందును. మూలమాలమునుభవించి లోకములను రక్షించితిని. ఎల్లప్పుడు విదగంబరిగా సంచరించుచుందును” అనగా పార్వతి, పరమేశ్వర

రుని గర్వభంగము చేయ సమకట్టి తన చేతితో కొంతమన్ను
 తీసి బంతివలె గుండ్రముగాజేసి దానిపై చిరత్నంబులగు నవ
 రత్నములను స్థాపించి బహు రమ్యముగా తయారుచేసి, భర్త
 చేతికిచ్చి చిత్తగింపుమనెను. దానినిజూచి శివుఁడాశ్చర్యపరవ
 శుండై త్రిప్పి త్రిప్పి చూచుచుండఁగా నందొకచోట చిన్న
 ద్వారము దానిలో పెద్దతోట, దానియందు పలువిధములగు
 వృక్షములు వింతయైన ఫలములతోను, పుష్పములతోనొప్పాటు
 చున్నట్టులఁ గట్టెడుట గన్పట్టెను. వాని వెనుక, పద్మములు,
 కలువలు వింతవింత పక్షిలుగల సరోవరములను చూచి
 నాశ్చర్యనిమగ్న మానసుడాయెను. పిమ్మట దానియందలి
 మఱియొక ద్వారమున జూడఁగా నందు పది ముఖములు నరు
 వది బాహువులు గలిగి తనవలె జడలు నాయుధములు
 నాగాభరణములు గల్గి ప్రకృతే గొప్పదని యుజుచున్న
 మఱియొక శివునిజూచి సిగ్గుపడెను. ఇంకొక ద్వారమున
 చూడఁగా దివ్యభవనమున గొప్పనవరత్న సింహాసనమున
 గూర్చుండియున్న దివ్యమంగళ విగ్రహముగల దేవిని, యామె
 యెదుటనాట్యము చేయుచున్న తనవంటి శివుని నామె కుభయ
 పార్శ్వములందును నిలిచియుండి స్తోత్రము చేయుచున్న
 బ్రహ్మవిష్ణువులనుచూచి మైమరచెను. ఇదంతయు చూచి
 యీశ్వరుడిట్లు చింతించెను. “నేనేగొప్పవాడననియు, నా
 కంటెవేరులేరనియు తలంచి గర్వించితిని. నేనెంత బేలను..
 ప్రకృతియేగొప్పది” అని ప్రకృతిరూపమును మనస్సా ధ్యానించి
 స్తోత్రము చేసి నేత్రములు తెఱిచి చూచుసరికచ్చట పార్శ్వ
 తప్ప మఱియేమియును కానరాకుండెను. అప్పుడు శివుడు

తెలంచాయూగకుండెను. పార్వతీయాయనను కౌగిలించుకొని
వేరు విషయములగుఱించి ప్రసంగించెను. అని శౌనకాది ఋషు
లకు సంతోషమారుడు చెప్పెను. కావున ప్రకృతికిని, పురుషు
నికిని భేదములేదు.

శివునికి క్రియమగు పుష్పములు

పిమ్మట ఋషులు సనత్కుమారుని జూచి యిట్లనిరి.
“ఓ ఋషీనర్యా! శివునికి బ్రీతికరములగు పుష్పములను వివర
ముగా నెలవించి యడుగఁగా, నాయన వారితో నిట్లయెను.
“ఓ ఋషులారా! వినుడు. బంగారుకొమ్మలు, వెండిగొరిజలు
వృక్షములతో నలంకరించిన మంచి పాలిచ్చు గోవులు వేద
శాస్త్రవేదియు శుచియు సత్కుటుంబియు సదాచార సంప
న్నుడు నిరాశుడు నిర్మత్సరుడు నిరంతర తపశ్శాలి, నియ
తాగ్నిహోత్రీయు శమదమోపేతుఁడునగు బ్రాహ్మణునికి దాన
మిచ్చుటవలన నెంతఫలమో తెల్లగన్నేరు పువ్వులతో శివుని
బూజించుటవలన నెంతఫలముకలుగును. ఎఱ్ఱగన్నేరు పుష్పము
లైన దానికి రెండు రెట్లు ఫలము లభించును. కుండంబులవలన
దానికి నూఱురెట్లు ఫలము. మల్లెపువ్వులవలన మఱినూఱురెట్లు
ఫలమధికము ముత్యములతో చేసిన లింగములను ముత్యము
లతో పూజించుటవలన నెంతఫలము కలుగునో ద్రోణ (శుమిర్ర)
పుష్పములతో పూజించిన ఫలమంత యగును. మరియు
బంగారులింగమును బూజించిన ఫలమంత యగును. బంగారు
లింగమును పూజించు నెంతఫలము సంపెంగ పూలవలన కలు
గదును. నాగేశ్వరపుష్పములతో బూజించిన నశ్వమేధయాగము

కోటిగంగా స్నానమువలన కలుగుఫలము లభించును. గుండ
పుష్పపూజవలన గయ్యాశ్రాద్ధ ఫలముకలుగును. సులినీదళము
వలన దానికి నూతురెట్లు ఫలమసేకము. ఉమ్మెత్తెపూలతో
పూజించిన నేకాదశీవ్రతఫలము కలుగును. పద్మములన్నిటి
కన్న శ్రేష్ఠము. కేతకి పూల పూజవలన సమస్తపుణ్యములు
నశించి యనేకబాధలు కలుగును. ఇందుకు కారణమీశువువృకు
కలిగిన శాపమే (ఈవిషయము స్కందపురాణమున సవిస్తర
ముగా చెప్పబడినది.) మారేడు దళములతో బూజించుట
మిక్కిలి శ్రేష్ఠము. అనఁగా విని మారేడుదళముల కంత
శ్రేష్ఠత కలుగుటకు కారణమేమని ఋషులడుగఁగా సనత్కు
మారుఁ డిట్లుచెప్పందొడంగె.

మారేడుచెట్టు పుట్టుక

ఒకరోజున శ్రీ లక్ష్మీనారాయణులు నైకుంతమున
ముచ్చటలాడు కొనుచుండఁగా లక్ష్మీతనభర్తను జూచియిట్లు
ప్రశ్నచేసెను. “స్వామీ!మీకు మిక్కిలి ప్రియులెవరు?” అన
విని శ్రీమన్నారాయణుం డామెతో నిట్లనెను. “సతీ నాకు
ప్రియుఁడు శివుఁడు.” ఏలననఁగా నాతఁడు సర్వకాల సర్వావస్థ
లందును దిశరణశుద్ధిగా సన్నేధ్యానించుచుండును, త్రికరణము
లనఁగా మనస్సు, వాక్కు, కాయములు. మనస్సుచే ధ్యానిం
చుట, వాక్కుచే నామోచ్చారణము చేయుచుండుట, కాయ
ముచే ననఁగా కర్మేంద్రియములచే పూజాదికర్మలు చేయుట,
అందుచే తాయన నాభక్తులలో శ్రేష్ఠుఁడు. అనఁగా విని
లక్ష్మీ వానితరువాత మీకు బియులెవరని యడుగఁగా విని

శివభక్తులని విష్ణువు నెలవెచ్చెను. అదివిని లక్ష్మీ “నాథా ! శివభక్తులతో శ్రేష్ఠులెవరు?” అని ప్రశ్నింప నాతడిట్లనియె.

“సియనా ! పుష్పములన్నిటిలో పద్మములు మిగుల శ్రేష్ఠమైనవి. అట్టి పద్మములతో నిత్యమాతీరు వానినొకసంవత్సరమునకు ఒకవక పూజించువారు వానికి ప్రియభక్తులగుదురు.” అని విష్ణువు నెలవెచ్చెను. ఆ మాటలు విని లక్ష్మీ తానట్లు పూజించి శివునికి భక్తురాలు కావలెననియెంచి భర్తయనుజను బొందెను. అమరునాటినుంచి యదయముననే లేచి తన యావరణమునందున్న తామరకొలనుకుపోయి స్వయముగా నూటయెనిమిది పూవులుకోసి న్నానాది విధులను తీర్చుకొని, మందిరమున కేగి శివలింగమును, పంచాక్షరీ మంత్రమున శక్తి బీజమును సంపుటికరణముచేసి, ఖోడాకోపచారముల పూజించుచుండెను. ఇట్లు ఒకసంవత్సరముపూర్తియగుట కంతర్వదినమునకొలనికిపోయి పద్మములను కోయఁగా నూటయెనిమిదియే యుండెను. మఱి యందు పువ్వులు లేకుండెను. వానిని ముమ్మారులెక్కించినను సమముగా 108యే యుండెను. పూజచేయునపుడామెయేబహుజాగ్రత్తగా గామమున కొకటిచొప్పున పుష్పములను సమర్పింపఁగా రెండుపువ్వులు చాలకుండెను. అందు కామె మిగులాశ్చర్యమునొంది, ఖిన్నురాలై యేమి చేయుటకును తోచనందున విచారించు ఘండఁగా, తన భర్తతో నొకప్పుడు తన కుచములు పద్మములవంటివని చెప్పి యుండుట జ్ఞప్తికి తెచ్చుకొని, వానిని కోసి శివునికి సమర్పించి పూజపూర్తిచేసి, వ్రతమును సమాప్తినొందింప దలంచి యొక క శిత్రో యెడమ కుచమునుకోసి, శివుని శిరస్సుననుంచి,

రెండవది కోయుటకు సిద్ధపడగా, శివుడు ప్రత్యక్షమై యామె చేతిని పట్టుకొని యాటంకపఱచి యిట్లనెను. “ఓజననీ! నీభక్తికి మెచ్చితిని. మఱి శ్రమపడకుము. నీకుచము నీకెప్పటివలె ప్రసాదించితిని. నీవు నాకు సమర్పించిన యీకుచమువలన నీకోర్తి శాశ్వతముగా నుండునట్లు దీనినొక చెట్టుగా బుట్టించెదను. దానిపత్రములు నాకేగాక సమస్తదేవతలకును మిగుల ప్రీయమగు పూజా ద్రవ్యమగును. అని చెప్పి ఆ కుచమును భూమిపై నుంచగా అదియే మారేడుచెట్టుగా వెంటనే జన్మించెను. దాని దళములు మూఁడాకులు గలిగి యుండెను. అందు మధ్యనున్న ఆకు శివుడు. దాని కుడినైపుననున్న ఆకు విష్ణువు. ఎడమవైపుది బ్రహ్మ అని తెలియవలెను. ఈ మారేడుచెట్టుకు, మాల్వారము, శ్రీఫలము, బిల్వము, శాండిల్యము, శైలూషము ధూమాక్షము, శివప్రియ మొదలగు నిరువదియొక్క నామములున్నవి. దీని మొదలునుండి చుట్టునునూఱు మూరలవరకు బహుపవిత్ర స్థలమందురు. దీని యీకులను కాలుతో ముట్టినవార లల్పాయుష్కులు, దరిద్రులు నగుదురని యామహా శివుడాజ్ఞయిచ్చెను. వేయి పద్మములతో పూజించుటవలన కలుగునంత ఫలమొక బిల్వదళము వలన కలుగుననియు, బిల్వవనము కాశీతో సమానమనియు నాచెట్టులుండుచోట తాను లింగరూపమున నుండుననియు నీశ్వరుడు చెప్పెను. ఇంటియావరణములో నీశాన్యభాగమున బిల్వవృక్షమున్న విశ్వార్థము కలుగుననియు నాపదలుండవనియుతూర్పుదిక్కునందాచెట్టు మొలచిన వారు సుఖింతురనియు, పశ్చిమభాగమున మొలచిన పుత్రవంతులగుదురనియుదక్షిణపువైపున

నున్న యమ బాధలుండవనియు చెప్పదురు. వసంత గ్రీష్మ ఋతువులందు చిల్వప్రతితో పూజించిన వారక్షయగోదానములు చేసిన ఫలముపొందుదురు. జన్మాంతమున కైలాసమున నివసిగతురు. అని సనత్కుమారుడు మునులతో చెప్పగా విని వారిట్లనిరి.

కవుడు హనుమంతుడగుట.

“బుషివర్యా! ఈశ్వరుడు హనుమంతుడై జన్మించెనని చెప్పదురు. అది యెట్లు తటస్థించెనో సెలవిచ్చి మాసందేహమును తీర్పుడు” అనఁగా సనత్కుమారుఁ డిట్లుచెప్ప నారంభించెను. “ఓమునులారా! శ్రద్ధతో వినుండు. పూర్వము లంకా ధీశుడైన రావణుని బాధలుపడి యింద్రాది దేవతలందఱు బ్రహ్మ యొద్దకుపోయి మొఱబెట్టుకొనిరి. అది విని బ్రహ్మ తానేమియు చేయలేక వైకుంఠముననున్న శ్రీమహావిష్ణువు నొద్దకుబోవుదము రండని వారిని తోడుకొనిపోయెను. శ్రీమన్నారాయణుండు బ్రహ్మాదులనుజూచి, వారిరాకకు కారణమేమని యడుగఁగా బ్రహ్మాయాయనతో నిట్లనిమనవిచేసెను. “ఓ శ్రీహరీ! దశకంఠుడు తపస్సుచేసి పొందిన వరబలమువలన, స్వర్గ, మర్త్యపాతాళములను జయించి యింద్రాది దేవతలను పలువిధముల బాధించుచున్నాడు. రావణుండు వారివలన తానుపరిచారకృత్యములను నేయించుకొనుచున్నాడు. ఋషులు తాము చేయుచుండు యజ్ఞములు, యాగములు మానుకొనిరి. వాని భారమును తానులేక భూదేవి విచారించుచున్నది. వానిబాధను నివారించుటకు మీకంటె వేరు దిక్కులేదని మీతో

మనవిచేసుకొనుటకీ దేవతలందఱును వచ్చియున్నారు” నా పిని శ్రీహరి బ్రహ్మతో నిట్లనెను. “ఓచతుర్ముఖుడా! వాడు సామాన్యుడుకాడు. వానిని చంపుట కష్టసాధ్యము, నీవు వానికి పెక్కువరము లిచ్చితివి. కాని మనుష్య వానరముల వలన వానికి లక్ష్యము లేక వారివలన చావులేకుండునటుల వరమడుగ మరచెను. కావున నరవానరులవలన తప్ప నితరులచే వాడుచావడు. అందుచే నేను దశరథమహారాజునకు పుత్రిక నై జన్మించెదను. మీరందఱును వానరులై భూలోకమున జన్మింపుడు. ఆ రావణుడు నిత్యమును పార్వతీపరమేశ్వరుల నతిభ కితో పూజించుచున్నాడు. కావున నా రికతఁడు పరమ భక్తుడు. శివుని సహాయమునుపొందినగాని వానిని జంపుట దుర్లభము. నేను శివునిజూచి మాట్లాడుట కైలాసమునకుఁ బోయెదను. మీరు మీ నివాసములకు జనుడు. అనిచెప్పి శ్రీమన్నారాయణుం డీశ్వరునియొద్దకు పోయెను. అప్పుడు శివుడు శ్రీహరికి. బ్రత్యుత్థానముచేసి కూర్చుండఁబెట్టి విచ్చేసిన కారణ మేమని యడుగఁగా, విష్ణువు శివునితో బ్రహ్మది దేవతలు తనవద్దకు వచ్చి మనవిచేసిన సంగతులను, తాను వారితోచెప్పినదియు తెలియఁజేసి “తమ సహాయముఁ గాని వాని జయింప నాకు శక్యముకాదు” అని మనవిచేయుఁగా శివుడు సంతసించి యిట్లనియె. “ఓ కేశవా! నే నంజలిదేవి గర్భమున హనుమంతుడను పేర జన్మించి నీకు తగినంత సహాయము చేయుదును” అని వాగ్దానముచేసెను. నీశ్వరుడు హనుమంతుడై జన్మించెను.

ఆర్జునుడు, కపిధ్వజము

ఈశ్వరుడుహనుమంతుడై జన్మించుటకు కారణమునూ విని శౌనకాదులు సనత్కుమారుని జూచి యిట్లు ప్రశ్నచేసిరి:-
 “ఋషివర్యా! శ్రీమహావిష్ణువు శ్రీరాములై జన్మించుట, రాణుని వధించుట త్రేతాయుగమున జరిగినట్లు చెప్పుదురు. కురు పాండవ యుద్ధము ద్వాపరాంతమునగదా జరిగినది. హనుమంతుడు డబ్బునుని రథముపైన కపిధ్వజమై యుండెనని చెప్పుదురు. ఇది యెట్లు విశ్వసింపవచ్చును? ఈ సందేహము నివృత్తిచేయుడని యడుగఁగా సనత్కుమారుడు డిట్లు చెప్ప నుపక్రమించెను. “ఓ మునులారా! వినుం డిది యసంభవము కాదు. ఏలననఁగా హనుమంతుడు చిరంజీవి యగునట్లు శ్రీరాము లతనికి వర మొసంగెను. కావున నిప్పటికిని సజీవుడే. పూర్వము పాండవులు ద్రౌపదీ సహితులై యరణ్య వాసము చేయుచుండఁగా నొకరోజున ద్రౌపది ధర్మజునిజూచి “నాథా! నల్లని పద్మములు గలవనియు వానితో పూజించిన శీవుఁడు మిగులత్వ ప్తిపొందుననియు, ఋషిపత్నులవలనవింటిని. మీను నాయందు దయగలదేని నొకవెయ్యి నల్లని పద్మములు తెప్పించిన నీశ్వరుని బూజించి యాయనకరుణవడసి మనకు శత్రు ఓయమగునట్లు వరము పొందెదను” అనఁగా విని యాపుష్పముల నెచ్చట సంపాదించనగునని ధర్మరాజుచింతించు చుండెను. ఇట్టియసాధ్యమైనకోరికను తెలుపుటవలన భర్తకు విచారముకలిగించితిని గదా, అని ద్రౌపదియు కపోలమున వ్రేలుంచుకొనివిచారించుచుండెను. అట్టిసమయమున భీముడు వారి యొద్దకుఁబోయి వారిముఖలక్షణములను కనిపెట్టి కించకు

కారణమేమని యడుగఁగా ద్రాపది కారణమును తెలియఁ జేసెను. దానిని వినిన వెంటనే భీముఁడెట్లనెను. “ఇందుకు విచారమేల? యిదియెంతపని? మీరు సెలవిచ్చిన నిప్పుడేపోయి తెచ్చెదను” సరే మంచిదని భీముఁడు వెంటనే బయలుదేరి యడవిదారిని బోవుచుండెను. అతని గమన వేగమువలన కలిగిన గాలివలన నచ్చట చెట్లు చలింతుచుండెను. అదికనిపెట్టి యందొకచోట శ్రీరామనామమును జపించుచుండిన యాంజనేయులు, అటునిటుచూచి దూరమున వచ్చుచున్న భీముని గాంచి, తనదివ్యదృష్టిచే నాతనివృత్తాంతమంతయు నెఱింగి వాని బలము శోధింపనెంచి, మార్గమున నొకచోట, చిన్నరూపమున నడ్డముగా పరుండెను. కొద్దికాలములో భీముఁడతనిని సమీపించి “త్రోవవిడువుచునెను. అప్పుడు వారికిట్లు ప్రసంగము జరిగెను.

హనుమంతుఁడు:—అయ్యా! నేనుముసలివాఁడను. బలముడిగినది. రోగపీడితుఁడను. కదలలేకున్నాను, దయచేసి వేరుదారిని బొమ్ము.

భీముఁడు:—నేను క్షత్రియ వీరుఁడను, చేతనేమియు కానివానివలె, వేరుమార్గమున బోయెదనా ?

హను:—బాబూ ! అట్లు:న నాతోక మాత్రము త్రోవలోనున్నది, దానినికదలించుటకైన నాకుశక్తిలేకున్నది. దానిప్రక్కకుద్రోచి నీవుమార్గమున పొమ్ము.

భీము:—(తోకనుకాలుచే తన్నియు, చేతనెత్తియు రెండుచేతులబట్టియు కదలింపలేక యతఁడు శివుఁడో, విష్ణువో, యింద్రుఁడో యనితలంచి), అయ్యా ! నీవుమహానుభావునివలె

కనుఁ బడుచున్నావు. ఇదుగో నీకు నమస్కరించుచున్నాను. నీవెవరతో చెప్పి నాసందియము తీర్పుము. ఈయపరాధమును క్షమింపుము.

హను:—(అది విని హనుమంతుడు దిగ్గునలేచి భీముని కౌగిలించుకొని తొడపై కూర్చుండబెట్టుకొనుచు) తమ్ముడా ఇట్లరమ్ము, నేను వాయుదేవునివలన యంజనాదేవి గర్భమున జన్మించితిని. నాపేరు హనుమంతుడు. నీవునాయన్నయైన ధర్మజునిపంపున మీభార్య ద్రౌపదికొఱకు వేయి నల్లని పద్మములను దేబోవుచున్నావు. నీవును వాయుదేవునివలన బుట్టితివి. కావున మనమన్నదమ్ములము. నీబలమును పరీక్షించుటకిచ్చట పడియున్నాను. నిన్నుఁ జూచుటవలన నాకుమిగుల సంతోషము కలిగినది. నీకుసమస్త సుఖములు కలుగుగాత !

భీము:—అన్నగారూ ! నా కీ పుష్పము లెచ్చట లభించును !

హను:—తమ్ముడా, చూచితివా ? మనముందు మూడు త్రోవలు కావఁబడుచున్నవి. వానిలో నెడమ వైపున మన్న కొన మార్గమున చాలదూరము పోయిన గంధర్వుల యుద్యానవన మున్నది. అది యక్షులకు రాజయిన కుబేరుని కేళీవనము. దాని నడుమ నొక సరోవర మున్నది. అందు లక్షలకొలది నల్లని పద్మములు వికసించి యుండును. అచ్చట పలువురు గంధర్వభటులు కావుందురు. వారితోఁ గలహింపక నీవుకావలసిన పువ్వులను కోసికొని రావచ్చును. కుబేరుని కా సంగతి తెలిసిన ప్రమాదము సంభవించును సుమీ ! దేవతలు, గురువు, తలిదండ్రులు, బ్రాహ్మణులు వీరియెడల విధి

వినయము కలిగి మెలంగవలయును. శ్రీరాములు నీకు జయము నిచ్చుగాక ! పోయిరమ్ము.

భీము:—అన్నగారూ! మీకుబ్రదక్షిణ నమస్కారములు చేయుచున్నాను. మీ బలపరాక్రమము లత్యద్భుతములు, మీరు చుద్రుని యవతారము. మీ మహిమలు సురాసురుల కగోరచరములు. సముద్రము నవలీల లంఘించితిరి. నిమిషములో లంక కాల్చితిరి. మీ సహాయముననే శ్రీరాములు సీతను పొందెను. మిమ్మును పార్థింపిన వారికి సమస్తాపదలును నశించును. నాయందు దయకలిగి వరమొసంగుడు.

హను:—తమ్ముడా ! ఏమి వరము కోరెదవు?

భీము:—అన్నా ! మాకు శత్రువు దుర్యోధనుడు.. మమ్ము ననేక కష్టముల పాలుచేసెను. ఈ వనవాసము కడచిన నొక సంవత్సర మజ్జాతవాసము చేసి, పిమ్మట వానితో యుద్ధముచేసినగాని, మాకురాజ్యమొసంగడు. ఆ రణమున మీ సహాయము మాకవసరము. దానిని నాకుబ్రసాదింపవలయును.

హను:—తమ్ముడా! నేను త్రేతాయుగమునయుద్ధము చేసి యుంటిని. ఇది ద్వాపరాంతము, యుగముల ననుసరించి మనుజుల పరిమాణములు, బలములు, వేరు వేరుగా నుండును.. యుగములు కాలప్రమాణము. మనుష్యపరిమితి..

కృతయుగము	1720000 సంవత్సరములు	28 మూరలు
త్రేతాయుగము	1296000 ,,	14 ,,
ద్వాపరయుగము	864000 సంవత్సరములు	7 మూరలు
కలియుగము	432000 ,,	3½ ,,

ఎవని మూరతో వారికే కొలత.

కావున యీయుగమున నేను నిజరూపముతో యుద్ధము చేసిన భూమి పాతాళమునకు క్రుంగును. అనేక జీవజంతువులు నశించును. కనుక నేను యుద్ధముచేయ వలనుపడదు.

భీము:—అన్నా! కౌరవబలమున భీష్ముడు, ద్రోణుడు మొదలగు మహావీరులున్నారే! వారితో మీరు పోరాడ వచ్చును.

హను:—తమ్ముడా! వారందఱును నా భీకరరూపమును జూచి మూర్ఛిల్లి క్రిందబడుదురు.

భీము:—అన్నగారూ! మీరూపమును నాకుజూపరా?

హను:—తమ్ముడా! వలదు, నీవు చూడలేవు. భయపడుదువు.

భీము:—అన్నా! లేదు భయపడను. నాయందు దయయుంచి నీ నిజరూపమును జూపుము.

హను:—తమ్ముడా! భయపడక చూడుము. (అని తన విశ్వరూపముజూపెను). అప్పుడు తన శిరస్సున శ్రీరాములును, కుడిభుజమున లక్ష్మీడు, నెడమభుజమున సీతయును శ్రీరాముని పాదములయొద్ద విభీషణుడును కనబడిరి. ఆ భయంకరాకారమును జూచి భీముడు మూర్ఛిల్లి క్రిందపడెను. వెంటనే హనుమంతుడు తన విశ్వరూపము నుపసంహరించి నిజరూపముతో భీముని లేవనెత్తి భయమును పోగొట్టి తన శరీరమునుండి యొకరోమమునుదీసి భీమునికిచ్చి దీనిని యరుసుని రథమున జండావలె కట్టుము. దానిని జూచిన మాత్రమున శత్రువులు తమధైర్యమును కోలుపోయి యోడిపోదురు. నేటి

నుండి యజ్ఞనునకు కపిధ్వజుడను పేరు కలుగుచు. ఇది నా వరము. మీరు శత్రువులను జయించి సుఖముగారాజ్యసుఖములనుభవించుదురు.

భీము:—అన్నగారూ ! సెలవు. నేబోవుచున్నాను. నమస్కారము.

హను:—తమ్ముడా ! పోయిరమ్ము. శ్రీరాముని కరుణ వలన నీకు జయమగుగాక !

ఇట్లు సెలవుతీసికొని భీముడు గంధర్వోద్యానమునకు బోయి సరోవరమున జొచ్చి పూలుగోయుచుండగా నచ్చటి కావలిభటులైన గంధర్వులు, ఆయనపై బాణవర్షము కురిపించిరి. కాని భీముడందులకు లక్ష్యపెట్టక కావలసియున్న పువ్వులు కోసికొని తీరమునచేరి విశ్రమించుచుండెను. వారాతని చుట్టును జేరి యిట్లనిరి. “అయ్యా ! నీవెవరు. ఎందుండివచ్చితివి ! ఈ వనము కుబేరునిది. ఇంద్రుని జొరవెఱుతురు. నీవెంత భయములేక పుష్పము లేల కోసితివని యితనిపై బాణములు వేయగా నతడొక తాళవృక్షమునూడబెరికి గిరగిరదిప్పివారలపై వైచెను. దానివలన కొందఱు చచ్చిరి. మిగిలినవారు పారి పోయి కుబేరునితో జరిగినదంతయు చెప్పిరి. అదివిని ఆయక్షు పతి వచ్చి భీమునిజూచి యిట్లు సంభాషించెను.

కుబేరుడు:—ఓయి ! నీవెవరు ?

భీము:—అయ్యా ! నాపేరు భీముడు—పాండవులలో రెండవవాడను. మాయన్న ధర్మజుడు.

కుబే:—నీవిట వచ్చుటకు కారణమేమి ?

భీము:—మా భార్యయైన ద్రౌపది యీ నల్లని పద్మముచే శివుని బూజించుకొనినందున, మాయన్నగారి పంపున నిటువచ్చితిని.

కుబే:—సరే ఈ నా వనము నా యనుమతిలేక జొచ్చి పుష్పము లపహరించవచ్చునా?

భీము:—అయ్యా! వినండి. పుష్పములు, వాని పరిమళము శాశ్వతము కాదుగదా! ఎవరైనను వానిని పూజకే యుపయోగించెదరు. మనముపయోగింపకున్న వాటంతటయవే నశించునుగదా! అందువిషయమై యంతపట్టుదలయేలచేసెదరు?

కుబే:—సరేకాని, నీవు నా దూతల నేలచంపితివి ?

భీము:—అందు నేరము నాదికాదు. నే నెంత బోధించినను వినక వారే నాతో డలఁపడిరి. నన్ను నేను కాపాడుకొనుట విధికావున, నే వారిపై నొక చెట్టువేసితిని. ఇందు తప్పున్న తమింప వేడుచున్నాను.

కుబే:—అయ్యా! నీ ధర్మబుద్ధికి మెచ్చితిని. నీవలన దోషములేదు పొమ్ము.

భీము:—ఓ యశ్శా! నమస్కారము. నెల విమ్ము అని పూవులు తీసికొనిపోయి ద్రౌపదికివ్వఁగా, నామె శివుని పూజించి తృప్తిపఱచి వాని ప్రసాదమును పొందెను.

అర్జునునికి హనుమంతునికి వివాదము.

ఈ కథని చాలసంతసించి శౌనకాదులు సనత్కుమారునిజూచి యిట్లనిరి. “అయ్యా! ఒకప్పుడు నుండఁజనేయునితో కలిసినట్లు వారిబలాబలములను గుఱించి

వా రుభయులు వాదించుకొనినట్లు చెప్పుదురు. ఆ కథ సవిస్తరముగా నెలవిచ్చి మమ్మును సంతసింపఁ జేయుడు పార్థివుచున్నాను” అనగా విని ఆయన వారలతో నిట్లనెను, “ఓముని వరులారా ! పూర్వమొక దినమున శ్రీకృష్ణుడు రుక్మిణీ సహితుడై ద్వారకానగరమున ముచ్చటలాడుకొనుచుండఁగా శ్రీ రుక్మిణీదేవి శ్రీకృష్ణునితో నిట్లనెను. నాథా ! సౌగంధిక పుష్పములు మిగుల పరిమళము గలవనియు, అతి మనోహరములనియు విందును. వానిని దెప్పించి నాకోరికదీర్పఁగలరా?” అనగా విని “ప్రియసఖీ ! ఇది యెంతపని! తప్పక తెప్పించెదను” అని యర్జునుని దలంపఁగా నతఁడు స్వల్పకాలములోనే హస్తినాపురమునుండి విచ్చేసెను. అతనిని చూచి కృష్ణుడు వారి కుశలమడిగి రుక్మిణి కోరిక చెప్పి దీనిని నీవు దీర్పవలెను. ఇవికదళీవనమందున్న సరోవరమున వికసించి యుండును. నీవు పోయి వానిని త్వరలో గొనిరమ్ము” అనగా విని పార్థుడు ధనుర్బాణములను చేబట్టి కిరాతరూపమునబోయి యేడు దినములలో నా సరోవరమునుజేరి పూలు గోయుచుండగానచ్చట కావలియున్న వానరులతనిని జెదరించి వానిపైబడిరి. అప్పుడతఁడు వారిపై బాణములు వేయఁగా వారు పారిపోయి హనుమంతునితో చెప్పిరి. అతఁడు కోపావేశుడై పోయి పూలుగోయుచున్న కిరాతుని జూచి యిట్లనెను.

హను:—ఓ కిరాతుడా! ఏమి యింతనిర్భయముగా నా సరస్సునఁజొచ్చి పూలు గోయుచున్నావు. నేను వీనిని ప్రతిదినము శ్రీరాముని పూజ కొఱకుపయోగించుచుందును.

శ్రీరాతుండు:—వానరులు పశుజాతిలోనివారు కదా? వారికి పూజ యనఁగనేమి? పండ్లు, కాయలు దొంగిలించి తినుటయే వారికి తెలియును.

హను:—ఓరీ! నీవు మూర్ఖుడవు. బ్రహ్మాండములకు కర్తయైన శ్రీరామునిపూజ కంతరాయ మొనర్చుచున్నావు.

అర్జు:—నీవు పశుజాతిలో చేరిన వాఁడవగుటచేత రాముని మహిమను చెప్పుచున్నావు. ఆ శివుని మహిమ సురా సురుల కైన నగోదరము. వానరుఁడవగుటచే నీకుఁ దెలియక పోవచ్చును. ఈశ్వరుండు వాంఛాకల్పతరువు. జగత్తులకు కర్త. వాని పూజకు నీవు విఘ్నము చేయుచున్నావు.

హను:—ఓరీ! నీచుండా శ్రీరాములను దూషించు చున్నావు. దశకంకుని సంహరించినవాఁడును, కొండను నీటిపై తేల్చినవాఁడు నాయనయే.

అర్జు:—ఓమూర్ఖుండా! ఆయన నీకు గొప్పగా కనఁబడు చున్నాఁడు. వృక్షములు లేనిదేశమునం దాముదపుచెట్టెగొప్పది కాదా! ఆ కాలమున రాముఁడొక్కఁడే విల్లుబట్టియుండెను. ఆయన యొక్క రాక్షసుని చంపెనని గొప్పవాఁడనుచున్నావు. అట్టి యనేకమంది రాక్షసులను నేను వధించితిని, మీరు కట్టిన పం తెనను నేను బాణములతో కట్టగలను.

హను:—ఓశ్రీరాతుండా! నీవు వారధి బాణములతో కట్టినంతమాత్రమున భగవదంశ సంభవుడయిన యా శ్రీరామునితో సరియగుదువా? ఇంద్రనీల మాణిక్యములతో గాజు ముక్క సమానమగునా? శ్రీరాముని సామాన్యనరునిగా నెంచు

చున్నావు. నీవు బాణములతో వారధికట్టినను దానిపై నావంటివాడు నడచిన నది విరుగకుండునా ?

అర్జు:—ఎందుకు విరుగును ? నిదర్శనము చూడుము.

హను:—సరే రమ్ము. సముద్రతీరమునకుఁ బోవుదము. నీవు వారధికట్టుము. దానిపై నేను నడచెదను. అది విరుగకున్న నేను నిన్ను మహావీరుడ వంధును.

అప్పుడు వారిద్దఱును సముద్రతీరమునకుఁబోయిరి. అర్జునుడు నూలుయోజనములపొడవును, దానికిఁదగినయెత్తును, గలవంతెనబాణములతో నొకగంటలోతయారుచేసెను. అట్టిపట్టున వేగంతో సాటినాగఁ బ్రకాశించుచున్న వివృచ్చుని జూచి యాశ్చర్యపడి హనుమంతుడు తనలో తానిట్లుకొనెను. “ఇతఁడు సామాన్యుడుగాడు. నిష్కారణము వీనితో కలహించితిని కాని చూతము” అని యర్జునునిలో “ఓయీ నేనుపశ్చిమదిక్కునకుఁబోయి యిప్పుడే వచ్చెదను. ఇందుండుము” అని చెప్పి శ్రీరామునికి సమస్తరించి విశ్వరూపమును బొంది వచ్చుచున్న యాంజనేయుని దూరమునజూచి, భయపడి, వీనిభారంబెల్ల నీవంతెన భరింపలేదని శ్రీకృష్ణుని మనసార ధ్యానించి యిట్లువేడికొనెను. “ఓదీనరక్షకా! కరుణాసాగరా! యదుకులమణీ! గొప్ప యాపదలో మునిగియున్నాను. ఇయ్యది మహాసమయము. చిన్ననాటినుండి మమ్మనేకాపదలనుండి కాపాడితివి. ఇప్పుడు నన్ను రక్షింపుము. నీకు తెలియనివిషయములులేవుగదా! హనుమంతుడున్న యీ వనమునకు నన్నేల పంపితివి ! నీకు నేనెంతో మాత్రము నపకారముచేసి యెఱుంగనే. నాయందు నింత విధము

యకు కారణమేమి? నిష్కారణముగా నన్నీ యమునిపాలి కేల
 పంపితివి? ఇది నీకు తెలిసినపని గాని వేరుగాదు. ఇప్పుడు నన్ను
 రక్షించుభారము నిది. శరణాగత రక్షణ బిరుదు వహించితివి
 గదా. మహాతరుణముతటస్థించినది రక్షింపుము, రక్షింపుము.
 ఈ దీనాలాపములువిని ద్వారకలో కేళీమందిరమునరుక్మిణితో
 వినోదించుచున్న శ్రీకృష్ణుడుప్రియసఖితో “అర్జునుడు పుష్ప
 ముల నిమిత్తముపోయి చాలకాలమైనది. ఇంకనురాలేదు.
 కారణము తెలిసికొని వచ్చెదను. అని యతిశ్రీఘ్రముగాఁబోయి
 కూర్మరూపమున నర్జునుడు బాణములతో కట్టిన వారధి క్రింద
 నుండెను. అంత టాంజనేయు లావారధిపై నడచిరాగా నది
 కొంచెము వంగెను. కాని విరుగలేదు. ఆ సముద్రములోనినీరు
 రక్తమయమైయుండెను. అది చూచి కారణమేమని కిరాతు
 డడుగఁగా “అయ్యా చాలకాలమునుండి, తూణీరమున నుండు
 టచే బాణములు త్రొప్పపట్టినవి. మీ పాదాఘాతమువలన
 నవి రాపాడుటచే వాని మలినము నీటియందువ్యాపించెను.”
 అనెను. ఆ మాటలువిని యాంజనేయుడు దివ్యదృష్టివలన
 శ్రీహరి కూర్మమై యందుండుట, ఆయన నవరంధ్రములనుండి
 రక్తమట్లు ప్రవించుట తెలిసి, శన్నుడై యట్లు విలపించెను.
 “నేను బహుపాపుడను, శ్రీహరిని నాకాశ్చతోనొక్కితిని. నేను
 జీవించుటవలన కార్యములేదు. ఈ సముద్రమునఁబడి ప్రాణ
 ములు విడిచెదను.” అంతటఁగృష్ణుడు కూర్మరూపమునువిడిచి
 గరుడవాహనుడై వారికి బ్రత్యక్షమై హనుమంతునిఁజూచి
 యుటనెను. ఓ కేశరిపుత్రా! విచారింపకుము. నీవు రుద్రుడవు.
 ఈ సముద్రమునుబట్టి గాకుపెక్కు లుపకారములుచేసితివి. నీమేలు

మరువజాలను. పదునాల్గు భువనములందును నీకు సరియైన
వీరుడు లేడు. ఇతఁడు పాండవ మధ్యముఁడైన యరునుడు.
మీ రన్నదములయ్యు నేల కలహించుచున్నారు! అనగా
నా మాటలు వినక “నేను నీచకృత్య మొనర్చితిని.
మీతలను త్రొక్కితిని. మీరెవరో చెప్పి నానోషమును
క్షమింపకున్న విషభక్షణము చేసి చనిపోయెదను.” నా విని
శ్రీకృష్ణుఁడు రాముఁడై నిలిచెను. ఆ రూపమును చూచిన
వెంటనే హనుమంతు డాయనకు బ్రదక్షిణ నమస్కారములు
చేసి ప్రార్థించెను. శ్రీరాముఁ డతనికి మృదువచనముల చెప్పి
బోధించి యిట్లనెను. “నేటినుండి మీరు భ్రాతృభావమున
మెలఁగవలెను” అనగా ఆంజనేయుఁడు “చిత్తము, ఇతఁడు
నాసోదరుడు. సమయము తటస్థించునప్పుడు తప్పక సహా
యము చేసెదను.” అనెను. అనవుడు ప్రార్థుఁడన్నకు నమ
స్కరించి తాను తెలియమీ నాడినమాటలకు క్షమింపుమని
వేడుకొనెను. శ్రీహరి యంతర్ధానము నొందఁగా నాంజ
నేయుఁడు తన నెలవునకుఁ బోయెను. పార్థుఁడు సౌగంధికపుష్ప
ములను తీసికొని ద్వారకఁగఱి రుక్మిణికి సమర్పించెను.

ఆంజనాదేవి చరిత్రము

పిమ్మట నొకనాఁడు శౌనకాదిమురులుసనత్కుమారుని
జూచి యిట్లనిరి. “ఋషివర్యా! హనుమంతున కాంజనేయుఁ
డను పేరెట్లుకలిగెను. వివరించి చెప్పుడు” అనిప్రార్థింపగా
ఆయన వారితో నిట్లు వాక్రువ్వఁగడంగె, “ఇతఁడనాదేవి
కుమారుఁడగుటచే నాపేరు యానికివచ్చెను. ఈ యంజనాదేవి

గాతమ మహాబుష్పికిని యహల్యకును కొమార్తె. ఈమె తల్లి శాపమునకు వెలుచి వివాహముమాని తపస్సు చేయుచు బ్రహ్మచారిణియై యుండెను. ఇట్లుండ తండ్రియొకనాడొమె యొద్దకు బోయి యిట్లు చెప్పెను. “అమ్మాయీ! నీసుకుమార దేహము నేల యిట్లు కందించెదవు. ఆహారమును విడుచుటయేటికి? మానవశరీరము సులభలభ్యముకాదుగదా దానినారోగ్యవంతముగ నుంచినఁ గాని నేకార్యమును జేయుటకు సమర్థులము కాము గదా? కావున శరీరపోషణము ప్రతిమానవునకునువిధి, అందుచే నాహారమవసరము. అట్టి యాహారమును విడువక మితముగా భుజింపవలెను” అనఁగా విని ఆమె తండ్రిని జూచి. “నాయనా నేను పురుషుని ముఖమైన చూడనని మీకు దెలియునుగదా! కావున నాకండ్లు తెరువను. అట్టి నాకీ పర్వతమున నాహార మెట్లులభించును? కావున బొత్తిగా మానితిని.” అమ్మాయీ! “ఇందుకు నేనొక యేర్పాటు చేసెదను, వాయుదేవుడు నీకాహారమును దెచ్చి చేతవేయుచుండును. దానిని నీవు భుజింపుచుండుము” అనెను. అదిమొదలమహాబుష్పి యాజవలన వాయుదేవుడొమె కాహారము చేతిలోవేయుచుండెను. ఆమె వెంటనేదానినిచూడకుండభుజింపుచుండెను. ఇట్లుండ గొంతకాలమునకు నొకనాడు పార్వతీ పరమేశ్వరులు విలాసార్థము వనమున సంచరించుచుండఁగా మర్కటీ మర్కటులు కాముకేళి సలుపుచుండుట చూచి యారూపమున తామును సుఖమనుభవింపఁదలంచి యారూపమును బొందిరి. ఇట్లుండ వాయుదేవుడు వారి దరిచేరి యనేకవిధముల బ్రార్థించి తన పాళివుత్రునిమ్మని యీశ్వరునిప్రార్థింపఁగా ఆయన సంతసించి

తన తేజమును చేత విడచెను. తతఁగా మే వాయువు దానిని గొని పోయి యంజనాదేవి చేతిలో వేసెను. ఆహారమును భ్రాంతితో నామే దానిని మ్రింగెను. యుక్తకాలమున నామే వానర హపుడగు కుమారుని ప్రసవించెను. ఆబిడ్డకే యంజనీతనయుఁ డని వాయుపుత్రుడని యనేక నామములు కలవు. “ఋషి ర్భార్య! బాగుగ నెలవిచ్చిరి. కానియింకొక సందేహమున్నది. ఇది యెద్దియన సంజనను తల్లిశపించెనంటిరి. తల్లి బిడ్డను శపించుట యస్వాభావికము గదా!

వాటి సుగ్రీవుల జన్మము

అదియెట్లు సంభవించెను, అనఁగా పూర్వమొకప్పుడు గౌతమ మహాముని తీర్థాటనము చేయఁబోగా నాయన ధర్మ పత్నియైన యహల్య మిగులసుందరియు యశావనవతియునై యింటనుండుట యింద్రసూర్యులుచూచి యామెను కామించి ? ఆమె మిగుల పతివ్రతయైనను మాయోపాయముల భంగ పఱచిపోయిరి. అంతకు ముందే యీ అంజన యీ మెకుబుట్టి యుండెను. కావున ఈసంగతి గుర్రెఱిగియుదల్లికి వెఱచి మఱుగుపఱచెను. కొద్దికాలములో గౌతముఁ డాశ్రమమునుజేరి యెప్పటివలె నింటుచుండెను. తగు కాలమున నిరువురు పుత్రులు కలిగిరి. వారిని తలిదండ్రులు మిగులగారాబమున పెంచుచుండిరి. ఇట్లు కొంతకాలమైన పిమ్మట బిడ్డలను తోడుకొని గౌతముఁడు నదిలో స్నానము చేయబోయెను. నైశాఖమాస మయినందున నెండవేడిమిచే త్రోవలో నున్న యిసుక కాలుచుండెను. అది చూచి పసిబాలురైన

మగపిల్లలను రెండు చంకల నుంచుకొని యాయన పోవు చుండెను. పిల్లనడుచు చుండుటచే పాదములు చురికి నడువ లేక ఏడ్చుచుండెను. అదివిని ఆమాయ! రమ్ము, వీరికితోడు నిన్ను నీ కెట్టుతెచ్చుకొనఁగలుగుదును? వీరికంటెనీవు పెద్దదానవుకదా అనెను. నాయనగారూ! పుత్రికనైన నాయందు నింత నిర్దయయు పరపుత్తులయందుఁ బ్రీతియుఁగలిగియుండుట సహజ గుణము. కాదే! ఇది మీ కెట్లు సంభవించెనని యాశ్చర్యపడు చున్నాను. అనవిని గౌతముఁడిట్లనెను, “అమ్మాయీ! వీరెవరి పుత్తులు? ఇంద్రునికి సూర్యునికిఁబుట్టినవారు. మీరు లేని ప్లుడు వారు మారువేషములవచ్చి మాతల్లిని భంగపఱచిరి.” అని బిడ్డ చెప్పెను. ఆ మాటలువిని గౌతముఁడు పుత్తుల నిరు ప్రరను. దీసికొని నదిలోఁబడిచి “మీరు నాకు జన్మించినట్లయిన యెప్పటివలె నాయొద్దకు రండు, జారజులైన మర్కటరూప రాదురుకాక!” అనెను. వారు తత్క్షణమే మర్కటరూపమును పొంది, ఆయనయొద్దకు వెళ్ళిరి. అప్పు డాముషి కొమార్తె నెత్తుకొని వారిద్దఱను వెనుక తీసుకొనిపోవుచు త్రోవలో కనఁబడిన కిరాతరాజు ఖడ్గుఁడను వాని కాయరువురుపిల్లల రిచ్చివేసెను. అతనికి సంతతి లేనందున మిగుల సంతోషముతో వా నితీసికొని యింటికిపోయి వారిలో పెద్దవాఁడైన యింద్ర పుత్తునికి వాలియనియు, చిన్నవాఁడగు సూర్య పుత్తునకు సుగ్రీవుఁడనియు పేర్లుపెట్టి వారిని ముద్దుగా పెంచుచుండెను. తండ్రి చనిపోయిన పిమ్మట వాలి కిష్కింధకు రాజయ్యెను.

తదనంతరము గౌతమ మహాముని యాశ్రమమునకుఁ బోయి భార్యను జూచి “నీ వీ యరణ్యమున పాషాణమై

యుందువుగాక యనియు నిందుని సహస్రయోనులు గలవాడ౯
వగుమనియు సూర్యుని యండములు తెగిపడునట్లును శపించెను.
అప్పుడహల్య బహు ప్రార్థింపఁగా రామునిపాదము సోకిన నిజ
రూపమును పొందుదు వనెను. అహల్య తనకూతుని జూచి
నాగుట్టు బయలుబెట్టితివి గాన నీవు కోఁతిముఖము గల కుమారుని
కందువుగాక యని శపించి తాను పాపాణమయ్యెను.
వివాహమాడిన గదా పుత్రులున్భవించెదరు. కావున నేను
బ్రహ్మచర్యవ్రతమున తపస్సుచేయుచు కనులు మూసుకొని
యుందునని యంజనాదేవి భీష్మించెను. అందువలననే యామెకు
నాహారమును స్వయముగా సంపాదించుకొన శక్తిలేకుండెను.
అని సనత్కుమారుఁడుచెప్పఁగా విని శౌనకాదులు సంతోషి
పొందిరి;

నందీ, భృంగుల జన్మవృత్తాంతము

అప్పుడా ఋషులు బ్రహ్మకుమారుని యిట్లు ప్రశ్న
చేసిరి. “అయ్యా! ఈశ్వరుని ప్రమథగణములలో మొదటివారు
నంది, భృంగియని చెప్పుదురు. వారిజన్మ యెట్లొ, వారికట్టి
ముఖ్యతయెట్లుకలుగెనోవినఁగోరు చున్నాము. మాయుందుడయ
యించి దానిని మాకు వివరముగాఁజెప్పి మమ్ము నుద్ధరింపఁ
జేయవేడెదము. అనఁగా ఆ బ్రహ్మమానసపుత్రుఁ డిట్లు చెప్ప
నారంభించెను.

ఋషులారా! వినుండు. పూర్వము పార్వతి యీశ్వరుని
వివాహమాడఁగోరి హిమవత్పర్వత ప్రాంతమునతపస్సుచేయు
చుండఁగా నామెతోఁగూడఁ పోయిన చెలికత్తెలలో నొకతె

యగు జయ, తానుగూడ శివుని వరింపవలెనని తపం బొచ
రించెను, కాని యప్పటికామెకోరిక నెరవేరలేదు. పిమ్మట
కొంతకాలమునకు శివుడు గిరిజను వివాహమై కైలాసము
సందు సరస్వతీ సల్లాపము లాడుకొనుచుండగా, జయ వారిని
జూచి, శివునియందు బద్ధానురాగము గలదియై యుండెను.
ఈ సంగతిపార్వతి గ్రహించి “మానవజాతీయందు భూలోక
మునఁబుట్టుమని జయనుశపించెను.” ఆశాపానుసారముగా నీ
జయ ధర్మకేతుడను రాజునకు సత్యవతి యనుపేర గొమా
యైపుట్టి క్రమక్రమముగా బెరిగి పెద్దదయ్యెను. అప్పుడామె
నారాజు హరిశ్చంద్రునకిచ్చి పరిణయము చేసెను. ఆచక్రవర్తి
యామెతో సుఖించుచు, కాశీపట్టణమున నివసించుచుండెను.
ఆతఁడొకనాడు శయనమందిరముననుండగా సత్యవతి లలాట
మునఁ బ్రకాశించుచున్న మూడవకంటి చిహ్నము చూచి
యీమెపార్వతికాని వేరుకాదు. కపటమున నాకుభార్యయైన
దనియెంచి యీమెను మేడపైని యుంచిబహుగౌరవముతో
చూచుచుండెను.

ఇట్లుకొంతకాలము జరిగినపిమ్మట, నొకనాడు పార్వతి
శివునిజూచి “స్వామీ! మీరు ముల్లోకవాసులుగదా! అన్ని
టిలో మీకు మిగుల ప్రీయమైన స్థలమెద్దియో సెలవిండు”
అని యడిగెను. అందుకు శివుడు తనకు మిగుల ప్రీయమైనది
కాశీపట్టణమని చెప్పెను. అది విని పార్వతి ఇట్లనెను. “నాథా!
అట్లయిన మన మిందేల యుండవలెను? అచ్చటనే నివసిం
తము రండని వెంటనే బయలు వెడలిపోయి కాశీలో నివసించు
చుండ్దరి. వాడున్నట్టికి వేంచేసినది మొదలనాటి జయ సర్వ

సుఖము లనుభవించుచుండిరి. ఒకనాటి రాత్రి శివుడు నిశీధ మందు సంచరించుచు, సత్యవతి యొంటిరిగా మేడలోనిదిండు చుండుట చూచి “ఈమె నాభార్యకు ప్రియసఖయైన జయ, ఆమెశాపమువలన మర్త్యలోకమున జన్మించినది. ఈ మెనన్ను వరింపఁగోరి పార్వతితోఁగూడ చాలకాలము నా నిమిత్తము తపముచేసినది. కాని యామెకు జడిసి నేను నీమె కోర్కె తీర్ప మంటిని. ఇప్పు డాపని తీర్చెదనని హరిశ్చంద్రుని రూపమున నామెతో భోగించెను. పిమ్మట నామెకు తన నిజరూపమును జూపి వృత్తాంతమును జెప్పెను. అది విని యామె తనకు శాప మోక్షణమును ప్రసాదింపుమని వేడుకొనఁగా శివుఁడిట్లనెను. “సఖి ! కొద్దికాలములో నీకిద్దఱు పుత్తులుద్భవించుదురు. పిమ్మట నీకు శాపవిమోచన మగును. అని యీశ్వరుఁడంతర్ధాన మొందెను. పిమ్మట దశ మాసములు పూర్తికాఁగా సత్యవతి యిరువురు పుత్తులను ప్రసవించెను. వారు దినదిన ప్రవర్ధ మానులై శుక్ల పక్షమున చంద్రునివలె పెరుగుచుండిరి వారి యుం దీశ్వరచిహ్నము లుండెను. వాని చూచి యీశ్వర్య పడి రాజు కొందఱు ఋషులనుపిలిపించి సభచేసి వారికితన పిల్లలనుచూపించి వీరియందు శివుని లక్షణములుండుటకు కారణమేమని యడుగఁగా వారు దివ్యదృష్టిచే సర్వమును దెలిసికొని యిట్లనిరి. “ఓరాజు! వీరీశ్వరునికి బుట్టినవారగుటచే శివుని లక్షణములు వీరియందున్నవి. వీరిని వీరితల్లితోఁగూడ నిశ్చరుని కొప్పగింపుము.” తరువాత రాజు సత్యవతి యొద్దకు బోయి నిజస్థితి చెప్పమనఁగా జరిగిన సమాచార మంతయు స్పష్టముగ నామె చెప్పెను. అది వినిరాజు మిగుల సంతసించి

యామెను. కొమరులను తీసికొనిపోయి శివున కొప్పగించెను. అసవాశివుడు వారికి నందీశ్వరుడు, భృంగీశ్వరుడనునామము లొసంగి తనయొద్ద ద్వారపాలకులుగా నుండ నియమించెను. సత్యవతియు జయయై పార్వతికి నెప్పటివలె చెలికత్తైయ్యెను. పిమ్మట హరిశ్చంద్రమహారాజు చంద్రమతిని వివాహమై లోహితాస్త్వరుడను కుమారునికనెను.

పరశురామోపాఖ్యానము

అత్యద్భుతమైన యీ కథను విని ఋషులు సంతోషించి శివుడు దయార్ద్రహృదయుడని వేయినోళ్ళ పొగడి ససత్కుమారుని జూచి యిట్లు ప్రశ్నచేసిరి. “ఋషివర్యా! పరశురాములు శివునివరమువలన యష్టాదశద్వీపములకుఁ జక్రవర్తియైన కార్తవీర్యార్జునుని సంహరించుటయే గాక భూలోక మందలి రాజులందఱిని యిరువదియొకసారి వెదకి చంపెనని విందుము. ఆ చరిత్రమును కారణసహితముగా నెలవిచ్చి మమ్ముల గృతార్థులఁజేయఁబ్రార్థించెద” మనఁగా, ఆ బ్రహ్మ మానసపుత్రుఁడై యెట్లు చెప్పనారంభించెను. “ఓ మునులారా ! శ్రద్ధతో వినుండు. పూర్వము కార్తవీర్యార్జునుడను చక్రవర్తి పదునెనిమిదిద్వీపములను పాలించుచుండెను. అతఁడు బహు ధార్మికుడు. బాహుబల పరాక్రమములుకలవాడైనందున. అతనికి వేయిచేతులుండెను. ఆయన యెల్ల విద్యలందును బండితుఁడై ప్రజలను బాగుగ నేలుచుండువాడు. ఆ చక్రవర్తి యొకరోజున వేటాడుటకై తనపరివారముతో వనమునకుఁ బోయి పెక్కుమృగములను జంపి నేసాగి నవ నగరునకు మరలి

పోవు సమయమున గాలి, వాన సంభవించి యురుములతోను, మెఱపులతోను, పిడుగులు పడుచుండెను. అంతట సూర్యుఁ డస్తమింపఁగా చీకటి వ్యాపించెను. అప్పుడు రాజును తన సైన్యములును ప్రాణాపాయకరమైన స్థితినిజూచి యొకరికొకరు కానరాక చెట్లపై నెక్కి తమ ప్రాణములను తెల్లవారువఱకు కాపాడుకొనిరి. మరుచటియదయమున నాకశము నిర్మలముగా నున్నందున నందఱును గలిసి పట్టణమునకుఁ బోవబయలు వెడలిరి. ఇట్లు పోవుచు మార్గ మధ్యముననున్న జమదగ్ని మహాముని యాశ్రమమును రాజు చూచి యచ్చట కొంచెము విశ్రమింపుడని పరివారముతోఁ జెప్పి, తాను మహామునిని దర్శించి వచ్చెదనని వానియాశ్రమములోనికి బోయెను. రాజుముని యెదుటికిపోయి ప్రదక్షిణ నమస్కారములు చేయఁగా మహర్షి యాయనను సత్కరించి కూర్చుండ నియమించి కుశలమడిగెను. అప్పుడు వారికిట్లు ప్రసంగంబు జరిగెను.

జమదగ్ని:—రాజా! ఎందుండి వచ్చితివి?

రాజు:—ఋషివర్యా! నిన్నటి దినమున వేట నిమిత్త మడవికిఁబోయి యుంటిని.

జమదగ్ని:—సరే. రాత్రి యిందే నివసించితివా?

రాజు:—అయ్యా! ఔను. అట్లే సంభవించెను.

జమదగ్ని:—ఏమీ! రాత్రికాలమున వేట కవకాశముండునా?

రాజు:—అయ్యా! లేదుగాని మేము వేట చాలించు సరికి గాలియు, వానయు తటస్థించెను. అంతట చీకటిక్రమ్మి

నందున తెరువు కాసరాక యందే చెట్లచాటుననుండి ప్రాణములను గాపాడుకొంటిమి. ఉదయమున, నగరుకుఁ బోవుచు మీ దర్శనముచేసి పోవలెనని యిటువచ్చితిని. నమస్కారము, సెలవిండు పోయెదను.

జమ:—రాజా ! చాల ప్రౌఢైక్కినది. ఇప్పుడెందుఁ బోయెదవు? ఈ పూట మాయాశ్రమముననతిథివై యుండుము.

రాజు:—మునివర్యా ! క్షమింపుము. నేను పరివార సహితముగా నున్నాను. తమకు చాల శ్రమకలుగఁజేసినవాఁడ నగుదును. కావున నన్నుఁ బోనిండు.

జమదగ్ని:—రాజా! వెఱవకుము. ఎందఱున్న నేమి ? అతిథి సత్కారముచేయుట గృహస్థులకు విధిగదా! దానిని మానిన సమ స్తధర్మములునునశించును. కావున నీవు నీపరివారముతో అతిథ్యమును పొందవలెను. నా మాట చెల్లింపుము.

రాజు:—ఋషివర్యా ! చి త్తము తమయాజ్ఞను శిరసా వహించెదను. సెలవిచ్చిన పరివారమును తోడుకొనివచ్చెదను.

జమదగ్ని:—రాజా! మంచిది. ఆలాగుననే చేయుము.

కార్తవీర్యునకు జమదగ్ని వింతుచేయుట.

రాజు తన పరివారమునొద్దకు వెళ్ళిన పిమ్మట మునితన కామ ధేనువునొద్దకు పోయి కార్తవీర్యార్జునునికి తగిన వసతి గృహములను విందుకు తగిన పదార్థములను జూగ్రత్తపరుపమని ప్రార్థింపఁగా నాసురభి యంగీకరించెను. రాజు తన పరివారముతోడుకొనియాశ్రమమునప్రవేశించుసరికి, ఆయనకొఱకు

దివ్యమైన మేడయు వానిమంత్రులకు వేరువేరు భవనములును పరివారముకొఱకు తగిన యిండ్లును, గజాశ్వములకు వేరు శాలలును, వానికితగిన గృహోపకరణములతోను మంచములు, పరుపులు మొదలగువానితో సిద్ధముగా నుండెను. అవిగాక స్నానశాలలు, పాఠశాలలు, మరుగుదొడ్లు మొదలగునవియుతయారు చేయఁబడెను. రాజు, వాని మంత్రు లితర పరివారములకు తగిన సత్కారములుచేసి వారికి నియమింపఁబడిన గృహములను చూపించుటకు తగిన పరిజనులును తయారుగానుండి వారి విధులను వారుచేయుచుండిరి. వారికి యుక్తాహార పదార్థములు (శాల్యన్నములు, పలు విధములగు కూరలు, పచ్చిండ్లు ఊరగాయలు పిండివంటలు, పాయసము) వింతవింత రుచులు గల వస్తువులు వానిని వడ్డించుటకు బ్రాహ్మణులుండిరి. అందఱును షడ్రసోపేతముగా భుజించిరి. అట్టి దివ్యమైన భోజనమును రాజుగాని, పరివారము గాని, యంతకు ముందెన్నడును చేసి యెఱుఁగరట, వారి భోజనము ముగియుసరికి నటగాయకులు వివిధవాద్య విశేషములతో వారిని వినోదింపఁజేయుటకు మొదలుపెట్టిరి. ఇట్లు కొంతసేపు గడచిన. తరువాత రాజు మంత్రులను జూచి, “అమాత్యులారా! ఈ ఋషిచర్య మిక్కిలి యద్భుతముగా నున్నది. ఏలయన, నేనీయుదయమున వారిని దర్శింపఁబోవునది కీగృహము లేమియు నాశ్రమమున లేకుండెను. ఆఋషి యొకపర్ణశాలయందుండెను. ఇంతలో నీ దివ్యభవనము లన్నియు నెట్లు తయారయ్యెను! నావంటి చక్రవర్తికైన వీనిలో చిన్నగృహమును నిర్మింపఁజేయుటకు కొన్నిదినములు పట్టునుగదా! అరగడియలో నివి యన్నియు

నెట్లునిర్మితమయ్యెను! ఇవి నరుల సాధ్యములు. అదియట్లుండఁ జుండులు దుంపలను ఫలములనుగదా భుజింతురు. ఈయన మనవిందునకు దివ్యమైన పదార్థముల నెట్లు సిద్ధపఱచెను? ఇందుకు కారణమును మీరు త్వరలో కనిపెట్టి నాకు తెలియ పఱచుడు” అని ఆజ్ఞాపించెను. రాజాజ్ఞను శిరసావహించి యమాత్యు లందుకు కారణమును గనుపెట్టి, మరల, రాజు సాన్నిధ్యమునుజేరి యిట్లువిన్నవించిరి. “రాజోత్తమా! ఈముని యొద్ద నొక కామధేనువున్నది, ఆయన దాని కేమికోరిననుతతః ణ మొసంగును. కావున నాయన కసాధ్యమైన పనిలేదు. ఇవి యన్నియును దాని మహాత్మ్యమున కలిగినవి.” అనగా విని యాశ్చర్యమును బొంది రాజు మంత్రులతో నిట్లనెను. “అట్టి కామధేనువు మావంటివారివద్ద నుండవలెను. కాని కాఱడవుల నాకలములు మెక్కుచు బక్కచిక్కి తపస్సుచేయు బడుగు మునులకెందుకు? దాని యుపయోగమును వారు సరిగా చేయు లేరు, కావున నే నిప్పుడే మునియొద్దకుఁబోయి దానిని పుచ్చు కొందునని వెంటనే లేచిపోయెను.

కార్తవీర్యార్జునుడు కామధేనువును గోరుట

రాజు:—(మునిని జూచి నమస్కరించి) మునివర్యా! నేను మిమ్ము నొక్కటి యాచింపవచ్చితిని.

ముని:—రాజేంద్ర! నీవు క్షత్రియుడవు. మూర్ఖాభి షిక్తుడవు. యాచించుట కధికారములేదే, అయినను నీకోరిక డెలుపుము.

రాజు:—మునివర్యా! మీకామధేనువును నాకునిప్పింప వలెను. దానికి బదులు లక్షగోవులను మీకు సమర్పించెదను.

ముని:—రాజా! ఏమి నీ కీ దుర్బుద్ధి జనించినది, నీవు బహు ధర్మాత్ముడవని వినుచుందునే? ఋషులకు యోగ్యమగు హోమధేనువు, నీకెందులకు. ఇంతేకాక దానమును ప్రతిగ్రహించు శక్తి బ్రాహ్మణునికి దప్ప యితరులకు లేదే. యజ్ఞములు చేయించుట, చేయుట, వేదమును నేర్చుకొనుట, నేర్పుట, దానమును గ్రహించుట, ఇచ్చుట ఈ యాఱును బ్రాహ్మణునికి నియమిత కర్మములు. వానిలో మూడు మాత్రము ఇతర ద్విజాతులకు (క్షత్రియ వైశ్యులకు) అర్హ కృత్యములుగానున్నవి. సర్వధర్మములు తెలిసిన నీ కీ విపరీత బుద్ధి యేల పుట్టినది!

రాజు:—ఋషివర్యా! ఏమి యిట్లు సెలవిచ్చెదరు. చక్కని స్త్రీని, మంచిగోవును, ఎందున్నను గ్రహించుటకు శక్తిమూర్ఖాభిషిక్తునకు కలదు.

ముని:—ఈ ధర్మమెందు చెప్పబడియున్నది? నీ తలను బుట్టినదిగాబోలు.

రాజు:—మునివర్యా! ఇది సదాచారముగ నున్నది. మూర్ఖాభిషిక్తులు చేయుచున్నాడు. మీ రియ్యకున్న బలాత్కారముగనైన, నేను మీగోవును తీసుకొనక మానను.

ముని:—ఇది సీతస్వగాదు. నీ కతిథి సత్కారమునూ చేసినతస్వ నాది. అదియే యింతమోసము కలిగించినది. నీకు మరణకాలము సమీపించినది. కాకున్న యిట్టి దుర్బుద్ధి

పుట్టదు. నిన్ను ఇప్పుడే భస్మముచేయు సమర్థత నాకు కలదు. కాని యతిభవగుటచే నాపనికి సాహసింపను.

నావుడు రాజు దిగ్గున లేచి బసకుపోయి తిలపనివారమును జూచి “సురభిని తీసికొని రండు. అడ్డము వచ్చినవారి ప్రాణములను పుచ్చుకొనెద” ననెను. అతని పరివారమందుకు తయారుపడుచుండిరి. అంతలో ఋషి, సురభి యొద్దకుబోయి రాజు నుద్యమమును నామెతో నివేదించెను. ఆదివిని ధేనువు నాయనతో నిట్లనెను. “అయ్యా ! మీరు వెఱవకుండు. మీ సెలవును పొందకుండ నన్ను నిచ్చటినుండి తీసికొని పోవువారెవరు ? ఈ పదునాల్గు భువనము లందలివార లేకమై వచ్చినను నన్ను గొంపోవ సమర్థులుకారు. కావున మీరు విచారింపకుండు.” మీరు సైన్యమునకు ముందుబోక వెనుకనే యుండిన, మీకు కీడుమూడదు.

జమదగ్ని కార్తవీర్యుల యుద్ధము

ఇట్లు చెప్పి నిట్టూర్పువిడచి అంబారవముచేయఁగా ననేక స్త్రీచ్ఛవీరులు, రథములు, రథికులు, నశ్వములు, గజములు పలువిధములయిన యాయుధములతో దానిరోమములనుండియు, గొరిజలనుండియు కోటానకోట్లు జన్మించి రాజుతో యుద్ధమునకు సిద్ధపడిరి. వారినిజూచి యాశ్చర్యపడి రాజు తన కోటకు వర్తమానమంపఁగా నాతని సైన్యము వేనవేలుయుద్ధసన్నద్ధులై నచ్చిరి. ఉభయపక్షములకునుగొప్పయుద్ధమయ్యెను. సురభిమహత్తువలన చక్రవర్తి సైన్యమున ననేక జాతువులు, భటులును, చచ్చి రక్తపుఱులు ప్రవహించెను. కాని ముని

సైన్యమున నొకరును చావరైరి. అదిమాచి రాజు విపుల యుద్ధము చేయఁగా ముని సమోహనాస్త్రమును ప్రయోగించెను. దానివలన రాజును, అతనిభటులును మూర్ఛిల్లి క్రిందఁబడిరి.

అప్పుడు ముని వానిపై కరుణించి సమీపమునకు బోయి ముఖమున నీళ్లుచల్లి నేదదీర్చి, తన యాశ్రమమునకు తీసికొనిపోయి భోజనముపెట్టించి యనేకనీతులు బోధించి, తన కోటకు బామ్మని బోధించెను. కాని రాజు సురభినియిచ్చిన గాని యుద్ధముమాననని మరల రణమునకు డీగొనెను.

రెండవసారి యుద్ధము

ఉభయ సేనలకు తిరుగ ఘోరయుద్ధమయ్యెను. రాజు సైన్యమున ననేకులు చచ్చిరి. కొండఱు పారిపోయి తమపాణములను దక్కించుకొనిరి. యుద్ధరంగమున మూర్ఛనొందిన రాజును విడచి ముని తన సైన్యమును మరలించుకొని యాశ్రమమును చేరెను. అంతట రాజు తన పరివారముచేయు నుపచారములవలన తెలివొంది మరల యుద్ధమారంభించెను.

మూడవసారి యుద్ధము

మునియు తన సేనలతో మరల యుద్ధమునకుఁ బోయి రాజు సేనను చంపి యాతని మరల మూర్ఛనొందఁజేసి నాగ పాశముచే బంధించి తీసికొనిపోయి తన యాశ్రమమున చెఱులో నుంచెను. అప్పుడు బ్రహ్మ హంసవాహనుడై తనమనుమడైన జన్మదగ్గి యాశ్రమమునకు వచ్చి ఆయనవలన సత్కారము

అను పొంది కుశలమడిగి కార్తవీర్యుని సంగతివిని యతఁడు మరాత్ముడని చెప్పి విడిపించి వానికి బుద్ధులు నెప్పి నగరుకు నంజెను.

కార్తవీర్యుడు తిరిగి యుద్ధముచేయుట

రాజు స్వగృహంబుజేరి తానుపొందిన పరాధవమునకు మిగులఁజింతించి యట్టిసురభిని సంపాదించి లేనప్పుడు తాను జీవించియున్నను లాభములేదని యెంచి సేనలను సమకూర్చు కొని మరల నామునితో యుద్ధమునకుఁ బోయెను. ఇటు లిరు వదియొకసారి మునితోఁబోరి చిట్టచివటి కాముని కోపపర నశుఁడై సురభి చెప్పినమాట మఱచి తనసేనలకు ముందుగా బోయి రాజుతోఁ దలపఁడెను. అప్పుడు రాజాయనపై ననేక దివ్యాస్త్రంబులను వేయఁగా నాముని వానిప్రత్యస్త్రములఁ గొట్టెను. దేవతలు గగనమునుండి చూచుచుండిరి. రాజు బ్రహ్మాస్త్రము ప్రయోగింపఁగా, ముని నారాయణాస్త్రమును వేసెను. ఆరెండును పోరుచుండఁగా ప్రళయముసంభవించునని బ్రహ్మవానిని స్తోత్రముచేసి చల్లార్చెను. పిమ్మట శక్తిప్రయోగించి రాజు జమదగ్ని మహామునిని సంహరించెను. ఆనెంటునే సురభి మిగుల విచారించియింద్రునికడకుఁబోయెను.

రేణుకా విలాపము, సహగమనము.

అట్లు జమదగ్ని మహాముని కార్తవీర్యునిచేచంపఁబడిన సంగతివిని రేణుకా దేవి తత్క్షణమే మూర్ఛబడి కొంతసేటికి లేచి తెలివొంది శిష్యులతో మెల్లఁగానిట్లనెను. “బాబూ ! వారెక్కడనున్నారో నాకుజూపుడు. నాప్రియ సఖుఁడు రణ

భూమిని పడియున్నారా” అనుచుబోయి యాయనను జూచి తలమొత్తుకొనుచు నిట్లువిలపించెను. “బ్రహ్మణానాథా! క్రింద పడియున్నా రేమి? నాతోడమోద మొశిరస్సునుంచుడుస్వామీ మీకు నేనేమియపరాధము చేసితిని నాపై మీ కేల దయవిడచిరి? పుట్టుకచేతనే యబలనైన నేను ననాథనై తినికదా? ఆ బ్రహ్మ నాకు పరమశత్రువయ్యెనుగా! మీరు, మహారులును జూనులుగదా! నన్నొంటరిగావిడచి యెట్లుపోయెదరు? తమ రెఱుంగని ధర్మములు గలవా, నన్ను తోడుకొని పోయి మీ పాదసేవ చేయుచుండనిండు; పతివ్రతలకు పతియేగతి, పతిహీనలజీవనము వృథా” అని నీరంధ్రముగ రోదించుచు తన శరీరమున నున్న నగలుతీసి క్రింద పారవేసెను.

అప్పటికి పుష్కరతీర్థమున తపస్సుచేయుచుండినపరశురాముడు తన కనులసీరు గారుటయు నెడమభుజ మడగుటయు కాంచి తన తల్లితండ్రిల కేమియాపద సంభవించి యుండునో యని వెంటనేబయలుదేరియూ శ్రమమునకువచ్చిరోదనముచేయుచున్న తల్లిధ్వనివిని యామెవద్దకుబోయి నమస్కరించి చచ్చిపడియున్న తండ్రినిజూచి మరణకారణ మడుగఁగా తల్లి మొదట నుండి చివరకుజరిగిన వృత్తాంతము చెప్పెను. అదివిని,రోపపర వశుఁడై పరశురాముణ్ణిట్లు ప్రతిజ్ఞ చేసెను. “ఓ ఇంద్రాదిదశ దిశాపతులారా! వినుండు. నేను కార్తవీర్యుని శిరస్సునువేయి చేతులను ఖండించి వానిరక్తముతో పితృతర్పణము చేతును. అట్లచేయకున్న పితృద్రోహులు బోవుగతిని పోవుదును. అని తల్లివై పుదిరిగి “అమ్మా! విచారింపకుము, నేనుండఁగ నీ కేమి తొలత? నాతండ్రిని చంపిన కార్తవీర్యుని రూపుమాపెదను.

నా ప్రతిపక్షిని విగదా” అనిన అమ్మాటలు విని రేణుకాదేవి పుత్తునిని చూచి “కుమారా! ఎందులకు ప్రతిజ్ఞ పట్టితివి? వాడు ఒకప్పుడు ప్రతిజ్ఞ పట్టాడు. మీ తండ్రి బాహుపరశ్రామములు తపో మహిమ నివ్యాస్త్రుని పుణత నీ వెఱిగిన వేగదా? అట్టి వీరవరుని చంపిన వానిని నీ కేవలతమేల? విడువుము,” అనెను. “అమ్మా! ఈ విషయమున నీవు చెప్పకుము. మఱి యే సంగతి చెప్పినను నీ యాజ్ఞాశిరసావహించెదను” అని చెప్పెను.

ఈ సమయమునదాసీ, అనుపేరుగల దేవఋషియచ్చటి కరుగుచెంచిన మునివరుని చూచి రేణుక యిట్లు ప్రశ్నించెను. “అయ్యా! నా పాశేశ్వరుడు నన్ను విడచి పరలోకగతుఁ డయ్యెను. నేనుండి ప్రయోజనమేమి! సహగమనము చేయ నిశ్చయించితిని. తమరు సర్వశాస్త్రముల నెఱిగిన వారగుటచే నొక్క విషయమున సందేహము కలిగి మిమ్మునడుగుచున్నాను. నేను ఋతుమతిని నాలుగు దినములైనది. ఇందు విషయమై యాక్షేపణలేదుగదా?” ఆ మునియిటు బదులు చెప్పెను. “అమ్మాయీ! భర్త చనిపోయినప్పటికి గర్భవతియగు స్త్రీ యును, పాలు త్రాగుచుండు పసిబిడ్డ గలదియును, ఋతు మతియై ముడుదినములు పూర్తిగాకుండునదియును, సహగ మనము చేయరాదు. కులటలనఁగా జూరిణియును, కుష్మరోగము కలదియు, పతిని నిందించునదియు సహగమనమునకు అర్హు లగుదురు. అని శాస్త్రమున చెప్పబడియున్నది. ఆమాటవిని రేణుక తనమనస్సు దృఢపఱచుకొని పతిచితిచుట్టును ముమ్మారు ప్రదక్షిణమును చేసి కుమారుని జూచి “నాయనా! నీవు బహు

చెప్పిన చొప్పున కార్యములు చేయుచుండుము. చిరంజీవి నై యుండువు గాక" అని యగ్నిలోబడి భస్మమయ్యెను.

పిమ్మట పరశురాముడు తగిన విధమున వారికుత్తర క్రియలు నెరవేర్చి దానధర్మములు బ్రాహ్మణ సంతర్పణము వగైరాలుచేసి తన యాశ్రమమున నొంటరిగా నుండి తనతల్లి దండ్రులకొఱకు విచారించుచుండఁగా తనకు తాతయైన భృగుమహాముని వచ్చిన యాయనకు సత్కారములు చేసి చేతులు జోడించుకొని యుండఁగా నమ్ముని పరశురాముని జూచి యోదార్చెను, తరువాత పరశురాముడు తాతతో తన ప్రతిజ్ఞ చెప్పెను. అదివిని బ్రాహ్మణునికి క్రోధము కూడదనియు, యుద్ధము తగదనియు బోధించెను. కాని పరశురాముడు విననందున బ్రహ్మతో నాలోచించి యాయన చెప్పిన ప్రకారము చేయుమని చెప్పిపోయెను. ఆ వెనుక పరశురాముడు సత్య లోకమునకుపోయి బ్రహ్మను దర్శించి కార్తవీర్యుడు తన తండ్రిని చంపుటయు, వారి కలహకారణము, తల్లి సహగమ నము చేయుటయు, తన ప్రతిజ్ఞయు చెప్పటయేగాక భూలోక మందలి, రాజుల నందఱిని యిరువది యొకసారి వెదకివెదకి చంపెదననియు, విన్నవించెను, అది విని బ్రహ్మ యిట్లనెను. “వత్సా! ఇది తగనిపని. కార్తవీర్యుడుకదా నీకు కీడుచేసెను. మిగిలిన రాజులనేల చంవవలెను? అందువలన చాల ప్రజాక్షయమగును, లోక మరాజకమగును. అందు నా సంతతియే కదా! దీనికి నేమి చెప్పఁగలను! నీవీశ్వరుని యొద్దకు పోయి యాయన చెప్పినట్లుచేయుము. ఆయన సర్వజ్ఞుడు.

రకురాముడు శివునివలనబాశుపతాస్త్రము పొందుట

బ్రహ్మ సెలవుతీసికొని, పరశురాముడు కైలాసమునకు పోయెను. సత్యలోకముపైని లక్షయోజనములదూరమున కైలాసమున్నది. దానిపై లక్షయోజనములకు వైకుంఠమున్నది. దానిపై మఱిలక్షయోజనములకు ధ్రువలోకమున్నది. అచ్చటనుండి మఱి లక్షబోయిన గోలోకమున్నదట. ఆ కైలాసముయొక్క వైభవమును జూచి మిగుల నాశ్చర్యపడి, ద్వారమునొద్దచేరి, ద్వారపాలకుజూచి యీశ్వరుడేమో భ్రమపడెనట. వారిని ప్రార్థించి మరియొక ద్వారముచేరెను. అటులేడుద్వారములను గడచి పార్వతీ సహితుడై యున్న శివునిదర్శించి, తన గోత్రనామములను విన్నవించి, తనతండ్రిని కార్తవీర్యార్జునుడు సురభినిమ్మని యడుగుటయు, నాయన దానిని నివ్వనందున నాయనతో యుద్ధముచేసి చంపుటయు తను వానిని చంపుటకు ప్రతిజ్ఞ చేయుటయు మనవిచేసి వానిని చంపుటకు తగిన వరములు నస్త్రశస్త్రములును తనకు ప్రసాదింపుమని యాశివుని బ్రార్థించెను. ఆ మాటలు పార్వతివిని కార్తవీర్యుడు తనకు ప్రియభక్తుడనియు వాని చంప వలను పడదనియు తన ప్రతిని విడచి యింటికిబోయి బుద్ధిగానుండమనియు పరశురామునికిబోధించెను. అప్పుడు పరశురాముడు తనదీనత్వమును నొరటరితనమును కార్పణ్యమును తెలుపుచు రాజు నిష్ఠా ర్థిణముగా బ్రాహ్మణుడైనట్టియు తపశ్శాలి యైనట్టియు తన తండ్రిని చంపెననియు నట్టివానిని చంపనియెడల తాను పితృద్రోహి నగుదననియు, మనవిచేసి వారి పాదములపై బడి రక్షింపుమని పలువిధముల స్తోత్రములు చేయగా శివుడు

వానిపై కరుణించి పార్వతినిచూచి “వేయసీ! ఏమి పీనియందు నిర్దయ హృదయముగలదానవైతివి? యతఁడుస్వతఃబాలుఁడు తలిదండ్రులులేనివాఁడు. దిక్కులేకయిందువచ్చినవాఁడు కార్తవీర్యుఁడు ధర్మమును తప్పినవాఁడు. కావున పీనిని రక్షించుట మన విధి” అని పరశురామునిచూచి “నత్సా! భయపడకుము. పాశుపతాస్త్రమిచ్చెదను కొనుము శ్మత్రియుల నిరువదియొక సారి సంహరింపుము. కార్తవీర్యుని ముందు సంహరింపుము. నాగపాశమిచ్చెదను. దానివలన నీవు జగత్తును జయితువు గాక!” అనియాశీర్వదించెను. శివునిమాటలు విని పార్వతియు వానిపై కరుణించి చుక్షయతూణీరము ననేకదివ్యాస్త్రముల నొసంగి నేటినుండి నీవు మాకు పుత్రితుల్యుఁడవనెను. పరశురాముఁడు మిగుల సంతసించి పార్వతి పరమేశ్వరులకు భక్తితో నమస్కరించి సెలవు తీసికొని నిజాశ్రమమునకు బోయెను.

పరశురామ కార్తవీర్యుల యుద్ధము

ఇట్లుదనయాశ్రమమునుచేరి యుద్ధసన్నాహుడై కార్తవీర్యునితో నిరువది సార్లు యుద్ధములు చేసియారాజు సేనల నెల్ల సంహరించెను. కాని వానిని చంపలేక నర్మదా తీరము నకుఁబోయి తన జీవనము వృథాయని యెంచి యానదిలో బడి ప్రాణత్యాగము చేయదలంచి శ్రీమహావిష్ణువును ముగ్ధ స్మారకదలంచి పెక్కుస్తోత్రములు చేయఁగా, శ్రీహరి కరుణించి గరుడవాహనుడై వానికి దర్శనమిచ్చెను. ఆ బాలతాపన యాయన యెదుట చేతులు జోడించుకొని తన మొట్టవన్న వింపఁగా సంతసించి యాయన వైష్ణవశక్తిని మంత్రపూరిత

ముగా నిచ్చి దానిసహాయమువలన కార్తవీర్యునిసంహరింపు మనియు, పిమ్మటరాజులనందఱును చంపుమనియు వరమిచ్చి యంతిభానమయ్యెను. ఆ బలముచే పరశురాముడు తిరుగ కార్తవీర్యునితో యుద్ధమునకు పోయెను. అదివిని రాజు భయముచే వణకగారంభించెను. అతనియెడమకన్ను భుజము బెడలెను. పగలు చీకటిగా నుండెను. ఈ అశుభసూచకముల వలన భయపడి అంతఃపురమునకుబోయెను. అతి పతివ్రతయు, మిగుల సుందరియు బుద్ధిగలదియు నయిన మనోరమ యను నతనిభార్య యెదుట గని తోడ్కొనిపోయి పర్యంకమునఁ గూర్చుండఁజెట్టి యిట్లనెను.

మనోరమ:—ఓ ప్రాణనాథా ! మీ భయమునకు కారణమేమి? పరశురాములతో యుద్ధము ముగిసెను గదా?

రాజు:—సఖి ! ముగియలేదే యమునివలె తిరిగివచ్చి నాడు. నన్ను యుద్ధమునకు పిలుచుచున్నాడు.

మనో:—నాథా ! ఎందుకు మన కీకలహము ? అతడు బ్రాహ్మణుడు, తపశ్శాలి, విష్ణువు నవతారము.

రాజు:—సఖి ! విధివశమునెవరు తప్పింపగలరు !

మనో:—నాథా ! కేవలము విధినేలనిందింపవలయును? ఇందు మనవశము కొంతయున్నదికదా ! జమదగ్ని మహాముని మీకు కామధేనువు నివ్వనందున మీరాయననుచంపి బ్రహ్మహత్య గావించితిరి. ఆ పగసాధింప నాయనకుమారుడైన పరశురాముడు పూనుకొనెను.

రాజు:—దేను సఖి ! యిష్టమగు తప్పుట యెట్లు ? యిది యంతయు వృథాశ్రమ యయినది. ఆ సురభికోటకుగదా యిన్నిసారులు యుద్ధము చేయవలసివచ్చినది. నేను జమదగ్నిని చంపిన వెంటనే యిది గా యింద్రునియొద్దకు పోయినది. మనకు చిక్కనేలేదు.

మనో:—నాథా ! బ్రహ్మహత్యమాత్రము దక్కినది. రెండవదికూడ నెందును ? నామాట చిత్తగించి యా మునిని శరణు వేడుట మంచిది. ఇంతటితో కలహము చాలింపుడు. బ్రాహ్మణుడు కావున మనకు న్యూనతలేదు.

రాజు:—సఖి ! ఆతడు బహు కార్పణ్యశాలి. శరణు వేడినను చంపకమానడు. అవమానము మాత్రము తప్పదు. కావున యుద్ధమునకే సిద్ధపడుదును.

మనో:—నాథా ! అట్లయిన నన్ను ముందు కడతేర్చి యుద్ధమునకు పొండు. లేకున్న నాగతియేమి ? పతిలేని సతి జీవనము వృథాగదా !

రాజు:—ప్రేయసీ ! నీ వట్లు విచారింపకుము. నీ కేమి భయము ? బ్రాహ్మణుడు వచ్చి, క్షత్రియవీరుడైన నన్ను యుద్ధమునకు పిలిచిన పోకున్న, యమర్యాదకదా ! దానినెట్లు సహింపగలను ? విధిసశ మెట్లున్న నట్లుగును. ఇందుకింతవిచార మేల ! పుట్టిన ప్రతిజంతువును గిట్టుట నిజమేగదా !

మనో:—పతి నిశ్చయము నెఱిగి, తన కుమారుని పరివారమును పిలిపించి, చుట్టు కూర్చుండి శ్రీహరినామస్మరణమును చేయుడని తాను పతితోడపై తలనుంచి పగుండి నారా

యఃస్మరణ చేయుచు, ననంత్రధములను మూసి ప్రాణములను విడిచి తాను ముందుస్వర్గమును పొందెను. అందుకు రాజు మిగుల శోకించి, యామెకు దహనాది కృత్యములు దీర్చి, తన జీవనము నిష్ప్రయోజనమని యెంచి, యుద్ధమునకు బోయెను. పరుశరాముడొక్కడే యయినను కార్తవీర్యుని బలములను నశింపచేసి విరథుని గావించెను. అంతట మత్స్యరాజు పరశురామునితో తలఁబడి ఘోరయుద్ధము చేసెను. ఇట్లు మూడు రాత్రులవఱకు పోరినను మత్స్యరాజు చావకుండుట చూచి విష్ణువును ప్రార్థింపగా నాకాశమునుండి యిట్లు శబ్దము వినఁబడెను. ఓ వీరుడా! శివుని కవచము మత్స్యరాజు శరీరమున నున్నది. అది యున్నంతసేపు వాడుచావఁడు. ఆ మాటలు విని పరశురాముడు నాటిరాత్రి బ్రాహ్మణవేషము దాల్చి పంచమస్వరమున వేదమును బాడుచు, మత్స్యరాజు శిబిరమునకుఁ బోగా నావేదధ్వని విని యాశ్చర్యపడి యా బ్రాహ్మణునికి నమస్కరించి “అయ్యా! మీ కేమి కావలసి యంత రాత్రివేళ వచ్చితి? మీరు కోరినది తప్పక నిత్తును” నావుడు విప్రపుంగవుడు “రాజా! నీకవచమును కోసియిమ్ము” అని బ్రాహ్మణుఁ డనెను. రాజుల్లే యిచ్చెను. ఆ మరునాటి యుద్ధమున రాజు చనిపోయెను. తరువాత కార్తవీర్యుని సామంత రాజులయిన మగధ, నేపాళ, భూపాల, సౌరాష్ట్ర, మాళవ, అంగ, వంగ, కళింగాధిపతులు పరశురామునితో గొప్పగా పోరి మరణించిరి. అదిచూచి యద్ధైర్యమునుపొంది కార్తవీర్యుడూ పదిరెండు వత్సరముల బాలుడైన సుచంద్రుని చూచి యిట్లు చెప్పెను.

సుచంద్రుని యుద్ధము

కార్తవీర్యుడు:—కుమారా ! నీవు పోయి యడవిలో దాగియుండుము. లేకున్న నిచ్చటనున్న నీ పరశురాముని బారి పడుదువు. నీతల్లి నాయొద్ద నున్న విడిచిపోయినది. నీవే నా జీవధనము, నిన్ను నే నెవర కప్పగింతను ? ఈ ఋషికి నా ప్రాణములు సమర్పించెదను.

సుచంద్రుడు:—నాన్నగారూ ! మీరు భూలోకేంద్రులు. పరమధార్మికులు, సుగుణ ఖనులు. ప్రపంచమండలి సమస్త రాజులును మిమ్ము సేవించుచున్నారు. దశకలకుడు కూడ మీకు దగినవాడు. మీతో సరియైన రాజులు భూలోకమున లేరు. అట్టి మీకు పుత్రుడనై యుద్ధము సేయక యడవిలో దాగియుండెదనా ? ఈ జీవనమున ప్రయోజనమేమి ? ఋషి పుత్రునితో పోరాడి చంపెదను. నా ప్రతాపమును చూచుచుండుడు. వింత వింత యుద్ధములుచేసి వానిని చంపి దేవతలవలన మెప్పవడసెదను.

ఇట్లు తండ్రిని బోధించి సుచంద్రుడు పరశురామునితో తలపడి యేడురాత్రింబవల్లు ఘోరయుద్ధముచేసి యనేక దివ్యాస్త్రములు ప్రయోగించి ఋషి ప్రయోగించు దివ్యాస్త్రములను సంహరించుచు, దేవదానవులవలన పొగడబడెను. కాని పరశురాముడు విసికి వానిపై బ్రహ్మాస్త్రము ప్రయోగించి చంపెను. ఈ సమాచారము చారులవలన విని రాజు మూర్ఛిలైను. కొంతసేపటికి తెలివొంది మనస్సు దృఢపఱచుకొని యుద్ధమారంభించెను.

భద్రకాళి దర్శనము

అప్పుడు రణభూమియందు భద్రకాళి ప్రత్యక్షమయ్యెను. ఆమె మిగుల పొడనై భయంకరాకారముగలదై జట్టుపిరియబోసికొని యెఱ్ఱని నాలుక, పది భుజములు, దివ్యాయుధములును ధరించి దిగంబరియై శవముపై నెక్కియుండెను.

ఆమె కార్తవీర్యుని పక్షము వహించి ఋషి వేయు శస్త్రాస్త్రములను చేతబట్టుకొనుచుండెను. తాను వేసిన దివ్యాస్త్రములు వృథాయగుట చూచి పరశురాముఁ డామెను మిక్కిలి ప్రార్థించెను. అందు కామె సంతసించి వరమడుగు మనెను, తల్లీ! నాప్రతిజ్ఞ నెరవేరున ట్లనుగ్రహింపుమనెను. తిరిగి యుద్ధ మారంభింపఁగా కార్తవీర్యుని శక్తిప్రయోగము వలన పరశురాముఁడు మూర్ఛిల్లి క్రిందపడెను. అప్పు డీశ్వరుఁడువచ్చి లేవనెత్తి యాతనిశరీరమునుతట్టఁగా మిగులబలము గలవాఁడై తిరుగ సంగ్రామ మారంభించెను. శివుఁడు బ్రహ్మ యొద్దకుపోయి “కార్తవీర్యుఁడు పరశురామునితో యుద్ధము చేయుచున్నాఁడు. వాని శరీరమున విష్ణుకవచ మున్నది. అది యున్నంతకాల మా రాజజేయుఁడు. కావున నీవు మామోహయముల దానిని తీసికొనుము.” అది విని బ్రహ్మ సామాన్య బ్రాహ్మణరూపమున రాజనొద్దకు సామగానము చేయుచు పోయి మెప్పువడసెను. ఏమి కావలెనని రాజుడు గఁగా నీకవచ మిమ్మనెను. దానిని రాజుఁగోసి యిచ్చ నీవెవఁడో చెప్పి పొమ్మనెను. బ్రహ్మ తన నిజరూపమును జూపి, వారే దేవతలు నీకొఱకు విమానముతో సిద్ధముగ నున్నారు.

చూశునుని చెప్పి పోయెను. మరునాడు కార్తవీర్యుడు యుద్ధమున బహు పరాక్రమముతో పోరుచుండగా పరశురాముడు పాశుపతాస్త్రమును విల్లున సంధించి, పార్వతీ పరమేశ్వరులను ధ్యానించికాంతవీర్యునిపై విడిచెను. అప్పుడు దిక్కులు ఘూర్ణితము లైను. సముద్రములు పొంగెను. ఆభాణము గిరిగిరి తిరుగుచు పోయి రాజుపై బడి వానిని చంపి వెంటనే కైలాసమునకుఁబోయి యీశ్వరునకు పార్వతికిని నమస్కరించెను. పిమ్మట ఋషిపుత్రుడు రణరంగమున నాట్యమాడుచు నచ్చట నున్న రాజులనందఱిని స్వర్గస్థులఁజేసెను. వారిరక్తముతో పితృతర్పణ మొనరించెను. తరువాత భూప్రదక్షిణము చేయుచు నిరువదియొకసారి రాజులను వెదకి వెదకి చంపెను. సంతాన హింసఁజేసెనందున దగ్గఱనుహారాజును మాత్రము విడిచిపెట్టెను. గర్భములో నున్న శిశువులను కూడ చంపెను. అందువలన క్షత్రియస్త్రిని భయపడి బ్రాహ్మణుల యిండ్ల దాగియుండి పిమ్మట వానవలన సంతానమును బడసిరట. ఈయవలన నశింప చేయఁబడిన రావకుల మిల్లు మరల వృద్ధిపొందెనని చెప్పఁబడియున్నది.

పరశురాముడు పాపవిముక్తికై బ్రహ్మ, శివుని దర్శించుట

ఇట్టి ఘోరపాపమున మరస్సున శాంతి లేక పరశురాముడు నర్మదలో స్నానముచేసి సత్యలోకమునకుఁ బోయి బ్రహ్మకు వందనము లాచరించి తాను చేసిన ఘోరకృత్యములను విన్నవించి పాపవిముక్తి తన కెట్లు కలుగునఁగా బ్రహ్మ "నీ గురువైన యీశ్వరుని దర్శించి యాయురసెలవ్రసకారము

చేయుము” అనెను. అది విని కైలాసమునకుఁ బోయి యుమా మహేశ్వరులను దర్శించి పాపవిముక్తి సాధనమును చెప్పుడని వేడికొనఁగా “కామరూపతీర్థమునకుఁబోయి విధియుక్తముగా స్నానము చేసి కామార్ఖ్య దేవతను పూజించిన, సమస్త పాపములు నశించు” నని వారు సెలవీయఁగా నట్లొనరించి తనయశ్రమమును చేరెను.

పరశురాముని జననము

శౌనకాది మహామునులు పరశురామునిచరిత్రనంతయు విని సంతోషపడఁజూచి, యిట్లనిరి, “ఋషివర్యా ! పరశురాముఁడు బ్రాహ్మణుఁడయ్యను, క్షత్రియులుచేయునట్టి కూరకర్మ యయినయుద్ధములుచేయుటకు కారణమేమి? యనియడుగ నాబ్రహ్మపుత్రుఁడు వారలతోనిట్లుచెప్పెను. పూర్వముచంద్రవంశపు చక్రవర్తియైన కుశనాభునికుమారుఁడైన గాఢమహారాజు రాజ్యముచేయుచుండగా ఋచకుండను బ్రాహ్మణుఁడాయన యొద్దకుఁబోయి యాశీర్వదించి నీకొమార్తెను నాకిచ్చి వివాహముచేయునుని కోరెను. అతని కిచ్చుటకు, రాజవృషధక మిషడెట్టి పంపుదమని నల్లనిచెవులుగల తెల్లని వేయి గుఱ్ఱములను కానుకగా సిచ్చిన తనబిడ్డ నిచ్చెదననెను. ఆ ఋచకుఁడు సగరుని యడిగి తెచ్చి వేయిగుఱ్ఱముల నిచ్చెను. అందులకు మెచ్చి గాఢరాజు తన కూతు నతిసేకిచ్చి వివాహము చేసెను. అప్పటికి గాఢరాజునకు పురుషసంతతిలేకుండెను. తరువాత కొంతకాలమునకు ఋచకుఁడు గొప్ప మంత్రప్రభావము గలవాఁడని తెలిసి, అతనియొద్దగారు, నాతని భార్యయైన

సత్యవతియు, కుమారులను ప్రసాదించుమని యతని నడుగఁగా బ్రహ్మమంత్రములతోనొక పాయసమును, తాత్రమంత్రములతో నొక పాయసమును తయారుచేసి యుంచి తానున్నానముచేయుటకై నదికిపోయెను. అట్టిసమయమున తల్లి పాయసము నడుగఁగా సత్యవతి తననిమిత్తము తయారుచేసిన పాయసము తల్లికిచ్చి తన తల్లికొఱకు నుంచినది తాను త్రాఁగెను. అంతటఋచి కుడిల్లుచేరి పాయసములు వ్యత్యాసమగుటకైలిసి భార్యను జూచి నీకు మంచి వీరుఁడైన త్సత్రియుఁడును, నీతల్లికి బ్రహ్మజ్ఞానముగలవాఁడును పుట్టునని చెప్పెను. అది విని సత్యవతి మిగుల విచారించి పతిని ప్రార్థింపఁగా కనికరించి నీమనుమఁడు వీరుఁడగునని వరమిచ్చెను. పిమ్మట పది మాసములు కాఁగా తల్లికి విశ్వామిత్రుఁడుపుట్టి క్రమముగా బ్రహ్మఋషియయ్యెను. సత్యవతికి జమదగ్ని జన్మించెను. అతనికి రేణుకయందు పరశురాముఁడు పుట్టి వీరుఁడై యిట్టి క్రూరకృత్యమాలు చేసెను. బ్రాహ్మణుడై పుట్టి త్సత్రియధర్మము నడుపుటకుకారణమిదయే. అతఁడొకప్పుడు తల్లినికూడ చంపెను. అది యెట్లనఁగాఁ జెప్పెదను వినుండు.

పరశురాముఁడు తల్లినిచంపుట

ఒకనాఁడురేణుకగంగకుబోయియచ్చటతనసత్నులతో జలక్రీడ సలుపుచున్న చిత్రధుండనుగంధర్వరాజును జూచుచు కొంతసేపునిలిచెను. అందువలన కొంత యాలస్యమయినదని యామెభయపడుచు నింటికిఁబోయి జలఘటమును దించి, భర్త యెదుటనిలిచియుండెను. ఆయన దివ్యదృష్టిచే నామె యాలస్య

ముగావచ్చుటకు కారణమెఱింగి కొడుకులను జూచి యామెను చంపుమనియాజ్ఞాపించెను. కానికొడుకులట్లుచేయరై గి.కడసారపు వాడైన యీ పరశురాముడు తండ్రి యాజ్ఞాప్రకారమన్నలను తల్లిని వెంటనే చంపెను. అందుకు జమదగ్ని మిగుల సంతసించి వానినిమెచ్చి వరమకుగుమనెను. అప్పుడతడు తన తల్లిని యన్నలను బ్రతికింపు మనెను. జమదగ్ని వానినిసజీవుల చేయఁగా వారు దిగునలేచిరి. జమదగ్ని మహామూని కిటి సమర్థత గలదని పరశు రాముండఁలు సాహసించెను. ఇతనికి ముఖ్యమైన యాయుధము గొడ్డలి. ఇతఁడు విష్ణువుయొక్కయవ తారము. కావున నీయుపాఖ్యానము సమస్త పాపహరము. సర్వశుభప్రదము. శ్రీరాములు సీతను వివాహమైయ్యోధ్యకు పోవుచు, నీయన విల్లునందుకొనుచు నతని బలమంతయు తీసికొనెను. ఆ విల్లుతో రాజులతలలతో పరశు రాముడు స్వరమునకు కట్టినమెల్లు విగుగఁగొట్టెను. నాటనుండి బలహీనుడై పల్లి వరమున చిరఁజీవియై తపస్సుచేయు చాయన మహేంద్ర పర్వతమునగున్నాడు. ఇతఁడు రాజులనందఱిని చంపి గెలిచిన భూమిని బ్రాహ్మణుల కిచ్చెను. కా బట్టి భూమిపె న్నలైన బెట్టకు. " అని చెప్పఁగా యిఁచులు విని స్వామీ! అవతారపురుషుడైన శ్రీహరి కథ పూర్తిగా నెల విచ్చి నున్ను కృతార్థుల కేసితర. ధన్యులమైతిమి. నీవుఁడు ముక్తి కొందుటకు ముగ్ధుఁడవ మేమో నెప్పుడు. అని యనఁకుమారుని నడుగఁగా నాయన వారలతో నిట్లు చెప్పెను.

ముక్తిసాధనములు

మునులారా! వినుండు. పూర్వమీ ప్రశ్న పార్వతి
పరమేశ్వరుని నడిగెను. అందు కామెతో శివుఁడిట్లు చెప్పెను.
“దేవా! ముక్తియెట్లులభించునో విచుము. నైషవభక్తులుముక్తి
నొందుదురు. వారభేదబుద్ధితో హరిహరులను ధ్యానించు
చుందురు. వారే సర్వజీవులయందు నాత్మ రూపమున
నున్నారు. కావున తనను తానెంత ప్రేమించునో సమస్త
జీవరాసుల నట్లే ప్రేమింపవలెను. పరోపకారము, ధర్మ
కార్యములు, హరినామస్మరణము చేయుచు, తానుచేసిన కర్మ
ఫలము తానపేక్షింపక నేకమనస్సుతో ధ్యానము చేయుచు,
నిందియములను జయించి కామక్రోధ లోభ మోహ మద
మాత్సర్యములను నరిషడ్వర్గమును సంహరించి జాగరూక
తతో సుఖదుఃఖములందు సమభావము గలిగి సర్వదా సంతో
షముతో శ్రీహరిని హృదయ పద్మమందు స్మరించువారు
తప్పకముక్తి నొందుదురు. అట్లుగాక విషయసుఖముల దగుల్లు
వారు చనిపోయిన పిమ్మట నరక బాధలను పొందుదురు.
పాపములు పలువిధములై యున్నవి. అట్లే వారనుభవింప
వలసిన శిక్షలుకూడా వేరువేరుగా నుండును. ఇరువది యెనిమిది
మహానరకము లున్నవి. ప్రాణులందు చాలకాలమపరిమిత
యాతనలు పొంది పిమ్మట పశుపక్షి కీటకాదులై జన్మించి,
కొశకు మరల మనుష్యులై పుట్టి యందు జ్ఞానశూన్యులై సంచ
రించుచు తిరుగ నరకములో పడుదురు. జ్ఞానము కలవారు
గూడ సంతనుత్తమ జన్మములెత్తి జ్ఞానాభివృద్ధి చేసుకొని
తుదకు ముక్తి నొందుదురు. మానవజన్మము దుర్లభము.

పిండోల్పత్తి ప్రకారము

జీవుడు పుట్టవలసి వచ్చినపుడోషధుల యందనగా మనుష్యులు భక్షించు పదార్థములు, ఫలములు, మొదలగువాని యందు బీజరూపముననుండి పురుషుని గర్భమున ప్రవేశించి శుక్ర రూపమున స్త్రీగర్భమునందున్న పుష్పమునబడి స్త్రీరేతస్సుతో కలిసి పిండరూపమగును. ఆ పుష్పము స్త్రీలఋతుకాలమున వికసించి యుండును. దానికే జరాయువని పేరు. సృష్టికర్తవలన నివ్వబడిన శక్తివలన శుక్లము రేతస్సు కలిసి క్రమక్రమముగా పృథ్విపొందును. అయిదురోజులలో నీటిబుంగవలె నగును. పదునేను దినములకండాకృతి నొందును. నెలలో లూషితైడు పేరుగును. రెండుమాసములకు మనుష్యాకారము పొందును. నాలుగు నెలలలో నంగము లేర్పడును. అయిదాఱు మాసములకు గోళ్లు వగైరా లేర్పడును. ఏడుమాసములకు నెముకలు, తల, చర్మము, రోమములేర్పడును. ఎనిమిదవ మాసమున పూర్ణచైతన్యము కలుగును. బాడూటీగద్వారా యా శిశువుకు కావలసిన యాహారమును పొందుచుండును. తల్లి భ్రుజించు నాహారపదార్థము లుష్ణ, పులుసు, కారము, చేదు, వగరు, తీపు మొదలగుసారములు శరీరమునకు తగిలి బాధపడుచు పూర్వజన్మల జ్ఞానము కలిగి తాను ముందుచేసిన పాపములను తలంచుచు, ఇత నిట్టిపాపము చేయననియు, కష్టిగవు మనియు శ్రీహరిని ధ్యానింపుచుండును. పాపములఫలము వాని వలన కలుగు బాధలు తెలిసిన వనియు నట్టివి మఱిచేయన నియు, క్షమింపు మనియు పలువిధముల శ్రీహరిని వేడుకొనును. అన్ని నరకములకన్న గర్భనరకము హెచ్చు బాధకర మని,

దానిని, మఱి తనకు కలిగింప వద్దనియు ప్రాప్తించుచుండును. ఇట్లు దశమాసములు పూర్తికాగా తల్లిని ఒకసారి పెట్టి జన్మించును. పుట్టిన పిమ్మట దివ్యజ్ఞానము నశించి, మాయ లోబడి క్రమక్రమముగా వృద్ధిబొందును. కావున తన కర్మయే తనకిట్టి సంసారదుఃఖమును కలిగించును. దానిని తప్పించు కొనుట యెట్టివారికైన నసాధ్యము. కావున పాప కర్మను విడచి, ధర్మము జేయుచుండవలెను. జన్మాంతమున ధర్మ మొక్కటే జీవునికితోడు. ఆ ధర్మమే జీవులనాపదల నుండి కాపాడుచుండును. బృహస్పతివంటి జ్ఞానులకైనను కర్మ ఫలమనుభవింపక తీరదు. అని చెప్పగా సూర్యుని జూచి ఋషులు బృహస్పతి యెట్టి కర్మఫల మనుభవించెనో చెప్పడనగా నాయన వారలతోనిట్లు చెప్పెను.

బృహస్పతిపాఠానము

పూర్వమొకప్పుడు దేవగురువైన బృహస్పతి జనులకు బ్రహ్మజ్ఞానముపదేశింపఁదలంచి, భూలోకమునజన్మించి, నర్మదా నదీతీరమున నున్న ఒక గ్రామమున నివసించుచు, ననేక మంది బ్రాహ్మణులను తనయొద్ద శిష్యులుగా చేర్చుకొని, వారి కన్నవస్త్రములుతానే యిచ్చుచు, వారికి విద్యగఱపుచుండెను. ఆ సమయమున సూర్యుని కుమారుడైన శన్వైశ్చరుడు విద్య నేర్చుకొనవలెనని తండ్రియొద్దకుబోయి తనకోరిక యాయనతో విన్నవించి తగిన గురువెవరని యడుగఁగా, “నాయనా! బృహస్పతి యెల్లవిద్యలయందును గొప్పవాఁడు, ఆయన యిప్పుడు. వాచస్పతియనుపేరున భూలోకవాసులకు విద్యనేర్పుచున్నాఁడు

వానియొద్దకుబోయి బ్రహ్మజ్ఞానమునుసంపాదించుము. బ్రాహ్మణులకు తప్ప నితరులకాయన విద్య నేర్పడు” అనెను. తండ్రి వాక్యములువిని శనైశ్చరుడు విప్రకుమారునిరూపమున వాచస్పతియున్న గ్రామమునకుఁబోయి విద్యార్థులను జూచి, వారి ద్వారా వాచస్పతినిదర్శించెను. వాచస్పతి యాబాలుని జూచి వంశ మేదని యడుగఁగా కపిలుని వంశమున జన్మించితి ననెను. ఆయన యా బాలుని విద్యార్థులలో చేర్చుకొని విద్య నేర్చుచుండెను. గొప్ప ప్రతిభ గలవాడగుటచే నాతడన్ని విద్యలను వినినమాత్రమున పూర్తిగా గ్రహించి త్వరలో వేద వేదాంగాది విద్యలను, శాస్త్రములను, బ్రహ్మజ్ఞానమును నేర్చుకొనెను. వాచస్పతియు వాని తెలివికి మిగుల సంతసించుచుండెను. విద్యలన్నియు పూర్తికాగానే గురువతనిఁ జూచి “అబ్బాయీ! నీకు నేను నేర్పవలసిన విద్యలుపూర్తియైనవి. నీవు తలిదండ్రులయొద్దకు పోయి సుఖముగా నుండుము.” అనఁగా శని గురువునకు నమస్కరించి “ఓగురువర్యా! మీకు గురుదక్షిణ యిచ్చి పోవలయును. లేకున్ననాకు శ్రేయస్కరముకాదు. కావున నేమికోరెదరో సెలవిండు” అనఁగా గురువు శిష్యుని జూచి “నాకేమియు నవసరములేదు. నీవెవరో నిజముగా చెప్పిపొమ్ము” అని యడుగ “గురువర్యా! నాపేరు శనైశ్చరుడు. నేను సూర్యపుత్రుడను, మాతండ్రి సెలవు ప్రకారము మీయొద్దకువచ్చి విద్య నేర్చుకొంటిని” అనఁగా విని యాశ్చర్యపడి శిష్యునిజూచియిట్లనెను. బాబూ! ఇప్పుడు నిన్ను గురుదక్షిణగా నొకటడిగెదను. నా యీ జన్మమందు నీదృష్టి నాపై పడకుండ వరము ప్రసాదింపుము, గురువర్యా! అది

యసాధ్యముకాదా ! ఇట్టివిషయమున నన్ను మీరు కోరినను నేనేమిచేయగలను ? అదినాకు సాధ్యముకాదే. గ్రహచారము నెనరు తప్పింపగలరు ? బ్రహ్మాదులకైన తప్పదే ? కాని మఱి యొకటి చెప్పెదను. నాదృష్టి మీపై బడునపుడు మీకాపద కలుగకుండునట్లు మాత్రము చేయగలను” అని శనియనెను, అంతేచాలుననిగురువు చెప్పెను.

పిమ్మట నొకనాఁడు వాచస్పతి పూలసజ్జ చేతఁబట్టు కొని పువ్వులతోటకుఁబోయి పుష్పములు కోసి తానొకచోట నుంచిన సజ్జలో వేయుచుండెను. ఇట్లుండ నీదేశపురాజువేటకుఁ బోయి మృగములను వేటాడియలసి యాయుద్యానవనమువకు వచ్చి బడలికదీర్చుకొనుచుండెను. ఆయనతోకూడ భార్యయు పసిపిల్ల డునుండెను. ఆ బసిబిడ్డను నొక డోలికలోనుంచి దాస దాసీలు కాపలాయుండిరి. కొంతసేపటికి నకస్మాత్తుగా నాబిడ్డడదృశ్యుడయ్యెను. అప్పుడు పరిజనులవలన నానంగతి విని రాజు మిగులవిచారించి వెదకితీసికొని రండని భటులకాజ్ఞాపించెను. భటులంతటను వెదకి బిడ్డను గానక తిరిగివచ్చి విచారింపుచు నాతోటలో నొకచోట కూర్చుండిరి. అప్పటికిపూల సజ్జ నిండినందున వాచస్పతిగారు దానిని తీసికొని చుండెను. అందుండి రక్తపు చుక్కలు పడుచుండుట భటులు జూచి, యాయనను ననుమానించుటకు వీలులేని మనిషి యయినను, సజ్జను వెదుకగా నందు బాలునిమొండెము కనబడెను. అదిచూచి వారాయనను రాజు మ్రోలకు తీసికొనిపోయి కనపఱచిరి. ఆరాజు నుత్తరులనుజూచి యతనికి శిక్షవిధింపుమనెను. వారు వాచస్పతి నెఱిగియుండుటచే నాయనయందు

నేరము సాపింపలేక విచారించుచుండిరి. వాచస్పతి బ్రహ్మజ్ఞానవేత్త కావున యది యంతయు శనిదృష్టవలన కలిగెనని యెఱింగి తనహృదయమున శనినిస్తోతముచేసెను. అప్పుడు శనైశ్చరుడు నరుణించెను. అంతటనాకసముచుండి యీమాటలు వినఁబడెను. ఓరాజా! ఈ బ్రాహ్మణుడు చిర్కోమి నీ బాలుడు నీయింట హంసతూలికయందు నిద్రింపుచున్నాడు” అని చెప్పగా సేవకులు వెంటనే పోయి బాలుని తీసికొనివచ్చిరి. రాజు మిగులానందించి బ్రాహ్మణునిజూచి బహుమర్యాదచేసి యనేక బహుమానము లొసంగి యీమింపుమని వేడుకొని యింటికి పంపెను. కావున నెట్టివారికైనను గ్రహచారము తప్పదు. అసేన నత్కమారుడు చెప్పగా విని శౌనకాదులు సంతసించిరి.

అష్టాదశపురాణసారము

1. శ్రీస్కంద పురాణము

శి వు ని మ హి మ

పూర్వము నైమిశారణ్యమున శౌనకాది మహా-
మునీంద్రు లందఱు దీర్ఘసత్రయాగముచేయుచుండఁగా, నచ్చ-
టఁకి శ్రీ వేదవ్యాసుని శిష్యుడైన సూతమహాముని రాఁగా
నామునులందఱాయనను జూచి ద్విసస లేచి వానికెదురుగాఁ
బోయి తోడుకొని వెళ్ళి యుచితాసనమున గూర్చుండఁబెట్టి
యర్ఘ్యపాద్యాది విధులవిధ్యుక్తముగా పూజించి “ఓఋషి
పుంగవా! తమకు తెలియని పురాణములులేవు. మీరు శ్రీ
వ్యాస మునీంద్రునివలన నీసమస్త విషయములు గ్రహించి
తిరి. తమవంటి జ్ఞానులదర్శనము లభించుట కష్టము. తమముఖ
మునశివధర్మములు సవిస్తరముగా వినితరింపఁగోరుచున్నాము.
కావున నాసదాశివుని మహిమమామూల్యముగా మాకు
సెలవిచ్చి మమ్ముఁగృతార్థులఁజేయుడని మిక్కిలి వినయముతో
ప్రార్థింపఁగా నాఋషిపుంగవుడు వారికి ప్రసన్నముఖుడై
చూచి యిట్లనెను. ‘ఓ మహా ఋషులారా! శ్రీ సదాశివుని
మహిమపూర్తిగా చెప్పటకు తగిన సమర్థులు పాండిత్యము
గలవారెవరున్నారు? వారిచరిత్రమే యష్టాదశమహాపురాణ

ములు ఘోషించుచున్నవి. అవి యన్నియు శివశివా యని ఘోషించుచున్నవి. శివా యను రెండక్షరములు సదాస్మరించు వారికి స్వర్గము మోక్షము రెండును కరతలామలకములై యుండును. ప్రపంచమందలి సమస్త పదార్థము లాయనవలన మనకొఱ కివ్వబడినవే. అందుచేతనే యాయనను పూజింపక విడిచి మోక్షము నపేక్షించు వారు మూఢులు. హాలాహలమును భక్షించి లోకములను సంరక్షించినట్టియు మన్మథుని భస్మము చేసినట్టియు గామహాదేవుని నేవ ప్రతిసరునికత్యావశ్యకము" అని రోమహర్ష ణుడను మారుపేరుగల సూతుఁడు చెప్పగా మునులందఱువిని యిట్లనిరి. ఓసూతమహామునీంద్రా! దక్షప్రజాపతి శివునికి మామగారుకదా? మామగారు చేయు కార్యమున కల్గుడు విఘ్నముచేయుటకు కారణమేమి? ఇట్టి యనుచితమైన పని శివుఁడెలచేసెను. ఈ వృత్తాంతము సవిస్తరముగా గానంతి"డనఁగ సూతుఁడు వారలతో నిట్లు నుడువ గారంభించెను.

దక్షునికి శివునిపై కోప కారణము.

ఓ మునివరులారా! వినుండు. పూర్వము దక్షప్రజాపతి బ్రహ్మ చెప్పినమాట ప్రకారము తన కొమార్తె యయిన సతీదేవిని, నీశ్వరునికిచ్చి వివాహముచేసి తనకు మంచి యలుండును, తనకూతునకు తగినభర్తయు లభించెనని మిక్కిలి సంతోషించుచుండెను. తరువాత కొంతకాలము జరిగిన పిమ్మట నొకనాఁడు నైమిశారణ్యమున సమస్తదేవ బృందములతోను, మహర్షులతోను, బ్రహ్మ, విష్ణు, మహేశ్వరులు మువ్వురు సభ

చేసి కూర్చుండియుండఁగా దక్ష ప్రజాపతి యచటికిఁబోగామూచి
యందఱును లేచి యాయన కెదురేగి నమస్కరించి తీసుకొని
వెళ్ళి యష్టాసనమునకూర్చుండఁజెట్టి యర్ఘ్య పాద్య విధులఁ
బూజించిరి. కాని శివుఁడు మాత్రమాయనను నిరాకరించి
కూర్చుండియుండెను. కాని లేచి మర్యాదచేయలేదు. అది
చూచి దక్షుఁ డిట్లనెను. చూచితిరా ! ఇచ్చటనుండు వారం
దఱు లేచినాకు మర్యాదచేసిరి గాని, నాయల్లుఁడు నన్ననా
దరణ చేసెను. ఇతఁడు భూతప్రేత పిశాచములకు తానధిపతి
నన్నగర్వముచేత నిట్లు నన్ను నవమానించెను. కావున నేఁడు
మొదలుకొని యితఁడు యజ్ఞభాగమును పొందుట కర్హతలేని
వాడగునుగాక యని శాప మొసంగెను. ఆ శాపము విని
యచ్చటనున్న నందికేశ్వరుఁడు కోపించి యిట్లు దక్షునితోఁ
జెప్పెను. ఎవరినామము నుచ్చరించుటవలన సమస్త యజ్ఞ
ములు ఫలించునో, సమస్త దానములు, ధర్మములు, తప
ములు, తీర్థయాత్రలు సఫలమగునో యెవని యాజ్ఞవలన సృష్టి
శ్రేష్ఠయములు కలుగుచుండునో యట్టి జగత్కర్తయగు మహే
శ్వరుని శపింపకారణమేమి ? ఈ దక్షుఁడు మిగుల దుర్బుద్ధి
గలవాఁడు, అజ్ఞానుఁడు, బ్రాహ్మణుఁడై చపలబుద్ధి గలవాఁ
డగుటచే నిట్టి శాపమొసంగెను. అనఁగా విని దక్షుఁడు మిగుల
కోపించి నందిని జూచి యిట్లనెను. ఓపాపీ ! శివునితో నీవు
కూడ యజ్ఞభాగము పొందుట కర్హత లేనివాడ వగుదువు
గాక ! నాస్తికుడ వగుదువుగాక ! ఇట్లు శపించుట విని నంది
దక్షునిచూచి “ఓ మూర్ఖుడా ! నేను నిర్దోషుఁడను. శివుని
నేవకుడను. నిర్మలమైన మనస్సుగలవాడను. నన్ను వృథాగా

శపించితిని. బ్రాహ్మణులను, నిన్ను నేను శపించెద వినుమని యిట్లు చెను. వేదవాదము చేయుచుందువుగాక! స్వర్గఫలము నిచ్చుచున్నములందునభిలాష హెచ్చుచుగాక! కాలపరవశుడవై గర్వించువుగాక! మీ బ్రాహ్మణులు శూద్రపురోహితులై దానములు పుచ్చుకొందురుగాక! ఎల్లపుడును దరిద్ర మనుభవింపచుగాక! మీలో పాపము బ్రహ్మరాక్షసులొందురుగాక! ఇందు మొదటి మూడు శాపములు దక్షునికి తక్కిన మూడు బ్రాహ్మణుల కుద్దేశించినట్లు కానబడుచున్నవి. ఈ శాపము లీశ్వరుడు విని నందినిజూచి బ్రాహ్మణుల నేల శపించెదవు. వేదాధ్యయనపరులైన బ్రాహ్మణులు గురుతుల్యులు. వేదము మంత్రములతోను, సూక్తములతోను, నిండియున్నది. ఆసూక్తములచేతనే ప్రతి దేహమందు నాత్మ ప్రతిష్ఠింపబడినది. ఆత్మజ్ఞానులు నిందనీయులుగారు. ఆత్మయే నేనని వారు తెలిసికొని నిర్మలమయిన మనస్సుకలవారై తత్త్వజ్ఞానమును పొందుదురు. కోధమును విడిచి బ్రాహ్మణులను శపించుట మానుము. అని శివుడు చెప్పిన బోధన విని నందీశ్వరుడు శాంతి నొంది శివ సాయుజ్యమును పొందఁగోరి మనస్సు దృఢపఱచుకొనెను. పిమ్మట దక్షప్రజాపతి కోపముగలవాడై మునులతో తన నిజ నివాసము చేరెను. అదిమొదలు దక్షుడు శివుని, శివగణములను దూషించుచుండెను.

దక్షుడు యజ్ఞమారంభించుట

దక్షప్రజాపతి యజ్ఞ మొకటి నేయుట కుద్దేశించి శుభ దినము నిర్ణయించుకొని యానాటికి వచ్చునట్లు సమస్త దేవత

లకు, ఋషులకు, మునులకు వర్తమానమంపెను. అది విని
 వశిష్ఠుడు, కశ్యపుడు, నత్తి, భృగువు, వామదేవుడు, భర-
 గ్వజుడు, దధీచి మొదలగు సమస్త ఋషులు, నవ్బదికొలకులు
 నవగ్రహములు, ద్వాదశాదిత్యులు, దేవతలు, గంధర్వులు,
 కిన్నరులు, కింపురుషులు, నన్నరసలు, విద్యాధరులు, బ్రహ్మ,
 విష్ణువు మొదలగు వారందఱు నా దినమునరికి విచ్చేసిరి. శచీ
 దేవితో నిండ్రుడును, రోహిణితో చంద్రుడును, భార్యతో
 నరుణదేవుడును, పుష్పకమెక్కి పత్నిసమేతుడై కుబేరు-
 డును, లేడివాహనుడై వాయుదేవుడును, మేకవాహనుడై
 అగ్నిదేవుడును, వ్రేతవాహనుడై నైఋతియు నందఱును
 దక్షుని పట్టణమునకు వెళ్ళి యదివఱకే తమకొఱకు యమునిచే
 నిర్మింపఁబడిన సువర్ణ రత్నస్థగితములైన దివ్య భవనముల
 యందు దిగిరి. ఇట్లు సమస్త బంధు, మిత్ర, దేవ, ఋషి, గణ
 పరివృతుడైన దక్షప్రజాపతి పత్నితో కూడ దీక్షావస్త్రము
 లను ధరించి తపస్వి వేషముతో యజ్ఞవాటికను చేరి
 యుచితాసమునఁ గూర్చుండెను. యాజ్ఞకులు, ఋషులు,
 మునులు దేవతలు వారివారికి నియమింపఁబడిన యాసనముల
 యం దాసీనులైరి, అప్పుడా సభలోనున్న వారందఱిని కలయఁ
 జూచి శివుఁడందులేకుండుట కనిపెట్టి దక్షునివై పు దిరిగి దధీచి
 మహాముని యిట్లనెను. “ఓ దక్షప్రజాపతీ! నీ గొప్ప యజ్ఞము
 నకు దేవఋషులు, బ్రహ్మఋషులు, దేవతలు, బ్రహ్మ,
 విష్ణువు వచ్చి యున్నారు గాని శ్రీ సదాశివుఁడందుఁ గాన-
 రాడు. ఆయన యశుభమును శుభముగా మార్చుగలవాడు.
 అతఁడే పరమ పురుషుఁడని వేదములు చెప్పుచున్నవి. ఇట్టిమహా

సమయమందట్టి మహాపురుషుని సాన్నిధ్య మవసరము. కావున బ్రహ్మ, విష్ణువులను బంపించి యాయనను వెంటనే పిలిపింపుము. పత్నీ సహితుడై యాయన విచ్చేసినగాని నీయజ్ఞము నిర్విఘ్నముగా నెరవేరదు. నేను దివ్యదృష్టిచే చూచితిని” అని చెప్పగా విని దక్షుడు నవ్వుచునిట్లు బదులుచెప్పెను. “ఓమువి వర్యా! అందఱిలో ప్రధానులైన బ్రహ్మ, విష్ణువు లున్నారు గదా? దేవతలకు రాజైన యింద్రుడుకూడ పత్నీసహితుడై వచ్చియున్నాడు. కల్మషరహితులు నతిపవిత్రులు నగుమునిశ్రేష్ఠు లెందఱో యుండఁగా శివుడు లేకున్నలోపమేమి? అతఁడిందుండఁ దగినవాడుకాడనియే నేనుపిలుచుటమానితిని. అతఁడుభూతప్రేత, పిశాచ గణములతో సదా సంఘరించుచుండును. ఇంతేకాక, మూఢుడు. కడునహంకారి, కావున పిలుచుట యుక్తముకాదు. ఆయనపేరు! తలంచుటమాని మీరందఱుకలిసి మెలసి నా యజ్ఞము నెరవేర్చుడనగా దగ్గించి మహర్షి కోపించి యీశ్వరుడు రాకున్న నీకు నవశ్యమాదన సంభవించుననిచెప్పి దిగ్గునలేచి సభ విడచిపోయెను. అట్లు లాయనపోవుటచూచి దక్షుడు సభవారిని కలయవీక్షించియున్నచెప్పెను. “ఈముని శివప్రియుడు. శివుడులేని సభనుండఁజేసి పోనిండు విఘ్నమునకు భయపడక మీరందఱును కార్యమూరంభింప నెరవేర్చుడు.” అని ప్రార్థింపగా యజ్ఞ మారంభించిరి.

సతీదేవి తండ్రియజ్ఞమునకుఁబోవుట

అంతకు పూర్వ మొకరోజున సతీదేవి కొండఱుచెలి కేత్రాలలో కూడి గంధమాదన పర్వతముపై కేళికందుకము

తాడుచుండఁగా రోహిణీ సమేతుడై చంద్రుఁడు తనవిమానముపై పోవుచుండుట చూచి తన ప్రियసఖులలో నొకతైన విజయను జూచి చేరఁబిలిచి “సఖ! హిమకరుఁడెందుఁ బోవుచున్నాఁడో తెలిసికొని రమ్ము, అనగానామె పోయితిరుగవచ్చి సతీదేవియొద్దకేగి “అమ్మా! దక్షప్రజాపతి” చేయుయజ్ఞము చూచుటకు బోవుచున్నారట” అనిచెప్పఁగా సతీదేవి విని యాశ్చర్య విషాదములతో చెలితోనిట్లనెను. ఓ సఖ! దక్ష ప్రజాపతినాకు తండ్రిగారు. ఆయన చేయుచున్న యజ్ఞమునకు మమ్ము పిలువకుండుట కారణమేమి? అట్లు పిలువకుండ నిట్టి గొప్పకార్యము జేయునా? నేనిందుండుటచే నాకు తెలియక పోవచ్చునుగాని నాభర్తయొద్దకు వర్తమానమంపి యుండును. కావున నేను వెంటనే కైలాసమునకుఁ బోవలయును. అచ్చటికి బోవునిమిత్తము నాపతి నారాక కెదురుచూచుచుండును. మన మతిసత్వరముగ నయ్యెడకు బోవుదము రండని విమానముపై కూర్చుండి వెంటనే వారు కైలాసమును జేరి యందు సభాస్థితుడై యున్న మహేశ్వరుని దర్శింపఁబోయిరి. శివుఁడు పేరోలగముమధ్యముననుండెను. ప్రమథగణములు భూత, ప్రేత, పిశాచగణములు భూతనాథుని బరివేష్టించి యుండెను. వారిలో ముఖ్యులు కాలుఁడు, మహాకాలుఁడు, చండుఁడు, మహాచండుఁడు, నంది, భృంగి, మొదలగువారు. వారందఱును జటాజూటములను చర్మాంబరములను ధరించి శరీరమంతటను విభూతిపూసికొని యుండిరి. ఇట్టి సభలోనికివచ్చి యెదుట నిలిచియున్న సతీదేవిని చూచి నివ్వెఱపడి యీశ్వరుఁ డామెతో నిట్లు సంభాషించెను.

శివుడు:—దేవీ ! ఇటువచ్చుటకు కారణమేమి ?

సతీ:—స్వామీ ! ఒకవార్త విని యిటు దేవరహ దర్శింపవచ్చితిని.

శివుడు:—ఎవరు చెప్పగా వింటివి ?

సతీ:—నే నీ దినంబున గంధమాదనమున సఖులతో కలిసి కేళీకందుకము లాడుచుండగ రోహిణీ సహితుడై శర్వరీశ్వరుడు విమానమున బోవుట చూచితిని.

శివుడు:—అంతమాత్రమున నీవార్తనీకెట్లు తెలిసెను ?

సతీ:—అప్పుడు విజయను బిలిచి వారెందు బోవుచున్నారో తెలిసికొని రమ్మంటిని. అమె పోయి తిరుగ నాయొద్దకు వచ్చి యీ వార్త విన్నవించెను. వారు దక్షుని యజ్ఞమును జూడఁబోవుచున్నారట.

శివుడు:—సరే బాగుగనున్నది. అయిన నీవేమనెదవు ?

సతీ:—నాథా ! మనమెప్పుడు పోవుదము ?

శివుడు:—మనము బోవుట యెచ్చటికి ?

సతీ:—ఏమట్లు సెలవిచ్చుచున్నారు ? మా తండ్రి గారు చేయు మహోత్సవ కార్యమునకు పోవలదా ?

శివుడు:—అవును. మనలను వారు పిలిచినగదా ?

సతీ:—ఏమీ ? పిలువనేలేదా ? యజ్ఞభోక్తలగుమిమ్మును విడిచిన యజ్ఞ మెట్లగును ? పోనిండు, మాతండ్రియింటికిమనము పోవుట తప్ప ? వారు మరచియుందురు.

శివుడు:—మరచి మానినను, బుద్ధి పూర్వకముగా మానినను. మనబడక పోవచ్చునా ? లోకములో “పిలువని

పేరంటము, పెట్టని భోజనము" అను సామెత వినలేదా! పిలువకుండపోవుటచాలతప్పు. తమకీష్టమువచ్చినవారిని దక్షిణాపిలిచి యుండును. మన మందుభోవుట తగదు. అవమాన మగును. అవమానము మరణముకన్న నీచము. కావున మన మందులకుఁ బోవద్దు.

సతీ:—పోనిండు. మిమ్మును పిలువకున్న మానసియులు కావున పోవుటయుచితము కాకపోవచ్చును. నేను పుట్టినింటికిఁ బోవుట కూడదా? తమరు సెలవిచ్చిన పోయిచూచి వెంటనే వచ్చెదను.

శివుఁడు:— నేనెంత బోధించినను వినకున్నావు. నీవు పోయిన పరాభవము కాకమానదు. పోవలెనన్నపొమ్ము. నే నభ్యంతరము చెప్పువాడనుకాను, ఇట్లుభర్తయొద్ద సెలవుతీసికొని కతిపయ ప్రమథగణములను వెంటతీసికొనియనేక రత్న భరణములను పట్టించుకొని, నందివాహనారూఢురాలై సతీదేవి బయలు వెడలెను. అంతట సతీదేవి పరివార సహితముగా తండ్రియిల్లుజేరి తనవెంట వెళ్ళినవారిని తగుస్థలమున విడిచి కొందఱు సఖులతో లోపల ప్రవేశించి యజ్ఞవాటికకు బోగా నచ్చట నున్నదేవతలు. ఋషులు నామెనుజూచి లేచి యెదురేగి యామెను తీసికొని లోనికిపోయిరి. సతీదేవి తనతండ్రి భవనముయొక్క శృంగారమును సభామండపమును జూచి యాశ్చర్యమును, సంతోషమునుపొందుచు తలిదండ్రులకునమా స్కరించెను. వా రామెరాకకు మనస్సున మూత్రమానందించిరి. అప్పుడామె తండ్రితో నిట్లనెను.

సతీ:—జనకా! ఈమహాయోగమునకు శివుడు రాకుండుటకు కారణమేమి? ఎందుకాయనను పిలుచుట మానితిరి? ఆయనలేని యజ్ఞము నిష్ఫలముగదా? యీశ్వరబహిష్కృతిగల యజ్ఞమున కెల్లదేవతలు, ఋషులు ప్రభుత్వం లెట్లువచ్చిరి?

దక్షుడు:—అమ్మా! నీభర్త యిందుండనన్నడుకాడు.

సతీ:—నాయనా! ఎందుచేతను?

దక్షుడు:—ఆయనభూతప్రేతపిశాచముల కధిపతిగదా!

సతీ:—భూతప్రేత పిశాచములకే యననేల? చతుర్విధ భువన రక్షణాధ్యక్ష పదవీ దక్షుండయిన యమ్మహాక్ష జుహురాజుండందఱికిని యధిపతియే. ఎల్లరిలోను మిన్నయని వేషురులు వాక్రువ్వనేటికి.

దక్షుడు:—(అసూయతో) శ్రమశాన వాటికలయందుండు వారు యజ్ఞవాటికలలో నుండరాదు.

సతీ:—(విషాదముతో) జనకా! ఆయన సర్వవ్యాపికదా?

దక్షుడు:—సర్వవ్యాపియే యయిన నిందేలలేడు?

సతీ:—మీరు పిలువకుండుటచే నిందు రాకమాని యుండును.

దక్షుడు:—సర్వత్ర యుండువానిని పిలుచుట యేల? క్షౌదులతో సహవాసము చేయువానిని యిట్టి కార్యములకు నెవరుపిలుతురు?

సతీ:—నాయనా! అంతనీచుడని తెలిసి యుండియు మన్నేలయాయనకిచి వివాహమొనగింపి ?

దక్షుడు:—అమ్మా ! యిట్లని తెలిసియుండిన నిన్ను నీ యుదునా ? యీ చతుర్ముఖుని మాటలువిని యట్లు చేయ వలసినచ్చెను. విధివశమెవరు తప్పింపఁగలరు !

సతీ:—నాయనా ! చేసినపనికి తగవేల ! ప్రాజ్ఞుల లక్షణమట్లుండునా ? బౌంధవ్యము మసిచుక్కవంటిది కాదు గదా, తుడిచిన మాత్రమున బోవునా ? అల్లునికి మర్యాదచేయ వలయునుగదా !

దక్షుడు:—మర్యాదయేమో తెలియని వారికిమర్యాద చేయుటయేల ?

సతీ:—ఏమీ ? జగదీశ్వరునకు మర్యాద తెలియదా ?

దక్షుడు:—తెలిసియుండిన నాడు నైమిశారణ్యమున విష్ణుసభలో నాకు పరాభవము చేయునా ?

సతీ:—ఆయన మిమ్మెట్లుపరాభవించెను. ఇదిక్రొత్తగా వినుచున్నానే ?

దక్షుడు:—సమస్త దేవతలతోను, ఋషులతోను, మునులతోను, త్రిమూర్తులు సభయందుండఁగా నేనందులకు పోవునపుడు నీభర్తయొక్కొరుడుతప్ప మిగలిన వారందరుఱును లేచినాకునమస్కరించిరి, ఏపాటి మర్యాదస్థుడో చూచితివా ?

సతీ:—నాన్నగారూ ! ఆయనకు మర్యాద తెలియక యట్లు చేసెదనుకొందరా ? ఆయన తన శిరస్సునందు ధరించిన చంద్రునికి క్షయరోగము కలుగునట్లు మీరు శపించితిరిగాదా అది మొదలు మీ మీద కొంచెము... ..

దక్షుడు:—ఏమి నేను చంద్రుని శపించిన నతని కేమిటి

సతీ:—ఆయన లోకరక్షణార్థము హాలాహలమును భక్షించుటవలన కలిగినవేడి చల్లార్చుకొనుటకు కదాచంద్రుని, గంగను, కిరస్సున ధరించుట ?

దక్షుడు:—బాగుగ చెప్పితివి. నీచులకు గొప్పబుద్ధి యెట్లు కలుగును ?

సతీ:—నాభ ర్తనీచుడా ?

దక్షుడు:—కానియెడల చూడిదబూసికొనుట పునుకలను మెడలో మాలికగా వేసికొనుట, పిశాచములతో సహవాసము, శ్మశానములయందు నివాసమదేమి? నీచుడేకాదు, బ్రహ్మరూపాలు లేనివాడు.

సతీ:—సిగ్గులేని వారనుచున్నారు. అది యెట్లు ?

దక్షుడు:—బట్టకట్టుకొనక దిగంబరిగా నుండునుగదా ! క్షేయిండ్రిన నట్లు చేయునా ? ఎందు కీ వృథాలాషములు ? మానుము.

సతీ:—ఈ చరాచరములైన సమస్త లోకములను శృజించినట్టి ముందన యవయవములందు సమస్త దేవతలను ఘట్టించినట్టియు, సృష్టి, స్థితి, లయములకు కారణభూతుడైనట్టియాసర్వేశ్వరుని మీరిట్లు దూషించుట తగ్గిగ. వారి మహిమ మీకు దెలియదు.

దక్షుడు:—తెలియకపోలేదు. బ్రహ్మయొక్క కిరస్సు తెగకొట్టియు, మన్మథునిభస్మముచేసియు బ్రహ్మహత్యా పాతకి యనియే యిట్టిగొప్ప కార్యమునకు నతనిని పిలుచుట ఘానితినీ. అట్టివానికి నిచ్చుటచేత నేను బుద్ధహీనుడ

పజ్జానుడైనైతిని. ఆ శివుడు బ్రహ్మహత్యాపాతకి. దుర్మతి, వేద బాహ్యుడు. కాబట్టి ఈ యజ్ఞశలమున నుండుట కనర్హుడనిపిలుచుటలేదు. అట్టి చండాలుని వివాహమాడుటచే నీవును చెడితివి. కావున నిన్నును పిలువలేదు. అయినను వచ్చితివి కనుక కొన్నాళ్లుండుము. ఇష్టములేకున్న పోముక్త. హెచ్చు మాటలాడుటవలన లాభములేదు.

అనగా సతీదేవి విని కోపఘూర్ణిత మానసురాలై తనలో తా నిట్లనుకొనెను.

“అయ్యో! ఎంతపాపము! ఈ తెలివిమాలిన నాతండ్రి శివుని నిందించుట నాచెవుల వినవలసి వచ్చెనుగదా! ఏమి చేయుదును?” అని విచారించి (ప్రకాశముగా) తండ్రితో “తండ్రి! వినుము. యజ్ఞపురుషుడును, యజ్ఞభోక్తయు, యజ్ఞరూపియునైన శ్రీ సదాశివుని పిలుచుట మానితివి సరేకదా, ఆయనను దూషించితివి. నీవుచేసిన కర్మఫలము సిచ్చువారెవరు? ఆయన కోపించిన నిన్ను రక్షించువారెవరు? ఇప్పుడిచ్చటనున్న, బ్రహ్మగాని, విష్ణువుగాని, మహిమోదేవుడుగాని సినాయన బారినుండి తప్పించి కాపాడజాలరు. శివునినిందించు వారు చంద్రసూర్యులుండునంతకాలము వరక కూపములలో బడి యాతనలు పొందుచుందురు, కావున నీయజ్ఞము విఘ్నమగును. నీవు శివునికోపాగ్ని పాలగుదువు.” అని తానుప్రాణములను విడువ సాహసించి నిమితిలోచనయై యీశ్వరుని మనసారధ్యానించి పునరన్మయందుకూడతా నాయన కేభార్య కావలెనని ప్రార్థించి నడుముబిగించుకొనిహోమ

గుండమునదుమికి ప్రాణములు విడిచి భస్మమయ్యెను. అచ్చట నుండువారు అందఱు హాహాకారములుచేసి దుఃఖించిరి. ఆమె వెంట వెళ్ళిన ప్రమథగణము లందఱు కత్తులు చేబూని తమ శిరస్సులను తామే నరుకుకొని సుమారు రెండువేలమంది వెంటనే మరణమొందిరి. ఆ యజ్ఞవాటికంతయు రక్తముతో నిండెను. ఈ ఘోరకృత్యములు చూచి యచ్చటనుండు దేవతలు, ఋషులు, స్తంభభూతులై నిశ్చేష్టత నొందిరి. వారిలో కొందఱు శ్రీమహావిష్ణువు నొద్దకుఁబోయి “మహాప్రభూ! ఈ ఘోర విపత్తునుండి మమ్ము దప్పించి రక్షింపు” మని ప్రార్థించిరి.

నారదుఁడు శివునితో సమాచారమును చెప్పట.

దేవఋషియైన నారదుఁడదంతయు జూచి భయమొంది జరిగినదంతయు శివునితో మనవిచేయఁదలచి వెంటనే గగనమార్గమున కైలాసమునకుఁబోయి చెప్పఁగా నయ్యాశ్వయుడు కోపాటోపసమాతీక సముత్కట రూక్షవీక్షా జాజ్వల్యమాన నిటలలోచనుడై పండ్లు పటపట గారికి తన తలనుండి యొకజట నూడబెరికి కొండపై వేసి కొట్టఁగా పిడుగు పడినట్లు గొప్పధ్వని కలిగెను. ఆ వెంటనే భయంకరాకారము గల వీర భద్రుఁడు పుట్టెను. ఆయన విడిచిన శ్వాసమునుండి మహాకాళి యను శక్తి, కోటానకొట్టు సంఖ్యగల భూతగణములు నూఱు రకముల జ్వరొది భూతములు, పదమూడు సన్నిపాతములు పుట్టెను. అప్పుడు ఘోరాకారముగల వీరభద్రుఁ డీశ్వరుని యొద్దకుఁబోయి ప్రదక్షిణ నమస్కారములు చేసి, చేతులు జోడించుకొని యెదుట నిలుచుండి, “ఏమి సెలవు” అని యడు

గంగా, నాతనితో శివుణ్ణిట్లనెను. “ఓయీ! నీవు సమస్త పరి
వారములను వెంటఁగొనిపోయి, యా దక్షిణియజ్ఞము ధ్వంసము
చేసివచ్చి యాసంగతి నాతో చెప్పుము.” నావుడు వీరభద్రుఁడు
తదాజ్ఞాప్రకారము రౌద్రాకారము దాల్చి సమస్త భూతగణ
ములను వెంటఁబెట్టుకొని పోవుచుండఁగా ప్రళయమారుతవిసద
మోనాగ కరువలి విపరీతముగా వీవ నారంభించెను. మేఘు
ములు దట్టముగా నల్లుకొని ఘూర్ణమానములగుచు రక్త
వర్షము కురియుచుండెను. నక్షత్రములు తెగిపడుచుండెను.
రోదసీకుహరమంతయు గాఢాంధకారబంధురంబు కంపించు
చుండెను. అది యంతయు జూచి. దేవతలు, ఋషులు భయ
ముచే కండ్లు, చెవులు మూసికొనిరి. దక్షిణుడు భయముచే వణ
కుచు శ్రీ మహావిష్ణువునొద్దకు పోయి వాని పాదములపై బడి
రక్షింపు రక్షింపుమని శరణుజొచ్చెను. అప్పుడు శ్రీహరి నీ
కభయమిచ్చితిని, భయపడకుమని యిట్లు చెప్పెను. “దత్తా!
ధర్మాధర్మములు తెలియక శివుని నవమానించితివి. అందు
వలన సమస్త కార్యములు విఫలమగును. పూజనీయులను
పూజింపకుండుట, యపూజ్యులను పూజించుట యెచ్చట జరు
గునో యచ్చట దర్శిత్వములు, అకాల మరణములు మొదలగు
దుర్భర భయంబులు సంభవించును. ఈశ్వరునికి నీవు
చేసిన యవమానమువలననే యీ యాపద సంభవించినది.
నీవలన మాకుకూడ విపత్తు కలిగినది. కావున నిప్పుడు నీవు
భక్తిపూర్వకముగా నాశివుని మనసారవేడుకొనుము.” అనఁగా
విని దక్షిణుడు స్తంభీభూత వచనుడై కంపమానస్వేదస్విన్న
గాత్రుడగుచు స్థాణువోనాగ నిలువబడి నెవ్వెఱ నిరీక్షించు

చుండ నా సమయమున ప్రమథగణసహితుడై వీరభద్రుడు దక్షుని యజ్ఞవాటిక పటాపంచలు సేయ నుంకించి కాళి, భద్ర కాళి, శిరోమర్దని, త్వరిత; చాముండ, కాత్యాయని, ఈశాని, శాకిని, ధాకిని యను నవదుర్గలతోను, ప్రమథ గణములతోను ముట్టడించెను. శివుని యనుచరులను వీరు శివునివలె గనబడుదురట. ఏలనన, వీరికి పంచముఖములు దశబాహులు శిరస్సున జడలు, దేహమంతటను విభూతి, వృషభవాహనములు, త్రినేత్రములు నౌదలలయందు నర్ధచంద్రులు మెడలయందు రుద్రాక్షమాలికలు, కలిగి వ్యాఘ్రచర్మములు ధరించినవారై శిరాలములు, పాశములు మొదలగు మహాయుధములు పట్టుకొని యుద్ధసన్నద్ధులై భయంకరరూపములు కలిగియుండిరి. వారిలో కొందఱు పలువిధములైన వాయిద్యములను వాయించుచు నాడుచు, పాడుచు నప్పుడప్పుడు భయంకరముగా గర్జించుచు, వచ్చిచేరగా ధూళి యెగసెను. నలుదిక్కులచీకటి క్రమైను. వీరిలో కొందఱు భూమిమీఁదుగాను కొందఱు విమానములపైని, యాకాశమార్గమునకు వచ్చిరి. వారిని జూచి యచ్చట నున్న దేవతలు కలవరమొంది తామేమేమిచేయవలయునో తెలిసికొనలేక కొంతతత్తరపాటణగిన పిమ్మట యుద్ధముచేయ నిశ్చయించి వివిధాయుధములను ధరించి తమతమవాహనములపై నెక్కి పోవుచుండగా దక్షుడు దీనుడై వారిని వేడుకొనెను.

“ఓ దేవోత్తములారా ! మీ బాహుబలమును నమ్ముకొనియే నేను యజ్ఞమునకు పూనుకొంటిని. దీనికి విఘ్నము లేకుండ మీరు కాపాడవలెను. మిమ్ము శరణుజొచ్చు

చున్నాను. ఓ శ్రీహరీ ! నీ పాదలములపై బడుచున్నాను. రక్షింపుము” అనగా విని శ్రీమన్నారాయణు డిట్లనెను. “ఓ దక్షుడా ! ఆశివుని కోపాగ్నినుండి నిన్ను కాపాడు శక్తి యెవరికి గలదు ? అయినను మాచేత నై సంతమట్టుకు ప్రయత్నము చేసెదము. నీకర్మఫలమెట్లున్న నట్లగును. ఇదిసీవు కోరి తెచ్చు కొనిన యాపదకదా ? అందఱికిని యన్ని కర్మఫలములనిచ్చు వాడాయనేకదా ? ఆయతప్ప వేరు రక్షకులులేరు. అని యుద్ధమారంభించిరి. ఆ యుద్ధములో దేవతలు భృగుమహా మునియొక్క మంత్రబలమువలన మొదట కొందఱు శత్రువులను చంపిరి. వీరభద్రుడు తనపక్షమువారు చచ్చుటచూచి విక్రమించి తన గణాబులను పురికొల్పి దేవతలతో తలపడి వారిలో ననేకులను చంపెను. అందుకు దేవతలు భయపడి బారిపోవుచు, బృహస్పతిని దర్శించి యాయనకు నమస్కరించి చేతులుజోడించుకొని ముందులిచి తమకు జయమెట్లు లభించునని యడిగిరి.

ఇంద్రుడాది దేవతలకు బృహస్పతి హితోపదేశము.

ఇట్లు జనూపేక్షులై యున్న దేవతలను జూచి బృహస్పతి కొంతసేపాలోచించి యిట్లనెను. ఓ “శచీపతీ! వినుము, పూర్వము శ్రీమహావిష్ణువు చెప్పినది నిజమయినది. ఈశ్వరుడు కర్మఫలము నిచ్చువాడు. కావున కర్మచేయువారికే యాయన ఫలమునిచ్చును. తాంత్రికులు, మంత్రీకులు, చికిత్సకులు, వైదికులు నా శివుని తెలిసికొనజాలరు. భక్తులు శాంతచిత్తులు, సంతుష్టులు పానిమహిమ తెలిసికొందురు. ఈ సందర్భము

సుఖ దుఃఖములతో కలిసినది. దీనికి ప్రభువు మహేశ్వరుడు. నీవు దిక్పాలురను తీసికొనియేలవచ్చితివి ? ఆ రుద్రుని ప్రమథ గణముల యెదుట నీవనగా నెంత ? మీరేమి చేయగలరు ? అనగా దేవతలు మూర్ఖుడలేక యూరకుండిరి. ఆ సమయము నందు వీరభద్రుడు తన సైన్యములతో వారియొద్దకు నిగ్గమించి యమోఘకనక పుంఖ ప్రేక్షితంబులగు బౌణములు ప్రయోగింప దేవతలు తమ లోకమునకు పారిపోయిరి. అదిచూచి వీరభద్రుడు యజ్ఞ వాటికకుఁజొచ్చి ఋషులపై బడఁగా వారు శ్రీహరిని జూచి “ఓ ప్రభువా! నీవు యజ్ఞము రివి కావున యజ్ఞమును రక్షింపుమని శరణు వేడఁగా నా శ్రీహరి యుద్ధమునకు సిద్ధమగుచుండెను. అంతట వీరభద్రుఁడా హరికి నమస్కరించి యిట్లుచెప్పెను. “శ్రీహరి ! నీవు దక్షుని పక్షమున మాతో యుద్ధముచేసి గెల్చెదవా ? అట్లైన తిరుగ వైకుంఠమునకు పోగలవా ? పూర్వము దాక్ష యుజ్ఞి యీయజ్ఞసాసమున నాడిన మాటలు నీవువింటిగదా ! మీకు నమస్కారము. ఈశ్వరుడు నాకెట్లు పూజ్యుఁడో మీరును నాకట్లే. నేనిప్పుడు చేయవలసిన దేమో సెలవిండు. నేను తమ సేవకుఁడను. నాయందు దయయుంచి చెప్పుడు.” నావుడు విని శ్రీహరి చిఱుగవ్వునవ్వివీరభద్రునితో నిట్లనెను. “బాబూ! నీవు శివభక్తుడవు. నన్నీ దక్షుఁడు యజ్ఞ సంరక్షణము కొఱకు పిలిచెను. ఇతడు నాభక్తుడు. శివుని వలె నేనును భక్తపరాధీనుడను భక్తుల కోరికలను నెరవేర్తును. నీవు శివుని కోపమువలన పుట్టితివి. నేను యాగ రక్షణార్థము వచ్చితిని. కావున యుద్ధముచేయకపోవుట నీతికాదు. నీవు

నా పై బాణములు వేయుము. నేను వైకుంఠమునకు పోయె
నను" అని శ్రీహరి సెలవియ్యగా వీరభద్రుడు సింహ
నాదముచేసి యుద్ధమారంభించెను. శ్రీమన్నారాయణుడును
మహా ఘోషమును శంఖమును పూరించెను. దాని ధ్వని విని
దేవతలు తిరుగవచ్చి యుద్ధము చేయనారంభించిరి. అప్పు
డింద్రుడు నందికేళ్వరునితోను, మహాకాలుడుయమునితోను,
మహాబలుడు వరుణునితోను, కూష్మాండల రాజుతో కుబే
రుడును, చంద్రునితో నైఋతియు తలఁబడి ఘోరయుద్ధము
చేసిరి. దేవతలు రోగములచే పీడింపఁబడి వ్యాధిగ్రస్తులై విష్ణు
మూర్తితో చెప్పకొనఁగా నాయన యశ్వినీదేవతలను పిలిచి
వారిని నిరోధులుగా చేయుఁడని యాజ్ఞాపింపఁగా వారుదేవతల
జ్వరముల బాగుచేసిరి. శ్రీహరి వీరభద్రునితో పోరుచు సుద
ర్ఘ్నమును వానిపై ప్రయోగించెను. కాని యది వృథాయగుట
చూచి వైకుంఠమునకుఁ బోయెను. ఇంద్రులు స్వర్గము
నకు పారిపోయిరి. సూర్యునికి ప్రమథగణములు పండ్లన్నియు
నూడఁగొట్టిరి. అది మొదలు సూర్యుడుభగ్నదంతుఁడయ్యెను.
అందుచేతనే యతనికి క్షీరాన్నమన ప్రీతి. ఇట్లే మిగిలిన
ఋషులు మొదలగువారిని పరాధవించిరి. యజ్ఞకుండలముల
యందు మలమూత్రములను విడచిరి. దాని ప్రక్కను డాగి
యున్న దక్షునితల వీరభద్రుడు శూలముతో నరుకఁగా నది
యగ్నిలోపడి భస్మమయ్యెను. అదిచూచి యందఱులు పారి
పోయిరి. యుద్ధము సాంతమయ్యెను. తన కుమారుడైన
దక్షునిచాపు చూచి పుత్రకోకముచే దుఃఖించుచు బ్రహ్మ
శత్రులోకమునకుఁ బోయెను.

దక్షుడు పునర్జీవితుడగుట

తరువాత నేమి జరిగెనని ఋషులు సూతునడుగఁగా సూతుఁడిట్లువారితో చెప్పెను. ఇట్లు పుత్రశోకము నొందిన బ్రహ్మ తనతావునకుఁబోయి యొకచోట కూర్చుండి దక్షుని తలంచు కొని యాతఁడు తన దుర్మార్గమువలననే నశించెనని నిశ్చయించి యపారదుఃఖిసాగర తీరంబు చేరఁజాలమనిక నీశ్వరుని ప్రార్థించిన, యాయన షరమదయాశుఁడు గావున తప్పక తనయందు కరుణించి దక్షుని బ్రతికించుననియెంచి దేవతలతో కూడ బయలుదేరిహంస వాహనారూఢుడై వెంటనే కైలాసమునకుఁబోయెను. అచ్చట సతీదేవి మరణమునకు విచారించుచు నొంటరిగా కూర్చుండియున్న యీశ్వరుని బ్రహ్మ దర్శించి యాయనకు సాష్టాంగ దండప్రణామాదు లొనరించి యిట్లుప్రార్థించెను, “ఓ సర్వేశ్వరా ! విశ్వవ్యాపీ! విశ్వాత్మా! మహేశ్వరా! విశ్వరూపా! ఆపద్బాంధవా! జగద్రక్షణా! నీపాద పద్మముల కనంతకోటి నమస్కారములు. అనుగ్రహింపుము. ప్రపంచకమందలి సమస్త ప్రాణులను సృజించుటకు, బోషించుటకు లయింపజేయుటకు నీవేకర్తవు. పుత్రశోకపీడితుడనై మీ వద్ద శరణుపొందుట కిటువచ్చితిని. నాతప్పులను త్తమించినను రక్షింపప్రార్థించెదను. నావుడా దయామయుఁడుకరుణించియిటు సెలవిచ్చెను. “ఓ చతుర్ముఖుడా ? దక్షునిచావుకు నేనుకర్తను కాను. వానికర్మఫలననే యీతఁడు నశించెను. ఇతరులకు హాని చేయు వలయునని తలంచువాఁడు తానే హానిపొందును.” అని వెంటనే వృషభవాహనారూఢుడై బయలుదేరి వారితో యజ్ఞస్థానమునకు పోయి తలఁచిన దక్షుని మొండెమును చూచి నీగ

భద్రుని బిలిచి యిట్లనెను. “ఓయీ! వీని శిరస్సు తీసికొని రమ్ము. బ్రహ్మ మొఱవినజాలను. కావున వీనిని బ్రతికించెదను. అనగా వానిశిర స్సగ్నిగుండములోపడి భస్మమయ్యెను. మేషశీర్ష మొకటి యున్నది. మీరు సెలవిచ్చిన తెచ్చెదను.” అని దానిని తెచ్చి మొండెమునకు తగిలించెను. ప్రాణప్రతిష్ఠా పనమంత్రముతో శివుడు దానిని వెంటనే బ్రతికించెను. పునః క్రివితుడైన దక్షుడు మిక్కిలి సిగ్గుపడి యీశ్వరుని నిట్లుస్తుతించెను. “ఓ సర్వేశ్వరా! దేవాదిదేవా! సనాతనా! సమస్త దేవతలలోను, నీవే శ్రేష్ఠుడవు. ఈవిశ్వమంతటికి నధిపతివి. కావున విశ్వేశ్వరుడను నామము నీకేసార్థకమయ్యెను. అందఱిపాపములను పోగొట్టువాడవు నీవే కనుక హరుడను పేరు పొందితివి. చంద్రుని శిరస్సున ధరించుటచే చంద్రశేఖరుడవని నీకు పేరు వచ్చినది. అట్టి నీకు కోటిసమస్కారములు చేయుచున్నాను. నాదోషములన్నియు తుమింపుము” అని ప్రార్థింపగా శివుడు మిగులసంతోషించి దక్షునితో నిట్లనెను. “ఓ దక్షప్రజాపతీ! వినుము. లోకములో నాభక్తులు నాలుగు విధములు. వారెవరనగా నార్దులు, జిజ్ఞాసులు, నర్థాత్మురులు జ్ఞానులు, వీరందఱిలో జ్ఞానులు శ్రేష్ఠులు. జ్ఞానము లేకుండనన్న పూజించుటగాని స్మరించుటగాని చేయువారు మూఢులు. కేవలము కర్మచేసి నీవు సంసారమునుండి తరింపఁదలంచితివి. మూఢులు కర్మఫలములు కోరువారై యజ్ఞములు, దానములు తపములు చేయుదురు. అంతమాత్రమున వారు నన్ను పొంఢఁ జాలరు. జ్ఞానముకలిగి కర్మ చేయవలయును. సుఖదుఃఖములు సంభవించునపుడు సమభాగము కలిగియుండవలయును” అని

చెప్పి యీశ్వరుడు కైలాసమునకు పోయెను. అచ్చటనుండు భృగుమహాముని మొదలగువారందఱు దక్షునికి శివుడు చేసిన యుపదేశము విని జ్ఞానులైరి. బ్రహ్మయు తన కుమారుడైన దక్షునికి కొన్ని బుద్ధులుచెప్పి సత్యలోకమునకు వేంచేసెను. పిమ్మట జ్ఞానముకలవాడై దక్షుడు ప్రాసాద పంచాక్షరీ శివ పంచాక్షరీ మంత్రములను జపించుచుండెను.

ప్రాసాద పంచాక్షరీ మహిమాను వర్ణనము

అఖండ భూమండల మండనాయ మానందైన భరత ఖండంబున మస్కర పురస్కృతంబగు గౌతమ్యంతర్భూత భరద్వాజ నదీతీరంబున వింధ్యారంబను పేర నొప్పారుచు, విద్వత్కుంజర పంజరంబై నృసింహదేవాలయాది దేవతాయతన యుతంబై యష్టాదశ పీఠశక్తులకు మూలభూతంబునాడగు పరి దేశాంబయను పరాంబకు నిలయంబై శ్రౌత స్మార్తనిధులు, షట్కర్మ నిరతులు వరివస్యారహస్యవేదులుకుట్టి మహామంత్ర వేదులు, కాళీరహస్య పారగులు, చతురామ్నాయకేయులు స్నాన సంధ్యానుష్ఠాన నిష్ఠాగరిష్ఠులు, పరశ్రీ పరాజ్ఞులు, నిత్య సత్యనిరతులు, హింసాయాగ నిరాసులు, దేవీయజ్ఞవిజ్ఞులు పరోపకార ధురీణులు, శమదమోపేతులు, జితేంద్రియులు, స్కంధత్రయ పరీత కార్తాంతికులునగు విప్రపుంగవుల కునికి పట్టయి యేకవింశతి వారంబులు ధరణీధరుల శిరంబులు నఱకిన దమవప్రతీకాశ తేజుడగు భార్గవరామునినైన పోరాటమునకు భర్గయుంకువకుఁ బిలువ నుంకించు విక్రమచక్రలగు ఔత్తాన్వయ రత్నములకు నుత్తలంబయి, యలకాధినేతను మించు

భాగ్యంబునకు కొటారులైన వైశ్యోత్తములకు నిలయంబై
 బలరామ భాగ్యవతులకు జేయూత యొసగజాలు త్రైవర్ణిక
 జన భక్తియుక్తమగు పాదజ నికురుంబమునకుఁ దావలంబయి
 మఱియు తంతువాయ, చార్మిక, కార్మిక, తక్షక, సువర్ణకార్మ,
 రజక, దాస, భృత్య నియతంబయి నిరితి శయనతీవితానపూత
 భూతంబయి యెల్లరి మన్ననలకు మిన్నయై రాణోష్ఠచుండఁ
 అప్పటభేదంబున సముత్కటసదాచారనిరతుండును, షడ్దశశాసన
 పారంగతుడు, సుభయ కవితానికేతనుడు, పరదేవతా పాద
 పద్మ పూజా విభ్రాజితుడు, సకల వరారోహమాన సమారో
 కారుడు, పరస్త్రీపరాఙ్ముఖుడు, సకల మంత్రాగమ సంగతుడు
 నియతగాయత్రీజపనిష్ఠుడు కాత్యాయనీ కమనీయుడు. మిత
 భాషి - వాఙ్మయభాషి - నిత్యసంతోషి - శతరోషిసత్యభాషి
 రామలక్ష్మీకాంతాయత్త మహావ్రతుడు - నగు అనర్ఘనారా
 యణ శర్మనామంబున బరంగుచు సకలసుగుణ వర్మనాదగు
 కొంఠాక భూసురసత్తముండు కలండు. అతడు దైవందినము
 ప్రాసాదపంచాక్షరీ మంత్రరాజంబు జపించుచు కాలంబు
 గడపుచుండె - అట్టిడు పేదయు, మిగులభాగ్య శాలియు
 కాడు. యథాలాభద్రవ్య సంతృప్తుడై సంసరణభరము
 భరించుచు కాలము గడపుచుండెను. ఇట్లుండ సరేతాలయో
 న్ముఖులగు కూశలు కొందఱు తదీయ మహోన్నతికి నసూయ
 జెంది పరాభవింపదలంచి పలుగాకులమాదిరి పలుచొసంగు
 లెసంగ జలుప నవి గణుతింపక నిజపథంబున నిర్గమించు
 చున్న యస్సుషమామనీషి పుంగవుని తపోతేజంబు బహిర్భూ
 తంబై యత్తులువలనెల్ల సదమదమొనరించె. కావున

మహానుభావులగు తపశ్శాలురనిరాకరింప నిరీక్షించుచో పరాభూతులై రెంటికిం జెడిన రేవణులగుటయుదా ! మహాత్ముల మానసంబులనై నఁ బరాభవింప దలంపువలదు.

శ్రేయస్కాము లెన్నడట్టులొనరింప బూనరు. పదం పడి యత్తపోధన సత్తముడు స్నానసంధ్యానుష్ఠాన ధ్యాన ప్రభృతుల నోలలాడుచు పరాస్తదారిద్యుడై యతిభ్యభ్యాగతి పూజాతత్పరుడై ప్రాసాద పంచాక్షరీ మహామంత్రాది భాగ్య భాజయై సత్కుటుంబియై ప్రసన్నవదనారవింద మందహాస చంద్రికల వినతులతోపంబులని స్థరించుచు ప్రణవ - రమా - మాయా - కామరాజ - శక్తిబీజాది సంపుటితంబైన యమ్మ హామంత్రంబు జపించుచు నుండ నంతనొకపుణ్య దినంబగు మహాశివరాత్రాహంబున సాయంతనంబునందు పరదేవతా స్వరూపాంశకాంతాయుతి భాగ్యభోగావళులు పొసంగినతనం తానప్రాప్తినాపాదించివామదేవస్వామి నై జీవందారుమందార బిరుదంబునస్వర్గభూతంబుసేసె కాఁబట్టి మహేశ్వర పాదార విందభజనంబు తన్నిష్ఠయుతద్భానతత్పరతయు సూరకబోవని యమ్మహామహుని కథానకంబున తేటతెల్లంబయ్యె. నిత్యము పూజించుటకు వీలులేనివారు కార్తీక-మార్గశిర, ధనుస్సంక్రమణాది పుణ్యదినములనైన నమ్మహేశ్వరుని యారాధించనొప్పు. దాన జారించొర బాధలుడిగి విశ్రాచి, మశ్రాచి, మారి, మహా మారి, దుర్భిక్ష, తౌమ, డాగబరాది సర్వోష్వద్రవనిర్ముక్తులై యిహలోకంబునందఱ మాద్యష్టేశ్వర్యంబులప్రాప్తిజెంది యససానసమయంబున కైలాసమహాళదవి నందుదురనుటకు సందయంబునుమంతయు జూపట్టదు. ఇట్లులక్క-థకుండు సూత

మహాపాప వక్తాణించిన దంతయు శ్రద్ధాభక్తి పురస్కరం
బుగా నాలించి వినయవినయిత గాత్రులై యమ్మహాముఖులు
మహాభాగా ! మహర్షి సత్తమా ! ఇంతతో దనివిజెందనేరము.
అదిచిరాట్రనదగు త్రిమూర్తులలో లయకారుడు ధ్యానమాత్ర
మహైశ్వరప్రదాతయగునదేవుని సానభూతమగు శివపంచాక్షరీ
మహామంత్ర విధానంబు సవిస్తరంబుగా నానతీయవేయని
వేడుటయు

శివాలయ మహత్తు.

నావుడుతరువాత సూతమహామునియుషులనుజూచియుట్లు
జెప్పెను. “ఓ ఋషులారా ! ప్రతీదినమును శివాలయము
తుడిచి నీళ్ళు చల్లువారు తాము జీవించునంత కాలమందటి
వలన పూజింపఁబడి మరణము నొందిన తరువాత కైలాసమును
పొంది సుఖింతురు. శివునికి మంచియధము నిచ్చువార లనా
యాసముగ శివసామీప్యమును పొందుదురు. వింజామరలతో
నీశ్వరునికి విసరువారికి ముల్లోకములవారు వీవనలతో విసురు
దురు. ఈశ్వరాలయమున నిత్యము దీపము పెట్టువారు శరీర
కాంతి గలవారై నెల్లతావుల చీకటిలేక తిరుగుదురు. ధూప
దానముచేయ వారు చక్కనివారై యుభయవంశముల వారికి
మోక్షసాధనమును కలుగఁజేయుదురు. హరిహరులకు నైవే
ద్యముచేయ వారు వెంటనే యజ్ఞముచేసిన ఫలమును పొందు
దురు. పడమరయిన శివాలయమును బాగుచేయు వారు
క్రొత్తగా లయము గట్టించు వారికంటెరెండురెట్లు ఫలము
పొందుదురు. శివాలయమును పట్టించువారికి స్వర్గమున ఎల్ల

చొరకును. వారికి నిర్మలమైనట్టియు క్షీణింపనట్టియు కీర్తి కలుగును. అందుకు సందేహములేదు. శివునికి భూమినిచ్చు వారికి తప్పక ఘోషము లభించును. తాను కట్టించి నటువంటిగాని యితరులు కట్టించినట్టిగాని దేవాలయమునకు సున్నము వగైరాలు వేయించి యలంకరించువారు కైలాసమును పొంది సుఖముగా సంచరింతురు. ఈశ్వరునికి వాహన మిచ్చువారు కులము నందఱిని నుద్ధరించి యంతమున శివ సాయుజ్యమును పొందుదురు. శివాలయమున మంచిఘంట కట్టువారు ముల్లోకముల కీర్తిపొంది తేజస్సు గలవారగుదురు. ప్రతిదినము నొక మారుగాని రెండుమార్లుగాని ముమ్మారుగాని శివుని దర్శించు వారు ధనవంతులైనను, బీదవారైనను క్షుద్బాధ నొందరు. శ్రద్ధాభక్తులతో శివునిధ్యానించువారు కులములోకోటిమందిని తరింపజేసి శివసాయుజ్యమును పొందుదురు. ఇందువిషయమై పురాతన తీర్థాశ్రమముకంటి యున్నది. వినుండని సూతుడు శౌనకాది మహాబుఘల కిట్లువాక్రువ్వంగడంగె !

ఇంద్రసేనమహారాజుకథ.

పూర్వము సత్యయుగమునందు ప్రతిష్ఠాన నగరమునందు నింద్రసేనుడను మహారాజుండెను. ఇతఁడు పరమ మూర్ఖుడు. వేదబయందాసక్తిగలవాఁడు. అతఁడు మిక్కిలి క్రూరుఁడు దురాచారుఁడు. తనతృప్తి కొఱకు నితరజీవులను బాధించువాఁడు. పరశ్రీలను భంగపరచుట, పరధనము నవహరించుట, త్రోగుట, బ్రాహ్మణులను బాధించుట, చోరత్వము చేయుట, మొదలగు దుష్కార్యములుచేయువాఁడు, వాని పరి

చరులుగూడ నట్టి వారేయనిచెప్ప నవసరములేదు. ఇట్లుచాలా కాలము రాజ్యముపాలించి యతఁడు మరణము నొందెను. యమదూతలు వచ్చి వానిని కట్టికొట్టి బాధించుచు తీసికొని పోయి యమధర్మరాజునెదుటజెట్టిరి. అప్పుడు ధర్మఁడు వానిని జూచి పాశములను విప్పించి వానితో నెమ్మదిగా నిట్లనెను.

ధర్మ—“ఓ ఇంద్రసేనా ! నీవు చిరకాల మార్జించిన పుణ్యస్థలమును పొందుము.

ఇంద్ర—ఓ ధర్మరాజా ! నేనేమి పుణ్య మొనర్పితిని. పాపమే గాని పుణ్యముచేసి యెఱుంగనే !

ధర్మ—నీ వే యే పాపములు చేసితివి ?

ఇంద్ర—ఒకటి గనుక చెప్పనా ? అన్నియు పాపకార్యములే చేసితిని పుణ్యమునునది యొకటియులేదు.

ధర్మ—నీవుచేయునవి పాపకార్యములైనను నీవవిచేయు నపుడు శివుని తలంచుచుంటివి, ఆహార విహారాదులందు శివుని నామ ముచ్చరించుచుంటివి.

ఇంద్ర—అదియేమో నాకు తెలియదు. అట్లుచ్చరించిననూ నది బుద్ధిపూర్వకముగాదు.

ధర్మ—కాకపోయినను దానిఫల మనుభవింపవలెను.

ఇంద్ర—అయితే నేనిప్పు డేమిచేయవలయును ?

ధర్మ—నీవు కైలాసమునకు పోయి యుండవలయును ?

ఇంద్ర—ఎంతకాలమువఱకు ?

ధర్మ—సూర్యుఁడు చంద్రుఁడు నెంతకాలము ప్రకాశించు చుందురో యంతకాలముదనుక.

ఇంద్ర:—అబ్బా ! ఒకచోటనే యంతకాలముండఁగలనా ?
నాకాలు నిలువదే ?

ధర్మ:—అచ్చట నీకే బాధయునుండదు. అతికుశలినై ప్రమథ
గణములతో విహరించుచుందువు, అని చెప్పు సమయమున
శివదూతలచ్చటికి వచ్చియిట్లనిరి.

శివదూతలు:—ఓ శమనా ! ఇంద్రసేనుఁడిట నున్నాఁడా?

ధర్మ:—అయ్యా ! మీరెవరు ?

శివదూతలు:—ధర్మరాజా ! మేము శ్రీసదాశివునిదూతలము.

ధర్మ:—ఆయన యిందు విచ్చేయుటకు కారణమేమి ?

శివదూత:—ఇంద్రసేనుఁడు మరణించిన సంగతి మాప్రభువు
విని వానిని తోడితెమ్మని యాజ్ఞాపింపఁగా ప్రతిష్ఠాననగర
మునకుఁబోయి చూచి యచ్చటలేకుండుటచేసిటువచ్చితిమి.

ధర్మ:—ఇతఁడే యింద్రసేనుఁడు. ఇతని నెట్లు కొనిపోయెదరు?

శివదూత:—ఇదియే విమానము. దీనిపైనుంచి తీసికొనిపోదుము.

ధర్మ:—సరే మంచిది. ఆలాగుననే సేయుఁడు. ఇంద్రసేనా !
నీవు వీరితోపోయి సుఖింపుము.

అటుపిమ్మట శివదూతలు వానిని విమానము మీఁద
కూర్చుండఁబెట్టికైలాసమునకు కొనిపోగా, శివుఁడు వానిని
యెదుర్కొని కౌఁగిలించుకొని తీసికొనిపోయి నిజాస్థానము
ప్రక్కను కూర్చుండ బెట్టుకొని కుశలములడిగి నీకేమి కావ
లయునో యడుగుము. అనఁగా నతఁడు గద్గదస్వరముచే
మాట్లాడలేకపోయెను. ఈశ్వరుఁడు వానికి శివచండుడని పేరు
పెట్టి సర్వదా తన సముత్థిమున నుంచుకొనెను.

బహుపాపాత్ముడైన యింద్రుడనేనుఁ డప్రయత్నపూర్వకముగనైన శివనామ ముచ్చరించుటవలన శాశ్వతసుఖమును పొందెను. అనిచెప్పి సూతుఁడు ఋషులను జూచియుట్లనియెను. హరిహరుల నామమును స్మరించువారు సమస్తపాపములను నశింపజేసికొని మోక్షమును పొందుదురు.

కావున శివునికన్న హెచ్చుదైవము పదునాలుగు భువనములయందు లేడు. వాని పాదపద్మములందు నిశ్చలమయిన భక్తియుంచుడు. ఆయనకు పత్రముగాని, పుష్పముగాని, ఫలముగాని, జలముగాని, గన్నేరుపువ్వుగాని సమర్పించి పూజించువారు స్వల్పకాలములో ముక్తి నొందుదురు. గన్నేరు పువ్వులకన్న జిల్లేడుపువ్వులవలన పదిరెట్లు ఫలమధికము. శంకరుఁడు విభూతి ప్రియుఁడు గాన వాని భక్తులు భక్త్యులేపనము చేసికొనుట మంచిది. అట్టివారు సమస్తపాపములచే విముక్తులగుటయేగాక నిత్యము పుణ్యమును సముపార్జింతురు. విభూతి నొసటను శరీరమందును ధరించి శినపంచాక్షరీ మంత్రజపము చేయువారును, రుద్రాక్షమాలలను ధరించువారును కేవలము రుద్రులేయనవలయును. ఉదయమున శివుని దర్శించువారు రాత్రిచేసిన పాపములను నశింపజేసికొందురు. మధ్యాహ్నకాలమందు దర్శించువారికినేడుజన్మములపాపమునశించును. సాయంకాలమున దర్శనముచేయువారు నిష్కపరులగుదురు. శివాలయమందు భేరివాయింపువారు జీవన్ముక్తులు. దానిశబ్దమువినువారందఱుపాపవిముక్తులగుదురు. ఏజంతువు చర్మభేరికి వేయఁబడి యుండునో యాజంతువు సంసారమునుండి తరించును. చామరమును పీచుట, సంగీతము, ఆట, పాట మొదలగువానివలన

మహేశ్వరుఁడు తృప్తి నొందును. వీనివలనమహాపాపములు చేసినవారు కూడ తరింతురు. ఏజాతివారైనను చండాలుఁడైనను శివభక్తుఁడు తప్పక తరించును. వేదములు, శాస్త్రములు, పురాణములు, నుపనిషత్తులు మొదలగు నన్ని గ్రంథములందును శివుఁడే యాది దేవుఁడుగా చెప్పబడి యున్నాఁడు. మఱియొక పురాతనే తిహాసమును చెప్పెద వినుడని సూతుఁడు నైమిశారణ్యముననున్న మునులతో నిట్లనెను.

కిరాతుఁడు శివభక్తుఁడై తరించుట.

పూర్వ మవంతిపట్టణమున నందియను పేరుగల కోమటి మిక్కిలి శివభక్తి కలవాఁడై యుండి యొక కొలనియొడ్డున నున్న దేవాలయమునకు నిత్య ముదయమున పోయి యందలి లింగమును పంచామృతములతోను, పుష్పములతోను, రత్నములతోను పూజించుచు బ్రాహ్మణుల కనేక దానములు, ధర్మములు, చేయుచుండెడివాఁడు. ఇట్లు చాలకాలమునుండి జరుగుచుండగా నొకదినమున నొక కిరాతుఁ డడవికిఁబోయి యనేకమృగములను జంపి యలసి వేసవికాలమగుటచే జల మెందును గానక, యీ కొలనికివచ్చి స్నానముచేసి కావలసి నంత నీరుత్రాగి పైకివచ్చి యచ్చటిదేవళమున విశ్రమింపఁబోయి యందున్న లింగమును జూచి పూజింపఁదలచి దానిపై నున్న రత్నములను పుష్పములను తీసిపారవైచి, తననోట నున్న నీరు లింగముపై విడచి, మారేడుపత్ర కొంతదెచ్చి దానిపైవైచి, తనయొద్దనున్న పచ్చిమాంసము నివేదనచేసెను. తరువాత నాలింగమునకు దండముబెట్టెను. వాఁడు ప్రతిరోజు

నట్లుచేయ నిశ్చయించుకొని తన యింటికిబోయెను. మరు
నాడుదయమున కోమటి యెప్పటివలెనే కోవెలకుబోయి
తాను తొలిదినమున పూజించిన రత్నములు మున్నగునవి
క్రిందఁబడి యుండుటయు, బిల్వప్రతి మహేశ్వరుని శిరస్సున
నుంచుటయు చూచి యాస్థలమును పరిశుద్ధిచేసి వెంటనే
యింటికిబోయి మనస్సుస్థిరపఱుపలేక తన పురోహితుని
యింటికిబోయి యాయనతో జరిగినదంతయుచెప్పఁగా విని
యా పురోహితుఁ డతనితో దేవళమునకుబోయి సంప్రక్షిణ
వగైరాలుచేయించి రుద్రాభిషేకము పంచామృతములతో
చేయించి రత్నపుష్పములతో పూజచేయించి నివేదనచేయు
సమయమున కిరాతుఁ డచ్చటికిబోయి గుడిలో ప్రవేశించి
తొలినాడు తాను చేసిన ప్రకారమే పూజించెను. పిమ్మట
కిరాతుఁడు తన యింటికిబోయెను. ఆ కోమటివాడు చేసిన
దురాచారమంతయు చూచి తనతో యచ్చటనే యున్నపురో
హితునితో నాలోచింపఁగా నా బ్రాహ్మణుఁడు వానితో నిట్ల
నెను: “ఓ వైశ్ణోత్తమా! వీఁడుకిరాతుఁడు కావున మూర్ఖుఁడు.
మనము వానితో నెంతచెప్పినను వానికి తెలియదు. ఈ దురా
చారము వాడుమానడు. కావున నీవీలింగమును నీగృహము
నకు తీసుకొనిపోయి శుచియైన స్థలముననుంచి యెప్పటివలెనే
పూజంపుము.” ఆ కోమటి పురోహితుఁడు చెప్పినప్రకారము
లింగము నూడఁదీసి యింటికి తెచ్చి యెప్పటివలె పూజించు
కొనుచుండెను. ఆ మరుసటి దినమున మధ్యాహ్న కాలమున
కా కిరాతుఁడాగుడికిబోయి యందు లింగము కనబడ
నందున మేదురంబుగ రోదించుచు “ఓ శంభూ! దయా

మయా ! ఎందుబోతివి ? నిన్ను పూజించుటకు నేనిందు
 వచ్చితిని. నీవు నాకు దర్శన మివ్వకున్న నిచ్చట నా శరీర
 మును విడితును” అని మొఱుబెట్టినను శివుడు ప్రత్యక్షము
 కాకుండుట చూచి నిరాశనొంది తన శిరస్సు కత్తితో నటకు
 కొని యా తలను లింగముండుచోట వానికి మారుగా
 బెట్టెను. అంతలో వానికెప్పటివలె శిరస్సు మొలచెను.
 పిమ్మట వాడు మామూలు ప్రకారము పూజాభిషేకములు
 నిర్వర్తించి నివేదనముచేసి క్రింద సాష్టాంగపడి భ్యానము
 చేయగా వానిభక్తికి మెచ్చి ఈశ్వరుడు ప్రత్యక్షమై వానిని
 లేవనెత్తి వానితో నిట్లనెను. “ఓయీ! నీవు నాకు పరమ
 భక్తుడవు. నీవు గొప్ప వీరుడవు. నీ ఇష్టానుసారము వరము
 కోరుము. తప్పకయిచ్చెద ననగా కిరాతుడు విని సంతోషించి
 చేతులు జోడించుకొని యిట్లనెను. “ఓ శంభూ ! మహాదేవా!
 నన్ను నీదాసునిగా నేలుకొనుము. జన్మ జన్మాంతరముల
 యందును నీపాదపద్మములయందు నాకు భక్తియుండునట్లువర
 మిమ్ము” అని వేడుకొనగా శివుడువానిభక్తికిమెచ్చి తన
 యొద్ద వానినిద్వారపాలకునిగా నుండుమనెను. అప్పుడు ప్రమథ
 గణము లందఱు నీశ్వరునిదయకు సంతసించి, ఘంటా, కాహళి
 భేరి, మృదంగాదిధ్వనులు చేయుచు, పాడుచు, నాడుచునుండిరి.
 ఆధ్వనివిని కోమటి యచ్చటికిచేరి యీశ్వరుని, తదీయపాశ్వ-
 భాగములనుండి స్తుతిచేయుచున్న కిరాతుని చూచి తాను
 కూడ కిరాతుని ప్రక్కజేరి స్తోత్రముచేయఁ నారంభించెను.
 పిమ్మట నంది యను కోమటి కిరాతుని జూచి “ఓయీ ! నీవు
 ధన్యుడవు. నీమూలముగ నన్ను తరింపనిమ్ము. ఆ శంభునకు

నన్నుజూపి నాయం దనుగ్రహించునట్లు చేయుమనగా నా
కిరాతుండతనిచేయి పట్టుకొని శివునిసన్నిధిని జేర్చి యిటు విన్న
వించెను. “ఓశంభో! ఉమానాయకా! ఇతఁడు మీభక్తులలో
శ్రేష్ఠుఁడు. త్రికాలములయందును తమ పూజ షోడశోపచార
ములతోను ప్రతిదినము చేయుచున్నాఁడు. ఇతనిని గటాక్షించి
తమ సన్నిధిని దాస్యమొసంగుడు” అనఁగా కరుణించి దయా
మయుండగు మహేశ్వరుండంగీకరించి వారిద్దరిని తోడుకొని
తన నిజపరివారముతో కైలాసమునకు వేదించెను. అచ్చట
వారిద్దరిని శివుఁడు ద్వారపాలకులుగ నుంచుకొనెను. అనిచెప్పి
సూతమహాఋషి మునులను జూచి వింటిరా శివుని మహత్తు
నెవ్వారుగాని భక్తిశ్రద్ధలతో నీ మహాదేవుని పూజించినను
లేక స్మరించినను తదీయదయవలన సమస్తపాపములచే విడువఁ
బడి దేహాంతమున కైలాసమునకుఁబోయి శివసాయుజ్యము
పొందుదురు. పార్థివలింగముచేసి యందుశివుని యా వాహనము
చేసి షోడశోపచారములను పూజించుట శ్రేష్ఠమని సూతుఁడు
వారి కుపదేశించెను.

లింగమునెంచుకు పూజించవలెను

పిమ్మట శౌనకాదిమహామునులు సూతుని జూచి శివుని
పూజించుటకు మారుగా ఆయన లింగమును పూజించుట
కారణమేమని యడుగఁగా రోమహర్షణుఁడు వారితో నిట్లు
చెప్ప నారంభించెను. ఒకదినమున నీశ్వరుఁడు దిగంబరుఁడై
జుట్టువిప్పి దిగజారవిడిచి, శరీరమంతటను భస్మము పూసికొని,
దారుకావనమున ప్రవేశించి యందున్న ఋషిపల్లెకు, భోము

భిక్షాటనము చేయుచుండెను. ఆ సమయమున ఋషులు తమ గృహమునందు లేకుండిరి. ఆ దినమున గొప్ప పర్వమైనందున సమీపముననున్న తీర్థమున స్నానము చేయబోయిరి. అప్పుడు ఋషిపత్ను లతనిని చూచి వారిలో వార్షిల్లు సంభాషించిరి.

కామాంబ:—ఓ అక్కా ! ఆ వచ్చుచున్న పురుషుని చూచితివా ?

సుబ్బాంబ:—ఓ చెలీ ! ఏమీ ? దిగంబరుడై మన ఋషిపత్నలో చొరబడుచున్నాడు? వెట్టివాడా ఏమి ?

విశాలాక్షి:—వెట్టివాడు కాడమ్మా ! వెట్టివాని లక్షణములు కానరావే ?

కామాంబ:—ఆహా! అంత చక్కనివానికి వెట్టి యేల యుండును ? జుట్టు విప్పుకొన్నంత మాత్రమున వెట్టివాడన వచ్చునా? వాని శరీరచ్ఛాయ చూచితిరా? పదియాణువన్నె బంగారువలె జిగి కలిగి మెఱమెఱ మెఱ ముచున్నది.

సుబ్బాంబ:—అంతే కాదమ్మ ? తిరిగియున్న వాని నల్లనిమీసములు చూచితిరా? వాని నేత్రములు విశాలమై కళలు కలిగియున్నవి. మంచి యశావనవంతుడై యున్నాడు. ఇతడు దిగంబరియై వచ్చుటకు గతమేమి ?

విశాలాక్షి:—అతడు ఇటేవచ్చుచున్నాడు. రానీ యండి. అడిగి తెలిసికొందము. అంత చక్కని పురుషుని ఇది వఱకు చూచి ఎఱుగమే ?

శివుడు:—(కామాంబఇంటికివచ్చి) భవతిభిక్షాండేహి! అనగా ఆమె తన దోసిలినిండ బియ్యము వేసెను.

కామాంబ:—అయ్యో ! మీ రెవరు ? భిక్షుని వేషముతో నిటు వచ్చితిరి.

శివుడు:—ఓ సులక్షణీ ! నేను త్రిలోచనుడను.

సుబ్బాంబ:—ఔను. మీకుమూడు నేత్రములున్నవి. ఒక్కశివునికే మూడు నేత్రములున్నవని విందుమే ? మీకెట్లు కలిగెను.

శివుడు:—ఔను నేనే శివుడను.

సుబ్బాంబ:—అట్లయిన కైలాసముననుండక భిక్షాటనమేమి ?

శివుడు:—సనాతన ధర్మవృత్తి ఇదే గదా ?

విశాలాక్షి:—మీరే శివుడైన మీభార్యయైనదాతా యణి ఏదీ ?

శివుడు:—ఆమె దక్షిణి యజ్ఞ గుండమునబడి భస్మమయ్యెను. ఆ విరక్తిచేతనే ఇట్లు తిరుగుచున్నాను.

విశాలాక్షి:—ఔను, ఆమె మరణించిన సంగతి వినియుంటిమి. అంతమాత్రమున విరక్తి పొందనేల ? మీవంటి సుందరాంగులకు స్త్రీబుకలువైరా !

శివుడు:—లేరు. ఆమెవంటివారు మఱిదొరకరు. కావుననే తిరిగి వివాహము మానితిని.

కామాంబ:—స్త్రీలు, పురుషులకు, సంతోషముచేయువారు కదా ? వివాహము మానిన ఎట్లు ? మీవంటి యుక్తవయస్సు కలవారు తప్పక తిరిగి వివాహము చేసికొన వలెను.

సుబ్బాంబ:—మాది ఋషిపల్లె. ఇందుకొంతకాలము విశ్రాంతి పొందరాదా !

శివుడు—“నేనొకచోట నుండువాడను కాను”. ఇట్లు నుచు స్త్రీలు ఇష్టానుసారము భిక్షము పెట్టఁగాపాత నిండినందున శివుడు కైలాసము వైపుతిరిగిపోయెను. ఆయన వెంటనే స్త్రీలందఱు పోయిరి. అంతటఋషులందఱు తమపల్లెకు వచ్చి తమ స్త్రీ లిండ్లయందు లేకుండుటచూచి యెందుబోయిరో యని నలుదిక్కుల వెదకుచుఁబోయి శివునివెంటఁబోవువారలను జూచి యతడు వారిని మరులుగొల్పి తీసికొని పోవుచున్నాడని యెంచి వారిని బోధించి మరల్చి శివుని నపుంసకుడగునట్లు శపింపఁగా వెంటనే శివుని లింగము తెగి క్రిందఁబడెను. అది క్రమక్రమముగా పెరిగి యూర్ధ్వలోకములు నేడు, నధోలోకములేడింటిని వ్యాపించెను.

బ్రహ్మవిష్ణువులు లింగమును శోధించుట

ఇట్లు పదునాల్గు భువనములందును వ్యాపించిన లింగమును బ్రహ్మ, విష్ణువు, అష్టదిక్పాలకులు, దేవతలు, ఋషులు, చూచియద్భుతాశ్చర్యనిమగ్నులై ఒకరిముఖములొకరుచూచుకొనుచు నాలింగముయొక్క మొదలుగాని కొనగాని కనిపెట్టలేకపోయిరి. పిమ్మట వారు బ్రహ్మ విష్ణువుల యొద్దకు నాలింగముయొక్క యాద్యంతములెందున్నవో చెప్పఁడని ప్రార్థింపఁగా వారు తమకు తెలియదనిరి. సృష్టి, స్థితులకు కర్తలైన మీరే యిట్లనిన మఱి యివింతను కనిపెట్టువారెవరని చెప్పి మీరీవిషయము బాగుగ పరిశోధింపవలయునని

దేవతలనఁగా, విష్ణువు క్రిందుగాను, బ్రహ్మమిందుగాను పోయి
దానిమొదలు, కొస కనిపెట్టఁదలంచిరి. తరువాత వెంటనే
వారు బయలుదేరి వెయ్యి సంవత్సరముల వఱకు పోయిరి
గాని, బ్రహ్మకు కొసగాని విష్ణువుకు మొదలుగాని కన-
బడక బ్రహ్మ మిక్కిలివిచారించుచు పోయినత్రోవనే తిరిగి
వచ్చుచు, మేరువు పర్వతమునొద్దనున్న కేతకీవృక్షమును,
దాని నీడను పరుండి విశ్రమించుచున్న కామధేనువును
చూచెను. ఆ సురభి బ్రహ్మను చూచి యచ్చటికి విచ్చేసిన
కారణమడుగఁగా “లింగముయొక్క కొసను చూచివచ్చుటకు
నన్ను దేవతలు పంపిరి. నేను దాని యంతము చూడలేనందున
వారితో నేమి చెప్పదునని విచారించుచున్నాను. కొసను
చూచినట్లు చెప్పిన వారు నన్ను నమ్మకపోవచ్చును. అప్పుడు
మిమ్మును సాక్షులుగా నెంచుకొందును. అప్పుడు మీరు
నాపక్షమున సాక్ష్యమియ్యవలయును” అనఁగా “మేమట్లు
చెప్పదుము” అనిరి. పిమ్మట బ్రహ్మ దేవతలతో, నూర్వ
లోకములేడును చూచి వచ్చితిని. లింగముయొక్క శిరస్సు
అత్యద్భుతముగా నున్నదనియు, కేతకీపువ్వులతో పూజించితి-
ననియు వారితో చెప్పెను. దేవతలాశ్చర్యపడి యూరకుండిరి.
ఈ సమయములో పాతాళమునుండి విష్ణువు వచ్చి దేవతల
యెదుట కనబడెను. తానెంత ప్రయత్నించినను లింగము
యొక్క మొదలు కానరాలేదని చెప్పెను. ఏడు పాతాళలోక
ములును చూచితిని. ఇంకనెంతదూరమున్నదో నాకు తెలి-
యదు” అని శ్రీహరియనెను. ఆ లింగము సర్వేశ్వరునిరూపమే
యని నాకు తోచుచున్నది. అనఁగా దేవతలు, ఋషులు సంత.

సించిరి. తదనంతరము విష్ణువు బ్రహ్మనుజూచి లింగముశిరస్సు నీవుచూచినట్లు సాక్షులెవరనగా, కేతకి, సురభి గాకు సాక్షులనెను. వారిని పిలిపించి యడుగఁగా బ్రహ్మ లింగముశిరస్సుపైని కేతకీపుష్పములు పూజచేసెను, 'మేము చూచితిమి' అని అవిచెప్పెను. అప్పుడాకాశవాణి ఇట్లనెను. "బ్రహ్మ లింగము యొక్క శిరస్సును చూడలేదు. కేతకీ సురభి లబద్ధ సాక్ష్యమిచ్చిరి" ఆ మాటలు విని దేవతలు క్రోధము కలవారై సురభిని చూచి నీవబద్ధమును చెప్పితివి కావున నీముఖమపవిత్రమగుగాక! కేతకిని చూచి 'నీవు శివుని పూజకు పనికిరాకపోదువు గాక' అని శపించిరి. అప్పుడాకాశవాణి బ్రహ్మను జూచి నీవసత్యమాడితివి కావున, నీకు పూజలేక పోవునుగాక' అని శపించెను. అది విని భయపడి యందఱునా లింగమునకు శరణుజొచ్చిరి.

శ్రీమహావిష్ణువు లింగముయొక్క విశ్వరూపమును సంహరింపఁజేయుట

తరువాతకథ నానతీయరే ? అని మునులు సూతు నడుగఁగా నాయన యిట్లు చెప్పెను. పిమ్మట బ్రహ్మాది దేవతలు నాలింగము నెదుట నిలబడి బహు స్తుతులొనరించి శరణువేడి యమింప వేడుకొనఁగా శివుడు వారిపై కరుణించి యిట్లు చెప్పెను. "ఓ దేవతలారా! మీరు శ్రీహరిని ధ్యానింపుడు. ఆయన కరుణించి మీ యాపదనుండి కాపాడును. అనఁగా బ్రహ్మాది దేవతలాయన యొద్దకుఁబోయి ప్రదక్షిణ నమస్తారములు చేసి చేతులు జోడించుకొని నిలుచుండి, ఓ దేవాది దేవా! దీనరక్షకా! మామొఱవిని మమ్ములను కృపఁజూడుము.

మీర లితఃపూర్వమనేకసార్లు రాక్షసుల బాధనుండి మమ్మును కాపాడి రక్షించిరి. ఇప్పుడు మీబల మెందుబోయెను ? ఈ విశ్వమంతయు వ్యాపించిన లింగమువలనకలిగిన భయము పోగొట్టి మమ్ము రక్షింపవలె ననగా నాచేతకాదని శ్రీహరి సెలవిచ్చెను. ఆ మాటవిని దేవతలు విచారించుచుండిరి. అంతట గగనమునుండి యిట్లు శబ్దము వినవచ్చెను. “ఓవిష్ణూ! నీవు శక్తిరూపమును పొంది యాలింగమును ధరింపుము. అనగా పానువట్ట మగుము. అప్పుడాలింగమును దేవతలందఱును పూజించి ధ్యానించిన దానిబాధ యెవరికిని గలుగదు. అది శివునియొక్క రూపమే యనగా విని శ్రీహరి యా ప్రకారము చేసెను. తరువాత బ్రహ్మాదిదేవతలు ఋషులు దానిని భక్తియు క్షులై ఖండిశోపచారములనే పూజించి యనేకస్తోత్రములు చేయఁగా నాలింగమనేక లింగములుగా నేర్పడి సత్యలోకమున బ్రహేశ్వరుడనియు, నైకుంతమున సదాశివుడనియు, నమరావతీయందు నమరేశ్వరుడనియు, యమునిపట్నామునందు కాళేశ్వరుడనియు, వరుణనిపట్టణమున వరుణేశ్వరుడనియు నైఋతిపురమున నైఋతేశ్వరుడనియు. వాయు లోకమున పవనేశ్వరుడనియు, సర్వదాతీర్థమున కేదారేశ్వరుడనియు, ప్రయాగయందు లలితేశ్వరుడనియు, కాశీలోవిశ్వేశ్వరుడనియు, బ్రహ్మచలమందు త్ర్యంబకేశ్వరుడనియు, గంగా సాగర సంగమమున ద్రాక్షా రామేశ్వరుడనియు, సౌరాష్ట్రదేశమున సోమేశ్వరుడనియు, వింధ్యాచలమున ఉర్వేశ్వరుడనియు, శ్రీశైలమున శిఖరేశ్వరుడనియు, పాతాళమును హిట కేశ్వరుడనియు, సింధు లోకములో ననేక

స్థలములయందు పలువిధములగు నామములతో జనులను తరింపజేయుటకా శివలింగము పెలసెను. ఈ లింగముయొక్క మహత్తు బాగుగా తెలిసినవారు నందీశ్వరుడు, కుమారస్వామి. కుమారస్వామిని సేవించి యగస్త్యమహాముని శివపంచాక్షరీ మంత్ర ముపదేశము నొందెను. ఆయన ద్వారమున ననేకుల మంత్రమును పొంది జపించి ముక్తులైరి. శివునికి మారుగా లింగమును పూజించుటకు కారణ మిది యని సూతుడు మునులకు చెప్పెను. ఇంద్రాదిదేవతలును, రాక్షసులును, శ్రీమహావిష్ణువును, ఋషులును, మునులును, యావన్నిందియు లింగరూపులై యున్న హరిహరులను పూజింతురు. పూర్వము రావణాసురుడాలింగమును పూజించుటచేతనే ముల్లోకములను జయించి దేవతలకే కాక త్రిమూర్తులకునజేయుండయ్యెను. కావున లింగపూజవలన గలుగుమహత్తు నెంతో యూహింపవచ్చును. కాని చెప్పటకు వీలులేదని సూతుడు శౌనకాది మహామునులకు చెప్పగా విని పరమానందమునుపొందిరి.

ఇంద్రునికి బ్రహ్మహత్యా దోషము

పిమ్మట ఋషులు సూతునిజూచి యింద్రుడు బ్రహ్మహత్యాదోషమువలన చాలబాధలుపొందెనని చెప్పగావంటిమి. అతనికా మహాపాతక మెట్లు కలిగెనో యందువలన నాతడెట్టి యిక్కట్లుపడెనో యాపాపపరిహారమెట్లుకలిగెనో వివరమును మీరు శ్రీ వేదవ్యాసునివలన సమస్త పురాణములను విని సమస్త విషయములు గ్రహించినవారు కావున మాయందు

దయయుంచి యా సంగతి సవిస్తరముగా చెప్పవలెనని ప్రార్థింపగా నాయన వారిని శ్రద్ధతో వినుడని యిటు చెప్పనారంభించెను. పూర్వమొకనాడొద్రుడు సభచేసి యస్సరస్వతైన రంభ, ఊర్వశీ నాట్యము చేయుట చూచుచుండగా దేవగురువైన బృహస్పతి యాసభకు వెళ్లెను. అప్పుడు ఇంద్రుడు తప్ప మిగిలిన సభలోనున్న వారందఱులేచి యాయనకు ప్రత్యుత్తానము చేసిరి. ఇంద్రుడు వారు చేయుచుండు నాట్యము నోదేదృష్టిగలవాడై యాబృహస్పతికి మర్యాదచేయకుండెను. అదిచూచి కినుకచెంది బృహస్పతి వెంటనే సభ విడచిపోయి మర్యాదలేని రాజు పట్టణములో నుండకూడదని యమరావతి పట్టణమును విడచిపోయెను. నాట్యము ముగిసిన పిమ్మట ఇంద్రుడు సభవారిని కలయజూచి “మాగురువులైన బృహస్పతులవారు వచ్చియుండిరి. వారిప్పుడెందేగిరి.” అని యడుగఁగా సభలో కొందఱిట్లు మనవిచేరి. “ఓరాజా! నేడు నీవుచేసిన యవమానము సహింపలేక క్రోధబుద్ధితో తమ పట్టణమును విడిచి పోవలెనని చెప్పి యిటనుండి లేచిపోయిరి. మీరు వెంటనే వెళ్ళి ఓమాపణ వేడుకొనుడు. లేకున్న నశుభములు కలుగఁగలవు” అని చెప్పఁగా నింద్రుడు వెంటనే సింహాసనమునుండి లేచి కొందఱ అనుచరులతో గురుగృహమునకుబోయి చూడఁగా బృహస్పతి ఇంటనున్న భార్యనుచూచి సమస్కరించి మా గురువులైన బృహస్పతుల వారెక్కడ ? అని యడుగఁగా తనకు తెలియదని యామె చెప్పెను. అమాట విని దుఃఖించి యింటికిఁబోయెను. అటుపిమ్మట ననేకములయిన యశుభములు, కష్టములు, నింద్రునికిఁ బట్టించెను. అది

చూచి గురువు లేకుండ రాజ్యము చేయుట మంచిది కాదని విశ్వ కర్మ కుమారుడైన విశ్వరూపుఁడు బృహస్పతితరువాత గొప్ప పండితుఁడని యెంచి యాయనను పిలిపించి తనకు పురోహితునిగా నియమించుకొనెను. ఈ విశ్వరూపునికి త్రిశిరుఁడని నామాంతరముకలదు. ఇతఁడు రాక్షసులయందు హెచ్చు ప్రేమగలవాఁడగుటచే యజ్ఞములయందు హవిర్భాగమిచ్చు నపుడాపక్షపాతబుద్ధి యింద్రుఁడుకనిపెట్టి తనకు పురోహితుఁడై యుండియు రాక్షసులయందు నధిక స్త్రీతికలవాఁడని కోపించి తన జేతనున్న వజ్రాయుధముతో వాని శిరస్సులు నరికెను. అందువలన నింద్రునికి బ్రహ్మహత్యాదోషము సంభవించెను.

నహుఁడు దేవేంద్రుఁడగుట

ఆ బ్రహ్మహత్య భయంకారాకార మగు రూపమును దాల్చి యింద్రునికి ప్రత్యక్షముకాఁగా దానినిచూచి యాయన భయపడి పరుగెత్తసాగెను. ఆ బ్రహ్మహత్యయు ఇదియెట్లు నతని చాయవలె పరుగెత్తి యొకచోట నిలిచిన పక్షుకొనుటకు కాలోచించెను. అందుచే నింద్రుఁడు లోతుగలజలములో ప్రవేశించి మూడువందల సంవత్సరములందుండెను. స్వర్ణమూనం దింద్రుఁడు లేనందున యరాజక మై దేవలోక మల్లకల్లోల మగుట చూచి దేవతలు విచారగ్రస్తులైరి. బ్రహ్మహత్యా పాతకి యొకఁడు రాజ్యములో నున్న ప్రజల కనేక బాధలు సంభవించును. అవి యేవంటేని అకాల మరణములు, దుర్భిక్షము, అతివృష్టి, అనావృష్టికోపములు, మాగి, మహమ్మారి, విషూచి, మహూచి, సన్నిపాత - విషము, విషజ్వరాది మహా

వ్యాధులు, మొదలగు నుష్కద్రవములు యెన్నో కలుగును. కావున రాజు ధర్మకరిపాలన పగుడై యుండుటయే కాక రాజ్యమునండలి ప్రజలుకూడ పాపకార్యములు చేయకుండ చూచుచుండవలయును. ఇంద్రునిచేసిన బ్రహ్మహత్యవలన ముల్లోకములవారు బాధలను పొందుచుండిరి. అదిచూచి మిగిలిన వారప్ట దిక్పతులు బృహస్పతిని వెదకుచుఁబోయి యాయనను జూచి సాష్టాంగ నమస్కారములుచేసి యింద్రుఁడు, తాము, దేవతలు, ఋషులు పడుచున్న బాధలాయనతో మనవిచేయఁగా విని కర్మఫలము మనుభవింపక తప్పదు గదా అని యాయన యనెను. అంతట వారందఱు లేచి యాయన నిట్లు ప్రార్థించిరి. ‘ఓ దేవగురూ! నాఁడు సభయందు దేవేంద్రుడు మిమ్ము నవమానించిన కారణము వలననే యిట్టి యిక్కట్లులపడి మూల్గుచున్నాఁడు. అతనితో మేమును మాతోబాటు మూఁడు లోకములవారును బాధలు పొందుచున్నారు. ఇకనైన తమరు మాయందు కరుణించి మాతో కూడ దయచేసి కొంతొక సాధన మాలోచించి మా బాధలను బోగొట్టనలె ననఁగా విని బృహస్పతి వారితో బయలుదేరి, యింద్రుఁడు జలములో దాఁగియున్న వ్రాదము నొద్దకుఁబోయి యింద్రుని నిలువఁగా నతఁడు జలములోనుండి లేచి కొంతమేరదరిచేరి బృహస్పతికినమస్కరించి గురువర్యా నేచేసిన కర్మఫలమునుభవించుచున్నాను. ఈ మహాపాపము నుండి నన్ను రక్షించుటకు మీరు తప్ప వేరు గతిలేదు. కరుణింపుడు” అనఁగా “ఓ దేవరాజా! కర్మఫల మెవరికైనను తప్పింప వశమగునా అనుభవించి తీరవలయును. అజ్ఞానము

వల్ల చేసినపాపమునకు ప్రాయశ్చిత్తమున్నదిగాని తెలిసి చేసినదానికి లేదు.

నీవు విశ్వరూపుని పురోహితునిగా వరించి బ్రాహ్మణుడని కూడ ఆలోచింపక నతనిని చంపితివి. బ్రహ్మహత్యవలన సంభవించిన పాపమును నీవామరణాంతము జలముననుండి యనుభవింపవలెను. దీనికి ప్రాయశ్చిత్తము లేదు. ఈ ఘోర పాపమువలన నీవుచేసిన నూరశ్వమేధయాగముల ఫలము పోయినది. రంధ్రముగల కుండలోని నీళ్లు కారిపోయినట్లుపాపాత్ముల పుణ్యములు ఖీణించును. కావున నీకు ప్రతికారములేదు.” అనిబృహస్పతి చెప్పఁగావిని దుఃఖించి యింద్రుఁడు గురువుతో నిట్లు చెప్పెను. “ఓగురువర్యా! నే నొనర్చిన పాపఫలము నేను పొందుచున్నాను. రాజ్యమరాజకముగానున్నది. దేవతలు, సాధువులు బాధపడుచున్నారు. కావునమీరు వీరందఱితో నమరావతికి బోయి మీయిష్టానుసారమొకరిని యింద్రునిగా ప్రతిష్ఠచేయుఁడు.” అనఁగా బృహస్పతి దేవతలతోను, ఋషులతోను కలిసిపోయి శచీదేవితో నింద్రునివృత్తాంత మంతయుచెప్పి రాజ్యమెట్లుజరుగునని యాలోచించు సమయమున దేవర్షియైన నారదమహాముని యచ్చటికి విచ్చేసెను. ఆయన కండఱుకలిసియర్ఘ్యపాద్యాదిసత్కారములుచేయఁగాసంతసించి యాఋషి దేవతలనుజూచి ఇట్లనెను. “మీరందఱొకచోట కూడుటకు కారణమేమి?” అని యడుగఁగా వారాయనతో దేవేంద్రుని వృత్తాంతముసవిస్తరముగాజెప్పి క్రొత్తయింద్రుని యెంచుకొనుట కాలోచించుచున్నామనిరి. అదివిని నహుఋషి యభిషేకింపుడని యాయనచెప్పెను. అప్పుడుదేవతలు వెంటనే

భూలోకమునకు వెళ్ళి నహుషుని యమరావతికి తీసికొనిపోయి
యింద్రుని సింహాసనమున ప్రతిష్ఠించి గొప్పయుత్సవము చేసిరి.
ఋషులు, దేవతలు, నందతాయనకు మర్యాదచేయుచుండిరి.
ఇట్లుండ పరమ సంతోషముతో నున్న నహుషుఁ డొక
రోజున బృహస్పతిని జూచి శచీదేవి తన యొద్దకురాకుండు
తుకు కారణమేమి? అమెను వెంటనేతీసికొనిరమ్మని చెప్పగా
నాదేవగురువు తత్క్షణమే యామెయొద్దకుబోయిచెప్పెను. ఆ
మాటలువిని శచీదేవి యిట్లనెను. “ఓ గురువర్యా ఈకొత్త
యింద్రుఁడు తొంబదితొమ్మిది యశ్వమేధములనే జేసెను.
నూఱుచేసినగదా శతక్రతుండగును. అష్టాడుగదా నేనాయనకు
పత్నియగుదును. ఇట్టియనుచితపుమాట తమముఖమునుండి
యెట్లువచ్చినది? నహుషుఁడు నన్నుపొందుట కర్హుఁడుకాడు.
అయిన నింకొకమాట చెప్పెదను. ఆయన జ్ఞానహీనుడై పరస్త్రి
నయిన నన్ను ‘పొందవలెనన్న యనుచితమైన వాహనముపైని
వారు నాయొద్దకు వచ్చినయెడల నాకభ్యంతర ముండదని
వారితో చెప్పఁడు” అనగా విని బృహస్పతి నహుషుని
యొద్దకుబోయి యామెచెప్పిన సంగతులు చెప్పెను. ఆ
మాటలు విని సంతసించి తగిన విమానమేదగునో యని
యాలోచించి సప్త మహర్షులను తన సవారి మోయుటకు
నిశ్చయించెను. వారెవరనగా కశ్యపుఁడు, అత్రి, భరద్వా
జుఁడు, విశ్వమిత్రుఁడు, గౌతముఁడు, వసిష్ఠుఁడు అగస్త్యుఁడు
వారిని పిలిపించి తానుసవారిలో కూర్చొని మోయుటకు విని
యోగించెను. వారుమోసికొని పోవుచుండగా “సర్పసర్ప” అని
తొందరపెట్టినందున వారిలో నొకఁడైన యగస్త్యుఁడు నహు

మని జూచి యిట్లనెను. “ఓ మదోన్మత్తుడవైన నహుమా ! కొండచిలువ వవుదువుగాక!” అని శశింపఁగానే పెద్ద కొండ చిలువయై భూమిపై పడెను. ఇంద్రుడు లేనందున తిరిగి అరాజక బాధలు కలిగెను. చూచితరా ! నహుమానికి ఇంద్రపదవి రాగానే గర్వించి మహాత్ములైన సప్తఋషులను అవమానించి తన పూర్వపుణ్యము లన్నియు నశింపఁజేసికొని కొండ చిలువయై మహాపుణ్యమునఁ బడెను.

నీచులకు ఉన్నతపదవిలభించిన గర్వించిదానిని నిలుపుకొనలేరు.

యయాతి యింద్రుడగుట

పిమ్మట దేవతలు, బ్రహ్మస్పతి, నారదుఁడు ఆలోచించి యయాతిని బిలిచి తీసికొనివెళ్ళి ఇంద్రపదవి యొసంగిరి. అందుకు యయాతి మిక్కిలి సంతోషించెను. అప్పుడు మునులతనిని జూచి తమరే మహాపుణ్యములు చేసిరో యీ మహాదైశ్వర్య మనుభవించుచున్నారు. అనఁగా విని తాను చేసిన పుణ్యకర్మములనేకములు కలవని యన్నియు వారితో చెప్పెను. తానుచేసిన పుణ్యకార్యములు తానే చెప్పకొనుటవలన వాని ఖలమువెంటనే నశించి యయాతి స్వర్గమునుండి దేవతలు చూచుచుండఁగా క్రింద భూలోకమున పడెను.

నీతి:—తనకు తానే పొగడుకొనఁ గూడదు.

ఇంద్రుఁడు బ్రహ్మహత్యచే విడువఁబడుట

తరువాత స్వర్గలోకమెప్పటివలె సరాజకమగుట చూచి దేవతలు బ్రహ్మస్పతి శచీదేవియుకలిసి యాలోచించుచుండఁగా శచి వారిని చూచి మీరు బాగుగ విచారింపుఁడు. నాభర్త

మీయందఁజేకొఱకు తన పురోహితుఁడైన విశ్వరూపుని చంపి బ్రహ్మహత్యాపాపము నొంది యింతకాలము దనుక దుఃఖ మనుభవించెను. ఈ బృహస్పతిని నాయుండ్రుడవమానించుటయే యందులకు కారణము. కావున వీరలింగునియెడల నభిముఖులై న నాతనిపాపమును పరిహరింపఁగలరు. అనిబృహస్పతిని చూచి “ఓ గురువర్యా ! మీరు మాదంపతులయందు కోపము చాలింపుడు. మీకు మంచి పుత్తుఁడుకలిగియతడు మీ కంటె గొప్పపండితుఁడై మీరు చేయుచున్న కార్యములన్నియు మీరు జీవించియుండగానే తాను సహాయము చేయుటకు సమర్థుడగునట్లు వరమిచ్చుచున్నాను. కావున మీరీ దేవతలను తోడుకొనివెళ్ళి యింద్రుని పాతకమును పరిహరించియాయనను తెచ్చియెప్పటివలె నింద్రపదవి యొసగుడు. మీకనేకనమస్తారములు చేయుచున్నాను,” అనిచెప్పఁగానే బృహస్పతి దేవతలతో బయలుదేరి యింద్రుడున్న హదమునొడ్డుబోయివారులింగుని బిలువఁగా నతఁడు జలమధ్యమునుండిలేచి వారితో నిట్లనియె. “ఓగురువర్యా! దేవతలారా! ఏలమీరిటువచ్చితిరి. నేనుజలములో నుండి తపస్సుచేసికొనుచున్నాను.” అనఁగా బృహస్పతిమెల్లగా నతనితోనిట్లు చెప్పెను. “దేవరాజా ! నీవు పరోపకారము నిమిత్తము విశ్వరూపుని చంపితివి. అతఁడు యజ్ఞమునందు దేవతలకు ఋషులకు కీడుచేసెను. వాని చగపుటవలన నీవువారికి మేలు చేసితివి. అందువలన కొంతపుణ్యము కలిగినది. అందువలన నీపట్టణమునకు నిన్ను తీసికొనిపోవుటకై మేమిచ్చటికి వచ్చితిమి” అనఁగా విని బ్రహ్మహత్య మూర్తీభవించి (అనఁగా భయంకరమగు మనుష్యాకారమును పొంది నిలిచి).

యిట్లనెను. “నేనింద్రుని యాక్రమించుకొని యున్నాను. ఆయనను మీరు తీసికొనిపోయిన నేనెట్లుందును.” అనఁగావిని బృహస్పతి దానితో “నీవుండుటకు తావు నేను చూపుదును.” అని దానిని నాలుగు భాగములుచేసి యొకభాగము భూమి యందు రజోరూపమునను, రెండవది జలమందు క్షేన రూపమునను, మూడవది వృక్షములందు జిగురురూపమునను, నాలుగవది స్త్రీలయందు రజోరూపముననుండునట్లు పంచెను. అప్పుడు భూమి, జలము, వృక్షములు, స్త్రీలు, ఆ పాపము భరింపలేమని మొఱ్ఱవెట్టగా, ద్వాపరమున శ్రీహరి కృష్ణావతారమున నవతరించి తన పాపమును హరింపఁజేయుననియు భూదేవితోను, నన్నిటిని పవిత్రముచేయు శక్తి కలుగునని జలముతోను, నరకబడినను ననేకశాఖలుగలగి వృద్ధి నొందు శక్తి కలుగునని వృక్షములతోను, రజోదర్శనము వలన వ్యభిచారదోషము పోవునని స్త్రీలతోను బృహస్పతి నెలవిచ్చెను. ఇట్లు ఇంద్రుని బ్రహ్మహత్యాపాపము పంచిపెట్టి యమరావతికి తీసికొనిపోయి యెప్పటివలె సింహాసనముపై ప్రతిష్ఠించెను. దేవర్షి యింద్రుని నతనిభార్యయైన శచీదేవితో కూడ సుధర్మాననమున నభిషిక్తుని చేసెను. పిమ్మట దిక్పాలకులు, గ్రహములు, నక్షత్రములు, మునులు క్రమప్రకారము వారి విధులను వారు సరిగా చేసికొనుచుండిరి. అరాజకమునందుండు బాధలు మొదలు ముట్ట నశించెను.

వృత్రాసురుని జన్మము

ఇట్లు తిరిగి పట్టాభిషిక్తుడై రాజ్యవిభవము లనుభవించుచున్న యింద్రునిజూచి విశ్వకర్మ తనకుమారుడైన విశ్వరూపుని మరణమునకు మిగుల దుఃఖించుచు చేయునది లేక బ్రహ్మను గుఱించి తపస్సుచేయుటకై మందరపర్వతమునకు పోయి చాలకాల మందు ఘోరమయిన తపస్సుచేయఁగా నందుకు తృప్తినొంది బ్రహ్మ యతనికి ప్రత్యక్షమయ్యెను, అప్పు డాచతుర్ముఖుని చూచి విశ్వకర్మ దిగ్గునలేచి ప్రదక్షిణ నమస్కారములు చేసి మిగుల ప్రార్థింపఁగా పితామహుఁడతనితో నిట్లనెను. “ఓవత్సా ! నీభక్తికి మెచ్చితిని. కోరిన నరమిచ్చెదను వేడు” మనఁగా “తాము ! దేవతలకు శత్రువు కాదగిన కుమారుని ప్రసాదింపుము” “తథాస్తు” అని బ్రహ్మ యంతర్ధానమయ్యెను. తరువాత కొద్దికాలములో విశ్వకర్మకు పుత్రుఁడుద్భవించెను. వానికి వృత్రాసురుడని నామకరణము చేసెను. ఆపిల్లవాఁడు దినమునకు నూఱుబాణముల యెత్తు బెరుగుచుండెను.

వృత్రాసురుఁడు విజృంభించుట

పూర్వము జగన్మోహిని రూపమున శ్రీహరియమృతము పంచిన పిమ్మట దేవాసురయుద్ధమున దైత్యులు చాలమంది నశించిరి. వారిలో కొందఱుమాత్రము శుక్రాచార్యుని మృత సంజీవనీ విద్యాప్రభావమున బ్రతికిరి. మరికొందఱు వారివలన పుట్టిరి. వీరందఱును పాతాళమున దాఁగియుండిరి. ఇదివఱకు వారికి తగిన మొనగాడు లేకుండెను. కావున వారిొక మూల

నణగియుండిరి. ఇప్పుడువారు వృత్తునితో చేరిరి. వారి సహాయమున నితఁడు విజృంభించి దేవతలను, ఋషులను, మునులను, బాధించుట కారంభించెను.

అంతకంతకు వారి బాధలధికమగుటచే దేవతలు, భరింపజాలక నింద్రునితో కలిసి బ్రహ్మయొద్దకుఁ బోయిఁ చెప్పకొనఁగా నాపితామహుఁడు వారిని చూచి యిట్లనెను. “ఓ యింద్రాది దేవతలారా! వినుండు. వృత్తాసురుఁడు సామాన్యమాత్రుఁడు కాఁడు. వానిని చంపుట కష్టసాధ్యము గాని సులభముకాదు. కావున నేనొకయుపాయము చెప్పెదను. మీరు దధీచిమహామునియొద్దకు పోయి యాయనను ప్రార్థించి యతని యస్థికలను సంపాదింపుడు. దానితో చేయఁ బడిన యాయుధములచేకాని వాఁడు మృతినొందడు” అనఁగా వినియింద్రుఁడు భయపడెను. “ఓపితామహా! ఆయన యెఘుకలు మాకెట్లు లభించును? వారు ప్రాణత్యాగము చేయక దొరకవుగదా! ఆయన ప్రాణమునే త్యజించునట్లు చేసిన యెముకలతో పాటు బ్రహ్మహత్యాపాతకముకూడ నాకు లభించును. దాని బాధలు మొన్న మొన్నటివఱకునుభవించుచు నుంటినిగోదా! కావున నాకు భయమగుచున్నది. నామేను వణకుచున్నది. అబ్బా! ఆ పాపము మఱిచేయజాలను!” అనఁగా విని బ్రహ్మ వాని భయమును పోగొట్టెను. “ఓయింద్రా వినుము. నీవు భయపడకుము. ఆ మహాఋషి చాల గొప్ప వాఁడు. పరమశాంతుఁడు. నీవాయనయొద్దకుఁబోయి వృత్తునివలన కలుగు బాధలుచెప్పి వానిని వధించుటకు నేను చెప్పిన యుపాయముచెప్పి వినయముతో ప్రార్థింపుము.

ఆయన తనయస్థులు తప్పక నిచ్చును. అందువలననీకుపాపము కలుగదు.”

దధీచి మహాముని యొక్క దాతృత్వము

అని బ్రహ్మ చెప్పగా విని, యింద్రుడాది దేవతలు దధీచి మహాముని యాశ్రమమునకుఁబోయిరి. అది మిగుల విశాలమై యనేకవిధములగు ఫలఫుష్పములతో నిండియుండెను. అందున్న పలువిధములగు మృగములు పరస్పరమైతితో కలిసి మెలసి యుండెను. అది ఎట్లనఁగా పరస్పర విరోధముగలపిల్లులు, యెలుకలు, ముంగిసలు, పాములు, పులులు, మేకలు, ఏనుఁగులు, సింహములు, కలిసి స్వేచ్ఛగా నాడుకొనుచుండెను. ఆముని యెంతగొప్పవాఁడో యందువలనస్పష్టమగుచున్నది. తపస్సేయన్నిటి కన్నమిన్న- యేలనంటేని నిర్గమింపజాలని దుర్గములనైన సమ్మార్గింపనోపును. తరింపరాని పారావారమునైన దాటవచ్చును. పొందరాని యెట్టి ఫలప్రాప్తులనైన నందుకొనవచ్చును. కావున తపోధనమునకు సమానమగునది వేరొండు లేదు. ప్రతివ్యక్తియు సమున్నతపదవి నందవలెనంటేస్త్రీపురుషులెల్లరునట్లుకర్తవ్యమునకుగడంగవలయును. విఫలతపోనిష్టాత్ముడగు తస్మైనిపుంగవవల్లజని తపోమహిమ దెలిసి తన్నికటంబున కరుదెంచి దేవళ్యపిండు కన్నారనిరీక్షించి యాశ్చర్యపడుచు పోయి నిజాశ్రమమున కూర్చుండి తపస్సుచేసికొనుచు సూర్యునివలె ప్రకాశించుచున్న యాదధీచి మహామునినిజూచి పదక్షిణపూర్వకముగా సాష్టాంగనమస్కారములు చేసిరి.

దేవతలు:—“ఓ మునిసార్వభౌమా! మీరు ముల్లోక

ములలోను ప్రసిద్ధి నొందిన దాతలని మీదర్శనార్థము దేవతల మండలిమిటువచ్చితిమి.”

దధీచి:—మీకు కుశలమా? మీరు వచ్చినవనియేమి? సంశయింపక చెప్పుడు. నేను దానిని తప్పక చేయదును. ఆలస్యము చేయక చెప్పుడు.”

దేవతలు:—“ఓ స్వామీ! శత్రుభయముచే మేమిటకు మిమ్ములను దర్శింపవచ్చితిమి. మీగు మమ్ము రక్షింపవలెను. బ్రహ్మపంపున వచ్చితిమి. మేమడుగునది యిచ్చి మమ్ము కాపాడవలెను.

దధీచి:—మీకేమి కావలయునో త్వరగా చెప్పుడు.

దేవతలు:—వృత్రాసురుని గుఱించి తమరు వినియేయుందురు.

దధీచి:—ఔను వినియున్నాను. వాడుమహాక్రూరుడు. బలవంతుడు.

దేవతలు:—వాని బాధలవలన మేము స్వర్గమున నుండజాలక బ్రహ్మయొద్దకుఁబోయి చెప్పకొనఁగా నాశతధృతి మీయొద్దకు మమ్ము నంజెను.

దధీచి:—సరే! మీకు కావలసినదేమో చెప్పుడు.

దేవతలు:—అయ్యా! ఆ తులువ రక్కసుడు మీ యెముకలతో చేయఁబడిన యాయుధములచేగాని చావడట కావున మీ సన్నిధికి వచ్చితిమి.

దధీచి:—సరే! కొంచెముసేపు తాళుడు. మీరు కోరికవి లభించును. అనివారితో చెప్పి తన ప్రయివత్తిని జూచి,

యామోతో మహాముని యిట్లు చెప్పెను. సువర్చలా ! దేవతలు వృత్తునివలన చాలబాధలుపడి నాయొద్దకు వచ్చిరి. వానిని చంపుటకు నాయెముకలు వారికి కావలెనట. కావున నేను దేహము చాలించుచున్నాను. సమాధియోగమువలన బ్రహ్మలోకమునకు పోవుచున్నాను. నేను పోయిన పిమ్మట నచ్చట నీవు నన్ను చేరగలవు వృథాగా విచారింపక యాశ్రమము లోనికిపోయి యందుండుము, అని చెప్పి దధీచిమహాముని సమాధిలో ప్రవేశించి కళేబరమును విడచి బ్రహ్మలోకమును పొందెను. ఈయన మునులలో శ్రేష్ఠుడు. శివునికి ప్రియభక్తుడు. శివమంత్రోపాసకుడు. కావున శివమయుడు పరోపకారులలో శ్రేష్ఠుడు. ముల్లోకములలో నెల్ల నుపకృతికి నీ మహా భాగుడే.

నీతి:—పరోపకారబుద్ధి దీనివలన మనము నేర్చుకొనవలెను.

ఇంద్రుడు వృత్తునితో యుద్ధము చేయుట

దధీచిమహాముని దేహమును విడచిన పిమ్మట ఇంద్రుడు సురభిని స్మరింపగా అదివెంటనే అచ్చటసిద్ధమయ్యెను. దానిని జూచి ఇంద్రుడు అముని దేహమును నాకి ఎముకలు మాత్రము మిగిలియుండునట్లు చేయుమనెను. అది అట్లేచేసెను. అప్పుడు అతనియొక్క వెన్నెముకలతో వజ్రాయుధమును, శిరస్సునందలి యెముకతో బ్రహ్మశిరోనామకమును తక్కిన ఎముకలతో ఇతరాయుధములను తయారుచేయించెను. ఆమహాముని భార్యయగు సువర్చల తనకు వైధవ్యదుఃఖమును కలి

గించినందుకు కోపించి దేవతలకు సంతానము లేకుండునట్లు శపించెను. తరువాత నామె యశ్వత్థ వృక్షము మొదటికిబోయి తానదిపఱకే గర్భము ధరించియుండెను. గాన నవమాసములు నిండినందున నొక కుమారుని గనెను. ఆ పిల్లవాడు శివునివలె తేజశ్శాలియై యుండెను. వానినిజూచి నాయనా! నీవిచ్చటనే యుండి సుఖముగా జీవించుచునందరికి మేలుచేయుచు వారికోరికలు సఫలము చేయుచుండుమని చెప్పి వానికి పిప్పలాదుండని పేరు పెట్టితాను పతియొద్దకు బోయెను. ఇటు లాయుధములు సిద్ధపఱచుకొన్న యింద్రుని దేవతలయద్ధులన్నట్లు వృత్తి సురునిపైకి పోయిరి. వారితో ముందుగా భృహస్పతి కూడ పోయెను. అప్పుడు దేవతలకు రాక్షసులకు ఘోరమయినయుద్ధ మయ్యెను. అనేక రాక్షసులు చనిపోయిరి. వృత్తుని మంత్ర మైన నముచిపై యింద్రుడు వ్రజము, శూలము మొదలగు వివిధాయుధములు ప్రయోగించినను నవి వృథాయగుటచూచి, విచారించుచుండెను. అంతట నాకాశవాణి యింద్రునితోనిట్లు చెప్పెను. “ఓ ఇంద్రా! వీడు ఆయుధములచే చావడు. సముద్రపుతీరముననున్న నురుగుతో కొట్టిన నెంటనే మృతి నొందును. నావ్రడువిని నురుగుతెచ్చి కొట్టగా నెంటనే వాడు చచ్చెను. అంటుకు సంతసించి యింద్రుడు వృత్తుని జూచి వానిపై బడి యుద్ధముచేయ నారభించెను. కాని వాడునులభ సాధ్యుడుకాకుండెను. వానినిజూచి దేవతలుభయపడుచుండిరి. ఇంద్రుని యష్టదిక్పాలకులు వానితో ఘోరయుద్ధము చేయగా రాక్షసులు వెనుదిరిగి పారణొచ్చిరి. వారిని పురికొల్పి మరలించి వృత్తుడు విక్రమించి యుద్ధము చేయుచుండెను.

దానిని చూచిభయపడి యిందుడు తన గురువైన బృహస్పతిని చూచి వీనిబలము హెచ్చుగా నున్నది. సహరించుట యెట్లులనియడుగగా “ఓ దేవరాజా! భయపడకుము. నేనొక వ్రతము నుపదేశించెదను. దానిని భక్తి శ్రద్ధలతో చేసిన వీనిని వధించుట సులభమగును. అది సర్వకామ్యప్రదంబు” అనగా విని సహస్రాక్షుడు గురునితో నిట్లనెను, “ఓ గురువర్యా! ఆ వ్రతమును దానిజేయు క్రమమును సవిస్తరముగా చెప్పుడు. దానిని తప్పక నాచరించెదను.” అనిమిగుల ప్రార్థింపగా బృహస్పతి యిట్లు చెప్ప నారంభించెదను.

ప్రవోషవ్రత విధానము

ఓస్వర్గరాజా! శ్రద్ధతో వినుము. కార్తికమాసమున శుక్ల పక్షమున త్రయోదశి శనివారమగునపుడు మధ్యాహ్న కాల మందుశివునిపూజించువారికి శివుడు ప్రసన్నుడై యెల్లకోరికలు నెరవేర్పును. అందుకు ఎంతమాత్రము సందేహములేదు. ఆ పూజ దేవాలయమునగాని, తపోవనమందునగాని, నిర్జన ప్రదేశమునగాని వనమందుగాని చేయవలెను. లింగమును నిశ్చలమైన భక్తితో పూజింపవలెను. గ్రామములోనున్న దేవాలయమందలి లింగమును పూజించుటకంటె నన్యగ్రామములలోని లింగమును పూజించుటవలన నూఱురెట్లు ఫలముకలుగును. అరణ్యములో లింగమైన దానికి నూఱురెట్లును పర్వతముపైనున్న లింగమును దానికి నూఱురెట్లును తపోవనమందలి లింగమున పదివేలరెట్లును ఫలమధికము. ఆ దినమున ప్రాతస్నానము చేయవలయును. నూతియొద్ద స్నానముకంటె చెఱువులోను

నదులలోను మహానదులలోను గంగయందును స్నానము చేయుట యొకదానికంటె నొకటి నూజేసిచెట్లు హెచ్చు ఫలము నిచ్చును. ఆ ప్రకారము స్నానముచేసి నిత్యకర్మ చేసి కొని మధ్యాహ్నమున లింగమునొద్దజేరి పొడిశోపచారములతో పూజింపవలయును. స్నానము చేయించునప్పుడు పంచామృతములచేత నారికేళములచేతను నమక చమకములతో నభిషేకము చేయ వలయును. వస్త్రయుగ్మము యజ్ఞోపవీతము మంచి సువాసనగల చందనము నర్పించి, గన్నేరు, జల్లేడు, తుమ్మె, మొదలగు పుష్పములచేత మారేడు, తులసి, మున్నగు దళములచేతను పూజించి గోఘృతము నిండుగపోసిన దీపములు సమర్పించి నైవేద్యము, తాంబూలము, నీరాజనము మంత్రపుష్పముసమర్పించిన పైనినూట ఎనిమిదిప్రదక్షిణములు జేసి యష్టోత్తర శతనామము గాని సహస్రనామముగాని పారాయణ చేయవలయును. ఇట్లు నీవు వ్రతమాచరించిన నీశ్వరుడు సంతసించి ఎల్ల కోరికలు నెరవేర్చును. అప్పుడు నీవు శత్రువును తప్పక జయింపగలవు. లేకున్న పీనిని జంపుట యసాధ్యము.

వృతాసురుని పూర్వజన్మ వృతాంతము

ఆ మాటలు విని ఇంద్రుడు గురువును చూచియిట్లాడి గెను. “ఓస్వామీ! వీడు రాక్షసుడై యుండియు నిట్టిబలపరాక్రమములు గలవాడగుటకు కారణమేమి?” అనగా బృహస్పతి యిట్లు చెప్పెను. “ఓ దేవరాజా! వీడు పూర్వము చిత్రరథుడు అను గంధర్వుడు. గంధర్వాదన పర్వతముననుండెను. షాడు మిక్కిలి భక్తుడగుటవలన శివుడు వీనికి స్వేచ్ఛగా

మనగల మనోహరమగు విమానమును ఇచ్చెను. దానినెక్కి-
 ఇష్టానుసారముగ ముల్లోకములయందు సంచరించుచుండెను.
 వాడు ఒకదినము తిరిగి తిరిగి కైలాసమునకు పోయి సభలో
 కూర్చుండియున్న ఈశ్వరుని దర్శింపఁబోయెను. అప్పుడు
 శ్రీ సదాశివుఁడు ప్రమథ గణసహితుండై తన నిజాంకమున
 పార్వతినికూర్చుండ బెట్టుకొని యుండెను. అదిచూచి వాడు
 ఈశ్వరునితో ఇట్లనెను, “ఓ సర్వేశ్వరా! మేము పామరులము
 విషయాసక్తులము. అయినను మంత్రులతో కార్యాలోచనము
 జేయువేళ స్త్రీలను చేరరానియ్యము. మీ రన్ననో సర్వజ్ఞులు.
 తమకు తెలియని ధర్మములు లేవుగదా! ఇంత స్త్రీలోలతేషమి?
 అనఁగా విని ఈశ్వరుఁడు చిఱునవ్వు నవ్వి యూరకుండెను.
 కానిపార్వతి కోపించి వానివైపు చురచురఁజూచి, ఓమూర్ఖుడా!
 నీవు మమ్ము పరిహసించుచున్నావు. సాధువులను వృధాగా
 అపహసించువారు తప్పక దానిఫలము పొందుదురు. ఈసభ
 యందున్న మహామునులకన్న నీవు గొప్పవాడవా? ఈసంసారములో
 నీవుమాత్రమే జ్ఞానివా? నిన్ను శపించుచున్నాను. నీవు రాక్షసుఁడవై
 దేవతలతోగాని, జ్ఞానులతోగానికలిసియుండక పోదువుగాక! ఆ మాటలు చెవినిపడగానే, వాడు తల
 క్రిందుగా భూలోకమునఁబడి యింద్రునిపై కోపముచే బ్రహ్మ
 కొఱకు తపస్సుచేసి వరముపొందిన విశ్వకర్మకు కుమారుడై
 పుట్టెను. ఆ చిత్రధుఁడే యీ వృత్తుఁడై జన్మించెను. ఇట్లు
 పుట్టి విశేష తపస్సుచేసి తిరిగి యీశ్వరునివలన వరమును
 పొందెను. కావున వీడు సామాన్యుఁడుకాడు. వానికంటె
 హెచ్చు భక్తుఁడవు. నీవయితేనే తప్ప నీవు వానిని పలేవు.

కాఁబట్టి ప్రదోషవ్రతము యథావిధిగాఁ జేయుము. ఆ లింగ పూజన వ్రత ముద్యాపనచేయువిధము వినుము.

ప్రదోషవ్రతోద్యాపన క్రమము

వెండితోయెద్దును, సువర్ణముతోఁగాని, తామ్రముతోఁగాని శివుని గిరిజను చేయించవలయును. ఆ శివుని విగ్రహముకు మూఁడు నేత్రములు, నయిదుముఖములు, పదిభుజములు నుండవలయును. ఆ యెద్దుమీఁదను తగిన యాసనమువేసి యుమామహేశ్వరుల విగ్రహముల నందు గూర్చుండఁబెట్టి పురుష సూక్త విధానమున పూజించి యర్ఘ్యమిచ్చి యారాత్రి సృత్యగీతాదులతో జాగరణము చేసి మరునాఁడు తిరుగ పూజించిభక్ష్యభోజ్య లేహ్యపానీయములతో మహానివేదనము చేసి యావిగ్రహమును వాహనముతో కూడ బ్రాహ్మణునకు దాన మియ్య వలయును. మంటపముపైని ప్రథమ గణములను ముందుగా నావాహనముచేసి, పిమ్మట పై ప్రకారము శివుని గిరిజను వృషభముపై నుంచి పూజింపవలెను. మంటపదానము చేసి బంధువులు, స్నేహితులు, బ్రాహ్మణులు, వీరందఱితో భుజింపవలయును. అనఁగా విని యింద్రుఁ డా వ్రతము చేయుటకు నిజలోకమునకు పోయియున్నందున, వృత్తుఁడు మహేంద్రుఁడు వీరి పారిపోయెనని తలంచి సంతోషించెను.

ఇంద్రుఁడు వృత్తుని సంహరించుట

బృహస్పతి చెప్పిన ప్రకారము ప్రదోషవ్రతము చేసి తృప్తిపొంది, దేవసైన్యమును వెంటతీసికొని యింద్రుఁడు వృత్తునిపై యుద్ధసన్నాహముతో వెళ్లెను. వృత్తుఁడును తన బల

ములను చేరబిలిచి సంగ్రామమునకు బయలుపడెను. అప్పుడు వారికి ఘోరయుద్ధమయ్యెను. రాత్రికాలమున నీ సంగ్రామము జరిగినందున రాక్షసుల బలము హెచ్చుగానుండెను. వృత్రుడు గొప్ప గర్జనచేసి సురవతి కెదురేగి నోరుతెరిచి యిందుని మ్రింగివేసెను. అదిచూచి దేవతలు మొఱలిడుచు పోయి బ్రహ్మతో చెప్పగా బ్రహ్మ యీశ్వరుని మిక్కిలి స్తుతిం చెను. అందుకు శివుడు సంతసించెను. పిమ్మట కొద్దికాలములో వృత్రుని కడపు చీల్చుకొని యింద్రుడు పైకివచ్చెను. అప్పుడు దేవతలందఱుకోలాహలములను చేయుచు దుందుభులు మ్రోగించి జయ జయ ధ్వనులుచేసి నిజలోకమునకు పోయి సుఖముగా ఉండిరి. ఈతి బాధలన్నియు నివర్తింప దేశము సుఖముగా నుండెను. వృత్రుని మృతశరీరము పడినచోట పాపభూమి యగుటచేత దానికి మాల్యాదేశమని పేరు.

రాక్షసులు బలితో స్వర్గమాక్రమించుట

వృత్రుడు చనిపోయిన పిమ్మట రాక్షసులు బలిచక్ర వర్తితో కలిసి దేవలోకముపై బడగా దేవత లాకస్మికముగ వచ్చిన రాక్షసులను జూచి భయపడి యేమిచేయుటకు తోచక బృహస్పతి యొద్దకుబోయి యుపాయము చెప్పుడని యడుగగా వాచస్పతి బాగుగ నాలోచించి “ఈ అమరావతీ పురము విడిచి పారిపోవము రండు” అని చెప్పెను. అప్పు డింద్రుడు మొదలగు దేవతలు తమ కుటుంబములతో పారి పోయిరి. ఇంద్రుడు నెమిలి, యముడు కాకి, యగ్నిదేవుడు కపోతము నిట్లందఱు నన్నిరూపములుదాల్చి కశ్యపుని యాశ్రయము

మమును చేరి తమతల్లియైన యదితిని దర్శించి యిట్లనిరి.
 “అమ్మా! రాక్షసులబాధ పడలేక మాలోకమును విడచి యట్ల
 వచ్చితిమి.” అనగా విని యామె మిగుల దుఃఖించి తన భర్త
 యైన కశ్యపబ్రహ్మ యొద్దకుబోయి తనకొమాళ్ళు పశుచున్న
 కష్టముల జెప్పగా విని యిట్లనెను. “ప్రాణ
 నాయకీ! రాక్షసులు తమ తపోబలముచేత నంత పరాక్రమ
 వంతులైరి. దేవతలుకూడ తపస్సు చేసిన వారిని యోడింపఁ
 గలుగుదురు. ఇంతేకాక వారికి సహాయముగా భృగుమహా
 ముని వారి పక్షమున నున్నాడు. నేనుపదేశించు ప్రకారము
 నీవొక వ్రతమనుష్ఠించిన నీకొమరులుయెప్పటియట్లు తమ లోక
 మున నిశ్చింతగా నుందురు. అది యేమనగా భాద్రపదశుద్ధ
 దశమినాడు చప్పిడి యన్నము (అనగా నుప్పువెయ్యని పదార్థ
 ములతో) నొకసారి భోజనముచేసి యేకాదశి దినమున నిరా
 హారి యై యుండి ద్వాదశినాడు బంధుమిత్రులతో ద్వాదశి
 యుండగా భుజింపవలయును. ఇట్లు ప్రతిమాసమున శుక్లపక్ష
 మున నొకసంవత్సరము చేసిన శ్రీమహావిష్ణువు నీయందు కరు
 ణించి దర్శన మొసంగును. అప్పుడు నీకోరిక లన్నియును
 నెరవేరును” అని కశ్యపుఁడు చెప్పగా నదితి యట్లుచేసెను.
 సంవత్సరము పూర్తికాగా శ్రీహరి యామెకు ప్రత్యక్ష
 మయ్యెను. అప్పు డదితికశ్యపు లిద్దఱును శ్రీహరిని బహుస్తోత
 ములుచేసి తమపుత్రులగు దేవతలు స్వర్గమున స్థిరముగా
 నుండునట్లు చేయుమని మిక్కిలి ప్రార్థింపగా శ్రీహరి తన గదను
 బిలిచి “ఓగదా! నీవుత్సరగాబోయి బలిని నశింపజేసిరమ్ము”
 అనగా తనకంతశక్తిలేదని గద చెప్పెను. పిమ్మట చక్రమును

బిలిచి యామాటలే చెప్పఁగా నదియు నట్లే యనెను. అదివిని యాశ్చర్యపడి కొంత సేపాలోచించుచుండఁగా నదితి శ్రీహరితో నిట్లనెను. “ఓజగదీశ్వరా! ఆనని మఱియెవరును చేయఁజాలరు. నీవే నాగర్భమున నవతరించి దేవతలకు రాక్షసులబాధ లేకుండచేయుము” అని వేడుకొనెను. “సరే” యని శ్రీహరి యంతర్ధాన మొంది పిమ్మట వామనావతారము నొంది బలి యజ్ఞముకుఁబోయి మూడడుగుల దాన మడిగిపుచ్చుకొని ముల్లోకముల నాక్రమించి యింద్రునికిచ్చి, బలిని పాతాళమున కణగ ద్రొక్కెను.

బలినక్రవర్తియొక్క పూర్వజన్మ చరిత్ర

దేవతలిట్లు కశ్యపుని యింటికి బోఁగా అమరావతిలో జొచ్చిన దేవత లేమిచేసిరని శౌనకాది మునులడుగఁగా వారికి సూతుఁడిట్లు చెప్పెను. “ఓ ఋషులారా! వినుండు. అట్లు లింగ్రధాదులు పక్షిరూపులై పారిపోగా వారికొఱకు రాక్షసులు వెదకి, కానరానందున పట్టణమ్రాకమించుకొనిరి. బలియింద్రుని సింహాసనమున నభిషిక్తుడై దాన ధర్మములు చేయుచుండెను. అనఁగా విని ఋషు లిట్లనిరి. “ఓపౌరాణికోత్తమా! ఇదివఱ కింద్రుఁడెప్పుడును దానధర్మములు చేయుట వినలేదే! బలి యింద్రుడవనినొంది దానములేల చేయుచుండెను?” అని యడుగఁగా సూతుఁడిట్లనెను. “అదివాని పూర్వజన్మవాసనలన కలిగినది. అదియెట్లనఁగా పూర్వమొకమహాపాపి యుండెను. వాఁడు చేయని పాపములు లేవు. దేవ బ్రాహ్మణనింద, పరమార్థ పరత, పరద్రవ్యాపహరణము మొదలగుదుష్కార్యములు

చేయుచుండువాఁడు, వాఁడొక రోజున చోరత్వము వలన కొంత ధనము సంపాదించి కొన్ని సుగంధ ద్రవ్యములు, పుష్పములు, తాంబూలము, కొని చేతులో నుంచుకొనిరాత్రి వేశ్యయింటికి పోవుచు చీకటిచే మార్గమున కాలికి రాయితగిలి పడిమూర్ఛనొంది కొంతసేపటికి తెలివొంది లేచి బతికినందుకు సంతసించి దేవుని ధ్యానించుచు దరినున్న లింగముపై యా తాంబూలాదులు పడవేసి నమస్కరించెను. తరువాత కొద్ది కాలములో నతఁడు చనిపోగా యమదూత లతనిని తీసికొని పోయి ధర్మరాజు సభలో నిలువఁబెట్టిరి. అప్పుడు యముఁడు చిత్రగుప్తులనుజూచివాని పాపపుణ్యములు చెప్పమనగా వారిట్లనిరి. “అయ్యా! ఇతడనేకపాపములు చేసెనుగాని, గొప్ప పుణ్యమొకటి చేసెను. అదియేమనగా సుగంధ ద్రవ్యములు, పుష్పములు, తాంబూలము శివునికర్పించెను.” అనిచెప్పగా యముఁడు “ఇది గొప్పపుణ్యకార్యము. ఇందుకితఁడు మూఁడు ఘడియలు ఇంద్రుని సింహాసనముపై కూర్చుండి స్వర్గలోకము నందధికారి యగుట హక్కుకలిగినది.” అని చెప్పి అతనిని విమానముపై నిండ్రలోకమునకు తీసికొనిపోయి యింద్రాధిపత్యమునిప్పించెను. ఆకాలములో నైరావతము నుచ్చైశ్శ్రవమును, కామధేనువును, కల్పవృక్షమును, మణికొన్ని విలువగల పదార్థములునచ్చటనున్న యగస్త్యాది మహాముఖులకు దానమిచ్చెను. ఆమూఁడుఘడియలు పూర్తికాగానే సింహాసనము విడిచి తాను యముని లోకమునకు బోయెను. ఇంద్రుడైనైరావతము మొదలగు వానిని గానక యముని యొద్దకుబోయి చెప్పగాయముఁడువానినిబిలిచి ఘోరనరకము

లచుభవింపుమని చెప్పెను. అదివిని యాతఁడెట్లనెను 'అయ్యా ! నేనేమి నేరముచేసితిని మీరు నాకింద్రాధి పత్యమిచ్చితిరి. ఆకాలములో నాపదార్థములు నేను నాయుష్ప్రకారము దాన మిచ్చితిని. ఇందు తప్పేమి యనెను. అదివిని యముఁడొందునిఁ జూచి దేవరాజు ఆపదార్థములు నీయొద్దనున్న ఋషులకేగదా యిచ్చెను. వారినడిగితీసికొనుము, అనఁగా నింద్రుఁడట్లుచేసెను. ఆపురుషుఁడు మఱియొకజన్మమున ప్రహ్లాదుని కుమారుడైన విరోచనునికి భార్య యయిన సురుచియందు కుమారుడై పుట్టెను. అప్పుడతనికి బలియనిపేరుంచిరి. ఈబలితల్లి గర్భమున నుండఁగా నిందుఁడు విప్రవేషమున విరోచనుని యొద్దకుబోయి యాచింపఁగా “ఏమికావలెను” అనివిరోచనుఁ డడిగెను. కిరీట ముతో నీశిరస్సు కావలెనని విప్రుఁడు చెప్పెను. అది వినిన వెంటనేతనతల తానేనరుకుకొని బ్రాహ్మణునికిచ్చెను. పిమ్మట కొద్దికాలములో బలిని ప్రసవించి తల్లి దేహత్యాగము చేసి భర్తను చేరెను. పెద్దవాఁడయిన తరువాత బలి రాక్షసరాజ్యముకు చక్రవర్తి యయ్యెను. కావున పూర్వజన్మ వాసనవలన దాన పరుడయ్యెను.

తారకాసురుని కథ

వృత్రాసురునియొద్ద నముచి, విప్రజిత్తు మొదలగు మంత్రులుండిరి. వారిలో నముచి కుమారుఁడు తారకాసురుఁడు. వృత్రాసురునితో యుద్ధముచేయునపుడు నముచిని, యింద్రుఁడు చంపెను. ఆ కారణముచే తారకుడిందాది దేవతలను సాధింపవలయునని గొప్ప తపస్సుచేసి బ్రహ్మను

మెప్పించెను. బ్రహ్మ ప్రత్యక్ష మయ్యెను. అష్టాదితఁడాయ నను చూచి నమస్కరించి పలువిధముల స్తోత్రములుచేసి తనకు మరణము లేకుండవరమిమ్మని వేడెను. అందుకుచతుర్ముఖుఁడైట్లు చెప్పెను. “ఓతారకా! అది యసాధ్యము. పుట్టిన ప్రతిజంతువు నకును చావు నిశ్చయము. కావున నదివిడచి మఱియొక వర మడుగుము.” అదివిని యింద్రుని సాధించునట్లు వరము పొందెను. పిమ్మట యితఁడు దేవతలను బాధించి వారి రాజ్యము తీసికొనెను దేవతలు బ్రహ్మయొద్దకుఁబోయి తమ బాధలను చెప్పకొనఁగా తాను వారికి సహాయము చేయలేక వారిని తోడుకొని క్షీరసాగరమందున్న విష్ణువునొద్దకుఁబోయి వారి యవస్థ చెప్పకొనఁగా నాయన యెమిచేయవలెనో తెలియక విచారించు సమయమున నాకాశవాణి యిట్లనెను. “తారకుఁడీశ్వర పుత్త్తునివలన గాని చావడు” అదివిని “మీ రీశ్వరుని ప్రార్థించి యాయన తపము చాలించునట్లును వివాహ మాడునట్లును, చేయవలయును.” అటు లొనర్చువారై దేవతలు మన్మథుని యతని పరివారముతో నీశ్వరసన్నిధి కంపిరి. మన్మథుఁడు బాణములు వేసెను. వానివలన నీశ్వరుని చిత్తము చలించి మన్మథుని భస్మము చేసెను.

కుమారస్వామి జననము

దక్షనియజగుండమున బడి భస్మ మైన సతీ దేవి హిమవంతునికి క్రొమార్తయై పుట్టెను. కొన్నాళ్ళు పెరిగి పెద్దదయిన తరువాత వివాహమునకు తగిన వయస్సు రాగానే యామె తల్లి దండు లామెకుపెండ్లి చేయుటకాలోచింపఁగా

నామె శివుని తప్ప యితరులను వివాహము చేసికొనుట కంగీకరింపలేదు. ఈమె హిమవంతుని కొమార్తె కావున పార్వతి, గిరిజ యను నామములను పొందెను. ఆమె యడవికి పోయి శివుని నిమిత్తము ఘోరమయిన తపస్సు చేయుచుండెను. అందుల కీశ్వరుడు నంతసించి బ్రహ్మచారి వేషమున నామె యెదుటికి పోయి యామెమనస్సు పరి శోధింపవలెనని యీశ్వరుని నిందించుచు ననేక సంగతులు చెప్పెను. ఆమె వాని మాటలు వినక తిరస్కరించి పొమ్మనెను. పిమ్మట కొన్నాళ్ళకే ఈశ్వరుడు తన నిజరూపముతో నామె సన్నిధికి నేగి పెండ్లాడెదనని చెప్పెను. అప్పుడు కొందఱు మహా ఋషులను హిమవంతుని యొద్దకు పంపి ప్రసంగించు మనఁగా వారిరువురకు వివాహము నిశ్చయమయ్యెను. అప్పుడు శివునితో బ్రహ్మ, విష్ణువు, నింద్రాది ముప్పదిమూఁడుకోట్ల దేవతలు హిమవంతునియింటికిపోయి శివునికి పార్వతిని వివాహము చేయించిరి. పిమ్మట పార్వతితో శివుడు కైలాసము నకుఁబోయి చిరకాలము సురతసుఖము లనుభవింపుచుండఁగా కొన్నాళ్ళకు కుమారస్వామి జన్మించెను.

తారాకాసురునివధ

కుమారస్వామి క్రమక్రమముగా పెరిగి యుక్తవయస్సును పొందఁగా నింద్రాది దేవతలు శివునియొద్దకు బోయి ప్రార్థించి తారకుని చంపుటకు సెలవడిగి, కుమారుని తమతొంపంపుమని ప్రార్థించిరి. సరే యని యుమామహేశ్వరులతనిని దీవించి పంపిరి. అతనిని తమ సైన్యమునకధిపతిగా చేసికొని

దేవత లందఱును, భూతాళోకమునకు వచ్చి గంగా యమునా నదుల మధ్యనున్న బయలున విడచిరి. పాతాలము నుండి రాక్షసులందఱు సచ్చటకే వెళ్ళి యుద్ధ మారంభించిరి. ఆ రెండు సైన్యము లందలి వీరులు బహుపౌరుషముతో పోరిరి. వీరభద్రుని త్రిశూలముతో తారకాసురుడు మూర్ఛ నొందెను. కొంచెము సేపులా లేచి వీరభద్రునిపై శస్త్రప్రయోగించెను. దానినతడు సంహరించి శూలమును ప్రయోగింప. బోగూ నారదుడు వీరభద్రునికడ్డముపోయి “నివలన వీడు చావడు” అనెను. తరువాత నింద్రుడు తారకునితో తలపడెను. అప్పుడు తారకుడు సింహముపై నెక్కి యుద్ధమారంభించెను. వారిరువురు మహాఘోరయుద్ధము చేయుచుండ శ్రీహరి వలన ప్రేరేపింపఁబడి కుమారస్వామి వానినైపు పోయి యిందుని తప్పించి తాను తారకునితో యుద్ధముచేసిచేసి శస్త్రప్రయోగించి వాని శిరస్సు నరికెను. అప్పుడు యుద్ధభూమి యందు వాని తలయు, మొండెమును కొంతసేపు నాట్యమాడె నట. పిమ్మట దేవతలు కుమార విజయోత్సవము చేసిరి. ఈ గొప్ప యుత్సవము ముగిసినపిమ్మట త్రిమూర్తులు, దేవతలును తమతమ నివాసమునకు పోయిరి. ఇందుఁ డెప్పటివలె తన రాజ్యమును సుఖముగా పాలించుచుండెను.

ఉమామహేశ్వరులు కలహించుట

తరువాత నొకరోజున పార్వతీ పరమేశ్వరులు కైలాసమున కులాసాగాకూర్చునియున్న సమయమందు వారిని దర్శించుటకు దేవర్షి యయిన నారదుఁ డందుఁ బోయెను. అతనికి

తగిన మర్యాదజేసి వచ్చినపని యేమని యడిగిరి. అప్పుడాయన వారిని మిగుల ప్రశంసించి, మీరుభయులు నాడుట చూడ వలెనని వచ్చితి ననెను. ఏమియాటచూడ మీకిష్టమనిపార్వతి యనెను. ఆటలలో చూడదగినది జూదము గదా! అని యాత డనెను. అది విని వారలాయనను సంతోషపెట్టుటకు పందె ములువేసి సొగటాలాడుటకారంభించిరి. ఆయాటలలో మొదట శివుడుగెల్చి పార్వతిని హేళనచేసెను. రెండవసారి పార్వతి గెలిచినది. కాని యదిసరికాదని శివుడనెను. మూడవసారి పార్వతి శివునిగెల్చెను. ఆయన పందెముగాయొడ్డిన నాగాభరణములను, గజచక్రాంబరమును వ్యాఘ్రచర్మమును తీసి కొనెను. అప్పుడీశ్వరుడు దిగంబరికాగా ప్రమథగణము లతనినిచూచి నవ్విరి. అందుకాయన సిగ్గుపడి పార్వతిని చూచి యన్నియు తీసికొంటివి. నాకొపినము మాత్రము నా కిమ్మని యడుగఁగా నామె శివునిజూచి “ఏమీ! దిగంబరియై ఉండుటమీకు సహజధర్మమేగదా? మీరు నాఁడు దారుకా వనముననున్న ఋషిపల్లెకు దిగంబరియై పోయి ఋషులస్త్రీలను మోహింపలేదా? కొపినమెందుకు?” అనెను శివుడు మిగుల కోపించి కైలాసమున నుండుట తగదని యడవికిబోయి తపస్సు చేసుకొను చుండెను. అప్పుడు గిరిజ మిక్కిలి ఖిన్నురాలై తనలో తానిట్లు తలపోయుటకు మొదలు పెట్టెను. “ఏమి! నాతల్లవాత! ఆ కలహాపియుడగు నారదుని మాటలకులోనై నాభర్తను చేజేతులను విడచితి నే! ఎంతబేలను! ఆయన కొఱకే గదా చిన్ననాఁడు కఠోరమయిన తపస్సు చేసితిని. అయ్యో! ఇంద్రాహరములను విడిచి శీతోష్ణములకు సహించి యెంత

కాలమోషయాసపడితిని. ఇప్పుడు నిష్కారణము నిమిషములో నా ప్రాణపియుని యెడఁబాసితినే! అని, విచారించుటవలన ప్రయోజనములేదని నిశ్చయించి యెట్లయినను మాయోపాయములచే తనవిభుని మరలింపఁ దలఁచి చెంచుదానివలె వేషమును ధరించి శివుఁడు తపముచేయుచోటికిఁబోయి యావనమున పుష్పములు కోయుచు పాటలు పాడుచు నా శివుని దృష్టిని యాకరించుటకు తగినట్లు నటింపఁగా నాయన తపస్సుచాలించి లేచి యామె దరిఁబోయి తన్నువరింపుమని మిక్కిలి ప్రార్థింపఁగా, నామెశివునితో నిట్లనెను. “స్వామీ మీరుఋషిమశివులు చపలచిత్తులు. నాఁడు మీభార్యలయిన సతీదేవిని తల్లిగా భావించి ఉపేక్షించిరి. అందువలననే కదా ఆమె విముఖత నొంది దక్షుని యజ్ఞకుండమున బడిమడిసెను. ఇంతేకాక మీరు శ్రీఘ్నకోపులు. మన్మథుని నిమిషములో భిస్మము చేసితిరి గదా! అట్టి మీతో కాపురమెట్లు చేయఁగలను” అనెను. అదివిని శివుఁడు ఆమెకు కొన్ని సమాధానములు చెప్పి ఆమె మనస్సు కఱగింపఁగా ఆమె ఇట్లనెను. “అట్లయిన నేను కన్యకను, తలిదండ్రుల చాటుదానను, స్వతంత్రురాలను కాను, మీరు మా జననీజనకుల యనుమతిని నన్ను వివాహమాడవచ్చును.” అనఁగా “మీ గృహమెక్కడ? నాకు కనపరచుము” అనెను. నావెంట రమ్మని యామె కైలాసమునకుఁబోయి తన నిజరూపమునుపొందెను. శివుఁడది చూచి మోసపోతినని తెలిసికొని, సిగ్గుపడి తన భార్యతోకూడి కలఁసాగా నుండెను. శ్రీ పార్వతియు తన భర్తను మోసపుచ్చి, నిజనివాసమునకు దీసికొని రాఁగలిగినందుకు సంతోషించెను.

శివుని పట్టాభిషేకము.

ఈ వింతవృత్తాంత మంతయు నారదునివలన విని బ్రహ్మ, విష్ణువు, అష్టదిక్పాలురు దేవతలు, సప్త మహాముఖులు, నవగ్రహములు, నందఱును కైలాసమునకుఁబోయి యుమా మహేశ్వరులను దర్శించి శివునికి పట్టాభిషేక మహోత్సవము జరిగించిరి. దేవతల దుందుభినాదంబులు దిక్కులు పిక్కటిల్లు నట్లు మ్రోగెను. శ్రీ పార్వతీ పరమేశ్వరులు సింహాసనమున కూర్చొని యుండఁగా ప్రమథగణంబులు వారివారి విధులయందు నియుక్తులై యుండిరి. బ్రహ్మాదిదేవతలు పరివేష్టించి యుండిరి. అభిషేకోత్సవానంతరము శివుఁడు వారికి తగిన సత్కారములు చేసి పంపఁగా వారు తమ నిజనివాసములకు వేంచేసిరి.

అని సూతుండు చెప్పఁగా శౌనకాదిమహామునులు సంతసించిరి.

అష్టాదశపురాణసారము

శ్రీ పద్మపురాణము.

ఈ పద్మపురాణమును శ్రీ పార్వతీదేవికి శ్రీ పరమేశ్వరుడు చెప్పినట్లు
శ్రీ వేదవ్యాసులవారు వ్రాసియున్నారు.

పూర్వకాలమున నొకదినమందు శ్రీ సదాశివుడు పార్వ
తితోకూడి కైలాసమునందున్న యుద్ధానవనమున నుండఁగా
పార్వతి శివునిజూచి కర్మయోగము తనకు బోధింపుమని ప్రార్థిం
పఁగా శ్రీ పరమేశ్వరుఁ డామెతో నిట్లని చెప్ప నారంభించెను.
ఓ ప్రేయసీ! వినుము. దేనిని వినుటవలన సంసారమందు
పుట్టుక చావు లేక సమస్తపాపములు తరింతురో యట్టి పరమ
పవిత్రమైన విష్ణుకథను చెప్పుచున్నాను. శ్రద్ధతో విని సమస్త
పాపములను నశింపఁజేసికొని ముక్తిని పొందుము. ప్రళయంత
మందు ప్రపంచకమంతయు నీటిలో మునిగియుండఁగా శ్రీ పర
బ్రహ్మ యా జలమునందు శయనించియుండఁగా వారి నాభీ
శములమునుండి చతుర్ముఖ బ్రహ్మ పుట్టెను.

మధుకైటభుల వధ.

తరువాత నా పరబ్రహ్మయొక్క చెవి గూబలోనుండి
మధుకైటభులను నిద్దఱు రాక్షసులు పుట్టిరి. వారు బ్రహ్మను

జూచి యతనిని కొట్టబోగా నాయన తన తండ్రిని స్తోత్రము చేయఁగా నతఁడు ప్రసన్నుడై, వారు బ్రహ్మను చంపుదురని తెలిసికొని వారితో యుద్ధముచేయ నారంభించెను. అంతరాళమునవారయిదువేల సంవత్సరములవఱకు ఘోరముగా పోరిరిగాని వారిని శ్రీహరి జయింపలేక పోయెను. వారు శ్రీహరి యుద్ధనిపుణతజూచి సంతోషించి యాయనతో నిట్లనిరి. “స్వామి! మీయుద్ధమునకు మెచ్చితిమి. మీరు కోరిన వరమిచ్చెదము. అడుగుమనఁగా విని వారిని తన మాయచే మోహింపజేసి యిట్లనెను. “ఓరాక్షసులారా! మీరునాకువరమిచ్చెదమంటిరి. అదే నిశ్చయమైన మీరుభయము నాచే చచ్చునట్లు వరము దయసేయుఁడు. ఆ మాట విని వారు భీతినొంది కొంతసేపాలోచించి యాడినమాట తప్పలేక శ్రీహరితో నిట్లనిరి. “స్వామి! మేమాడినమాట తప్పవారము కాము. నీరులేని చోటమీరు మమ్ముచంపినమీచే తప్పక చచ్చెదము. “అనఁగా విని శ్రీహరి యెల్లెడలముండుటచూచి యుపాయమాలోచించి తన తొడలను పెంచి వారిని వానిపైనుంచి తనచక్రముచే వారికంఠములను నరికెను. అప్పుడు బ్రహ్మ తన భయము విడచి శ్రీహరి నిట్లు స్తుతించెను. “ఓ పరమేశ్వరా! భయమును పోగొట్టినవాఁడా! త్రిగుణోపేతా! అపారపరాక్రమా! సంసారమఃఖమును నశింపజేయువాఁడా! శ్రీలక్ష్మీముఖమనెడుపద్మము నందలి మకరందపానము చేయువాఁడా! నీపాదపద్మములను నేవించువారిని రక్షించు స్వామి! ఈమహాభయమునుండినన్ను కాపాడితివి. దేవా! నీ దాసుఁడను రక్షింపుమని ప్రార్థించి యాశ్రీహరి యాజ్ఞను పొంది స్పృషితేయ నారంభించెను.

దేవ, రాక్షస, మానవాదుల పుట్టుక.

అప్పుడా చతుర్ముఖబ్రహ్మ 1 భూలోకము 2 భువరోకము 3 సువరోకము 4 మహారోకము 5 జనోలోకము 6 తపోలోకము 7 సత్యలోకమును నేడు లోకములున్న (వీనినే యూర్వలోకములందురు.) 1 అతలము 2 వితలము 3 సుతలము 4 తలాతలము 5 మహాతలము 6 రసాతలము 7 పాతాలము అనుసప్తపాతాలములను (వీనినే యథోలోకములందురు) సృజించెను. వీనికే చతుర్దశ భువనములనిపేరు. పిమ్మట సప్తకులపర్వతములను పుట్టించెను. అవి యేవనగా 1 ఉదయాచలము 2 అస్తాచలము 3 హిమాచలము 4 వింధ్యాచలము 5 మేరువు 6 త్రికూటాచలము 7 లోకాలోక పర్వతము. తరువాత బ్రహ్మసప్త ద్వీపములు అనగా 1 జంబూద్వీపము 2 స్లక్షద్వీపము 3 శామ్రలీ ద్వీపము 4 కుశద్వీపము 5 క్రౌంచ ద్వీపము 6 శాకద్వీపము 7 పుష్కర ద్వీపము లను ఒకదానికంటె రెండవది రెండింత లుండునట్లు చేసెను. తరువాత ప్రజాపతి సప్త మహాసముద్రములను కల్పించెను. అవి యెవ్వి యనగా 1 ఉష్ణసముద్రము 2 చెఱకుపానకసముద్రము 3 కల్లుసముద్రము 4 నేతిసముద్రము 5 పెరుగుసముద్రము 6 పాలసముద్రము 7 మంచినీటి సముద్రము. పిమ్మట నా చతుర్ముఖుడు తొమ్మిందుగురు బ్రహ్మలను (1 భృగు 2 అత్రి 3 దక్షిణ 4 క్రతువు 5 కర్దముడు 6 పులస్త్యుడు 7 మరీచి 8 పులహుడు 9 అంగీరసుడు) అను వారిని సృజించెను. బ్రహ్మకుమారుడు కశ్యపుడు. ఇతనికి నలుగురు భార్యలు. వారిలో 1 అదితి. ఈమెకు పుట్టినవారే దేవతలు. 2 దితి..

ఈమెకు పుట్టినవారే రాక్షసులు. 3 వినత. యీమె కొమాళ్ళు గరుత్మంతుడు. అనూదుడు. 4 కద్రువ. ఈమెకు వాసుకి మొదలగు సర్పములు జన్మించెను. పిమ్మట వర్ణసంకరముచేత బ్రహ్మ, క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్రులను నాలుగు జాతు లేర్పడెను. హిమాచలపర్వతమునకు దక్షిణమున యుష్పనీటి సముద్రమున కుత్తరముననున్న భూమికి భరతఖండమని పేరు. దీనికి పుణ్యభూమియని పేరు. కావున దేవతలు తామిందు పుట్టవలెనని కోరుచుందురట. ఇది కర్మభూమి యగుటచే పుణ్యమును చేసి సులభముగా మోక్షమును సాధింపవచ్చునని చెప్పదురు. పాపమును చేసినవా రథోలోకములను పొందుదురని వేరుగ చెప్పవలసిన యవసరములేదు. సమస్తజనులునుపైని చెప్పబడిన ప్రజాపతుల సంతతి వారగుట స్ఫురించుచున్నను వారి వారి వృత్తులవలనను తినుపదార్థముల వలనను, అభ్యాసముల వలనను, వివాహోదులవలనను, జనులు పలు తెగలుగ క్రమక్రమముగా యేర్పడినట్లు కనబడుచున్నది. తరువాత నా చతుర్ముఖుడు పశు, పక్షి, కీటకాదులను స్థావరములైన వృక్షలతా గుల్మాదులను సృజించెను.

విష్ణుభక్తుల లక్షణము

ఒక దినమున శ్రీహరితో సంభాషించుచుండఁగా బ్రహ్మ విష్ణుభక్తులను పోల్చుట యెట్లని యడుగఁగా నాయన చెప్పినది వినుమని పార్వతితో నీశ్వరుఁ డిట్లుచెప్ప నారంభించెను. కలియ గమనఁడు సమస్తజనులు పాపము హెచ్చుగాఁ జేయుదురు. వేదమునందు చెప్పిన శర్మలుచేయుట మానుదురు. దేమ

తలను పూజించుట, స్తుతించుట, వేదములను పఠించుట మొదలగు సర్వకర్మలను విడిచి డంబాచారము చేయుదురు. అందువలన కొందఱు దరిద్రులగుదురు. మఱికొందఱు స్వల్పకాలమే జీవించుదురు. మిగిలినవారు పలువిధములగు పాపములు చేయుటంజేసి దుఃఖములను పొంది నశించుదురు. దుఃఖపరంపరలచేత పుణ్యముచేయుటకు వారి కనకాశముండదు. పాపమునందు బుద్ధి వ్యాపించుటచే నదివఱకు చేసిన పుణ్యము నశించును. హరికథ వేదకర్మములను పఠింపజేయుదురు. బ్రాహ్మణులు వేదనిండచేసి, నాస్తికులగుదురు. బుద్ధిమంతులు మాత్రము జ్ఞానలభమును పొంది మోక్షము నొందుదురు. దేనిని స్మరించుట వలనగాని, వినుటవలనగాని సమస్తపాపములు నశించునో యట్టి శ్రీహరినామమును సర్వదా మనస్సున భ్యానించుచుండువారే విష్ణుభక్తులు. వారేవైష్ణవు లనిపించుకొందురు. వారు శ్రీహరి గుణానుభవము చేయుచుండుదురు. అనగా వారు, కామ, క్రోధ, లోభ, మోహ, మదమాత్సర్యములు లేనివారై యసత్యమును విడిచి సత్యమునే పలుకుచు మాతాపితృలయందు, భక్తిగలిగి, బంధువులను, ఆశ్రితులను పోషించుదురు. హరిహర బ్రహ్మలయందు సమభావముకలిగి, యతిధులను, బ్రాహ్మణులను, పూజించువారును, సమస్త జీవులయందు దయగలవారును పరశ్రీలను తల్లివలె చూచువారును తులసి పూసలుగాని, రుద్రాక్షలుగాని కంఠమున ధరించువారును, దేవాలయములు మంటపములు కట్టించియుండు భోగరాగాదులుచేయించువారును, అనాథలైన అనగా దిక్కులేని రోగులకు నౌషధము లిప్పించిబాగుచేయించువారును నూతులు చెఱువులు త్రవ్వించు

వారును, తమకంటె పెద్దలను మన్నించువారును, బీదలను సంతరించువారును, ప్రాణహాని చేయనివారును, విష్ణుభక్తులని తెలిసికొనుము. వారిని కలియుగము బాధించదు. వారిని పాపములంటవని బ్రహ్మతో శ్రీహరిచెప్పెనని శివుడుపార్వతితో చెప్పగా విని పార్వతి శివుని జూచి,

గంగాహాత్యము.

గంగ పరమపావన యైనదని వినుచున్నాను. దాని మహిమ సెలవిండని యడుగఁగా నీశ్వరుఁడిట్లు చెప్పుచున్నాఁడు. గంగ యనిపేరు ముమ్మారు స్మరించినమాత్రము ననే సమస్త పాపములను నశింపజేసికొని జనులు స్వర్గమును పొందుదురు. ఆ గంగ మహిమ చెప్ప నెవరితరము. అయినను నేను క్లుప్తముగా చెప్పెదను. అంత్యకాలమున (అనగా ప్రాణము పోవు నప్పుడైనను) గంగను శ్రీహరిని స్మరించువారు నైకులమును పొందుదురు. అది వఱకు అభ్యాసమున్న వారికి గాని యానామములా సమయమునకు మనస్సునందు స్ఫురించుట దుర్లభవము. గయ, ప్రయాగ గొప్ప పుణ్యతీర్థములు. ప్రమాదము చేతనైనను మానవులుగాని యితర జీవులుగాని గంగలోఁబడిచచ్చిన తప్పక స్వర్గమును బొంది యందలి భోగము లనుభవించుదురు. ఇందుకు దృష్టాంతముగా ననేక కథలున్నవి వినుము.

పీఠభద్ర సోమభద్రుల చరిత్రము.

పూర్వము జంబూద్వీపమున మనోభద్రుఁడను నొక చక్రవర్తి పాలించుచుండెను. అతఁడు దిగ్విజయముచేసి శత్రు

పుల నందఱిని జయించి తన మంత్రులనుజూచి తనకొమాళ్ళ
యిన వీరభద్ర, సోమభద్రులకు రాజ్యము భాగించియిచ్చెద
నని చెప్పగా వారందుల కంగీకరించినందున మంచిరోజున
పట్టాభిషేకము చేయ నిశ్చయించెను. జంబూద్వీపమును
రెండు భాగములుగాచేసి వారికి పట్టముగట్టెను. ఆ రోజున
సభలో తండ్రి కొమరులు తమ మంత్రివర్గము మొదలగు పరి
వారముతో కూర్చునియుండగా రెండు రాబందులచ్చటికి
యెందుండియో హఠాత్తుగా వచ్చి వ్రాలెను. వానిలోనొకటి
పురుషపక్షి, రెండవది స్త్రీ పక్షి. అవి సభలోనికివచ్చికూర్చుం
డుటకు అందఱును ఆశ్చర్యము పొందిరి. మనోభద్రుడు
వానిని జూచి యిట్లనెను. “మీరు యెందుండి వచ్చి
తిరి ? ఏ కారణముచేత వచ్చితిరి ? పక్షిలు భయము
గల జంతువులుగదా ? సభలో కూర్చుండుటకు మీ
రెట్లు సాహసించితిరి ? “అని అడుగఁగా ఆ పక్షిల్లిట్లు
చెప్ప నారంభించెను. “ఓరాజేంద్రా ! మేము నీకొమరులజూడ
వచ్చితిమి. పూర్వము మేమందరము నొక్క నరక కూప
ములో బాధలు పడుచుండువారము. ఆ పరిచయముచే
నిప్పుడు వీరిని జూడవచ్చితిమి. మీరు బహుపుణ్యము చేయుట
వలన వారిపాపము నశింపజేసికొని యీ గొప్పజన్మమును
పొందితిరి. పూర్వజన్మమందు వీరు సత్యకేతుఁడను రాజకుమారులు.
పరసగరులని వీరికిపేరు. వీరు బహుపాపములు చేసి
యుండిరి. అందులో ముఖ్యమైనది బ్రాహ్మణుల సొమ్ము
నపహరించుట. అందువలన వారు నరకకూపములో వేయఁ
బడి యందు ఘోరమైన బాధలుపొందుచుండిరి. ఆ మాటలు

విని చక్రవర్తి వారితో “మీరెవరు ? పూర్వజన్మమున మీరేమిచేసి నరకమునఁబడి”రని యడుగఁగావారిట్లు చెప్పిరి.

ప్రమాదమునైన గంగలో పడి చచ్చుటవలన కలుగు ఫలము.

సర్వేశ్వరశర్మ- మంజుకళా చరిత్రములు.

పూర్వజన్మమున నేను సోరాష్ట్రదేశమున సర్వేశ్వర శర్మయను బ్రాహ్మణుఁడను. నేను వేదములు, శాస్త్రములు చదివి యుంటిని. ఈమె నాభార్యగాయుండెను. అప్పు డీమె పేరు మంజుకళ. మేము విద్యచేతను ధనముచేతను మదించి యుండుటచే నాతల్లిదండ్రులను సేవింపలేదు. ఏలననఁగా మాతండ్రి మిక్కిలిమూర్ఖుడై యుండి దొంగతనముచేసిజీవించు చుండెను. ఆ పని చేయవద్దని యెన్నివిధముల బోధించినను విననందున వానిని మేము సేవించలేదు. తల్లికూడ ఆయనతో నుండుటచే ఆమెనుకూడ మేము సేవించలేదు. ఇట్లుకొంత కాలమైన పిమ్మట మేమిరువురము నేక సమయమందే మృతి నొందితిమి. అప్పుడు యముని దూతలువచ్చి మమ్ముల పాశములచే బంధించి యనేక విధముల త్రోవలో బాధింపుచు యమునియెదుట బెట్టఁగా నా యమఁడు మాపాపపుణ్యముల చితా చూడుమని చిత్రగుప్తునితో చెప్పెను. అప్పు డతఁడు తల్లిదండ్రుల సేవచేయక బహుపాపులైరని మనవిచేయగా పరస్పరములతో మమ్మును నరక కూపమున వేసి బాధింపునని యమధర్మరాజాజ్ఞ యొసంగెను. మేము నలువురముం దనేక వేల సంవత్సరములు మిగుల బాధల నొందితిమి. తరువాత మేము దంపతుల మిద్దఱము రాబందులమై జన్మించి కుళ్ళిన శవములను దిని బ్రదుకుచున్నాము. ఈ పరస్పరములు

మిడుతలై జన్మించిరి. ఒకరోజునవీరు గంగానదీతీరమున నెగురుచుండగా గొప్ప వాయువు వీచినందున గంగలో పడి మృతినొందిరి. అప్పుడు వారిజీవులను విమానముపై కూర్చుండఁ జేసి వైకుంఠమునకు తీసికొని పోయిరి. అందు వీరు చాల కాలము సుఖమునుభవించి శ్రీమహావిష్ణువునాజ్ఞ వలననీకు కుమారులై జన్మించిరి. ఇందుకొంతకాలము సుఖముగారాజ్యసుఖములనుభవించి తిరిగి వైకుంఠమునకు పోదురు. ఈ సంగతి విని రాజు నమ్ముటకు వీలులేదనఁగా ఆకాశమునుండి “నిజమే నిజమే” అని శబ్దము వినఁబడెను. అచ్చటి వారందఱును నమ్మిరి. గంగనుస్మరించుటవలన స్త్రీహత్య, శిశుహత్య, బ్రహ్మహత్యాది పాపములు, నశించుటకు సందేహములేదు. తల్లిదండ్రులను సేవింపకపోవుటచే మాకీపాప మెంతకును విముక్తి కాకున్నది. తల్లిదండ్రులకన్న వేరుదైవము లేదు. అని చెప్పుచుండఁగా నాపక్షులు మృతినొందెను. విష్ణుదూతలు విమానముపై వానిని కూర్చుండఁబెట్టుకొని వైకుంఠమునకు దీసికొని పోయిరి.

మరణకాలమున గంగాపాన ఫలము

కాలకల్కుడు తరించిన కథ

పూర్వము త్రేతాయుగమునందు మధురాపట్టణములో ఒక బ్రాహ్మణుఁడుండెను. అతనిపేరు సోమ శేఖరశర్మ. అతఁడు వేదవేదాంగాది విద్యలునేర్చి సత్యశీలుఁడు. దయామయుఁడు నశ్రద్ధనుఁడునై యుండెను. అతనికి సత్యశీలయు, పతివ్రతయు శత్రులమునందు జన్మించినదియునైన విశాలాక్షి యను పేరు

గల భార్యయుండెను. ఆ దంపతులు మిగుల ప్రశంసనీయమైన ప్రవర్తన గలవారై విష్ణుభక్తులై అతిథి, అభ్యాగతులను పూజించుచు చక్కగా కాలము గడపుచుండిరి. వారు మోక్షమును పొందఁగోరి గంగాయాత్రకు పోయి గంగలో స్నానముచేసి గంగను శ్రీహరిని పూజించి గంగను కలశములలో పట్టుకొని మార్గమున తిరిగి బోవుచుండిరి.

అప్పుడు పశ్చిమదేశస్థుడైన రత్నాకరుడను కోమటి వ్యాపారము నిమిత్తము కొన్ని దినములను పోసిన గోనెనంచులను యెడ్లపైని వేసికొని పోవుచుండఁగ అందులో నొక యెద్దుభారముచే నడువలేక వెనుకయుండుట చూచెను, ఖాని నొకర్థిలో నొకడైన కాలకల్పుడనువాడాయెద్దునుజూచి కోపించి తనచేతనున్న కఱ్ఱతో గట్టిగా కొట్టెను. అందువలన నావృషభము క్రిందపడి గింజుకొనగా, దానివీపున నున్నబరువు క్రిందబడెను. అంతటాయెద్దులేచి కోపముచే వానిని పొడువఁగా దానికొమ్ము వానిహృదయమున గుచ్చుకొని కాలకల్పుడు క్రిందపడి మూర్ఛనొంది రోజుచుండెను. అట్టి యవస్థలో తోవను బోవుచున్న సోమశేఖరశర్మ వానిని జూచి కనికరము కలిగి, వానిచెంఱకు పోయి తన యెద్దునున్న గంగలో కొంచెము వాని ముఖముపై జల్లి, మఱికొంత గంగ వాని నోటిలో పోసెను. తా నదివఱకు శ్రీవిష్ణువును పూజించి చెవియందు ధరించియున్న తులసిదళమును, వానిపై వేసి బ్రాహ్మణుడు తన త్రోవను బోయెను. అంతటకాలకల్పుడు మరణించెను. ఇట్లు బ్రాహ్మణుడు పత్నిసహితుడై కొంత దూరముపోగా మార్గములో కొందఱు భయంకరాకారము

గల భటులను జూచెను. వారిలో కొందఱు కాళ్ళు విరిగి చేతులు తెగి ముక్కులు చీల్చబడి రక్తము కారుచు జుట్టులు విరియ బోసికొని వికలాంగులై చేతులయందు చర్మముతో చేయబడిన త్రాళ్ళు పలువిధములగు ఆయుధములు పట్టుకొని కొట్టుచుండుట జూచి భయపడి మీ రెవరని వారి నడుగఁగా వానితో వారిట్లు చెప్పిరి. “అయ్యా! మేము యముని దూతలము. ఘోరపాపములు చేసి తుదకు నెద్దును కొట్టి, దాని కొమ్ముహృదయమున తగులుటచే చచ్చిన కాలకల్పుని దెమ్మని యముని యాజ్ఞపొంది వానిని యీ సాశములతో బంధించి తీసికొనిపోవు సమయమున విష్ణుదూతలు మా కడ్డముగా వచ్చి వానిని విడువుమని మమ్మునడిగిరి. అందుకు మేము వారితో నిట్లంటిమి. “అయ్యా! వీఁడు మహాపాపి, వీనిని దెమ్మని మా ప్రభువైన ధర్మని యాజ్ఞవలన మేము వచ్చి వీనిని గట్టి తీసికొనిపోవుచున్నాము.

విష్ణుదూతలు:—వీఁడేమి పాపము లొనర్చెను ?

యమదూతలు:—అయ్యా! వీఁడనేకపాపములుచేసెను. వానిని మేమెంత చెప్పఁగలము.

విష్ణుదూతలు:—చెప్పలేకున్న వీని నెట్లు తీసికొనిపోఁగలరు ? మేము విడువమే !

యమదూతలు:—విడువరా ! అయిన వినుండు. వీఁడనేక జీవహింసలు చేసెను.

విదూతలు:—ఏమీ ! అది పాపమా ? బ్రహ్మ సమస్త మును మనుష్యుల యుపయోగముకొఱకేగదా పుట్టించెను.

య-దూ:—ఔను. వానివల్లను మనకు లభించు పదార్థముల నుపయోగించుకొనవచ్చును. కాని, వానిని బలవంతముగా జంపి తినవచ్చునా? బ్రహ్మయొక్క యభిప్రాయమది కాదు. మనకు మనప్రాణమునందెంతప్రీతియో చీమకుకూడ నట్లేకదా?

య-దూ:—ఔను, సరిగా చెప్పితిరి. వీడు మఱి యేమిచేసెను?

య-దూ:—పరధనమును, పరస్త్రిల నపహరించెను.

వి-దూ:—ఏమీ! లోకమున జనులందఱును చేయు పనులే అవి. అందు తప్పేమి?

య-దూ:—జనులు తాము కష్టపడి పనిచేసి ధనమును సంపాదింపవలెను. కాని దొంగతనముచేసి కాదుగదా! వీడు సంపాదించినది చోరవృత్తిచేతనే. లోకమున స్త్రీలను వారి తల్లిదండ్రులు తగిన వరునికిచ్చి వివాహము చేయఁగా వారి భర్తలు వారిని తీసికొని పోవుచున్నారు. కాని వీడు బలవంతముగా ననేక స్త్రీలను భంగపఱచెను. అది పాపముకాదా?

వి-దూ:—సరే. ఇంతేనా మఱియేమైనా చేసెనా!

య-దూ:—ఇంతేకాదు, అనేక పాపములు చేసెను. స్త్రీలను చంపుట, పిల్లలను, బ్రాహ్మణులను చంపుట, ఇండ్లు కాల్చుట మొదలగు క్రూరకృత్యములు యెన్నోచేసెను.

వి-దూ:—పుణ్యకార్యము లేమైన చేసెనా?

య-దూ:—యేమియు చేయలేదు. పుణ్యమున్న మాటయే వాడు చెవిని విని యెఱుగఁడు.

విదూ :— బాగుగ నాలోచింపుడు. ఏడు చనిపోవు చుండగా నొక బ్రాహ్మణుడు వీనినోట గంగపోసి, శరీరమున తులసితో గంగచల్లి తులసి వానిపై నవేసి నారాయణుని పేరు వాడు వినునట్లు పలుకలేదా? అదే వాడుచేసిన పుణ్యము. అందుకు మాప్రభువైన విష్ణువు సంతసించి నిమానముపై వీనిని తీసికొని వైకుంఠమునకు తేమ్మనెను. వీనిని విడువఁడు.

య-దూ :— మే మెట్లు విడుతుము? మా ప్రభువైన ధర్ముడు వీనిని కట్టి కొట్టి బాధింపుచు తన యెదుట బెట్టు మనెను. వారి సెలవు సతికమింపఁగలమా? మీ ప్రభువు మీ కెంతో, మా ప్రభువు మా కంతకాదా?

విదూ :— మీరు విడువనియెడల మేము మిమ్ములను కొట్టి వానిని విడిపించి తీసికొని పోయెదము.

అని వారు మాపై బడి మాతో యుద్ధము చేయఁగా మాలో కొందఱు చచ్చిరి. మిగిలినవారము వారిచే దెబ్బలు తిని చాలలేక యిట్లు పారిపోవుచున్నామని సోమశేఖరశర్మతో చెప్పి పోయిరి. వారి మాటలువిని సోమశేఖరశర్మ గంగయొక్క మాహాత్మ్యము ప్రత్యక్షముగా చూచినవాడై మోక్షమును పొందదలచి గంగాతీరమున నిరముగా వసింపగోరి తన స్వదేశమును, గృహమును విడిచి కుటుంబముతో గంగాతీరమున జన్మాంతమువఱకు నివసించి నిత్యము గంగలో స్నానము చేయుచు ప్రార్థించుచుండి మోక్షము నొందెనట. వింటివా పార్వతీ! గంగ మహిమ.

పద్మగంధి చరిత్రము

ఎముకలు గంగలో పడుటవలన కలుగు ఫలము.

ఆ కథవిని సార్వతి మిగుల సంతోషించి, స్వామీ ! గంగాదేవి మహిమ విన్నకొలదియు వినుటకే మనస్సునం దుత్సాహము కలుగుచున్నది. దాని విశేషము మఱి యేమైనను వినఁగోతెదను. సెలవిచ్చి నా జన్మ పాపము చేయుడనఁగా నీశ్వరుఁ డిట్లనెను. గౌరీ ! వినుము. ఆ గంగయొక్క మహిమ అత్యద్భుతము. గంగతో విష్ణుపూజ చేయువారు సమస్త పాపములను పోగొట్టుకొని విష్ణువుతో సమాను లగుదురు. గంగలో స్నానముచేసి గంగాజలము పట్టుకొనివచ్చు యాత్రికులను సత్కరించువారు యజ్ఞఫలమును పొందుదురు. గంగా యాత్రికు పోవువారిని నద్దనువారు నూఱు జన్మములవఱకు నరక మచుభవింతురు. మరణకాలమున గంగామాహాత్యము విన్నను సమస్తపాపములు నశించి వైకుంఠమును పొందుదురు. ఏ మనుజుని గోఱుగాని, చర్మముగాని వెండ్రుకలు గాని గంగలో పడునో వాని సమస్తపాపములు నశించి, వాఁడు విష్ణులోకమును పొందును. ఎముకల్లు గంగలో పడుటవల్ల కలుగు ఫలము చెప్పెద వినుము. అవి గంగలో నున్నంత కాలమామనిషిగాని, జంతువుగాని స్వర్గాదిభోగము లనుభవించుచుండును. ఇందుకు తార్కాణముగా నొక కథ చెప్పెద వినుమని శివుఁడు సార్వతితో నిట్లనెను. “పూర్వము గంగా తీరమున గొప్ప విశాలమైన పటవృక్షముండెను. అందొక బ్రాహ్మణుని నొక క్షౌంఠ వాసము చేయుచుండెను. కొంతకాల

మట్లు జరుగఁగా నొకరాత్రి నాగసర్పమొకటి యాకోటరమున ప్రవేశించి యాబకమునుజంపి మాంసమంతయుదిని యెముకలను మాత్రము విడిచి పోయెను. పిమ్మట మఱికొంత కాలమునకు పెద్దగాలి వీచుటవలన నావృక్షము గంగలో పడెను. అప్పుడు దాని బొట్టలోనున్న కొంగయొక్క అసింజరము గంగలో పడెను. అందువలననే యాకొంగయొక్క సమస్త పాపములు నశించి యప్పరసయై యింద్రలోకమునుపొందెను. ఆమెమిక్కిలి చక్కనిదై త్రిభువనములను మోహించునంత లావణ్యము గలదై యుండెను. ఆమె శరీరము పద్మవర్ణము, పద్మవాసన కలిగియున్నందున నింద్రుఁడు దానికి పద్మగంధియని నామధేయ మొనర్చి, సర్వకాల సర్వావస్థలయందును నామె నెఱబాయక శరససల్లాపములొనర్చుచునుండి రంభ, యూర్వశి, మేఘ, తిలోత్తమ ఆదిగాగల యప్పరసలను, తన పట్టపురాణియైన శచీదేవిని మరచియుండెను. ఆ కొంగయొక్క అస్థులు గంగలోఁబడి యుండుటవలన దానికెంత స్వర్గసుఖము లభించెనో చూచితివా? అని శివుఁడు చెప్పగా విని పార్వతి యత్యాశ్చర్యము నొందెను.

గంగయొక్క పుట్టుక

మఱియొక రోజున పార్వతి యీశ్వరునిఁజూచి, నాథా! మీ రిదివఱకు చెప్పిన కథలనల్ల గంగ పరమపావనియనియు, మహాఘోర పాతకములను పోగొట్టి మానవులకే గాక యితర హీన జంతువులకు సైతము తాము పూర్వజన్మములయందు చేసిన సమస్త పాపములు నశించఁజేసి పుణ్యలోకము లిచ్చుననియు స్పష్టమగుచున్నది. అట్టి పవిత్రమైన గంగయొక్క

జన్మవృత్తాంతము వినవలెనని యున్నది. సెలవిచ్చి నన్ను కృతార్థురాలనుజేయఁ బ్రార్థించుచున్నాను. అట్టి మహత్తా సది కెట్లు కలిగెను. అని యడుగఁగా శ్రీ సదాశివుఁ డామెతో యిట్లు చెప్ప దొడంగెను. “ఓ సఖీ! వినుము. పూర్వము కృతయుగము నందీ గంగ శ్రీ మహావిష్ణువు యొక్క పాదకమలములనుండి పుట్టి నాగలోకమున ప్రవ హించుచుండెను. ఇందుండు దేవత లా తీర్థమున స్నాన పానాదులు చేయుచు ముసలి తనము, చావు లేక యారోగ్య భాగ్యము లనుభవించు చుండువారు. శ్రీ విష్ణుపాదమున బుట్టుట చేతనే దానికట్టి మహత్తు కలిగినది” అని చెప్పఁగా స్వర్గ మున ప్రవహించుచుండు గంగ భూలోకమున కెట్లు వచ్చి నదని పార్వతిప్రశ్నవేయఁగా నీశ్వరుఁడిట్లు చెప్పుచున్నాఁడు.

సగరుని యశ్వమేధము.

త్రేతాయుగమున నీ భరతవర్ష మును పాలించు చక్ర వర్తులలోనాఱుర్వురుబహుప్రసిద్ధి నొందిరి. వారిలో మొదటివాఁడు శ్రీ సత్యహరిశ్చంద్రుఁడు 2. శ్రీ నలమహారాజు. 3. పురుకు త్సుఁడు 4. పురూరవుఁడు 5. సగరుఁడు 6. కార్తవీర్యార్జునుఁడు. వీరందఱు నీ దేశమంతయునేకచ్ఛత్రాధిపత్యముగాఁ బాలించిరి. వారు బహుధర్మముగా ప్రజలను పాలించుచుండుటచే ధర్మము నాలుగుపాదములను క్రమముగా నడచుచుండెను. పంచభూత ములు (అనఁగా భూమి, ఆకాశము, అగ్ని, జలము, వాయువు) ఉత్పాతములను కలిగించకుండ క్రమప్రకారము సంచరించు చుండెను. వర్షము యుక్తకాలమున కురియుచుండెను. భూమి

యందు పాడిపంటలు సమృద్ధిగా నుండుటచే జనులితర
జంతువులుశరీరబలాయు రారోగ్యములు కలిగిరోగములు లేక
చిరకాలము జీవించుచుండిరి. కావుననే నారిసేరులిప్పటికిని
జనులు జ్ఞాపకముంచుకొని పొగడుచున్నారు. వారిలోనొకఁడైన
సగరమహాచక్రవర్తి యశ్వమేధయాగముచేయసమకట్టి తాను
యజ్ఞములందు విడిపింపవలసి పసువుగావేయ దలంచి గుఱ్ఱ
మును తన బిరుదాంకములతో విడచి దానివెంట కొండఱ
భటులను పంపెను. ఇట్లు యజ్ఞముచేయునపుడు ముందుగా
నశ్వమును విడుచువాడుక యేమనగా గుఱ్ఱమును స్వేచ్ఛగా
విడిచి పెట్టగానే యే రాజ్యములలో తిరుగునో నారాజులలో
నెవరైనను గుఱ్ఱమును విడిచిన రాజుకు లోబడియుండుట
కిష్టములేని యెడల దానినిపట్టి కట్టవలెను. అపుడు వారిసపు
రకుయధమగును. యందుగెలిచి అశ్వమును విడిపించుకొనిననే
తప్ప యజ్ఞము చేయకూడదు. అందునిమిత్తమే సగరచక్రవర్తి
యశ్వమునువిడచెను, గుఱ్ఱము హఠాత్తుగా సుప్తశ్వమయ్యెను.
దానివెంటఁబోయిన భటులువచ్చి యీ సంగతి తెలియఁజేయ
చక్రవర్తి తనకొమాళ్ళ నఱువదివేలమందిని పిలిపించి వారితో
నిట్లనెను. “కుమారులారా! గుఱ్ఱము కానరానట్లు, యజ్ఞము
విఘ్నమగును కావున మీరంఱునుపోయి నెడకి స్వర్గ, మర్త్య
పాతాళములలో నెందున్నను దానిని తీసుకొని రావలెను.
అనఁగా విని వారు బయలుదేరి భూలోకమంతటను నెడకి
యశ్వము కానరానందున స్వర్గముసకుఁబోయి యందును లేనం
దున పాతాళమున జూడనెంచి భూమిని త్రవ్వి త్రోవఁజేసికొని
పోయి యచ్చట తపస్సుచేసుకొనుచున్నయొకఁఁబుషిని, వానిదరిని.

మేయుచున్నయశ్వమునుజూచిరి. ఆఋషి పేరు కపిలమహాముని. ఆయన గుఱ్ఱమును దొంగిలించెననియు, ఆయననునడిగి దానిని తీసుకొని పోవలెనని యెంచి, ఆయనను అడుగఁగా సమాధిలో నుండుటచే మాటాడడయ్యె! అది జూచి చప్పట్లు చరిచి, కేకలు వేయఁగా ఋషి సమాధిచాలించి కండ్లుతెరిచి కోపముతో చూడఁగా, వాని కోపాగ్నివల్ల వారందఱును నేకకాలమున భస్మమైరి. గుఱ్ఱమును వెదుకఁబోయిన తన కుమారులెంత కాలమైనను తిరిగిరాకుండుటకు నాశ్చర్యమునొంది వారేమైరో యను విచారముతో తన మనుమఁడైన, యంశుమంతుని రావించి సగరుఁడిట్లుచెప్పెను. “బాబు! నీ పినతండ్రులు లశ్వమును వెదకఁబోయి చాలకాలమయ్యెను. ఇంకనురా లేదు. ఏమురో తెలియదు. కావున నీవు బోయి మీ పినతండ్రులను గుఱ్ఱమును వెదకి తోడుకొనిరమ్మనఁగా, నా యవకుండు తగిన సన్నాహముతో బయలుదేరి వెళ్ళి ముల్లోకములను వెదుకఁగా, పాతాళమున, ఋషిని, వానిప్రక్కనున్న యశ్వమును జూచి సంతసించి, యామునిని ప్రార్థించి, వాని యనుగ్రహమును బొంది గుఱ్ఱము నిమ్మని యడుగఁగా, ప్రసన్నుడైన యా ఋషియాతనితో నిట్లనియె. “ఓవత్సా! నీవు బాలుఁడవయ్యును, బుద్ధిమంతుఁడవు. నీ శాంతమునకు వియనమునకు మెచ్చితిని. ఈ గుఱ్ఱము నాదికాదు. ఇచ్చోటికెట్లు వచ్చినదో నాకు తెలియదు. నీదైన దానిని తీసికొని పోవచ్చును. నీపినతండ్రులైన వీరు బహు ధూర్తులు. నా తపోభంగము కావించి నాకోపాగ్నిచేత భస్మమైరి. వీరికి పుత్రుగఱులు లేవు. అనవినియంశుమంతుండు, మిక్కిలిఋషి మునినిస్తోత్రములు

చేసి, యిట్లు మనవిచేసెను. “స్వామీ ! వారు చేసిన తప్పు ఊమించి వారికి, ఉత్తమలోకములు కలుగునట్లు లనుగ్రహింపుడు. అని ప్రార్థించగా” మందాకినీ జలంబుల వారి భస్మ రాసులను దడిపిన, వారు స్వర్గస్థు లగుదురనెను. ఆ మాటలకు నతఁడుసంతోషించి, యాముషియొద్ద సెలవుదీసికొని గుఱమును దోడుకొని యింటికిఁబోయి, తాతకొప్పగించి జరిగిన వృత్తాంతమంతయు మనవిచేసెను. అది విని సగరుఁడు చింతాకాంతుఁడై తనయులకొఱకు మిగుల దుఃఖించి చేయునది లేక వారి యవివేకతయే వారి నట్లు చేసెనని యూరడిల్లెను. పిమ్మట నశ్వమేధ యాగమును చేసి విశేష దానములు, ధర్మములు చేసి, దానిని సమాప్తి నొందించెను. ఆ వెనక మందాకినీ జలంబునుదెచ్చి, కొమరులకు పుణ్యలోకము కలిగింపవలెనని యెంచి, మనుమనికి రాజ్యమిచ్చి బ్రహ్మను ప్రార్థించుటకై తపస్సుచేయఁబోయెను. కాని యాపని నెరవేర్చలేకమరణించెను. పిమ్మట నంశుమఁతుఁడును, సతని కుమారుఁడగు దిలీపుఁడును తమజీవితకాలమంతయు నందుకొఱకే తపస్సు చేసిరి. కాని వారికోరిక నెరవేరదయ్యెను.

గంగ భూలోకమునకు దిగుట

దిలీపుని కుమారుఁడైన భగీరథుఁడుకూడ తండ్రిమరణించిన పిమ్మట గంగను తెచ్చుటకై గొప్పతపస్సు చేసెను. అందుకు బ్రహ్మ తృప్తి పొంది వానికి ప్రత్యక్షమై వరమడుగు మనఁగా నతఁడాయనకు ప్రదక్షిణ నమస్కారములు చేసి హస్తోత్తమము చేసియిట్లు ప్రార్థించెను. “ఓచతుర్ముఖుఁడా

మాముత్తాతలు కపిల మహర్షి శాపమువల్లభస్మమైరి. వారి భస్మరాసులు మందా కీసీ జలంబుల దడిపినగాని వారికి పుణ్య లోకములు కలుగవట. కావున యానదినననుగ్రహింపవలయు ననఁగా బ్రహ్మ సంతసించి యిట్లు చెప్పెను. ఓ భగీరథా! నీ తపంబునకు మెచ్చితిని. ఆనదినీ నీ వెంట బంపెదను. కాని స్వర్గమునుండి భూమిపై పడునప్పుడు భూమిచిల్లులుపడును. అందువల్ల న నేకులు నశింతురు. జంతువృక్ష సముదాయమునకు కూడ బాధ కలుగును. కావున దానిని తనశిరస్సున పొందునట్లు శ్రీసదాశివుని ప్రార్థింపుము. ఆ య న త ప్ప మఱివేరు సమర్థులులేరు. పొమ్ము. అ న ఁ గా విని భగీరథుఁ డీశ్వరునిగూర్చి చాలకాలము తపముచేయఁగా నాయనకరుణించి భగీరథునికి ప్రత్యక్షమై గంగను తన జడల యందు ధరించుట కంగీకరించెను. అంతట మందాకీసీ జలము కైలాసముపై నున్న ఈశ్వరుని తలయందు పడుట కారంభించెను. అందుండే యాయనవిడువఁగా భూమియందు బడి భగీరథుఁడు ముందు నడువఁగా నతనివెనుక పోవుచుం డెను. అట్లు పోవుచున్న గంగను జహ్నుమహాముని పానము చేయుచుండెను. అందువల్ల దానిప్రవాహము తనవెనుక రాకుండుటచే వెనుకకు బోయిచూచి యామునిని స్తోత్రముచేసి ప్రసన్నునిచేసి కొనఁగా నాతడు దానిని విడచెను. ఇంతప్రయాసపడి భగీరథుఁడా నదీజలముతో పాతాళముననున్న భస్మరాసులను తడువఁగా వానిపితృలు స్వర్గమును బొందరి. ఇట్లులా నది స్వర్గమున మందానికి యనుజేరున, భూలోకమున గంగ యనియు పాతాళమున భోగవతియనియు నామములతో ప్రవహ

హించుచున్నది. భగీరథునివల్ల తేబడ్డది గనుక భాగీరథియనియు బహునివల్ల విచురబడ్డది కావున జాహ్నువి యనియుదానికి పేర్లు గలవు. మఱియొక నది యిట్టిది లేదు. ఇదియు సముద్రమున బడుచున్నది. సగరుని కొమార్తెచేత్రవ్యబడ్డది కాఁబట్టి సాగరమని సముద్రమునకు పేరు కలిగినది. ముల్లోకముల పారుచుండుటచే గంగకు “త్రిపథగ” అని పేరు.

నీతి:—చూచితివా యెంత అసాధ్యమైన పని సాధింపబడినదో! పూనికతో విడువక ప్రయత్నించినచో. సన్ని కార్యములిట్లే నెరవేరును. కొన్ని పనులు నెరవేరుటకితరుల సహాయమావశ్యకము.

గంగా యాత్రకు పోయెదనన్న కలుగుఫలము

పూర్వము త్రేతాయుగాంతమున సత్యధర్ముడను చక్రవర్తియుండెను. ఆయన రాజ్యమును అందలి ప్రజలను బహున్యాయముగా పాలించుచుండెను. ఆయన భార్యపేరు విజయ. ఆమె మిక్కిలి పతివ్రత. వారు అన్యోన్యప్రీతి కలిగి చాల కాలము రాజ్యముచేసి, ఉభయములు ఒక్కదినముననే పనిపోగా యమదూతలు వచ్చి, వారిని కట్టి యమునియెదుటకు తీసికొనిపోగా, ఆయన వారిని జూచి, చిత్రగుప్తుని బిలిచి వారి పాప పుణ్యములను చెప్పమనెను. అప్పుడు వారు చిహ్నము తీసి చూచి, ధర్మబునితో నిట్లు నిన్నవించిరి. “ఓ ధర్మరాజా! వీరు బహు పుణ్యములుచేసిరి. అ మేననగా, యజ్ఞములు, యాగములు అనేకము చేయుటయేగాక, అన్నసత్రములు వేసియు విఘ్న ఘాటించియు, బీదలను సంరక్షించియు విశేషపుణ్యము

సంపాదించిరి. కాని ఒక్క పాపకార్యమువల్లనే అవి యన్నియు
వృథా యయ్యెను. అది యేదన, అడవిలో పులిభయమువల్ల
నొక లేడి యితని సభ జూచ్చి శరణుపొందగా దానిని చంపెను.
ఇంతే ఈయన చేసినపాపము మఱి యేమియు లేదు. అది విని
యముడు ఇట్లనెను. సరే, మృగము పులికి భయపడి తన
ప్రాణరక్షణ నిమిత్తము తన పట్టణమునకువచ్చి శరణుచొరగా
దానిని అజ్ఞానముచేత రాజు చంపెను. ఇది అన్ని పాపముల
కన్నను అధికము. ఆ మృగము దేహముమీద నెన్ని రోమము
లుండెనో అన్నివేల యుగములు, ఇతడు సరకబాధ లనుభ
వించుచుండవలెను. శరణుజొచ్చినవానిని రక్షించువారు ప్రాణ
దానము చేసినట్లగును. కాబట్టి వాడు బ్రహ్మ హత్యాది.
పాపములు చేసినను, వానిని నశింపజేసికొని దేహాంతమందు
విష్ణులోకమును పొందును. కావున వీరిని అసిపత్రసరకములో
వేయఁడని యముడు దూతల కాజయిచ్చెను. దూత లా
ప్రకారమే చేసిరి. అచ్చట వారు నూరుకోట్ల యుగములు
బాధలుపడుచుండిరి. పిమ్మట వారిని పెద్దపులి చంపి తినెను.
తరువాత వారు మగకప్ప ఆడుకప్పయై పుట్టి పురుగులను తిను
చుండిరి. వారికి పూర్వజన్మజ్ఞానముండెను. అవియున్నత్రోవను
కొందఱు గంగయాత్రకు బోవుచు గంగను స్మరించుట విని
మగకప్ప ఆడుకప్పతో యిట్లనెను. ఓ సఖ! నేను పూర్వజన్మ
మందు రాజునై యుండి శరణుజొచ్చిన లేడిని జంపి సరక
ములోబడి ననేక బాధలుపొంది పెద్దపులిచే మ్రింగబడి తుదకు
మన కీ జన్మ లభించెను. ఈ బాధలు మఱి పడలేము.
మనము గంగకు బోయి అందులో ఘునిగి ప్రాణములు

విడుచుట మంచిదని తోచుచున్నది. అట్లయిన నైకుంఠమును పొందుదుము. అనఁగా ఆడుకప్ప విని ఆలాగే చేయుదము పదండి అనెను. ఇట్లు ఆలోచించి కప్పలు రెండును బయలుదేరి బోవుచు గంగను శ్రీమన్నారాయణుని స్మరించుచుండిరి. వానిని మ్రింగుటకు వాని వెనుక నొక నాగుసము బోవుచుండెను. అప్పుడాసము కప్పలను చూచి యిట్లనెను. “ఓ భేకములారా! నిలువుడు? నిలువుడు! నేను చాలకాలమునుండి ఆకలిచే బాధపడుచుండుటచే నడువజాలను. కావున మిమ్ములను పట్టుకొనఁజాలకున్నాను. దయచేసి నిలువుడు. మిమ్ములను దిని నాయాకలితీర్చుకొందును. అనఁగావిని కప్పలు భయపడి మఱి నడువఁజాలక నిలిచిపాముతో తమ పూర్వజన్మస్మృతాంత మంతయు చెప్పి, తాము గంగలోఁబడి ప్రాణత్యాగము చేయ బోవు చున్నామనియు, పుట్టుకతోనే చావు ఉన్నది, తప్ప దనియు చెప్పెను. జ్ఞానులు జీవులను హింససేయవు. అజ్ఞానులు జీవులనుహింసించివిష్ణుద్రోహులగుదురు. ఓసర్పరాజా! వినుము. ఈ సంసారము విష్ణుమయము. ఆయన అందఱిహృదయము లందు నివసించు చున్నాడు. జ్ఞానహుగలవారు శత్రుమిత్రులను భేదము పాటింపరు. అందఱిని సమానముగాఁజూతురు. ఆయనే మూఁడుగుణములచేతను, బ్రహ్మ, విష్ణు, మహేశ్వరులను, నామములతోపుట్టించుట, పెంచుట నశింపఁజేయుటయను మూఁడు పనులను చేయుచుండును. జంగమ స్థానరాత్రికమైన ప్రపంచమునందు అంతటను ఆయనే అన్నిరూపములతో వ్యాపించియున్నాడు. ధర్మాతులై నపండితులు పరులను హింసించుదురు. నరకబాధలను పొందరు. నీవుమమ్మును భక్షించినంత

మాత్రమున నీయాకలితీరునా? మేము గంగకుపోయి అందు మునిగి ప్రాణములను విడచి వైకుంఠమును బొందఁగోరు చున్నాము. కావున కరుణించి మమ్మును పోనిమ్ము. అనఁగా విని సర్పము వారితో నిట్లనెను. “ఓ భకములారా! మీరు చెప్పినవన్నియు వేదాంతవాక్యములు. అవి వినుటవల్ల నాయాకలి దీరునా? మీరు చెప్పిన ఆ సృష్టికర్తయే అందఱిని పుట్టిం చెను గదా? ఆయన కొన్ని జంతువులను మఱికొన్నిటికి ఆహారముగా యేల నియమించెను? మీయందు దయదలచి విడిచి పెట్టిన, నాకడుపెట్లు నిండును? ఆకలిబాధచే నే నిప్పుడే చని పోవుదును. కావున విడువననిచెప్పి ఆ కప్పలను బట్టిమింగెను. అప్పుడవి గంగను, శ్రీమన్నారాయణుని స్మరించుచు ప్రాణములను విడచెను. ఆ తత్క్షణమే ఇంద్రుఁడు వానినితన విమానమున కూర్చుండఁజెట్టుకొని, తన స్వర్గమునకు తీసికొనిపోయి తగిన మరియాదలు చేయుచు కొంతకాలమందుంచి పిమ్మట విమానములపై వారిని వైకుంఠమునకు పంపెనట. అచ్చట వారు సుఖము లనుభవించుచు కల్పాంతమువఱకు ఉండిరట. అని శివుఁడు చెప్పెను.

నీతి—గంగలోఁబడి ప్రాణములను విడువఁదలచి పోవుచు తోనలోబలనస్మరణము నొందినను వానికి యెంతమంచి గతి లభించినదో చూచితిరా?

గంగా యొక్క మహిమ

గంగాతీరమున తపస్సుచేయువారు మోక్షము నొందుదురు. ఈశ్వరుఁడు పార్వతిని జూచి వింటివా! భవానీ! గంగ

యొక్క మహిమ, ఎంతచెప్పినను తరుగదు. ఈ మహానది భరతవర్షమున నుండుటచేతనే దేవతలు, ఋషులు, మునులు, సైతము ఈ దేశమునందు జన్మింపవలె నని కోరుచుందురు. ఇది అంత పవిత్రమైనది. పూర్వము జంబూద్వీపమునందు తాళధ్వజ మను పట్టణమున విక్రముడను చక్రవర్తియుండెను. అతడు గొప్పవివేకమును కలిగి పండితుడై యుండెను. అతనికి పతివ్రతయు మిక్కిలి సౌందర్యము గలదియునై సహిరావతి యను భార్య యుండెను. ఆ దంపతులు మిగుల అనురాగము కలవారై దానధర్మములు చేయుచుండగా కొన్నాళ్ళకు వారి కొక్క కుమారుడు గలిగెను. వానికి మాధవుడని పేరు పెట్టిరి. ఆ పిల్లవాడు శుక్ల పక్షపు చంద్రునివలె క్రమక్రమముగ వృద్ధి నొంది, వేద వేదాంగ విద్యలును శాస్త్రములును అభ్యసించి ధనుర్విద్యాపారంగుడై యుండెను. ఒక నాడు ఆ విక్రమ మహారాజు మంత్రులను జూచి వారితో నాలోచించి కుమారునికి మంచి సునూహూర్త మందు పట్టాభిషేక మొనర్చెను. ఆ బాలుడును రాజ్యమును చక్కగ పాలించు చుండెను. ఆ మాధవ చక్రవర్తి ఒకరోజున ఉదయమునలేచి వేటకుఁబోయి అడవియందు అనేకకూరమ్మగములను వేటాడి రెండుజాములవేళ తన పట్టణమున జేరఁబోవుచో తనపురమందున్న సరోవరములో స్నానముచేసిస్వీకృతము పట్టుకు పోవుచున్న ఒక చక్కని స్త్రీని జూచిఆమెయొద్దఁ జేరి ఇట్లనెను. “ఓ నారీరత్నమా! నీ వెవరవు? ఇంతసుందరమయిన నిన్ను పుత్రికగాఁబడసిన భాగ్యవంతులెవరు? ఇట్టి జగన్మోహినివైన నిన్నుభార్యగ పొందు భాగ్యముఎవరికిలభిం

చెను. లానన్యవత్తివైన నీ వింత భారముగల నీశ్వరిందె
మోయుటయేమి ? కోమలమయిన నీ శరీరము నెండపాలు
చేయుచున్నావేమి ? ఇట్టి సుకుమార శరీరముగల నిన్నుగప్ప
పడి పనిచేయునట్లు లా విధి యేలచేసెను ? నీవు నన్నవరించిన
నీ పరిచర్యచేయుట కనేక దాస దాసీజనములుందురే ? నేను
నీ జంబూద్వీపము నేలు చక్రవర్తిని. జగత్ప్రసిద్ధుడైన శ్రీ
విక్రమమహారాజుగారి కుమారుడను. నాపేరు మాధవసిం
హుడు. నీవు నన్ను చెట్టబట్టుము. నీ రూపురేఖావిలాసము
లను చూచి నీయందు మరులుగొంటిని. అన్యకాంతలనొల్లను.
అనగా నా కాంతాతిలకమిట్లు తనలో నాలోచించెను. ఇతడు
రాచబిడ్డడు. పౌరుషముగలవాడు, నేడు విధివశమున నితని
యెదుటబడితిని. తప్పించుకొను వెరవు కాసరాకున్నది. ఇతడు
డిప్పుడు మోహపరవశుడై యున్నాడు. ఏమిప్రమాదము
రానున్నదో ! కాని దైవమే గలడు. అని బహిరంగముగా
యిట్లు చెప్పి నారంభించెను. “ఓ రాజశిఖామణీ ! వినుము.
నామాట లిదివఱకు నా భర్త వినియెఱుంగడు. నేను సత్కుల
మందుఁ బుట్టితిని. పతివ్రతను. నాతండ్రి క్షత్రియ వంశజు
డైన వీరబాహుడు. నాతల్లి పేరు సులక్షణి. నాభర్త పేరు సుబా
హువు. నాపేరు చంద్రకళయందురు. నే నింతవఱకు నా భర్తను
తప్ప నితరపురుషుల ముఖమును చూచియెఱుంగను. ఈ రోజున
నేను కులదేవతను పూజించు నిమిత్తము జలము తీసికొని
పోవుట కీ సరోవరమున స్నానము చేయవచ్చితిని. పాపపుణ్య
ములు చేసినవారే యనుభవింపవలెను. కాని యితరులు కాదు
గదా ! మీరు రాజులుకావున పితృసమానులు. ప్రజలమయిన

మేము మీకు బిడ్డలతో సమానము. మీవంశజులయిన రాజులందఱును పరస్మీలను తల్లివలె పాలించుచుండిరి. కనుక వారు కీర్తిపతిష్ఠలు సంపాదించిరి. వారికులమున బుట్టిన మీరు కులమునకు మచ్చ తేగూడదు గదా? పరస్మీనిచూచి నపుంస కునివలె నుండువాఁడు ఇహలోకమున కీర్తియు పరలోకమున వైకుంఠమును పొందును.

పరస్మీని యపేక్షించువారు స్వల్ప సుఖముకొఱకు నాసించి సర్వధర్మములను నశింపజేసికొని నరకకూపమునబడుదురు. కావున బుద్ధిమంతులైన మీరు పరస్మీల నపేక్షింపఁ గూడదు. ఇంతేకాక నేనొంటరిని. ఈ నిర్జనమైన ప్రదేశమున మీయెదుట బడితిని. మీరు మహావీరులు. మీరు నన్ను సాధింపవలెనన్న నేమిచేయఁగలను. ఈశరీరమురక్తము. మాంసము, చర్మము, ఎముకలతో నిర్మింపబడి మలమూత్రములతో నిండియున్నది. ఇందేమియున్నది. ఇదియు స్థిరమైనదికాదు. తీణభంగురము. ఇట్టి శరీరమునుజూచి అజ్ఞానులు మోహించి భ్రమలోఁబడి శాశ్వతమైన పరలోక సుఖమును గోలుపోయి చిరకాలమునరకబాధలను బొందుచుందురు. మీరు జ్ఞానులు గొప్ప బుద్ధికలవారు, కావున నే మనవిచేసిన సంగతులు హృదయమున నిల్చి పరస్మీవాంఛ విడువ్రుడు, “అనిచెప్పఁగా మాధవ సింహుఁడు కామజ్వర పీడితుండగుటచే ఆమెమాటలుచెవికెక్కి నొడువ తిరిగి ఆ కోమలాంగితో ఇట్లు చెప్పెను. “ఓ సుందరీ మణీ! నిన్ను చూచిన నిమిషము మొదలు మన్మథుఁడు నన్ను పీడించుచున్నాఁడు. వాని బాధనుండి నన్ను రక్షింపుము. నిన్ను శరణుజొచ్చి నీపాదములపైఁ బడుచున్నాను.

సీవు నన్ను నిరాశనొందించిన విషము మింగి ప్రాణపరిత్యాగము జేసెదను. ఆపాపము నిన్ను చుట్టుకొనును. యాపనము సీరమైనది కామగదా? వృద్ధావస్థలో నిన్ను చూచువా రెవరు? మంచుపడి పద్మములు నశించు కాలములో సదా వాని మధుసూనముచేయు తుమ్మెదకూడవానివై పుకుపోవునా? నీ నిష్కరవాక్యములవలన నాతాపము హెచ్చుచున్నది? నన్ను కరుణతో మోహనముద్రమునుండి దరి జేర్చుము” అని వేడుకొనఁగా ఆచంద్రకళ ఆ రాచకొమారుని మనోవైకల్యమును చూచి విచారించి సులోచన సంగతి మనస్సున స్ఫురింపఁగా ధైర్య మవలంబించి యామెను గుఱించి రాజుతో “ఓ రాజశేఖరా! వినుము. నీ విచారమును విగువుము. నీరూపలావణ్య విలాసములకుఁ దగినచిన్నది యొక తెయున్నది. నే ననఁగా నెంత? ముల్లోకములయందును అట్టిసుందరిలేదు. ఆమె తనకుతగిన వరుని గానక వివాహములేక యున్నది. మీకొఱకు ఈమధ్యనే యొకదూతికను పంపినది. ఆ దూతికీ పట్టణమునకు వచ్చి మిమ్ములను చూచి మీ గుణాతిశయములను విని నాతో చెప్పిపోయినది. అనఁగా విని రాజామెతో నిట్లు ప్రసంగించెను.

రాజు:—ఏమి చెప్పినది?

చంద్రకళ:—ఆమెనుగుఱించిమీతోమనవిచేయుమని.

రాజు:—ఆమె యెచ్చట నున్నది?

చంద్రకళ:—ఆమె పక్ష ద్వీపమున నున్నది.

రాజు:—ఎవరి కొమార్తె.

చంద్ర:—ఆ ద్వీపపు చక్రవర్తి కొమార్తె.

రాజు:—ఆమె పేరేమి? తల్లిదండ్రు లెవరు?

చంద్ర:—ఆమె పేరు సులోచన. తండ్రి గుణాకరుడూ తల్లి పేరు సుశీల.

రాజు:—వారుండు పట్టణమేది?

చంద్ర:—దీప్తిపురము, సముద్రపునుధ్య నున్న స్థల. ద్వీపమునడుమ నున్నది.

రాజు:—అయిన చాల అసాధ్యమే? అచటికిఁ బోవుట యెట్లు :

చంద్ర:—అసాధ్యమేమియు లేదు. మీ గుఱువుసాల యందు భద్రద్రాశ్వమున్నది. అది ఉచ్చైశ్చ శ్వవమునంశె చేజన్మించినది. అది ఒక్క నిమిషములో పదునాల్గు భువనములను తిరిగి రాగలదు. దానిమహిమ మీ కిదివఱకు తెలియన యనాదరణ చేయుచున్నారు. దానిపై నెక్కిబోనలె నన్నచోటికి నిమిషములో బోగలరు.

రాజు:—ఈ కార్యమునకు నాకచట సహాయముచేయు వారెవరు? నే నెట్లు ఆ చిన్నదానిని చూడగలను!

చంద్ర:—ఆ పురమున పుష్పము లమ్మునది యొకతె యున్నది. దానిపేరు గంధిని. దాని యింటికిబోయిన గామోద్వారా మీకార్యము చక్కఁగా నెరవేరును. ఆమె మిగుల చతురత గలది, నిమిషములో మీకు సందానము కాగలదు. సందేహింపకుడు,

రాజు:—ఆ రాచకన్య అంతచక్కనిదా?

చంద్ర:—సంశయమేమి? ఆమెవంటి సుందరి ముల్లో కములయందునులేదు, చక్కదనమునందేకాదు, విద్యాబుద్ధుల

యందును, సంగీత, సాహిత్యములయందును నామెతో సరియైన వారు లేరు. ఆమె పద్మినీజాతి స్త్రీ, ఆమెకు యెడమ తొడ యందు నూగింజవలె పువ్వుమచ్చయున్నది. ఆమెను జూచిన మీకే తెలియును. ఆమెకు వివాహము కాలేదు. మీరామెను పెండ్లియాడి మిక్కిలి సుఖింతురు. ఆలస్యముచేయక పొందు. ఈమాటలు విని మిగుల సంతోషించి రాజు తన నగరునకు వెళ్ళెను. చంద్రకళయు ఆతని బారినుండి తప్పించుకొని తన నిజ గృహమును చేరెను.

మాధవవర్మ భద్రాశ్వమితో మాట్లాడుట

పిమ్మట పార్వతి శివునిజూచి, స్వామీ! ఆ చంద్రకళ ఎంత నేర్పరి. మాధవసింహుని బారినుండి బాగుగ తప్పించుకొన్నదే! ఏమి ఆశ్చర్యము! తరువాత నా రాజేమిచేసెనో యనగా శ్రీసదాశివుడు చెప్పెదను వినుమని యిట్లనెను. “తన నగరు చేరినవెంటనే రాజశ్వశాలకుఁబోయి గుఱ్ఱము లన్నిటిని చూచి, యశ్వగర్హములారా! నాకొకగొప్పపని తటస్థించినది. నేను పక్షద్వీపమునకుఁ బోవలసి వచ్చినది. మీరు సముద్రము దాటి నన్నచ్చటికి తీసికొనిపోవలెను. ఆ పనిచేయ సమర్థతగలవా రెవరని యడుగఁగా, నాగుఱ్ఱములన్నియు నొకదానిముఖము మఱియొకటి చూచుకొనుచు నూరకుండెను. వానిలో నొక్కటి రాజుతో నిట్లు చెప్పెను. “రాజా! నేను మీ పని చేయఁగలను. నన్ను మీరింతవఱ కనాదరణచేయుచున్నారు. లాతి గుఱ్ఱములు తిని విడిచిన గడ్డి నాకు వేయుచున్నారు. ఉలవలు గాని, మినుములుగాని నే నిదివరకు రుచిచూచి యెఱుఁ

గను. నా శరీరము చుప్పుటలేదు. నన్నిట్టు లనాదరణచేయ చున్నారు. ప్రభు వాదరణ లేకున్న నెవరును పెద్దవ రనిపించుకొనరుగదా? నాయదృష్ట మిట్లున్నది. నేనేమి చేయ గలను. అనగా విని ఓ అశ్వరత్నమా తమింపుము. అది న అజ్ఞానమువలన కలగిన దోషము. జ్ఞానము, బుద్ధిమంతుల నిగురుకప్పిన నిప్పునలె నుందురు. వారిని పోల్చుట కష్టము నేటినుండి నీవె నా పట్టపుగుట్ట మగుము. అని చెప్పి దాని ముఖమున మకుటము కట్టెను.

మాధవవర్మ ప్లక్షదీపము చేరుట

తరువాత మాధవవర్మ మంచిరోజున బయలుదేరి ప్రచేస్తుడను పేరుగల సేవకుని, కావలసినంత ధనమును వెంట దీసికొని భద్రాశ్వము నెక్కంగా నాగుటము మిగుల సంతోష ముతో నాకాశమార్గమునసముద్రముదాటి ప్లక్షదీపముననున్న దీప్తిపురమునుజేరెను. గంధిని వాకిటదిగి యామెనుజూచి తనతో చంద్రకళ చెప్పిన వృత్తాంతమంతయు చెప్పగా నామె విని తనలో తా నిట్లునుకొనెను. ‘బ్రహ్మ యెంతనేర్పరి! వీరిద్దరిని యొకలాగున సృష్టించెను. అసులోచనకు తగినవరుడితడే. ఇతనికి తగిన భార్య ఆమెయే. ఆమె పూర్వజన్మమునందు మంచి తపస్సు చేసియుండిన నీ సుందరాంగు డామెకు లభించి యుండును. మించిన దాని కేమి చేయవచ్చును? ఆయినను చూతము అని రాజకుమారునిజూచి “రాజశేఖరా! దురదృష్టవంతుడవు. నీవు వృథాగా రాజ్యము, కోట, కేట, తలిదండ్రులను విడచి వచ్చితివి. ఈ రాక ఆయిదాగు నిజము. కిందట

తటస్థించిన నీ కోరిక తప్పక నెరవేరియుండును. ఇప్పుడు మించి నది. ఆ సులోచనకు నిన్ననే వివాహము నిశ్చయమైనది. కుశ ద్వీపపు చక్రవర్తి కుమారుడైన విద్యాధరునకు నామె నివ్వ నిశ్చయించిరి. ఆపెయు అతనిని వరించెను. ‘రేపే వివాహము’ అనిచెప్పగా విని మాధవవర్మ నిజాశాభంగమైనందుకు మూర్ఛ నొంది కొంతసేపటికి తెలివొంది లేచి యిట్లు విచారించెను. “ఓ పాపపుడై వమా! ఏల యిట్లుచేసితివి? నే నేమి పాపము చేసితివి? ఎవరి యాశ పడగొట్టితివి? నే నెవరికొఱకు నింత ప్రయాసపడి సముద్రముదాటివచ్చితిని? యామెను మఱియొకడు తీసుకొనిపోవుచున్నాడు. అది చూచుటకావచ్చితిని. అయ్యో విధి! ఎంతపాపము! ఏమిచేయుదును!” అని దుఃఖించి గంధిని చేతులు పట్టుకొని కొంత ధనము కొన్ని రత్నము లామె చేతులనిండ పోసి సంతోషము కలిగించి నన్ను రక్షింపుమని దీనతతో ప్రార్థించి యిట్లనెను. “ఓ మాలినీ! ఇచ్చట నీకంటె నాకు వేరు దిక్కు లేదు. నీవే నన్నుద్ధరింపవలెను. కావున నాయందు దయయుంచి దూతికవై పోయి నే నిచ్చు చీటి యెవరికి కనపర్చకుండ తీసికొనివెళ్ళి యామెకు రహస్యముగా నిచ్చి యామె నన్ను వరించునట్లుచేయుము. నీమేలు మరువను.” అని బ్రతిమాలెను.

గంధిని చీటి సులోచన కిచ్చుట.

ఆ మాటలు విని మనస్సు కరిగి గంధిని తనచేత నై నంతమట్టుకు ప్రయత్నింపవలెనని యెంచి తాను తయారు చేసిన పువ్వుల బంతులతో మాధవవర్మ యిచ్చిన చీటి

సులోచన కివ్వగా నామె పువ్వులు శిరస్సున ముడుచుకొని చీటి రహస్యముగా చదువుకొని తన ప్రియస్థాని పిలిచి రహస్యముగా నామెతో నిట్లనెను. “సఖీ! నీవు నాఁడు జంబూ ద్వీపమునకుబోయి చూచివచ్చిన మాధననర్తక యిచ్చుటికివచ్చి గంధిని యింట నున్నాఁడు. చంద్రకళతో నీవు చెప్పిన నా వృత్తాంతమంతయు నామెనలన తాను విని తల్లిదండ్రులను రాజ్యమును విడిచి, సముద్రము దాటి, చాల కష్టపడి నాయందలి మోహముచే వచ్చినాఁడు. ఇప్పుడేమి చేయుదుము. అని చలికత్తెతో నాలోచించి చీటివెనుక బవాబువ్రాసి గంధిని చేతికి రహస్యముగా యిచ్చి పంపెను. దానిని చదివి రాకుమారుఁడు సంతోషముగా నుండెను. అందు వ్రాయబడిన సంగతులేమనగా “రాజశిఖామణీ! మీరు నాయందలి ప్రేమచే చాల శ్రమపడి విచ్చేసితిరి. మీవంటి సుందరాకారులకు స్త్రీరత్నములు దొరకుట యసాధ్యమా? మీ రాక యాలస్య మగుటచే మా తండ్రిగారు నన్నిదవఱకే కుశద్వీపచక్రవర్తి కుమారుడైన విద్యాధరునకిచ్చి వివాహము రేపే చేయ నిశ్చయించిరి. తరుణము మించినది. నేనేమి చేయగలను. తండ్రిగారి మాట వినకున్న నపకీర్తిపాలగుదును. ఇంత శ్రమ పడి వచ్చిన మిమ్ము విడిచిన ద్రోహము చేసినదాన నగుదును. ఇందుకు నేనొక్క వెరవాలోచించితిని. అది యేమనగా రేపు రాత్రి నన్ను వివాహవేదికయొద్దకు తీసుకొనివచ్చునప్పుడు నా చేతులు మీదికియెత్తి నిలుచుందును. అప్పుడు మీరు నన్ను తీసుకొని వెళ్ళగలిగిన మీ పత్నినగుదును. ఇది నిశ్చయము. అట్లయిన నాకు నిండు యుండదు. మన కోరిక నెరవేరును.”

సులోచన మాధవవర్మను జూడఁబోవుట.

ఇట్లు చీటివాని పంపిన ప్రియసఖుని పిలచి యామెతో నిట్లనెను. “ఓసఖమణీ! నేను సంకేతమిచ్చి చీటివాని పంపితిని కాని నామన సూరడిల్లుటలేదు. ఏమిచేయుదును ? ఆయన దూరముననుండిన లేకపోవునుగాని సమీపమున నున్నారు. కావున జూడకుండ ఇంతసాహసముచేసి, నాతండ్రిగారు కోరి తెచ్చిన వానిని విడిచి, యితనిని వరించిన తుదకు మోసపోదు నేమో? ఇతఁడు సముద్రముదాటిగదా యిచ్చటికిరావలెను. ఎట్లు రాగలిగెను, ఓడలు లేవుగదా ? ఆకాశమారమునగదా రావలెను. మనుజుఁడెట్లు రాఁగలఁడు ? గంధర్వుఁడో యక్షుఁడో మారు పేరుతో వచ్చి యుండును. మనము పరిశోధించి చూడకుండ వివాహము చేసికొని మోసపోవుట మంచిది కాదనినాకు తోచుచున్నది. ఇందు కుపాయ మాలోచింపుము” అని చెప్పఁగా సామెతో చెలికత్తె యిట్లనెను, “ఓచెలీ! బాగుగ ఆలోచించితివి. ముందుగాఁ జూచుట మంచిదే. సముఖమున నున్న వారితో రాయబారమేమి ! నేటిరాత్రి వేకువజామున మనము కొలనికి స్నానము చేయఁబోవు మిషచే బోయి చూచివత్తము” అనఁగా సులోచన సరేయని బాగుగ నలంకరించుకొని పరుండెను. కాని నిదుర బట్టక విరహవేదన బడుచు నాటిరాత్రి గడపి వేకువనే కొండలు దానీజనంబులతో బయలుదేరి వారిని వలయా కృతిగ తనచుట్టు నుంచుకొని తాను వారి మధ్యమున నడచుచు గంధిని యింటికిబోయి తన రాకను రాజు కెఱిగింపు మనఁగా నామె యటులచేసెను. అప్పుడు వధూవరులు పరస్పరమును జూచుకొని కామశరీరపీడి

తులై హృదయానందము నొందిరి. ఆ సమయమున వారి సంతోషమును, ఆనోన్యానురాగములును, ఊహింపవలసినదే కాని చెప్పనలవికాదు, సిగ్గుచే వా రొకరితో నొకరు మాట్లాడ లేకున్నను, చూపులవలన వారి మనోభావములు తేటబడుచుండెను. మన్మథుడేమో యని యామె భ్రమ చెందెను. రతిదేవియని యాతఁడనుకొనెను. మాచెలి వ్రాసిన సాంకేతమును మీరుమరువకుడని స్మరించెన్చి యామెకను సంజ్ఞచే సెలవుతీసికొని చెలికత్తెలతోగలిసి యామె యంతఃపురమునకుఁబోయెను.

సులోచన మాధవవర్మ నొకరు తీసుకొనిపోవుట.

ఆ మరునాఁడు విద్యాధరుఁడు చాలఁగరివారముతో వివాహమునకు వచ్చెను. అనేక సామంతరాజులు, బంధువులు, స్నేహితులు కూడవివాహమును చూడవచ్చిరి. గొప్ప యుత్సవముజరుగుచుండెను. రాత్రి యెనిమిదిగంటలకు సుముహూర్తమగుటచే పెండ్లి కుమారుఁడు వివాహవేదికపై నుండెను. బ్రాహ్మణులు వృణ్యాహవాచనములు చేయుచుండిరి. ఆ సమయమునకు మాధవవర్మ విశేష నిద్రలోనుండెను. ఆ దినమున తాను రాత్రి తెలివిగా నుండనలెనని మధ్యాహ్నమున కొంత సేపువిశ్రమింతమని పరుండెను. కాని యెంతకును తెలివిరాకుండుట చూచి సులోచన చెప్పిన సాంకేతమునువినియున్న యతని నొకరువానిని నెంతలేపినను లేవనందున మిగుల యాలోచించి తానే గుఱ్ఱముపై యొక సమునకెగసి పై నుండికించివేదిక యున్నస్థలమును కనిపెట్టి, అచ్చట నిలుచుండి దేవుని పారిం

చుదానివలె చేతులు మీదికెత్తి ధ్యానించుచున్న సులోచన చేతులు పట్టి మీదికి లాగుకొని తన ముందు గుఱ్ఱముపై కూర్చుండబెట్టుకొని రెప్పపాటు కాలమున గగనమునకెగసి, యదృశ్యుడయ్యెను. మొదట తానుబయలుదేరునపుడుసాంకేత సమయముమించిన కార్యముచెడుననియు, తనయజమానుడు నిద్రమత్తుచే లేవకుండినను, తరువాత దుఃఖసాగరములో మునుగుననియు, తానైనను సమయముమించకుండపోయి యా స్త్రీని తీసికొనివచ్చి, తనయజమానుని కొప్పగించిన యాతడు సంతోషించి తన్నుమెచ్చుననియు నాపనికిపూనుకొన్న. పిమ్మట ద్రోహబుద్ధిగలవాడై యాస్త్రీనితానేయపహరింపవలెననియెంచి సముద్రమును దాటించి తీసికొని పొన్నుని యాభద్రాశ్వమున కాజ్ఞాపింపఁగా నది యట్లు చేసెను. పోగా పోగా వారారాత్రి తెల్లవారుజాము సరికి సముద్రముదాటి కొంతదూరమేగి యొక నిర్జన ప్రదేశముననున్న తోటలోదిగిరి. అచ్చట ప్రచేష్టుడు సులోచననుచూచికామోదైకముగలవాడై యిట్లనెను! “ఓసఖ నిన్ను ప్రేమించిన మాధవవర్మ నీవు చెప్పిన సాంకేత సమయ మునకుకాలనిద్రచేపరవశుడయి నీయొద్దకురా లేకపోయెను. నేను వాని నొకరును. నాపేరు ప్రచేష్టుడు. నిన్ను చాశ్రమపడితీసి కొని వచ్చితిని. నీకుప్రాప్తమున్నట్లు జరిగినది. బ్రహ్మాలలాటమునందు వ్రాసినవ్రాత తప్పింపవలెనన్న నెవరివశము! ఇప్పుడందు విషయమై విచారింప లాభములేదుగదా! నే నిప్పుడు మన్మథునిచే పడింకఁబడుచున్నాను. నన్ను నీవాదరింపవలెను. ఈ సమీపముననే కాంచన నగరమున్నది. దానిచుట్టు సముద్రమున్నది. అందు మనము నిర్విచారముగాను, నిర్భ్ర

యముగా నుండవచ్చును. నా యీకామాగ్ని నీయధరామృత మను వర్షముచే చల్లార్చుము. లేకున్న యీయగ్ని నా దేహమును దహించును. నా ప్రాణముచు రక్షించి పుణ్యమును బొందుము. లేకున్న నా ప్రాణహత్యచేసిని సాతకము నిన్ను పొందును. ఇచ్చట నెవరును లేరు; మన మింద్రము యశావన వంతులము, సమవస్కులము, కావున యాలస్యముచేయక రమ్మని పట్టుకొనఁబోగా, నామె కొంచెము తప్పించుకొని తనలో తా నిట్లు విలరించెను. “హాదై నమా ! సీమి యిట్లు విధించితివి ! తండ్రిమాట జవదాటినందుకు ఫలమా ఇది ! ఏమి చేయుదును ! నాప్రాణము లై నను పోవాయెనుగదా ! నాతలవ్రాత ఇట్లున్నదా ! రాజపుత్రికనై యున్నను సౌకరు పాలయితిని చక్రవర్తులచే కామింపబడిన నన్ను చాకలవాడు కామించుచున్నాడు. విధివిశము నెవరు తప్పింపఁగలరు ! తలిదండ్రు లెక్కడ ! అన్నదమ్ము లెక్కడ ! ఎక్కడిభార్య ! ఎక్కడభర్త ! అన్నియు ఆదై నమే, అసక సంసారమందు గర్వించువారి గర్వమును వృక్షమును ఆ బ్రహ్మ తనకోపమును గొడ్డలితో ఛేదించును గదా ! ఓ దైవమా ! ఇప్పుడు వీని బారినుండి తప్పించుకొనుట యెట్లు ! అని శ్రీహరిని మనస్సా ప్రార్థించి ఈ విచారముతో ననిలేదు. భైరవమవలంబించ వలెను.” అని ప్రచేష్టునిజూచి మృదుమధుర వాక్యములతో నిట్లనెను, “ఓప్రచేష్టా ! నీకంటె వేరుదిక్కెవరు ! రాజ్యము, తల్లి, దండ్రి, పెనిమిటి యందఱిని విడచి నీతో నింతదూరము వచ్చితిని యిచ్చట నీవే నాకు నందఱివంతును కనబడుచున్నావు. కావున నే చెప్పనది వినుము. ఈ సంసారము

ధర్మము నలన నడచుచున్నది. ధర్మమును విడచిన నరకము ప్రాప్తించును. నేను రాజపుత్రికను, కన్యకను, కావున నీవు నన్ను విధి యుక్తముగ పెండ్లియాడి నాతో సుఖ మనుభవింపుము. నేను కాదనను. అట్లుగాక నన్ను బలాత్కారముగ పట్టిన నేను నశింతును, నీవు నరకమున బడుదువు. కాబట్టి నీ వీ గత్తుకంకణము తీసికొని యీదరినున్న పట్టణమునకుఁ బోయి దానిని విక్రయించి వివాహమునకు కావలసిన సామగ్రి తీసికొని త్వరగా రమ్ము. నేను నీరాక ప్రతీక్షించుచుందును,” అని చెప్పఁగా వాఁ డామెమాటలు నమ్మి త్వరలో వచ్చెదనని చెప్పి పోయెను. వాఁడట్లు పోగా నామె యిట్లునుకొనెను. “వీడు మూరుడు. సులభముగా నన్ను నమ్మెను. నేను వీనిని మోసగించి గంగాతీరమున కీ గుట్టముపైని బోయి తపస్సు చేసి కొద్దికాలములో నామనోహరుడు నాకు లభింపకున్న గంగలోఁబడి ప్రాణత్యాగము జేసికొని ముందు జన్మమందైనను వానినిపొందుదును” అనుకొని గుట్టమునెక్కి ప్రయాగకు పోవలెననెను.

సులోచన అప్పరసలయొద్ద యింద్రజాలము నేర్పుకొనుట.

అది విని ఆ గుట్టము గగనమార్గమున పోవుచుండఁగ సులోచన కొందఱుగంధర్వస్త్రీలు విమానమున బోవుచుండుట చూచెను. వా రామెను తన వృత్తాంత మడుగ నంతయు పారితో చెప్పఁగా విని యామెతో వా రిట్లుచెప్పిరి. “ఓ నారీ రత్నమా! నీకు భయములేదు. విచారింపకుము. నీకు మే మింద్రజాలమంత్రమును చెప్పెదము. దానిని జపించిన నీ కసా

ధ్యము లన్నియు సాధ్యమగును” అని మంత్ర ముఁదేశించి వారు తమ లోకమునకుఁ బోయిరి.

పిమ్మట నామె ప్రయాగకుఁబోయి, గంగలోస్నానము చేసి, గంగాదేవిని పూజించి, స్త్రీరూపమున నుండుట కష్టమని యెంచి పురుషవేషము దాల్చి వీరవరుఁడును పేరుతో ప్రయాగదేశమునకు రాజైన సుషేణుని యొద్దకుఁబోయి తగిన మర్యాదతో నాయనను దర్శించి తనకు సమస్తశాస్త్రములు నస్త్రవిద్యలు తెలియుననియు నితరులకు ససాధ్యమైన పనులు తాను చేయుదుననియు చెప్పి యాయనయొద్ద కొలువుఁజెను. ఆరాజు న్యాయాధికారిగానుండి దోషులను శిక్షింపుమని గంగా తీరముననున్నయొకమేడలోనతనికి బసయిచ్చెను. ఆపనిచేయుచు నతఁడందుండెను. ఇట్లుండఁగా నాదేశములోనికిగండావ్యుగము వచ్చి మనుష్యులను, పశువులను చంపుచు సనేకోపద్రవములు చేయుచుండెను. దానిని నెవరును చంపలేకయుండిరి. దానిని రాజుకూడ చంపలేక యుండెను. అప్పుడు రాజు దానిని చంపిన వానికి తన కొమార్తె నిచ్చి వివాహము చేయుదునని చాటించెను. వీరవరుఁడు దానిని వధించుటకు చేత కత్తిపట్టుకొని తన భద్రదాశ్వమునెక్కి గంగనమున కెగసియొక్కవేగమున దానిని నరకెను. అది చచ్చి క్రిందపడఁగా నందుండి ఒకదివ్య పురుషుఁడు బయలుదేరి వీరవరునితో నిట్లనెను. “ఓయీ! నీచరిత్ర యంతయు నాకు తెలియును. నీవు పురుషవేషమున నున్న స్త్రీవి. నీవృత్తాంత మంతయు నాకు తెలియును. చెప్పెదను. వినుమని యంతయు సవిస్తరముగ చెప్పెను.” అదివినివీర వరుఁ డాశ్చర్యపడి నీవెవరవు? నీచరిత్రము చెప్పము, అనఁగా

అతఁ డిట్లు చెప్పెను. “ఓ సులోచనా! వినుము. నేను ముందు భరతవర్షమునందు సూర్యవంశపురాజును. అప్పుడు నాపేరు ధర్మశ్రీవి. నేను సర్వశాస్త్రములు, విలువిద్యనేర్చి ప్రజలను న్యాయముతో పాలించుచుండువాడను. అనేకధర్మ కార్యములు, యజ్ఞములు, యాగములు చేసి గోదానములు, భూదానములు, హిరణ్యదానములు చేసితిని. కాని తుదకు దుర్జన సహవాసము చేసి పాపండులతో గలిసి నాస్తికుడనై నే నిచ్చిన దానభూములు నేనే దీసికొని బ్రాహ్మణులను బాధించితిని. అందువలన బహు పాపుడనని పేరు పొందితిని. కొంతకాలమునకు నేను మరణించఁగా యమదూతలు వచ్చి నన్ను కట్టి కొట్టి బాధించుచు బహు బాధకరమైన త్రోవను తీసికొనిపోయి యమునియెదుట నిలువజెట్టఁగా నాయన నన్నుఁ జూచి కోపించి నా పాపపుణ్యములెక్క చిత్రగుప్తుల నడుగఁగా, వారు నాచిత్తాలు తీసి ఇట్లుచెప్పిరి. అది విని వీడు బహుపాపి. బ్రహ్మస్వము వారించెను. వీనిని పూతిగంధనరక కూపములో కోటియగములవఱకు వేయుడని తన దూతల కాజ్ఞాపించెను. వారట్లుచేసిరి. అచ్చట నిలుచుటకు వీలు లేనంత కంపుబాధలు పడితిని. వానినితలఁచినంత మాత్రమున నాదేహ మిప్పుడు చణఁగుచున్నది. ఆ ఘోరకాలమును గడిపి గండామృగమునై పుట్టి అనేకజంతువులను మనుష్యులను జంపి తుదకు నీచేగంగాతరమున చంపఁబడితిని. కావున నా పాపములు కడతేరెను. ఈదివ్యరూపముతో విమానముపై నైకుంతమునకుఁ బోయెదను. నీవు బహు పుణ్యాత్మురాలవు,

గంగను సేవించుటచే సమస్తపాపములును నశించెను. నన్ను చంపినందు కీ రాజు తన కొమార్తెను నీకు వివాహము చేయును. నీవు నీభర్తయైన మాధవవర్మను త్వరలోనే కలిసి కొందువు. మీరుభయములు గంగను సేవించుచు నిచ్చటనే చిరకాలముండి పుత్రపుత్రీ సంతానము గలవారగుదురు. మీవంశము చాల వర్ధిలును. ఈగంగను నిత్యము సేవించుచుండుటచే మీ రీ జన్మాంతమున వైకుంఠధామమును చేరుదురు, అనిచెప్పి విమానముపై బోయెను. ఆ దివ్యపురుషుని మాటలకు వీరవరుడు మిగుల నాశ్చర్యమునొంది తన యజమానియైన సుషేణుని యొద్దకుఁబోయి గండామృగమును చంపి తినని చెప్పఁగా నతఁడు సంతోషించి, మంచిముహూర్తమున, తన కొమార్తెయైన జయంతి నిచ్చి వివాహము చేసెను. వీరవరుఁడా కన్యను తనభవనమునకు తీసికొనివెళ్ళి యామెతో నిట్లనెను. “ఓ సఖి ! నే నొక కార్యార్థిని నియమముపూని బ్రహ్మచర్యముతో నున్నాను. కావున నీవు కొంతకాల మొర్చియుండవలెను. తరువాత మనము సుఖంపవచ్చును. అనఁగా నామె సరేయనెను.

ప్రచేష్టుడు, విద్యాధరుడు మాధవవర్మ ప్రయాగకు పోవుట.

ఇట్లు వీరుండఁగా. వివాహసామగ్రి తెచ్చుటకుఁబోయిన నొకరు, వానిని గొనితెచ్చి, ఆ తోటయందు సుఖోచన గుఱ్ఱము లేకుండుటచే మిక్కిలి విషాదమునొంది చేయునది లేక నిరాశనొంది, ప్రాణములపై యాశవిడచి ప్రయాగకుపోయి గంగలోబడి ప్రాణములు విడచిన జన్మాంతమందె నను సులో

చన తనకు లభించుననియెంచి ప్రయాగకుఁబోయి గంగలో
 స్నానముచేసి, ధ్యానించి యాత్మహత్య చేయబోగా, నచ్చట
 వీరవరునివలన కావలి యుంచబడిన భటులు వానిని
 పట్టుకొని తమ యధికారియొద్దకు తీసికొనిపోయి అయ్యా!
 ఇతఁ డాత్మహత్యచేయ ప్రయత్నించెనని చెప్పఁగా వానిని
 పోల్చి కారాగృహమున నుంచుమని చెప్పెను. పిమ్మట
 మఱికొద్దికాలములో విద్యాధరుఁ డట్టి యుద్దేశముతోనే
 ప్రయాగకుఁబోయి బందీగృహ ములో వేయఁబడెను. ఇతఁడు
 నాఁడు వివాహమునాఁటి రాత్రి తానుబాందిన యవమాన
 ముచు సహింపలేక తనరాజ్యమునకుఁ బోవ లజ్జించి యిట్లు
 వచ్చెను. తరువాత కాలనిద్రచే విడువఁబడిన మాధవవర్మ
 సులోచన చెప్పిన సంగతేత సమయముమించెననిచిచారించిలేచి
 తననౌకరు, గుఱ్ఱము లేకుండుట చూచి సులోచన యదృశ్య
 మైన సంగతివిని తన నౌకరే యిట్టి ద్రోహము చేసెనని యెంచి
 చేయునదిలేక యాశాభంగమునొంది, యట్టిసుందరి తనకులభింప
 నప్పుడు మఱి తన జీవనముతో కార్యములేదని ప్రయాగయొద్ద
 గంగలోఁబడి మరణించిన వారికిమఱియొక జన్మలోనైన కోరిక
 నెరవేరునను మాట లోకపసిద్ధముగాన యాప్రకారము చేయ
 నిశ్చయించి యచ్చటికిఁబోయి గంగలో స్నానముచేసిసూర్యున
 కర్పమిచ్చి, యీశ్వరునిధ్యానించియందుఁబడి పాణములువిడువ
 బోగా భటులు పట్టుకొని వీరవరుని యెదుటబెట్టిరి. అతనిని
 చూచి పోల్చి వీరవరుఁడు తగినమార్పాదచేసి కూర్చుండబెట్టి
 వాని వృత్తాంత మడుగఁగా నతడుజరిగిన దంతయు చెప్పెను.
 ఆయన యచ్చట నుండగనే ప్రచేష్టుని రప్పించి నీవేల యాత్మ

హత్యచేసికొన ప్రయత్నించితి ననఁగా వాఁడు తన వృత్తాంత మంతయు విన్నవించెను. అది విని వానికి తగిన శిక్షవిధించెను. పిమ్మట విద్యాధరుఁడేపిలిపించివాఁడేలయాత్మహత్యచేయబోయె నని యడుగఁగా వారిచరిత్ర యంతయు నతఁడు సవిస్తరముగా చెప్పెను. అప్పు డతఁడు వానికి నై రాగ్యము బోధించినన్యాసి వేషముతో గంగాతీరమున తపస్సుచేసికొనుచుండునట్లుచేసెను. పిమ్మట వీరవరుఁడు మాధవవర్మను తీసుకొని సుషేణుని యొద్దకుబోయి యతని వృత్తాంతము తనవృత్తాంతము సవిస్తరముగా చెప్పి తనను జయంతిని మాధవవర్మకిచ్చి యథావిధిగా వివాహముచేయుమని ప్రార్థింపఁగా నారాజుఁడు చేసి కొమార్తెలకు నల్లునికి తగిన మర్యాదలు కట్టములు కానుకలు నిచ్చెను. వారు మిగుల సంతోషమును పొంది కేళీవిసేదములు నల్పుచు నచ్చటనేయుండిరి. సుషేణునికొబ్బక్కతె కొమార్తె కావున తనరాజ్యము మాధవవర్మకు పట్టాభిషేకమొనర్చెను. సులోచనకు పన్నిద్రఱు జయంతికి పదిమందికుమారులుకలిగిరి. వారు సిత్యము గంగలో స్నానముచేయుచు పూజించుచు శ్రీమన్నారాయణుని ధ్యానించుచుండిరి. ఇట్లుండ శ్రీహరి కరుణించిమాధవవర్మకు ధర్మనమిచ్చెను. అప్పుడతఁడాయనకు ప్రదక్షిణ నమస్కారములుచేసి, అనేకవిధముల స్తోత్రములు చేయఁగా, శ్రీహరి యాతని భక్తికిమెచ్చి, దేహాంతముననాదంపతులకు ముక్తినిప్రసాదించెను. అని శివుఁడుపార్వతితోచెప్పెను. గంగాతీరముననుండి గంగాదేవినిశ్రీహరినిధ్యానించుచు పూజించుచు ఉండుటవలన వారికష్టములు పోయి కోరికలు నెరవేరి జీవించునంతకాలముసుఖించి సిరిసంపదలతోదులదూఁగి,యింత

మందు నై కుంతమును పొందిరి. గంగామాహాత్య మిట్టిది.

వాంఛావట మాహాత్యయు, పద్మావతి చరత్రము

పూర్వము ప్రయాగయందు ప్రణిధి యను పేరుగల ధనికుడైన కోమలియుండెను. అతఁడు దేవబ్రాహ్మణ భక్తి కలిగి దానధర్మములు చేయుచు శ్రీహరియందు చాల భక్తి కలిగి ధ్యానించి పూజించుచుండువాడు. అతని భార్య పేరు పద్మావతి. ఆమె మిక్కిలి సౌందర్యము గల స్త్రీలలో నొకతె. ఆమె పద్మినీజాతి స్త్రీ యగుటచే గొప్పప్రతివ్రత. ఆ దంపతులు మిగుల యన్యోన్యానురాగము గలవారై సుఖముగా నుండిరి. అట్లుండఁగా నా నణిజుడొకనాఁడు భార్యనుజూచి యిట్లనెను. ఓసఖీ! వ్యాపారమునకుఁబోయి ధనమార్జించి తేవలెను. అందుకు పై దేశమునకుఁబోయెద ననఁగా నామె భర్తను జూచి యిట్లు చెప్పెను. “స్వామీ, మనకు కానలసినంతధనమున్నది. అదియే చాలును. మఱి మీ రన్యదేశములకుఁబోయి శ్రమ పడవలసిన యావశ్యకములేదు” అనెను. అదివినిప్రణిధిభార్యతో నిట్లు చెప్పెను. “ఓసఖీ! ధనమువలననే యన్నియు కలుగును. ధనమువలననే ధర్మము నృద్ధియగును. దానివలననే కీర్తి కలుగును. దానివలన వంశమునృద్ధిపొందును. అది లేకున్న యన్ని కర్మలు ఊహించును. ధనహీనుని స్నేహితులు, బంధువులు విడుతురు. ధనము గలవారికి పరులు బంధువు లగుదురు. అది లేనివానిని భార్యా పుత్రులు సహితము విడతురు. ధనహీనుని కిహమందుగాని, పరమందుగాని సుఖములేదు. కావున నన్ని విధములను ధనము ప్రధానము. నీవు నాకు

సెలవిచ్చి పంపిననే బోయి ధన మార్జించి కొద్దికాలములో వత్తును. “అనగా నామె యనుమతించెను. కొన్ని దినముల సామానులు బళ్ళపైని వేసికొని, యతఃకు వ్యాపారమునకుబోయెను. తరువాత కొన్నాళ్లకు పద్మావతి తనదానిని తీసికొని గంగానదిలో స్నానము చేయబోయెను. అచ్చట నామె స్నానము చేయుచుండగా నొకమాలవాడొకమె చక్కదనమును చూచి మోహించి దగ్గరకుబోయియామెను కామించెను. ఆమె మహాపతివ్రత కనుక దానిని నిరాకరించెను. అట్టి స్త్రీ తనకు లభింపనందుకు మిగుల దుఃఖించి తనజన్మమును నృథాయని యెంచి గంగలోబడి ప్రాణములు విడచి యైగును తిరిగి మఱియొకజన్మమందైనను, నామెకు పెండ్లాడవలెనని తలంచి, యచ్చటనే యున్న వాంఛావటముపై నెక్కి యీ కోర్కె నెరవేర్చనలెనని శ్రీహరినిభ్యానించి గంగలోదుమికెను. వెంటనే వాడు చావక యామె భర్తయైన ప్రణిధిరూపమును బొంది యప్పుడేపద్మావతి యింటికిబోయెను. ఆసమయముననే యామె భర్తయైన ప్రణిధికూడ వ్యాపారమునుండి తిరుగ నింటికి వచ్చెను. వారిద్దఱు నొకటే రూపమును నున్నందున, ఆమె యాశ్చర్యపడి వారిలో తనభర్త యెవరో తెలిసికొనలేక తన యిష్టదేవతయైన శ్రీమన్నారాయణుని బహుభక్తితో ప్రార్థింపగా నాయన ప్రసన్నుడై యిట్లనెను. “ఓ పద్మావతీ! నీవును నీభర్తయు నాకు ప్రియభక్తులు. నాడు నీన్ను గంగాతీరమున కామించిన మాలవాడును నన్ను మిక్కిలి భ్యానించి గంగలో బడి సమస్తపాపములను పోగొట్టుకొని సవిత్రుడయినావరమున నీభర్త రూపమును పొందెను. కావున వారిద్దఱు

జీని నీవు భర్తలుగా నంగీకరింపుము.” అనగా నిట్టి వింత
యెందు గలదు? ఒకపురుషునికిద్దఱుగాని హెచ్చుగానిభార్య
లుండుట లోకములో నూచుచున్నాము. కాని ఒకస్త్రీకియిరు
వురు భర్తలనుట వినలేదు. ఇది నిందాస్పదముకదా! పిల
యిట్లు సెలవిచ్చితిరి. అనగా భూలోకమున నిది తప్పగా
తలంతురు గాని వైకుంఠమున దోసములేదు. నీకు విమానము
వచ్చును. అందు మీమువ్వురును కూర్చుండి నాలోకము
చేరుడు. అందు సుఖముగా నుండగలరన వారటులచేసి ముక్తి
నొందిరి.

గయాశ్రాద్ధఫలము

ఆ పద్మావతి చరిత్రను విని పార్వతి మిగుల యాశ్చర్య
మునొంది యీశ్వరుని జూచి స్వామీ! గంగాస్నానమువలెనే,
గయా శ్రాద్ధము కూడ గొప్పఫలము నిచ్చునని చెప్పుదురు.
కావున గయామాహాత్యము వినఁగోరుచున్నాను. సెలవిచ్చి
నన్ను కృతార్థురాలను చేయవలెనని ప్రార్థింపఁగా దేవీ! విను
మని యా పరమేశ్వరుడిట్లు చెప్పనారంభించెను. పూర్వ
పుణ్యము గలవారు గయకుఁబోయి శ్రాద్ధము చేయుదురు.
వారికి కోటిపుణ్యములు కలుగును. దాని ఫలమింత, యంత
యని చెప్పుటకు వీలులేదు. గయాశ్రాద్ధము యథావిధిగాచేసిన
వాని పితరులు వైకుంఠమును పొందుదురు. గయలో నెవరి
పేర పిండ ప్రదానము జరుగునో వారిందఱు మోక్షమును
పొందుదురనుటకు సందేహము లేదు. ఇందుకు దృష్టాంత
ముగా నొక పురాతనేతిహాసమున్నది. దానిని చెప్పెద

వినుము. పూర్వము కన్యాకుబ్జదేశమున చిత్రధనుడను బీద
 బ్రాహ్మణుడుండెను. అతని భార్యసేతు చిత్రసేన. వారిరువురు
 బహుపాపులు, వారి పాపములెంతచెప్పినను తిరుగవు.
 వారిలో భర్త గొప్పవ్యాధులచే పీడింపబడి ముందుగా చని
 పోయెను. అంతట యమ దూతలు వాని యొద్దకు వచ్చి
 పాపములతో కట్టికొట్టి బహుబాధలు పెట్టుచు తీసికొనిపోయి
 యమునియెదుటఁ బెట్టఁగా నాయన చిత్రగుప్తులను జూచి వీని
 పాపములను చెప్పడనఁగా 'అయ్యా ! ఇతఁడు పాపమేగాని
 పుణ్యము చేసి యెరుగఁడు అనిరి. అది విని వానిని కుంభీ
 పాకమున వేయుమని యముఁడాజ్ఞ ఇచ్చెను. అపాపి యామాట
 విని నణఁకుచు నేడువసాగెను. అదిచూచి చిత్రగుప్తులు కనిక
 రించి వాని కిట్లనిరి. "ఓయీ ! నీవు భయపడకుము. నీవు
 బహు కాల మిందుండవు. స్వర్గలోనే ముక్తి నొందెదవు.
 నీకొమాళ్ళలో నొకడు కొద్దికాలములోనే గయలో శాశ్వతము
 చేయును," అనఁగా విని వాఁడు మిగుల సంతోషించెను.
 తరువాత కొంతకాలములో వాని కుమారులలో నొకఁడు
 పదిరెండు సంవత్సరములు ప్రాయములో నుండి యాటపాటల
 యందు శ్రద్ధగలవాడై తనప్రాయపు బాలురతో కలిసి
 భోజనమువకైన నింటికి రాకుండుట జూచి వాని తల్లి వానిని
 పలువిధముల చీవాట్లు పెట్టినందున వాఁడు ప్రాణము విసిగి
 వైరాగ్యముపొంది యిల్లు గ్రామము, దేశమువిడిచి తీర్థయాత్ర
 లకుఁబోయెను. అనేక ఠేత్రములు, తీర్థములు, సేవించి
 ప్రయాగకు వెళ్ళి గంగా సాగరసంగమమున స్నానముచేసి
 శ్రీమాధవమూర్తిని దర్శించి పిమ్మట గయకుఁబోయి తన పితృ

లకు యథావిధిగా శ్రాద్ధముచేసెను. అందువలన వారందఱు సుకలోకబాధలను తప్పించుకొని వైకుంఠమునకుఁ బోయి ముక్తికొందిరి.

అశ్వత్థమాహత్యము

పార్వతి గంగాశ్రాద్ధఫలమును విని సంతసించి యాశ్వత్థముని చూచి నాథా! వృక్షములన్నిటిలో యశ్వత్థము మిగుల శ్రేష్ఠమైన దని చెప్పుదురు. అందుకు కారణ మేమని యడుగఁగా శివుఁడెట్లనెను. ఓ పార్వతీ! జనుల పాపములను నశింపఁజేసి వారిని యుద్ధరించుటకు శ్రీ మహావిష్ణువు వైకుంఠమునుండి వచ్చి యీ భూలోకమున వృక్షరూపమును పొందెను. కావున దానిని దర్శించినను, పూజించి ప్రదక్షిణముచేసి నీరుపోసినను, శ్రీ విష్ణువును ప్రత్యక్షముగా పూజించిన ఫలమును జనులు పొందుదురు. వారు చేసిన సమస్త పాపములు నశించును. నిత్యము రావిచెట్లకు నీళ్లుపోసి పూజించి దర్శించువారు చతుర్వర్గఫల మనఁగా ధర్మ, అర్థ, కామ, మోక్షములు తప్పక పొందుదురు. ఆ చెట్టుమొదట వేదికట్టించినవారికిని, నన్నిపాపములు నశించును. ఆ చెట్టునందు శ్రీహరి సదా వాసము చేయుచుండును. ఇందుకు దృష్టాంతముగా పురాతన తిహాస మొకటి యున్నది. దానిని చెప్పెదను శ్రద్ధతో వినుము. పూర్వము త్రేతాయుగమున సౌరాష్ట్ర దేశమందు ధనంజయుఁడను పేరుగల బ్రాహ్మణుఁడుండెను. అతనికి సుశీల యను పేరుగల భార్యయుండెను. ఆ దంపతు లిద్దఱును బహు పుణ్యాత్ములు. దైవభక్తులు. సదా శ్రీహరినే ధ్యానిం

చుచు, వారు బహుబీదవారై నప్పటికిని యతిభి, యఅభ్యాగతులను పూజించుచుండువారు. ఆ బ్రాహ్మణుండు భిక్షుటనము జేసి కాలమును గడుపుచుండెను. ఏ కారణమువలననో యొక దినమున నతండు భిక్షకు పోనియెడల, గా రోజున పస్తుపడి యుండేవారు. కాని వేరు జీననోపాధి లేకుండెను. చలికాలములో వారికి బట్టలు లేనందున ఆ బ్రాహ్మణుండడవిశిఖోయి కట్టెలు తెచ్చుకొని రాత్రి నెగడి పెట్టుకొని యాదిరిని కూర్చుని చలిబాధను నివృత్తిచేసికొనుచుండువాడు. ఒకరోజున భిక్షుమెత్తుకొనివచ్చుటయాలస్యమగుటచే ఆదినమునడవిశిఖోవుటకు సమయము చిక్కకుండెను. చలిబాధహెచ్చుగా నుండెను. కట్టెలు లేకుండుటచేతను పెరటిలోనున్నరావిచెట్టునొద్దకుబోయి దానినున్న యెండుకొమ్మనొకదానిని గొడ్డలితో కొట్టెను, అది క్రిందపడెను. కొమ్మక్రిందపడినవెంటనే యందుండి శ్రీమన్నారాయణుండు బయలువెడలి శంఖ చక్ర గదాపద్మములనునాలుగు చేతులందుధరించి, యతనికి ప్రత్యక్షమయ్యెను. అతని శరీరము నుండి రక్తము కారుచుండెను. వానిని జూచి బ్రాహ్మణుండత్యద్భుతాత్మమగుండై, గొడ్డలిక్రిందకు జారవిడచియాయన పాదములపై బడి యిట్లు ప్రార్థించెను. ఓ మాధవా! శ్రీహరీ! జనార్దనా! వాసుదేవా! జగదీశ్వరా! అనాదిపురుషా! మీకు శత్రుమిత్ర భేదములు లేవు. మీరేగదా బ్రహ్మ విష్ణు, శివుడను మూడుమూర్తులై, సృష్టిస్థితి లయములను జేయువారు, మీ నెవరితో యుద్ధముచేయుచు నిటునచ్చితిరి. మీకు నెవరి యాయుధములును నాటవుగదా! మీకంటె బలవంతులెవరు! మీశరీరమునుండి యిట్లు రక్తము ప్రసహించుటకు

కారణ మేమని యడుగఁగా శ్రీహరియిట్లుచెప్పెను. ఓభక్తశిఖా
 మణీ! ఓ ధనంజయా! నన్నుకొట్టినవారెవరు? ఘోరరాక్షసు
 లుండిరి. కాని వారిని నిమిషములో నేను సంహరించితిని. నా
 భక్తులు తప్ప నన్ను నెవ్వరును శిక్షింపలేదు. నాభక్తులునన్ను
 నెన్నిబాధలు పెట్టినను నేను సహింతును. అశ్వత్థ వృక్షమును
 నీవుకొట్టిన దెబ్బవలన నీరక్తము కారుచున్నది. ఆచెట్టే నేను,
 అనిచెప్పగావిని ఆవిప్రుఁడునిశ్చేష్టుఁడై నేలపడెను. అదిచూచి
 శ్రీహరి వానిని తన చేతులతో లేవనెత్తి యందునుగుఱించి
 విచారింపవద్దనియు నాదెబ్బ తనకు లక్ష్యములేదనియు చెప్పి
 బోధపఱచి వాని భక్తికి మెచ్చి వరఁబుచ్చెద నడుగుమనఁగా
 నీ సాదపద్మములయందు సర్వదా నాకు భక్తియుండునట్లు
 వరమిమ్మనెను. శ్రీహరి యట్లే యగునని వరము ప్రసాదించి
 విశ్వకర్మను పిలిపించి యతనికొఱకుకొక దివ్యభవనము కట్టించి
 యందులోనుండి సిరిసంపద లనుభవించి దేహాంతమున
 వైకుంఠమును పొందునట్లు వరమిచ్చి శ్రీహరి యంతర్ధాన
 మయ్యెను. తరువాత నా బ్రాహ్మణుఁ డతి సుఖముగా
 బ్రతికెను. అంతకుముందు దరిద్రావస్థ భరింపలేక పుట్టిన
 యింటికి బోయిన యాతని భార్య తిరుగవచ్చెను. తరువాత
 కొందఱు కొమాళ్ళు, కొమార్తెలు కలిగిరి. విశేష ధనము
 ధాన్యము పాడి గలిగి చాలకాల మశ్వత్థ వృక్షమును
 పూజించుచు సుఖముగా జీవించి తుదకు వైకుంఠమునకుబోయి
 ముక్తి నొందెను.

నీ తి:—

అశ్వత్థము వృక్షములలో శ్రేష్ఠము, దానిని పూజించుట శ్రీ మహావిష్ణువును ప్రత్యక్షముగా పూజించుటయనియు అందువలన ఇహము, పరము కలుగుననియు మనము తెలిసికొనవలెను. “మూలతో బ్రహ్మరూపాయ మధ్యతో విష్ణురూపిణే అగ్రత శ్శివరూపాయ వృక్షరాజాయ తేనమః” అని ధ్యానించి ప్రదక్షిణములు చేయవలెను.

శ్రీరామ నామమహిమ

ఇట్లు శివుడు చెప్పగా పార్వతియశ్వత్థమాహాత్మ్యమును విని చాల సంతోషించి భర్తనుజూచి స్వామీ! శ్రీరామనామ ప్రభావము మీవలన సావకాశముగా వినవలెను. మీరు సర్వదా యాతారకమంత్రమునే జపించుదురుగదా! నాయందు దయయుంచి శ్రీరామనామమహిమ సవి సరముగా సెలవియ్యవలె ననగా నీశ్వరుడు చాల సంతోషించి యిట్లు చెప్ప నారంభించెను. ఓ ప్రాణనాయకీ! శ్రీ తారకమంత్ర మహిమ గాని శ్రీరాముని మహిమగాని చెప్పటకు నాతరముకాదు! నాకే యననేల వేయినోళ్ళుగల యనంతునకే యసాధ్యము! అయినను నీవు భక్తిపూర్వకముగా నడిగితివి కావున నాకు తెలిసినంతవఱకు చెప్పెదను. శ్రీరామనామము సమస్తపాపములనునశింపజేసి మోక్షమునిచ్చును. భక్తిశ్రద్ధలతో “శ్రీరామ” యను మూడక్షరములు నొక్కసారి యుచ్చరించుమాత్రమున పోవునంత పాపము యెవరును చేసియుండరని నాకు నమ్మకము, శ్రీరామనామము సదా జపించువారు భక్తులలో

శ్రేష్ఠులు. పాపాత్ములకా నామముసాధారణముగా స్మరించుట లభింపదు. స్మరించువారు తప్పక ముక్తి నొందుదురు. చిలుకలు శారికలు మొదలగు పక్షులను పెంచి వానికి మాటలు నేర్పు మిషచేతనై నను తన్నామము. నుచ్చరించువారికి సైతము మోక్షముగలదు. అట్టి సితిలో ప్రయత్నపూర్వకముగా నా శ్రీ రామనామస్మరణ చేయువారికి కలుగు ఫలము వేరుగాఁ జెప్పనేల? పూర్వము సత్యయుగమునందు కురుక్షేత్రమున నొక నైశ్యుడుండెను. అతని పేరు సత్యవసుఁడు. అతఁడు న్యాయముగా వ్యాపారముచేయుచు ధర్మపరుఁడై యుండెను. అతని భార్య పేరు జయంతి. ఆమెయు మంచి వంశమున బుట్టి యుండుటచే భర్తను ననుగమించుచుండెను. ఆదంపతు లిరువురు నన్యోన్యనురాగముగలవారై యుండిరి. కాని వారి దాంపత్యము హెచ్చుకాలము దైవము కొనసాగింపలేదు. వారికి సంతానము కలుగకముందే సత్యవసుఁడకాల మరణము నొందెను. పిమ్మట జయంతి వైధవ్యదుఃఖమును సహింపలేక తల్లిదండ్రులయొద్ద జేరెను. అమె మంచి యావనములో నుండుటచేతను, సంతానము లేకుండుటచేతను, కామసుఖముల యందు దృష్టిపొందక యుండుటచేతను తన యీడు మగ వారితో కలిసిమెలిసి తిరుగుచుండెను. అనిచూచి యామెత్రండి. సహింపలేక తన వంశమున కపకీర్తి తెచ్చినదని యెంచి యిల్లు వెడలఁగొట్టెను. పిమ్మట యామె స్వైరిణీవృత్తి నవలంబించి కాలనియమముగాని, జాతివిచక్షణగాని పాటింపక తన యిచ్చ నచ్చినట్లు విటులతో సంచరించుచుండెను. ఇట్లున్నను సంతతి లేకుండెను. స్త్రీలకు పిల్లలుకలుగవలెనన్న యాశ మెండు కనుక

యందుకామమిగుల విచారించుచుండెను. ఇట్లుండగా నొకనాడు కిరాతుఁ డొకడు చిలుక పిల్లల నమ్ముటకు తేగా, ఆమె యొకదానినిగొని, పంజరమున నుంచి ముచ్చటతో దానిని పెంచుచుండెను. కొన్నాళ్ళకు నది పెద్దది కాఁగా దానికి మాటలు నేర్పనదై రామ, కృష్ణ అని నేర్పించు ప్రతిదినమును తనకు తీరుబడి యగునప్పుడెల్ల నా మాటలే చెప్పుచు తనకు పిల్లలులేని లోపమును తీర్చుకొనుచుండెను. ఇట్లు కొంత కాలము జరిగినపిమ్మట యామె కాలముచేసెను. యమదూతలు వెంటనే వచ్చి, కాలపాళములచే నామెను కట్టి తీసికొని పోవుచుండగా, విమానముతీసికొని విష్ణుదూతలునచ్చి యమదూతలతో నిట్లనిరి. మీరెందు కీమెను కొనిపోవుచున్నారు? ఈమె చిలుకనుబెంచి దానికి మాటలు నేర్పుటకై రామ, కృష్ణ అని యెన్నిసారులో ప్రతిదినము సలుకుచుండెను. అందుచే శ్రీ మహావిష్ణువు సంతసించెను. ఈమెకొఱకు విమానమంపెను. ఈమెను వైకుంఠమునకు తీసుకొని పోయెదము. మీరు విడువుఁడనగా యమదూతలు విడువనందున వారలకు ఘోర యుద్ధమయ్యెను. అందు విష్ణుదూతలుగెలిచి యామెను విమానముపై నుంచి వైకుంఠమునకు తీసికొనిపోయిరి. ఆమె యందు సుఖించుచుండెను. యమదూత లోడిపోయి తాము పొందిన పరాభవము యమునితో చెప్పుకొని మొఱబెట్టగా నాయన విని వారితో నిట్లనెను. ఓ దూతలారా? వినుండు. రామ, కృష్ణ, గోవింద మొదలగు నామముల నుచ్చరించువారు శ్రీహరి భక్తులు. వారిని మనము దండింపఁగూడదు. కావున మీరు వారి కడకు బోకుడు. ఇంతేగాక శ్రీహరిని పూజించు

వారిని, ఏకాదశీ వ్రతము చేయువారిని, శ్రీవిష్ణుపాదోదకమును శిరస్సున ధరించువారిని, ఆయన నైవేద్యమును తినువారిని తులసి ధరించువారిని, మాతా పితృలను గురువులను సేవించు వారిని, ఇతరుల దుఃఖముల చూచి విచారించువారిని, సత్య వాదులను, పరద్రవ్యమునందు లోభము లేనివారిని, అన్నము, జలము, దానము చేయువారిని, దరిద్రుని షోషించువారిని మీరు ముట్టబోకును. వారు వైకుంఠమునకుఁబోవు వారు కావున వారిపై మనకు నధికారము లేదు. అని యముఁడు తన దూతలకు బోధించిపంపెను. కావున వింటివా పార్వతీ శ్రీరామనామ మాహాత్యము? అని ఈశ్వరుఁడు చెప్పెను.

శ్రీజగన్నాథ మాహాత్యము

పిమ్మట ఒక నాఁడు పార్వతీ శివునిజూచి “ఓ ప్రాణేశ్వరా! శ్రీహరిమహిమను అను నమృతము నెంత త్రాగినను దాహము శాంతించుట లేదు. ఇంకను వినవలె ననియే యుండును. మీరు పరమ వైష్ణవులు, శ్రీహరిలీల లన్నియు మీకు పూర్తిగా తెలియును. వానిని వినుటవలన సమస్త పాపములు దహించునుగదా! చెప్పవారును వినువారును ముక్తి నొందుదురు. కావున సెలవియ్యవలెను.” అని అడుగఁగా శివుఁడది విని “ఓ సఖి! నీవు ధన్యురాలవు. నీకు శ్రీహరి యందు భక్తిసిరముగా నిలిచినది. సావధానమైన మనస్సుతో వినుము. ధర్మ, అర్థ, కామ, మోక్షములిచ్చు శ్రీపురుషోత్తమ మాహాత్యము చెప్పుచున్నాను. పూర్వము శ్రీమన్నారాయణుండు బుద్ధావతారమును ధరించి, యుష్పసముద్రమున కుత్త

రమున నీలాద్రిపర్వతమున సింహముగా నివాసమేర్పఱచుకొనెను. కాబట్టి దానికి రెండవ వైకుంఠమని పేరు. అదియన్నితీర్థముల లోను క్షేత్రములలోను ముఖ్యమైనది. దానిమహిమన్వేషించుటకునాలుగు ముఖములుగల బ్రహ్మాక్షత్రమునను తరముగాదు. గాని శ్రీహరియనుగ్రహమునలన గాకు తెలిసినంతచెప్పెదను. పురుషులందఱిలోను శ్రీహరియు త్తముడుకావున, ఆయనయచ్చటనుండుటచే దానికి పురుషోత్తము క్షేత్రమని పేరు. అచ్చట హరికొఱకు శ్రీలక్ష్మీదేవిచేవంటచేయఃబడియాయనయారగింపఁగా మిగిలిన శేషము ప్రసాద మనబడును. దానిని జాతి మతభేదములు, మైల, మడి, విచక్షణ లేకుండనందఱును, భుజింతురు. అట్లు చేయుట దూష్యముగా నెనయునునెంచురు. ఈఆచార మాక్షేత్రమునతప్ప హిందూదేశమున మఱియొకచోట లేదు. అచ్చటిదేవాలయము విశ్వకర్మచే నిర్మింపఁబడినది. అందుబలభద్రసుభద్రా సహితుడై శ్రీబుద్ధదేవుడు శ్రీజగన్నాథుడను పేరితో వేంచేసి యున్నాడు. అచ్చట తీర్థములలో మార్కండేయము, ఇంద్రద్యుమ్నము, రోహిణి గుండము, సముద్రము, శ్వేతగుండము అనునయిదుతీర్థములు ముఖ్యములు. వీనియందు స్నానముచేసి పై నచెప్పిన త్రిమూర్తులను పూజించి

క్షేత్రమాహాత్మ్యమును తెలుపుకఁగ.

పిమ్మట లక్ష్మీని, విమలాదేవిని దర్శించి, నటనృక్షమును మార్కండేయుని, మాధవుని, యముని, హనుమంతుని, పాతాళేశ్వరుని, వినాయకుని దేవళములకుఁబోయి దర్శింపఁజెను. సముద్రతీరమున తీర్థశ్రాద్ధము చేయవలెను. ఇట్లు యాత్ర

చేయువారు ఈ సంసారములో తిరుగ జన్మనొందకనై కుంతము జేరి మోక్షమునొందుదురు. బ్రహ్మాది దేవతలు కూడ శ్రీ జగన్నాథుని దర్శించుటకు బోదురు. ఇచ్చట నిత్యకల్యాణము పచ్చలతోరణము లెల్లప్పుడు జరుగుచుండును. ఎందుచేత వనఁగా పండ్రెండు మాసములలోను పదమూడుయ్యారలు జరుగుచుండును. చైత్రమాసమున వారుణీయారత, వైశాఖమున చందనయ్యారత, జ్యేష్ఠమాసమున నభిషేకము, ఆషాఢమున రథయ్యారత, కార్తికమున దామోదరయ్యారత మాఘమాసమున మకరయ్యారత ముఖ్యమైన రథయ్యారతలలో రథముపైనున్న బలభద్రస్వామిని జూచు గొఱ్ఱాలికి తప్పకసంతానముకలుగును. పుష్యమాసములో అభిషేకము, మార్గశిరములో ఒడణపక్షి య్యారతలగును. అన్నిటిలో రథయ్యారత గొప్పది. ఫాల్గునమాసమున డోలోత్సవముజరుగును. ఈక్షేత్రమహిమ యెంతచెప్పినను తరుగదు. ఆస్థలమునందు చేయఁబడిన దానము, ధర్మము మొదలగునవి కోటిగుణితములై ఫలమిచ్చును. దీనినే శ్రీజగన్నాథ క్షేత్రమందురు. ఈదేవాలయముపైనున్న చక్ర మహిమ నారదపురాణమున వ్రాయఁబడినది.

ఈక్షేత్రమందు పూర్వముక ధర్మతత్త్వజ్ఞుడనుపేరుగల శూద్రుడుండెను. అతడు చాల మంచి ప్రవర్తనగలవాడై యుండెను. వానికొక కుమారుడుండెను. వానిపేరుద్విజ్ఞుడు. వాడు నాస్తికుడై దేవబ్రాహ్మణులనిందించుట, పరస్త్రి, పరధనములను హరించుట, కల్లుత్రాగుట, గోమాంసముభక్షించుట, యిండ్లలోఁజొరఁబడియు శ్రోవలుకాచియుదొంగతనము

జేయుటయు, స్త్రీహత్య, శిశుహత్య సరహత్య చేయుచుండువాఁడు. వానితల్లిదండ్రులు, స్నేహితులు బంధువులు మొదలగువారెన్నివిధముల బోధించినను మానకుండెను. ఒకరోజున వీనిని రాజునెదుట బెట్టఁగా నాయన వీనిని బహువిధముల శిక్షించి దేశమునుండి వెడలఁగొల్పెను. అది మొదలు వాఁడు పట్టణములో నుండక, యడవిమార్గములను కాచియుండి మార్గమున పోవువారిని బాధించుచు చంపుచు దోచుకొనుచు నుండువాఁడు. ఇట్లు జీవనముచేయుచు, నొకరోజున గొప్పపర్వతమునందనే కమంది జనులు సముద్రమున స్నానము చేయుబోగా వీఁడును సముద్రతీరమునుజేరెను. అందు స్నానముచేయు జనులు పలు విధములగు పదార్థములను దానము చేయుచుండుటచూచెను. తినుబడి పదార్థ మేదైన నొకటి దానముచేసి, ఆపదార్థము మఱివారు జీవించుకాలములో తినకవిడుచుట వాడుకగా నున్నది. అచ్చటికి పోయినవారిలో నొకడు, మామిడిపండు శ్రీహరికి పీఠిగా బ్రాహ్మణునికిచ్చితిని దానిని నేనుమఱి యీజన్మలో తినననియు, మఱి యొకడు నే నరటిపండు విడచితిని. ఇంకొకడు వనశపండు విడచితినియు ననుకొనుచుండుటవినెను. ఈ చోరుఁడు కూడ సముద్రమున స్నానముచేసి తన కెప్పుడును దొరకనివస్తువును తానువిడువదలఁచియోజింపఁగా బెల్లము తనకు లభింపదని యెంచి, యొకప్పుడు లభించినను దానినివిడచి పంచదారయే తాను తిననచ్చుననియు ఆలోచించి బెల్లము దానమిచ్చెదననియు నా బెల్లము తాను తన జీవితకాలమున తినననియు నిశ్చయించుకొని యడవికిబోయి మార్గము కాచి యుండెను. తరువాత కొంతకాలమునకు బండితో బెల్లముతీసి

కొని యొక కాపు సంతలో నమ్ముటకు బోవుచుండెను. ఆ చోరుఁ డా బండివానిని జంపి బండినిబెల్లముతోకూడ తీసికొని యొక బ్రాహ్మణుని పిలిచివానికిదానమిచ్చెను. మఱికొంతకాల మునకు వాఁ డొకధనికుని యింటకన్నము వేయఁగా వారతనిని పట్టుకొని చంపిరి. ఇట్లు మృతినొందిన చోరుని తీసికొని పోవుటకు యమదూతలు వెళ్ళి పాశములతో వానిని బాధించుచుండఁగా విష్ణుదూతలందు బోయివానిని విడిపించి విమానముపై కూర్చుండబెట్టి వైకుంఠమున శ్రీహరి సన్నిధానమున బెట్టిరి. కరుణాంతరంగుడైన శ్రీమన్నారాయణుండు వానిని సత్కరించి తనయొద్ద నుంచుకొనెను. వింటివా భవానీ, వాడు పరమ దుర్మార్గుడైనను నా పుణ్యక్షేత్రమున మనస్ఫూర్తిగా శ్రీహరికిప్రీతిగా వాడు చేసిన దానమువలన వాని సమస్త పాపములు నశించి వానికి మంచిగతి గలిగినది. ఇట్టిధర్మసూక్ష్మములెన్నోగలవు. అని శివుఁడు చెప్పెను.

హరిశర్మయను బ్రాహ్మణుఁడు, ఆర్తత్రాణపరాయణి యను వేశ్య.

విశాలాక్షియను బ్రాహ్మణస్త్రీల చరిత్రములు.

పిమ్మట పార్వతి శివుని జూచి బెల్లము దానముచేయుటచే బ్రహ్మహత్యాది మహాపాతకములు చేసిన చోరునికి కైవల్యము లభించెనని చెప్పితిరి. మిగుల నాశ్చర్యముగా నున్నది. దానములు చేయువారికి కలుగు పుణ్యఫలములు చేయనివారికి కలుగు కష్టములు సెలవియ్యవలెననఁగా శ్రీపరమేశ్వరుఁ డిట్లు చెప్పెను. ఓపార్వతీ వినుము. ధనముండియు దానధర్మంబులు చేయనివాఁడు పరజన్మయందు మిగులదరిద్రుఁడగును. దాచ.

కుండ కావలసినది తానుతీసి, యితరులకు దానముచేయువాఁడు తీరిగి ధనమంతయుఁజే పుట్టును. ధనమార్జించి తానుతీసిన యొకరి కిన్వక యుండువాఁ డిహపరలోకములందు నానాదుఃఖము లను పొందును. వాఁ డిహమందు నిర్మి దుండసిపించుకొని పరమందు నరక బాధలు పొందును. వాఁడు తేనెకోగనలె కూడ బెట్టినధనము నితరు లనుభవింతురుగాని తనకు ప్రాప్త ముండదు. మిగిలినదానిలో కొంతసొమ్ము నిలునలో చేర్చి కొంతదానము చేయువా రిహమందును బరమందును సుఖ మనుభవింతురు. అట్లుచేయక తాను తినక యింటనుండు తన వారికైనను బెట్టక పరమలోభులై నిలున చేయువారు వంగ పెరిటికి కాఁపుంచబడిన దిష్టి బొమ్మవంటివారు. ఇందుకు తార్కాణముగా నొక యితీహాసము చెప్పెదను వినుము. పూర్వము సత్యయుగమున హస్తినాపురమందు నొక బ్రాహ్మ యుండుండెను. అతనిపేరు హరిశ్చర. అతఁడు గొప్ప భాగ్యవం తుండై యుండియు తాను తినక భార్యపిల్లలకైనను కడుపు నిండపెట్టక జీమ, యెలుక మొదలగు గృహజంతువులకైనను నొకగింజ దొరకనియ్యక జాగ్రత్తగా కాచాడుచుండెను. అనా ధలకు ముప్పికూడ వేయువాఁడుకాఁడు. ఇతఁడును గొప్ప పిష్ట భక్తుఁడు కావున శ్రీహరివిగ్రహమును భక్తితో పూజించుచు, పలువిధములగు నలంకారములు చేయించి యలంకరించెను. కాని మహా నైవేద్యము భక్త్యభోజ్యలేఖ్యా పానీయములతో చేరిన యన్నముఁ నివేదనచేసి యెఱుంగడు. ఎప్పుడును ఒకనికి వన్నము పెట్టనేలేదు. ఆకాలముననే యా పట్టణములో నొక వేశ్యయుండెను. ఆమె మిగుల చక్కసిది. అటపాటల

యందు బహునేర్పరి. ఆమె విటులతోగూడి యహోరాత్రులు
కామసుఖము లనుభవించుచు బహుధనము సంపాది వృద్ధు
రాలయి నై రాగ్యము నవలంబించి తానదినఱకు నిలువచేసిన
ధనమంతయు, బీదల కన్నదానము చేయుటయందు కర్చు
పెట్టి, బహు ధర్మాత్మురాలై యార్థత్రాణ పరాయణియని
పేరుపొందెను.

ఆ పట్టణమున నొక బ్రాహ్మణస్త్రీ విధవయైయుండెను.
ఆమె భర్త చిన్నతనముననేచనిపోయినందున యీమెకు ప్రపంచ
సుఖములందు మనసుతీరక జారపురుషులతో జేరివిషయసుఖము
లనుభవించుచు, నందు మూలముగా దినచర్యలు జరుపు
కొనుచుండెను. ఆమె సేరు విశాలాక్షి. ఆమె మంచి వేషవి
కాణమున నిర్మలమైన జలము తృప్తపాతురులకు దాహమిచ్చు
చుండెను. ఈపైని చెప్పఁబడినమువ్వురునుచనిపోయిన తరువాత
యనుదూతలు వారిని తీసికొనిపోయి, యమునియెదుట బెట్టగా
నాధర్ముడు చిత్రగుప్తులను జూచి వీరి పాపపుణ్యములు చెప్పు
డనఁగా వారు చిత్రాలు చూచియిట్లనిరి. అయ్యా వీరు పుణ్యా
త్ములు. వీరిని తగినమర్యాదచేసి నై కుంతమున విడువవలెను.
అదివిని యముడు వారిని సత్కరించి తన విమానమున
గూర్చుండఁజెట్టి వెకుంతమునకు తీసికొనిపోగా, శ్రీహరి
హరి కెదురేగి తోడుకొనిపోయి యా స్త్రీలను తనకు దాసులై
పరిచర్య సేయుచుండుడని నియమించెను. హరిశర్మకు హెచ్చు
మర్యాదచేసి తనతో సమానముగా నన్నిభోగము లనుభ
వించు చుండుమనెను. కాని దూతలతో “వీని కాహార
మివ్వవల దనెను” అల్లురెండురోజులు బ్రాహ్మణుడు నిరా

హోరుడై సమ స్తభోగములనుభవించుచుండ నాశలిబాధకోర్వ
 లేక శ్రీహరినిజూచి యిట్లుమనవి చెసికొనెను. “మహాప్రభూ!
 వైకుంఠనాథా! నాకిచ్చట నన్నిసుఖములు కలవుగాని భోజ
 నములేదు. అది దొరికునట్లులాజ్ఞాపింపుడు, అనగా శ్రీహరి
 వినియు విననట్లుగఁగొండెను. ఆ బ్రాహ్మణుడు ఖర్చియడు
 గఁగా సఃసంగతి మీరు చతుర్ముఖుని నడిగి తెలిసికొనుడు, అని
 చెప్పి, విమానము తెప్పించి సారథికో నశనిని సత్యలోక
 మునకు దీసికొనిపోము. “అనెను సారథి యట్లచేసెను. అచ్చటికి
 పోగా బ్రహ్మ యెదుర్కొని తోడుకొనిపోయి విష్ణువునకు
 మర్యాద చేయునట్లులర్హ్యపాద్యములిచ్చి కూర్చుండఁజేసి. ఇట్లు
 వచ్చుటకు కారణమేమని యడుగఁగా, నామెడతనయాశలిబాధ
 చెప్పకొనెను. అదివిని బ్రహ్మ యిట్లనెను. “అయ్యా! మీరు
 విష్ణుభక్తులలో శ్రేష్ఠులు. పూర్వజన్మమున పెట్టనిది యిప్పుడెట్లు
 కలుగును? మీరు శ్రీహరిని పోషికోపచారములచేతను
 పూజించితిరి. కాని పిడికెడన్నమైనను యెన్నడును నివేదన
 చేసినవారుకారు. ఇతరులకుదానధర్మములు మొదలేచేయలేదు,
 కావున మీశరీరమును మీరే కోసికొని తినుడు” అనెను.
 ఆమాటలువిని బ్రాహ్మణుడు వణకుచు “ఓ చతుర్ముఖుడా!
 యెంత యాశ్చర్యమైనమాట సెలవిచ్చితిరి! ఇది యసాధ్యము
 కాదా! ఎవరి శరీరము వారు కోసుకొని తినుట యెట్లు?
 నొవ్వదా! అట్లు తిన్న నెన్నిదినములకు సరిపడును.
 “అనగా బ్రహ్మవిని” “ఓ బ్రాహ్మణుడా! నేడు నీవు కోసి
 కొనునది రేపటికి తిరుగ పెరుగునట్లు వరమిచ్చెదను. అది
 విని బ్రహ్మాదీనుడై ప్రార్థించి తన యాశలిబాధ తీర్పుమని వేడు.

కొనగా బ్రహ్మయిట్లుచెప్పెను. నీవు నిలునజేసిన ధనము నీ యింటివద్ద నిలువయున్నది. నేటిరాత్రి నీవు నీకుమారునికి స్వప్నమందు కనబడి దానధర్మములు చేయుమని చెప్పుము. ఆధనము దినమునకు నొక బ్రాహ్మణునికైనను తృప్తిగా నన్నదానము చేయనియెడల, వాని తల పేలిచచ్చునని చెప్పుము. ఆమరణమునకు భయపడియైనను వాడెట్లుచేయును. అదిసీకిచ్చట లభించును. ఇంతకుతప్ప నీకు మఱివేరు సాధనములేదు.” అనెను. ఆ బ్రాహ్మణుడు బ్రహ్మచెప్పినట్లు చేయగా కుమారుడెట్లు తండ్రిపేర ప్రతిదినమన్న దానముచేయుచుండెను. అది వైకుంఠముననున్న తండ్రికి జీవనాధారమయ్యెను. అన్నదానము, ఉదకదానము శ్రేష్ఠములు. మొదటిదానముకన్న రెండవది మఱియు సుతమము. అని శివుడు పార్వతితో చెప్పెను.

బ్రాహ్మణ మహిమ.

పిమ్మట పైకథలోచెప్పబడిన హరిశ్చరబ్రహ్మనుజూచి దానమెవరి కివ్వవలెను? అనియడుగగా నాయన వారితో నిట్లుచెప్పెను. ఓప్రియభక్తుడా! బ్రాహ్మణులకు దానమియ్యవలెను. నాలుగు జాతులవారిలో బ్రాహ్మణులు శ్రేష్ఠులు. కాబట్టి వారుసంసారములో జనులందఱినితరింపజేయగలరు. భూలోకములో వారు శ్రీమన్నారాయణునితో సమానులు. చదువుకున్న పండితుడు, చదువురాని మూర్ఖుడు నితరులకు సమానులే. వారినివిష్ణుస్వరూపులనిపూజింపవచ్చును. బ్రాహ్మణుడగుచిగానున్నను, నితరులకు దానితో పనిలేదు. శుభి

గానుండిని దోషములేనిదేగాని ఇతరులను బాధించదు. బ్రాహ్మణులు డబ్బాకారియైనను నాచారములేని వాడైనను నితరజాతివాడు సుందరాంగులాచారవంతులైనను గాబ్రాహ్మణుని ముట్టుకొనఁగూడదు. గోవులు, బ్రాహ్మణులు, దేవతలు తినఁగూడని పదార్థములు తిన్నను పాత్రేత్రాగుచు జీవించు శూద్రుఁడు వారినిముట్టుకొనుటకులగిసవాఁడుకాఁడు. బ్రాహ్మణులలో నొకరికిమఱియొకని గురువులుగా నుండినగును. వారి శరీరము శ్రీహరి శరీరముతో సమానము. భక్తితో బ్రాహ్మణనికి సమస్కరించువాడు ధర్మ, అర్థ, కామ, మోక్షములను చతుర్విధ పురుషార్థములును పొందుదురు. కాని యాయనసమయముచూచి సమస్కరింపనిలెను. ఆయన దేనిపూజచేయు నప్పుడును, జలములో స్నానము చేయునప్పుడును, నూనెరాచు కొనునప్పుడును, మలమూత్రములువిడుచునప్పుడును వేగధ్వయనము చేయునపుడును, దంతధావనము భోజనము చేయునపుడును సమస్కారము చేయఁగూడదు. ఆ సమయములలో నున్నట్లు తెలిసి సమస్కరించువారికి పూర్వపుణ్యములు నశించును. సమూహములో నున్నప్పుడు సందులోనొకరికిసమస్కరించినను అట్లు సమస్కరించు వారిపూర్వపుణ్యములునశించును. శూద్రుఁడు సమస్కారమని బ్రాహ్మణునికి చెప్పఁగూడదు దండమననలెను. బ్రాహ్మణుఁడుబ్రాహ్మణునికి సమస్కారము చేయనియెడల వానిపుణ్యములు నశించి చండాలుడై పుట్టును. బ్రాహ్మణుఁడైననుగురువునెడల ద్వేషబుద్ధిగలవాఁడు శ్రీహరికిశత్రువగును. యాచించు బ్రాహ్మణుని బాధించువాని కండ్లు యముఁ డూడబెరుగునట. కోపముచేత బ్రాహ్మణుని

త్రిట్టిని వారినోటిలోయముండు కాల్చినరోకలిపెట్టును. బ్రాహ్మ
ణులు భుజింపగా దేవతలకు తృప్తికలుగును. ప్రభాతకాలమున
లేచి నిత్యము బ్రాహ్మణవర్సనము చేయువారికి వైకుంఠము
ప్రాప్తిండును. విప్రునిపాదసూళి తలయందు ధరించువారి కప
మృత్యువునశించి సమస్తతీర్థస్నానఫలము లభించును. బ్రాహ్మ
ణుల పాదతీర్థము శిరస్సున ధరించు వారికి బ్రహ్మహత్యాపాప
ములునశించును. ప్రపంచమందలి సమస్తతీర్థములువిప్రునిపాద
ముననుండును. కావున దానిని శిరస్సునధరించుటవలనసమస్త
తీర్థములలో స్నానముచేసిన ఫలమువారికిలభించును. అందు
వలన సమస్తవ్యాధులు నశించును. ఆ జలములతోతర్పణము
చేసిన పితృదేవతలుతృప్తిపొందుదురు. బ్రాహ్మణునిపాదములు
కడిగి గంధపుష్పాదులతో పూజించి యాప్రసాదము శిరస్సున
ధరించిన వాని సాపములన్నియు నశించును. బ్రాహ్మణుని
పాదములు కడిగి పూజించి ప్రదక్షణముచేసి నమస్కరించి
చక్రవర్తియైపుట్టును. ఆ పాదోదకమును పూజించిన వారికి
ధనము, పుత్రులు, విద్య, కీర్తిగలిగి యంతమున వైకుంఠమును
చేరి ముక్తినొందుదురు. గొడ్డాలు సంతానమును పొందును.
అని బ్రహ్మహరిశర్మతో చెప్పెనని యీశ్వరుడు పార్వతితో
చెప్పెను.

విప్రపానోదక చూహత్యము, భద్రదాత్ముడను బ్రాహ్మణుని చరిత్రము.

కురుక్షేత్రమందుపూర్వముభద్రదాత్ముడనుబ్రాహ్మణుఁ
డుండెను. అతఁడుసమస్తవేదములు, వేదాంగములు, శాస్త్రములు
చదివి కర్మలు విధ్యుక్తముగా చేయుచుండువాఁడు. అతఁడు

ఒకానొకనాడు నదిలో స్నానముచేసి యింటికేబోయి కాళ్లు కడుగుకొని యింటిలో ప్రవేశించి జపము చేసికొనుచుండెను. అప్పుడు గీమలకాలమై యెంత వేడిగా నున్నందున యొక కుక్క యెండవేడి భరింపలేక చల్లని స్థలముకొఱకు వెదకుచు వచ్చి కాళ్లుకడుగుకొన్న స్థలమున నీరుండుటచే నచట పడుండెను. ఆ నీటితో దాని శరీరము తడిసి చల్లగా నుండెను. వారింటి నొకరు దానినిజూచి గుమ్మముముందు పడియున్నందున దానిని వెడలగొట్టకున్న తన యజమానుడు కోపించునని దానిపై నొక టాయ రువ్వెను. ఆ టాయ దానికి ప్రమాదస్థలమున తగిలి నందున నాకుక్క వెంటనే యఱచిచచ్చెను. దాని యఱపువిని లోని జపముజేసికొనుచున్న బ్రాహ్మణుడు పైకినచ్చి చూచు సరికి నొక దివ్యపురుషుఁ డా కుక్క పడియున్నచోట నిలిచి యుండెను. అతనినిజూచి “అయ్యా, మీ రెవరు? ఎందుండి నచ్చితిరి? మీ వృత్తాంతమంతయు సవిస్తరముగా చెప్పుడు” అనగా, ఆ దివ్యపురుషుఁడిట్లు చెప్పనారంభించెను. “ఓ విప్ర త్తమా వినుము. నేను పూర్వజన్మమున జంబూద్వీపచక్రవర్తిగా నుండిన సత్యకేతుఁడనువాడను. నేను సోమసంశమునబుట్టినామగు వేల సంవత్సరములు రాజ్యపాలనము జేసియుంటిని. అనేక దానములు, ధర్మములు, యజ్ఞములు, యాగములు చేసియుంటిని. అనేక దేవాలయములుకట్టించి యగ్రహారములు దానమిచ్చితిని. ప్రజలను బిడ్డలవలె పాలించితిని. ఇట్లుండ నొకదినము రాత్రి ప్రజలేమనుచుండిరో కనిపెట్టుటకు పట్టణములో తిరుగుచుండగా నొక సందు వీధిలో మంచి వయస్సులోనున్న చక్కని స్త్రీ యొకతె కంటబడియెను. ఆమెనుజూచి కామమోహితుఁడనె

ఆమెనుపట్టి సుఖించితిని. పిమ్మట నా కోటకు పోతిని. ధర్మాధర్మములు విచారింపక చేసిన పనికి విచారించి పశ్చాత్తాపము నొందితిని. కాని యా పాపము నన్ను విడువలేదు. తరువాత నా సంపద నశించెను. శత్రువులు నా కోటపై బడి, దానిని తీసికొని నన్ను తరమివైచిరి. నే నరణ్యమునకుపోయి యందు దాగి యుండఁగా కొన్నాళ్లకు మరణించితిని. యమునికూతలు నన్ను కట్టి, కొట్టుచు తీసికొనిపోయి యమునియెదుట బెట్టఁగా నా పాపపుణ్యములు విచారించి వారిట్లు చెప్పిరి. “ధర్మరాజా ! ఈయన జంబూద్వీప చక్రవర్తియైన సత్యకేతు మహారాజు. మనుజుఁడు చేయవలసిన పుణ్యకార్యములన్నియు చేసెనుగాని పరస్త్రీని బలిమిని చెఱబట్టెను, అనిరి. అదివిని ధర్ముఁడు దానికి తగిన నరకబాధ లనుభవింప శీఘ్ర విధించెను. యనుదూతలు నన్ను వెంటనే తీసికొనిపోయి యెఱ్ఱగా కాలియున్న పరువుగల యినుపమంచమున పరుండఁబెట్టి రాగితో చేయ బడి యెఱ్ఱగా కాల్చిన స్త్రీని నా ప్రక్క పరుండఁబెట్టిరి. అప్పుడు నేను పడిన బాధ తలఁచుకొన్న నిప్పుడు భయముచే శరీరము కంపించుచున్నది. ఇట్లు కొంతకాలము గడచిన పిమ్మట మఱికొంత కాలమువఱకు నితర నరకబాధ లనుభవించి పిమ్మట చాతక పక్షి నై జన్మించితిని. తరువాత నీ కుక్కనై పుట్టి యనేక జంతువులను హింసించి చంపుటవలన బహుపాపము చేసితిని. ఈ మండు వేసవి బాధపడలేక మీపాదోనకము పడియున్న యీచల్లని తొవున పరుండితిని. అది నా శరీరమున సోకుటచే పమస్తపాపములు నశించినవి. మీనౌకరు తాతితోకొట్టుటచే ప్రాణములను విడచి దివ్యశరీరమును పొందితిని. తమసెలవైన

యీ విమానమున వైకుంఠమునకు పోయెదను. అని బ్రాహ్మణునితోఁ జెప్పి యతఁడు ముక్తికొందెను.

ఆహా ! విప్రపాదోదక మహిమ యెంత గొప్పది !

ఏకాదశీ మాహాత్మ్యము

అని చెప్పఁగా విని సార్వభౌమ సంతోషించి యీశ్వరుని జూచి దేవా ! ఏకాదశీ వ్రతమహిమ విచనలనని యున్నది. ఆ వ్రత మెట్లు పుట్టినదో దానికి విధానమెట్లదో దానివలన ఫలమేమో దానివలన యేదేనలకు ప్రీతియోదానినిచేయకున్న పాపమేమో సెలవిచ్చి నన్ను గృతార్థురాలను చేయవలయు ననుఁగా విని శివుఁడు చెప్ప నారంభించెను. ఓ కాత్యాయనీ, చెప్పెద వినుము. ఆయేకాదశీ మహిమ శ్రీమన్నారాయణునికి తప్ప యితరులకు పూర్తిగా తెలియదు. ఆయన తప్ప మఱి యెవరును బాగుగ చెప్పజాలరు. ఐనను నాకు తెలిసినంత వఱకు నీతో చెప్పెదను. సంసారములోని జనుల నుద్ధరించుటకు శ్రీహరి యేకాదశిని పుట్టించెను. ఆ వ్రతముచేయునారు సమస్తపాపములను సశింషఁజేసికొని స్వర్గమును పొందుదురు. ముందుగా పాపపురుషుని యాహరి పుట్టించెను. ఆ పాపపురుషునికి శిరస్సు బ్రహ్మహత్య, కల్లుత్రాగుట నేత్రములు, బంగారము దొంగిలించుట వానిముఖము, గురుపత్నీ హరణమువాని చెవులు, స్త్రీహత్య వాని ముక్కు, గోహత్య వానిచేతులు, గోబ్రాహ్మణ ద్వేషము వానిపెదవులు, పరస్త్రి హరణము వానికంఠము, శిశుహత్య వాని హృదయము, సమస్తపాపములు వాని మధ్యభాగము, గురునింద వానిగుండె, కన్యా

విక్రయమువాని స్తనద్వయము, అసత్యమువానికాళ్ళు, ఇట్లు సమస్తసాక్షములతోను వానినిపుట్టించి పాపము చేయువారిని శిక్షించుటకు యముని పుట్టించెను. ఆ యముడు జనుల పాప పుణ్యములను విచారించి వారికి తగినశిక్ష విధించును. పిమ్మట సమస్తస్తోత్రములను పలువిధములగు సరకములను కల్పించెను. ఎవ రేసాక్షములు చేయుదురో వారికిదగిన సరక బాధలు విధించును. ఇవి యన్నియు శ్రీహరియొక్క సృష్టియే కాని వేరు కాదు. ఇట్లు సృష్టిచేసి కొంతకాల మయిన పిమ్మట శ్రీమహావిష్ణువు తాను సృజించిన లోకమును యముఁ డెట్లు సాలించు చున్నాడో చూడవలెనని తలచి గరుడ నాహనారూఢుండై యమలోకమునకు వేంచేయఁగా ధర్మఁ డాయనకు యెదురేగి తనసదనమునకు తోడ్కొని పోయి రత్నసింహాసనముపై కూర్చుండఁజేసి షోడశోపచారములచే పూజించెను. షోడశోపచారములేననఁగా 1. అర్ఘ్యము, 2. పాద్యము, 3. ఆచమనము, 4. పంచామృత స్నానము, శుద్ధోదక స్నానము, 5. నస్త్రద్వయము, 6. యజ్ఞోపవీతము, 7. గంధము, 8. అక్షతలు, 9. ఆభరణము, 10. పుష్పములు, 11. ధూపము, 12. దీపములు, 13. నివేదనము, 14. తాంబూలము, 15. నీరాజనము, 16. మంత్రపుష్పము, సమర్పించుచు పూజించి ప్రదక్షణపూర్వక సాష్టాంగ నమస్కారములు చేసి చేతులు జోడించుకొని యెదుట నిలిచి తమ రాకకు కారణమేమనియడుగఁగానీలోకము చూడవచ్చితిమని విష్ణువు సెలవిచ్చెను. అంతట గొప్ప వ్యాకులమైన పెద్దధర్మములు వినబడఁగా శ్రీహరి యముని జూచి యదియేమని యడిగెను.

అందుకు యముఁ డిట్లు మనవి చేసెను. స్వామీ ! ఈ దక్షిణపువ్వున నరకకూపము లన్నియు నున్నవి. అం దనేక మంది సావులు గుంపులు గుంపులుగా నున్నారు. వారు పూర్వ మనేక సాపములుచేసి మిదోన్మత్తులై యిప్పుడు వానికి శిక్షలనుభవించుచు మొఱియెట్టుచున్నారు. దూతలు చేయు శిక్షలుభరింపలేక వారు కేకలువేయుచు రోదనము చేయు ధ్వనులే యవి. అసంగ విని, కిరుణార్ద్రహృదయుడైన శ్రీహరి వారినిచూచి వారి బాధలు సవారింపఁజేయ దలంచి సావులను జూడఁబోయి వారు పడుశ్రమ, యమదూతలు వారికి చేయు శిక్షలు, కనిపెట్టి వారియెడల కనికరము కలిగి, తనచే సృజింపఁబడియున్న ప్రజ లింతబాధ పడుచున్నారని వారికి తరణోపాయము కలిగింపనలెనని తానొక సతము కల్పించి, యానతము చేయువారు సమస్త సాపములను సజింపఁజేసికొని స్వర్గమును పొందుదురని వారందఱితో చెప్పి వారిచే నా సతము చేయించి వారి నందఱిని తరింపఁజేసి స్వర్గమునకు పంపెను. శ్రీహరి స్వయముగ నానతము కల్పించిన దినము, అపక్షములో పదునొకండవ దినమగుటచే దాని కేకాదశి యని పేరు. ఆదినమున చేయఁబడు సతముకావున దాని కేకాదశీ నతమని పేరుపెట్టెను. ఆనతవిధానమేమనఁగా, యా నాఁ డుద యము సూర్యుడుదయించకముందు లేచి కాలోచితకృత్యములు దీర్చుకొని స్నానసంధ్యాది నిత్యకర్మలు చేసికొని విష్ణుమందిర మునకు పోయి శ్రీహరిని విధ్యుక్తముగా షోడాశోపచారముల పూజించి ప్రదక్షిణ నమస్కారములచేసి తా నాదినమున నేకా దశీ సతము చేయనిశ్చయించు కొంటి ననియు దానిని నిర్విఘ్న

ముగా కొనసాగింపుమనియు ప్రార్థింపవలెను. పిమ్మట శ్రీమన్నారాయణుని ధ్యానించుచు నా దినమున కాలము గడపవలెను. మధ్యాహ్నమందును, సాయంసంధ్యాసమయమునను తిరుగ నట్లే పూజింపవలెను. సంతానము గలవా రేమియు తినకుండ నుండకూడదు. సన్న్యాసులు, సంతానహీనలైన విధవలు తప్ప తక్కిన వారందఱును పాలు, పండ్లు, మొదలైనవి ఫలహారము చేయకుండ శుష్కోపవాసము చేయకూడదు. శరీరదార్శ్రమ్యముగల యెడల సన్న్యాసులు, గొడ్డువిధవలు ఏమియు తినకున్నను దోషములేదు. ఆదినము, రాత్రిపగలు పురాణవ్రతనముగాని, వినుటగాని యాటపాటలతోగాని శ్రీహరి నామమంత్రజపము చేయుచుగాని జాగరణము చేయుట శ్రేష్ఠము. మరునాడుదయమున లేచి మామూలుగా నిత్యకర్మలు చేసుకుని ద్వాదశి గడియలుండఁగా శ్రీహరిని పూజించి నివేదనచేసిన ప్రసాదము నతిథి, యభ్యాగతులతోను, బంధుమిత్రాదులతోను భోజనము చేయవలెను. తమ శక్తి ననుసరించి యన్నదానము చేయుటమంచిది. త్రయోదశి గడియలు ప్రవేశించిన పిమ్మట భుజించిన వ్రతము నిష్ఫలమగును. ఈవ్రతము శ్రీవిష్ణు ప్రీతియైన వ్రతములన్నిటిలో మిక్కిలి శ్రేష్ఠమయినది. కావున నియమముగా చేయువారికి తప్పక పాపములన్నియు నశించి వైకుంఠ ప్రాప్తి కలుగును. భార్యాభర్తలు కలిసి యీవ్రతముచేయుట శ్రేష్ఠము. అన్ని యేకాదశులు పాలించలేనిచో యాషాఢశుద్ధమున వచ్చు, తొలి యేకాదశి, భాద్రపద శుద్ధమున వచ్చు పరివర్తనైకాదశి, కార్తిక శుద్ధమున వచ్చు బోధనైకాదశి,

మాకు శుద్ధమున నచ్చు భీష్మకాదశి, యీనాలుగు ముఖ్యముగా చేయవలసినది. రోగులు బలహీనులు, బాలురు, గర్భిణీస్త్రీలు వీరికి కఠినమైన నియమములనసరిము లేదు. కాని యీ దినమునందన్నము తినకూడదు. ఎందుచేతననగా నాదినమున పైనిచెప్పబడిన పాప పురుషుడన్నమున నుండును. అని శ్రీహరి చెప్పెను. ఈ యేకాదశి వ్రత ప్రభావమునుచూచి భయము పొంది సాపపురుషుడు శ్రీహరి పాదములపై బడి నాకేమి దిక్కు? నేనెందు బోదును. ఏకాదశి నన్ను బాధించుచున్నది. ఎందును నిలువ నియ్యదని ప్రార్థింపగా వానితో శ్రీహరి యిట్టులానతిచ్చెను. “నీ వేకాదశీదివసున నన్నమునందు దాగియుండుము. అట్లని నీకు ప్రమాదముండదు. దానిని భుజించువారు సీబారినిపడుదురు” అనిచెప్పి శ్రీహరి వైకుంఠమునకు వేంచేసెను. అనిశివుడు పార్వతితో చెప్పగా విని సంతసించెను.

పూజావిధానము

ఏ దేవతనుగాని పోడశోపచారములచే పూజించునపుడు వారిభార్యను కూడ కలిపి పూజింపవలెను. అది యెట్లంటేని శ్రీమన్నారాయణుని పూజించునపుడు లక్ష్మిని కూడ చేర్చి శ్రీలక్ష్మీనారాయణయని పూజింపవలెను. పృతి దేవునికిని యాగమ మంత్రములున్నవి. వానినే మూల మంత్రములందురు. ఆమంత్రములనుతగినగురువునలన నుపదేశమును పొంది నిత్యము జపించుచుండువారు, ఆ మూల మంత్రముచేత పదియూ రుపచారములు సమర్పింపవలెను.

ఇదియే శ్రేష్ఠము. అట్టి యపదేశము లేనివారు పురుష సూక్త శ్రీసూక్త మంత్రములసంపుటికరణముతో పూజించవలెను. కేవలము పురుషదేవతనే పూజించువారు పురుషసూక్తము చేతను, శ్రీదేవతనేపూజించువారు శ్రీసూక్తముచేతనుపూజింపవచ్చును. పుష్పములను సమర్పించునప్పుడు, ముందుగాగణేశ ద్వాదశనామములుచెప్పి, తరువాత కేశవాదిగామము లిరువదినాల్గులుచెప్పి, తరువాత తాను పూజించు దేవతాసంబంధమైన 108 గామములుగాని సహస్రనామములుగాని చెప్పుచు పుష్పములు దేవునిపై వేయుచుండవలెను. ఏదేవుని బూజించినను ముందు విగాయకుని పూజించుట అవసరము. కావున నాతని పండ్లెండు నామములై నను చెప్పవలెను. ఏ దేవుఁడైనను, శ్రీ మహావిష్ణువుయొక్క రూపాంతరమే కావున కేశవాది గామములు చెప్పవలెను. ఇది శాస్త్రసమ్మతము. పూజారంభమున చేయు ధ్యానము దేవతా రూపమున మనస్సున నిలుపుకొనుటకును పూజాంతమందుచేయు ధ్యానము ప్రార్థనయనియు తెలియవలెను. పురుష దేవతలను పూజించునపుడు నామముల యంతమందు “ఓం, చేర్చియు శ్రీ దేవతను పూజించునపుడు నామాంతమందు “శ్రీం” చేర్చియు చెప్పవలెను. వేదోక్తముగా పూజచేయుటకు వీలులేనివారు పురాణోక్తముగా పూజింపవలెను. ఇట్టి విషయములో వృద్ధాచారము ప్రకారముచేయుట యావశ్యకము. పైనిచెప్పబడిన సంగతులు ప్రత్యక్షముగాచేయు పూజలకేగాక మానసికముగాఁ జేయు పూజలకును చెందును. ఇట్టి పూజలు చేయునపుడు మనస్సును చెదరనియక యారాధించు దేవతనే ధ్యానిం

చుచు భక్తిశ్రద్ధలతో చేసిన, కోరిన ఫలమును పొందుటకు సందేహముండదు.

ఆతిథి పూజాఫలము.

పిమ్మట పార్వతి యీశ్వరునిజూచి స్వామీ! మీవలన యనేక పుణ్యకథలు వింటిని. ఎంత విన్నను మనస్సు తృప్తి నొందుటలేదు. ఇంకిను మఱియొక్క సంగతి దయచేసి నెల విచ్చిన నిప్పటికి తృప్తి నొందెదను. అది యెద్దియనిన నాలు గాశ్రమములలోను గృహస్థాశ్రమము శ్రేష్ఠమని చెప్పుదురు. అందుకు కారణమేమో వినఁగోరెదను. అనఁగా విని శివుఁడు మిక్కిలి సంతోషించి దేవీ! నీవడిగిన యీ ప్రశ్న చాల గొప్పదియు లోకోపకారమును నైయున్నది. సారమైన ప్రశ్న వేసితివి. కావున సంతోషముతో చెప్పెదను. శ్రద్ధతో వినుము. నాలుగాశ్రమములలోను గృహస్థు శ్రేష్ఠుఁడు, ఎందుచేత ననఁగా నాతఁడతరాశ్రమములవారికి నుపాధి కలుగఁజేయ గలఁడు. బ్రహ్మచారి, వానప్రస్థు, యతియనువారితరులను సత్కరింప లేగు సరేగదా తమమట్టుకు తామైనను పోషించు కొనలేరు. అది యెట్లనఁగా బ్రహ్మచారి గృహస్థులయిండ్ల మధూకరముచేసికొని జీవించుట ధర్మము. వానప్రస్థు లరణ్యముననుండి కాయలు, పండ్లుతిని జీవించుదురు. వారును తమక్షాత్తును నివారింపఁజేసికొనుటకు గృహస్థులనే చేరుదురు. వీరేకాక గృహస్థులలో కొందఱు దరిద్రావస్థచేత తినుటకు లేక గృహస్థులనే యాశ్రయింతురు. కావున నెల్లయ్యాశ్రమముల వారికి నాధారమైనది గృహస్థాశ్రమమేకదా! కావుననే దాన

శ్రేష్ఠశ్రము కల్గినది. అట్టి గృహస్థులను తరింపజేయునది
 యతిథిపూజ. దానినిచేయువారు గొప్పపుణ్యాత్ములు. వారితో
 సరియైన పుణ్యవంతులు లోకములో లేరు. దానిని చేయని
 గృహస్థులు నరక మనుభవింతురు. వారికి ముఖ్యమైన ధర్మ
 మతిథిపూజయే. అది చేయనివారికి యితర ధర్మము
 లన్నియునశించును. నిత్యమతిథిపూజ చేయువారితో సమాన
 మైన పుణ్యాత్ములు ముల్లోకములలోను శ్రేష్ఠులు. ఇందుకు
 ద్విప్రప్రాంతము వినము. పూర్వము భరతవర్షమున యార్యావర్త
 పుణ్యభూమియందు నొక బ్రాహ్మణుడుండెను. అతడు సత్య
 వ్రతుడు. ధార్మికుడు, పండితుడునై యుండుటచే నతని
 పేరు వినినంత మాత్రముననే సమస్త పాతకములు నశించును.
 ఆయన యొకరోజున రోమహర్షణ మహామునిని దర్శించి,
 గృహస్థు తరించుటకు తగిన ముఖ్యధర్మ మేమని యడుగఁగా
 నామహాముని యాయనతో నిట్లనెను. ఓ బ్రాహ్మణోత్తమా!
 గృహస్థులు ముక్తి నొందుటకతిథిపూజకంటె హెచ్చుధర్మము
 లేదు. అదే స్వర్గధర్మములలో సారమైనది. అతిథి యెవరనఁగా
 మనయింటికి వేళకు భోజనమునకు వచ్చినవాడే. అతడే
 జాతివాడైననుసరే. బ్రాహ్మణుడుమొదలు చండాలునివఱకు
 గల జాతులలో నే జాతివాడైనను నింటికి వచ్చినప్పుడు వానిని
 కూర్చుండఁబెట్టి కుశలమడిగి వానికి భోజనముపెట్టి యాదరింప
 వలెను. రాత్రికాలమునందైనను పరుండుటకు తగినస్థల మియ్య
 వలెను. భోజనము పెట్టుటకు శక్తి లేనియెడల తనకుగల
 శక్త్యనుసారము ఫలహారము పెట్టవలెను. అందుకును శక్తి లేని
 యెడల తనదరివావస్థ యతనితో చెప్పకొని యేడ్చి ఊమింపు

మని ప్రార్థింపవలెను. ఈ పై మూడువిధములలో నేదియు చెయ్యనియెడల యా గృహస్థుడు చేసిన పుణ్యఫలమతడు తీసికొని వాని పాపమాగృహస్థులకు విడిచి పోవును. అతిథిని పూజించుటనలన శ్రీహరిని పూజించిన ఫలము లభించును. శక్తి కలిగియుండియు సతిథిని పూజింపనివారికి సమస్తము వశించును. అని రోమశ మహాముని యాశ్రాహ్మణునితో చెప్పి పోయెనని యీశ్వరుడు పార్వతితో చెప్పెను. ఈపద్మపురాణము నందు చెప్పబడిన మఱికొన్ని విషయము లితర పురాణము లందు చెప్పబడినవి. విపులముగా చెప్పబడి యున్నందున జ్ఞానిని యందు వ్రాయదలచి యీ పురాణము నింతటితో ముగించడమైనది. ఈ పురాణము పార్వతిగో నీశ్వరుడు చెప్పినప్రకారము శ్రీ వేదవ్యాస మహర్షినలన వ్రాయబడి యున్నది.

అష్టాదశపురాణసారము

శ్రీ మహా లింగ పురాణము .

ఈ మహాపురాణము కైమినికి వ్యాసముహర్షి చెప్పినది.

పాగ్వతి శ్రీరాముని పరీక్షించుట

పూర్వకాలమున త్రేతాయుగమునం మౌళనాడు సతీ
పరమేశ్వరి లుద్యానవనమునందుగడి వినోదించుచుండగా,
సీతను వెదకుటకై సుగ్రీవునిచే దక్షిణదిక్కునకు పంపబడిన
హనుమంతుడు మొదలగు వానరులు వారి యొద్దకుఁబోయి
వారిని నర్శించిరి. వారుహనుమంతుని సమాచారమునడుగఁగా
సీతను రావణుఁడెఱ్ఱుకొని పోయెననియు, నందుకు విచారిం
చుచు, శ్రీరామ లక్ష్మణులు మాల్వనంత పర్వతమున నున్నా
రనియుచెప్పెను. అదివిని శివుఁడుతానునెళ్ళివారిని చూచివచ్చె
దనని సార్వభౌమో చెప్పిబయలుదేరెను. ఈశ్వరుఁడుమాల్వనంత
మునకుఁబోయి యొక శమివృక్షముక్రిందనున్న రామలక్ష్మణుల
యెదుటనిలిచెను. కాని వారు దుఃఖముతోనున్నందున మాటా
డరైరి. అది చూచి శివుఁడు లింగనింటికివచ్చి సతితో జరిగిన
దంతయుచెప్పెను. ఆమాటవిని యామె శ్రీరాముఁడనారాయ
ణాంశజుఁడు కాఁడనెను. ఎందుచేతననగా నతఁడే జగదీశుడై
నవోభార్యకొఱకు నంతగా నేలవిచారించును? వాని భార్యను
రాక్షసుఁడేల యెత్తుకొనిపోవును? ఇట్లు కొంత వాదించి

తానుపోయిన రాముని పరీక్షించి నిశ్చయించుకొనుచు, అది విని శివుడు రాముడు విచారముతో నున్నాడని కనుక వెళ్ళి వానియొద్దకు వెళ్ళిన తప్పక పరాభవము కలుగుననియుఁజెప్పెను. ఆ మాటలకు లక్ష్మణుడు “మీరు సెలవిచ్చిన పోయినట్లు” నని సెలవుతీసికొని పోవుచు శ్రోవలో యోదించి సీతరూపమున వారి సన్నిధికిగఁగా రాముఁడయ్యెను. జూచి యిట్లనెను. “ఏమమ్మా దాక్షాయణీ! వచ్చి కూర్చుండుము. శివుని భార్య వయ్యను సీతవేష మేల దాల్చితిని” ఆ మాటకు సిగ్గుపడి యామె వెంటనే తొందరగా నింటకి వెళ్ళెను. ఆమెనుచూచి యేమిజరిగినదని శివుఁ డడుగగా, “ఏమియులేదు. వారు మాటాడనందున నేను తిరుగవచ్చితిని,” అని చెప్పెను. ఆ మాటలువిని సంశయించి యోగభ్యాసమున చూడఁగా సర్వ మాయనకు తెలిసెను. అంతట శివుడు పార్వతితో నిట్లనెను. “నీవు పోవుచు మార్గమున గాలోచనమార్చి సీత రూపముతో పోయితివి. అది తెలిసికొని యేమమ్మా దాక్షాయణీ కూర్చుండుము. నీవు శివుని భార్యవయ్యను సీత రూపు నెందుకు దాల్చితివి?” అనెను. నేను చెప్పెదను వినుము, “మేమనఁగా బ్రహ్మ, విష్ణువు, నేను, మువ్వరము నన్నఁ దమ్ములము, రాముఁడే విష్ణువు, అతఁడు నిన్ను తల్లి యనెను. కావున నేటినుండి నాకును తల్లి వేయని, తపస్సు నారంభించెను. అది చూచి సతి మిక్కిలి దీనురాలై యుండును.

దక్షుని యజ్ఞమున సతి దగ్ధమగుట

ఇటు మహేశ్వరుడు తనయందు విముఖుడై చలింపని దిత్తముతో తపస్సు చేయుచుండుట చూచి తాను తెలియక చేసిన తప్పు భర్త క్షమించకపోవునా ? యని భ్రమపడుచుండెను. క్షమించకపోయిన నేమిచేయుదునని భయపడుచుండెను. ఏమిచేయుదును ? ఏమితోచకున్నది. నాకు సహాయము చేయువారు లేరుగదా ! అని విచారించుచుండెను. ఇట్లుండగా నాకాశవాణి యిట్లనెను. “ఓసతీ వినుము. నీవు కపటమున నీభర్తతో మాట్లాడితివి ! రాముని యెదుట మాయవేషమును వేసితివి. జగత్తులకు కర్తయైన రాముడు నిన్ను తల్లియని పిలిచెను. ఈశ్వరుడు మహాయోగి. ఆయన నిన్ను విడిచిగాడు. మఱియేలుకొనడు. ఈ దేహముతో మరల నీశ్వరుని పొందలేవు.” ఈ మాటలు విని యామె మూర్ఛిల్లి నేలబడి కొంతసేపటికి తెలివొంది లేచి విధివశమెత్తున్న నట్లగును. తప్పింప నెవరివశము ; అని విముఖురాలై యుండెను.

అంతట తనతండ్రియైన దక్షుని యజ్ఞమునకు చంద్రుడు విమానముపై పోవుచుండుటచూచి, నీవెందుఁబోవుచున్నావని యడిగి తెలిసికొని తండ్రి, తన్ను తనభర్తను పిలువకుండుటకు కారణము తెలియక, విచారించి తనభర్తయొద్దకుఁబోయి యెదుట నిలిచెను. ఆమెనుచూచి శివుడు తన కుడితొడచూపి కూర్చుండుమనెను. అది పార్వతిగ్రహించి యాయన నన్ను తల్లిగా భావించెను. భార్యకు నెడమవైపుగదా కూర్చుండనర్హత

గలదు. నేను మఱిక్కడ నుండను. తండ్రియింటికిపోయెదను. అని మనస్సులో భావించి, కళ్ళనీరు గారుచుండగా, ఊప్పటకు నోరాడక శివునితో నిట్లనెను. “ఓ త్రిలోచనా! మాతండ్రిగొప్ప యజ్ఞముచేయుచున్నారట. అందుకుఁబోవలె ననిమనస్సుపుట్టినది. సెలవిచ్చినపోయివచ్చెదను” ఆ మాటలు విని శివుఁడు పిలువకుండ నెవరియింటికిని బోరాదు. తండ్రియింటికి పోయెదవా? “ఓ తల్లీ! నీ కవమానము తప్పక జరుగును. వెళ్ళనలెనన్న వెళ్ళుము” అనెను. పార్వతి కోపముతో బయలుదేరి తండ్రియింటికి పోగా కొందఱు సఖులమెను చూచి నిన్నెవరు పిలిచినారమ్మా? అనిరి. అది విని లజ్జతురాలై యజ్ఞము జరుగుచున్న స్థలమునకుఁబోగా తండ్రి యామెనుచూచి “ఓసి దౌర్భాగ్యురాలా! నిన్నెవరు తీసికొనివచ్చినారు. నీవెనిమిటి మతిభ్రష్టుడై శ్రమశానముగో తిరుగుచు, బూడిదెపూసికొను చుండును. ఛీ! యిక్కడ నుండి పొమ్ము, నీముఖము చూడకూడదు. ఆ మాటలు విని శివుని నిందించుట తన చెవుల వింటినిగదా యని కోపముచే మండిపడి, యగ్ని కుండములో పడి భస్మ మయ్యెను. ఇదిచూచి యచ్చటి వారందఱు హాహా కారంబులు చేసి యిట్లునొనిరి. “ఈ సమాచారము శివుఁడు విని యదమునకు వచ్చును. ఘోరయుద్ధమగును. యజ్ఞము విఘ్నమగును.”

అంతట అచ్చటనున్న దేవర్షియైన నారదుఁడు తనలో నిట్లు భావించెను. “ఇది గొప్పయజ్ఞము. దీనిని చూచుట కేదక్షప్రజాపతి ముప్పదిమూఁడుకోట్ల దేవతలను పిలిచి, తన కల్లుడైన సదాశివుని పిలువకుండుటకు కారణమేమి? ఆతఁడు

శ్రీశాన వాసియనియు, బ్రహ్మహత్య చేసెననియు, విష్ణుని సభయందు నాడు తనకు నమస్కారము చేయలేదనియు, కోపించి పిలుచుటకు మానియుండును. పోనీపిలువకున్నను తన కొమార్తె తనయింటికి వచ్చినపు డిట్టి కఠినపుమాట లాడ వచ్చునా? శివునియందుకోపముండవచ్చునుగాని యామెయేమి చేసినది? బాగులేదు. కావున నే నిప్పుడే కైలాసమునకుపోయి యీశ్వరునితో జరిగినదంతయు చెప్పి యుద్ధమునకు తీసికొని వచ్చెదను.” అని ఆకాశమార్గమునపోయి శివునితో చెప్పెను. ఆయన విని వెంటనే మూర్ఛనొంది తెలివిరాగానే తనధమరు వాయుంపఁగా ప్రమథగణంబులేదో యుప్రదవ మున్నదని యెఱింగి యుద్ధసన్నాహముతో వచ్చి వారియెదుట నిలిచిరి. ఈసంగతి వారితో చెప్పి యుద్ధమునకు బయలుదేరి వెళ్ళి దక్షునిపై బడి ఘోరయుద్ధము చేయుచుండఁగా శివుఁడు తన శూలముతో దక్షునితలనరికెను. అప్పుడు విష్ణువు శివునియొద్దకుబోయి యిట్లుబోధించెను. “ఓ జగదీశ్వరా! కోపము చల్లార్పుము గతిం చిన పనికి విచారించినఫలములేదుగదా. సతినినీవు విసర్జించితివి గదా? ఆమె యీ దేహముతో నీకు బనికిరాదు గదా? తిరుగ ఆమె నీకు త్వరలో లభింపఁగలదు. ఇప్పుడు మీరు దక్షుని కటాక్షించి వానిని బ్రతికించవలెను. లేని యెడల జగత్తునకు చాల నష్టమగును. అని చెప్పఁగా వాని శిరస్సు తెమ్మని శివుఁడనెను. దానిని యెంత వెదకినను కాన రానందున మేకతలను తెప్పించి దక్షుని మొండెమున కతికి ప్రాణప్రతిష్ఠచేసిరి. దక్షుఁడు శివుని పాదములకు నమస్కరించి తన యపరాధమును తుమింపుమని వేడుకొనెను. ఈశ్వరుఁడు

సంతసించెను. అందఱును నిజ నివాసములకుఁ బోవుచు నీశ్వరుని పిలువకుండ యజ్ఞముచేయుట గొప్ప తపస్సు. అందువల్లనే విఘ్నమైనది యనియనుకొనిరి. శివుఁడు తన యుద్యానవనమున ప్రమథగణములతో చేరి, చాల విచారించి చేయనదిలేక యోగధ్యానమున తపస్సు చేయుచుండెను.

సతి తిరుగ జన్మించుట

శ్రీ సదాశివుని భార్యయైన సతీదేవి యట్లు దత్తుని యజ్ఞకుండమున భస్మమై తిరుగ వేరు దేహమును ధరించి శివునికి భార్యకానలెనని యెంచి హిమవంతుని భార్యయైన మేనకాదేవి గర్భమున ప్రవేశించెను. కొంతకాలమునకు జననమై మిక్కిలి ముద్దుగా పెరుగుచుండెను. ఇట్లు క్రమముగా పెరిగి పెద్దదికాఁగా నామె నెవరికిచ్చి పెండ్లి చేయుదుమని తగిన వరుని తెలిసికొనలేక తలిదండ్రులు విచారించు చుండఁగా నొక దినమున రోమహర్షణ మహర్షి హిమవంతునియింటికి వెళ్ళఁగా హిమవంతుఁడా, ఋషి కర్మపాఠ్యములచ్చి, విధ్యుక్తముగా పూజించి, యాయనకు పరిచర్య చేయుటకు పార్వతిని నియమించెను. ఆ చేయుసేవక సంతోషించి యాఋషి, యేమి కావలెననఁగా, స్వామీ ! కైలాసవాసియగు మహేశ్వరుఁడు నాకుభర్తకావలెననిచెప్పెను. ఆ ఋషి యామెకు నొకమంత్రముపదేశించి దానిని జపించుచు హిమవత్పర్వతమున కుత్తరముననున్న గుహలోనుండి తపస్సుచేయుమని చెప్పిపోయెను, పార్వతి యేకాగ్రచిత్తముతో నుండి-నిశ్చలమైన, మనస్సుతో నాయడవియందు దొరకు పండ్లు దుంపలు తినుచు తపస్సు చేయుచుండెను.

శివుని తపోభంగము.

ఆ సమయమందు తారకాసురుడను రాక్షసునిచే బాధలు పడుచున్న దేవతలు బ్రహ్మయొద్దకుబోయి మొర పెట్టగా బ్రహ్మ యాలోచించి యీశ్వరునికి పుట్టివ కుమారుని వలన గాని వాడు చావడని తెలిసికొని, ఈశ్వరునికి భార్య లేక యాయనవిరక్తి చెంది తపము చేయుచున్నాడు. ఆయన కుమారుని కనుటయెట్లు? అని వినరించి తనకు మదినాలో చన తోచనందున శ్రీమహా విష్ణువు నొద్దకు పోదము రండని దేవతలను తోడుకొని నైకుంతమునకు పోయి యాయనతో చెప్పగా విని శ్రీహరి యిట్లనెను. “ఓ సురశ్రేష్ఠా!” ఈశ్వరుడు తపస్సు చేయుచున్నాడు. ఆయన మహాకోపి. ఆయనను మాట్లాడించుట యెట్లు? సమాధి చాలించినగాని యాయనకు శరీరమందుస్పృహకలుగదు. అది కలిగినగానికామ మోహితుడు కాడు. మోహితుడుకాకున్న వివాహ ప్రయత్నము జరుగదు. వివాహమైనగాని కుమారుడు పుట్టడు. ఆ కుమారునివలనగాని తారకాసురుడు చావడుగదా? ఇది యంతయు యసాధ్యముగాకనబడుచున్నది. అయిననునేనొక్క యుపాయము చెప్పెదను. అట్లు మీరు జరిగించిన, కార్యము సాధ్యమగు”నని చెప్పెను. అది యేమనగా లోకమునందలి సమస్త జీవరాసులకు కామావేశము కలిగించువాడు కాముడు; నా కుమారుడైన మన్మథుడు. వానిని బ్రతిమాలిపంపి యీశ్వరునిపై పుష్పబాణములను ప్రయోగించిన వానికి తపోవిఘ్నమగును. ఆవెనుక వివాహప్రయత్నము చేయనచ్చును. కాని మఱియొకటి చెప్పెదను. ఆ శివుడు

మహాకోపి. అతని కన్నయే మూడున కన్నుగా నిటలమున నున్నది. కావున మన్మథునికపాయము రావచ్చును. అందుకు తా నెదురుగా నుండక మాటుననుండి పుష్పబాణములను ప్రయోగింపవలెను. అతనితో సహాయముగా నసంత, జయంతులను, మలయమారుతుని పంపుడు. అట్లే చేయుదుమని నెలవుతీసికొని బ్రహ్మాది దేవతలు తమ నివాసములకుపోయిరి. పిమ్మట యింద్రుడు సభచేసి శ్రీహరి చెప్పిన సంగతుల నందఱుకు తెలియజేసి అందున్న మన్మథ, జయంత, వసంతులను శివుని తపోవనమునకు పోయి యాయన కామమోహితుడై తపస్సుచాలించునట్లు చేయు యని ప్రార్థించగా వారంగీకరించిరి.

కామదహనము

పిమ్మట వారు నలువురుకలిసి శివుడున్నచోటికి బోయిరి. ఆ వనమున వసంతముతువునందలి లక్షణములు కనబడెను. చెట్లు చిగిరించి పువ్వులుపూచెను. కోయిలలు కూయుచుండెను. చిలుకలు, శారికలు కలకలధ్వనులు చేయుచుండెను. చల్లని నీలమేఘము క్రమెను. అదిచూచి నెమ్మిట్ల కేంకారములు చేయుచుండెను. మలయమారుతమువీచెను. అట్టి సమయములో మన్మథుడు పుష్పబాణములను శివునియరమున నాటనేసెను. అవి తగులగానే శివుడు తపముచాలించి తేరిచూడగా నెదుట నున్న మన్మథుడు భస్మమయ్యెను. అదివఱకే తన పెనిమిటి కేమి యాపద వచ్చునోయని వెంటనే పోయియుండిన రత్తిదేవి మిగుల దుఃఖించి శివుని బహువిధముల ప్రార్థించగా నాశివుఁ డామెపై కరుణించి తనకుమాతము తన భారదేహముతో

కనబడు నట్లును, ఇతరులకు కానరాకుండ బాధ కలిగించు నట్లును నరమిచ్చెను. మన్మథుని శరీరము భస్మమైనను నతనికి నాశనము లేనందుననే జగత్తునందలి సమస్త జీవకోటులును పిపీలికాది బ్రహ్మపర్యంతము వానివల్ల మోహపరనశు లగుచున్నారు.

శివుడు పార్వతిని బెండ్లియాడుట

ఇట్లు శివుడు వెలివొంది మోహోన్మత్తుడై సతీ వియోగమునకు చింతాత్రాంతుడై యుండగా శ్రీమహావిష్ణువు నారదుని పిలిచి, నీవు వెంటనే నెళ్ళి సతి హిమవంతుని కూతురై పుట్టి మిమ్మును వివాహమాడుటకై తపస్సు చేయుచున్నదని శివునితో చెప్పి రమ్మని పంపెను. నారదుఁ డాలాగుననే చేసెను. ఆ మాటవిని శివుడు సంతసించి సంధాన మెట్లగునని విచారించు సమయమున సగస్త్యుడు, విశ్వమిత్రుడు, వసిష్ఠుడు మొదలగు మహాగ్న లాయనను దర్శింపజోయిరి. వారిని గౌరవించి శివుడు తనకు గలిగిన సతీవియోగ దుఃఖమునుతలంచి మాటాడుచు “నామె హిమవంతునికికొమార్తెయై పుట్టినది యిప్పుడే నారదుఁడు చెప్పి పోయెను.” అని చెప్పెను. ఆ ఋషులు విని యట్లయిన మీ రామెను వివాహమాడుదు. మేమిప్పుడే హిమవంతునియొద్దకుపోయి నిశ్చయించుకొని వచ్చెదము. ఈ వివాహము జరిగినకాని మీకు సంతోషశ్రమనము కాదు. అని చెప్పగా నీశ్వరుఁ డంగీకార మొనర్చినందున వారు వెంటనే హిమవంతునియొద్దకుఁబోయి శ్రీ సదాశివుని మహిమ, యైశ్వర్యములు నభివర్ణించి చెప్పగా విని యాయన.

సంతోషముతో కొమార్తె నిచ్చుటకు నిశ్చయించి వెంటనే బృహస్పతిచే వివాహ ముహూర్తము రహితము చేయించి యా నాటికి శ్రీ మహాదేవుని తల్లిరానలను ప్రార్థించుటకు తగిన సంధానకర్తలను పంపి, తాను నివాహ ప్రయత్నము చేయించుచుండెను. ఆ వాగ్ధవిని శివుడు మిగుల సంతోషించి బ్రహ్మ, విష్ణువు, మహేశ్వరుడు మొదలగు ముప్పదిమూడు కోట్ల దేవతలతోను హిమవంతు నింటికి స్వయీ పార్వతిని వివాహమై మామగారిచ్చిన కట్నములు, కానుకలు, దాసదాసీ జనములను తీసికొని గొప్ప యుత్సవముతో కైలాసమున పార్వతీ సహితుడై ప్రవేశించి, సమస్త దేవతలకు తగిన మర్యాదలుచేసి వారివారినెలవులకు పంపెను, పిమ్మట పార్వతీ, పరమేశ్వరులు వినోదముతో నుండిరి. ఒక దినమున క్షుద్రవనమున వారుండగా నచ్చట గంజా మృగముపిల్లయామెకంటఁ బడెను. నది మిగుల కోమలముగాను సందముగాను కనఁబడి నందున పార్వతిదానిని పెంచవలెనని పరమేశ్వరునితో ననగా నతడు సరే ననెను. అప్పుడామె దానిని పట్టికైప్పించి పెంచుచుండెను. దానిని కాచి సంరక్షణ చేయుటకు నాగారునుండఁ బాలునికి నప్పగించెను. ఈనాగారునుండవరని జైమిని యను గంగా వ్యాసుఁడెట్లనెను.

నాగార్జున చరిత్రము

పూర్వము పాండవులలో నొకఁడైన యరునుడు తీర్థ యాత్రలకుబోయి యొకపుణ్యనదిలో స్నానము చేయుచుండగా పుచ్చటికి నదివఱకే వచ్చియున్న యులూచియను నాగకన్యక

యాతని రూపరేఖా విలాసములను చూచి మోహించియున్నాను. నుని తన నిజనివాసమైన నాగలోకమునకు తీసికొనిపోయి గాంధర్వవిధిచే వివాహమై కొంతకాలము వినోదింపుచుండెను. అంతట యామెగర్భమునుధరించి యుక్తకాలములో నొకకుమారుని కనెను. ఆశిశువునకు పితృమాతృవంశ బోధకముగా నాగార్జునుడని పేరుపెట్టెను, అంతట నర్జును డామెను విడిచి పోయెను. (ఈకథ విజయవిలాసమును గ్రంథముగో పూర్తిగా కానబడును) ఈ నాగార్జునుడే పార్వతి పెంచిన గండామృగమును కాయుచుండెను. ఒకరోజున నితఁడు కైలాసముననుండి పోవుచున్న నారద మహామునిని చూచి, యాయన గడ్డము, మీసము, జడలు కలిగి యున్నందున వెట్టివాడని యెంచి పరిహాసముచేసెను. అందుకాముని కినుకనొంది, వానిపై కసిదీర్చుకొనువెరవు నాలోచించుచు ద్వారకకుపోయి శ్రీకృష్ణునిదర్శించి యాయనతో, ఈ నాగార్జునుడు తన్ను పరిహసించిన సంగతి చెప్పెను. అదివిని కృష్ణు డర్జునుని పరాభవము చేయుటకు మంచిసమయము దొరికినదని యెంచి, మునినిజూచియిట్లనెను. “మీరు ధర్మరాజునొద్దకు వెళ్ళి గండామృగపు మాంసముతో పితృశ్రాద్ధముచేయుమని చెప్పెడు.” అప్పుడా దేవర్షి హస్తినాపురమునకు బోయి ధర్మరాజును చూచెను. ధర్మరాజాయనను పూజించి కూర్చుండబెట్టెను. అప్పుడు వారిట్లుసంభాషించిరి.

ధర్మరాజు:—స్వామీ! యెందుండి తమరాక?

నారదుడు:—రాజా! ఈ దినమున కైలాసమునుండి ద్వారకకుబోయి శ్రీకృష్ణుని దర్శించి పిమ్మట కొందఱు ఋషులతో యముని సభకు వెళ్ళి యిటు వచ్చితిని.

ధర్మ:—యముని సభయందేమి చూచితిరి ?

నార:— సభలో యముడు కాలవంశము చేతబట్టి కూర్చుండియుండిగా చిత్రగుప్తులు నీవుల సావధాన్యముల లేక చెప్పచున్నారు.

ధర్మ:—స్వామీ ! మాతండ్రిగారైన సాంకు మహా రాజుగా గందున్నారు గదా ? నాకేమి చేయుచున్నారో చూచితిరా ?

నారదుడు:—చూడకేమి సభయెదుటి సావంచా మీదనున్నారు.

ధర్మ:—ఏమీ! సావంచామీద నున్నారోగిరి. నిలుచున్నారా యేమి, కూర్చుండుట కాశనములేదా ?

నార:—ఆశనము లేకపోవుటలేదు. దానిపై కూర్చుండుటకు నర్హతలేదు.

ధర్మ:—ఏమీ, నాడు మీరు సెలవిచ్చిన ప్రకారము రాజసూయయాగము, బహుప్రయాసపడి చేసితినే.

నార:—ఔను. చేయుటచేతనే రెండు మెట్లక్కి మొదటి పావంచామీదికి వచ్చినాడు.

ధర్మ:—ఏమీ, మాతండ్రికి సభలో కూర్చుండుటకు నర్హత లేదా? నే నేమిపాపముచేసితిని? తులసిచెట్టు పాతి నీరుపోయిలేదా? పార్వతిపరమేశ్వరులను సేవింపలేదా? గంగా స్నానముచేయనైతిరా? ఎవరి యిల్లెనను కాల్చితిరా? బంగారము దొంగిలించితిరా? పురాణములు వినలేదా? సభలో పెద్దలకు వెనుకైతిప్పి కూర్చుంటినా? అమావాస్యదినమునం

దావుపాలు పిలికించితివా? కల్లుదాగితివా? పరస్త్రిని బలిమిని
పట్టితివా? పండితులను దూషించితివా? వాగ్దానముచేసి
తప్పిపోతివా? గ్రామస్థులతో కక్షపట్టితివా? ఆఙ్ఞాతులచే
దున్నించితివా? నరిదుగ్గియాశపడగొట్టితివా? చీకటియండగా
దీపచూర్చితివా? లేనియెడల మాతండ్రి కీ శిక్ష యేమి?

నార:—రాజా! వినుము, నీవు భూలోకవాసులకును
పాతాళమునందున్న వారికిని తృప్తికలుగఁజేసితివి. కాని స్వర్గ
లోకనివాసులకు తృప్తికలిగింపలేదు.

ధర్మ:—అయ్యా వారెట్లు తృప్తినొందుదురు?

నార:—గండామృగముయొక్క మాంసముతో పిత
రులకు శ్రాద్ధము యథావిధిగా జరిగించిన వారు తృప్తి
నొందుదురు.

ఇట్లు చెప్పి నారదుఁడు గగనమార్గమున పోయెను.

పిమ్మట ధర్మరాజు భీముని పిలిచి గండామృగమును
చంపి తెమ్మనెను. భీముఁ డామృగమును పోల్చలేనని చెప్పఁగా
సద్గునితో చెప్పెను. అదివిని యరునుఁడు వేట కుచితమైన
వేషమును ధరించి బాణతూణీరములతో బయలుదేరి
నెళ్ళి బహుప్రదేశములను నడవులను కొండలను నెత్తికి
యామృగము కనఁబడనందున విచారించుచు నలసి యొకచోట
కూర్చుండి యుండఁగా నారదుఁడు కనఁబడి యేమియిట్లు
చింతిల్లుచున్నావని యడిగెను. అరునుఁడు లేచి నమస్కరించి
యయ్యా! మాయన్నగారు గండామృగమును చంపి తెమ్మ
నిరి. నేటికి పదిరోజులనుండి వెదకుచున్నను నది కనఁబడ

లేదు.” అదివిని నారదుడు “కైలాసముదరినున్న రుద్రవనమునకు దక్షిణమున గంధనది పారుచున్నది. అందులో నిరుతాగుట కనేకజంతువులు పోవుచుండును. అచ్చటికిపోయిన ఏకుమ్మగము లభించును.” అనెను. మునిమాటల ప్రకారమరునుఁ డక్కడకు పోయి పొదలచాటున నిలుచుండి యనేక జాతుల మృగములు గుంపులు గుంపులుగా వచ్చుచుండుట చూచెను. కొంతసేపటికి గండామృగ మొక్కటే వచ్చెను. దానిని స్వయంఁ డొక్క భాణముతో కొట్టెను. కాని దాని శరీరమున పెక్కువిలువగల యలంకారములు రత్న హారములుండుటచే నది పెంపుశుమృగమని యెంచి చాలవిచారించెను. అచ్చట నెవరును లేరు. మృగమును తీసికొని పోవుటకు వీలులేదు. ఏలయనఁగా నలంకారములున్నవి. పరద్రవ్య హరణమువలన పాపము సంభవించును; వస్తువులను తీసి యచ్చటవిడచి పోయిన, యెవరు తీసికొందురో? కావున దానిని పెంచువారు వచ్చునటకు నచ్చటనే యుండ నిశ్చయించి యర్జునుఁడు పొదల నీడను కూర్చుండెను.

నాగార్జునుఁ డర్జునుని చంపుట

ఆ మృగరక్షకుఁడైన నాగార్జునున కా దినము పుట్టిన దినమగుటచే నతఁడు ధానిని యడవిలోమేయవిడచి, పాతాళ లోకమందున్న తనయింటికిబోయెను. వానితల్లివాని కభ్యంజనస్నానము చేయించునదై, శిరస్సున తైలమంటుచుండఁగా యశుభశకునముల చూచి, భయపడి తల్లితో “అమ్మా! త్వరగా కానిమ్ము నేను పోవలెను, మృగమును

ఒంటిరిగా విడిచి నచ్చితిని. దానికేమి యపాయము సంభవించునో,” అనెను. అంతలోతల్లిత్వరగాన్నానము, భోజనము చేయుపంగా, కుమారుడు బయలుదేరి అమ్మ! నేపోయినచ్చెడ నని, కైలాస కందరమునకుపోయి యందుమృగము కనబడనందున, రుద్రవనమున జూచి, యందును లేనందున, గంధనదికి నీరుత్రాగబోయి యుండునని యెంచి యచ్చటికిపోయి, చచ్చి పడియున్న మృగమును గని, హా యెవ్వడింత భయము లేక నామృగమును చంపెను? ఆ చంపినవాఁ డెవఁడైననుసరే నాయెదుటపడిన వదలుదునా? వానినొక్కబాణమున గొట్టి పడవై తుననెను. ఆమాటలువిని పొదలోనున్న యర్జునుడు సింహ నాదముచేసి పైకివచ్చి “అయ్యా! నే నీమృగమును చంపితినిగాని దాని శరీరమున పెక్కునగలుండుటచే వానితో తీసికొనిపోయిన పరవిత్రాపహరణ దోషము కలుగునని యిందుకాచియుంటిని. ఆ యలంకారములను తీసికొని నీవు పొమ్ము” అనగా నాగార్జునుడు కోపముతో మండిపడి పండ్లు పటపట కొరికి, నీవేనా, పార్వతి పెంచిన గండామృగమును చంపితివి. నీ కాయువు నిండినది. ఇదిగో చూడుము. నిమిషములోనిన్ను యమునియింటికి పంపెదననెను. అది విని యర్జునుడు వానితో నిట్లనెను. “నేను పితృకార్యాగ్రహి మృగమును చంపితిని. నీవు బాలుఁడవు. నిష్కారణముచావకుము. నాప్రతాపమునీకు తెలియక మాటాడుచున్నావు.” అనగావినక కోపావేశుడై బాలుఁ డర్జునునిపై బాణములు వేసెను. అప్పుడు వారికిఘోర యుద్ధమయ్యెను. మానవులపై ప్రయోగించు బాణములు నిష్ప్రయోజనమగుట చూచి దేవతలయత్నములను బాలుఁడు

వేయంగా వానిని ప్రత్యస్త్రముతో నర్జనుడగుటయైనను. అప్పుడా బాలుడు మహాకాలానల మను బాణమును స్మరింపగా నది కైలాసమునుండి గొప్ప ధ్వనిచేయుచు నచ్చి బాలునిచేత బడెను. దానినిజూచి పైనుండి చూచుచున్న దేవతలు భయపడి పారిపోయిరి. ఆ బాలుడు దానిని సంక్రమించి యర్జునునిపై ప్రయోగింపగా వెళ్ళి యతనితో బాణ మిట్లు నెను. “అర్జునా! నీవు మహావీరుడవు. నీకు ప్రతివీరుడు ముట్లొక ములను లేడు. నిన్ను నేను చంపిన దేవతలు కూడ నన్ను నిందింతురు. మీరు తండ్రి కొడుకులు. ఎందుకు యుద్ధము చేయుచున్నారు? నా గార్జునుడు లూచి యందు నీకు గల్గిన కుమారుడు గదా? వానికి కొమార్తెను నీవు పాతాళమున నరింపలేదా! ఆమెకు నీవలన బుట్టినవాడే వీడు. నేను నిన్ను చంపనొల్లను. నాపై నేదైనయొక బాణము వేయుము. నేజ్యోయెదను. లేదా నిన్ను చంపకపోను. అనవుడర్జునుడు డామాటలన్నియు విని “సమి చేయుదును! నాయొద్ద నొక్క బాణమైనను లేదు. తూణీరము వట్టిదైనది. ఒకరి బాణమును నేను ముట్టను” అనెను. అప్పుడా బాణము తనవలన నేరము లేదని దిక్పాలురను పాత్యముంచి కోపముతో నర్జునునిపై బడినడుమునొద్దకు రెండు ముక్కలుగా చేసి, కైలాసమునకు పోయెను. నా గార్జునుడు తండ్రిపడియున్న స్థలమునకు పోయి యతని ప్రతాపమునకు సంతోషము, నాశ్చర్యము కలవాడై పానీరక క్తము బాట్టు బెట్టుకొని పాతాళముననున్న తనతల్లియొద్దకు పోయెను. గగనముననుండి యుద్ధము చూచుచుండిన చిత్రసేనుడను గంధర్వుడు డర్శించునీ పుష్పవరమును కురిపించి నంధుని యతని శరీరము కుళ్ళి, చెడికుండె

నుండెను. అప్పుడు డిల్లు చనిపోయిన వార్త చిత్రసేనుఁ
డింద్రునితోను, నానదుండు శ్రీకృష్ణ బలరాములతోను
బలరామస్వామి దుర్యోధనునితోను, శ్రీకృష్ణుండు ధర్మరాజు
తోను చెప్పఁగా నీ ఘోరవిషత్తునకు వారు చాల విచారించి-
దేవ, యదు, కురుచాంపన సైన్యములు యుద్ధసన్నద్ధులై యుజ్జ-
నుండు పడియున్నచోటికి పోయిరి.

ఉలూచీ విలాపము

నాగార్జునుఁ డర్జునుని జంపి తన ప్రతాపమును
తల్లితో చెప్పుట కింటికి పోయి “అమ్మా ! మిక్కిలి చక్కని
యొక్క కిరాతుండు నేను వెళ్ళుసరికి పార్వతిచే పెంచబడి
నా సంతకాలలో నున్న గండామృగమును చంపెను.
అతనిని నేను చూచికముందే వెళ్ళిపోయి యుండును కాని
శరీర మనేకాభరణములతో నిండి యున్నందున దాని
యధికారి వచ్చినవానికావస్తువులిచ్చి పోవలెనని యచ్చట
నున్న మాధవీలతపాదలో దాగియుండెను. అప్పుడు నాతో
ఘోరముగా యుద్ధము చేసెను. నేను మానవులపై ప్రయో-
గించు శరము లెన్నో వేసితినిగాని యతండు వానిని
లక్ష్యపెట్టనందున దేవాస్త్రములు వేసితిని. వానిని సయి
తమితుడు నిమిషములో సంహరించెను. అదిచూచి
సుహాకాలాస్త్రమును ప్రయోగించితిని. అదివెల్లి వానిని కెండు
ముక్కలు చేసెను. ఉలూచదివఱ కగునుండు గండా మృ-
గము కొఱకు బయలుదేరినసంగతి వినియుండెను. కాన నాచని
పోయినవాఁ డర్జునుఁడేయని మూర్ఖులి క్రిందఁబడెను. కొంత

నేటికి తెలివొంది లేచి యిల్లువిలపించెను. ‘హా నాథా! నన్ను విడచిపోతిరా! మీరు లేని యీ జీవనము నాకేల! మిమ్ము నేను మఱి యెట్లు చూడఁగలను! మీ సుందర కోమల శరీరము నే నెందు గందును! మహావీరులయిన మీ రీ బాలుని చేబడి తిరే! మీ సాహసము, బలము, పౌరుషము, శూరత్వము, యుద్ధవిపులత యెందుబోయెను! కాలకేయులను సంహరించి యుండెడి స్వర్ణమును మీరేగదా యిచ్చితిరి. కిరాత వేషములతో చున్న యీ శ్వరునివంటి సర్వశక్తుని యోగించలేదా? ఒక్క బాణముతో నేడుద్వీపములను జయింపలేదా? సానుమంతునితో సందేమువేసి వారధి కట్టినవారు మీరేగదా? అట్టి బాహుళక్తియు బలపరాక్రమము లెటుపోయెను. యోగ్యా! నే డీ కాటడవిపాలైతివా?’ అని దుఃఖించుచు సమూహునినై పులిరిగి ‘నాయనా కుమారా! మేము నిన్నిందుకా గంటిమి! పితృపథ పాపముని యెఱుఁగవా? ఎంతపని చేసితివితండ్రీ!’ నా విని ‘అమ్మా నన్నెందుకు నిందించెదవు. ఆయన నా తండ్రుని నా కెట్లు తెలియును? తెలిసి జేసినగదా పాపము సిద్ధించును’ అనెను. అప్పుట వారిరువురుకలిసి భూలోకమున నెచ్చుచుండు పడియున్న నోటికి బోయిరి. అచ్చట తన భర్త శరీరము గొందుముక్కలై పడియుండుటచూచి వెంటనే మూర్ఛపడిలేచి “నాథా! మీ కో నేనునుఖించినది స్వల్పకాలమైనను నీ నైధవ్యదుఃఖము విరకాల మనుభవింపవలెనుగదా!” అనుచుండగా నచ్చటికి గొప్ప సైన్యములు రణభేరులతో నెచ్చుటచూచి “నాయనా! కుమారా! నీవు నీ తండ్రయైనయర్జునుని చంపితివి. నిన్ను చంపుట కీ మహా సైన్యములు వచ్చుచున్నవి. నిన్ను వీరు బ్రతుక

నియ్యరు. కావున సారిపోయి వారి బారినుండి తప్పించుకొని బ్రతుకుము. లేదా చావు నిశ్చయము తప్పిడియని యేడ్చుచు పతి శరీరముపై బడెను. తల్లిమాటలువిని నాగార్జునుడు కైలాసమునకు పరుగెత్తి యీశ్వరుని పాదములపై బడి శరణుగా నతడు భయకారణమేనుని యడిగెను. అప్పుడు గండామృగమును చంపుటయు, తా నతనిని చంపుటయు దేన, యదు, కురు, సాండ్లలు తమతమ సైన్యములతో నచ్చటికి వచ్చుటయు నాయనతో మనవిచేసెను. అదివిని మేముండగా నీ కేమి భయమని యాతఁ డభయ మిచ్చెను.

హరిహరల యుద్ధము

అంతట గారడమహాముని తొందరగా శివునియొద్దకు వచ్చి గొప్ప సేనలువచ్చి కైలాసముపై బడుచున్నవి. కాచుకొనుడని చెప్పగా శివుడు కోసావేశుడై పినాకమును, నిల్లును, త్రిశూలమును చేతఁబట్టి వృషభవాహనుడై ధమరు నాయించుచుపోగా వెనుకయాయన బలములు యుద్ధసన్నద్ధులై పోయెను. ఇట్లు పోవుచున్న యీశ్వరునికి శ్రీకృష్ణుఁ డెదురుగా పోయి సమస్కరింపగా శివుడు నిరాకరించి యిట్లనెను.

శివుడు:—కృష్ణా! గొల్లనికి ఇంత పరాక్రమమా స్త్రీహత్యచేసిన వానికి పాపభీతి యుండునా ?

కృష్ణుడు:—మహేశ్వరా! ఎందుకు ఇట్లు ఆక్షేపించుట. సేవలై బ్రహ్మహత్యచేసిన వాడగాను గదా! నన్ను చంపుటకు వచ్చిన పూతనను చంపితిని. అందు తప్పేమి ?

శివుడు:—ఓ గోహత్యావా ! నేను బ్రహ్మహత్యచేసితి నంటివి. నేను ప్రాణహని చేయలేను. బ్రహ్మయొక్క అయిదు ముఖములలో నొక దానిని ఛేదించితిని. నీవే బ్రహ్మహత్య చేసితివి. గతకాల మాలోచింపుము.

కృష్ణు:—ఔను. నేను రాసణుని చంపిపడపడమే. నీవు తెలివిమాలి ముందు వెనుక లాలోచింపక యచ్చిన సనముల వలన వాడు ముల్లోకముల వారిని హింసించుచుండుట చూచి వారిని రక్షించుటకు రామానందారమెత్తి వాసి జరిపి, వానికి కైవల్యమిచ్చితిని. కాని నీవలె చంపిన స్త్రీపురుషులపురోకలను మెడలో నేసికొనలేదు.

శివు:—ఓగొల్లా ! స్త్రీహత్యా పాతకము నాయం ధారోపించుచున్నావు. నే నే స్త్రీని చంపితిని?

కృష్ణు:—ఓ శంకరా ! మరచితివికాబోలు. నీభార్యనే నీవు చంపితివిగదా !

శివు:—ఏమీ! నేను చంపితిని? అదియెట్లు!

కృష్ణు:—ఓ మహాదేవా! నీవునిరాకరించి యుచేక్షించుటచేతనే గదా సతి దక్షనియజకుండమున బడి మడిసెను. మాతృద్రోహులకు ఇది దోషముగా తోచకపోవచ్చును.

శివు:—ఓరి గోహత్యాపాతకే ! మాతృద్రోహి ననుచున్నావు. అదియెట్లు?

కృష్ణు:—ఓత్రిలోచనా! బ్రహ్మ విష్ణు సుహేశ్వరులకు తల్లి ప్రకృతిగదా ? అమయేగదా సతి. నేను గోహత్య పాతక నంటివి. రాక్షసుడు మాయావృషభమై నన్ను చంపుటకు రాగా వానిని జంపితిని. నీవలె కపిల గోవును చంపలేదే ?

ఇట్లు సంగభాషించుచుండగా శివుడు కోపావేశమునై కృష్ణునిపై బాణనిర్ణము కురిపింపగా నాయన వానిని నివారించి తాను సుదర్శనమును ప్రయోగింపగా శివుడు త్రిశూలముతో దానిని నివారించెను. వీరిటు పోరుచుండగా కృష్ణుని వెనుక బెట్టి, బలరామస్వామి యీశ్వరునితోను, కుమారస్వామి యింద్రునితోను, నందికేశ్వరుడు దుర్యోధనునితోను, మహాకాలుడు భీమునితోను, వినాయకుడు దుశ్శాసనునితోను, యుద్ధము చేయుచుండిరి. మహాకాలుడు గొడ్డలితో భీముని కొట్టగా నాగొడ్డలియతడుతీసికొనివానిని వెంట బెట్టుచుండగా నాగాన్నుఁ డడ్డముగావచ్చి గొప్ప యుద్ధముచేసెను.

బ్రహ్మ హరిహరులకు సహాధానము చేయుట.

ఇట్లు ఘోరయుద్ధము జరుగుచుండగా నాకసమునుండి చూచుచున్న నారదుడు ప్రళయము సంభవించునని భయపడి యోగమార్గమున సత్యలోకమునకు పోయి జరుగుచున్న యుద్ధము సంగతి బ్రహ్మతో చెప్పి మీరువచ్చి సంధిచేయవలయు ననగా వెంటనే యతడు హంసపాహనారూఢుడై బయలుదేరి యుద్ధరంగమునకు విచ్చేసిపాహనము దిగి మహాదేవుని యొద్దకుబోయి సమస్కరించి బహుస్తోత్రము చేసి వాసికోపమును చల్లార్చి, బలరామ కృష్ణుల యొద్దకుబోయి, స్తుతులొనర్చి కోపమువిడువమని ప్రార్థింపగా వా రర్జునుని బ్రతికించినగాని యుద్ధము మానమనిరి. అదివిని బ్రహ్మయముని స్మరింపగా, నతడు మహిషముపై నెక్కి కాలదండము చేబూని యచ్చటికి విచ్చేసెను. అప్పు డాయనతో

బ్రహ్మ యిట్లు చెప్పెను. “ఓ శత్రువా ! ఈయన్యుని బ్రతకించి యీ ఘోర యుద్ధము చల్లార్పిము” యముడిదే సమయమని మనస్సుతో తలంచి, యిట్లు నెను. “ఓ తిమ్మాస్తులారా! మీ సెలవు కెదురాడువాడనుగాను. కాని, నా మొఱవినను గదా! అదియేనునిన నేనుచిన్నప్పటినుండియును నీ కుష్టుబాధ పడుచున్నాను. మీమువ్వును నొకచోటనే కలియుటమర్థము. ఇప్పుడు కలిసిరి కనుక మరచిచేసికొంటిని. నా వాళ్లను సంగీకరింపుడు.” అనగా నీ కీ రోగి మెల్లు సంగీకరించెను. బ్రహ్మ యడుగగా యముడిట్లు విన్నవించెను.

యమునికి కుష్టురోగము కలిగిన విధము

మాతండ్రియైనసూర్యునికి పద్మిని భార్యయైయుండెను. ఆమెకు నేనును నాచెల్లెలు యముయును, పుట్టిన సిమ్మట, ఆమె మాతండ్రియొక్క కాంతినలన నిలిగిన నేజిమి భరింపలేక తన శరీరమునుండి ఛాయ యను కర్మకను పుట్టించి తనకుమానుగా మాతండ్రియొద్ద నుండుమనిచెప్పి, తాను తన తండ్రియైన దక్షప్రజాపతి యింటికి పోయెను. ఈ ఛాయ యన్ని విషయములలోను మాకుతల్లిచెలెను, మాతండ్రికి భార్యవలెను, మెలగుచుండెను. ఇట్లు చాలకాలము గతిించిన తరువాత నామెకు శని జన్మించెను. సిమ్మట నొకరోజున యామెకు నాపై కోపమునచ్చి కుష్టురోగివికన్ముని నాకు శాప మొసంగెను. వెంటనే యారోగము నొకాళ్ళయందు ప్రవేశించెను. కాళ్ళయందు ప్రవేశించుటకు కారణమేనగా, యామె బాధ పడలేకను యామె మాటలకు విడిగియు ఈ నామెను

కాలితో తన్నితిని. వెంటనే నేను మాతండ్రితో నీ సంగతి మనవిచెయ్యగా, ఆయన కొంత యాలోచించి యామె నాకు తల్లి కాదని తెలిసికొనెను. ఎందుచేతననగా తల్లులు పిల్లల ననేకవిధముల తర్జన భర్జనలుచేసి చీవాట్లు పెట్టుచుందురు. కాని వారితిల్లు పిల్లలకు తగులవు. కాబట్టి యామెనాకు సవతి తల్లియని దివ్యదృష్టిచే తెలిసి భార్యను పిలిచి నీ వెవరు నిజముగా చెప్పమని యెన్నివిధముల నడిగినను చెప్పనందున నామెజుట్టు చేతబట్టుకొని, చెంపకాయకొట్టగా, నేను మీభార్యనుకాను, యామెఛాయను. ఆమె మీకాంతి భరింపలేక నన్ను పుట్టించి తనకు మారుగా నుండుమని తాను పుట్టినొట్టికి పోయెను. అప్పుడు మాతండ్రి నన్నుజూచి ‘నాయనా! ఈ బాధ నీకు కొంత కాలమువఱకు తప్పదు. అనుభవించవలెను. ద్వాపరమున శ్రీహరి కృష్ణావతారమున, కైలాసమునొద్ద త్రిమూర్తులు కలియున్నపుడు వారితో నీ వీ సంగతి చెప్పి పార్థింపఁగా నీ బాధ వారు నివారింపఁజేయుదురు.’ అనెను. ‘ఆసమయముకొఱకు సంతవరకు కాచియుంటిని. కావున నా కీ బాధ నివృత్తిచేయ పార్థింపుచున్నాను.’ అనగా విని యీశ్వరుడు తన కమండలములోని నీళ్ళు జల్లగా కుష్మరోగ మదృశ్యమయ్యెను.

అర్జునుడు పునర్జీవితుండగుట.

తరువాత నందఱు త్రిమూర్తులతోకలిసి యర్జునిని శరీరము పడియున్నచోటికిబోయిరి. అప్పుడు బ్రహ్మ రెండుముక్కులు చేర్చి మంత్రించి నీరుచల్లగా నవి యేకమయ్యెను. యముడు

ప్రాణములను విడిచిపెట్టగా నిండు పుష్పములను చల్లెను వెంటనే యర్జునుడు లేచి కూర్చుని యున్నదియు నేమనగా జరిగిన నృత్యంతమంతయు జెప్పిరి. అర్జునుడు మిక్కిలి యానందముతోను అంతట చచ్చి పడియున్న కోరవులను తక్కిన వారిని చూచి “యిందగు చనిపోయిరి. గాజీవనమునకాత్ర మొందుకు” అనగా నింద్రుడు చచ్చి పడియున్న వారిపై సమృతము చల్లెను అందఱు బ్రతికి లేచిరి. గంభీరముగనుండి బ్రతికి లేచి కైలాసమునకు పారిపోయెను. ఈశ్వరుడు గాగార్జునుని తెచ్చి యర్జునునికి నప్పగించగా కుమారుని కొనిగిలించుకొని యర్జునుడు ముద్దుపెట్టుకొని తోడలపై నిడుకొని “బాబునా! నీ సరాక్రమమునకు మెచ్చితిని. త్వరలో నన్ను గెలిచితివి. నేను చాల సంతోషించితిని.” అని కుమారుని శివునికి నప్పగించి “మీ పాదసేవ చేయుచుండునుగాని!” అనెను. అచటతరము ధర్మజుడు బ్రహ్మను స్తుతించి, మాతండ్రి దురనన్ధును చూచితిరా? ఆయన యముని సభలో నిలుచుండునట, వారికి ముక్తనోసం గుడు. అనిప్రార్థింపగా బ్రహ్మ యముని జూచి పొందుమహారాజునకు నీసభయందు నానందమిమ్మని చెప్పెను. అందు కతడంగీకరించెను. అర్జునుడు భార్యను చూచి “నీవు మహాపతివ్రతవు. నీకుమారుని యాదరించుచు మఱి కొంతకాలము పాతాళమున నుండుము. కొద్దికాలములో నన్ను చేరగలవు.” అనిబోధించి పాతాళమునకుపంపెను. పిమ్మట త్రిమూర్తులును నింద్రుని దేవతలును, కురుపాండవ యాదవులును వారి వారై సైన్యములతో సంతోషముగా నిజ నివాసములకుఁ బోయి సుఖముగా నుండిరి.

అని శ్రీ న్యాయ మహాముని జైమినితో చెప్పి యీ
పురాణమును ముగించెను.

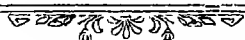
ఇది శ్రీ పగమేశ్వర కనుకాకటాక్షజనిత కవితావిచిత్ర వేమూరి
వంశ పయశాచారావార పరిపూర్ణ రాకాసుధాకర హరితస
గోత్ర శ్రీసూర్యనారాయణాఖ్య తనూజ శ్రీజగన్నాథ
శర్మ ప్రణేతంబైన శ్రీమదష్టాదశ మహాపురాణసారము
నందు శివ, స్కంద, వద్మ, లింగ పురాణములు

సంపూర్ణము.

శ్రీ పరదేవతార్పణమస్తు.

అష్టాదశ పురాణ సారసంగ్రహము

మూడవ భాగము.

ఇందు

శ్రీ చుత్వర్షపురాణము, శ్రీ కూర్మపురాణము, శ్రీ వరాహపురాణము,
శ్రీ వామనపురాణము, శ్రీ భవిష్యత్ పురాణము లేక కలికి
పురాణము, శ్రీ విష్ణుపురాణములు గలవు.

అష్టాదశ శర్మములవారి ఉపయోగము కొఱకు
గంజాబిల్లా ఛత్రపురం ఆన్ స్టో హైస్కూలు
సహాయపాఠ్యములు

ప్రొఫెసర్ శ్రీ నేమూరి జగన్నాథశర్మ,
విరచితుడు.

పబ్లిషర్సు:-

రామాలండ్ కో,

ఏలూరు, పశ్చిమగోదావరిజిల్లా.

మొదటికూర్పు.

1926 ఏప్రిల్.

వేమూరి జగన్నాథశర్మగారు.

విషయసూచిక.

ఉపోద్ఘాతము.	...	పుట 1
విషయము.	...	24
గీర్వాణకర్త వంశము, కమణిక.	...	27

శ్రీమద్విష్ణుసాహిత్యము.

ప్రళయవర్ణనము.	...	1
సృష్టివర్ణనము.	...	3
మత్స్యవతార కథ.	...	6
బాహుకృష్ణుడు.	...	8
నవగ్రహముల జన్మము.	...	10
నత్తివేయని చరిత్రము.	...	11

శ్రీకృష్ణసాహిత్యము.

సముద్ర మథన ప్రయత్నము.	...	14
సింహాద్వైత గర్భమార్గము.	...	16
కృపాని కూర్మకూపుడిగుట.	...	17
సముద్ర మథనము.	...	19
హేలాహలము పుట్టుట, దానిని ఈశ్వరుడు మింగుట.	...	21
జాంబవంతుని జన్మము.	...	25
శ్రీమహాలక్ష్మీ శ్రీమహావిష్ణువును వరించుట.	...	27
గంగానీల సంపాదము.	...	28
గాహుపు అమృతపానముచేయుట.	...	32
నీవాసురులకు మొదటి యుద్ధము.	...	35
రాక్షసులు తిరిగి వృద్ధిపొందుట.	...	37

శ్రీవరాహపురాణము.

సూర్యవంశము.	...	39
వసుమనస్సు చరిత్రము.	...	40
దశరథమహారాజు సంతతి.	...	47
జయధ్వజుని చరిత్రము.	...	47

మునులసభ.	50
పరశురామునితో యుద్ధముచేసి శూరనేనుడు మొదలగువారు ఓడవట్ట.	53
జయధ్వజుడు పరశురాముని ఓడించుట.	55
విదేహదైత్యుని తపస్సు గిగ్విజయము.	57
జయధ్వజునిచే విదేహదైత్యునివధ	61
జయధ్వజుని వంశము.	66
శ్రీకృష్ణుడు ఈశ్వరునిగురించి తపస్సుచేయుట.	69
లింగోత్పత్తికి కారణము.	71
హిరణ్యాక్షుని చరిత్రము.	74
వరహావతారము.	76
హిరణ్యకశిపుని చరిత్రము.	77
శ్రీహరితో ప్రహ్లాదుని యుద్ధము.	85
అంధకౌసురపరాజయము.	87
గేవీమహాత్మ్యము.	89
మహిషాసురుని జన్మము.	92
మహిషాసురుని వధ.	94
శాతరు రహస్యము.	96
శ్రీవామచ ఘోరాణము			
పార్వతి పరమేశ్వరులు బురుగుత్రమునును గడవట్ట.	99
ఈశ్వరుని బ్రహ్మహత్య.	101
సుదేనుడను రాక్షసుని చరిత్రము.	103
అశ్రమధర్మములు.	109
బలిచక్రవర్తి ముగ్ధాకములను జయించుట	112
దేవతలు బ్రహ్మయొద్దకు బోవుట.	113
శ్రీ వామనావతారము.	115
ప్రహ్లాదుడు బలిని శపించుట.	116
బలి యజ్ఞమునకు వామనుడు పోవుట.	117
వామనుని విశ్వరూపము.	129
మరుక్షేత్ర మహాత్మ్యము	131
దేవతలకు సంతతి లేకుండుటకు కారణము	137

వివాహకుని జన్మము.	140
గోత్ర వివాహము.	144
హనునజుగుంటి శ్రేణులము	150
శ్రీ భవిష్యత్క పాద కవిత ప్రారణము.			
పుణ్యమునకు మూలకారణము.	155
కలిపురుషుని పుట్టుక	156
కలియంగ లక్షణములు.	157
శ్రీహరి ఆవతరించుట.	160
కలికిదేవుని విద్యాభ్యాసము.	162
కలికిగూర్తి పరశురామునియొద్ద విద్యాభ్యాసము.	165
పద్మావతి స్వయంవరము	167
కలికిగూర్తి వివాహము	170
శ్రీ రామమును పొందిన రాజులు పురుషులగుట.	171
ఇంద్రుడు శంఖగ్రామమున విశ్వకర్మచే పురనిర్మాణముచేయుచుట.	172
శ్రీ కలికిగూర్తి తన పురము ప్రవేశించుట.	172
కలికిగూర్తి దిగ్విజయము చేయుట.	174
పాలభిల్లాగమునకు కలికిగూర్తిని దర్శించుట.	176
కుభజిరియను గక్కసిని వధించుట.	177
విసుంజుని సంహరించుట.	177
శ్రీహరి రాముడెట్లకు కారణము.	178
శ్రీరాముల సన్మము.	179
శ్రీరాముని మరణము.	181
రావణుడు సీతను అపహరించుట.	181
రామలక్ష్మణులు సుగ్రీవునితో సఖ్యముచేయుట.	182
శ్రీరాములు రావణుని చంపుట.	183
శ్రీరాముని పట్టాభిషేకము.	184
శ్రీరాముని సంతతి.	184
ఇంద్రుని పురాణము.	185
శ్రీ కలికిగూర్తి మరుతుడేనాపులకు రాజ్యమిచ్చుట.	186
కృతయుగము యతివేషమున కలికిగూర్తిని దర్శించుట.	187

శశిధ్వజునితో యుద్ధము.	188
శశిధ్వజుని పూర్వరృత్తాంతము.	189
శ్రీహరి కాంచనపురమున ప్రవేశము.	190
శ్రీకలికిగూర్తి శంఖశ్రావణమున ప్రవేశము.	192
పరశురాముడు కలికిగూర్తిని చూచినోపుట.	194
శ్రీకలికిగూర్తి నిర్వాణము.	195

శ్రీ విష్ణుని గాథము.

గోపికల పూర్వజన్మ వృత్తాంతము.	196
శ్రీ శుకులు కర్మఫలమును గూర్చి పక్షిస్తునకు జెప్పిన.	198
సాపపుణ్య విచక్షణము.	200
దేవతలను నింపకూడదు.	204
గాయత్రీ లకు పంచాలత్నము కలుగుట.	216
ఆత్మమామల సేవవలన ఫలము.	207
అకాలమరణములు.	208
బాల్యావస్థయందలి సాపములు.	210
భార్యాధర్మల సంబంధము.	211
పురుషుడు స్త్రీ, స్త్రీ పురుషుడు అంటే.	215
ధర్మములతో శ్రేష్ఠములు.	216
దేహమే సేవాలయము.	217
నిత్యచారములు.	218
భుక్తిపునిచరిత్రము.	223
వేసునికథ.	224
పులిగుచ్చకవర్తి చరిత్రము.	227
మాంధాతచక్రవర్తి కథ.	228
సాధరిచరిత్రము.	229
కల్మాషపాగని కథ.	231
శంఖరాసురుని వధ.	234
నరకాసురుని వధ.	234

హరి: ఓం.

శ్రీమద్గురు చరితానందాభ్యాంనమః.

శ్రీ మహాలక్ష్మీ గణపత్యేనమః

శ్రీ బాలాత్రిపుర సుందర్యైనమః

అష్టాదశ పురాణ సారసంగ్రహము

మూ డ వ భా గ ము .

అష్టాదశ పురాణ సారసంగ్రహము

ఇష్ట దేవతా ప్రార్థనము.

శ్లో॥ నిత్యానందం పరమసుఖదం । కేవలం జ్ఞానమూర్తిం
విశ్వాత్మణం గగనసద్భుజం । శశ్వమస్యాదిలక్ష్మ్యం
ఏకం నిత్యం విమలమచలం । సర్వధీ సాక్షిభూషణం
భావాత్మణం త్రిగుణరహితం । సద్గురుంతనమామి॥

శ్లో॥ శుక్లాంబరధరం విష్ణుం । శశివర్ణం చతుర్భుజం
ప్రసన్నవదనం ధ్యాయే । స్ఫిర్వ విఘ్నోపశాంతయే॥

శ్లో॥ ఆయా ఆనందవల్లీ అమృతకరః శ్రీ ఆదిశక్తిః పరాయా
మాయామాయాస్వరూపీస్సృటికమః సుయీమామతంగీమతంగీ
జానీజానార్ధరూపా నలినపరిమళినాద ఓంకారరూపీ
జ్ఞాజ్ఞా యోగీయోగాసనస్థా భువన వశకరీ సుందరీ వింశతిస్తే॥

తిశిక్తిస్తుతి.

ఉ. శ్రీకరలీల బ్రాహ్మసృజంపఁ దలంచి విధాతతానయై
 చేకొనివానిఁజొచ్చునెడ శ్రీవిభుఁడై యవింహరింప భీ
 మాకృతిఁదాల్చి మువ్వరకు నవ్వలనొక్కటియై వెలుంగు సః
 శ్లోకుఁబురాణపుణ్యపురుషున్ బరమాత్ముని భక్తిగొల్పెదన్.

తిశిక్తిస్తుతి.

ఉ. శ్రీయనవిష్ణుపేరురముచెన్నునహించి యలంకరించి దా
 డ్దాయఁగ నాఁగశంభుమెయి సామననెక్కొని నాఁగనాఁగనా
 తోయజగర్భు నెమ్మొగముఱుకొని యేలెడునాఁగి శిక్ష
 శ్రీయుఁజ. రాయువున్ సరససిద్ధకవిశ్వము మాకు నీవువాన్.
 శ్లో॥ వ్యాసంనసిష్ఠనస్తారం । శిక్షేఃపాత్రమకల్మషం
 పరాశరసుశం వంజీ । శుకతానం నివోనిధిం॥

కా ల మ హి మ .

క॥ కాలమున బుట్టు జంతువు

కాలమునను వృద్ధిబొందు కాలమునఁ జెడుం

కాలము జనులకు దేవలి

కాలము సుఖదుఃఖములకుఁ గారణ మధిపా.

కాలము చాల విలువగలది. అంశ విలునగల పదార్థము
 ప్రపంచకమందు వేరొకటిలేదు. కాలములో జరుగని పనిలేదు.
 కాలములేకుండు జరిగడు పనిలేదు. కొన్ని కాలములు స్వల్ప
 కాలములో నెరవేరును మరికొన్నిటికి హెచ్చుకాలము అవసర

మగును గాని కొంచెమయినను కాలము పట్టకుండ ఏపనియు జరుగనేరదు. కాలములోనే సమస్త జీవ జంతువులును పుట్టుచున్నవి. కాలములోనే పెరుగుచున్నవి. కాలములోనే నశించుచున్నవి. కావున కాలమే మనకు దేవత. కాలము ననుసరించియే మనకు సుఖముగాని దుఃఖముగాని సంభవించుచుండును. కాలభేదము ననుసరించియే మనకు కీడుగాని మేలుగాని కలుగుచుండును. శ్రీశోషసితులు మూరుచుండును. కాలోచితముగానే పనులు జరుగుచుండును. జనులకు సుగుణదుర్గుణములు, మంచి చెడ్డలు, హానివృద్ధులు, యాభిలాభములు, సుఖదుఃఖములు, కలిమిబేములు, నిష్క్రెద్ది శ్రేష్ఠస్వీములు, నీచఉచ్చులు కలుగుచుండును. మనస్సు మారుచుండును. స్వభావములు భేదించుచుండును. కాబట్టి మనము కాలమును వృధపుచ్చగూడదు.

కాలము విలువ మరియొక విధముగా కనిపెట్టిన భాగుగ నున్నాడు. యుద్ధములయందా నిమిషములో ఎన్నిఫిరంగులు, తుపాకీలు కాల్చబడుచున్నవో, ఎందరు చంపబడుచున్నారో యెఱుఁగించుడు. రెప్పచాటు కాలములో వెలిగింపబడిన నివ్వవలన ఎన్నెందుకునో అపరాధులను చూపుడు. పరీక్షా దినములలో ఆలస్యముగా పరీక్షింపబడు నిద్యార్థులకు గల్గిన నష్టమును గురించియు కిచ్చుకొని గావాలి ఉన్నప్పుడు ఆలస్యముగా బావు నానప్రతిపాదించిన నష్టమును గురించియు కొంచె మాలోచించును. వివాహము కుదిరిన కార్యములలో సమయము తరము

మించు సేమోయని మనలో కొందరు పడు శిశువులను అందరి కిని విశదమేగదా ? ఇట్టి సమయములలో కాలము నిలువ మనకు బాగుగ గనబడును.

ధనముకన్నను కాలము హెచ్చు విలువగలదని మనము తెలిసికొనవలెను. కాలములో పనులుచేసిగాని, వంటలు పండించిగాని, వడ్డిచ్చిగాని వ్యాపారము చేసిగాని ధనము సంపాదించుచున్నాము. అర్జించినధనము వెచ్చించినను తిరుగ సంపాదించగలముగాని గతించిన కాలమును తిరుగ రాబట్టలేముగానా? కాబట్టి కాలము ధనముకంటె శ్రేష్ఠమయినదని చెప్ప ననవలయును.

కాలపరిమాణమును తెలిసికొనుట మనకు అవసరమని యెంచియే సర్వేశ్వరుడు సూర్యుని, చంద్రుని నక్షత్రములను మనకొరకు స్థిరపెట్టెను. ఇతర సాధనములతో అవసరముచేకయే వీనివలన కాలమును అనగా నెంత వేళలయినదియు, పగలు ఎంతప్రొద్దొక్కనదియు, రాత్రి ఎంతవేళ అయినదియు, మన పూర్వులలో అందరును కనిపెట్ట గలిగియుండిరి. ఇప్పటికిని అట్టి వారు కొందరుగలరు. శ్యామిషశాస్త్రము బాగుగ చదివినవారికి గాని అట్టి సామర్థ్యము గలుగదు. ఇటీవల కాలమును తెలిసి కొనుటకు ఇసుక, జలములతో చేయబడిన యంత్రములను, మన వారు కనిపెట్టిరి. ప్రస్తుతిము వాచీలు గడియారములు టైంపీసులు మన దేశముననే గాక ప్రపంచమందలి అన్ని దేశములం

మను ఇంటింటనువాడుకలోనున్నవి. దీనినిబట్టిచూడగా కాలపరి
మితి తెలియుటఅందరికిని అవశ్యక మన్నమాట స్పష్టమగుచున్నది.

కానిమానములు మూడు విధములు. అవియేవనగా

1 మనుష్యమానము 2 దేవమానము 3 బ్రహ్మామానము.

మనుష్యమానము—60 లి ప్తలు 1 విగడియ

60 విగడియలు 1 గడియ

60 గడియలు 1 దినము

30 దినములు 1 మాసము

12 మాసములు 1 సంవత్సరము

7½ గడియలు 1 జాము

8 జాములు 1 దినము (రాత్రి, పగలు)

7 దినములు 1 వారము

52 వారములు 1 సంవత్సరము

15 దినములు 1 పక్షము

2 పక్షములు 1 మాసము (పిశ్చిదినము)

2 మాసములు 1 ఋతువు

3 ఋతువులు 1 అయనము

2 అయనములు 1 సంవత్సరము.

17 లక్షలు 20 వేల సంవత్సరములు—కృతయుగము.

12 లక్షలు 96 వేల ,, త్రేతాయుగము.

8 లక్షలు 64 వేల ,, ద్వాపరయుగము.

4 లక్షలు 32 వేల ,, కలియుగము.

ఈ నాలుగు యుగములు కలిసిన కాలము మహాయుగ మనబడును. 2000 మహా యుగములు బ్రహ్మకు 1 దినము. ఇప్పుడు 28 వ మహాయుగములో కలియుగము నడుచుచున్నది. ఈ కలియుగమునందు 5025 వ సంవత్సరము జరుగుచున్నది.

దేవమానము:—మనకు 1 సంవత్సరము దేవభుక్తు 1 దినము. అట్టి దినములు 30 దేవశలకు 1 నెల. అట్టి నెలలు పంచైండు దేవశలకు 1 సంవత్సరము.

బ్రహ్మానానము:—2000 మహాయుగములు బ్రహ్మకు 1 దినము. ఒక రాత్రి ఒక పగలు.

అట్టి 30 దినములు బ్రహ్మకు 1 మాసము.

అట్టి 12 మాసములు ,, 1 సంవత్సరము

అట్టి 108 సంవత్సరములు బ్రహ్మకు జీవిత కాలము.

దీనికే బ్రహ్మకల్పమందురు. ఇది బ్రహ్మ ప్రళయము.

1 బ్రహ్మకల్పము అది విరాట్కాలమునకు 1 పగలు

2 బ్రహ్మకల్పములు ,, 1 దినము

మనుష్యజీవిత కాలము.

మానవజీవిత పరిమాణము 100 సంవత్సరములని చెప్పుదురుగాని, ఇది గ్రంథములలో కనబడుటయేగాని, నిరుచుగా అనుభవము వలన కనబడదు. కొందరు పుట్టగానే మృతినొందుచున్నారు. మరికొందరు బాల్యావస్థలో 12 సంవత్సరములలోనే మరణించుచున్నారు. మరికొందరు యౌవనావస్థయం

దును, కొందరు కౌమారదశయందును. దేహాంత మొందుచు
 న్నారు. కొందరు మాత్రము వృద్ధావస్థవరకు జీవించుట చూచు
 చున్నాము. కాబట్టి యెవరు ఎంతవరకు జీవించియుండగలరో చెప్ప
 నాలము. ఈజిప్తికాలములో సుమారు సగమునిద్రగలందు గతిం
 చుచున్నది. దిగిలిన సగములో సుమారు నాల్గవ వంతు మల
 మూత్ర విసర్జనయందును, స్నాన, పాన, భోజనాదులయం
 దును వినియోగింపబడుచున్నది. దిగత కాలము కుటుంబ పరి
 శోషణము, కుటుంబ పరిచర్య, జీవనోపాధులు సంపాదించుట
 యందును వాడుక చేయబడుచున్నది. మరుష్య జన్మ దుర్లభ
 మనియును, అది శ్రావణంబుర మనియును, పెద్దలు చెప్పియున్నా
 రుగదా? ఇట్టిదుర్లభమైన జన్మపొంది బాలారిష్టములు లేక అనగా
 బాల్యమణిముప్పొందక వృద్ధావస్థ వరకు జీవించియుండుట దుర్ల
 భము. జీవించినను ఇహపరములను సాధించుటకు తగిన కాలము
 చాలకొక్కువ. ఏమనగా బాల్యానంతరము కొంతకాలము విద్యా
 బుద్ధులు సంపాదించుటయందును యౌవనావస్థయందు చాల
 కాలము సంతారమందు అనగా నారేషణ, ధనేషణ, పుణ్యేష
 ణలయందును జరుగుచున్నది. అంతట వృద్ధావస్థ సంభవింపగా
 ఇంద్రియ పలుత్వము అనయన బుద్ధులు తప్పి వ్యాధులచే ఆక్ర
 మింపబడి నన శరీరము అనకే స్వాధీనము లేక మరుష్యుడు
 బాధపడుచుండును. కౌమారావస్థ అని మరియొకటి చెప్పు
 చున్నది గాని, అది దృఢశరీరయందు యౌవనావస్థతోను,

లహీనులందు వృద్ధావస్థలోను కలియుచున్నది. కావున పై చెప్పబడిన కారణములచేత మనుజులై పుట్టినను జీవులకు పర సాధనమును చూచుకొనుటకు అవకాశము చిక్కుట కష్టముగా కనబడుచున్నది.

ప ర ము .

పరమనగానేమి ! దాని సాధనము మన మెందుకు చూచుకోవలెను అని కొంద రడుగవచ్చును. ఏ జీవుడుగాని పుట్టుటకు నన పూర్వజన్మమునందు తాను చేసిన సుకృత దుష్కృత కర్మయే కారణ మనియును, అట్టి జన్మలు ఎన్నో యీ జీవుడు పొందినదనియును, శాస్త్రములనున కాన డు చున్నది. అట్టి కర్మ ఫలము మంచి నయెడల జీవుడు స్వర్గాది భోగము లనుభవించు ననియును, నీచమైనయెడల నరకలోక బాధలు పొంది పిదప పశు పక్ష్యాది జంతువులలో జన్మించుననియును, మధ్యమఫలముగల కర్మవల్లనే మనుజులై పుట్టుననియును చెప్పుచున్నారు. ఇదిగాక కర్మఫలము మూడు విధములుగా చెప్పుచున్నారు.

1. సంచితము. 2. ప్రాప్తము. 3. ఆగామి.

సంచిత మనగా ఇది వరకు పూర్వజన్మములయందు మనచే జేయబడి మనము అనుభవించుటకు నిలువగా ఉన్న కర్మ.

ప్రాప్తమనగా పూర్వజన్మములలో మనచే జేయబడిన కర్మలో ఈ జన్మయందు మనము అనుభవింప వలసిన కర్మ.

ఈ గాని అనగా ఈ జన్మయందు మనచే జేయబడి
మందు మనము అనుభవించుటకు నిలువగో చేరజోవుకర్మ.

నీడు జన్మములలో ఇంకను ముందు మనచే జేయబడిన
కర్మ మానవులకు నిలువగా నుండుననియును, అందులో మొద
టిది అనగా వెయ్యి ఏడవజన్మము నందలి కర్మ మనకు ఈ జన్మ
నందు అనుభవించుటకు ఇయ్యబడినదనియును, నేదాంశాశ్రయ
ములందు చెప్పబడి యున్నది. నీనికే ప్రార్థమని పెరు. ఈ
ప్రార్థము వ్రత మనుజులు అనగా శ్రీ గానీ పురుషుడుగాని
అనుభవింపజేయద. అనగా పుష్పము అనియును పుష్పమును
చొంపిలు నొన ఇదివరకు నిలుచుమున్న ఆదిజన్మముల కర్మ
అనగా సంహారమును ఈజన్మయందు మనచేడే ను ముచున్నకర్మ
అనగా ఆగామియును నశింపజేసికొని మోక్షమును పొందనచ్చు
ననియును, నేదాంశము చెప్పుచున్నది. మోక్షమనగా జనన
మరణములలేక (అనగా చావుబుట్టుకలు మరలేకండ) జీవుడు
సేపునిమందు లయించుట అనగాచేరుట. ఇట్లుమోక్షము పొం
దునకి అనగా అర్హత మనుష్యులకుతప్ప పతి పత్యోదులుగుఇది
జంతువులకు లేదు. ఎందుచేతననగా వానిజన్మ అనుభవముకొరకే.
అవి అదివరకు నినిజన్మమున పొందన మానవజన్మమందు చేసిన
పాపపాపమును అనుభవించుటకే ఆజంతుజన్మ వానికి ఇయ్యబడి
నది. వానికి ఆగామి లేదు. అనగా పతి పత్యోదులుచేసినకర్మవలన
గలిగిన పాపముగాని పుణ్యము గాని అవి అనుభవింప నవసరము.

లేదు. ఎందుచేసిననగా వానికి బుద్ధిలేదు. మానవులకు బుద్ధియున్నది. బుద్ధిపూర్వకముగా చేసిన కర్మఫలమే అనుభవించవలసి యుండును. కావున మరుష్యులకు సర్వేశ్వరుడు బుద్ధి యిచ్చి యున్నాడు. వానిని వికసింపజేసికొనుటకు వారికి విద్య అవశ్యకము. అందుకే ప్రియమహాదులకు విద్య కావలసి యున్నది. బుద్ధిని ప్రకాశింప జేయునది విద్య. విద్య చేర్చుకొనుట వలన వినయము, దానివలన సగినవారనిపించుకొనుట, ధనము సంపాదించుట, కుటుంబసౌఖ్యము చేసికొనుట, దానధర్మములు చేయుట, అందువలన ఇహవరస ఖములను పొందుట సంభవించును. ఇట్టి విద్య వలన సాధమనగా నేమో పుణ్యమన నెట్టిదో, మాత్రము తెలిసి యుక్తప్రవర్తనగల వారేసావ కావ్యములనునూని చెప్పినంత వరకు పుణ్యకార్యములు చేసి స్వర్గాదిభోగములు కొంతకాలము అనుభవించి తిరిగి మరుష్యులై జన్మింతురు. తిరిగి ఆవిద్యను బాగుగ పఠించినవారై సౌమ్యస్థనమును సంపాదించి ఇహలోక పుణ్యము క్షణమౌషధమునందలియని యెంచి దానిని కోరక శ్రీసర్వేశ్వరుని యందు నిశ్చలమైన భక్తిగలవారై నేవించి తాముచేసిన పుణ్యకర్మఫలము తాము కోరక శాశ్వతమైన మోక్షమును పొందుదురు.

పరలోకములు.

జ్ఞానము ప్రతిమనుజునికి అననరమని పైని వాయువుడుట యేగాక అందరికి తెలిసియేయున్నది. ఇహలోకమునకు ఉపయో

గించు జ్ఞానము పరలోకమునకు ఉపయోగించు జ్ఞానము ఒకటే అయినను దానిని ఉపయోగించుటను బట్టి ఫలము వేరుగానుండును. మోక్షమును పొందుటకు కావలసిన జ్ఞానము వేరు. దానికే అస్మిజ్ఞానమందురు. పరలోకములు నాలుగు ముఖ్యమైనవిగా చెప్పవచ్చును. అందు మొదటిది స్వర్గము. దీనికే దేవలోకమందురు. అందు రాజు దేవేంద్రుడు. ఇతడు అష్టదిక్పాలనాకర్తైన తూర్పుదిక్పాలకు అధిపతి. దీనిని యేడు రాజులు అధిపతులుకూడ దేవతలే.

రెండవది బ్రహ్మలోకము లేక స్వర్గలోకము. దానికి అధిపతి బ్రహ్మ. మూడవది కైలాసము. దీనికి అధిపతి శివశ్వరుడు. నాల్గవది వైకుంఠము. దానికి అధిపతి శ్రీమహావిష్ణువు. ఇందు 2, 3, 4 లోకములకు పోవునాగు ఆ యాగోకాధిపతులుండునంతకాలము అందు సుఖమునుభవించుచుండి, నాగిలోకల్పాంతమున అంతమొంది తిరిగి కల్పాదియందు మరల భూలోకమున జన్మింతురు. మొదటి దగు స్వర్గమునకు పోవువారు అట్లు ఇందు శుండునంతకాలము అందుండరు. వారివారి పుణ్యఫలము అనుభవముకాగానే మరల భూలోకమున జన్మింతురు. పై నాలుగులోకములందును కర్మవృత్తిగా చేయుటకు గాని, దాని ఫలము హెచ్చుచేసికొనుటకు గాని అధికారముండదు. భూలోకమందు తాము చేసికొన్న పుణ్యకర్మముల ఫలమునైన కలిగిన సుఖమును, అనుభవించుటకే అక్కడకు పోవుదురు. అది చెల్లగానే తిరిగి వారికి

కావు పుట్టుకలు కలుగును. కావున శాశ్వత సుఖమును అవి
ఇవ్వఁజాలవు.

జ్ఞానసాధనములు-మోక్షము.

మోక్షమట్టిదికాదు. మోక్షమనగా ఆదివిరాట్టును, ఆది
మధ్యాంశిగహితుడును, సర్వశక్తుడును, సర్వజ్ఞుడును, సర్వవ్యాప
కుడును, సర్వాత్ముడును, సర్వాంశర్యాదియునైన పరబ్రహ్మము
నందు లయించుట లేక వక్యమగుట. దీనికే శాశ్వత బ్రహ్మలోక
నివాససిద్ధి పొందట అని చెప్పవచ్చు. ఆత్మజ్ఞానము పొంది
మోక్షమును సంపాదించుట కే ప్రణమనుజుడు ప్రయత్నము
చేయవలెను. ఆత్మజ్ఞానమనగా ఆ పరబ్రహ్మయొక్క ఆశ్మయే,
మనయందున్నదనియు అట్లే అన్ని జీవజంతువులయందు నున్న
దనియు తెలిసికొని తనను తాను ఎట్లు సృష్టించునో అట్లే సిపిలి
కాది బ్రహ్మవ్యక్తిని గల జీవులను పేర్కొంచుట. ఏ జంతువు
నందును భేదబుద్ధి వేకుండుట. సర్వమన్వము కలిగి తాను
బుద్ధులలోని కుమ్మరిపురుగువలె సంసారిమందున ర్తించుచు కర్మలు
చేయుచు వానిఫలము కోరక సర్వేశ్వరునియందు సమర్పిం
చుచు, పార్థికులను అనుభవింపవలసినంతకాలము బ్రతికియుండి
ఆత్మజ్ఞానమను అగ్నిమున, అగాని, సంచితములను దహింపజేసి
దేహాంశమందు మోక్షము పొందుటకు ప్రతి మానవుడును
ప్రయత్నింపవలెను. అట్లు ప్రతివారును ఈ జన్మ యంతముదే
మోక్ష మొకప్పుడు పొందకున్నను, జన్మాంతరముదైనను తప్పక

పాండుదురని శ్రీభగవద్గీత మొదలగు జ్ఞానమునిచ్చు గ్రంథములుగా
 చెప్పబడియున్నది. జ్ఞానసాధనములు గ్రంథములుగా ముఖ్యమైన
 విగా-1. వేదములు 2. ఉపనిషత్తులు 3. పురాణములు 4. శాస్త్ర
 ములు 5. బ్రహ్మసూత్రములు. 6. భగవద్గీత చెప్పబడియున్నవి.
 కాని యవి సంస్కృతమున వ్రాయబడి యుండుటచేత ఆ భాషా
 పాండిత్యము పూర్తిగా గలవారికేగాని ఇతరులకు సులభముగా
 అర్థముగావు. మన మాతృభాష పూర్వము సంస్కృతమే అయి
 నను ఇప్పుడు సాధారణముగా వాడుకలో లేదు. పూర్వము
 సామాన్యముగా సంస్కృతమే, కుటుంబములలో స్త్రీలుకూడ
 మాటలాడుచుండెడివారట. అదినానాటికి అంశించినది. కావున
 ఆ గ్రంథములు మనంతట మనము అనగా పండితుల సహాయము
 లేకుండ ఉపయోగించుకొను శక్తి మనలో చాలా మందికి లేదు.
 పై గ్రంథమున్నియు వ్యాఖ్యతో అనగా టీకతో తెలుగు
 లిపితో ఉన్నను, సులభముగా అర్థముగావు. పురాణములలో
 కొన్నిమాత్రము దేశభాషలోనికి భాషాంతరికరింపబడియున్నవి.
 అవి పద్యకావ్యములలో నున్నవి. కాబట్టి ఆయా భాషలలో
 సామాన్యపాండిత్యమైనను గలవారికి తప్ప ఇతరులకు బోధపడవు.
 అట్టి అర్థజ్ఞానము గలవారు సహితము వానిలో నొక్కొక్కటిని
 చదివి ముగించుట సులభముగాదు. చాలా కాలము పరిశ్రమ
 ఆవశ్యకము. మహా పురాణములు పదునెనిమిదియు ఏదైనను
 ఒక్క దేశభాషలో వ్రాయబడి యుండక పోవుటచేత ఒకటై
 భాష తెలిసినవారికి వాని నన్నిటిని చదివి ముగించుటకు అవ
 కాశములేదు.

మోక్షోపేక్ష కలుగు వయసు.

ఎందుచేతననగా సాధారణముగ జనులలో చాల మందికి కాలము మళ్ళిన తరువాతగాని పాపపుణ్యవిచక్షణ కలుగదు. అది కలిగిన పిమ్మటగాని, పాపకార్యములయందు భీతి, పుణ్య కార్యములయందు ప్రీతి కలుగ నేరదు. అటుపిమ్మట వారు అది వరకు తాము చేసిన పాపములను తోచుకొని, భయపడి పశ్చాత్తాపము నొంది, చెయ్యి కావిన శరణుగా ఆకులు వెదకుకొని వారివలె, పాపములను పోగొట్టుకొనుటకు సాధనములను వెదకు కొనుచు, నూతులు, చేగుపులు మొదలగు జూశయము లయందును పశినవారు తమ ప్రాణములను కాపాడుకొనుటకు సగిన ఊహ వెదకుకొనునట్లు, పలుదిక్కుల చూచి అనేక విధ ములలో శిలుచు, ఆలోచించెదరు. అప్పుడు వారు తమంతట తాము సరియైన సాధనమును వెలిసికొనలేక, వారిని ఏరిని అడిగి వెలిసికొందమని ప్రయత్నింతురుగాని వారికి సగిన ఉపాయ మును చెప్పవారు దొరకుట దుర్లభము. ఏయనగా సామాన్య ముగా అందరును అట్టిసితిలోనే యుందురు. ఎవరికిని సరియైన సాధ నము తెలియదు. కావున కొందరు ఉపవాసములు మంచి వనియు, మరొకందరు శ్మిర్యూక్రాలు మంచివనియు; ఇంకొకరు చారణములు చదువుట, వినుట మంచిదనియు, ఇంకొకరు దాన ధర్మములు చేయుట మంచిదనియు, అనేకనిధిములుగా చెప్పు దురుగాని నిశ్చయించి చెప్పజాలరు. ఇవి అన్నియు మంచివే

కావచ్చును. పాపములను పోగొట్టవచ్చుచుగాని యిట్టి సాధన మాలలో ఎవరికే ఏది అనుకూలముగా నుండునో అది వారే యెంచుకొనవలెనుగాని ఒకరికొరకు మరయొకరు వారికి తగిన సాధనమును చూపవలెదు. ఏమనగా జనుల స్వభావములు, నడవడికలు, స్థితిగతులు, అవకాశములు, బుద్ధులు నేరుగానుండును. కావున ఎవరికి సదుపాయముగా నుండు పాపపరిహార మార్గములు, తిరణోపాయములు వారే యెంచుకొని అవలంబింపవలయును. అట్లు ఎంచుకొని మనస్సు అందుకు స్థిరపరచుకొన్న పైని తిమరు ఆ మార్గమున నడుచుటలో సహాయము కావలసి నప్పుడు, అదివరకు ఆ మార్గము ననుసరించినవారిలో బాగుగా తెలిసినవారిని అడిగి, సరియైన త్రోవను తెలిసికొనవచ్చును.

జ్ఞానమును పొందుటకు ఆయువు అవసరము.

ఈ పైన చెప్పిన కారణముల నూని ఇంతకును ప్రధానమైనది ఆయువు. జనులు కొంతకాలము బ్రతికియుండి మనస్సు పరిపక్వము గలవాడై నరలోక భయము, పాణ్యలోకములు పొందవలెనని కోరిక, కలిగినప్పుడు కదా దానికి తగిన సాధన ముండునని వెలకుకొంగురు. ఈ మార్పుగా కోగమునూన వీడి తులై బలహీనులైనను, చనిపోయినను, అట్టిఅనార మే తిట్టస్థింపకుండునుగాదా! పాప మేల్వరుడు ఎవరిని ఎంత పరమాయువు ఇచ్చియున్నాడో, నిశ్చయముగా ఎవరికిని తెలియదు. కాని ఆలోచ్యమును కాపాడుకొనుటకు కొన్ని మార్గములున్నవి. నాని

నిచ్చట నాకు తెలిసినంతవరకు చదువరుల ఉపయోగముకొరకు క్రింద వ్రాయుచున్నాను.

ఆయువు వృద్ధి నొందుటకు ఆరోగ్యము అవసరము.

మనుష్యులకు పశుపక్ష్యాది జంతువులకు సామాన్య ధర్మము లున్నాయి. అవియేవనగా 1. ఆహారము 2. నిద్ర 3. భయము 4 మిథునకృత్యము. ఈధర్మములు అనగా పనులయందు మితిమీరక నియమముతో క్రమముగా నుంచుచువారికి ఆరోగ్యలోపముండదని వైద్యశాస్త్రములో చెప్పబడియున్నది. కాని జబ్బు ప్రవేశించిమందుఘచ్చుకొనునప్పుడుగాని ఆసంగతులుమనకువైద్యులు చెప్పురు. అప్పుడువారుచెప్ప ఈసంగతులకే పథ్యమందురు. ఆ పథ్యాపథ్యములు రోగములు రాకముందే కొంతవరకు మనకు తెలిసి యుండినయెడల రోగబాధ కనబడక పోవచ్చును. పథ్యమనేమాటకు హితవు అనియును అపథ్యమనగ హిషవు కానిననియును అర్థము. పథ్యములు రెండువిధములు 1. ఇచ్ఛాపథ్యము, అనగా తన శరీరసితినిబట్టి ఆలోచించి అప్పటికి తనకు ఏమి అనసరమో దానిని ఉపయోగించుట. 2. కఠినపథ్యము అనగా తనకు ఏమి కావలసియున్నను సరేగాని నియమితపద్ధార్థములనే ఉపయోగించుట. మనము నిత్యము వాడుకలో నుంచవలసినది ఇచ్ఛాపథ్యమే. ఎవరినోటికి ఏ వస్తువు మిక్కిలి రుచిగానుండునో అదే వారి శరీరమునకు పడనిది మిక్కిలి బాధించునది అని తెలిసి మితముగా తినవలెను. దానిని తరచుగా తినకూడదు. ఆహారవిషయమై ఈ క్రింది నియమములు పాటించవలెను.

ఆరోగ్య సాధనములు.

1. వేళ అప్పుక భోజనము చేయవలెను.
 2. శనశరమునకు అప్పటికి వహవదార్థములు తినవలెను.
 3. మిఠముగా తినవలెను.
 4. సనబొట్టతో సగము అన్నము మొదలగు పదార్థములు తోను న్నానభాగము నిటితోను నింపి మిగిలిన భాగమును వాయువునుకు అనకాశము యుంచవలెను.
 5. భోజనము చేసినతరువాత నాలుగు గంటలనుకు మరీ యే పదార్థములు తినకూడదు. అనంత మైనయెడల మంచి నీరు చూత్ర మే త్రాగవచ్చును.
 6. ఆకలితో నుండకూడదు. బాగుగా ఆకలిగలిగినప్పుడు ఏమియును తినకయున్న పైశ్యము ప్రకోపించి ప్రాణమున కుపద్రవము కలుగజేయును. ప్రకోపించుట అనగా పొంగుట.
 7. ఆకలి బాగుగకలిగినప్పుడు ద్రవపదార్థములు అనగా నీరు, కాఫీ, టీ, మొదలగునవి చూత్రముచాలవు. సాలు మంచివి అయిన చాలును.
 8. మితిమీరి భుజింపకూడదు.
- శరీరమునందలి మురికిని పోగొట్టుకొనుటకు స్నానముఅవసరము. దీనికితగినకాలము సూర్యోదయ సమయముగాని అంతకు కొంచెము ముందుకాలముగాని. చల్లని నీరు శ్రేష్ఠము. లేదా గోరు వెచ్చని నీరు మంచిది. భోజనము చేసిన పిమ్మట లేదా,

యేదైనను ఆహారము పుచ్చుకొన్న పైని అదిబాగుగ జీర్ణమగు
వరకు స్నానము గాని కంఠస్నానము గాని కూడదు. అభ్యంజ
నస్నానము (నూనెమర్దన వగైరాలు) శరచుగా అవసరము.

నిద్ర ఆరోగ్యమునకు ముఖ్యసాధనము. ఇది బాలురకు
విశేషముగా అవసరము. వారి నిద్రకు పరిమితి లేదు. యశావన
మందున్న వారికి ఎనిమిది తొమ్మిది గంటల నిద్ర అవసరము.
ఆరోగ్యదశలో నుండు వృద్ధులకు సయితము ఆరు లేక యేడు
గంటల నిద్రయుండవలెను. ఆరు గంటలైనను నిద్రపట్టకపోయి
నపుడు వారికి ఆరోగ్యము లేదని నమ్మవచ్చును. పగటినిద్ర
ఆరోగ్యము చెరుచును. మంచి వేసవికాలములో వేసేవలన
రాత్రి నిదురవేగము పట్టని దినములలో పగలు ఒకటి రెండు
గంటలు ఎండవేళ నిద్రించినను దోషములేదు. రాత్రి ప్రథమ
భాగమందు నిద్రశ్రేష్టము. కావున పెండలికడ పరుంకి పెండల
కడ లేచుట ఆరోగ్యమును బలపరచును, కోషికూత వేళ నిద్ర
నుంకి లేచుట ఆరోగ్యమును, బలమును, ధనమును, ఇచ్చునని
చెప్పదురు. ఇందుకు కారణములు ఆలోచించి తెలిసికొన
వచ్చును.

ధయము, విచారము లేక దుఃఖము, కోపము ఈ
మూడును ఆరోగ్యమును చెడగొట్టుటకు సమానమైన కారణము
లే. అవి హెచ్చుగా జనులకు కలిగినప్పుడు వానిని క్షమించుకొను
టకు అన్ని విధముల ప్రయత్నింప వలయును. లేకున్న ఆయా

సమయముందు మన శరీరముందు ఎల్లప్పుడు మితముగాను, ఆరోగ్యదశయందు సమభాగములుగాను, ఉండు వాత, పితృ, శ్లేష్మములు, భయముగాని, దుఃఖముగాని కోపముగాని మిక్కిలి అధికమగు నప్పుడు పొంగి గొప్ప వ్యాధులను కలిగించును. ఒకానొకప్పుడు వెంటనే మరణమును లేదా మూర్ఛనైనను, కలిగించును. కావున తెలివిగలవారు దానిని ఉపయోగించుటకు నొగిన సమయము: అవి కలుగు నప్పుడే. ఎప్పుడును సంతోషముగా నుండువారికి ఆయువు నృద్ధి యగును.

నిధునకృత్యము పై మూటికన్న మి ఆరోగ్యమును కాపాడుట యందుముఖ్యము. ఎందుచోననగా ఇంద్రియనిగ్రహమువలనబల వృద్ధియు, శరీరపుష్టియు, కాంతియు కలుగును. వీర్యనష్టము నొన బహిష్కరింపు, శరీరము క్షీణించుటయు, కాంతివిహీన శయి కలుగును. ఇది పరిమ రహస్యమైన విషయ మగుట వలన దీనిని గురించి క్లిగదండులుగాని, గురువులుగాని, పెద్దలుగాని, ఎంచుగా మనకు ఉపదేశము చేయరు. ఈ అంశముతో స్వాభావికమైన జ్ఞానమును బట్టి స్త్రీ పురుషులు సంచరింతులే గాని నాటికి హితోపదేశము చేయువారు లేరు. వీరున్నను ఇందువిషయమై పగి పక్ష్యాదులు పొలునియమముతో సంచరించుచుండుట మనము చూచుచున్నాము. అని నాని నియమిం బుత్తుకామునందే సంగమము చేయును. ఈ సంగతి మనము చూచి కని పెట్టుచున్నాము. పిచ్చుకలు, కాకులు, చిలు

కలు, గోరలు, కుక్కలు మొదలగు జంతువుల పిల్లలను మనము తెచ్చి పెంచినలెనన్న ఆయా కాలములలోనే దొరకాను గాని మనము కోరనప్పుడెల్లను దొరకవు. ఏలయన అవి వాని నియమితి ఋతుకాలమునందే సంయోగము జేయును. ఆవులు కూడ అట్లే వానికి అనసరమైన సమయమందు ఒకటి రెండు సార్లు జరిగూడును గాని గర్భము నిలిచినసరికి వాని ఆ స్త్రీజంతువును పురుషజంతువు మరి చూడదు. వానికి సరిపట్టి తెలిసికొను శక్తి సర్వేశ్వరుడు ఇచ్చియున్నాడు. ఇట్లు పెంచ రించుచునుటచేతనే అవి సరుచుగా భూగోగ్యములు కలిగి యుండును. మరుష్యులకువలె వానికి సరుచుగా భూగోగ్యములు రావు.

ఇంద్రియనిగ్రహము.

జనులు అట్ట కాలనియమములను పాటించక రాత్రిపగలు అను విచక్షణ లేక సంచరించుటచేతనే బలహీనులగుటయు, వ్యాధి వీడితులగుటయు, సంతాన నష్టములు కలుగుటయు, దక్కినపిల్లలు బలహీనులై రోగవీడితులు బుద్ధిహీను లగుటయు సంభవించుచున్నవి. జనుల కట్టి కాలనియమములు, ఋతుకాల ములులేవా? వానిని తెలిసికొనుటకు ఏలులేదా? యని కొంద రడుగవచ్చును. అన్ని జంతువులకన్న మరుష్యులకే అట్టివి కనిపెట్టుటకు హెచ్చు అవకాశము లున్నవి. ఎందుచేత ననగా స్త్రీ ఋతుకాలము ప్రత్యేకముగా వానికి తెలి

యనుగదా. అది మొదలు మూడు రోజులు వారిని ముట్ట
కొనుట డదు. ఎందుచేత ననగా, అదియ వారికి ఋతు
కాలము. ఆకాలమందు గర్భరోశిమండలి కమలమువికసించి యుం
డును. అట్టి సమయములో సంయోగముచేసిన ఆ స్త్రీలకు ఎప్పు
టికి సంతానము కలుగకపోవుటయేగాక కుసుమ, జాడ్యములు,
అంగిస, గొప్పలు న్నగ్గెగాలు కలిగి వారు స్వరూప బాహీ
నులై చునుని యింటకు విండుకై నోడును. నాలుగవరోజు కూడ
ప్రాణమున్న యిడుదల న్యమే. ఈనాటి 12 రోజుల పాటు సం
తానము కలుగకుటకు నియమములు ము. వానిలో సంతానము
అందు నగునంతానము బసి సముదయందా స్త్రీ సంతానము
కలుగనని శాస్త్రములు చెప్పుచున్నవి. ఆ 12 దినములలో
పర్వోధులు అనగా పౌర్ణమి, అమావాస్య, ఏకాదశి, కృష్ణపక్ష
అష్టమి, చతుర్దశి, మాసాంతము, సంక్రమాణము, పౌర్ణమాస్మి
తిథులు అనగా పుణ్యదంతులకు పుణ్యము పెట్టిన దినములు, సం
యోగమునకు గూఢ్యముని మరుస్మృతి మొదలగు గ్రంథ
ములందు చెప్పబడి యున్నది. ఇట్లు రజస్వలలయిన 16 దినములు
నించినపైని తిరిగి రజస్వల అగువరకు సంయోగమునకు అర్హత
లేదని పెద్దలు వేద, శాస్త్ర, పురాణములయందు నియమించి
యున్నది. అట్టి నియమములను అనుసరించి సంచరించినవారు
ముఖ్యముగా బలారోగ్యములుకలిగి మంచిబుద్ధిమంతులు, సుగుణ
వంతులు, ఆయురారోగ్యవంతులగు పిల్లలను కని సుఖింతురు.

వారికి ఆయుర్వృద్ధి కలిగి చాలకాలము జీవించి సావధానీ పుణ్య
వీధి కలిగి సత్కార్యముచేయుచు జీవించునంతవరకు ఆయుర్భా
గ్యము ననుభవించుచు పురాణములు, పుణ్యకథలు చదువుచు
వినుచు జ్ఞానము వృద్ధిచేసికొని తుదకు మంచిలోకములను
గాని, మోక్షమునుగాని పొందుదురు. మనపూర్వులు ఇట్టి నియ
మములతో సంపాదించుట చేసినచేత చిరకాలజీవులును ఆరోగ్యవంతులు
నైయుండిరి.

ఇందువిషయమై ముఖ్యనియమములు కలవు.

1. ఇరునదియొకటవ సంవత్సరము వరకు పురుషుడు
గర్భాదానము చేయుట కూడదు. ఎందుకనగా ఇంద్రియబుష్టి
అప్పటివరకును పూర్తిగా కలుగదు.

2. స్త్రీలు ప్రథమ రజస్వలై సంవత్సరము వేగమే వారికి
గర్భాదానము కూడదు. వారు క్రమముగా నెలకొకసారి రజ
స్వల లగుచుండునపుడు యుక్తసమయము.

3. గర్భాదానమైన పిమ్మట, ఒకటి రెండు సంతాన
ములు కలుగునరకు సమ భార్య మూడు ముట్లు అగువరకు
అనగా అధమను రెండు మాసములైనను అప్పుడప్పుడు ఎడ
బాసి యుండుట అనగా ఒకరి నొకరు కలియకుండ నుండుట
సంతానము కలుగుటకు, కలిగిన సంతానము ఆయురారోగ్య
బుద్ధి బలములు కలిగియుండుటకు ముఖ్యసాధనము. ఇందుకే
స్త్రీలను చిన్నప్పుడు తరచుగా పుట్టింటికి తీసికొని పోవువాడుక

యున్నది. అట్లు చేయని దంపతులకు పిల్లలు కలుగుట అరుదు. కలిగినను దక్కుట కష్టము.

4. సంతానము కలిగిన స్త్రీ తిరుగ యుతుమని అగు వరకు సంయోగమునకు పనికిరాదు. అంశకు ముందు తొండర వశిన యెడల శల్లి పిల్లలకు బలహీనత, రోగములు కలుగును.

5. స్త్రీపురుషులలో ఏవరికైనను, శలనోప్పిగాని, నశ్చినోప్పి గాని, జలుబుగాని, జ్వరముగాని, విశేషము కాళ్లువీకుగాని ఉన్నప్పుడు సంయోగము కూడదు. మూర్ఛతో చేసిన పాణికోపద్రవము వెంటనే కలుగును.

6. జాతా శౌచము, మృతా శౌచము, పక్షి కలుగు నప్పుడు అందుముఖ్యముగా తామే కర్తలుగానుండి కర్మచేయ వలసినప్పుడు, సహసంజమయిన మరునాడు తాము అభ్యంజన న్నానము చేసిన నాటిరాత్రిగాని సంగమము కూడదు. ఆకలితో నున్నప్పుడుగాని, భోజనము చేసిన వెంటనేగాని, సంభోగము కూడదు. స్త్రీ గర్భిణియైన 6 మాసముల పిమ్మట సంభోగము చేయుట స్త్రీహాస్య, శిశుహాస్యతోసరియైన పాపమనిగ్రంథము లలో చెప్పబడినది. కావున వివేకలు ఈ విషయములందు మెలకువతో ప్రవర్తింపవలెను.

విజ్ఞాపనము

ఈపైని వ్రాయబడిన సంగతులవలన కొంతజీవితకాలము చెల్లిన భయవారముగాని మనస్సు పరిశుభమును పొందవలయును. అటువలనగాని పాపపుణ్య విచక్షణ మనజాలకు కలుగదనియు, కలిగిన పైనిగాని పరిలోకిసాధనములను మనము వేసి కుశీనమనియు అప్పటికి శరీరము ఆరోగ్యముగా నుండిన గాన అట్టి సాధనములను అనుసరించి పుణ్యమును సాధించుటకు తగిన సమర్థత యుండవలయు ననియుచున్నది. జ్ఞానసంపాదనకు పైని చెప్పబడిన ముఖ్యమైన ఆరు గ్రంథములలోను ఏదో కేవలము సంగ్రహముగానే వ్రాయబడి యుండుటచే అంగీకరించి స్వాధీనములు కావలయు, పురాణములు కొన్నిమాత్రము చీకటిలోనుండు వ్రాయబడినందున కొంతసగకు మనకు సాధ్యములనయించి, కొన్ని తెలుగునను మరకొన్ని ఓద్రభాషలోను నేను చదువుచుండగా చూచిన నా స్నేహితులలో కొందరు, ఆపురాణములు గ్రంథబాహుళ్యము గలవనియు, అవియు తెలుగున సులభశైలిని వ్రాయబడి యుండనందున అందరును వానినైన చదువుటకు వీలులేదనియు, వానిని క్లుప్తముగా తెలుగున వచనముగ సులభశైలిని వ్రాసిన అందరకు అనగా తెలుగుభాషన చదువనేర్చిన ప్రతివారికిని, జాతి మతభేద విచక్షణ లేక చదువ వచ్చుననియు చెప్పి, నన్ను ప్రోత్సహింపరచిరి. వారిలో ముఖ్య

లుగా (ప్రహృత్తి) మండపాక పార్వతిశ్వర శాస్త్రీలుగారిని
పేర్కొనవచ్చును.

వీరినన్న ఈ గ్రంథము వ్రాయుటకు ప్రోత్సాహము చేయు
టయేగాక సహాయ సంపత్తియు ఇచ్చెడమనివాగ్దానమొసంగినం
దని అత్యంత పురాణ సారసంగ్రహ మను పేరుతో దీనిని
రిచించుటకు నాహునించితిని. ఉపాధ్యాయునందు వ్రాయబడిన
సంగతులు, గ్రంథాంతరములందు కనిపెట్ట వలసవియు, పెద్దల
వలన విన్నవియు నాలిభనము వలన స్థిరపడినవి కనినవియు
గనుక ఆదర్శమును నిజమైనది. ఇట్లు పైని వ్రాయబడినవి
శ్రీవ్యాస మహామునివలన సంస్కృతమున మహాపురాణములుగ
వ్రాయబడి యున్నవి, శ్రీభాగవతం పద్యకావ్యములుగా రచిన
కవులవలన వ్రాయబడినవి కావున విశ్వసించ వలినవి. ఇదుపాయ
ముకొరకు చేయబడిన కొద్ది నూర్పులు చెప్ప వలెను వ్రాయుదా
నిలో కొన్ని సంగతులు వీరియు నుండవు. ప్రతిపురాణమునకు
మూల్య ఖండములు అయిదు. అవియేవనగా 1 ప్రథమము
2. స్మృతి 3 వంశము (అనగా సూర్యచంద్ర వంశములు) 4 మరు
వర్ణనము. 5 ఈశానుచరిత్రము అనగా శ్రీహరియొక్క వీరవ
తాని చరిత్రములు.

ఈ పైని చెప్పినవానిలో ప్రథమము, స్మృతి, కొన్ని
పురాణములలో విపులముగాను కొన్నిటియందు స్లుప్తముగాను
చెప్పబడియున్నవి. వానిలో బాగుగా వర్ణింపబడినది ఒక్కొక్క

క్కటి మాత్రము వ్రాసి శక్తిని విడచిపెట్టుచున్నాను. గ్రంథ బాంధవ్యభీతిచే నరిత్రములు వృత్తపరచుచు ముఖ్యాంశములు విడచిపెట్టకుండి వ్రాయుచున్నాను. లోపాలోపములున్నను చదువరులు నన్ను తునింప వేడుచున్నాను.

సుహృదురాణములు పడునెనిమిది. అవి ఏవనగా,

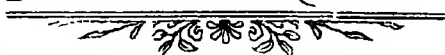
1. మత్స్యపురాణము. 2. కూర్మపురాణము. 3. నరాహపురాణము. 4. నామస పురాణము. 5. బ్రహ్మకైవర్తపురాణము. 6. బ్రహ్మాండ పురాణము. 7. శింఖ పురాణము. 8. మార్కండేయ పురాణము. 9. అగ్ని పురాణము. 10. నాగపురాణము. 11. భవిష్యత్పురాణము. 12. శ్రీమద్భాగవతము. 13. విష్ణుపురాణము. 14. స్కంధపురాణము. 15. వక్త్రపురాణము. 16. గరుడపురాణము. 17. శివుపురాణము. 18. బ్రహ్మపురాణము.

వీనియందలి సంఖ్యలు వేరువేరుగా వ్రాయుచున్నాను.

ఇట్లు గ్రంథకర్త,
నేమూరి జగన్నాథశర్మ.

శ్రీరామానుజముః

గ్రంథకర్త వంశానుక్రమణిక

అయ్యలారా !

నేను బహు స్వల్పజ్ఞుడను, అవివేకుడను. అయినను ఈ గ్రంథరచనమహా నాయుడ్యమము బహు గొప్పదియగుటచే నా ఆధిక్యతచేకున్నను నాపూర్వీకులు బహుపవిత్రులని తెలుచుట అవశ్యకముగా తోచినందున ఇచ్చట నాకు వెలిసినంతవరకు వారి చక్రమును ఇందు సోపానముచుచున్నాను.

శ్రీ ఆంగిరసి, అంబరీష, యౌపనాశ్వయుని శ్రీయాముషే యాత్మికమైన శ్రీహరిశివగోత్ర పయఃపారావారంబున, అశక్త పుణ్యపురుషులు జన్మించి పక్కు స్థలములందు నదవైదిక వృత్తి కలవారై నివసించుచు రాగారాగా నావ్రపితామహులందు వేమూరి సూరపశర్మగారు కృష్ణాక్షి తెనాలి తాలూకాలో నున్న వేమూరి గ్రామమున నివసించుచుండెను. ఈయన వేది పారంగతుడై జటాంతస్వాధ్యాయము, వైదికకర్మ కు శలుండును, ఆగమవేదయు వైయుండెను. ఇట్లుండగా విశాఖపట్నము ల్లా విశాఖపట్న వాణ్యులును, జమీందారులును, అగు రాయలంగారు సమ రాజ్యమున అనావృష్టి దోషములైన పంటలులేక, జనులకుగాని, జంతువులకుగాని త్రాగుటకు నీరులేక బహు బాధలు పడుచుం

డుట చూచి జప, హోమ, దానాదులవలన వర్షము కలుగునని
 యోచించి కృష్ణాజిల్లా బండరు పట్నముననున్న వారి స్నేహి
 తుల వేర, వర్షములేమిచే, శమరు పడు బాధలను గురించి
 వ్రాయుచు అనావృష్టి దోషమును పోగొట్టి వర్షమును కురియు
 నట్లు చేయుటకు తగిన సమర్థులగు బ్రాహ్మణుని చూచి
 పంపుడని కోరిరట. అబ్బు చూచి అచ్చటి వారు
 మాప్రపితా మహులుగు ఈ సూరప శర్మగారిని తగిన
 వారని ఎంచి పిలిపించి అనిమిత్తము ఆయనతో చెప్పి విశాఖ
 పట్టణము వెళ్ళుమని ప్రార్థింపగా ఆయన అందుకు అంగీకరించి
 తగిన సన్నాహముతో బయలుదేరి వెళ్ళినట. అప్పుడు ఆయ
 నను నాను తగిన మర్యాదచేసి మంచి వర్షము కురిపించుడని
 కోరగా దాని విధానము చొప్పున జరిగించిన తప్పక వర్షము
 కురియునని ఆయన వారితో చెప్పి, మరికొందరు బ్రాహ్మణు
 లనుపిలిపించి, వారిచే కొన్ని జపములు, అభిషేకములు చేయించి,
 తాను చేయవలసిన వారుణ జపము తానేచేసి, అందుకు తగిన
 హోమములు, దానములు, బ్రాహ్మణ సంకీర్పణము చేయించి
 ఆప్రక్రియ ముగించు సమయమున హఠాత్తుగా మేఘావరణము
 కలిగి వారి తాలూకాయందండ్రులను గొప్పవర్షము వర్షించి జల
 సమృద్ధి కల్గెనట. అందుకు రాయణుంగారు అవరిమితానంక
 భరితులై ఆయనను, ఇతర బ్రాహ్మణులను తగిన వక్షిణతాం
 బూణాదులచే తృప్తి పరచిరట. పిమ్మట వారు మాప్రపితా
 మహుని తమ దేశమున స్థిరముగా నివసింపవలెనని ప్రార్థింపగా

ఆయన అందుకు అంగీకరించెనట. అప్పుడునాడు తేమలల్లిగారి పేరట సంస్కారమునకు సుమారు 500 రూపాయలు రాబడిగల ఒక గ్రామమును ఆయనకు ఇనాముగా నిచ్చిరి. దానికి చెల్లయ్యమ్మ అగ్రహారమని పేరు. ఇది నిశాఖపట్నమునగా పీఠుడు పల్లి తాలూకాలో బుడుమూరు సమీపమున నున్నది. అప్పుడు ఆయన పనగ్రామమైన వేమూరుకు పిరుగ పోయి నీనకు అంబమును తోడుకొనినచ్చి నీనచే ప్రతిగ్రహింప బడిన చెల్లయ్యమ్మ అగ్రహారమున శ్రీరామయంగారాచే నిర్మింపబడిన గృహమునందు స్థిరముగా నివసించుచుండగా ఆయనకు ఇరువురు పుత్రులు కలిగిరి. వారిలో పెద్దవాడు గురుమూర్తి శర్మ, రెండవవారికి పేరేశ్వరశర్మ యని నామకరణము లొనర్చిరి. వారును వేదమును, శాస్త్రమును వ్యతిషమును చదివి కావ్య క్రమమున పెద్దవాడు వారి పెండ్లి స్వర్ణములైన పిమ్మట, విభక్తులై ఆయగ్రహారమును సమముగా పంచుకొనిరి. వారిద్దరిలో జ్యేష్ఠునిగు గురుమూర్తి శర్మగారికి పురుష సంజాతి లేకుండెను. కొందరు పుత్రికలు కలిగిరి. వారిలో నొక్కడైన పుల్లెలవారి కోడలకు చూడము సంజాతి కలిగినందున సౌహిత్రు లగుటచేత ఆయన ఆ స్త్రీ వారికి కలిసినది. ఆసంజాతివారు ఉన్నారు.

రెండవ కుమారుడైన పేరేశ్వర శర్మగారే మా పితామహులు. ఈయనకు వరుసగా ఆర్వురు పుత్రికలును, పిమ్మట, కడసారి కాన్పుగా ఒక పుత్రుడును కలిగిరి. ఆయనను వారు బహుప్రీతితో పెంచుచు శ్రీసూర్యనారాయణ శర్మయని నామ

కరణ మొనర్చిరి. ఆయనకు యజుర్వేదమును, జ్యోతిషమును నేర్పించి బొబ్బిలి యరవాస్తవులగు తనికెళ్ళ కామేశ్వర శర్మ గారి కుమార్తెయగు శ్రీ శోగాంబయను కన్యకను వివాహము చేసిరి. ఈ దంపతులకు ఇరువురు పుత్రులు, నలువురు పుత్రికలు జన్మించిరి. వారిలో సర్వ జ్యేష్ఠుడను నేను. నాతమ్మునిపేరు నర సింహశాస్త్రి, మాలో మువ్వగము జన్మించిన పిమ్మట మాపితా మహులు స్వర్గస్థులైరి. ఆసరికి భూములలో కొన్ని విక్రయింప బడి మిగిలినవి ఋణాకాంతములై యుండెను. అప్పుడుమాతండ్రి గారు మాకు హుళా విద్యనభ్యసించ జేయుటకై ఆగ్రా మమును విడచి శ్రీకాకుళము కాపురము వెళ్ళి, అచ్చటనున్న బడిలో చదువ నన్నప్రవేశపెట్టిరి. అచ్చట కొద్దికాలమైనపిమ్మట తెక్కలివచ్చి నన్ను ఆంగ్లేయ పాఠశాలలో చేర్చిరి. అచ్చట నేను మిసిల్ స్కూలు పరీక్షయిచ్చినపైని పర్లాకిమిడిలో శ్రీరాజా వారి ధర్మశ్రములో భుజించుచు వారి హైస్కూలులో చదివి మెట్రిక్యులేషను పరీక్షనిచ్చితిని. అప్పటికి మాప్రపితామహర్షి మైన గ్రామములోని భూములన్నియు పూర్తిగావిక్రయింప బడి నందున అంతట నేను చదువు చాలించి జీవనోపాధి సంపాదించ వలసి యుండెను. కావున నేను శ్రీమంధపా రాజావారి ఆంగ్లేయపాఠశాలలో సహాయోపాధ్యాయుడనుగా పద్యనైదు గూపాయలు వేతనమునకు ప్రవేశించి, పిమ్మట ఇరువది గూప్యములకు ప్రమోషనుపొంది అచ్చట కొంతకాలముండి పిమ్మట బడులపై తినికోదారుగా నుమారు ఒక సంవత్సరముండిన తరువాత ఈచక్ర

పురములోమాప్తురు అన్ స్తోదారగారు స్థాపించియుండిన ఆంగ్లేయ
పాఠశాలలో సహాయోపాధ్యాయుని పదవిలో నెలకు ముప్పది
రూప్యముల వేతనమునకు ప్రవేశించితిని. ఇచ్చట క్రమక్రమము
గా ఉద్యోగాభివృద్ధి పొంది ఆ పాఠశాలలో ప్రధానోపాధ్యాయుడ
నైతిని. అప్పటికి ఈపాఠశాలకు మేనేజరుగాను, ఈ జిల్లా
కలెక్టరుగా నుండిన మ్యాష్టర్ మాక్ మైకేలు దొరవారికిని,
మ॥ రా॥ శ్రీ. రావు బహదూర్ తాడేపల్లి వెంకటకృష్ణయ్య
పంతులు బి. ఏ., బి. యల్ గారికిని ప్రోత్సాహము కలి
గించి వారి సహాయమున ఈ పాఠశాలను హైస్కూలుగా
మార్చగలిగితిని. సిమ్మట నీ పాఠశాల ఇల్లాబోడ్డువారి పాలన
క్రిందికి వచ్చి, యిప్పుడు మంచి అభివృద్ధిగోనున్నది. నేనును
ఇంకను ఇం నే సహాయోపాధ్యాయుడచుగా నున్నాను.

నేను నా ధర్మవత్సీయగు శ్రీ లక్ష్మీదేవితో గూడి
సౌఖ్య నైమిత్తిక కర్మలు, యథోచితముగాచేయుచు తిరుబడిసమ
యములలో పంచదశ, భగవద్గీత, శ్రీ రామాయణము, భార
తము, శ్రీమద్భాగవతము మొదలగు గ్రంథములు తిరుచుగా
పఠించుచు, చదివినవే చదువుటకువిసికి, అష్టాదశ మహా పురా
ణము లను పఠయింప నారంభించితిని. నాకు సంస్కృత భాషా
ప్రవేశము లేనందున ఈ పురాణము లన్నియు తెలుగు
భాషలో దొరకనందునను, ఓడ్రభాషా ప్రవేశము గలుగుటచే
వదు నెనిమిది పురాణములను చదువ గలిగితిని. ఈ పదు

నెనిమిదింటిలో మూడు, 1. శ్రీమద్భాగవతము 2. మార్కండేయ పురాణము, 3. బ్రహ్మాండ్ పురాణములు మూత్రము తెలుగుభాషలో చదివితిని. గుగిలినవన్నియు శ్రీశ్రీ భాషలో చదివితిని. ఇవియు పద్యకావ్యములే. ఎనఁగు పామరలకు పై నముల్లభమగునట్లు సులభమైనవి వ్రాచుబడియున్నవి. తెలుగు భాషలో పద్యాత్మకములై యున్న పురాణములు పండితుల కేల్గదు గును. ఓడ్రమున పురాణములు చదువుటకు ప్రమాదపడననవలయు లేదు. ఇవియు సంస్కృత పదములతో నిండి సంస్కృతము నుండి శబ్దమూ చేయబడి యున్నవి. నాగరికన కలవాగ మని పించుకొనుచున్న మన ఆంధ్రులలో పలువురు శ్రీపురుషులకు ఉపయోగించునంత సులభమైనవి ఈ గ్రంథములు లేకుండుట చూచి అష్టాదశపురాణసారసంగ్రహమును పేర ఈ గ్రంథమును శ్రీహరి కరుణాకటాక్షమున వ్రాసితిని. పురాణగాథలను ప్రజలకు తెలియజేయుటయే నా ముఖ్య అభిప్రాయము గాని పాండిత్యప్రకటన కాదు. కావున ఇందలి తప్పులను విడిచి బప్పులను గ్రహింప నా చదువరులను ప్రార్థించుచున్నాను.

ధ (త) పు ర ము. }
1—1— 1926. }

ఇట్లు సుజనవిధేయుడు,
వే మూ రి జ గ న్నా ధ శ ర్మ .

అష్టాదశ పురాణ సారసంగ్రహము

3-వ భాగము.

ప్రళయ వర్ణనము.

మస్మ్యపురాణములో చెప్పబడినట్లు బ్రహ్మ జీవిశక్తా
ము మనుష్యునిగానము ప్రకారము నూరు సంవత్సరములున్న
దనగా ఆదిమధ్యాంశ రహితుడైన వరబ్రహ్మము సృష్టినంశయు
చేను దలంచిన వాడై నలుదిక్కులకు అధిపతులైన ద్రోణ,
ఋష్యర, ఆవర్తక, సంవర్తక, మేఘములను పిలిచి తన సెలవు
అగువరకు వర్షము కురియకూడదని ఆజ్ఞాపించును. అవి అదివరకు
దేవేంద్రుని అధికారముక్రింద ఉండుటచేత వాని ఆజ్ఞలనేమియు
మన్నింపవద్దని కూడ మేఘములతో చెప్పును. ఆయాజ్ఞప్రకారము
అవి ఆదినమునుండి వర్షముకురియుట మూనును. ఇట్లు పదిరెండు
సంవత్సరములు జరుగగా, పంటలు లేకుండును. అదివరకు
ప్రపంచమందు నిలవయున్న ఆహారపదార్థములు చెల్లిపోవును.
నూతులు, చెరువులు, నదులు మొదలగు స్వల్పజలాశయములు
ఎండిపోయి మనుష్యులకు, జంతువులకు, వృక్షములకు నీరు లేక
చాలవరకు చచ్చును. అంతట ఆపరబ్రహ్మము, కోటికిరణము
లతో నున్న పన్నిద్దరు సూర్యులను పగటియందును, వదునారు

గురు చంద్రులను రాత్రియందును, ఉదయింపుడని ఆజ్ఞాఁగచ్ఛను. వారు అట్లు చేయగా పగలు అగ్నిని సూర్యులును, రాత్రి హిమమును చంద్రులును వర్షింపగా సమస్తము భస్మమగును. ఇట్టి అవస్థ ఆరంభము కాగానే భరింపలేక కొందరు ఋషులు దేవేంద్రునియొద్దకుబోయి విశేషము ప్రార్థించి వర్షము కురిపింపుమని వేడుకొందురు. అప్పుడు అతడు మేఘములను పిలిచి ఆజ్ఞాపించునుగాని అవి వర్షింపక శ్రీమన్నారాయణుని సెలవు లేదు గనుక వర్షింపమని చెప్పును. అంతట వేడి దేవలోకము నకుకూడ వ్యాపించుటచే దానిని భరింపలేక దేవతలు బ్రహ్మ యొద్దకుబోయి మొర పెట్టుదురు. అంతట బ్రహ్మపై కివచ్చి నలు దిక్కుల వ్యాపించు అగ్ని కిరణములను ఇంకన సముద్రములను చూచి తన ఆయువు అంతమొందుకాలము వచ్చినదనిగ్రహించి, ఆసంగతి వారికి తెలిపి, తానేమియు చేయలేనని వారితో చెప్పును. అంతలో తీవ్రకిరణములబాధవలన దేవతలు మూర్ఛిల్లి భస్మమగుదురు. బ్రహ్మయు మరి కొద్దికాలములో నిర్వాణ మొందును.

ఇట్లు 100 సంవత్సరములు 12 సూర్యులు ప్రకాశించగా సమస్తము భస్మమగును. పిమ్మట శ్రీమన్నారాయణుండు నాలుగు మేఘములను 100 వత్సరముల వరకు సంశ్లాఘారా వృత్తిగా కుంభవృష్టి వర్షింపుమని ఆజ్ఞా చేయును. అవి ఆ ప్రకారము ఎడతెరిపిలేక రాత్రిం పగలు వర్షము కురియగా

స్వర్గ, మర్త్య, పాతాళలోకములు జలము చే ముంపబడుటయే గాక, సూర్యచంద్రులు, నక్షత్రములు అంశధానము నొంది జలము నక్షత్రముండలము నరకు వ్యాపించును. చిట్టచీకటికమ్మును. హిమాయము, మేరువు మొదలగు కులపర్వతములు కరగి పోవును. అట్టి సమయమందు కల్పవృక్షము, క్రింద జలములపైని వటుపక్షిశాయియై శ్రీ పరబ్రహ్మము యోగనిద్ర జెందును.

సృష్టి నర్జనము.

శ్రీపరబ్రహ్మ కృష్ణమువరకు అనగా బ్రహ్మ కాలమానము ప్రకారము 108 సంవత్సరములు, నిద్రించిన పైని మేల్కొని చుట్టను చూడగా నీరు అంతటను వ్యాపించియుండుట కనిపెట్టి తిరిగి ప్రసంచకమును, అంగలి జీనజంతువులను సృజింపదలచి తన చేతులను ఏబది యోజనముల పొడవుగా పెంచి ఒక చేతితో నీటిని మధింపగా ఆమహా జలార్ణవమునందు నురగబుట్టును. ఆనురగలోనుండి రెండు పిద్ద నీటిబుంగలు పుట్టి గుడ్డై అందొకదానిలోనుండి ఆకాశమును, రెండవదానినుండి మన్నును పుట్టును. మన్నులోనుండి యిసుక రాళ్ళు పుట్టును. ఈమన్ను క్రమక్రమముగా చంద్రునివలె వృద్ధిపొందును. అంతట శ్రీమన్నారాయణుని నాభినుండి ఒక కమ్ముము పుట్టి నూరు యోజనముల యెత్తువరకు పెగుగును. యోజనమనగా ఆమడ లేక యెనిమిది మైళ్ళు. అప్పుడు శ్రీమన్నారాయణుండు తుమ్మెద నూపమును ధరించి ఆకమలమునందు వ్రాలి అందు తన తేజస్సును విడచి

ఎప్పటి నిజరూపమును పొందును. తేజస్సువలన నాలుగు ముఖములు యెనిమిది కేత్రములు ఎనిమిది చేతులు కోమలమైన శరీరము గల బ్రహ్మ జన్మించును.

శక్రబ్రహ్మకు పూర్వకతోక్తూడ కవచము, శంఖములు కిరీటము చేతులలో దండము, కమండలము కలిగి బంగారువలె ప్రకాశించుచున్న శరీరకాంతి, యెట్లుని పెగవులు కలిగియుండును. ఆయన నలుదిక్కుల చూడగా జనుమనీషు మరియేను యు కనబడకుండును. ఓం అను శబ్దము ఆయనకు వినబడును. అది యెక్కడనుండి వచ్చినదో అనిపరికింపగా శ్యాతివలె ప్రకాశించుచున్న శ్రీమన్నారాయణుండు క్రిందనున్న జలమునందు కనబడును. ఆయనయే తనకు శంక్రియనియు ప్రపంచస్పృష్ట చేయుటకు తనను పుట్టించెననియు తెలిసికొనును. ఇంకను సృష్టచేయ కోరిక కలుగగా శ్రీపరబ్రహ్మమందు బయమైయున్నప్రసృతి స్త్రిరూపమున వెలువడి దివ్యమంగళ రూపముతోను వెయ్యిచంద్రులకాంతితోను నూరు కన్నులుకలిగి ప్రకాశించు చుండటచూచి మోహించి ఆమెతో కలియగా ఇద్దరు కుమార్తెలు పుట్టుదురు. వారిలో ఒకడు మరకతమువలె ఆకుపచ్చని శరీరము, నాలుగుచేతులు, రత్నమయమైన కవచము, కిరీటము, సూర్యుని వంటి తేజస్సును గలిగి పీతాంబరమును ధరించి యుండును. ఈయనయే శ్రీ మహావిష్ణువు. రెండవ వాడు తెల్లని శరీరము, ఐదు ముఖములు, ఐదు శిరస్సులు, పదునైదు కన్నులు, పదిచేతులు,

కలిగి గన్న కంచకుండలు కరిటములతో ప్రకాశించుచుండును. ఈయన పేరు శ్రీ మహాదేవుడు. వీరిద్దరు పుట్టగానే తండ్రికి ప్రదక్షిణ నమస్కారములుచేసి కూర్చుందురు. అంతట బ్రహ్మయు తండ్రిని దర్శించుటకు వచ్చి సాష్టాంగ నమస్కారములుచేయగా తండ్రి చుట్టిన వీవనెత్తి కొగిలించుకొని కూర్చుండ నియోగించును. అంత శ్రీహరి ఆదిశేషులను పుట్టించును. అననికి అనంతరుడు పుట్టెను. ఆదిశక్తికి ఎఱ్ఱని శరీరచ్ఛాయగల గాయత్రి జన్మించును. ఆమెకు సావిత్రీ పుట్టును. ఆమెకు సరస్వతి పుట్టును. ఆమె ముఖముచుండి వేదములు కలుగును. ఆమె ఆ వేదములను శ్రీమన్నారాయణుని కిచ్చును. నాగు వానిని బ్రహ్మకు ఇయ్యగా నాలుగు ముఖములతోను నాలుగు వేదములను ఆయన చదువును. ఆయన సరస్వతిని చూచి మోహింపగా ఆమె అంబ నియ్యబడును. అంతట శ్రీ పరబ్రహ్మ కనుబొమల మధ్యనుండి దక్షప్రజాపతి జన్మించును. బ్రహ్మతో వేదములను చదువుటకు అందరును మొదలుపెట్టుదురు. ఇట్లు కొంతసేపు వరకు వేదపాఠాయణ జరిగిన పిమ్మట ప్రళయజలమును సంహరింపుమని శ్రీ మహాదేవునికి ఆదివిరాట్టు ఆజ్ఞ ఇచ్చును. అంత గొప్పవనిచెయుట తన చేతకాదని ఆయన మనవిచెయ్యగా అంతట బ్రహ్మముఖము చూచును. బ్రహ్మ తాను సృష్టిచేయ గలనుగాని జుమును సంహరింపలేననగా విష్ణుని ముఖము చూచును. శ్రీ విష్ణువు బ్రహ్మ సృజించు ప్రతిజంతువు హృదయ

మందును ఆత్మరూపమున తానుండుటకు అంగీకరించును. సిమ్మట శ్రీ మహాదేవుని చూచి నీవే జలమును సంహరింపవలెనని చెప్పగా ఆయన కోటి కిరణములతో సూర్యుని వట్టించి జలము లను హరించుమని ఆజ్ఞాపిచ్చును. అందు కనడు అంగీకరించును.

మత్స్యసత్తార కథ.

శ్రీమన్నారాయణుండు ప్రళయాంధకారమును మహా జలార్ణవమున వటపత్రశాయయై యోగనిద్రను పొందియుండగా నిద్రనుగ కలిగిన మైనుగులన ఆయన చేతనున్న శంఖము వారి జలములలో పడెను. కొంతకాలమునకు అందులో నుండి ఒక రాక్షసుడు పుట్టును. శంఖమునుండి పుట్టుటచేత వానికి శంఖాసురుడని పేరు. వాని శరీరము 100 అమడలు పొడవు, దానికి కలిగిన బావు, బలము, నోరు గలిగి మహా జలములో తిరుగుచు అరచుచు మిక్కిలి ఆకలిబాధ పడుచు, తినుటకు ఏమియు దొరకక బిగ్గరగా మొరపెట్టుచుండెను. అంతట వేద పఠనము చేయుచున్న బ్రహ్మయొక్క ధ్వని విని, దానివలన వాని పొడ కనిపెట్టి సమీపించి మ్రింగుటకు ప్రయత్నింపగా, బ్రహ్మ భయపడి పోతులన తేచి పరువెత్త బోయెను. అప్పుడు వాని తొడపై నున్న వేదపుస్తకము నీట బడెను. వాడు దానిని వెంటనే మ్రింగెను. అది బ్రహ్మ చూచి తాను సృష్టిచేయుటకు ముఖ్యాధారముగా నున్న వేద గ్రంథము పోవుటకు మిక్కిలి దుఃఖించుచు భయముచే

వణకుచు తన తండ్రియైన శ్రీమన్నారాయణుని యొద్దకు బోయి దండప్రణామము చేసి, తలవంచి నిలుచుండెను. అంత నతని చూచి భయదుఃఖములకు కారణమడుగగా జరిగిన గంతయు మనవిచేసి, ఇకను నేనెట్లు సృష్టిచేయగలుగుదునని విచారించుచుండెను. ఇట్టి దీనానందలో నున్న కుమారుని చూచి, భయమును పోగొట్టి, ఓడార్చి తాను పోయి ఆరాక్షసుని సంహరించి వేదగ్రంథమును చెచ్చి ఇచ్చెదనని చెప్పి, వాని నివాసమునకు వంచెను.

అంతట శ్రీమన్నారాయణుండు మత్స్యనారాయణావతారమును ధరించి నాలుగు చేతులతో రెంటియందు గద, చక్రము ధరించి కటి భాగమునకు క్రందను మస్వసూపుడై జలములో ఉరికి మహాప్రళయ జలముందు, ఈదుచు ఏడు దినములలో దిన దినముకు ఏరుగుచు శంఖాసురుని వెదకుచు వెళ్ళుచుండగ ఆశబ్దమువిని ఆరాక్షసుడు, ఆహారము దొరికినదనిపోయి, తన చేతులతో గొప్ప దెబ్బ కొట్టెను. అందుకు సహించి మత్స్యమూర్తి వానితో ఇల్లు చెప్పెను. “ నీవు మూర్ఖుడవు. జలములందు పుట్టిపెరుగుటచేత ఏమియు ఎరుగవు. నీ జన్మభూమియైన శంఖమునే నీవు మ్రింగితివి. వేదపుస్తకమును దొంగిలించితివి. ఆపుస్తకమునాకిమ్ము. నిన్ను త్తమించెదను. లేదా నిన్ను సంహరించెద” అమాటలు విని ఆరాక్షసుడు శ్రీవారితో ఇల్లెను. “ నీవు ఎవరు ? నీరూపు వింతగానున్నది. నీచేతులలో నున్నవి ఏమి ?

ఎటులైన నాకు చాల దినములనుండి ఆహారము లేదు. మిక్కిలి ఆకలిగానున్నాను. నిన్ను తిప్పక ఇప్పుడే మ్రింగెదను.” ఈమాటలు విని మూర్ఖులకు నామవచనములతో పనిలేదని మనస్సముర్తి తన చక్రముతో వానిని సంహరించి శిరస్సు తెగునట్లుచేసి, సిమ్మట వాని కడుపులోనున్న శంఖమును వేదవీరికను, పీసికొనుటకు వాని కశేబరమును చీరగా శ్రీహరి చేతి మహత్త్వమువలన రక్తమునకు మారుగా పాలుగా రెనట. అప్పుడు శంఖమును తాను ఉంచుకొని వేద ఎత్తకమును బ్రహ్మచేతికిచ్చి దానిలో చెప్పబడిన ప్రకారము సృష్టిచేయుమని చెప్పి శ్రీహరి నిజనూపముతో తన నిలయమునకు వేంచేసెను.

బ్రహ్మ సృష్టి.

నీటి బుంగనుండి పుట్టిన మన్నుతోనే బ్రహ్మ భూమిని సృష్టించెను. శ్రీవిష్ణువు తన మనస్సునుండి చంద్రుని, ముఖము నుండి అగ్నిని, రోమకూపములనుండి వాయువును హృదయము నుండి మేఘములను నోటినుండి సప్తమహాముఖులను పుట్టించెను. తరువాత సురచి మరీచి మొదలగు ఏడుగురు కన్యకలను పుట్టించి సప్తముఖులకు వివాహము చేసెను. విష్ణువు మన స్సంకల్పము వలన ఒకగుడ్డు పుట్టెను. దానిలోనుంచి స్వాయం భువు మనువు పుట్టెను. తరువాత విశ్వకర్మను పుట్టించెను. బ్రహ్మ హంసను పుట్టించి తనకు వాహనము చేసికొని దానిపై నెక్కి

సంగము సంగియున్న జలముపై భూలోకమంతయును తిరిగి చూచి శ్రీవిష్ణువు నొద్దకుపోయి రాత్రి పగలు నిర్ణయింపమని ప్రార్థించగా సూర్యుడు పగలును, రాత్రి చంద్రుడును సంచరించునట్లు ఆజ్ఞించెను. భూమధ్యమందగ మేరువర్వశమును స్థాపించెను. ఎనిమిది దిక్కులును ఎనిమిది పర్వతములును నిలిపెను. ఈ సంగతి విని విష్ణువు సంతోషించి మహాధుని కనెను. ఇందు అందఱు దేవతలు కన్ను మిక్కిలి చక్కనిచాడు. సూర్య వేజస్సవలన జలార్ణవదీనికగ సూర్యుడు కోటిరథములున్న యడ్రులోకమునశించునని నానిని సంగించుమని విశ్వకర్మకు బ్రహ్మ ఆజ్ఞించెను. అందు వేయిరథములును సూర్యునికిచ్చి మిగిలిన వానిని హరింపజేసెను. ఆవెయ్యింకొని వంశ్రెండు సూర్యములకు పంచెను. సంద్యునికి 16 కళలుండెను. పరునాగ శ్రీమహావిష్ణువు నోటినుండి బ్రాహ్మణులును, భుజముల నుండి రాజులును, తోడలనుండి వైశ్యులును, పాదములనుండి శూద్రులును జన్మించిరి. సునవాని చతుర్ముఖబ్రహ్మ వలన సురు లతా గుల్మారులును నానావిధ పశు పక్షి మృగాదులును పుట్టింప బడెను.

ఇట్లొక యలోకములు ఏడు-1 భూలోకము 2 భువర్లోకము 3 సువర్లోకము 4 మహాలోకము 5 జనలోకము 6 తపోలోకము 7 సత్యలోకము. సాతాశలోకములు ఏడు-1 అతలము, 2 వితోలము 3 సుతలము 4 తలాతిలము 5 మహాతలము 6 సాతాశము 7 రసాతలము. ఈ పదునాలుగు లోకములు స్వయంవ

బడెను. పైన చెప్పబడిన సభ్యలోకము బ్రహ్మకు నివాసము. కైలాసమందు శ్రీ మహాదేవుడును వైకుంఠమునందు శ్రీ మహావిష్ణువును నివసించు చుందురు. వారలకొరకు దివ్యభవనములు విశ్వకర్మ నిర్మించెను.

దేవ రాక్షసుల జన్మము.

దక్షవ్రజాపతికి 60 మంది కుమార్తెలు. వానిలో నొకరిని శ్రీమహాదేవునికిని, ఇద్దరిని మహా విష్ణువునకును, చంద్రునికి 27 గుని, సూర్యునికి ఒకతెను, అగ్నికి ఒక ప్లియ యమునికి మరియొకఁడెను, కశ్యపునికి ఇద్దరిని, ఇల్లు అందఁగ పిల్లలను పోగిన వరులకిచ్చి సిండ్లి చేసెను. అందు కశ్యపబ్రహ్మకు దితివలన రాక్షసులును, అదితివలన దేవతలును పుట్టిరి. దివ్యసభలో శ్రేష్ఠుడు దేవేంద్రుడు. ఇతడు దేవతలకు రాజయ్యెను. వరుణుడు కుబేరుడు మొదలగువారును, యక్షులు, విద్యాధిగులు, కిన్నరులు, కింపురుషులు, మొదలగువారును కశ్యపుని సింహాతిలో చేరినవారు. కశ్యపునికి దితివలన జన్మించిన రాక్షసులు పాతాళమునం దుంచబడిరి. దేవతలకు స్వర్గలోక నియ్యబడెను. 1. సూర్యుడు, 2. చంద్రుడు, 3. భూమి కుమారుడైన కుజుడు, 4. చంద్రుని కుమారుడైన బుధుడు, 5. బ్రహ్మతనయుడైన బృహస్పతి, 6. భృగుమహామునితనయుడైన శుక్రుడు, 7. సూర్యుని కుమారుడైన శనైశ్చరుడు, 8. కశ్యపునికి సింహికయందు పుట్టిన రాహువు గ్రహము లయ్యెను. ఈ రాహువే రెండు

భాగములు చేయబడి కేతు వయ్యెను. ఇట్లు నవగ్రహములు రాజ్యలెను.

సశ్యవతుని చరిత్రము.

ఈ పైన చెప్పబడిన మహాప్రళయమునకు ముందు భూలోకమున ఒకమహారాజుండెను. అతడు గొప్ప పండితుడును, జ్ఞానియునై అసశ్య మెన్నడు చెప్పకుండుటచే సశ్యవంతుడను నామము వహించెను. ఇతడు సర్వకాల సర్వావస్థలయందును శ్రీమన్నారాయణునియందు భక్తి ధ్యానములు నిలిపి శనశ్శ్రేష్ఠ కునూగుని యందు గాజ్యభాగము నిడచి, శ్రీహరిని పోడశోప చారములతోను పూజించుచు, పలువిధములగు ఆహారవగార్థములు భోగముచేయుచు కామ, క్రోధ, లోభ, మోహ, మద, మాత్సర్యములను, అగుగునశత్రువులను జయించి వైరాగ్యమును పొంది, సర్వదా శ్రీహరిని ధ్యానించుచుండెను. అశనిని ఎవరూ ఏమన్న నుత్పిన్ననుకొట్టిననుఁజూరకుండువాడు. ఈయనగోచిత్తకొని దండముకల ండలముధరించి దుంప, తూడు, తినుచు ఆహారయందే మనస్సు లీనము చేసికొనియుండెను. ఇట్లుండగా భక్తపరాయణుడైన ఆ యాదిదేవుడు వానికి ప్రత్యక్ష మై ఇట్లనెను. “ఓనత్సా! నీ భక్తికి మెచ్చితిని. నీకెప్పుమైన నగము వేసుము. ఇచ్చెదను” అమాటలు విని భక్తిపరనశుడై యున్న ఆరాచయతి నెటాలున లేచి ఆయనకు ప్రదక్షిణ నమస్కారములు చేసి నిలుచుండి, స్తోత్రములు చేసి యిట్లనెను. “ఓ పరంధామా ! నాకు కోరిక

వేదాయ తన్ను. నాకేమియు అవసరము లేదు. నీ పనిధ్యానమే చాలును కాని. నా నుందు లేమకు నిజమైన ప్రీతి యుండెనేని ఒక్కటి అనుగ్రహింప నలెను. అది యేమనిన ప్రళయము స్పృష్ట చూడ నిమ్ము. అట్లే జగదునని శ్రీహరి అంగధాన మొందును. పిమ్మట చాలకామునకు పన్నిదల సూర్యులు ఉదయింపగా ఆకేడిమి భరింపరాని శ్రీహరిని ప్రార్థింపగా అనిని రక్షించుటకు సుదగ్ధన చక్రమును పంపెను. అది వానికి ఎండ, చలి, ఆకలి, దప్ప, మాన బాధలకుండ అందు ధ్యానము చేసికొనుటకు పోగునట్లు కాపాడెను. గుహలో నూరు సంవత్సరములు స్వయం కుయునప్పుడు తిరిగి శ్రీహరి ప్రార్థింపగా నానయొకటి యుచ్చెను. అందు ప్రవేశించి నీటిపైని కేలుచు హరిని నిశ్చింతగా ధ్యానము చేయుచు ప్రళయము అంతమునకు ఉండి పిమ్మట భూమి తిరిగి యేర్పడి అందు మేరుపర్వతము బ్రహ్మవలన స్థాపింపఁజేసిన శిశువాని అందు బ్రవేశించెను. ప్రళయమునందు ఇహ డొక్కచో నొప్పు మరియెవరూను బ్రతికియుండ లేదు. త్రిమూర్తులును నశించిరి.

స్పృష్ట తిరిగి వేయబడి లోకములు ఏర్పడి అందు జనులు నిర్మింపబడిన పిమ్మట ప్రకృతి తన కుమారుడైన నారదుని పంపి ఇతనిని పిలిపించి జంబూద్వీపమునకు చక్రవర్తిగా నుండు మని నియమించెను. కుశద్వీపమునకు చక్రవర్తి అయిన సోమశర్మ కుమారుని ఇతనికి ఇప్పించి వివాహము చేసెను. ఈ సత్యవ్రతు

నికి పెక్కుమంది కుమాభ్యుచ కుమాతైలుచు కలిగిరి. వారి
వలన క్షత్రియ సంశయము చాలి నృధిపాంకి కామ్రహమున
సమాధు లక్షమంది రాజులు ఈ జంబూద్వీపమును పంచుకొని
న్యాయముగాపాలించుచుండిరి. నీరందరికినిధనుస్వస్వప్రహ్లాసేర్పి
ను. విశ్వకర్మఅయుధములును పూర్వచెసి యిచ్చెను. భూమియందు
పంటలు బాగుగ పండుచుండెను. స్వర్గమర్త్య సాతాశలోకము
వారు గిమ ఇష్టాను సారముగా ఈ మూడులోకములను పాలు
నచ్చుచుండెడివారు. జనులుచాలాకాలము జీవించు చుండువాగు.
పాపమన్నది యగుగనందున, వారికి లోగ బాధలు కలుగండెను.
ఇట్లు ఈసమయము చక్రవర్తి చిగకాము వినిచి నిరంపదము
అనుభవించి, శ్రీహరియందు భక్తి మరునకి అం మంగు మోక్ష
సామ్రాజ్యమును పొందెను.

ఈ మత్స్యపురాణము నారసునివలన ఇంద్రగ్యున్న మహారాజునకు
చెప్పబడినట్లు శ్రీ వ్యాసమహానుని వలన వ్రాయబడినది.

మత్స్యపురాణము సంపూర్ణము.

అష్టాదశ పురాణ సార సంగ్రహము

కూర్మ పురాణము.

సముద్రమథన ప్రయత్నము.

క్రొత్తగా సృష్టి చేయబడిన తరువాత కొంతకాలమునకు. మొదటి కృతయుగమునందా స్వర్గలోకమున ఇంద్రుని కొరకు విశ్వకర్మచే నీయారు చేయబడిన సుధర్మ సభయందు దేవతలందఱునుగొప్ప సభచేసిరి. ఆ సభకుబ్రహ్మ, విష్ణు, మహేశ్వరులును ఇంద్రుడు మొదలగు అష్టదిక్పాలకులును, సప్తమహాముఖులును, ననగ్రహములును, చంద్రసూర్యులును, యక్షగంధర్వ కన్నర కింపురుషులును, సిద్ధవిద్యాధరులును, మొదలగు ముప్పదిమూడు కోట్ల దేవతలును కూడిరి. అందు కొంతసేపునరకురా కన్నరుల పాట, గంధర్వుల ఆట జరిగెను. అదిచూచి పరమానంద భరి తులైయుండిరి. ఆ సమయములో బ్రహ్మ, మస్కల వాయించుచుండగ విష్ణువు తాళము వేయుచుండగ ఈశ్వరుడు తాండవము చేయుచుండెను. ఇట్లు కొంతకాలము జరిగినపై ని ఆటపాటలు ముగించి, సభవాగిందరును కార్యలోచనపర్వలై, నిశ్శబ్దముగా నున్న సమయమందు, నీ బేరుడు లేచి నిలువబడి, సభవారిని జూచి చేతులుజోడించి యిట్లనెను. "దేవోక్తిమూలా !

నా మనవి వినుడు. శ్రీమన్నారాయణుండు, స్వప్తికి, ఆదియందు నన్ను ధనాధిపతిగా నియమించి, నవనిధులను నాయధీనము చేసెను. అవి ఇప్పుడు చెల్లిపోయి ఉత్తనై నవి. వానిని తిరిగి పూర్తిచేయు ఉపాయమును ఆలోచింపుడు.” ఈ మాటలువిని ఆశ్చర్యపడి దేవతలందరును నిశ్చేష్టులై యుండిరి. అప్పుడు శ్రీమహాదేవుడు “ఏమి యిట్లనెను. “ఏమి ఆశ్చర్యమైన మాటలు చెప్పితివి? నవనిధులును చెల్లిపోయినవా? అందు అపారమైన ధనము రక్షింపబడినది. అన్నియుసరిపోయినవా? ఏమిచేసితివి? ఎవరికిచ్చితివి? ఏమయ్యెను? ఇట్లుప్రశ్న చేయగాకు బేరుడు లేచియిట్ల నెను. “ఓమహాప్రభూ! మనవిచేసెదను. చిత్తగిరింపుడు. ఇంద్రునికి దేవాధిపత్య మిచ్చునప్పుడు మీరేఆయనకు అనేకరత్నము లిచ్చితిరి. సూర్యచంద్రులకు అనేకమయిన రత్నహారములిచ్చితిరి. దేవతలకందరికి పంచిపెట్టితిరి. బ్రహ్మలన్నో తిసికొనెను. శ్రీమహా విష్ణువును మీరును చాలపట్టించుకొని వెళ్లితిరి. అందరును ఇట్లు వ్యసముచేసి ఇప్పుడు నన్నడిగిన సేవేమిచెప్పగలను. ఇదివిని విష్ణువు లేచి యిట్లుచెప్పెను. కుబేరుని మాటలు నిజమే. నిధులన్నియు సరిపోయినవి. రత్నములు మొదలగునవి యేమియు లేవు. కావున మనము, అనగా, దేవతలము, రాక్షసులము కలసి క్షీరసముద్రమును మధించిన, రత్నములు మొదలగు సమస్తము దొరకును. ఎట్లనగా ప్రళయకాలమందు ప్రపంచమందలి ధనము, బంగారు, రత్నములు మొదలగు సమస్తపదార్థములు అందుజేరెను. అందుకు తగిన సన్నాహము చేయుడు. ఆనూట

లువిని దేవతలందఱును తమ సాహసములు, విమానములపైని బయలుదేరి పాలసముద్ర తీరమునకు పోయిరి. రాక్షసులందరిని తోడుకొనిరమ్మని బలిచక్రవర్తికి వర్తమానము చేసిరి. వాసుకిని గమ్మని పాతాళమునకు వార్తపంపిరి. అదియుట్లనగా.

హిరణ్య గర్భచూర్ణము.

దేవతలు స్వర్గమందును, క్షీరసముద్రము భూలోకమందును బలిచక్రవర్తియు, రాక్షసులు, వాసుకి పాతాళమందును ఉన్నారుగదా! ఆయాస్థలములకు మార్గమీ విధముగానుండును. భూమధ్యమున మేరుపర్వతమున్నది. దానిమీదనే స్వర్గలోకమున్నది. దాని ప్రక్కనుండి క్రందుగా పాతాళమునకు ప్రహూ మార్గముచేయించి అందు విశ్వకర్మచే సంగారునేకు స్థాపింపజేసెనట. దానికే హిరణ్య గర్భచూర్ణమనిపేరు. అత్యోవనే పాతాళమునకు వచ్చుచు పోవుచుండుగట. అది చూసఁబడు కానరాదట. బ్రహ్మచే పంపబడిన దేవదూత బలిచక్రవర్తితో మనవి చెయ్యగా ఆయన తన బలమైన సమస్త రాక్షసులతోను బయలుదేరి త్రిమూర్తులతోను దేవతలున్న పాలసముద్ర తీరమునకు వెంటనే వచ్చెను.

శ్రీహరి కూర్మరూపుడగుట.

వాసుకి తన వెయ్యి శిరస్సులపైని భూభారము వహించి యున్నందున ఎట్లదిదించి రాగలడని బ్రహ్మప్రశ్నచేసెను. అప్పుడు విష్ణుమూర్తి దానికి ఉపాయమూలోచించి మరియొక

సాధనము లేనందున తాను గొప్ప క్షూద్రకూపమును ధరించి భూభారమును వహించుటకు నిశ్చయించుకొని, నాసుని వెంటనే కమ్మని శ్రీ మహావిష్ణువు దేవదూత నంపెను. భూమి బుద్ధునిలుచునను సంవేదము లేకుండ ఆ భారము విడచిగమ్మని విష్ణువు సెవిచ్చెనని మాత్రమే చెప్పగా నాసు వెంటనే బయలుదేరి కేసరునిచోట సిద్ధమయ్యెను. ప్రపంచమంతటి సమస్త మైన చక్రములును, రాజులును, మునులును, ముఖులును, విలుచుటకు బ్రహ్మకాండము పంపగా, అందఱు వారి సైన్యముతో వచ్చిరి. సామమునమును వాధించుటకు కిష్టముగా మందర పర్వతమును, త్రామగా దానిని చుట్టిపెట్టటకు నాసుని నిశ్చయించిరి. కావున ఆ పర్వతమును తీర్చుటకు దేవతలు రాక్షసులు బ్రహ్మ ఆజ్ఞాపించెను. ఆ సర్వమును, రాక్షసముని యోజనముల మెత్తును, రాక్షసయోజనములు వెడల్పును ఉన్నందున వారి కాపని సుభాసాధ్యము కాకుండెను. అయినను వారు ముందుగా శ్రీహరిని ధ్యానించి దేవతలు ఒక ప్రక్కను రాక్షసులు మరియొకప్రక్కను చేరి కామరూపులు గావున తమ శరీరములను పెంచి ఊసిరి బిగబట్టి బహు కష్టముపైని దానిని పెల్లగించి తమ శరస్సులమీద నుంచుకొనిరి. కాని దాని భారము మోయలేక అడుగుతీసి వేయలేక చాల బాధపడి దాని క్రింద పడి చితుకుదు మేమోయను భయముకలిగి మహావ్రభూ ! రక్షించు రక్షించుమని శ్రీహరిని మిక్కిలి ఆతురతతో ప్రార్థించి

మొరపెట్టగా దానిని విని వారియందు కరుణించి ఆపర్వతమును ఎప్పటివలె అచ్చట నుంచుడని వారికి సెలవొసంగి శ్రీ మహా విష్ణువు దానిని తన యడమిచేతితో పిల్లలు గొళ్ళచే కాయను తీసికొనునట్లు తీసికొని పోయి పాలనముద్రములో వినరెను. అచ్చట అది మునిగెను. బ్రహ్మ మొదలగు దేవతలందరును అది చూచి వెరగంది విచారించుచుండిరి. అప్పుడు వారి భయమును మాన్పి శ్రీహరి ఎనిమిది లక్షల యోజనములు వైశాల్యమును ఒకలక్ష ముప్పదివేల యోజనములు యత్తును గల శరీరముతో కూర్మరూపమును ధరించి ఆ పర్వతముక్రింద దూరి దానిని తన వీపుమీద నుంచి యిత్తగా పర్వతము జలముపైకి లేచెను. అప్పుడు వాసుకినిపిలిచి దీనినినీవు త్రాడుగా చుట్టుకొమ్మనగా అతడిట్లనియెను. “ఓ మహాప్రభూ! నేననగా నెంత వాడను. ఆపనికి చాలుదునా? దేవరాక్షసులుపట్టిగాగగా నాశరీరము ముక్కముక్క లగును. కాన ఈపనికి నేను సమర్థుడను కాను. క్షమింపుడు.” వాని దీనాలాపములు విని శ్రీహరి యిట్లనెను. “ఓ వాసుకీ! నీవేల భయపడెదవు? నీకంటె బలము కలవారెవరు? భూభారమంతయు వహించిన నీవే యిట్లనిన యీాపని మరి చేయువారెవరు? స్వర్గ మర్త్యలోకములు యిరువులో ఈపర్వతమనగా నెంత! భయపడకుము. ఈ పని చేయుటకు నీకంటె సమర్థులు ఎవరును లేరు. కావున నీవే పూనుకొనవలెను.” అనగా విని సంతోషించి ఉప్పొంగి తన శరీరమును పొడవుగా

పెంచి, ఆ పర్వతమునకు మూడుచుట్లుగా తిరిగి ఒకప్రక్కను దేవతలును, మరియొకవైపు రాక్షసులును అందరును పట్టుకొనుటకు చాలినంత పొడవు ఉండెను. దాని తలవైపు రాక్షసులును, తోకవైపు దేవతలును, పట్టుకొని త్రిప్పసాగిరి. ఆ సమయములో గాజులు, మునులు, ఋషులు, సముద్రతీరమున నుండిరి. త్రిమూర్తులు వారి విమానములపైని అంతరాళమున నుండి చూచుచుండిరి. వీ రందరిలో ఎక్కడ ఎవరు ఏమనుకొనుచుండిరో చెప్పటకును ఒకరివర్తమానము మరియొక్కరికి కొనిపోవుటకును చాలు దేవుని దూతగా బ్రహ్మ నియమించెను.

సముద్ర మథనము.

అప్పుడు దేవతలు, రాక్షసులు కలిసి సముద్రమును మధింపగా స్వబృహామణ్యములోనే వారిబలము క్షీణించి త్రిప్పుటకు శక్తిలేక సామ్రాసిలి మహాప్రభూ యింక మేము త్రిప్పలేమని మొగిచుటగా విష్ణుమూర్తి వారి హృదయములందు నైన శేషస్సను ప్రనేశపెట్టి వారికి బలము కలిగించెను. వారు త్రిప్పుటకు ఆరంభించగా ఆపర్వతము సరిగా నిలుచక ఇటుఅటు పడుచుండెను. అదచూచి శ్రీహరి పురుషరూపమును దాల్చి దానిపై నేక్క దానిని నంగీకరింప నిలిపెను. రెండు గడియలు బాగుగ మధించిరిగాని అందఁ ఏమియు పుట్టకుండుట చూచి బ్రహ్మ జంబవంతుని పిలిపించి సముద్రమునందు ఓషధులను తెచ్చి వేయుమని ఆజ్ఞాపించెను. ఓషధులు ఏవో అవి యెట్టివో,

యెచ్చట దొరకునో శెలియజేయు పుష్కము అదిని కిచ్చెను. అదిచూచి సమస్తపక్షధులు శెచ్చి నానిని చితుకగొట్టి సముద్రములో వేసి రవగా కొంఠేపటికి అందులో శెల్లని పదార్థము పుట్టెను. గానినమాచి అశ్వర్యపడి దొరచుట చూని గ్రహుకు వర్తమానము చేసుగా ఆయన నచ్చి చూచి అది అప్పుమని శెలిసి దానిని తీసి దక్షగట్ట బంగారు కలశములో వట్టి నీల యొడ్డ బ్రగ్ధుగా పెంచెను. పక్షులు మరల కొంత సేపు మధించగా విరావతమును శెల్లని యేనుగు పుట్టెను. దానిని కూడ గ్రహు బ్రగ్ధుగా చేసెను. శిరువాణ నుండి పుట్టెను. అది కియిగుల పక్షాదు. దానిని త్రొగినవాగ్ని మత్తెక్కిననియు, నాలుగు వక్షములవాగ్నిలో ఎవరు త్రొగినను జాతిభ్రష్టు గుదురనియు, దేహలో చూసిన సరకములో పశుదు రనియు అందరితో చెప్పి నానిని పక్షాదుగానుంచెను. ఆవేళ కొంతసేపు దొరవగా చీనిచీనాంబుమును ధరించినట్టియు, వెయ్యి చంద్రులకంటి గలిగినట్టియు, అప్పుముతో నిండిన బంగారు కలశమును చేశబట్టి దివ్యమంగళ నిగహమైన స్త్రీజన్మించెను. ఆమెయే శ్రీమహాలక్ష్మి. ఆమెను చూచిన వారందఱు మోహభ్రాంతులై మూర్ఛిల్లి కొంతసేపటికి శెలివొంది అశ్వర్యపడిరి. ఆమెచూడ బ్రహ్మ ఒక భవనమున ఉంచెను. మరికొంత సేపటికి ఎనమండుగురు అప్సరసలు పుట్టిరి. వారెవరనగా: రంభ, ఉర్వశి, మేనక, చిత్రరేఖ, మోహిని, మదన, కాంతిచంద్రిక, కుమారి, యని వారికి పేరులు బ్రహ్మ పెట్టెను.

పిమ్మట అష్టనిధులు పుట్టెను. వీరు బంగానీతో చేయబడి నవరత్నములు స్థాపించుచున్న శరీరములుగల పురుషులు. వారిమండి రత్నములు యెప్పుడు గాలుచుండునట. వారిని బ్రహ్మయొద్దకు తీసికొనివెళ్లగా ఆయనవారితో మాట్లాడి వాగ్విరాజితముద్రము మధించెనలసి వచ్చెననిచెప్పి శ్రీకృష్ణుడేవి నన్నిభావమందు వారిని కూర్చుండబెట్టెను. పరిపాననీ కుశోని చరణధులును స్వోలోనింకి బుంబి తీసికొని బంగారముండును. నిరుచాతి ఆసముద్ర మందుండైన్న శ్రీసము మొగిలగు పడుకొని గుఱ్ఱములు పుట్టెను. అవి నూటలాడగలవు. మూడు లోకములును ఒక శ్రీసములో తీరిగి రాగలవు. ఆవెలనీ తామరగొప్ప ఆకారిముగిల ఒక గొ కుగు పుట్టెను. దానిని చివర నవరత్నములు జిజిలగాలును. దానికే బ్రహ్మ కన్తకదండము అని పేరుపెట్టెను. దువాన కామధూని, కల్పవృక్షము, సూర్యకాంతమణి, శ్వమంకమణి, కౌస్తంభమణి, వేదదర్శము శంఖము, పుట్టెను. పిమ్మట బంగా రుతో సర్కింపచికి రత్న స్థాపన చేయబడి, నాలుగేసి గుఱ్ఱ మాలచే కట్టబడిన పుష్పక విమానము, నంద ఘోషమచు రథము పుట్టెను. వీని నన్నిటిని బ్రహ్మ దాచిఉంచెను.

హాంబాహము పుట్టుట; దానిని ఈశ్వరుడు మింగింట.

ఇల్లసముద్రమునందు పుట్టిన ప్రతివస్తువును దాచియుంచు టయవరికిని ఇయ్యకుండుట చూచి ఈశ్వరుడు అందుకు కారణ మేమని బ్రహ్మ నడుగగా, ఆయన మహాదేవునితో ఇల్ల రహ

స్వముగా చెప్పెను. “దేవా ! వినుండు. దేవతలు, రాక్షసులు కలసి, సముద్రమును మధించుచున్నారు. ఈ వస్తువులను వెంటనే పంచియిచ్చిన యెడల వారికి ఇచ్చినవి మంచివి, మాకు మంచివి ఇచ్చినారుకారనిగాని, మాకు అదికావలెను, ఇది కావలెనని గాని, కొందరు కోరుదురు. అప్పుడు కలహములు పుట్టును. ఇంకేగాక రాక్షసులకు మంచి వస్తువులను మనము ఇచ్చుము గదా ! కలహములు మొనరితే పుట్టినయెడల ఈ మహా కార్యము నెరవేరుట ఎట్లు? అశ్వోన్యసహాయము లేకుండ నెరవేరు పనికాదు గదా ! అందుచే సముద్ర మధనము పూర్తి కాగానే అన్నియు ఒకచూరే పంచిన బాగుగ నుండునని నీలంచి తిని.” ఇది విని సరే మీ యిష్టము. నీవరికేది యిచ్చినను నాకు వానితో పనిలేదు. ఈ మారు పుట్టినది మాత్రము నాది. నేను తీసికొందును. ఈ మాటలు విని అగ్రాసనం గానచ్చునని బ్రహ్మయు, విష్ణువును అంగీకరించిరి. సర్వవ్యాస సముద్రమును తిరిగి నిరవగా హోమాహు విషము పుట్టెను. కర్మవశము చూచి తిరా ! ఇదివరకు రాక్షసులు, స్త్రీలు, మొదలగు పదార్థములు పుట్టుచుండు సముద్రములో ఇప్పుడు ఈశ్వరునిసంతునకు వచ్చు నప్పటికి విషము పుట్టినది. ప్రాప్తపవశమును గునరుకొప్పింపగలడు. అట్టి సర్వేశ్వరునికే పుట్టినదికాదు గదా! వాసుకియును అది శేషుని తాడుగా జేసి గదా, మందరమను కన్వమునకు చుట్టి మధించుచుండిరి. అనినికి వేయ్యి జలలు, శరీరము వజ్రముకంటె

కఠినమైనది. కాబట్టి నిలిచినదిగాని లేకున్న ముక్కలగునుగదా. దానిని వారిశ క్షణమున వారు భాగగా అలసి ముఖముల వెంట విషము క్రీకెను. అది సముద్రములో పడెను. ఇంకను గట్టిగా భాగగా అగ్నియై పుట్టెను. అదిచూచి దేవతలు, రాక్షసులు సముద్రములోని నీటి జ్వలగా మదింపి మందెను. ఈసంగతి వాయు దేవునివలన విని విష్ణుమూర్తి వక్షమును కురిపించెను. అందు వలన అగ్ని పల్లవెను. కాని విషము బాగుగా వ్యాపించి బాధ నొచ్చుచును. అదిచూచి వారు నిలునలేక పారిపోయిరి. అంత కంటకు వ్యాపించగా ఆకాశ భరింపలేక దేవతలు సమ భోకముగు స్వర్గమునకును రాక్షసులు, నాగులు, చాతాళమునకును, బ్రహ్మ పుత్రుల సైన్యభోకమునకును, ఈశ్వరుడు కైలాసమునకును పారిపోయిరి. గూడపట్టిన చక్రవర్తులు మునుగు మొదలగు వారు పదిరెండు యోజనముల దూరముగోయినిగిచిరిగాని అచ్చటికికూడ దాని వేడి నగులుచుండెను. అచ్చట గరుడునిపైని విష్ణుమూర్తి యు చ్చనివాడై అమృతమును, మంచును, వర్షించుచున్న చంక్రని వద్ద చుండుటచే అక్షి, అప్సరసులును, వజ్రమయ శక్తివలై రక్తసూంసములు లేనందున నిధి పురుషులును మాత్రము ఎప్పటిచోట నుండిరి. అయినను విష్ణుని శరీరము విషపుకాక చే న్నట్లబడి అది మొదలు కృష్ణుడగు పేరుపొందెను. అంతట ఆ విషము వేడి బ్రహ్మలోకమువర్గకును వ్యాపించుట చేతిను, అదివర కే దేవతలందఱును బ్రహ్మయొద్దకు చేరి మొట్ట

పెట్టుచుండుటచేతను, దాని బాధవలన తొలగించుటకు నీనకు సమర్థుడై లేకుండుటచేతను, బ్రహ్మ దేవతలను వెంటపిసికొని కైలాసమునందున్న శ్రీమహాదేవుని యొద్దకు పోయెను. అప్పుడు వారి కాకమాచి ఈశ్వరుడు చిరునవ్వు నవ్వి ఇటునచ్చుటకు కారణమేమని అడుగగా, విషమువలన సంభవించిన బాధయి దెలుచు రక్షింపుమని పలువిధముల హెచ్చరింపగా, సదా శివుడు కరుణాసముద్రము గనుక త్వరలో సంతోషించి వారని ఆపదనుండి రక్షింపదలంచి ఎరితో బయలుపడెన విషమున్న సముద్రతీరమునకు పోయి దానిని సుబాధముగా స్వీకారము చే బట్టి రేగుపండువలె ముద్దగా చేసి గుటుక్కుని మిగిలిన కంఠము నందుంచెను. దాని వేడివలన ఆయన సొమ్మునిల్లుట చూచి, బ్రహ్మ, విష్ణువులు భయపడి, చంద్రుని, గంగను ఆయన శిరస్సున నుండ నియమించిరి. అందువలన కొంగనేవడికి ఆయన తెరిచింది గంగను చంద్రుని చూచి వారినలు సెనకు ఉపకారమగుట తెలిసికొని, మీకు నంబు లిచ్చెదను, వేడుడనగా చంద్రుడు ఇట్లనెను. “స్వామీ! నేను పుట్టినదినము సోమ వారము కావున ఆ దినము తమ్ము పూజించు నరులకు యజ్ఞ ఫలము నిచ్చి నీలోకమైన కైలాసమందు వారికి, నివాసమిమ్ము. గంగ ఇట్లనెను. “అ నాడు నీకు అభిషేకము చేయువారికి కోటితీర్థముల మునిగి, నేవించిన ఫలమిమ్ము. వారి కోరికలను నెరవేర్చుము. నేటినుండి సంవ్రశేఖరుడు గంగాధరుడు అను

నామములు వహించుము. ఇంతే మా పార్థివన." వారికోరికలు విని అట్లు అనుగ్రహించితినిని చెప్పి ఇంతేకాక యే మామందైనను కృష్ణపక్ష చతుర్దశీ సోమవారమునాడు నన్ను పూజించువానికి ఏనరముకోరినను తప్పక ఇచ్చెదనని ఈశ్వరుడు వాగ్దానముచేసెను. కంతమంగు గగళము ఉంచుకొన్నందున అచ్చట స్నాని మచ్చ ఈశ్వరునికి కలిగినది. అందుచేత ఆయనకు నీరంగుడని పేరు సార్థకము కృతము.

హంబనంతుని జన్మము.

సోమవంతునికని మేనకాదేవికి ఈచూర్మియైన పార్థివ దేనిని ఈశ్వరుడు వినాహమైన చునాని ఆ గంధములు కైలాసమునకు విజయము చేసిరి. ఆ కైలాసమునకు నాలుగు ప్రక్కల అడవి యుండెను. దానికి దుద్రవసమని పేరు. ఎందుచేసినగా అందు నేడుదుకా ఈశ్వరుడు విలాసార్థమునంబరించు చుండును. ఆ సమయము అనేక ఘోషపక్షములు, పూజచెట్ల లాదిలు మృగములు ఉండెను. అందు సర్వకాములందు వసంతియుతు లక్షణము నీకేలిగి యుండుటచేతను నానావిధవాసనలతో చల్లని మలయమారుతియు వినుచుండును. గనుక ఈశ్వరుడు పార్వతితో కూడి కేళీవినోదములు సల్పుచుండును. ఒకనాడు చల్లని నీలమేఘము కాయుచుండు సమయమున నెమళ్లకూయుచుండగా కొవ్వలు అరుచుచుండగా, ఈశ్వరుడు మంచి కుతూహలము కలవాడై భల్లూక రూపమును ధరించెను. అదిచూచి పార్వతి

చిరునవ్వు నవ్వి యిట్లనెను. “నాథా ! ఎన్నిరూపములు ధరింప గలరు. మీ మహిమలు చర్మలు చాలవింశలు అందరికీ అగోచరములు గదా ! ఎవరు తెలిసికొన గలరు.” ఆమాటలు విని సర్వేశ్వరుడు ఆనందించి ఆమెతో ఇట్లనెను. “చెలీ ! ఈ గమ్య వనంబున ఇట్టి కుతూహల సమయమందు నీతో ఈ రూపమున భోగించుటకు మనసు పట్టి ఈ రూపమును పొందితిని. కావున నీవును ఇట్టి ఆకారమును స్వర్గలో గొందుము చూపిము.” అనగా విశిషటి ఇష్టానుసారము మెలగుట నిశిధగ్రము గాన ఆమె ఇట్లు చేసెను. సిమ్మట గారు స్వేచ్ఛానుసారము కామవినోదము లనుభవించుచు కొండకా, మా నంబున సంచరించి నమ నిజ రూపమును పొందిరి. కొద్దికాలములో భట్లూక ముఖముతోను మరుష్య శరీరముతోను ఆమెకు ఒక కుమారుడు పుట్టెను. ఆ బాలుని యొకిలో నికికొని పాలిచ్చి ఈవరము లిచ్చెను. “ఓ నత్తా ! నీకు లోకీ సింహము, ఎము కలుగు గాక. ముల్లోకములయందును నిన్ను జయించువాడు వేకుంపెరు గాక. కల్పాంశము వరకు జీవించువుగాక. నీకు అన్నిశాస్త్రముల జ్ఞానము కలుగుగాక. ఈ వనములలో నీ ఇష్టానుసారము సంచరింతువుగాక. నాయుచగ్రహమునలన నీకు భయముండదు.” అని వరములిచ్చి, పార్వతి పరిమేశ్వరులు నిజరూపములతో కైలాసమునకు నేరించెనని. అంతట బాంబవంతుడు ఆననము నందే గాక, స్వర్గ, మర్త్య, పాతాళములందు సంచరించుచు

వనములందు దొరకు పండ్లను, దుంపలను తినుచు పెరుగు చుండెను. కొంతకాలమునకు క్షీరసముక్రమును జేవా నుడులు వుద్దించునపుడు బ్రహ్మ వానిని పలికించి, ఓనధులగుణములు, వానిని పోల్చు విధము, అవి దొరకు స్థూములు మొదలగునవి వ్రాచు శిశుమున్న పుష్కము, వాని చేతికిచ్చి, ఆ శౌవధము లను తెచ్చి, రాతిని చితునిగొట్టించి సముద్రములో నేయుమని, యాజ్ఞాపించెను. ఆ పుష్కమును అనిని మొద్దలో విడుచు కొమ్మనెను. ఇదియే వైశ్యశాస్త్రమునకు మూలగ్రంథము. ఇందు నిసములలో వైద్యము బాగుగా నెప్పబడనదట.

శ్రీ మహావిష్ణువు, శ్రీ మహావిష్ణువును నరించుట.

ఓశ్వరుడు విష భక్షణముచేసిన పరువాని నాని నాని భయమభిసంపన్నుడై అదివారు ప్రాణములను గట్టిపడుకొనుకొరకు పారిపోయిన నేనాలు, గాక్షులు, మునులు, యిషులు, రాజులు అందఱును తిరిగి నచ్చి సముద్రాభిముఖ నకసికొనిరి. త్రిమూర్తులు అద్భుతము యుండిరి. అప్పుడు శ్రీ మహావిష్ణువు వాసుకనిమించి “నీవు విషము క్రొక్కకుండున ఇంకను రత్నములు పుట్టి యుండును” అనెను. అది వాసుక విష నేనేమి చేయ గలను. నా శరీరము అలసినందున విషము నానంతటనే కాచెను. నా స్వాధీనమున సమున్నది? అనెను. అదివిని ఇంత సముద్ర మధనము చాలించుని శ్రీహరి చెప్పగా, అట్లయిన మందరి పర్యవేషమున పుట్టిచోటనుంచి పండ్లని బ్రహ్మ, గుర్రులు

అష్టాదశ పురాణ సారసంగ్రహము

చెప్పిరి. శ్రీహరి అపనిచేసి అందుండెఁ జీవజంతువు లన్నిటిని రాళ్ళేగా నూర్చియుండెను. కాన వానిని ఇప్పుడు ఎప్పటి జంతువులుగా చేసెను. శ్రీహరి కూర్మరూపమును ఉపసంహరించెను. ఆయన పర్వతమునుదించి విచ్ఛేదన నరువాళ, సముద్రమునందు బుట్టిన సమస్తపదార్థములను పంచుకొనుటను గురించి ఆలోచించిరి. ప్రేమహలక్ష్మిచేతికి బ్రహ్మబిక్కు హరిమును ఇచ్చి, మూడులోకములవారును ఇచ్చట నున్నారనిచెప్పి, అందు తనకు ఇష్టమైనవారికి ఆ హరిమును మెడలో వేసి వరింపమనగా ఆమె అంగుని పాశజూచి శ్రీ విష్ణువు మెడలో వేసెను. అప్పుడు దేవతలు అనూగిన దంపతులైననిపూజవాసకుడికించిరి. శ్రీహరి బుట్టని గరుడనాహనముననుంచి వెచ్చి, తిరిగి వారిలో కలిసెను.

రత్నాద్యు పాపకము.

మిగిలిన పదార్థములను పంచుమనఁ శ్రీహరి బ్రహ్మతో చెప్పగా రాక్షసులు తమకు ముందుగా నిమ్మనిరి. తొందర పడకుడు. అందఱుని వరుసగా ఇచ్చుటయగునని బ్రహ్మ అనెను. శ్రీహరి వేవలకు ముందుగా నిమ్మనెను. ఇంద్రుని పిలిచి విరావతిమును, ఎనమండ్రు అవ్వరసమును, రత్న ఛక్రమును, కుబేరునికి అష్టవిధమును, ఇచ్చి దేవతల ధనము కొట్టుకొనుచు మనెను. సూర్యునికి యేడు గుఱ్ఱములను ఇచ్చి తన రథమునకు పూర్చుకొమ్మనెను. కౌస్తుభముని ప్రేమన్నారాయణునకు, శమం

అకమునకుండలములు నూర్చినిగినిగిచ్చెను. అనూనక్యము మెడ
లో నుండువారికి ఆకలి, దప్పి శోకటి ఉండవు. ఆ కుండలములు
అమృతము గలుగగుటచే, వాటిని చెవులకు పుట్టకొన్నవారికి
మరణముండదు. పిమ్మట పరుగుని పిలిచి, పుష్పకలిమానము
ఇచ్చెను. పరువా : బ్రహ్మ శిష్యునిజూచి మీ కేమయినను తిసి
కొరుడనగా నా నందు ను ని పరకే తినియున్నాను, అయినను
నాకుశంఖము నిమ్మనగా బ్రహ్మ ఆయనకు శంఖము సేచ్చెను.
శిష్యుని నాశి నపగుబక కారణమేమనగా అదిసూర్యునివలె ప్రకా
శించుచుండును. దానిని ఊరిన ముగ్ధోకములకు విసరించును.
దాని శబ్దమువిని జనులు మూర్ఛిల్లుదురు. నాగున్న శత్రువులు
వచ్చిచూడుటనిలుతురు. కుబేర సకరధములన్నియు ఇచ్చినానితో
గరుడధ్వజము గల రథమును నాడుక చేయవద్దనెను. అది
శ్రీకృష్ణమహావిష్ణునే పొక్కువలెననియు చెప్పెను. శిష్యుడు మొద
లగు మహాముఖులకు కామధేనువులకు పంచిపెట్టెను. అగువాని
చక్రవర్తులను పిలిచి వారికి ఇంటిములను, భుజిర్తులను రక్షియు
లను పంచి యిచ్చి వారిని వెంటనే తమతమ దేశములకు
వెళ్ళుడని చెప్పెను. ఒక మణి బ్రహ్మ తన కంతమున ధరించెను.
దానివలన మోహము నశించును. ఈ మాయా సంసారమందు
భ్రమయుండదు.

అందరికిని అన్నియు ఇచ్చుటయు, తమకు ఏమియు ఇయ్యకుం
డుటయుచూచి, రాక్షసులుమిగుల కోపించి బ్రహ్మనుజూచి ఇట్లు

నిరి. “ఓ పితామహా! అందరకు అన్నియు మంచివియంచి వంచి తిరి. నూనంగతి మరచితిరా? మేము ఎంతకష్టపడి సముద్రమును తరచితిమో ఎరుగరా? ఇందులో శ్రీకృష్ణుని దోషమేమియు లేదు. మీరే గదా అందరక పంచుచున్నారు. మేము కూడ ఇచ్చటనే యున్నను చూకీచ్చటకు మీకు బుద్ధిఘట్ట లేదు. మంచిమంచి పదార్థములను, రత్నములను, స్త్రీలను దేవతలకు ఇచ్చితిరి. మాకు మరి మిగిలిన దేమున్నవి! అప్పరసలలో నలుగురిని మేము శిష్యులైన మానము” అమాటలు విని బ్రహ్మ వాచితో ఇట్లు చెప్పెను. “బిడ్డలారా! తొందరపడకును. మీవంతు మీకును నొరకును. అప్పరసలు ఇదివరకే ఇంద్రునికి ఇయ్యబడిరి. మీకు ఎట్లు లభించును. ఇచ్చినది పుచ్చుకొనుట గొప్ప దోషము గదా! కావున ఆనంగతి మరచి పొందు. ఇందులో అమృతము గదా ముఖ్యమైనది. అది అందరికి ఇయ్యబడును. నొసకు దానిని అందరము భుజింశము. ముందు రత్నములను, పంచెదను.” అని అప్పటికే మిగిలిన రత్నములు నాలుగు వంతులు వేసి అందులో మూడు వంతులు, మిగిలిన దేవతలకు గంధర్వులకు నాగులకు పంచి, మిగిలియున్న భాగము పట్టించుకొని, బ్రహ్మను తన వెంట తోడుకొని బలిచక్రవర్తి యొద్ద వాటిని బెట్టించి వీనిని మీరాక్షసులకు పంచిపెట్టము” అనగా “ఇవి సేనెట్లు పంచగలరు. అందరికిని చాలువు. తొందరికి ఇచ్చి మరిలేవన్న బాగుండునా. అందరము శ్రమపడి సంపాదిం

చిన వానిని సమానముగా భేదబుద్ధితోక పంచనలదా ! అనెను.” అది విని శ్రీహరి, బ్రహ్మను జూచి “వారిని ఎందుకు బ్రతికూలేదరు. మనక తోచిన మాస్రము ఇచ్చితిమి. వారికి ఇష్టమైన సుచ్చుకోవచ్చును. లేనియెడల మానవచ్చును.” అని చెప్పగా, కశ్యపాడు బలిని బోధవరచి పంచిపెట్టమనెను. కొందరికి ఏమియు వేకుండుట చూచి బ్రహ్మ మరికొన్ని పంపెను. అందరకు పంచిన పిమ్మట, ఒక రన్నహారమును బలిచక్రవర్తి మెడలో వేసెను. అశుడు సంతోషించెను. అప్పుడు బలిచక్రవర్తి, అమృతమును క్రమముగా పంచెడరా! వేక ఇట్లే చెనెడరా’ యని బ్రహ్మ నడుగగా అదియేమన్న మాట ? తినవలసిన దాని విషయమై అట్లగునా ! నీవు యెవరిని పంచుమన్న వారే పంచెడము. ” అనెను. శ్రీహరియే వడ్డించుటకు వగినవారు. ఆయన వడ్డించిన భేదాభేద బుద్ధితోకుండును.” అని బలిచెప్పెను.

అది విని సుధాకలశమును సురభాండమును తెప్పించి సభ మధ్యనుంచిచెను. అవి చూచి సురాసురులు చుట్టునుమూగగా ఇల్లయిన నేనెట్లు వడ్డించగలను? మీరు పంతులుగా కూర్చుండుడని చెప్ప వారందరూను కలిసికూర్చుండిరి. అట్లుగాను. వేరు వేరుగా కూర్చుండుడని చెప్పి దేవతలను తూర్పు ముఖముగాను రాక్షసులను పశ్చిమ ముఖముగాను కూర్చుండ బెట్టి తాను జగన్మోహిని రూపమును పొందును. విశ్వకర్మ బంగారు గిన్నెలు దేవతల ముందర నొక్కొక్కటియు వెండి గిన్నెలు రాక్షసుల

యెదుట నొకటి చొప్పునను ఉంచెను. అది చూచి రాక్షసులు కోపించి దుఃఖించిరిగాని నిమేషమాత్రములో తినుటకు యేగిన్నెలైన సేమని ఎలి వారికి బాధించెను. అప్పుడు శ్రీహరి అచ్చట నున్న సురాసురలు ఎందరుంకిరో అందరకు అన్ని స్త్రీ రూపములను ధరించి దేవతలకు అమృతమును, రాక్షసులకు సురను వడ్డించెను. ఎవరికి ఏ స్త్రీ వడ్డించుచున్నదో ఆమెయే గాని తిక్కినస్త్రీలు కనబడకుంకిరి. త్రిమూర్తులు పుష్కరమున స్త్రీ రూపములన్నియు కనబడలేదు. రాక్షసులు దానిని త్రాగి “ఇది సుగ. అమృతము ఏదీ?”, అని అడుగగా మొదట అందరకు సురయే వడ్డించితిని. ఇదిగో అమృతము తెచ్చుచున్నాను” అని అమృతమును చొటికిబోయి కలశచేబూని అంబుద్ధానమయ్యెను. ఇట్లు శ్రీమహా విష్ణువు తన మాయవలన జగన్మోహినియై తన విశ్వరూపమును చూసి భ్రమింపజేసెను.

రాహువు అమృతపానము చేయుట.

ఈ రాహువు కశ్యపబ్రహ్మకు శింహాకయను భార్యయందు బుట్టి తాత అనగా తల్లి తండ్రియైన దక్షివ్రజాపతి యిచ్చిన శాపము వలన రాక్షసుడైనను అమృతము దేవతలకే కాని రాక్షసులకు ఇయ్యకుండుటకు త్రిమూర్తులు రహస్యముగా ఆలోచించుట ఎరిగియున్నందున తాను సూర్యచంద్రుల మధ్య దేవతలపంక్తిలో కూర్చుండి అమృతపానము చేసెను. సూర్య చంద్రులు ఆసంగతి శ్రీకృష్ణునితో చెప్పగా “ఇప్పుడు చెప్పిన

మించినపనికి నేనేని చేయగలను" అని ఆయన అనెను. కాని కృష్ణునికి కోపము లేకపోలేదు. వానిని కోపముతో చూడగా వాడు గడగడ వణకు చుండెను. నన్ను మోసగించి నాడన్న క్రోధముచేత కృష్ణుడు వానిపై శపథమునువిడచెను. అది వానిశరదనిమి రెండు ముక్కలుచేసెను. కాని ప్రాణములు పోనందూన ఆమొండెము పద్మాసనము వేసి కూర్చుండి శ్రీహరితో ఇట్లనెను. "ఓస్వామీ ! నిర్హేతుకముగా నాకంతమెందుకు దుని దుతిరి ? మీరేకదా అమృతము నాకుఇచ్చితిరి ? మీరు కరుణా సముద్రులు. సర్వజ్ఞులు. భూతభవిష్యత్తులు తెలిసినవారు. తమ రేకదా ప్రళయము సృష్టిచేయువారు. సమస్తలోకములు నిండి యున్నవారు మీరే. ఇట్టి అధర్మము చేసిన కాదనువారెవరు ? తిండిబెట్టి వెంటనేనన్న చంపితిరి. ముఖమచూచి మీరే వడ్డించితిరిగదా ! ఏల పోల్చలేకుంటిరి ? పరమేశ్వరుడ వగుటచేత మీరు పోల్చలేకపోవచ్చునుగాని పాపపుణ్యభేదము తెలియదా ? భోజనముపెట్టి ఆస్థలమందే జీవుని చంపుటవలన కలుగుపాపము భూమియుండునంతకాలము నరకబాధలను అనుభవించేయదా ? పాపపుణ్యములు మీరు నిర్ణయించినవే గదా ? వానిని మీరే అతిక్రమించిన పాలించువారెవరు ? వాని మాటలువిని శ్రీహరి ప్రసన్నుడై ఇట్లుచెప్పెను. ఓయీ ! నీయందు నాకు చాల కనికరము గలిగెను. నీయిష్టమువచ్చిన పరములను కోరు కొనుము. తప్పక యిచ్చెదను. అదివిని రాహువు ఇట్లుకోరెను.

ఓమహాప్రభూ ! ఈచంద్రనూర్యలు చెప్పబట్టిగదా మీరు నన్ను నరికితిరి. కావున వీరిని మ్రింగుటకు నాకు సెలవిండు" అందుపై శ్రీహరి యిట్లనెను. ఓయీ ! /సూర్యచంద్రులను నీవు మ్రింగిన లోకములకు చాల బాధలుకలుగును. చీకటి నిండు కొనును! రాత్రివగలు భేదముండదు. ఓషధులు పెరుగవు. వృక్షములు, పశు పక్ష్యాది జంతువులు మానవులు వృద్ధి పొందరు. ఇంకను అనేక కష్టములు కలుగును. కావున వీరిని నీవు మ్రింగకుము. కాని అమావాస్య పోయి పాడ్యమి, పౌర్ణమి పోయి పాడ్యమి నచ్చునప్పుడు కొన్ని కొన్ని నక్షత్రములు, యోగములు కరణములు కలిసి యున్నప్పుడు వారిని నీవుమ్రింగి కొంచెము చప్పలించి వెంటనే విడుచుచుండుము. విడువకున్న సీతల పగిలి వెంటనే చావగలవు. వారు నీకు చేసినకీడు వారి నిట్లు బాధించుచుండును.

దీనికే గ్రహణమందురు. ఆగ్రహణ కాలమందు బంగారము, గోవులు, అన్నవస్త్రములు రత్నములు మొదలగు షోడశ మహాదానములు బ్రాహ్మణుల కిచ్చువాడు, విధివ్రకారము సంకల్పముచేసి మమ్మును తలచుకొని ధ్యానముచేసి నన్ను స్మరించుచు విడుపువరకు జపించువారు, సమస్త పాపములను నశింప జేసికొని, సిరి సంవదలతో జీవించి తుదకు నన్ను పొందుదురు. అట్లు చేయక గ్రహణ సమయమందు స్నానము చేయకుండిన వారికి చండాళజన్మము కలుగును. ఆకా

లమునందు భోజనము, సంగమము, చేయువారికి నూరు జన్మములవరకు కఠిన దరిద్రము సంభవించును. నీ మొండెము రాహువును వేరును, నీ శిరస్సు కేతువువేరును పొందినవాడవై సూర్యచంద్రులున్నంతకాలము జీవించువుగాక. అని శ్రీహరి వానికి వరములిచ్చెను. ఈ రాహుకేతువులు గ్రహములలో యెఱుఁగెను. ఈ గ్రహణము పట్టుటవలన, చంద్రసూర్యుల బలము కొంత తగ్గును కావున వారి ఆయువు కొంత క్షీణించును. దీపములలో చమురు కొంత శుష్కించిన అది వెలుగుకాలము తగ్గునట్లే చంద్ర సూర్యుల ఆయువు శుష్కుటవలన కాలవరిమాణము యుగప్రమాణములు శుష్కుట. అందు ఒక గ్రహణమువలన ఎంతకాలము శుష్కినో ఆ గ్రహణకాలమందు చేయబడిన కర్మలు అంతకాలము చేసినట్లు ఫలమిచ్చును. కాబట్టి గ్రహణకాలమందు చేసిన పాపపుణ్యముల ఫలము అధికము.

దేవాసురులకు మొదటియుద్ధము.

శ్రీహరి రాహువుకు వరములిచ్చి తిరిగి వారివైపు చూచువరకును దేవాసురులు యెవరి పంక్తులలోనో కూర్చుండి యుండిరి. అమృతము పోచ్చి వడ్డించుమని శ్రీహరిని పిలుచుచుండిరి. అప్పుడు ఆయన వారిని చూచి అమృతము మరి పోదనియు వారు లేచిపోవచ్చుననియు వారితో చెప్పగా శ్రీహరిని నిష్కరవాక్యము లాడుటకు మొదలుపెట్టి యిట్లనిరి. ఓ హరి ! నిన్ను మేము నమ్మినను మీకు విశ్వాసము లేక

పోయెను. నీకు మేము ఏమి అవకారము చేసితిమి ? నీ సెలవు ప్రకారము చాల శ్రమపడి సముద్రము తరచితిమి. అందు దొరకిన పదార్థములు దేవతలతో పాటు మాకును సమముగా పంచక పోతివి సరేకదా ! అమృతమైనను మా కియ్యక సుర ఇచ్చితివి. ఇది నీకు ధర్మమా ? వారును మేమును అన్నదమ్ములము. మాలో మాకులేని భేదబుద్ధి నీకేల గలిగెను. మేము కశ్యప బ్రహ్మ కుమాళ్ళవై, వేదాధ్యయనము నిత్యాగ్ని సోత్రములు, మంత్రజపములు చేయుచు నిష్కతోనున్న సంగతి తెలిసియు, మాకు సుర ఇచ్చి జాతి చెడగొట్టితివి. మాంగ్ నొకడైన రాహువు కక్కుర్తిపడి నీ పక్షపాతిబుద్ధి తెలిసియే కావచ్చును. మారు దేవమున దేవతలతో కూర్చుండి యుండగా వానికి అమృతమిచ్చి తిన్నచోటనే వానిని సంహరించితివి. ఇది నీకు శుభమా ! ఈపనులవలన నీసమబుద్ధి, న్యాయము, సర్వజ్ఞత్వము, మాకు బోధపడినవి. ఇదివరకు మే మందరము నీ యందు, భక్తి భయము గౌరవము కలిగి మా సంస్కృతి ముందు నీకు నమస్కరించుచుంటిమి. ఇంకటితో తెలిసెను. ఇకను నిన్ను నమ్మము. మరియు నీకు భయపడము. ఇదిగో నీతో యుద్ధము చేయుచున్నాము. సిద్ధముగానుండుము. అని రాక్షసు లందరును ఒక్కమారుగా శ్రీహరిపై బాణవర్షము కురిపింప నారంభించిరి. అది చూచి దేవతలందరు శ్రీహరి పక్షమున రాక్షసులతో తలపడిరి. వారు తమ వాహనములపై నుండి

ఉభయపక్షములవారును ఘోరమైన యుద్ధముచేసిరి. కొంత కాలములో బలిచక్రవర్తి మూర్ఛితుడయ్యెను. అతని పక్షము ననున్న రాక్షసులు అందరు చచ్చిరి. మిగిలియున్న కొంచెము మంది కొండగుహలలోనికి అడవులకు పారిపోయి దాగుండిరి. యుద్ధము ముగిసెను.

ఇది అంతమైన తరువాతి, వాసుని పిలిచి రక్షిహారములు మొదలుగు గొప్ప ఒహుచూనములిచ్చి తన నిజనివాసమునకు పంపిరి. అగమ ఎప్పుడైనలే భూ భారమును నహింపగా శ్రీహరి తన కూర్మసూపమును సంహరించెను. మిగిలిన అమృతమును ఇంద్రునికిచ్చి దానిని జాగ్రత్తిపరుచుమని బ్రహ్మ చెప్పగా, ఆయన దానిని రహస్యమైన స్థలమున భద్రపరిచి అచ్చట గంధర్వులను కాలించెను. పిమ్మట నేవతలందరును తమ వాహనముల నెక్కి త్రిమూర్తులతో కూడి వైకుంఠమునకు పోయి శ్రీహరికి శ్రీమహాక్షుని వివాహముచేసి అచ్చట కొంతకాలము వినోదము లనుభవించి శ్రీహరిచే సత్కారములనుపొంది, సెలవు తీసికొని, వారి నిజనివాసములకు వేంచేసిరి.

ఇందు యుద్ధభాగము క్లుప్తపరచబడ్డది.

రాక్షసులు తిరిగి వృద్ధిపొందుట.

కశ్యపబ్రహ్మ ఈ యుద్ధమునందు తన పుత్రులైన రాక్షసులు నశించుట చూచి మిగుల దుఃఖించి మరి దేవతలతో కలియక ఇంటికి పోయి భార్యలతో ఈ సమాచార మంతయు

చెప్పగా రాక్షసమాతయైన దితి, మిగుల శోకించి దేవతలకు శాపమిచ్చుటకు సిద్ధపడగా కశ్యపుడు ఆమె చెయ్యి బట్టికొని వారి వలన నేరము లేదనియు రాక్షసులే ముందు యుద్ధమునకు సిద్ధపడి రనియు చెప్పి ఆమెను వారించెను. మరియు యీ గర్భమున ఇద్దరు కుమార్తె స్వర్గలో కలుగుదురనియు వారిని మూడులోకములలో ఎవరును జయింపలేరనియు వారు త్రిమూర్తులకుకూడ అజేయులగుదురనియు చెప్పెను. అందు కామె సంతోషించెను. అది యుదలు సురాసరులకు విరోధము కలిగెను. శ్రీహరి అసూయకు విరోధిగానుండి వారిని సంహరించుచు సురల పక్షమున నుండుటచే దైత్యుని యని పేరు పొందెను.

కూర్మపురాణము సమాప్తము

అష్టాదశ పురాణ సారసంగ్రహము

వ రా హ పు రాణ ము .

సూర్యవంశము.

సూర్యునికి సంజ్ఞ, పద్మిని, ప్రభ, ఛాయ అని నలుగురు భార్యలు. సంజ్ఞకు వారలో వైవస్వతమనువు పుట్టెను. పద్మిని గర్భమందు రేవతుడు, యముడు అను ఇద్దరుకొడుకులును, యమియను కన్యక నుపుట్టిరి. ఛాయకు సావర్ణిమనువు, సవతి, విష్ణు అను ఇరువురు కన్యకలు పుట్టిరి. తరువాత శనైశ్చరుడు పుట్టెను. ప్రభయనుభార్యకు ప్రభాతుడు పుట్టెను. వీరిలో వైవస్వతమనువుకు తొమ్మిండు కుమారులు కలిగిరి. వారిలో జ్యేష్ఠుడు ఇక్ష్వాకుడు. ఇతనికి పదిహేనుగురు పుత్తులు. వారిలో మొదటి వాడు వికుక్షి. ఇతనికే కాకుత్స్థుడని పేరు. వీనికుమారుడు పృథుచక్రవర్తి. వీనికివిశ్వకుడు, వీనికి ఆర్ద్రకుడు, వీనికియువనాశ్వడు పుట్టిరి. ఇతడు కుమారుడు కలుగుబకొరకు తపస్సు చేయుటకై గోకర్ణతీర్థమునకు వెళ్లగా అచ్చట గోతమమహర్షి తపస్సు చేయుచుండెను. ఆయనకు ప్రదక్షిణ నమస్కారములు చేసి, నా కెల్ల పుత్రులు గలుగుదురని అడుగగా “శ్రీమన్నారాయణుని సేవించిన ధర్మాత్ముడైన కొడుకుపుట్టును” అనెను. అట్లు చేయగా ఒకపుత్రుడు కలిగెను. వానికి శ్రవంతుడని పేరు. ఇతను శ్రమంతియను పేరుగల గొప్ప పట్టణము కట్టెను. వానికి

బృహదశ్వడును, వీనికి కువల యాశ్వడును పుట్టిరి. ఈయన దుంధులను పేరుగల రాక్షసుని చంపుటచేత దుంధుమాగుడను పేరు సార్థకమయ్యెను. కువలయాశ్వనికి ముగ్గురు కొడుకులు వారిలో పెద్దవాడగు బృహదశ్వడు రాజయ్యెను. వానికప్రమోదుడు, ఇనికి హర్యశ్వడు, వీనికి నికుంభుడు, వీనికి సంహితాశ్వడు, వీనికి కుశాశ్వడు, అరుణాశ్వడు పుట్టిరి. వీరిలో రెండవవానికి యువనాశ్వడు కలిగెను. ఇతడు ఇంద్రునితో సమానమైన పరాక్రమవంతుడై వారు యజ్ఞముచేసి, మాంధాతయను మిక్కిలి విష్ణుభక్తగల కుమారుని కనెను. మాంధాతకు సమాఖ్య ముగ్గురిలో పెద్దవాడగు అంబరీషుడు రాజయ్యెను. వానికి యువనాశ్వడు అనికి నారితుడు, అనికి పురుగుత్సుడు, అతనికి అశమంద్యుడు, అనికి సంభూతి, అతనికి డుకు విష్ణుదర్శనుడు, అనికి అనరణ్యుడు, అనికి బృహదశ్వడు, అనికి హర్యశ్వడు జన్మించిరి. అతడు కర్దమడను ఋషిప్రసాదము వలన సూర్యునితో సమమైన వసుమనస్సు అను పుత్రుని కనెను.

వసుమనస్సు చరిత్రము.

వసుమనస్సుచక్రవర్తి సూర్యుని పూజించి వానివరము వలన త్రిధన్వజుడను కుమారుని గనెను. దానశీలుడు మానశూరుడైన వసుమనస్సు దిగ్విజయముచేసి సమస్తరాజులను జయించి అశ్వమేధయాగము చేసెను. అందుకు ఎల్ల ఋషులను మునులను పిలిపించెను. అన్నము, ఉదకము ఇచ్చుటకు అనేక సత్ర

ములు పెట్టించెను. యజ్ఞము సమాప్తమైన తరువాత ఒక సభ చేసి అందున్న మునులను, ఋషులను చూచి వారితో ఇట్లనెను. “ఓ మహామహాపురాణా ! మీరిందరు మహామహాను. మీకు విశదము గాని సంగతులుండవు. కావున నేనొక్క ప్రశ్న చేసెదను. నన్ను త్రవించి నాయందు కరుణించి నా సందేహము తీర్చుము. అది దేవతగా యజ్ఞము, దేవస్సు, సన్యాసము, ఈ మూడింటిలో ప్రధానమైనది యేదో సెలవింపు. అమాటలు విని భవానిని కలయగూచి నసిష్ఠమహాముని లేచి యిట్లు చెప్పెను. “ఓ రాజా ! నినుము. నాలుగు వేదములు చదివి వినామామై సంసారమునందు ప్రవేశించి కుమారుని గని యజ్ఞచూగములు చేసి పనవాసి నై పాపస్సుచేసి యోగచూర్ణమున శరీరము విడచి వైకుంఠమును పొందవలెను.

పుస్త్యమహాముని యిట్లనెను. “ఓ రాజా ! యజ్ఞ యాగములందు దేవతలు నారాధించి మహాయోగివై పవస్సు చేసి శ్రీహరిని పూజింపరచి సంసారమును విడచి సన్యాసిని కావలెను.”

పుస్త్యమహాముని ఇట్లు పలికెను “ఓ రాజా వినుము. ఘోరనిపస్సు వలన పురాణపురుషోత్తముడైన శ్రీహరిని తృప్తి పరచిన ముక్తి పొందుదువు. ఈ సంసారములో మరల పుట్టవు ?

జుమదగ్ని మహాముని యిట్లనెను. “ఓహో రాజా ! సర్వాంతర్యామియు సర్వేశ్వరుడైన జగదీశ్వరుని యోగ మార్గమున దర్శించుటకన్న అధికమేమున్నది.

విశ్వానుత్రుడు ఇట్లనెను. “రాజా ! విరుము. అనంత మహిమ, అనంతశక్తి గలిగి అగ్నిస్వరూపుడగు శ్రీమహా రుద్రుని మంత్రము జపించి యోగాసనమున మూలకమలమును స్థాపించి తపస్సు చేసిన చతుర్వర్గములు అనగా ధర్మ, అర్థ, కామ, మోక్షములు కలుగును. యజ్ఞములు, యాగములు, దేవ పూజలు ఎందుకు ?

భరద్వాజమహాముని యిట్లనెను. “ఓ మహారాజా ! శ్రీ నాను దేవుని పాదపద్మములయందు భక్తి యుంచవలెను. యజ్ఞము యాగము, తపస్సులు ఏమిచేయుచున్నను, ఆశ్రీహరి పాదపద్మ ములనే ధ్యానించుచుండవలెను. అంతకంటె శ్రేష్ఠమిచ్చుచది ఏమి ముఖ్యమేదు.

అత్రిమహాముని యిట్లు చెప్పెను. “ఓ న శేషరా ! విరుము. ఈ జగత్తును సృష్టించునట్టియు, బ్రహ్మను సృష్టించు నట్టియు, ఆసర్వేశ్వరుని ఘోరమైన తపస్సులైన ఆరాధించుము. ఇంతకంటె మేలు చేయునది వేరలేదు.”

గౌతమమహాముని యిట్లనెను. “ఓ మహిషాసూరి ! విరుము. ఆదిమధ్యాంతరహితుడగు ఆది విరాట్టు పూజకంటె అధికమేము న్నది. ఆయనయే జగత్తులకు కర్త !

కశ్యప బ్రహ్మ ఇట్లు చెప్పెను. “ఓ మహారాజా ! దేవ దేవ మహాదేవుడును, దేవాది దేవుడనైన శంభుని నేలించిన సర్వము లభించును.”

క్రతుఃకుష్ఠ యిట్లు పలికెను. “ ఓ నరాధిపా ! విరుము. వేదములు చదవి, యజ్ఞములు చేసి, కుమారుని కని, తపస్సు చేశ కులమును పవిత్రముచేసి, యోగసూర్తమున శరీరమును విడచి, వైకుంఠము చేరవలెను అని వేదములలోను, పురాణము లులోను చెప్పబడినది.

అచక్రవర్తి అందఱు చెప్పినదివిని నారిని స్కాందించిన పిమ్మట తన కుమారుని పిలిచి రాజ్యభారము వాని కొప్పగించి ధర్మముగా పాలించుమని చెప్పి, ఈ పితృయములు విడచి హిమాలయ పార్వతమున నున్న దేవగానానమున ప్రవేశించి, దుంపలు, ఫలములు తీసుచు పంచేంద్రియములను నిగ్రహించి, గాయత్రి జపించుచు నూరు సంవత్సరములు కాగా బ్రహ్మప్రత్యక్షమై వరమడుగుమనెను. అప్పుడు ఆరాజు సమాధి నాశించి లేచి, ప్రదక్షిణ సమస్కానములు చేసి యిట్లనెను. “ గాయత్రిని జపించుటకు నాకు మరి నూరు సంవత్సరములు ఆయువునిమ్ము” అనియడుగఅట్లే ఇచ్చితినని బ్రహ్మ అంగీకారముయ్యెను. ఆరాజుమరి నూరు సంవత్సరములు తపస్సు చేయగా అర్ధనారీశ్వరుడు కర్మన నిచ్చెను. వానిని పార్థింబి మరి నూరు సంవత్సరములు గాయత్రి జపించుటకు ఆయువు వృద్ధిచేయుమని కోరగా అట్లే ఇచ్చితినని ఆయన నెడలెను. పిమ్మట మరి నూరుసంవత్సరములు గాయత్రీ మంత్రజపము చేయగా లక్ష్మీయై కుడై శ్రీ మహావిష్ణువు అంశరాశమున నుండి యిట్లు

నెను. “ఓ వత్సా! వర మడుగుము. నీ లెవమునకు మోచ్చితిని” మీ రెనరో నాకు తెలియదు. మీరు నాకు కనబడలేదు. అట్టి మీరు నా కెట్లు వరమిచ్చెదరు ” అనగా శ్రీహరి యిట్లనెను. “ఓ వత్సా నానూవమెట్లు నీకు కనబడును? యోగులకే అగోచరము. నీకు మరి ఆయువులేదు. శివుడు నీకిచ్చిన నూరునక్షరములు ముగిసెను. ” అనగా వానికిని సంవాదము జరిగెను.

రాజు:—ఆయువు లేకున్న యముడు నన్ను ఎట్లు ప్రతికండియున్నాడు ?

శ్రీహరి:—నిమందు ధర్మబుద్ధి యున్నది. ధర్మముగల ప్రాణులను యముడు సంశంపడు.

రాజు:—ధర్మముగల ప్రాణులు చనిపోయిన పిమ్మట యెక్కడికి పోవుదురు ?

శ్రీహరి:—యజ్ఞములు, యాగములు చేసినవారు స్వర్గమున దేవతలతో నుందురు. బ్రహ్మజ్ఞానము కలిగి లెవస్స చేసినవారు బ్రాహ్మణులై బ్రహ్మలోకమున పొందుదురు. యోగమును సాధించినవారైన కైలాసమునకు పోవుదురు.

రాజు:—తిరుగ భూమియందు జన్మింపనివా రెట్టివారు?

శ్రీహరి:—నాభ కులైన బ్రహ్మజ్ఞానులు తిరిగి జన్మింపక ముక్త నొందుదురు.

రాజు:—భక్తుల లక్షణములు ఎట్టివి ? జనులు వర బ్రహ్మనెట్లు చూడగలరు ?

శ్రీహరి:—ఏకాక్షరమంత్రమును జపించువారు నాగూపముచూడగలరు. చూచినవారికి చావుబుట్టకలుండవు. భక్తుల లక్షణములు విచుము. నా భక్తులు నావేరు విడువరు. రాగ ముద్వేషము వారి కుండవు. వారిని నేను విడచియుండను. వారికొరకే చక్రమును పట్టియుందును.

గజా:—నేను ఇప్పుడు ఏమి చేయగలను? బ్రహ్మజ్ఞానమును సాధించుటకు నాకు మరి ఆయువులేదుగదా? మీరు ఇంకెంతవడి నాయొద్దకు వలనచ్చితిరి? ఎక్కడనుండి నచ్చితిగో అచ్చటికి వెళ్ళును.

శ్రీహరి:—ఓరాజా! వినుము. నీకు దివ్యజ్ఞానమును ఇచ్చుచున్నాను. బ్రహ్మజ్ఞానమును సాధించుము. మరియొక సంవత్సరము నీకు ఆయువుఇచ్చుచున్నాను. జ్ఞానమకలిగిననీవునా రూపమునునీయందేచూడగలవు. ఏకాక్షర మంత్రము నీ కుపదేశించెదను. దానినిహృదయమందు జపించుము. నేనుపోయెదను. షిమ్మట ఆరాజా ఆ మంత్రమును ఆరు చక్రములయందు జపించి త్రిగుణములనునశింపజేసిశంఖ, చక్ర, గదాపద్మములుచేతులందును, వక్షమునందు లక్ష్మీయుకొన్నభమణియుగల పరబ్రహ్మనునర్శించి, తన శేజమును వాని శేజస్సులోకలిసి, జననమరణములను జయించుము క్తి పొందెనట. గాయత్రీ మంత్రప్రభావము ఎట్టిదో చూచితిరా? వసుమనమ్మ కుమారుడైన త్రిధన్వగు ధర్మముగా పరిపాలించుచు తన వ్రజలు ధర్మము తప్పకుండ సంచరించు

నట్లు చెయుచుండెను. వాని కొడుకువేరు త్రయ్యామరణుడు. వానికొడుకు స్యవ్రతుడు. స్యవ్రతుని కొడుకు హరిశ్చంద్రుడు. ఇతిదే భాగ్యను నిశ్రయించి యజ్ఞదక్షిణకొరకు ధనము విశ్వా మిత్రుని కచ్చినవాడు. ఇతని కుమారుడు లోహితాస్యుడు. వీని కుమారుడు దుంధువు. వీని కొడుకు విజయుడు. వీనికి కారుకడు, వీనికి కమ్మకుడు, వీనికి బాహువు, బాహువునకు సగ రుడు పుట్టిరి. ఈసగరునికి ప్రభ, భానుమతియనియిద్దరు భార్యలు. అతిడు అగ్ని దేవు నారాధించి ప్రభయందా అరువదివేలమంది కుమాళ్ళను భానుమతియందా అసమంజడను ఒక కుమారుని కనెను. అసమంజనికి అంశుమంతుడను వీరుకు పుట్టెను. వానికి దిలీప చక్రవర్తి కుమారుడయ్యెను. దిలీపునికి భగీరథుడు పుట్టి గుగానదిని భూలోకమునకు తెచ్చెను. భగీరథునికి శుత్రుడు అతనికి నాభాగుడు, అతనికి సింధుద్వీపుడు, అతనికి అయూతాయువు, అతనికి ఋతుపర్ణుడు, అతనికి సుదాసుడుఅను మిగుల ధర్మాత్ముడైన చక్రవర్తి పుట్టెను. అతనికి కల్మాషవాదుడు, అతనికి అశ్వకుడుపుట్టెను. అతని భార్యఅయిన ఉత్కిశయందు మూలకుడుపుట్టి పరశురాముని భయమువలన అడు వేషముతో అడవికి పారిపోయెను. అందుచేత అతనికి నారీకవచుడని పేరు వచ్చెను. వానికి శశరథుడు, అతనికి ఇలబిలుడు, వానికిబృహద్వర్మ వానికివిశ్వసహుడు, అతనికి ఖట్వాంగుడు, అతనికి దీప్తు బాహుడు అతనికి రఘుమహారాజు, అతనికి అజమహారాజు, అతనికి దశరథ మహారాజు పుట్టిరి.

దశరథమహారాజు సంతతి.

దశరథునకు కౌసల్య, కైక, సుమిత్రలను ముగ్గురు భార్యలు. అందు కౌసల్యకు శ్రీరాములు, కైకకు భరతుడు, సుమిత్రకు లక్ష్మణ, శత్రుఘ్నులు పుట్టిరి. ఇందు రామునికి లవ, కుశులను ఇద్దరు కొడుకులు. కుశ నకు అతిథి, వానికినిషధుడు, నిషధునకు నలుడును చక్రవర్తి, అతనికి నభుడు, అతనికి పుండరీకాక్షుడు వీనికి తేమధన్వుడు వానికి దేవానకుడు వానికి అహీనగుడు వానికి మహాస్వానుడు వానికి చంద్రావలోకుడు వానికి తారావీతుడు వానికి చంద్రగిరి వానికి భానువిత్తుడు వానికి శ్రుతాయుక్త పుట్టిరి. వీరందరికి ఇట్వోకువంశజులని పేరు.

జయధ్వజుని చరిత్రము.

వైవస్వత మనువు కుమార్తెయైన ఇళావతి కుమారుడు పునూరపుడు. ఇతను గొప్పచక్రవర్తియై భూలోకమున నెవరికిని భయపడువాడు కాదు. అతడు అప్పరసయైన ఊర్వశివలన ఆర్దురు కొడుకులను కనెను. వారిలో మొదటివాడు ఆయువు. అతడు రాహువు కూతురును పెండ్లాడి అయిదుగురు పుత్రులను గనెను. పెద్దవాని పేరు సహుషుడు. వానికొడుకు యయాతి. అతడు శుక్రాచార్యుని కుమార్తెయైన దేవయానను, వృషపర్వుడను రాక్షసుని కుమార్తె శర్మిష్ఠను పెండ్లాడి వారియందు నలుగురు కుమార్తెనుకని వారికి తనరాజ్యమును పంచియిచ్చెను. వారిలో యదువు కుమారుడు సహస్రజిత్తు. వానికి శత్రుజిత్తు, అతనికి.

హైహయము యొక్క ప్రజలను బాగుగా పాలించుచుండెను. అతనికి వేణుహయము యొక్క పెద్దవాడైన శిరువాత కుమారునికి రాజ్యమిచ్చి, తాను యోగమార్గమున శగిరమును విడచి ముక్తి నొందెను.

ఈ హైహయుని వంశమునకుట్టినవాడు కృష్ణపర్యుడు. అతనికుమారుడు కార్తవీర్యార్జునుడు. అతడు పదునెనిమిది ద్వీపములు ఏలిన గొప్ప చక్రవర్తి. అతనితో సమానమైన వారు మూడు లోకములందు నేవరును లేరట. అతనిని పరశురాముడు యధమున చంపెను. ఈ కార్తవీర్యార్జునునికి సురధ్వజుడు, సూరశేనుడు, శూరకృష్ణుడు, దృష్టి, జయధ్వజుడు అను అయిదుగురు కొడుకులు. వీరు తండ్రితో సమానమైన బలము, చక్కదనము, గుణములు శస్త్రవిద్య యందలి నేర్పు గలవారై, మహారథులు, మహావీరులని పేరు పొందిరి. తమ తండ్రి పాలించుచుండిన పట్టణమైన మహిష్మతీపురమునకు పెద్దవాడు రాజయ్యెను. తక్కిన నలుగురును అన్నసెలపు ప్రకారము వర్తించుచుండువారు. వీరిలో పెద్దవారు నలుగురు ఈశ్వరుని ఆరాధించి వాని వరమువలన గొప్పబలపరాక్రమములు గలవారైరి. చిన్నవాడైన జయధ్వజుడు ఈశ్వరుని సేవింపక విష్ణుభక్తుడై యుండెను. అది చూచి అన్నలు నలుగురు ఇట్లడిగిరి. “మన తండ్రితాతలు ఈశ్వర భక్తులై ఆయన వరము వలన బలపరాక్రమములు కలిగి గొప్ప కార్యములు చేసిరి. నీవు

శివుని విడచి విష్ణుభక్తుడనగుటకు కారణమేమి ? ధర్మమార్గము విడచి అధర్మమున ఎలవర్పించెదవు” అనగా “అన్నలారా ! వినుము. ఈజగత్తులకు కర్మయైన శ్రీజగన్నాథుడు వానిని నృప్తిండుటకు సన రక్షాపముచేసి బ్రహ్మయు, దానిని పాలించుటకు సన సత్త్వగుణముచేతి విష్ణువును, దానిని సంహరించుటకు సన తమో గుణముచేతి శివుడును, ఇట్లు మూడు రూపములు పొందెను. జగత్తులను పాలించువాడు విష్ణువు ఆయన యంశచేతినే పుట్టినవారగుటచేత రాజులకు భూమిని పాలించు సమర్థత కలిగినది.

కాబట్టి రాజులు విష్ణువునే ఆరాధింపవలెను. ఆమాటలు విని వా రిట్లనిరి. “ఓ శమ్ముడా! వినుము. ఈజగత్తు అంతయు శివమయము. అదిజే కల్పాంశమున అంశయు నశింపజేయును. అతనిని సేవించువారికి ఏదికోరిన అది ఇచ్చును. మోక్షమును కోరువారికి సప్తక మోక్షమిచ్చును. ఆయన హిమ ఎవరికిని తెలియదు. కనుకనే నరలందరును ఎల్లప్పుడు అతనిని సేవించెదరు.” వారి మాటలు విని జయధ్వజుడు ఇట్లు చెప్పెను. “అన్నలారా ! ఎందుకు ఇట్లు చెప్పెదరు ? జగత్తుకు అధికారి శ్రీవనమాలి. అతడే మోక్షదాతయని యందురు. వేద, శాస్త్ర, పురాణములందు రామ, గోవింద, శ్రీకృష్ణ, శ్రీహరి, మురారి, ఈ సంసారసముద్రమును తరింపజేయుమని ప్రార్థించుట కానంబడుచున్నది. దేవతలు శ్రీహరిని భజించి చావులేనివారైరి.

రాక్షసులు శివుని నేవించి యముని యింటికి పోవుచున్నారు హరిభక్తులు మోక్షమును పొందుదురు. శివభక్తులు భూమి యందు పుట్టుచున్నారు.”

ఈ మాటలు విని అశని అన్నలు ఇట్లనిరి. “తమ్ముడా! మహాఋషులు చెప్పినది వింటివా! తన కులధర్మమే తనకు మోక్ష కారణమనిరి. మన తండ్రియైన కార్తవీర్యార్జునుడు ఏ మార్గమున నడచెనో అదే మనస్వధర్మము. ఆమార్గము విడచి వేరుమార్గమున ఏల నడచెదవు. ఆ శివుని నేవించియేగదా మన తండ్రి వదు నెనిమిది ద్వీపములను జయించెను. మహా వీరు డైన రావణుని సంధించెను. ఇరువది యొక్కమూరు పరశు రాముని ఓడించెను.” అది విని తమ్ము డిట్లు చెప్పెను. “మన తండ్రిని పరశురాములు శివుని వరము వలన చంపలేక విష్ణుని నేవించి ఆయన విల్లును పొంది దానితో చంపెను. కనుకనే వెళుకంతము పొందెను.”

ము ను ల స భ .

ఇట్లు వాదించినతరువాత మునులను ఋషులను పిలిపించి సభచేసి యీ సంగతి స్థిరపరుపుమని పెద్దవాడును రాజును అయిన సూరసేనుడు అడిగెను. అప్పుడా రాజు దూతలను పంపి పిలిపించగా వసిష్ఠుడు, మార్కండేయులు, పరాశరుడు, కశ్యపుడు, శక్తి, అగస్త్యుడు, శాతముడు, దేవలుడు, క్రతువు, వ్యాసుడు, మొదలగువారు తమ ముఖ్య శిష్యులతో సభకు

వచ్చిరి. వారికి అర్ఘ్య పాద్యము లిచ్చి పూజించి రాజు వారితో ఇట్లనెను. “ఓ మహాత్ములారా ! మీరు పంశితులు. బ్రహ్మతో సమానులు. మా విచారమును తిర్ప్పగు. మేము మువ్వగము శివుని సేవించుట మంచిదని అందుము. మా తమ్ముడు జయ ధ్వజుడు శ్రీహరి సేవయే మఃఖ్యమనియు ఇతఁడును పూజించుట మన ఘనము పోననియు వాదించుచున్నాడు. మీరు నిశ్చయించుడు.”

అందుపై ని సభ వారందరు కొంతసేపు ఆలోచించుకొని తుదకువారిలో నసిష్ఠుడు ఇట్లు చెప్పెను. “ఓ రాజా ! వినుము. బ్రహ్మ వాక్యము ఎవరు తిప్పివగలరు ? రాజులకు విష్ణువు ; బ్రాహ్మణులకు ఇందుగ్రిడు, బ్రహ్మ, రుద్రుడు, సూర్యుడు, అగ్ని ; దేవతలకు శ్రీమన్నారాయణుండు ; దానవులకు మహాదేవుడు ; యక్ష గంధర్వులకు చంద్రుడు ; విద్యాధరులకు సగన్వతి ; సిద్ధులకు శ్రీహరి ; కిన్నరులకు పార్వతి ; ఋషులకు బ్రహ్మ- ఈశ్వరుడు ; స్త్రీలకు ఉమాదేవి ; గృహస్థులకు సూర్యుడు- విష్ణువు- శివుడు ; బ్రహ్మచారులకు బ్రహ్మ ; సన్యాసులకు సూర్యుడు ; యతులకు మహేశ్వరుడు ; భూతములకు రుద్రుడు ; కూష్మాండ గణములకు వినాయకుడు ; అందరికిని గణపతి యిష్టదేవత. ఎవరి మనస్సు ఎవరిని ప్రేమించునో వారికి వారే యిష్టదేవతగా ఎంచవలెను. మనస్సే మూలము. అందరి కంటె శ్రీమన్నారాయణుడు శ్రేష్ఠుడు.”

వారు సెలవిచ్చిన సంగతులు విని, వారిని తగిన మర్యాదలు చేసిరి. వారును చాల సంతోషించి వారి నిజ నివాసములకు వెళ్ళిరి. పిమ్మట సోదరులు నలుగురును కైలాసమునకు వెళ్ళి శివుని సేవించి నరములు పొంది, మహా బల పరాక్రమములు కలవారై నలుదిక్కులను జయించి నలుగురును రాజ్యాలై భూమిని బాగుగా పాలించిరి.

జయధ్వజుడు సీత్యమును శ్రీహరియందు భక్తిగలవాడై శ్రీహరి ప్రతిమను పోడశోపచారములచే పూజించి ధ్యానించి జపించు చుండెను. ఇట్లుండ శ్రీహరి భక్తపరాయణుండు గావున కరుణించి గరుడ వాహనా రూఢుండై అతనికి దర్శనమిచ్చెను. అప్పుడొక ప్రదక్షిణ నమస్కారములు చేసి పలు విధముల స్తోత్రములుచేసి చేతులు జోడించి యిట్లనెను. “మహాప్రభూ ! జన్మజన్మాంతరముల యందును నీదాసుడుగా ననుగ్రహింపుము” అనగా శ్రీహరి యిట్లనియెను. ఓ భక్త శిఖామణి ! ఈ జన్మమందు కొంతకాలము నుఖించి, తిరిగి గొప్ప చక్రవర్తివై పుట్టి మరలప్రజలచే పూజింపబడుచు ఇట్లీ ఏడు జన్మములెత్తి తుదకు మోక్షము పొందుదువు. ఈజన్మయందులక్ష్మి నీయింటనుండును. వీరుడ నని వ్రథ్యాతి పొందుదువు. దేవదానవులైనను నిన్ను జయింపలేరు. ముగ్ధోకములు నిముసముగో తిరుగగలవు. నీకు అడ్డులేదు. నీశరీరము వజ్రముకంటెకఠినమగును. ఏయస్త్రములు వీకు నాటవు” అని కవచము ఒకటి యిచ్చి శ్రీహరి వెడలెను.

పరశురామునితో యుద్ధము చేసి శూరసేనుడు
మొదలగువారు ఓడుట.

శూరసేనుడు మొదలగు నలుగురు అన్నదమ్ములు, ఒక
నాడు సభచేసి తమ క్రింది సామంతరాజులను పిలిపించి వానితో
ఇట్లు చెప్పిరి. “ఓసభాసదులారా! మా తండ్రి కార్తవీర్యార్జున
మహారాజువంటి ధర్మాత్ములు లేరు. ఆయన బలమునందు
మేరువుతోను, అస్త్రవిద్యయందు విష్ణువుతోను, ధనమునంగు
కుబేరునితోను, పరోపకారము చేయుటయందు చెట్టుతోను,
శత్రువులయెడల యమునితోను, ప్రతాపమునందు సూర్యుని
తోను, దానము చేయుట యందు శిబి చక్రవర్తితోను,
యజ్ఞములు చేయుటయందు బలిచక్రవర్తితోను, దోషములను
క్షమించుట యందు భూమితోను, పాండిత్యమునందు బృహ
స్పతితోను, నీతిశాస్త్రమందు శుక్రునితోను, మాయను తెలిసి
కొనుటయందు మాయదైత్యునితోను, బుద్ధియందు బ్రహ్మ
తోను, సమాధుడై యుండెను. అట్టివానిని పరశురాముడను
ఒక బ్రాహ్మణుడు చంపెను. కాలము ప్రతికూలమై నప్పుడు
విపరీతములు జరుగుచుండునుగదా?” ఈ మాటలు విని మగధ
దేశపురాజైన బృహద్ద్యుమధుఁడొక్కఁడెను. “మీ తండ్రిగారు అడవికి
వేటకు వెళ్ళి గొప్ప స్వర్ణముచే తిశిసి తన వెంట వచ్చిన రాణు
వును, తానును హను శ్రమపడి ఆరాత్రి భోజనము లేక మరు
నాడు జమదగ్ని మహాముని ఆశ్రమమునకు వెళ్ళగా ఆయన హను

మర్యాదచేసి విందుచేయగా సంతోషించి అశని కామధేనువును
అడుగగా ఇయ్యనందున బలవంతముగా తీసికొని పోవుటకు
ప్రయత్నించెను. అప్పుడా పనితో యుద్ధము చేసి అశనిని
చంపెను. ఆవగసాధిండుటకు ఆయన కుమారుడైన పరశురా
ముడు మీరిండ్రిని చంపెను. ఇందు శపేమున్నది!”

ఆమాటలు విని శూరనేనుడు ఇట్లు ప్రత్యుత్తరము
చెప్పెను. రాజ్యములో ప్రజులవద్దనుంచి గోవులుగాని, స్త్రీనిగాని
రక్షణమునుగాని, బలనంశముగానైన తీసికొనుట రాజనీతియేగగా.
అందువలన అశనికి దోషములేదు. ఈ పరశురాముడు మాతం
డ్రినే గాక ప్రపంచములోని రాజుల నందరిని ఇరువదియొక్క
మాగు వెదకి వెదకి చంపెను. గర్భిణీ స్త్రీను నారి నడుములోని
పిల్లలను కూడ చంపెను. కావున ఆబ్రాహ్మణుడు మన రాచ
కులమునకే వైరి. శంక్షియొక్క శత్రువును సాధింపని కొడుకు
లుండి పనియేమి? కనుక నేనుఅశనితో యుద్ధమునకు పోవుటకు
సిద్ధముగానున్నాను. మీరందరునాకు హామీలు కావలెను. అని
చెప్పగా రాజులందరునువిని మనమందరము కలియకపోవుటచే
అతడు అందరిని ప్రత్యేకముగా పధింపగలిగెను. ఇప్పుడు మన
మందరమును కలిసి యుద్ధముచేసి అశనిని చంపుదము. అని
అందరును శమ తమ సైన్యముల ప్రోగు జేసి ఆయనతో ఘోర
యుద్ధము చేసినను భాధములేనందున బ్రహ్మాస్త్రము ప్రయో
గింపగా తిరిగిపరశురాములు బ్రహ్మాస్త్రము వేసెను. ఆ రెండు

అస్త్రములును అంశరాశమున యుద్ధము చేయు చుండగా బ్రహ్మ చూచి మహా ప్రళయము సంభవించు నని శలంచి అచ్చటికి నచ్చి నాగి నా కొపమును చూచి విడిపించి బ్రహ్మ శన నివాసమునకు పోయెను. పిమ్మట శూరసేనాదులు కఠినయుద్ధము చేసిరి గాని పరశురామునిచే మూర్ఛితులైరి. అప్పుడు నారి పక్షమున గుగిలిన రాజులు జయధ్వజుని శరణు కొచ్చిరి. అశదు యుద్ధమునకు సిద్ధపడెను.

జయధ్వజుడు పరశురాముని ఓపించుట.

జయధ్వజుడు పరశురాముని పరశురాముని యెదుటికి నిలికొని పోమ్మని పిన సారథితో చెప్పి గజవ్యూహము పన్ని శత్రువులు అందు ప్రవేశించుటకు వీలులేకుండ చేసెను. అది చూచి పరశువు చేబట్టి రాముడు యుద్ధమునకు సిద్ధపడెను. ఘోరముగా యుద్ధము జరిగెను. రక్తము ఏరులుగా ప్రవహించెను. దానిని త్రాగుటకు భూతములు సంతోషించెను. అప్పుడు జయధ్వజుడు పరశురామునితో తలపడి ఒకరి నొకరు నిందించుకొనుచు వాదించిరి. అప్పుడు జయధ్వజుని చంపుటకు పరశురాముడును పరశురాముని చంపుటకు జయధ్వజుడును పందెములు వేసిరి. పరశురాముడు దేవిని ప్రార్థించి శక్తిని, జయధ్వజుడు విష్ణుప్రసాదము వలన చక్రమును పొందెను. త్రిమూర్తులు దేవతలు తమ విసూనములపై అంతరిక్షమున నుండి చూచు చుండిరి. జయధ్వజుడు చక్రమును, పరశురాముడు

శక్తిని ఒండొరులపై ప్రయోగించిరి. చక్రము శక్తినిముక్కలుగా
దునిమెను. దేవతలు రాజును మెచ్చిరి. జయధ్వజుడు శాశ్వ-
తాస్త్రము నేసి అశని చేతులు కాళ్లు కట్టివేసెను. అప్పుడు
జయధ్వజుడు రథము దిగి పరశురాముని యెత్తి తీసికొనిపోయి
తన రథముమీద నుంచుకొని జయభేరిని మ్రోగించుచుపోవుచుం-
డుట పైనున్న భృగుమహాముని చూచి రథము మీదికిరాగా
రాజు అతనిని పూజించి నమస్కరించి యేల విచ్చేసితి రని యడు-
గగా, ఆయిన యిట్లు చెప్పెను. “రాజా వీనిని విడువుము.
ఇతడే నా మనుమడు. జగదేకవీరుడు. విష్ణువు అనతారమై
పుట్టి దుష్టసంహారము చేసెను. నీకు తప్ప వీనిని కట్టుటకు మరి
సమర్థులెవరు ? నీవు పరమభక్తుడవు గనుక ఇశనిని కట్టగలిగితివి.
కట్లు విప్పి విడిచి పెట్టుము.” అనగా రాజు ఇట్లనిన
“నాతో యుద్ధమందు ఓడిన అస్త్రములను విడచి భౌ-
హ్మణవృత్తి అవలంబించెద నని పండము వేసెను. అట్లు
ముని వృత్తిని బ్రీతుకు మనుము” అనగా భృగు-
మహర్షి యిట్లనెను. “నీవు వాని మదము అణచితివి. కేటినుంజి
తపస్సు చేసికొనును” అన విని జయధ్వజుడు లేచి పరశురా-
మునికి ప్రదక్షిణ నమస్కారములు చేసి పాదములకు పూజించి
క్షమింపు డని వేడెను. పరశురాముడు సంతోషించి గౌరవనము
నకు పోయెను. రాజు లండరును తమ ఇండ్లకు పోయిరి. శ్రీర-
నేనుని సోదరులు తమ తమ రాజ్యములకు పోయిరి. ఇట్లు
జయధ్వజుడు రాజాధిరాజయ్యెను.

విదేహ దైత్యుని తపస్సు దిగ్విజయము.

కశ్యపునికి దుంధు అను రాక్షసుడు పుట్టి గొప్ప బలవంతుడు కాగా శ్రీహరి త్రివిక్రముడై వానిని చంపెను. వీని కుమారుడు దంభుడు వీనికి కంభుడు, వీనికి జంభుడు, పుట్టెను. ఇందుకు వానిని చంపి జంభుడేని యను పేరు పొందెను. వీని కొడుకు విజృంభుడు. వీనికి కుజృంభుడు పుట్టెను. వీనికి ఇంద్రుడు భయపడు చుండెను. వీనికి కుదేహుడును, కుదేహునకు విదేహుడును పుట్టి శోభావత్రీ పట్టణమును పాలించు చుండెను. వీని మొదటి క్రాచ్చాద్యుని వంటి బుద్ధిబలము గల సుబుద్ధి యను మంత్రియుండెను. ఒకనాడు ఈ విదేహుడు నాన మంత్రితో గూడ విహరించుచు నందనననమనకు వెళ్ళెను. అచ్చట ఇందుకు సభచేసి అవ్వరసు నాట్యము చూచుచుండెను. ఇందుకి చంపి వాని సంపద తీసికొండమని రాక్షసు డనగా వానిమంత్రి యిట్లనెను. “రాజేంద్రా! ఇందుకు సామూహ్యకు కాను. ఇతడు మీ ముత్తానయైన జంభాసురుని చంపెను. ఇతనికి మీరు జయింప తలంపు గలదేని బ్రహ్మను గురించి తపస్సు చేసి వరములు పొందవలెను.

ఆ నూటలు విని నా రాజ్యము మంత్రికి భవ్యగింది హిమాలయ పర్వత శాంతిమున గంగాతీరమునకు పోయి చాల కాలము గొప్ప తపస్సు నేయగా బ్రహ్మ పత్యక్షమై వరముడుగు మనెను. అప్పు డతడు ముల్లోకములకు తాను రాజు కావలె

నవియు నైన శరీరము వజ్రమువలె కఠినమై త్రిమూర్తుల ఆయుధములు గాని ఇందుని వజ్రాయుధము గాని నాటకుండ వాయుననియు ఎవరిచేయు గాని, అగ్ని, జలములందు గాని చావు లేకుండ నరము వేడెను. బ్రహ్మ ఆనాము అన్నియునిచ్చి తిరిగి పోవుచుండగ ఇందుకు నాచిక కనబడి యందుండి నచ్చుచున్నారని అడుగగా నిదేహరాక్షసుని మరణము వేకుండ వరము నిచ్చి నచ్చుచున్నా నని చెప్పెను. అది విని భయపడి ఎంతపనిచేసితివి! వాడు ఇక నన్ని బ్రతుకనియ్యడు కదా! అని చెప్పగా అయిన ను భయపడకుము. నాతో గమ్ము. శ్రీహరి యొద్దకు పోము. ఆ చూచి గాని సుపాయము చెప్పును. ఇట్లని వాడు విష్ణుమూర్తియొద్దకు పోయి మఱచిచేసికొనగా విని మంచి. మీ టూ నివాసములకు పొందని తొలు బ్రాహ్మణ కూపమును ధరించి శ్రీహరి అవిదేహ రాక్షసుడు సంతోషముతో న ఇంటికి పోవు మార్గములో కాళ్ళు చెతులు నరిక పడిన వానివలె రిక్తము కారుచు పడియుండెను. వాని నారాక్షసుడు చూచి యెవరు నిపు? ఎందు కిచ్చట పడియున్నావనగా “ అయ్యా! నేనొక బ్రాహ్మణుడను. బ్రహ్మచు అయ్యి చాల శపస్సు చేసితిని. ఆయన నాకు ప్రవృత్తమయ్యెను. చావు లేకుండ నర ముడిగితిని ఇచ్చితినిని చెప్పి ఆయన పోయెను. పిమ్మట నేను ఇంటికి పోయి కావలసిన ధనము పట్టుకొని పిర్థాటనముకై బయలుదేరితిని. ఈ త్రోవను పోవుచుండగా ఇద్దరు

దొంగలు నా ధనమంతయు తిసికొని నా చేతులు కాళ్లు వరికిరి. నాప్రాణములు పోవుచున్నవి. మరిమాటలాడజాలను.” అనుచు ప్రాణములు విడిచెను. అది చూచి ఆశ్చర్య వశి బ్రహ్మ వగము ఇంకేనా అని విచారించి తిరిగి అప్పు చేయుటకు పోయి మరి నేను వస్త్రములు వేవన్న చేతుగా బ్రహ్మ ముని ప్రార్థించి మర్యును. అప్పు డా రాక్షసుడు తాను నిష్ఠుడు ఎవరిచేసి చచ్చునో చెప్పు మని ప్రార్థించెను. బ్రహ్మ చిరునవ్వు నవ్వి నిష్ఠు భక్తిగల ఒక రాజును. ఉదయ సంప్రద కాలమునందు చనిపోవుచునని చెప్పి పోయెను. విదేహుని వేవన్న చాలించి ఇంటికి పోయి సన మంత్రితో జరిగిన దంతయు చెప్పుగా విని యిట్లనెను. “నీవు మోసపోతివి. ఆ బ్రాహ్మణుడు నూ గూవియైన విష్ణువు. నీకు మొగట బ్రహ్మ ఇచ్చిన వరమే ముంచితి” అది నీవు చెడగొట్టుకొంటివి. మరణము నీవే కోరుకొంటివి. అదివిని కోరించి ముందు శ్రీహరిని చూపెదను. ఈదాని ఇందునిపై పోదము అనెను. అట్లు కాదు. శ్రీహరి పాపమున నీమన ఉండును. ముందు ఇంద్రలోకమునై కే పోద మని నమ గాడు నుని నందరిని పిలిపించి స్వర్గముపై ఎడెను. అంత ఇంద్రుడును అష్టదిక్పాలును కలిసి వానితో ఘోర యుద్ధము చేసిరిగాని ఓడిపోయిరి. ఇందుగఁ స్వర్గము విడిచి పారిపోయెను.

ఈసంగతి నారదుని నలన బ్రహ్మ విని వచ్చి ఆ రాక్షసునితో ఇట్లనెను. “ఓయీ ! నీవు జయించితివి. ఇంద్రుడు

ఓడెను. అశ్వుడు నీ దాసుడు. నీకేమి కావలెనో అది ఇచ్చును
 తీసికొని నీ పురింబునకు పోమ్ము ” అనిచెప్ప బ్రహ్మను జూచి
 దానవుడునమస్కరించి యిట్లనెను. “ఓ సితామహా ! మంచి
 మంచి రత్నములును, అప్పురసమును మంచిబట్టలను ఇప్పించుము.
 యముడు నాపట్టణమునైనను చూడకుండవలెను. నాపుర మందు
 ఎవరును రోగగ్రాహీతులు కాకూడదు. ఎవరును చావకూడదు.”
 అనివేడ అశ్వుడు కోరిన ప్రకారము అస్థియు నీయ్యగా
 రాక్షసుడు సంతోషముతో ఇంటికి పోయి సిమ్మట కైలాస
 ముపై దాసి వెడలెను.

ఆవార్త విని ఈశ్వరుడు కైలాసము విడచి ప్రమథ
 గణములతో కూడ పారిపోయెను. రాక్షసుడు వానికొరకు
 నలుదిక్కుల వెదకి యెందునుగానక కైలాసమును బ్రద్దలుకొట్టి
 పాడుచేయుటకు ప్రయత్నింపగా నీశ్వరుడు శ్రీహరినిశిలంచగా
 శ్రీహరి గరుడ వాహనాసూనుడై వచ్చెను. అంత హరి
 హరిలు కలిసి ప్రమథగణములతో కూడ ఆ విదేహ రాక్షసు
 నితో యుద్ధమును చాలకాలము జేసిరిగాని జయింపలేకపోయిరి.
 శ్రీహరి సుదర్శనమును, శివుడు త్రిశూలమును ప్రయోగించిన
 వాని దేహము కందదయ్యెను. అదిచూచి వారదృశ్యులైరి.
 అంత సుబుద్ధియును మంత్రి దానవరాజుతో ఇట్లు చెప్పెను.
 ‘మనము గెలిచితిమి. పాతాళమునకు పోదమురండు.” అని
 పాతాళమునకు పోయి వాసుకి పట్టణము ప్రవేశింపగా అశ్వుడు

భయపడి శరణుజొచ్చి, మఱి సమర్పించెను. అంతటితో సంతోషించి భూలోకమును గెలుచుటకు పోయిరి.

జయధ్వజునిచే విదేహదైత్యుని వధ.

విదేహదైత్యుడు తన పట్టణమైన శోభావతి పురమున తన కోటలో నుండగా నారద మహాముని అతనియొద్దకు ఒక దినము పోయెను. వారిని పూజించి గౌరవించి ఇట్లు సంభాషించెను.

విదేహుడు:—మునివరా ! మొందుండి విచ్చేయుచున్నారు ?

నారదుడు:—రాజా ! స్వర్గమునుండి వచ్చుచున్నాను.

విదేహుడు:—అందలి సమాచారము లేని ?

నారదుడు:—సభలో నిండ్రుడు నిన్ను చాలాప్రశంస చేసెను. ముగ్ధలోకములు జయించితి ననియు, హరి హరులను ఓడించితివనియు, వాసుకి కూడ శరణుజొచ్చెననియు, యముని కాలదండము కూడ నిన్నేమియు చేరులేకుండననియు భూలోకమును జయించిన యెడల శ్రీహరికూడ నిన్ను గౌరవించుననియు చెప్పెను.

విదేహుడు:—అన్నాడా ? నా దెబ్బ వానికి తెలిసినది.

నారదుడు:—నీవు భూలోక మేల తిరిగెదవు ?

విదే:—మరి యేమి చేయవలెను. ప్రపంచముందలి

రాజులను జయింపవలదా !

నార:—మాహిష్మతి పురామున నున్న కార్తవీర్యార్జునుని కొడుకు శూరసేనుడు మిక్కిలి ప్రతాపముగల చక్రవర్తి. అశ్వినీ ఓడించిన అందరు రాజులును వశులగుదురు. వారందఱును అశ్వినీ కిందివాడే ? ఇంతేకాక మరియొకరహస్యమున్నది.

విదే:— స్వామీ ! ఆ రహస్యమేమో చెప్పుడు.

నార:— అశ్వినీక యానన వంతురాలయిన చక్కని కుమార్తెయున్నది. ఉమా. లక్ష్మీ, సరస్వతులకన్నను ఆమె మిక్కిలి చక్కనిది. ముల్లోకములయందును అంత చక్కని స్త్రీ లేదు. నీకు సగినది ఆమెయే. నారీరత్న మున్న పేరు ఆమెకే తగును. ఆమె ముఖము చూచిన చాలును. ఇందుని సంపత్తి ఎందుకు. ఆమె మాటలు విన్న చాలును. అవ్వరసల పాట లెందుకు ? అనెను. నారదుని మాటలు విని ఆ చిన దానియందు మోహపరవశుడై ఒక దూతను పిలిచి యిట్ల నెను. “ ఓయీ ! నీవు మాహిష్మతి పురాధిపుడైన శూరసేన మహారాజుకొద్దకు పోయి సేనుముల్లోకములు జయించిననియు హరి హరులను గెలిచిననియు, చక్కనివాడననియు చెప్పి, అశ్వినీ కుమార్తెయైన కాంతిమాలను నాకీచ్చి వివాహము చేయుమని చెప్పుము. ఇయ్యడేని నావంతముగా పుసికొని పోవు దునని చెప్పుము. ”

అంతట ఆ దూతవెళ్ళి ఆ మాటలు చెప్పగా, శూర సేనుడు మంజీపడి, వానిని చంపుటకు ప్రయత్నించెనుగాని

దూరమున విడిచిపెట్టెను. ఆ దూరము పోయి జరిగిన దంతయు
ప్రేమతో చెప్పగా విదేహుడు యుద్ధసన్నద్ధుడై జయభేరి
మోగించి బయలుదేరుచుండెను.

ఈ సంగతి తన చారులవలన విని ఇంద్రుడు భయపడి
తన గురువైన బృహస్పతిని ప్రశ్న చూడుమనగా, అతెక్కిట్లనెను.
విదేహుడుమన లోకమునకురాడు. శూరసేనమహారాజు కుమా
ర్తనుగురించి నారదునివలన విని ఆమెను తనకిమ్మని ఆయనకడకు
దిశానింపెను. ఆమహారాజు ఆమెను ఇయ్యనందున అనునిపై దాడివె
డలుచున్నాడు. అది విని ఇంద్రుడు వాడెట్లుచనిపోవునని అడిగెను.
వాడు విష్ణు భక్తుడైన జనుధ్వజునిచే మరిణించును. హరిహరుల
సేవస్సతో ఒక ఆయుధమును విశ్వకర్మచే తయారు చేయించి
ఆజయధ్వజునికి ఇమ్ము. ఇది విని ఇంద్రుడు బ్రహ్మతో గలిసి
విష్ణువు నొద్దకుపోయి యీ సంగతి ఆయనతో చెప్పగా విని
ఆయన కూడ హరితో కలిసి కైలాసమునకు పోయి శివునితో
మాట్లాడిరి. అప్పుడు వారు వారి కళలతో ఆయుధమును
సమూహము చేయించి విష్ణువు చేతికిచ్చిరి.

ఇట్లుండదానవులు మాహిష్మతి పరమునకుపోయి శూర
సేనాదులతో ఘోరయుద్ధము చేయ వారు చాల కాలము
పోరి పారిపోయిరి. అది చూచి జయధ్వజుడు రాక్షసునిపై
బడి నిలునిలు మని యుద్ధము చేయనారంభించెను. శ్రీమన్నారా
యణుని మనస్సున ధ్యానించి రాక్షసునిపై బాణ వర్షము

కురిపించెను. పెక్కుమంది రాక్షసులు చచ్చిరి. రక్తము వరదలై ప్రవహించెను. బ్రహ్మస్త్రమును విదేహునిపై ప్రయోగింపగా వాడు దానిని సూలముతో సంహరించెను. తరువాత వారిద్దరును గదా యుద్ధము చేసిరి. ఇద్దరి గదలు విరిగెను. పిమ్మట మల్లయుద్ధము చేసిరి. జయధ్వజుడు క్రిందపడెను. రాక్షసుడు వానిపై గూర్చుండియుండెను. ఇది చూచి దేవతలు చాల విచారించి విశ్వకర్మచే తయారు చేయబడిన ఆయుధమును వాయు దేవుని చెతికిచ్చి, దానిని జయధ్వజుని కిచ్చి, రాక్షసుని నాశములమును దానితో భేదింప అజ్ఞుడు చచ్చునని రహస్యముగా వానితో చెప్పి రమ్మని పంపిరి. ఇంతలో జయధ్వజుడు రాక్షసుని క్రింద బడదొడ్చెను. అంతట పవనుడు ఆయుధము ఇయ్యగా దానితో వాని నాశకములమును భేదింపగా వాడు చచ్చెను. నారదీడు సంతోషించి నాట్యమాడెను. దేవతలు గుప్తవర్తము కురిపించిరి. మిగిలిన రాక్షసులు పారిపోయిరి. జయధ్వజుడు, శూరనే నాదులు శమ నిజనివాసములకు జయజయధ్వనులతో పోయిరి.

విశ్వామిత్రుడు జయధ్వజుని చూచుటకు ఒకదినమున వెళ్ళగా నాచక్రవర్తి మహామునిని విధియుక్తముగా పూజించెను. అప్పుడు ఆముని చక్రవర్తిని ఇట్లనెను. “రాజా ధిరాజా! నీవంటి వీరుడు మూడు లోకములందును లేడు. ముల్లోకములను జయించి బహు ప్రతాపవంతుడై హరి మారులను కూడ వీగించిన విదేహ రాక్షసుని శ్రీహరి

కరుణనలన చంపితివి. కావున శ్రీమన్నారాయణుని యెడల భక్తివిధునకుము.” అమాటలు విని జయధ్వజుడెట్లనెను. “ఓముని శ్రీహరి! మీరు వరమిచ్చారులు. మాకు సరియైనవారు జగతిలో లేరు. బ్రహ్మస్పృహ మారు సృష్టిచేసితిరి. శ్రీహరిని పూజించుట యెట్లొ ఆయన ఎట్లు సంతోషించునో, వారి ప్రభావమెట్టిదో నేను నలన వినగోరెదను.” అని యడుగగా మహాముని యిట్లు చెప్పవొడంగెను. “ఓస్వప్నా! ఆ శ్రీహరి మహిమ ఏమని చెప్పుదును. దేవ, రాక్షస, మానవులలో ఎవరికిని తెలియదు. సకలకాల! బ్రహ్మకు సహితము తెలియదు. ఆయన యెప్పుడు ఏరూపము ధరింతురో ఎవరికిని తెలియదు. వర్షబిందువులైన లెక్కింపవచ్చును, సముద్రమంకలి యిసుక లేమవులైన లెక్కి చేయనగును గాని వారి రూపములను లెక్క చేయలేము. కొందరు బ్రహ్మ అనియు, కొందరు శివుడనియు, మరికొందరు విష్ణువనియు పలువిధముల పిలువెరు. కొందరు యోగుల మని గోచులు కట్టుకొని పిరుగుచుందురు. మరి కొందరు భిక్షువాశ్రముల చేబట్టి ముష్టి యత్తుకొను చుందురు. కొందరు తపస్సుచేసి లీనమగుచుందురు. మరికొందరు బొమ్మలను, రాళ్లను పూజించుచుందురు. కొందరు నిమిత్తము కష్టపెట్టుచుందురు. నీరందరును ఆయన రూపమే. నీవు విష్ణుయజ్ఞము చేసినయెడల శ్రీహరి సంతోషించునని” ఈమాటలు విని ఆ యజ్ఞము తమరే చేయింపవలెనని జయధ్వజుడు కోరగా వసిష్ఠ,

అత్రి, గౌతముడు, అగస్త్యుడు మొదలగు మహర్షులను పిలిపించి విశ్వామిత్రుడు యజ్ఞము చేయించెను. శూర సేనాదులగు నలుగురు అన్నలతో కలిసి జయధ్వజుడు యజ్ఞము చేసెను. వారి హరులు అచ్చటికి స్వయముగా వచ్చిరట. ఆరాజులు ఇహమందు సర్వసుఖములను పొంది పరమపదప్రాప్తి నొందిరి.

జయధ్వజుని వంశము.

ఈ జయధ్వజ చక్రవర్తికి నూరుగురు కుమారులు. అందు జ్యేష్ఠుడు వీతిహోత్రుడు. వీరసింహుడను బిగుడు పొండను. ఇతనికి వృషుడు, వృషునికి మధువు, మధువునకు వృశుడు, వృశునికి విశ్రతుడు, విశ్రతునికి దుర్జయుడు పుట్టిరి. ఇతనిభార్య మిక్కిలి చక్కనిది. ఆమెతో సమానమైన సుందరులు ముల్లోకములలో లేరట. ధర్మగుణమందును నీతియందును ఆమె గొప్పదగుటచే ఆమెను మహా సతీయందురు. దుర్జయుడు ఒకనాడు యమునా నదీతీరమున నుండగా మంచి పాట వినబడెను. అదియొక స్త్రీ యొక్క కంఠస్వరమని గ్రహించి ఆపాట వినుచుపోయి అచ్చట పాడుచున్న ఊర్వశిని చూచి మోహించెను. ఆమెయు రాజు యొక్క సౌందర్యవిలాసములను కని మోహించినందున ఇద్దరును పరస్పర ప్రీతులై కేళీవినోదములను అనుభవించిరి. ఇల్లు చాలకాలము గడచిన తరువాత ఒకనాడు రాజు ఇంటికిపోవుటకు ఆమెను సెలవడుగగా ఇంకొక సంవత్సరము నాతో సుఖ మనుభవింపుడని కోరెను. అందుకు రాజు అంగీకరించి ఒకసారి

యింటికిపోయి స్వర్గలో వచ్చెదనని చెప్పెను. అందుకుఆమె సరే యని, మరియే అప్పగనము కూడబోకు డనెను. మంచిదని ఇంటికి పోయెను. ఆనాటిరాత్రి తన భార్యను కలియబోగా భయ కంపితుడై భార్యను ముట్టుకొనలే కుండెను. అదిచూచి ఆమె గ్రహించి తమ భయమునకు కారణమేమి ? ఎవనికి భయ పడుచున్నాడు? అని అడుగగా బ్రజ్జచే రాజు మాటాడలేకుండెను. అదిచూచి ఆ యిల్లాలు జ్ఞానదృష్టిచే సర్వమును తెలిసి యిట్లనెను. “నాథా ! భయమెందుకు? భయపడు రాజు ప్రజలను పాలించుటెట్లు? పాపముచే భయము కలుగును. వెంటనే పాపపరిహార మార్గము చూడుడు.

అదివిని రాజు కణ్వమహాముని ఆశ్రమమునకు పోయి తానుచేసినదంతయు వారితో మనవిచేసి దానికి ప్రాయశ్చిత్తము తెలిసికొని తిరిగి ఇంటికి పోవుచుండగా ఒక దివ్యపురుషుడు విగూఢమున అంబువిధిని పోవుచు పాడుచుండుటవిసెను. ఆ పురుషుడు మంచిబట్టలు, అలంకారములు, రత్నహారములుధరించి ఉండెను. అతని పాటవినగానే ఊర్వశి జ్ఞాపకమునకవచ్చెను. ఈ దివ్యపురుషుని మెడలోని హారము ఊర్వశికి మిక్కిలి అందముగ ఉండునని గలంచి ఆ హారమును తీసికొనుటకు వానితో ఘోర యుద్ధముచేసి రత్నహారమును తీసికొని దానిని ఊర్వశికి ఇచ్చుటకుపోగా ఆమె అచ్చట లేకపోయెను. పిమ్మట పెక్కు చోట్ల వెదికి ఎందును ఆమెను కానక హిమవత్పర్వతమునకు

పోయి హేమకూట పర్వతమునందున్న పెక్కుమంది చక్కని అప్పరసలకు చూచెను. వారు రాజునుచూచి మోహించి బహు ప్రార్థించిరిగాని ఊర్వశితో చేసిన వాగ్దానము ప్రకారముగ తానుమరియే అప్పరసను నుట్టకూడదని వారికి విమల ఖండ మేరుపర్వతమున ఆమెను వెదకజోయెను. అచ్చట మానససరోవరతీరమున ఊర్వశిని చూచి ఆమె మెడలో హారమును వేసి సంతోషించెను. కొంతకాల మందుండి కామసుఖము లనుభవించుచుండగ ఒకనాడు రాజుతో “మీరు ఇంటికి వెళ్లి యేమి జేసెతిరని యిదిగూ తాను ఆమెను విడిచినది మొదలు తిరిగి కలిసి కొనువరకు జరిగిన దంతయు ఆమెతో చెప్పెను. అది విని కణ్వమహానుని గాని, మహా పతివ్రతయైన అనిని భార్యగాని శాపమిచ్చెను. “రేమో అని భయపడి అతినియింటికి పోమ్మని చాల బాధించెనుగాని వినలేదు. రాజు ఆమెను విడచి పోవుటకును ఇష్టపడలేదు. అదిచూచి ఊర్వశి వికృతరూపమును పొందెను. వెంటనే రాజు ఆమెను విడచి అడవికిపోయి పండ్రెండు వర్షములు అపస్సుచేసి కణ్వమహర్షిని దర్శించి జరిగిన దంతయు మనవిచేయగా కాళికిపోయి గంగా స్నానముచేసి విశ్వేశ్వర దర్శనముచేసి ఇంటికివెళ్లి యజ్ఞము చేసిన పాపపరిహార మగుననిచెప్పెను. వెంటనే రాజు అట్లుచేసెను. పిమ్మట నీ రాజుకు కుమారుడు పుట్టెను. వానికి సుప్రతాపదని నామకరణము చేసిరి. ఆమెనుక అతను రాజయ్యెను.

శ్రీకృష్ణుడు ఈశ్వరుని గురించి శపస్సు చేయుట.

ఒక దినము శ్రీకృష్ణుడు బాంబవతితో అంశుచరమున కేలీవిన్దంబులు సలుపుచుండగా ఆమె తనతోడి సవ తులకు పుత్రులు కలుగుచుండుటయు తనకు లేకుండుటయు తలంచి విచారించి తన కొక కుమారుని ప్రసాదించుమని ప్రార్థింపగా కృష్ణుడు ఆమె యందు కనుగొని తాను పోయి ఈశ్వరుని గురించి శపస్సు చేయుటకు శివభక్తులలో ముఖ్యుడైన ఉపమన్య మహాముని ఆశ్రమమునకు పోయెను. అతడు ఆమునికే సాష్టాంగ నమస్కారములుచేసి చెతులు శోషించి గుడుట నిలచుండుటనూచి ఆముని యిట్లనియెను “ఓ స్వామీ ! మీరిట్లు వచ్చుటకు కారణమేమి ? ఇట్లు కూర్చుండుడు. మీ రాకవలన నా యిట్లు పవిత్రమైనది. నేను ధర్మక్షయైతిని. నా శపంబు ఫలించెను. మీదర్శనము సులభముగాలభించునదికాదు” అనియనగా ఆమాటలు విని శ్రీకృష్ణుడు ఇట్లు పలికెను. “ఓ మునివర్యా ! నేనొక కార్యార్థిని మీ దర్శనమునకు వచ్చితిని. శ్రీమహాశివుని ప్రత్యక్షముగా కర్మింపవలెనని కోరిక పుట్టినది. మీరు వారి భక్తులలో శ్రేష్ఠులు గనుక అది సులభముగా నాకు లభించుమార్గము నూపెదరని యిటువచ్చితిని.” ఆమాటలు విని ముని యిట్లనెను. “శ్రీహరీ ! మిక్కిలి కఠోరమైన శపస్సుచేసినగాని నదాశివునిదర్శనముసులభ సాధ్యముకాదు. వారుపార్వతితో నీ నసంబుననే తిరుగుచుందురు. వ్యాసుడు ఇచ్చటనే గొప్ప

శివస్సుచేసి వారి దర్శనమును పొంది జ్ఞానమును సంపాదించెను. పూర్వము వసిష్ఠ మహామునియు ఇచ్చటనే శివస్సుచేసి యోగ జ్ఞానమును పొందెను. పుత్రులు లేనివారు పుత్రులను, విద్యలేని వారు విద్యను, సంపదలు కోరువారు సంపదలను, పొందుచు న్నారు, కావున మీరును మనస్సు నిలకడచేసి యింద్రియములను స్వాధీనము చేసికొని ఆహారమునందు నియమము కలిగి నే నుపదేశించుమంత్రమును భక్తితో జపించినయెడల మీకును శ్రీఘ్రకాలములోనే శ్రీమహాగేవుడు కరుణాసముద్రుడు కావున దర్శన గించును." అనగాటలు శ్రద్ధతోవిని ఆముని నెప్పిన ప్రకారము కృష్ణుడు కౌశీనమును ధరించి శరీరమంతయు భస్మమును పూసికొని గజాక్షమాలికను మెడకు నేసికొని సస్సు చేయగా కొంఠకాలమునకు అర్ధనారీశ్వరుడు గగనమిచ్చెను. అప్పుడు వారికి ప్రదక్షిణ నమస్కారములొనరించి బహు స్తోత్రములు చేసి మీ సాటి కొమరుని ఇమ్మని పార్థించెను. అట్లు యొసంగితినిని వరమిచ్చి ఈశ్వరుడు కృష్ణుని కాగిలించుకొని కైలాసమునకు తోడ్కొని పోయెను. అచ్చట కొంఠకాలముండి అచ్చటి వినోదములను చూచుచుండగ ద్వారకయందు కృష్ణుడు లేడని తెలిసి కొందరు రాక్షసులు ఆ పట్టణముపై దండెత్తిరి. కృష్ణుని బాడ తెలియక బలరాముడు మొదలగు యాదవులు చింతిల్లుచుండగా, శ్రీ నారదమహాముని ద్వారకకు వచ్చి శ్రీకృష్ణుడు కైలాసమున నుండుట యెరింగించెను. అది విని

బలరాముడు గర్హస్థుండుని పంపగా అతడు నిముసములో కైలాసమునకుపోయి, కృష్ణుని తోడ్కొనివచ్చెను. వారిరాకవిని రాక్షసులు పారిపోయిరి. తరువాత కొద్దికాలములోనే జాంబవతికి పుత్రసంతానము కలిగెను. ఆ ప్లి వానికే సాంబుడనిపేరు.

లింగోష్ప త్తికి కారణము.

ఒకానొక సమయమున శ్రీకృష్ణుడు ద్వారకలో నుండిగా నూర్కండేయ నాహముని శిష్యులతో వారిని దర్శింపజేయుచు. అప్పుడు కృష్ణుని ఎదురుగా వెళ్ళి వారిని తన మందిరమున జేర్చి, అర్ఘ్యపానవిధులు పూనించి, భుజింపజేసి, తన సభాసకనమున కూర్చుండజేసిన, వారి దర్శనముకొరకు ఉగ్రనేతరుడు బలరాముడు మొదలగు యాకవులు అచ్చటికిపోయి వారికి దండప్రణామములు చేసిరి. అప్పుడు కృష్ణుడు ఆ మహామునిని చూచి యిట్లనెను. “ఓ ముని శిఖామణి ! మీరు బ్రహ్మతో సమానులు. మహాప్రళయములు ఎన్ని యో చూచితిని. మీ ఈ శరీరము కల్పాంతములనుండి యున్నది. నామరెరుగని అంశము లేదు. నాయందు కృపచేసి. ఆత్మయోగమును గురించి కొంచెము నెలవిండు. ” అదివిని నూర్కండేయులు ఇట్లు చెప్పిరి. “ఓకృష్ణ ! నీ యెదుట నేనేమిచెప్పగలను ! కర్మయోగముగాని భక్తియోగముగాని జ్ఞానయోగముగాని సాధించుట ని కొరకేగదా ! నీవు యోగ మయపురుషుడవు. నీకు నేనేమి చెప్పగలను ? ” అనగా విని చిరునవ్వు నవ్వి కృష్ణుడు

ఇట్లు చెప్పెను. “స్వామీ! నేను ఉపమన్యునియొద్ద యోగ జ్ఞానమును పొంది చాలకాలము తపస్సు చేసి ఈశ్వరుని వరము వలన సాంబుడిను కుమారుని కంటిని. నేను ఎప్పుడును మహేశ్వరుని పూజించు చుందును. ఆ హరుడు దేవాదిదేవుడు. శివలింగము మహిమను జను లెరుంగరు. నేను పూజంప కున్న వారి కెట్లు తెలియును. శివుని కంటె హెచ్చు దేవుడు లేడు. ఆ ఘోరి మంత్రముకంటె హెచ్చుమంత్రమును లేదు. యాగము, యజ్ఞము, తీర్థము, వ్రతము, దానము వీనివలనలు గు పుణ్యమెంతో శివపూజ నిత్యము చేయుటవలన అంత ఫలము కలుగును. నిత్యమును స్నానముచేసి శివపూజ చేయువానికి కలుగుఫలము ఋషులకును, తాపసోత్తములకును కలుగదు.” ఇంద్రంతయువిని శివలింగము ఎట్లు ఉన్నత్యయైనదో చెప్పమని ఆ మునియడుగగా కృష్ణుఁడెట్లుచెప్పనారంభించెను. “సభాసదులారా! సావధానముగా శ్రద్ధతో వినుండు. ప్రళయమందు అంతయు నశించి జలముతో ప్రవంచమంతయు నింసి, చీకటి క్రమ్మి, దిక్కులు కానరాకుండునపుడు నేను విరాట్టు రూపముతో అనగా, వెయ్యి తలలు, వెయ్యి చేతులు, వెయ్యి కన్నులు, వెయ్యి ముఖములు కలిగి ప్రళయ జలము మీద నిద్రించియుండగ కోటి సూర్యుని వెలుగుతో ప్రకాశించుచున్న ఒక్క పురుషుడు దూరమన ప్రకాశించుచుండెను. అతడు నాలుగు ముఖములతో వేదమును చదువుచు నిమిసములో నాయొద్దకు వచ్చి

నన్ను చూచి ఆశ్చర్యపడి నీవెవరవు ? ఇచ్చట ఎందుకున్నావని యడిగను. తాను జగత్తులకు కర్తననియు, స్వయంభువుననియు నాలో చెప్పెను. ఆ చూటలు విసి. నేను ఈ జగత్తులకు పెక్కు సాహసము సృజించుట, పాలించుట, సంహరించుట చేయుచుందు నని చెప్పితిని. అందు నా మిగిలిన మోహితుడైనన్ను నిందించుచు వాదించెను. అప్పుడు మా ఇరువురకు జరుగుచుండెడు గొప్ప వివాదమును తీర్పుటకు అచ్చట హఠాత్తుగా అద్భుతమైన లింగమొకటి కుట్టెను. అది కొరగాగ్నివలె ప్రకాశించుచుండెను. దానికి నృద్ధిగాని క్షయముగాని, మొదలుగాని, కొనగాని లేకుండెను. అప్పుడా చతుర్ముఖుడగు నన్ను చూచి దానిమొదలు కనిపింపుమని చెప్పి తాను దానికొసను చూచుటకు మీదికి పోయెను. అది మొగలు వెయ్యి సంవత్సరముల వరకు నేను క్రందినది, బ్రహ్మ మీదికని, పోతినుగాని నేను మొదలుచూడ లేదు. అందు కొనయుచూడలేక బయలుదేరిన స్థానమునకు వచ్చి చేరి నివ్యర్థమైచే చూడగ, అది ఆదిమధ్యాంశరహితుడనియు జగత్తును సృజించి, పాలించి సంహరించువాడనియు తెలిసికొని స్తోత్రములు చేయగా మాయందు కరుణించి నిజరూపముతో ఆ ర్చ్యార్థుడు మాకు ప్రత్యక్షమయ్యెను. ఆయనకు చంద్ర, సూర్య, అగ్నులను మూడు కన్నులుండెను. త్రిశూలమును, వినాకమును పట్టియుండెను. వాని శేజము బ్రహ్మాండమంతయు నింపియుండెను. పాము జన్మిదమై యుండెను.

మేఘగర్జనము సెంటికంఠధ్వని కలిగియుండెను. అనున మాతో ఇట్లనెను. “ఓయీ! మీకు ప్రసన్నుడనైతిని. భయ పడకుడు. మీ రిరువురు నాశరీరమున పుట్టినవారే. నా ఊకింపేతి నుండి బ్రహ్మయు ఎడమచేతినుండి విష్ణువు నను నామముతో మీరు పుట్టిరి. మీ కష్టమైన నరము వీడ్చెదను. కోరుకొనును” అనగా మేము అని పాదములందు సర్వదా భక్తి నిలచినట్లు నరము వేడితిమి. స లేదును నాహృదయ మధ్యమునుండి శివుడు పుట్టును. మీరు ముగ్ధురను అన్నదమ్ములగుదురు. నా యొక్క రజస్సు, సత్త్వము, తమస్సులను మూడు గుణముల చేతను బ్రహ్మ, విష్ణువు, శివుడు అను మువ్వురును కలిగి సృష్టి, స్థితి, లయములు చేయుచుందురు. అనిచెప్పి ఆ మహాపురుషుడు అంశేధాన మయ్యెను. ఎటువోయనో మేమెరుంగము. కావున నేను లింగమును నిత్యమును పూజించెదనని కృష్ణుడు చెప్పెను. అకథవిని సంతోషించి మాస్కండ్లములు విన ఆశ్రమమునకు వెళ్లెను.

హిరణ్యాక్షుని చరిత్రము.

కశ్యపబ్రహ్మకు దత్తయను భార్యయందు హిరణ్యాకశి పుడు హిరణ్యాక్షుడను ఇద్దరు కొమరులు పుట్టిరి. వీరు బ్రహ్మయగులని గొప్ప శివస్మృతచేసిరి. వీరిలో చిన్నవాడైన హిరణ్యాక్షుడు గొప్ప బలము గలవాడును, నిగుల గర్విమ డును, అయి యుండెను. హిమాలయ పర్వతమునందు ఇతడు

చేసిన ఘోరమైన శపథును హన బ్రహ్మాండము నణకెను. ఆ శపథును వేడిమివలన స్వర్గమునందు శేనసాలు ఉండలేకపోయిరి. బ్రహ్మ కూర్చుండి యున్న పీఠము నణకెను. ఆశుడు నీ లోకమున ఉండలేక శప వాహనమైన హంసపై నెక్కి హిరణ్యాశుడు శపథును చేయుచున్న పిమ్మలయ వర్గశమునకు వెళ్లి “నీవెందుకు శపథును చేయుచున్నావు. నీవు కోరిన వరము ఇచ్చెదనుఅడుగుము” అనిచెప్పెను. అప్పుడుహిరణ్యాశుడుబ్రహ్మకువందక్షిణ నమస్కారములుచేసి చేతులుండించి యిట్లనెను. “ఓ సితామహా! మీ అనుగ్రహము నాయందు గలుగజేసి విష్ణు చక్రము వలన తేగకుండునట్లును, శేన, దానన, యక్ష, నాగ, కిన్నర, కింశరుష, గంధర్వులుచే చావులేకుండునట్లును, ఓషిపోకిండునట్లును, నీవుచేసిన సృష్టిలో దేనివలనను రాత్రిగాని పగలుగాని నాకుచావు లేకుండునట్లును, నాకోహము ! వైశ్రము కంటెగట్టిగా నుండునట్లును నగము ప్రసాదింపుడు” అనియపగ మంచెడి. ఇన్నితిననిచెప్పి బ్రహ్మ అంశర్ధానగాయెను. అటుపైని ఆ రాక్షసుడు విష్ణుమాయచే మోహితుడై శపకుమరి చావు లేదనిగర్వించి, ఇష్టానుసారముచేయుట కారంభించెను. ఋషులను, బ్రాహ్మణులను, విష్ణుభక్తులను, ధర్మాత్ములను బాధించెను. వాని దుర్కారములను చూచి దేవతలు భయపడి స్వర్గమును విడిచి పారిపోయిరి. ఋషులు తమ ఆశ్రమములను విడిచిరి. యజ్ఞాదులను పాడుచేయుట, స్త్రీలను చెరబట్టుట, మొదలగు

దుర్మయములు చేయుచు ముగ్ధాకములను అల్లకల్లోలము చేసెను. ఇంద్రుడును అష్టదిక్పతులును, మేరు పర్వతముమీదికి పారిపోయిరి. ఎప్పటికిని నీనిబాధ నివ్వనందున బ్రహ్మయొద్దకుపోయి పార్థింపగా ఆయన యిట్లు చెప్పెను “దేవరాజా ! కొద్దికాలములోనే రాక్షసునివలన బాధలు తివ్వను. ఈమేరుపర్వతము మీద విష్ణునిగురించి యాగముచేయుము. ఆయన ఈరాక్షసుని స్వయం లోనే సంహరించి మీబాధను తొలగించును. భయపడకుము” అనవిని దేవేంద్రుడు విష్ణుప్రీతిగా ఒక సంవత్సరము నిగ్రును, యజ్ఞముచేసెను.

నరహాసతారము.

ఇట్లుండగా మహా వ్రతాపవంతుడైన హిరణ్యాక్షుడు భూమిని చావచుట్టుగా చుట్టి చంకలో పెట్టుకొని పోయి పాతాళమున దాచెను. అదిచూచి శ్రీమన్నారాయణుండు, తెల్లని శరీరము, ఎఱ్ఱనికండ్లు, కిరాళము వంటినోరు, వ్రశయకాలమండలి సముద్రధ్వనినంటి గర్జనము, కోటి సూర్యులవంటి వ్రకాశముగల నరహాహూపముతో యజ్ఞగుండములోనుంచి పుట్టెను. ఇంద్రాదిదేవతలు చేతులు జోషించుకొని మహావ్రథా రక్షించురక్షించు మనిప్రార్థించిరి. అంతకింకను ఆవరాహమూర్తి పెద్ద పర్వతమువలె పరిగి తన దంతములను కూడ పెంచి, తన దంశుకొనతో భూమిని అతి సులభముగా పైకివెత్తి యెప్పటివలె దానిస్థలమున యుంచెను. ఆయనమహిమవలనదానియందలి సమస్తజీవరాసులు

చెడకుండవిప్పటివలెనుండెను. ఈసంగతి తనచారులవలనహిరణ్యాక్షుడునినిోపావేశముడై గదచేయుట ఆనరాహమూర్తియున్నచోకికి పరుగెత్తి గదతిగిల్చి నానితో కొట్టగా ఆగద రెండుముక్కలయ్యెను. అంతట రాక్షసుడు ఆనరాహము తోక బట్టుకొనెను. ఆ తోకను ఆకింపగా నాడు జుమ్ములో బడెను. అప్పుడా నరాహమూర్తి తన దండుముతో ఆ రాక్షసుని హృదయముమీద కొట్టగా హృదయమును చీల్చి నీనుమీదన నండుము వచ్చెను. రాక్షసుడు అరచి వచ్చెను. దిగిగిన రాక్షసులు పారిపోయిరి. బ్రహ్మగి దేవతలు వరాహమూర్తిని స్తోత్రములుచేసిరి. అంత వారి స్తుతులకు సంతోషించి శ్రీ వరాహమూర్తి ఆ అనంతారము చాలించి తన నిజరూపముతో వైకుంఠమునకేగెను.

హిరణ్యాకళికుని చరిత్రము.

హిరణ్యాకళికుడు తనతమ్ముడైన హిరణ్యాక్షుని వరాహగూఢమున శ్రీహరి చంపిన సంగతి విని, మిగుల దుఃఖించి, హరిపై వగ తిర్చుకొనవలెనని బ్రహ్మచు గురించి తపస్సుచేయుటకు హిమాలయ పర్వతమునకు పోయి అందు చిగకాలము నిరాహారముడై శీతోష్ణములకు సహించి ఘోరమైన తపస్సుచేసెను. వాని తపః ప్రభావమునూన భూమి కంపమునొందెను. దిక్కులు తలదాకిలెను. దిక్కలకులు బీభత్సితమనివాసములను విడిచి పారిపోయిరి. బ్రహ్మయు భయపడెను.

దిక్పతులతో కలిసి దేవతలు మొరిపెట్టగా, బ్రహ్మ హంస వాహనా రూఢుడై, ఎడు తపస్సు చేయు చోటికి వెళ్ళి ఇట్లనెను. “ఓవత్సా! ఏల యిట్టి తపస్సు చేయుచున్నావు. నీవు కోరు నరములను ఇచ్చుటకు వచ్చినాను. అడుగుము.” అనగా అతడు సంతోషించి లేచి బ్రహ్మకు ప్రవక్షిణ నమస్కారములుచేసి నిలుచుండి యిట్లనెను. “పితామహా! దేవతలును మేమును కూడ నీకు మరుముమె గనుక నీకు మే మందరమును సహానులమేగదా! మే మందరము అన్నదమ్ముము. తల్లులు వేరైనను తండ్రి ఒకడే. మీకు చూ యెడ భేదబుద్ధి యొందులకు? దేవతలకు అమృతమిచ్చి అమరులను అనగా చావు లేనివారలనుగ చేసితిరి. వారికి స్వర్గలోక మిచ్చితిరి. యాకు ఏభోగములును లేవు. మేము కొట్టినను నాగు చావరు. వారి వలన మేము చచ్చుచున్నాము. వారు మేము వివాద పడు నందు. నీవుగాని, శ్రీహరిగాని దానిని చల్లార్చక వారి పక్షమై నున్నాము చంపుదురు. మేముదుర్మార్గులమనుటకు కారణమేదీ? మాతొప్పేమి! బలవంతులకు అందరును భయపడుదురు. బలహీనులను అందరును దూషింతురు. కావున మీరు నాకు చావు లేకుండ వరమిండు. నేను నేనతలను బాధింతును. విష్ణువు కూడ నన్ను చంపలేకుండ వరమియ్యవలెను.” కమాటలు విని బ్రహ్మ ఇట్లనెను. “బాబూ! చావులేని నరము నేనియ్యజాలను. మరయ్యేవైనను కోరుకొనుము.” అనగా విని హిరణ్య

కశ్యపుడు ఇట్లు కోరుకొనెను. “తాతా ! నాకు అమరత్వము ఇయ్య లేకున్న ఏ ఆయుధములచేసిను, విష్ణువుని సుదర్శనచక్రము చేసిను కూడి చావులేకుండునట్లును, హరిహరులుగాని, అష్టదిక్పాలురుగాని, నవగ్రహములుగాని, నరదానవులుగాని, రాత్రిగాని, పగలుగాని, నన్ను చంపలేకుండునట్లును, అగ్నినన్ను కాల్వ లేకుండునట్లును, జలములు ముంప లేకుండునట్లును, సూర్యుడు దహింప లేకుండునట్లును, సింహస్థలోని జనజంతువులు నన్ను చంపలేకుండునట్లు వరమొసంగుము ” అని వేడిగా అట్లే ఇచ్చితి నని చెప్పి ఏహ్య నిజలోకమునకు వెళ్ళెను. ఈ వరములను పొంది తనకు చావు లేదనిగర్వించి, తనబలముచే ముల్లోకములను జయించి వానికి రాజయ్యెను. మునులను ఋషులను బాధించుట, యజ్ఞములను పాడుచేయుట, స్త్రీహత్య, శిశుహత్య మొదలగు దుర్మార్గములు చేయుచుండెను. ఈ పాపములను భూమి భరింపలేక ఇంద్రుని సభలోనికివెళ్ళి యేడ్చెను. అది విని తానె మియుచేయలేక ఇంద్రుడు బ్రహ్మయొద్దకుపోయి మొరపెట్టెను. బ్రహ్మయు తానేమియు చేయజాలనని చెప్పి ఇంద్రునితో కలిసి శ్రీహరియొద్దకు పోయి చెప్పకొనెను. ఇంద్రాది దేవతలు ఆరాక్షసుని బాధలు చెప్పకొని శ్రీహరిని శరణు చొచ్చిరి. ఇది చూచి వారిపై కిడుదించి శ్రీహరి తన యోగబలము వలన తన శరీర మునుంచి ఒక దివ్య పురుషుని పుట్టించెను. ఆపురుషుడు కోటి సూర్యుల ప్రకాశము కలిగి, నాలుగు చేతుల శంఖచక్రగదా

శారములు ధరించి, శ్రీహరికి ప్రణమిల్లి ఏమి సేపు సెండ్రె
యని అడుగగా వత్సా! నీవు భూలోకమునకు పోయి హిరణ్య
కశ్యపుని అతని సైన్యమును నాశనముచేసి రమ్మని అష్టాపింపగా
అతడు విని గొప్ప సింహనాదము చేసెను. ఆగొప్ప ధ్వని విని
అష్టదిక్పతులు త్రుళ్ళివడిరి. బ్రహ్మ వణకెను. రాక్షసులు
ఈ ఉత్పాతమునకు కారణమేమో గ్రహించి శ్రీహరి నుండు పైకి
యగ్ధమునకు వచ్చు చున్నాడని తెలిసికొని తామును యుద్ధము
న్నాహము చేసిరి. అంత ఆదివ్యహుహుడు వచ్చి రాక్షసులను
చాలమందిని చంపెను. హిరణ్యకశిపుడు పానితో యుద్ధముచేసి
దివ్యాస్త్రములు వ్రేయొగించెను. అతని అస్త్రములు రాక్షసు
నికి నగులలేద. అందుకు భయపడి ఆదివ్యహుహుడు అదృశ్య
దుకాగ రాక్షసులు జయధ్వనులుచేసి శెల్చితిమనిసంతోషించిరి.

ఇట్లుండగా హిరణ్యకశిపునకు ప్రహ్లాదు డను కొడుకు
పుట్టి పెరుగుచుండెను. ఆ శిశువు పుట్టినది మొదలు నానా
తాను నవ్వుకొనుచు సంతోషించు చుండెను. అయిదవ సంవత్స
రమున ఆబాలుడు శ్రీహరిని గురించి వట్లాడుచు, ఆడుచు,
పాడుచు, ధ్యానించుచుండుట శంఖిచూచి వానికి చదువు
లేనందున వెఱ్ఱివానివలె నున్నాడని ఎంచి తన కులుకునగు
శుక్రాచార్యుని కుమారుడైన చండామార్కుండను పిలిపించి
వాని గొమ్మెద్ద ఆపిల్లవానిని ఒప్పించి నిద్ర నేర్పుమని చెప్పెను.
అతడట్లు చేయ నారంభించెను. కొంతకాలముయిన పిమ్మట

కుమారుని వాని గురువును విలిపించి ఏమి నేర్చుకొంటి వనగా చదువులో మర్మమంతయు తెలిసికొంటి ననెను. అది యేమి యని యడుగ “నాయనా! సమస్త జగములనుపట్టించి, పాలించి సంహరించు శ్రీహరి పదధ్యానమును నేర్చికొంటిని” అని అనెను. ఆమాటలువిని సండ్రిగురువునుకోపించి మాకులవిరోధియైన విష్ణువునుగురించి బోధించితిరా? అనిఅడిగెను. లేదుమహారాజా! అది వాని స్వభావజన్యముగాని నేను నేర్పినది కాదని చెప్పెను. అప్పుడు తలదండ్రులు పిల్లవానికి పలువిధముల బుద్ధులుబోధించి శ్రీహరి తమకు శత్రువని చెప్పి, శివుని ధ్యానింపుమనియు, సమస్తశాస్త్రములు బాగుగా నేర్చుకొమ్మనియు చెప్పి తిరిగి గురువున కొప్పగించిరి అప్పుడు ప్రహ్లాదుడు గురువువెంటబోయి చదువుకొనెను. కాని శ్రీహరినే స్మరించుచు గురువు ఏది చెప్పినను దానికి విష్ణుపదముగానే అర్థము గ్రహించుచుండెను. తనతో చదువు రాక్షస బాలురకు విష్ణుభక్తి నేర్పుచుండెను. అదిచూచి గురువు భయపడి తనకు నిందవచ్చునని తెలిసికొని రాక్షసరాజు వద్దకు పిల్లవానిని తీసికొనివెళ్లి ఇట్లు మనవి జేసికొనెను. “ఓ మహారాజా! ప్రహ్లాదునికి ఎంతబోధించినను విష్ణుభక్తి విడువకున్నాడు. శివునిపేరు పలుకడు సరే కదా ఇతర బాలురకుకూడ విష్ణుభక్తిబోధించి చెరుపుచున్నాడు. కావునఅతనికి విద్యనేర్పుటనావలన కాదు. మీరే వానిని బాగుచేసికొనవలెను” అనిచెప్పి విడచిపెట్టెను. అదివిని హిరణ్యకశిపుడుమిగుల

విచారించి, తనకడుపున పుట్టినవానికిహరిభక్తి యెట్లుకలిగెనని మిక్కిలి ఆశ్చర్యపడి అనేకవిధముల వానికి బోధించియు, తన భార్యయైన లీలావతిచే బోధింపించియు, మేలు కనబడనందున, సామ, దాన, భేద, దండనములను నాలుగు యుపాయములను, ఉపయోగించి చూడవలయునని నిశ్చయించి, రాక్షసి భటులను కొందరిని పిలిపించి వారిచే దండింపించుట కొండ పైనుండి పడ ద్రోయుట, ఏనుగులచే త్రొక్కించుట, పాములచే కరపించుట, విషము త్రాగించుట మొదలగు శిక్షలు ఎన్ని చేయించినను, శిక్షలు చేయువారే చచ్చిరిగాని, ఆ పిల్లవానికి ఏ బాధయు లేక నిర్విచారముగాను, సంతోషముగాను నుండుట చూచి, మిక్కిలి ఆశ్చర్యమును, కోపమును గలవారై చేయునది లేక బాలుని బుజ్జగించి మంచి మాటలతో ఇట్లు బోధించెను. “కుమారా, శ్రీహరి మన కులవిరోధి. అతడు మన రాక్షసులను అనేకులను అనేక రూపములతో అనేక పర్యాయములు చంపియున్నాడు. ఇంతేకాక, నాకు తమ్ముడును నీకు పినతండ్రియు నైన హిరణ్యాక్షుని పందిరూపమున చంపెను. అది మొదలు అతనిని చంపుటకు నేను ఎన్నో విధముల ప్రయత్నించుచు ఎచ్చట వెదకినను కనబడలేదు. నాడు ఎక్కడనున్నాడో చెప్పగలవా?” అని ప్రశ్నింపగా ప్రహ్లాదుడు యిట్లు పలికెను. “ఓ తండ్రి! ఇట్లు నవించెదరేలా. సర్వాంతర్యామియు, సర్వజ్ఞుడును, సర్వవ్యాపకుడు నగు శ్రీహరి యెందున్నాడని యేల

అడిగెదరు. ఆయన అంతటను నిండియున్నాడు. మీయందు నాయందు, అటువు మొదలు మేరువు వరకు గల అన్ని పదార్థములయందును శ్రీహరి నిండియున్నాడు. కాని వాని నిజరూపు చూచుటకు మనకు శక్తి చాలుదు. కనుక కానరాకున్నాడు. అట్టి నామధ్యమే మనకున్న యెడల ఆయనను మనము అంతటను చూడగలము." అని బాలుడు చెప్పగా, తండ్రి నమ్మక ఈ స్తంభములో చూపగలవా ? అని అడిగెను. తప్పక చూపింపగలనని బాలుడు శంకితో పలికెను. అది విని హిరణ్యకశిపుడు తన చేతునున్న గదతో స్తంభమును కొట్టగా అది పటపట పగల్చుకొని శ్రీహరి అందుండి నరసింహసూపమున బయలు వెడలెను. ఆయనకు నమముక్తిందిభాగము మనుజాకృతియు మీది భాగము సింహాకృతియు గలిగియుండెను. ఆ భయంకరమైన సూపమును చూచి అచ్చటనున్న వారందరును భయపడి పారిపోయిరి. రాక్షసిరాజు ఆ నరసింహమూర్తిని గదతో కొట్టగా అది రెండు ముక్కలయ్యెను. శిమ్మట శూలముతో కొట్టెనుగాని అదియు వ్యర్థమయ్యెను. అంతట రాక్షసుడు శక్తిని ప్రయోగించెను. దాని తేజస్సుచూచి పైనుండి చూచుచున్న దేవతలు పారిపోయిరి. సూర్యునిరథము నిలిచెను. కాని అది శ్రీ నరసింహమూర్తికి పువ్వువలె తిగిలెను. అదిచూచి రాక్షసుడు ఒక గుద్దు గుడ్డెను. అప్పుడు శ్రీ నరసింహమూర్తి హిరణ్యకశిపుని వట్టి తన తొడలపై వేసికొని తన చేతిగోళ్ళతో దాని నక్షుస్థుమును చీల్చి చంపెను.

అంతట ఆకాశమున జయ జయ ధ్వనులు చెలంగెను. స్వర్గమున ఇంద్రుడు గొప్ప ఉత్సవము చేసెను. శ్రీ నరసింహ మూర్తిపై దేవతలు పారిజాత పుష్పములతో వర్షము కురిపించిరి. గంధర్వులు పాశిరి. అవ్వరసలు ఆశిరి. శ్రీ నరసింహ మూర్తియొక్క ఘోరమైన గూఢమునుచూచి దేవతలు భయపడి స్తోత్రములు చేయ నారంభించిరి. రాక్షసులు ఆగూఢ చూడలేక పారిపోయిరి. బ్రహ్మ అచ్చటికి వెళ్లి స్తుతించెను. కాని అప్పటికిని కోపము చల్లారనందున రాక్షసి నిలిపించిరి. ఆయమ్మ వచ్చి ఆ గూఢమునుచూచి వెరగుపడి కోపమును పోగొట్టి ప్రయత్నించెను, గాని ఆమె ప్రయత్నము నిష్ఫలమయ్యెను. అంతట ప్రహ్లాదుడు దగ్గరకుబోయి సాష్టాంగ నమస్కారములు చేసి చేతులు జోడించుకొని యిట్లు ప్రార్థించెను.

“జయ జయ జితకామజయ దివ్యనామ, జయజయగుణధామ
జలధరశ్యామ, జయ జయ వద్మాక్ష జయ భక్తరక్ష, జయ మేరు
సమధీరజయ నిర్వికార, జయ శ్రీరమావత్ జయదుష్టశీక్ష, జయ
భర్మపరిపాల జయ పుణ్యశీల, జయ మునిజనలోల జయ భక్త
పాల, జయ భక్త మందార జయ కీర్తిసార, జయ సోమ గవి
స్తోత్ర జయ దివ్యగాత్ర, జయ భువనస్తోత్ర జయవీరవస్త్ర, నీయం
దుబ్బుట్టును నిఖిలోకములు, నీశుండు బెరుగును నీయందు
నణగు, గావున మహితత్వకారణుడైన, జాణవు నీపద జలజ
య్యుగ్మములు, కుదురుగా నమ్మిన కుటిలాత్మ నన్ను, కృప

నూడు కృపజూడు ప్రేమతో నివుడు, చపలచిత్తుడనన్ను చయ్య ననేలు, నిఘణాణితో బ్రావు శ్రీనారశింహ్వో" అను అతని ప్రార్థన విని శ్రీనృశింహమూర్తి శాంకమూర్తియై ఇట్లనెను. "ఓవత్సా! ప్రహ్లాదా! నీవురాక్షసులలోపవిత్రుడవు. నీవుకోరినవరంబులిచ్చెదను కోరుము" అనగా విని ఆబాలుశిట్లనెను. "స్వామీ! మీపాదములయందు సర్వదా నాకు భక్తి యుండనిమ్ము. మా తండ్రికి మంచిగఱియిమ్ము." అనివిని శ్రీహరియిట్లు సెలవిచ్చెను. "వత్సా! మీతండ్రి మరియొక జన్మాంతముందు ముక్తి నొందును. నీకు నాయందు నిశ్చలభక్తయ్యుండును." అని స్వామి అంతర్ధాన మొందినను. పిమ్మట ప్రహ్లాదుడు తండ్రికి అగ్ని సంస్కారాది కర్మలు క్రమముగాజేసి, తరువాత పట్టాభిషేకము నొంది దానవ చక్రవర్తియై రాజ్యము క్రమముగా పాలించుచుండెను.

శ్రీహరితో ప్రహ్లాదునియుద్ధము.

ప్రహ్లాదుడు ధర్మయుక్తముగా రాజ్యము పాలించుచు నెని రాక్షసులు ధర్మవ్రతన కలిగి సంచరించునటుల జేసెను. అతని రాజ్యమందలి స్త్రీపురులు రాత్రింబగళ్ళు హరిని స్మరించుచుండిరి. ఇట్లు వారు హరిభక్తులగుటచే వారు బలవంతులు, శేషవంతులై యజ్ఞములు, యాగములు చేయుచుండుటచేతి వారికిపంటలు బాగుగపండి ధనవంతులును ఆచారవంతులునైరి. ఆచారము వలన ధర్మబుద్ధి, సత్యము, దయ, వారికి కలిగినవి. అందువలన మాయ నశించి అహింసఘట్టి దానివలన హింస

నేయు క్రూరస్వభావము పోయినది. తరువాత త్న మౌగిణము కలిగినది. అందువలన లక్ష్మీ వారిని ఆశ్రయించెను. లక్ష్మీ విష్ణు శక్తిగనుక వారు శక్తివంతులైరి. మునులు నారికహవిర్భాగము లిచ్చుచుండిరి. వారి రాజ్యములో రోగము, శోకము, వ్యాధి లేక యమునినల్లన బాధ లేకయుండిరి.

ఇట్లు రాక్షసులుండుటచూచి, దేవతలు ఓర్వలేక అందుకు ప్రతీకారము ఏమి చేయుదుమని ఆలోచించి ఒక తపశ్శాలిని ప్రహ్లాదుని సంభాషించిరి. అందు బోవునది ప్రహ్లాదుడు రాచకార్యములు విచారించు చుండుటచేత వెంటనే ఆ బ్రాహ్మణుని పూజింపలేకపోయెను. బ్రాహ్మణుని అనాదరణచేసిన దోషము సంభవించినందున ఆతపశ్శాలి ప్రహ్లాదుని యిట్లు శపించెను. “రాజా ! ఎవరి అనుగ్రహము నున ఇంతి గొప్పవాడవైతివో అట్టి శక్తి నిన్ను విడుచును గాక.” అది మొదలు అతని బుద్ధి అధర్మమునందు ప్రవేశించెను. అప్పుడతడు ఒకరోజున వేటకు బయలుదేరెను. అడవివెంట బోవుచు నొక చోట నర, నారాయణులను ఋషులు తపస్సు చేయు చుండుట చూచెను. వారివద్ద ధనుస్సు బాణములు క్రిందపడి యుండెను. అవి చూచి, “మీరు మాయఋషులు. కానియే డల తపస్సు చేయువారికి ధనుర్బాణము లెందుకు ? ఋషులు జీవహింస చేయుదురా ! కాబట్టి మిమ్ములను చంపుట నాకు ధర్మముగాతోచుచున్న”దని వారిపై బాణములు వేసెను. నర,

నా నారాయణులును బాణములు విల్లున సంధించి యుద్ధమునకు తలపడిరి. అతని బాణములను వారును, వారి బాణములను అతడునునివారించుచు ఏడుదినములు రాత్రివగలు నిగుషమైన యెడ తెరిపిలేక యుద్ధము చేసిరి. నరుడు ప్రహ్లాదుని విల్లు విరిచెను. మరి విల్లు పేక గదతో అతడు యుద్ధము చేయుగా నారాయణుడు ఆగదను విరుగగొట్టెను. అంశుట ప్రహ్లాదుని మూర్ఛ పడునట్లు కొట్టి, నర, నారాయణులు అంతర్ధానమయిరి. ప్రహ్లాదుడు తెలివొంది చూచు సకల వాడు తేనెదాన ఆశ్చర్యపడి వారు ఋషులు కాననియు, విష్ణు స్వరూపులనియు తెలిసి నతో తానిట్లుచుకొనెను. “నేను సాపాత్ముడను. రాజ్యమత్తుడనై అధర్మముగా నారితో యుద్ధము చేసితిసి. నేను తీర్ధాటనము చేసికొన్న గాని నాపాపము పోదు” అని ఆలోచించి సెన వినశంక్రమైన హిరణ్యాక్షుని కుమారునికి రాజ్యమిచ్చి తాను తీర్థయాత్రలు చేయుటకు బయలు వెడలెను.

అంధకాసుర పరాజయము.

హిరణ్యాక్షుడు ఈశ్వరుని గురించి ఒకప్పుడు గొప్ప తపస్సు చేసి మెప్పించెను. అందుకు ఆయన వ్రత్యక్షమై వర మడుగుమనగా ఇట్లనెను. “స్వామీ! నాకు మీవంటి కుమారుడు కావలెను. బలములోను యుద్ధమందును వానికి సమానులు లేకుండవలెను. నిమ్మును తప్ప అందరని వాడు జయించ గలిగి యుండవలెను. మీరు మాకు తండ్రులు. పార్వతీ దేవి

చూకు తల్లి. ఆమెను మోహించిన వాడు చనిపోవచ్చును" మంచిది అట్లే ఇచ్చితినిని చెప్పి ఈశ్వరుడు అంతర్ధానమొందెను. పిమ్మట అనినికి కుమారుడు పుట్టెను. వానికి అంధకాసురుడని పేరు పెట్టిరి. వీనికి రాజ్యమిచ్చి ప్రహ్లాదుడు తీర్థయాత్రకు పోయెను. ఈ అంధకాసురుడు క్రమక్రమముగా ప్రబలుడైనందున వాని మాట ఎవరును తప్పలేకుండ్రి. వాడు కోరినపుడు మేఘములు, వర్షము కురియుచుండెను. గాలి వీచుచుండెను. సూర్యచంద్రులు ప్రకాశించు చుండ్రి. ఇందుడు వాడు కోరిన వన్నియు ఇచ్చుచుండెను. ముల్లోకములయందును వాని యాజ్ఞ నుమన్నింపనివారు లేకుండ్రి. వాని బాధలు పడలేక దేవతలు విష్ణుయొద్దకు పోయి ఘునిపెట్టిరి. వాడు తన చేత చానడనియు ఇంకను వానికి ఆయువుఉన్నదనియు ఉపాయము ఆలోచించి చంపవలెననియు గనుక వాని బాధలు మరికొంతకాలము అనుభవింపవలెననియుచెప్పి పంపెను. వా రభిన్నులై వారివారి నివాసములకు పోయిరి.

ఒకదినమున అంధకాసురుడు భూలోకమున సంచరించుచు కైలాసపర్వతము వైపు నచ్చుచుండగా అచ్చట లోకజననియైన పార్వతి వాని కంటబడెను. ఆమెను చూచి మోహించి పట్టుకొనుటకు దగ్గరకు పోగా ఆమె అంతర్ధాన మొందెను. అంతవాడు వెదకి వేసాగి ఆమెను ఎందును గానక ఇంటికి పోయి జరిగిన వృత్తాంతమంతయు తన మంత్రులతో చెప్పి విచారిం

చుచు మనోవ్యాధివలన వీశితుడై దినదినము క్షీణించుచుండెను. అంత ప్రహ్లాదుడు పిర్రములు సేవించి యింటికి వచ్చి శన నమ్ముని క్షీణనిశ చూచి కారణమేమని అడుగగా జరిగిన దం శయు చెప్పి, ఆ స్త్రీని సంపాదించుటకు ఉపాయము చెప్పమని అడిగెను. ప్రహ్లాదుడు ఆ చూటలు విని భయపడి ఆమె జగత్తు లకు తొలి యనియు, ఆమెయందు అట్టి కోరిక నగదనియు పర స్త్రీని కోరుట నోపమనియు చెప్పెను. ఇంతకాక ఆమె ఈశ్వ రునికి ఇల్లాలనియు, ఈశ్వరుడు ముల్లోకములను నిముసములో నహింపగలడని యు, ఆ వాంఛను విడువనియెడల, మృతి నిశ్చ యమనియు చెప్పి, వానికి దేవీ మహాత్మ్యము బోధించెను.

దేవీ మహాత్మ్యము.

ఇట్లు మనో వ్యాధివలన కామజ్వర వీశితుడగు తిమ్మనికి ఇంకను బోధపరువనలెనని ఆ దేవి మహాత్మ్యమును గురించి ప్రహ్లా దుడు ఇట్లు చెప్పెను. ఒక దినమున ప్రమథగణములు చుట్టును సేవించుచుండగా శ్రీ మహాదేవుడు కైలాసమున కొలుపుదీరి యుండగా వానిని చూచుటకు బ్రహ్మ అచ్చటికివెళ్లెను, వానిని ఆనరించి కూర్చుండ నియోగించి, ఇటువచ్చుటకు కారణ మేమని ఈశ్వరుడు అడిగెను. మహిషాసురుడు ఎట్లు చచ్చునని బ్రహ్మ అడిగెను. అది విని మహేశ్వ రుడు శ్రీహరిని తలంచెను అప్పుడు శ్రీ మహానిష్ణవు గరుడ వాహనముడై అచ్చటికి విచ్చేసెను. వారు మువ్వరును

స్నేహభావమున ప్రేమతో ఒకరి నొకరు చూచుకొనిరి
 అప్పుడు దివ్యమంగళ విగ్రహమువంటి ఒక స్త్రీ పుట్టెను. ఆమె
 తెలుపు, నలుపు, ఎఱుపు కలిసిన శరీర వర్ణము కలిగియుండెను.
 ఆమె పదునాలుగు శోకములతోను చక్కనిది. తిమ్మార్తులును
 ఆమెను చూచి యిట్లునిరి. “నీవు ఎవరు? ఏందు కిచ్చటికి నచ్చి
 తివి” అని అడుగగా నేను మీ శక్తిని. మీ చూపులనలన
 ఇప్పుడే పుట్టితినిని చెప్పెను. “అట్లైన నీవెరు తిరి కళ. నీమూడు
 కళలతోను మూడు గూఢములు పొందుము.” అనిరి. వెంటనే
 ఆమె మూడు గూఢములు గల ముగ్గురు స్త్రీలై నిలచెను.
 త్తేని నర్ణముగల స్త్రీ శ్వేత వర్ణమునకును, ఎఱుని నర్ణము
 గల స్త్రీ మంజర వర్ణమునకును, నలుపు నర్ణము గల స్త్రీ
 సీతవర్ణమునకును పోయి అచ్చట నివసించెనుచుండెరి. శ్వేత
 నర్ణముగలది బ్రహ్మశక్తియైన సరస్వతి. ఎఱ నర్ణము గలది
 విష్ణు శక్తియైన లక్ష్మి. కృష్ణవర్ణము గలది ఈశ్వరుని శక్తియైన
 మహాకాళి. శ్వేతవర్ణముగల సరస్వతి చాలకాలము నివసించుచుండగ
 ఒకదినమున ఆమె మనస్సు చలించెను. అప్పు
 డామెకు కోటిమంది కన్యకలు వెంటనే పుట్టిరి. ఆమె వారంద
 రకు ఆ మందర వర్ణమున అన్ని దివ్యభవనములు కావలెనని
 కోరగా అవి వెంటనే సిద్ధముగానుండెను. అందు వారిని ప్రవేశ
 పెట్టి వారికొకరు జగినన్ని నూతులు, చెరువులు, ఉద్యానవన
 ములు సిద్ధముచేయించెను. వారందరకు అన్నివేర్లు పెట్టి వారి

వలన తాను తనకు కావలసిన వనులు చేయించుకొనుచుండెను. ఇట్లు ఆమె సుఖము లనుభవించుచు రెన్న సింహాసనమున కూర్చుండగా ఒకనాడు నారద మహామూని ఆమెను దర్శింప జూయెను. ఆ ఋషి సాష్టాంగ దండప్రణామము చేయగ, ఆమె అశనిని రవివంచి కూర్చుండుటకు రన్నవీరము ఇప్పించెను. సిమ్మట అర్ఘ్యపాద్యములిప్పించెను. ఆమె అశనిని చూచి “ఓ మునీ! నీవు గొప్ప ప్రభావముగలవాడవు. కలహస్థియుడవు. జగదములే కోరుచుండువు. ఇష్టజెంతుండీ గాక ఎందునిది? ము” అని అడుగగ “ఓ శిష్య! నేను బ్రహ్మలోకమునుండి స్వర్గమునకు పోగా అందు ఇంద్రుడు విచారముతో కుండుట చూచి, కైలాసమునకు వెళ్లి శ్రీ సదాశివుని నర్కనమఃచేసి, నమఃకొరకు యిటు వచ్చితిని” అని మనవి చేసెను. ఇంద్రుడు విచారించుటకు కారణమేమని దేవి యనుగగా నారదు డిట్లనెను. “అమ్మా మహిషాసురుడను రాక్షసుడు స్వర్గముపై దాడివెడలుటకు సిద్ధపడుచున్నాడని విని ఇంద్రుడు విచారించుచున్నాడు” అని చెప్పి సెలవుత్రసికొని పోయెను. విరాహానారదుడు మహిషాసురుని వద్దకుపోయి అశని నలన పూజితుడై యిట్లనెను. “ఓ రాక్షసరాజా! మందర పర్వతమందు సేనాకర్తృ రన్నమును చూచితిని. అంత సౌందర్యము జగత్తులో లేదు. ఆమెవద్ద అనేక శ్రీ లున్నాడు. వారును చక్కనివాగే! ఆమె నీకు తగిన భార్య కాగలదు, నీవు బ్రహ్మలోకము మన

త్రిలోకములు జయింపగలవు. దేవతలను గెలిచిన ఆమె నీధనము కాగలదు." అని శ్రీహరి ధ్యానము చేయుచు నారదుడు పోయెను.

సిమ్మట మహిషాసురుడు శన యెనమండ్రు మంత్రులను సభ చేసి నారదుని వలన తాను విన్న సమాచారము వారితో చెప్పి, ఆ స్త్రీని స్వాధీనము చేసికొనుటకు ఉపాయ మడుగగా వారు ఆమెవద్దకు దూతల నంపుట మంచిదనిరి. అదివిని శన మంత్రులలో మిగుల చూపరుని పిలిచి శన చక్ర్ర ఆమెతో చెప్పి పంపెను. తాను యుద్ధసన్నద్ధుడై స్వర్గలోకముపై పోయెను. ఇంద్రునితో ఘోరముగా యుద్ధముచేసి గెలిచెను. దేవతలతో ఇంద్రుడు పారి పోయి బ్రహ్మతో చెప్పకొనెను.

మహిషాసురుని జననము.

మహిషాసురుని వలన పంపబడిన దూత మందర పర్వతి మనకుపోయి దేవి సన్నిధానమున ప్రవేశించి సాష్టాంగవక్షి నమస్కరించి, నక్షత్రముల మధ్యనున్న చంద్రునివలె చెలి కత్తెలనడుమ రత్నసింహాసనమున కూర్చున్న దేవిని జూచి యిట్లు నినరాక విన్నవించెను. "అమ్మా ! నేను మహిషాసురుని వలన పంపబడినదూతను. సింధుద్వీపమున, మాహిష్మతీపురమున పట్టణముగలదు. దానిని విప్రజ్ఞుని రాక్షసరాజు పాలించుచుండెను. ఆయనకొక కుమార్తెగలదు. ఆమె పేరు మాహిష్మతి. ఆమె త్రిలోకసుందరి. ఆమె నైన చెలికత్తెతో ననవిహారముచేయ మం

దరపర్వతప్రాంతతపోవనమునకుపోయి అచ్చట తపస్సుచేయుచు
న్న ఋషినిచూచి అతనిని భయపెట్టి అందుండి వెడలగొట్ట
దలంచి తాను శన సఖులతో అడవి గేదెలరూపము ధరించి
ఆమునిని బెదిరింపగా ఆయన శనశపోమహిమవలన ఈవేషధార
ణము వ్రేలిపోయి “ఓదుర్వార్గురాయా ! నీవును నీసఖులును,
నూరు సంవత్సరముల వరకును గేదెల రూపముతో నుండురు
గాక” అని శపించెను. అతనిని ఆమె భయపడి శాపవరిణిము
వేడగా “నీవాక కుమారుని కనునకు ఇట్లొందుము” అనెను.
అది మొదలు వారందరును మహిష రూపములతోనుండి అడివు
లతో సంచరించు చుండిరి. ఆచనంబున ఒకఋషి శపస్సుచే
యుచు ఆకాశమార్గమున విమానముపై బోవుచున్న అష్టరసచ
ూచి కామాతురుడయ్యెను. అంతట అతని వేజస్సుమహిషరూ
పముననున్న మహిష్కృతి అప్పుడే ఆమెకు సన్ద్యోగర్శమున ఒక
కుమారుడు పుట్టెను. ఆమె వాని నిచ్చట విడచి తాను శాస
విముక్తయై నిజరూపమును పొంది ఇంటికిపోయెను. శరువాణి
ఆపిల్లవాడు క్రమముగ పెరిగి పెద్దవాడై ఘోర శపస్సుచేసి
బ్రహ్మను మెప్పించి గొప్ప వరములుపొంది మహా పరాక్రమము
గలవాడై ముల్లోకములను జయించి రాజయ్యెను. వానివేళే
మహిషాసురుడు. వానిని దేవాలు, రాక్షసలు, నాగులు పూజం
చుచున్నారు. వానిని నీవు భర్తగా వరింప ప్రార్థించెదను.”
అని చెప్పగా ఆదేవి విని యూరకుండెను. అప్పుడు ఆమె చెలి

కత్తెలలో నొకతె ఇట్లునెను. “ఓయీ! నీవు దూతవు. నీప్రభువు చెప్పమన్నమాటలుచెప్పితివి. మారాణి కుమారీవ్రతము పూసీ యున్నది. ఈజన్మకు ఇట్లైయుండును. మేము ఆమె తోటివారము. నీవు ఇచ్చట నిమగ్నమైననిలువక వచ్చినదానినే పొమ్ము” అమాటలువిని దూత తన ప్రభువైన మహిషుని వద్దకు పోయి జరిగినదంతయు మనవి చేసెను.

మహిషాసురుని వధ.

దూత మాటలు విని రాక్షసుడు కోపావేశుడై ఆ దేవిని బలత్కారముగ తెచ్చుటకు ఉద్దేశించి యుద్ధ సన్నద్ధుడై మందర పర్వతమునకు పోవుచుండెను. ఇట్టి సమయములో నారదాడు, దేవి యొద్దకు పోయి సమస్కరించి యిట్లునెను. “ఓ జగజ్జననీ! ఇందుకు నన్ను మీ వద్దకు పంపగా వచ్చితిని. మహిషాసురుడు బ్రహ్మ వరమువలన త్రిలోకములను జయించి రాజై అంశలి ప్రజలును, దేవతలను, ఋషులను, చాల బాధంపుచున్నాడు. ఆ బాధలను సహింపలేక వానిని సంహరింప స్పృహించువాని దేవతలు నన్ను మీవద్దకు పంపిరి. ఆ రాక్షసుడు మిమ్మును బలవంతముగ తిసికొని పోవుటకు మీ పైకి సైన్యములతో వచ్చుచున్నాడు. వానిని చంపు మార్గము చూడుము” అని అంతర్ధానమయ్యెను. అంతట రాక్షసుని భేరి నాదంబులు వినిపడగా ఆ దేవి తన పరివారమును “చూచి సిద్ధపడుడు. అదిగో రాక్షసుడు వచ్చుచున్నాడు. వానిని చంపవలె”ననగా

అందరును యుద్ధమునకు సిద్ధపడిరి. సంకులకలహము జరిగెను. అందు రాక్షసులు అందరు చచ్చిరి. మహిషాసురుడు మాత్రము మిగిలియుండెను. అప్పుడు దేవి రుద్రుని తలంపగా, ఆయన ప్రత్యేక్షమయ్యెను. ఆమె ఆయనను సాక్షిగ చూచుచుండు మని రాక్షసునితో వింత వింతలైన పలువిధములగు ఆయుధములతో వినోదముకొంగకు యుద్ధము చేయుచుండెను. అది చూచి ఈశ్వరుడు ఆమెతో “ఇట్లు ఎంతసేపు” అనగా దేవి, వానిని క్రొంద బడలోని ఒక చేతి వాని జుట్టు పట్టు కొని రెండవ చేతి వాని పెడ నరికి పారవై చెను. అప్పుడు శరీరమునుండి ఒక పురుషుడు బయటికి వచ్చి దేవికి నమస్కరించి స్వర్గమునకు పోయెను. దేవతలు దేవిని బహుశోక్తములు చేసి ఆమెపై చుష్పవర్షము కురిపించిరి. వారిపార్శ్వనలకు దేవిసంతసించి వరిమడుగుమనగా వారిట్లనిరి. “ఓహో! మమ్మును ఆపదలనుంచి కాపాడుచుండుము. మీ ఈచరిత్రము చదివిన వారి కోర్కెలు నెరవేర్చుము. అంతేచాలును.” అట్లె కటాక్షించితినిని దేవి అంతర్ధానమొందెను. అని దేవి మహత్త్వము ప్రహ్లాదుడు అంధకాసురునిక బోధించి ఆ దేవి మహిమ దేవతలకే తెలియదు. ఆమెను అపహరించుటకు ప్రయత్నించుట వలన నీవు బహు పాపాత్ముడవైతివి. కావున ఈ పాపబుద్ధి విడుపుము. ఆమెను శరణుజొచ్చిన మనము సంపదలను పోందుదుము. అగమ్యాగమనము వలన పాపము, దానివలన అధర్మము, దాని

వలన దారిద్ర్యము సంభవించును. అందువలన లక్ష్మీ విడచి పోవును. దాని వలన విశ్వర్యము పోవును. అదిపోయిన బలము పోవును. పిమ్మట ఎవరును లక్ష్మ్య పెట్టరు. లక్ష్మ్య పెట్టకపోయిన అధికార ముండదు. అంతట ఆయువు క్షీణించును. ప్రాణము లను పాశములచే బంధించి యమదూశలు తీసికొని పోయి నరి కములో వేయుదురు. అక్కడ బాధ బుధుభవింపననిసి యుండును. ఇన్నిటికీని పాపమే మూలము. కాబట్టి పాపబుద్ధి నిడచి, ఆ దేవిని శరణువేడుము. అట్లుచేసిన ముగ్ధాకములకు అధివలనయి సిరి సంపద లనుభవింపుచు సుఖించి, క్షీర్తిని సంపాదించి దేవతల తమ్మున స్వర్గాదిభోగములను పొందుదువని ప్రహ్లాదుడు చెప్పగా విని అంధకాసురుడు ఊరకుండెను.

గౌతమ రహస్యము.

పూర్వకాలమున వేలకొలది మునులు శ్రీ సదాశివుని నిమిత్తము దేవచారు వనమునందు తపస్సు చేయుచుండిరి. ఆకాలమున వర్షములు లేక పంటలు పోయెను. పండ్లు, కాయలు దుంపలు మొదలగునవియును దొరకనందున వారికి ఆహారము లేక బాధపడి గౌతమ మహర్షి ఆశ్రమమునకు వెళ్లగా ఆయన వారిని ఆదరించి ఆన్నపానము లిచ్చి పోషించుచుండెను. కొంత కాలమునకు వర్షములు కురిచుగా పంటలు పండెను. వృక్షములు ఫలించెను. కాలమానస్థితి బాగుగ నుండెను. అదిచూచి మునులు తమ తమ నెలవలకు పోవుదుమనిరి. కాని మరికొద్ది

కాలముండుదు. కాలము బాగుగ నున్నది గనుక మునుపటికన్న బాగుగా నేను మీకు సత్కారము చేయుదును.” అని శాపముడు చెప్పినందున మరికొంత కాలముంకిరి. ఆదినములలో వారు చూచుకొన్న నోటి దానిని సిద్ధముచేసి ఆయన కిచ్చిరి. దాని మర్మమెరుగక ఆయన దానిని గో శాలయందు కట్టబొగా అది క్రిందవడెను. అదిచూచి వారు ఆయనతో “గోహవ్యవహారము యిట్లు భుజింతుమని” పలికిరి. గోహముని పాసినిచేసి పోయిరి. ఆయన తన శాపమహిమవలన వారి కృత్రిమము తెలిసికొని వారు మహా పాపములై అడవులయందు తిరుగుచుండుడనియు, వేద యోగ్యములైన పనులు చేయుచు చుట్టుచు చచ్చుచుండుడనియు శశించెను. ఈ శాపమువలన వారు పాపములై హరిహరులను ప్రార్థింపగా నా ఆర్తివిని హరిహరులు ఒకచోట కలిసి యిట్లు సంగఘోషించిరి.

హరుడు గోహముని శాపము వలన అపవిత్రులైన ఈ మునులు ఎట్లు పవిత్రు లగుదురు ?

హరి:—వీరికి ప్రతికారము: లేదు. ఏమనగా వేదమే అన్నిటికిని మూలము. మొదలు నీనవ్వుడు కొమ్మ లెట్లుండును.

హరుడు:—మరి వీరికి మార్గములేదా ?

హరి:—వేరుమార్గ మున్నది. భర్మహీనులు నరకమున పడుదురు. వీరిక దేగతి. చేసిన కర్మఫలము అనుభవింపవలదా ?

హరుడు:—వీరుతిరిగి మనలను ధ్యానింపుచున్నారే ! మనచేతనైన యుపకారము చేయుదమా ?

హరి:—అయిన నిట్టిపాపులను రక్షించుటకు మనము క్రొత్తశాస్త్రములను కల్పింపవలెను.

హరుడు:—అట్లే చేయుదము.

ఇట్లు ఇద్దరును ఆలోచించి, కపాలము, నకులము, బైరవము, పంచరాత్రము మొదలగు కొన్ని గ్రంథములు చేసిరి. వీనికి మోహన గ్రంథములని పేరు.

శ్రీమహాదేవుడు వారితో ఇట్లనెను. మీరు ఇదివరకు యెన్నిసారులు నరకములలో పడితిరో గాని ఇప్పుడు, మనుష్యజన్మమున తిరిరి. ఈ జన్మలో మానేవచేసినందున ఈ గ్రంథములు చదివి, వానిబలము వలన పాపములను నశింప జేసికొని మమ్మును పొందగలరు. అని వారితో చెప్పి వారి మేలుకొరకు తానును, భస్మమును శరీరమున పూసికొని, చేతి కపాలమును, జడయందును మెడలోను పుణికలమాలలను ధరించి యోగియై వారితో కలిసి భిక్షాటనము చేయుచుండెను. శివుడు ఎంత దయాళుడో చూచితిరా ?

శివుడు యోగి అవుటచూచి పిల్లలను విష్ణువునకు ఒప్పగించి, కైలాసమందు ప్రమథ గణములను కాపుంచి, పార్వతి మందరపర్వతమునకు పోయి తపస్సు చేయుచుండెనట. ఆమె పరిచర్యకొరకు దేవతాస్త్రీలు ఆమెకు చెలికత్తెలై అందుండిరట. అట్లు కొంతకాలము జరిగినపిమ్మట శ్రీమహాశివుడు కైలాసమునకు వేంచేసినసంగతి విని పార్వతీ దేవియును కైలాసమునకు వెళ్ళి భర్తతో కలిసికొనెను.

శ్రీ వరాహపురాణము సమాప్తము.

అష్టాదశ పురాణ సారసంగ్రహము

శ్రీవామనపురాణము.

ఒకనాడు పులస్త్య మహాముని తన ఆశ్రమములో నుండగా దేవఋషియైన నారదమహాముని ఆయనను దర్శింపజేయును. పులస్త్యుడు ఆయనకు అర్చ్యపాద్యాది సత్కారములు చేసి కూర్చుండజేసెను. ఆ దేవముని పులస్త్యుని జూచి “స్వామీ! మీరు సమస్త శాస్త్రములు, పురాణములు, వేదములు, వేదాంతములు తెలిసినవారు. మీవలన వామన పురాణము నవిస్తరముగా వినవలెనని యిటకు వచ్చితిని. నాయందు దయ యుంచి సలవియ్యవలయును.” అనగా విని పులస్త్య మహాముని చాల సంతోషించి, ఆ దేవనితో ఇట్లు చెప్పెను.

1. పార్వతి పరమేశ్వరులు ఋతుత్రయము గడపుట.

పూర్వమొకప్పుడు పార్వతీ పరమేశ్వరులు, మందర పర్వతముపై నుండగా గ్రీష్మఋతువు ఆరంభమయ్యెను. అప్పుడు మహేశ్వరి మహేశ్వరునితో ఇట్లు వలికెను. ‘నాథా ! ఈగ్రీష్మముచాల హెచ్చుగా నుండుటచే వేడి భరింపశక్యముకాదు. మనకు ఇట్లు లేదుగదా ? ఎచ్చటనుండి మనమీ సూర్యుని బారినుండి తప్పించుకొందము.’ అన విని శివుడిట్లనెను. “ప్రాశశ్వరీ ! నేను సదా అరణ్యనివాసిని. ఆశ్రమములేని

వాడను " అనగా విని పార్వతీదేవి ఈశ్వరుని తీసికొని ఒక చెట్టు క్రిందకుపోయి ఆమండు వేసవికాలము కష్టముతో గడపెను. అంతట వర్షకాల మారంభమయ్యెను. దిక్కులు చీకటితో నిండినవి. బాటలు కనబడవయ్యెను. ఆకాశము మేఘములతో నిండియుండెను. మెరుపులతో, ఉరుములతో, శిశుగులు పడుచుండెను. అప్పుడామె భర్తను చూచి యిట్లనెను. " ప్రాణవల్లభా! గాలి వడిగా వీచుచున్నది. ఉరుములు భయంకరముగా ఉన్నవి. వాన తైరిపిపోక కురియుచున్నది. చెట్లు పెరిగి బుప్పులు పూచి, కాచులు కాచి, పండ్లు పండుచున్నవి. చీగకట్టి అలంకారములు ధరించిన స్త్రీవలె భూమి అండముగా నున్నది. నదులు పొగలి పారుచున్నవి. నరిస్సులు స్లితో నిండియున్నవి, పడ్డములు పూయుచున్నవి. ఇట్టివర్ష కాలమున చెట్లక్రంద ఎటుండగలము? కావున, ఈ వర్షకాలమున ఇట్లు కట్టించుమని ప్రార్థించెను." ఆమాటలు విని శివుడు ఇట్లనెను. " ప్రియసఖ! నీవు చెప్పినట్లు ఇల్లుకట్టింపవలసినదే, గాని నేను బీదవాడను. ధనమెక్కడ తెత్తును. చూచితివా నాశరీరము మీది బట్టయననులేదు. బాలి చర్మము కప్పకొని అడవిలో తిరుగుచున్నాను. జన్మిడములేక నాగోపవీతము ధరించితిని. అలంకారములు లేక పాములకు కుండలములుగా బెట్టి కొంటిని. సర్పములను కంకణములు గాను, నల్లత్రాచును కంఠాభరణముగాను చేసి కొంటిని. ఆయన మాటలకు లజ్జయును, భయమును, కోపము

గల్గెద తలవంచుకొని అట్లయినచో చ్చెట్టిక్రిందనే ఉండమనెను. అది విని మేఘములపైకి పోవుదము రమ్మని ఈశ్వరు డనెను. సరే యని మేఘములపైకి పోయి వారు వర్షకాలము గడపిరి. మరొక కాలమునకు శిరదుగ్గితువు ప్రవేశింపగా మేఘము లదృశ్యమయ్యెను. నదీసరోవరములందలి నీరు నిర్మలమయ్యెను. వెన్నెలశేటగా నుండెను. గోవులు అంభారవముచేయదొడగెను. అప్పుడు శివుడు పార్వతిని చూచి మందరపర్వతమునకు పోదము రమ్మని యలు వెడలి అందుచేరిరి.

2. ఈశ్వరుని బ్రహ్మహాస్య.

2. పులస్త్యునిజూచి నారదమహాముని మహాత్ముడైన ఈశ్వరునిక బ్రహ్మహాస్య ముట్లు సంభవించెనని యడుగగా అత డిట్లు చెప్ప నారంభించెను. “త్రిమూర్తులు సృజింపబడిన శరువాత ఒకప్పుడు బ్రహ్మనద్దకు ఈశ్వరుడు పోయి మహా కోపముతో ఇట్లనెను. ఓయీ ! నీవెవరు ? ఎందుంకి వచ్చితివి ? నీ తెలి దండ్రులెవరు ?” అని యడిగిన బ్రహ్మపత్యుశరముచెప్పక “నీ నెవరు ? నీ వెందుంకి వచ్చితివి ? నీ తెలిదండ్రులెవరు ? ఎందుకు ఇందువచ్చితివి ?” అని తిరిగి ఈశ్వరుని ప్రశ్నించి తలవంచుకొని పోయెను. అది చూచి శివుడు కోపవనవశుడై యుండెను. బ్రహ్మ ఆయనను చూచి “ఓ రుద్రుడా ! నీసంగతి నాకు తెలియును. దిగంబరుడవు, ఎద్దునెక్కి తిగుగువాడవు, నేచేయు సృష్టి నాశనము చేయువాడవు” అనగా మరియు నుగ్గుడై శివుడు

మూడు కన్నులను విప్పి భయంకరముగా నుండి బ్రహ్మను
 భస్మముచేయుటకు చూచెను. కాని సాధ్యముకానందుచ గోళ్ళ
 తో బ్రహ్మయొక్క ఒక ముఖమును ఖండించెను. అది శివుని
 యెడమచేతియందు అంటుకొనెను. ఎన్నివిధముల దానిని వద
 లించుకొనుటకు ప్రయత్నించినను అదివదలకయుండెను. అంత
 బ్రహ్మ తన శరీరమునుండి ఒక అద్భుతమైన ఘోరముని పుట్టించెను.
 వాడు మిక్కిలి భయంకరరూపము కలిగి ఆయుధముల
 తో శివుని వైపు తిరిగి “ఓ బ్రహ్మహత్యాపాశా! నీ ముఖము
 చూడకూడదు. నిన్న ముట్టఁజూడదు. కనుక నిన్న చంపను.
 నీతో మాటాడ కూడదు. ఇచ్చటనుండి వెంటనే పోమ్ము.
 అనగా ఈశ్వరుడు బదరికాశ్రమమునకు బోయెను. కాని బ్రహ్మ
 శిరస్సుచేతిని, వదలక అంటియుండుటచేత మిగిలిన దుఃఖించుచు
 అనేక తిర్థ స్నానములుచేసి, దేవతా దర్శనములు, ఉప
 వాసములు, తపస్సులు చేసినను కార్యములేకుండెను. ఆ బదరి
 కాశ్రమమున నున్న నారాయణుని దర్శించి స్తోత్రములు చేసి
 ప్రార్థింపగా ఆయన ప్రసన్నుండై ఇట్లనెను. “ఓ మహేశ్వరా!
 నీవు ప్రయాగకు పోయి స్నానముచేసి పిమ్మట ఎరుణ, అసి అను
 రేండు నదులమధ్యనున్న భూమియందు యోగశాయియైశ్రీహరి
 యున్నాడు. ఆనదులయందు విధ్యుక్తముగా స్నానముచేసి ఆయ
 ననుదర్శించి పూజించిన నీమహాపాపము నశించును” అని ఆన
 వీయగ శివుడుఅట్లుచేసి బ్రహ్మహత్యా పాపమునునశింప చేసి

కానెను. కాని బ్రహ్మశిరస్సు చేరినివదలలేదు. అతడుతిరిగి శ్రీమన్నారాయణుని యొద్దకుబోయి మనవిచేసెను “ఓస్వామి! నాపాపముపోయెనుగాని కపాలమువదలలేదు.” అనగా ఓశంకరా! నామీదులనున్న సరస్సులో విధ్యుక్తముగా స్నానముజేయుము” అనెను. అట్లు చేయగా కపాలము జారిపడెను. కనుక ఆనాటి నుండి ఆర్ధిమునకు కపాల యోచనమని పేరువచ్చెను. ఇన్ని కష్టములుపడినగాని ఈశ్వరునివంటి సర్వశక్తునికి బ్రహ్మహత్య పాపము పోయినదికాదు. మనమనగా నెంతవారము?

3. సుకేశుడను రాక్షసుని చరిత్రము.

నారదుడు మరల పులస్త్యునిజూచి “ఓమునివర్యా! సుకేశుడను రాక్షసుని చరిత్రము నాకు విస్తారముగా చెప్పుడని అడుగగా ఆయన ఇట్లు చెప్ప మొదలుపెట్టెను.

నారదా! వినుము. ఇది మిక్కిలి పురాతనమైన ఇతిహాసము. దీనిని నేను పూర్వము విన్నట్లు చెప్పెదను. పూర్వ కాలమున విద్యుత్కేశుడను రాక్షసు డొకడుండెను. వానికి సుకేశుడను కుమారుడుండెను. ఇతడు ఘోరమైన శపస్సుచేసి శివుని మెప్పించెను. ఆమహాదేవుడు వానికి ప్రత్యక్షమై “ఎవరివలనను చావు లేకుండునట్లును, ముద్ధములో వాని నెవరును జయించ లేకుండునట్లును, వరమిచ్చుటయేకాక ధర్మమునందు బుద్ధినిలుచునట్లు వరమిచ్చెను. ఆసుకేశుడుధర్మవర్తనముగలవాడై తన యిచ్చవచ్చినచోటికి పోవుచుండువాడు. ఒకదిన

మున వాడు మగధరాజ్యమందున్న అడవికిపోయి అందు తివస్సు చేయుచున్న కొందఱు మహర్షులను జూచి నమస్కరించి ఉచితాననమున కూర్చుండి వారితో ఇట్లనెను. “ఓమునిశ్రేష్ఠులారా! నాకొక సందేహము కలదు. దానిని నమరు తీర్పనలెను.

మహర్షులు:—ఓరాక్షసకేసరీ ! ఆ అంశమేమి ?

సుకేశుడు:—ఇహవర లోకములందు మేలు చేయు నది ఏది ?

మహర్షులు:—రెండు లోకములందును ధర్మము మేలొనర్చును.

సుకేశుడు:—సజ్జనులు ఎవరిని పూజింతురు ?

మహా:—ధర్మవరుడే సజ్జనులచే పూజింపబడును.

సుకే:—సుఖముగా ఎవరు వృద్ధిపొందుదురు ?

మహా:—ధర్మాత్ములే సుఖముగా అభివృద్ధి పొందుదురు.

సుకే:—ధర్మలక్షణమేది? ఏమంచివనులకు ధర్మమందురు? దేనివలన దేవతలు వృద్ధత్వము, మరణములేక యున్నారు? నవి సరముగా నెలవిడు.

మహా:—దేవతలకు యాగము చేయుట, విష్ణువును పూజించుట, ధర్మములు. రాక్షసులకు బౌహుబలము, యుద్ధము చేయుట, మత్సరము కలిగియుండుట ధర్మములు. నీలిమంతులకు హరిభక్తి. సిద్ధులకు యోగసిద్ధి, వేదవ్రతనము, ఆత్మజ్ఞానము

విష్ణుభక్త, శివభక్త, ధర్మములు. ఋషులకు జపము, తపము, జ్ఞానము, సత్యము, బ్రహ్మచర్య వ్రతము, విజ్ఞానసమాధి. మరు షులకు నేడవతనము, యజ్ఞములు చేయుట, కార్యకర్మబుద్ధి పోషించుట, మిక్కిలి ఆయాసపడకుండుట, బ్రహ్మచర్యము, నానము చేయుట, అహంస, దయ, సుమ, సుచిత్తము, దేవుడు, సూర్యుడు, నీటియిడల భక్తి సులభములు చేయుచుండుట, ఇంద్రియములను జయించుట ధర్మములు. ఇట్లు ధర్మములు వేరు వేరుగా నుండును. వినిసి విధించుచుండు బ్రహ్మ.

సుకేశి:—ఇవి సామాన్య మనుష్యులకు సనానిన ధర్మ ములు. ఇవి గాని విశేషధర్మములున్న సెలవిండు.

మహా:—ద్వీపభేదములను బట్టి ధర్మములు భేదించి యుండును.

ద్వీపములలో జంబూద్వీపము శ్రేష్ఠము. ద్వీపముల విస్తీర్ణము వినుము.

ద్వీపములు.	విస్తీర్ణము.	సముద్రములు	విస్తీర్ణము.
1 జంబూద్వీపము	1 లక్ష	ఉత్తరముద్రము	2 లలిలు
2 సుషిద్వీపము	2 లలియో	ఇక్ష్వాకుముద్రము	4 లలిలు
3 శాకద్వీపము	4 లక్షలు	తమిళముద్రము	8 లలిలు
4 కశ్యపద్వీపము	8 లక్షలు	కేరళముద్రము	16 లలిలు
5 కౌంచద్వీపము	16	పెరుగుముద్రము	32 లలిలు
6 శాకద్వీపము	32	క్షీరముద్రము	64 లలిలు
7 పుష్కరద్వీపము	64	మంచినీళ్లముద్రము	128 లలిలు.

పై చెప్పబడిన ద్వీపములందున్న మనుష్యులుచారి ఆచారములు న్యవహరములు వేరువేరుగా నుండును. మనమున్నది జింబూద్వీపము ఇదిచాలాపవిత్రమైనది. ప్లక్షద్వీపము మొదలు శాక ద్వీపమునరకును ఈ అయిదు ద్వీపములందుండు నాకు భాగ్యవంతులు దేవతలవలె సుఖముగ జీవించుచు క్షాంతిము పొందుదురు. వారి ధర్మములు దేవతలకు చెప్పబడినవే, పుష్కరద్వీపమువారు భయంకరాకారము కలిగి పిశాచముల వలె నుందురు. వివేకము జ్ఞానము, దయ, సహృదయము, ఆచారము వీరికి లేవు. మాంసమునే భోజించుచుందురు. వీరు మగణమును పొందుచుందురు.

సుకే—వారణాసివారగుటకు కొరతమేమి ? దయచేసి చెప్పుడు.

మహర్షులు:—ఆ పుష్కరద్వీపమున కారవము మొదలుగు ఇరువదియొక్క మహా నరకము లున్నవి. కావున అవి మహా భయంకరమైనవి.

సుకే:—కారవము మొదలుగాగల నరకములను నాకు వివరించి స్పష్టముగా చెప్పుడు.

మహర్షులు:—నరకములు ఏవనగా, 1. కారవము 2. మహాకారవము 3. తామిస్రము 4. అంధతామిస్రము 5. కుంభిపాకము 6. కాలసూత్రము 7. అసివత్రవనము 8. సూకరిమాఘము 9. అంధకూపము 10. క్రిమిభోజనము 11. సందంశము 12. చిహ్నము

ర్మి 13. వజ్రకంటకశాల్మళి 14. వైశాఖి 15. పూయోదము
16. ప్రాణరోదము 17. విశాసము 18. యాగాధక్షణము
19. సారమేయోదనము 20. అపిచీయము 21. శేషపానము
ఇవిగాక 1. తౌరకర్దమము 2. నక్షాగణభోజనము 3. సుఖ
ప్రోతము 4. దండకాకము 5. నమూనిరోధము 6. పశ్యావర్త
నము 7. సూచీముఖము అను ఏడుగు కవి 28. నరకములని
మరి కొందఱు. సాపములు చెయువానిని యముడు ఈ కూప
ములలో వేసి శిక్షించును.

సుకేతోడు:—న సాపములు చెయువానిని యముడు
ఎట్లు శిక్షించునో చెప్పుడు

మహర్షులు ఇట్లు చెప్పారంభించిరి. దేవతలును బ్రాహ్మ
ణులను నిందించువారు, పురాణములు, ఇతిహాసములు చదివని
వారు, విననివారు, అవి సత్యములని నమ్మనివారు, పెద్దలును
నిందించువారు, యజ్ఞములు, యాగములు సాదుచునువారు,
ధర్మములు చెయువారిని ఆటంక పెట్టవారు, చ్ఛనిపోయిన నాగ
కములో పడుదురు. అచ్చట అనేక బాధలు పొందుదురు
ఇతిరులకు విచారము కలిగించువారును, దేవతాపితృకార్యములు
యందు భోజనమునకు నియమింపజేసి మరియొకచోట భు
జించువారును, సజ్జనులను బాధించువారును, పల్లె దండ్రులను,
గురువులను మన్నించని వారును, క్రిందిక శిల, మీదికి కాళ్ళు
ఉంచునట్లు నరకములో వడి మలము, మూత్రము భరింతురు.

దేవతాను, అతిథి, అభ్యాగతులను, స్థితి నంద్రులను, పిల్లలను
 ఉపవాసముంచి భుజించువారు నరకములో బడి కుళ్ళు రక్త
 మును తాగిపడరు. నిమ్మట అశిద్ధమును తిందురు. ఎంగిలిచేతి
 నుండి బ్రాహ్మణుని, గోవును, అగ్నిని, ముట్టుకొనువారు, చం
 ద్రుని, సూర్యుని, నక్షత్రములను చూచువారికి కండ్లలో యమ
 దూతలు, నిప్పులు పోసి మండింతురు. స్థితి నంద్రులు, అన్న,
 స్నేహితుడు, వాని భార్య, గురువు, వాని పత్ని, బంధువులను
 కొట్టి వారిని ఘోర నరకములో నేసి యట్లుగా కాల్చబడిన
 మేళులు వాని శరీరముల యందు దిగ గొట్టుదురు. నూతులు,
 చెరువులు, ఇండ్లు దేవాలయములు, తోటలు చెడగొట్టువారిని
 రంపములతో శంకుదురు. గోవు, బ్రాహ్మణుడు, అగ్ని,
 సూర్యుడు, చంద్రుడు వీరికవనుడుగా ముమ్మాశ్రములు విడుచు
 వారి మర్మస్థానములను ఇనుపముక్కుల కాకులు పొడిచి తిను
 చుండును. శరణుజొచ్చినవారిని, నక్షింపనివారిని, పర్వదినములలో
 స్త్రీ సంభోగము చేయువారిని, పరదారను మోహించువారిని,
 జలమందు మలీమూత్రములు విడుచువారిని, భక్తిశ్రద్ధలతో
 నిలిచినప్పుడు భోజనమునకు వెళ్ళనివారిని, ఛండాలుని యొద్ద
 దక్షిణ పుచ్చుకొనువారిని, వానికి పురోహితుడగువారిని, గో
 మాంసము ఆమ్ము వారిని, తినువారిని, బంగారము దొంగిలిం
 చువారిని, గురువత్నిని హరించువారిని, స్త్రీహాస్య, శిశుహాస్య,
 బ్రహ్మహాస్య చేయువారిని, అవిధపు నాక్షయము చెప్పువారిని,

నిత్యకర్మలు చేయనివారిని, నరకములో, పడవేసి యముని దళ-
తలు అనేక విధముల బాధింతురు. అభిధానియైనవాడు, అన్య-
యము చేయువారు, చాడీలు చెప్పవారు, పొంగిలించువారు,
స్వామిద్రోహులు, విశ్వాసఘాతుకులు, నిత్రద్రోహులునరకము
నొందుదురు. అన్నిటికన్న విశ్వాసఘాతుకము గొప్పపాపముగా
చెప్పబడినదని మహర్షులు చెప్పగావిని సుకేశకు సంకోచించెను.

4. ఆశ్రమ ధర్మములు

శ్రీరామాజ్ఞానీశ్వరుడు యునునను జూచి బ్రాహ్మణులు
అకు నాలుగు ఆశ్రమములు విధింపబడినవి చెప్పెదరు. అవి
యెవ్వి? వాని ధర్మము లెవ్వి? సెలవిండు. అని
అడిగెను.

ఓ రాత్రి నేశ్వరా ? విచారము. అహంకారము, క్రోధము, మోహము,
దానము, శపథము, చిన్మయము, శవము, కార్పణ్యము లేకుండుట,
దొంగతనము చేయకుండుట, శమము ఇవిఅన్ని ఆశ్రమ
ములవారికిని, అన్ని వర్ణముల వారికిని సామాన్య ధర్మ
ములు. బ్రాహ్మణులకు ఆశ్రమములు నాలుగు. అవి ఏవ
నగా బ్రహ్మచర్యము, గృహస్థాశ్రమము, వానప్రస్థము,
సన్యాసము. బ్రాహ్మణులైనను ఉపనయనము కాగా గురువు
నొద్ద వేదముచదువుటకు ప్రవేశించవలెను. అపమప్రతిదినమును
స్నానము ఉదయముననే చేసి సంధ్యావందనాది నిత్యకర్మలు
చేర్చుకొని, అగ్నియందు హోమము చేసికొని, వేదముచెప్పుకొన

వలెను. పిమ్మట గురువునొద్ద సెలవుపొంది మధూకరముచేసి దొర
కిన సవార్థములను ఇచ్చి గురువునెదుటబెట్టి వాగు తనకుఇచ్చిన
దానిని తినవలెను. వారినేవ చేయవలెను. ఆయన దయను
సంపాదించవలెను. ఆయన పిలిచిన వెంటనే సిద్ధముగా నుండ
వలెను. వారుచెప్పిన పాఠమును వర్ణించుచుండవలెను. ఇట్లుండి.
ఒక వేదమునుగాని, నాలుగు వేదములుగాని శన చేతనైనన్ని
వేదములను చదివి గురుదక్షిణ ఇచ్చి, నమస్కరించి, సెలవుతీసి
కొని ఇంటికిపోయి, మంచి వంశమున బుట్టిన సులక్షణములుగల
కన్యను వివాహమాడవలెను. ఇట్లుగృహస్థులగును. వివాహము
చేసికొనుటకు ఇష్టములేకున్న వానప్రస్థుడు కావచ్చును. లేదా
బ్రహ్మచారిగానుండి గురుసేవ చేయుచు ఉండవచ్చును. గురువు
లేకపోయిన గురుపుత్రుని సేవింపవలెను. పుత్రుడు లేనియడల
తనకంటె పెద్దశిష్యుని సేవింపవలెను. ఇట్లు చేయువాడు మృత్యు
వును జయించును.

గృహస్థధర్మములు విరుము. వివాహ మైన తర్వాత
నిత్యకర్మల చేయుచు, దానధర్మములు, దేవ, పితృ, అతిథిపూజ
లు చేయుచు, ధనార్జనచేయుచు, మంచి ఆచారవంతుడై యుండ
వలెను. ఆచారము లేనివాడు ఇహవరముల యందు సుఖము
లేక చెడిపోవును. వాడుచేసిన యజ్ఞములు, తపస్సు, దానము,
అన్నియు నిష్ఫలములు. వానికి సుఖము కలుగదు. ఆచారము
ధర్మములకు మూలము. కావున దానినిచ్చట స్పష్టముగా చెప్పె

దను. పాత్రకాలమున అనగా కోడి కూయునపుడు లేచి ఇష్ట దేవతను స్తోత్రముచే ధ్యానించి, ప్రక్కమీదనుండిలేచి, దేవుని నామమాను స్మరించుచుపోయి, కాలకృత్యములు తీర్చుకొని, దేశకులూచారాను గుణ్యముగ స్నాన సంధ్యాద్యనుష్ఠానములు నిర్వర్తించవలెను. అబద్ధమాడక, కోపముపొందక, ఎవరిని నిష్ఠు గములాడక, అతిథి, అభ్యైగతులను పూజించుచు వేళకు భోజనము చేయవలెను. దిగంబరిగా నుండకూడదు. దిగంబగులను చూడకూడదు. ఉత్తరముగగాని, దక్షిణముగగాని తలపెట్టి నిద్రింపకూడదు. స్వగృహమున తూర్పుగాను, వ్రయాణమార్గమున పరస్థిమున పడమరగాను తలనుంచి నిదుర పోవలెను. ఒకరు కట్టివిడచిన బట్ట, ఒకరు ఉపయోగించిన పువ్వులు, పూలదండలు, ఒకరు తినగా మిగిలిన అన్నము, త్రాగగా మిగిలిన నీరు ఉపయోగింపకూడదు. రాత్రి స్నానము చేయకూడదు. గ్రహణకాలములందు చేయవచ్చును. శాస్త్రములను, పురాణములను వినవలెను. నీళ్ళతో జుట్టు దులపకూడదు. సజ్జనులతో సంవాసము చేయవలెను. ఇట్టి సదాచారములతో వర్తించువారు ఇహపరిసుఖంబులు కలిగి యుందురు.

వానప్రస్థుల ధర్మమేమనగా :—కుమారులను కుమార్తెలను కని తనకు వృద్ధావస్థ రాగా ఆత్మజ్ఞానమును సాండుటకు వానప్రస్థాశ్రమము అవలంబింపవలెను. అనగా అడవికి పోయి తపస్సుచేయుచు, నేలను పరుండుచు, దుంపలు పండ్లు తినుచు,

బ్రహ్మచర్య వ్రాణము చేయుచు శ్రీహరిని ధ్యానించు చుండవలెను.

సన్యాసి ధర్మము లేవనగా అశమానమును, సమస్త సంఘములను విడచి బ్రహ్మచర్యవ్రాణము కలిగి ఒక యింట బహుదినములుండక ధక్ష మోత్తుకొనుచు, కామ, క్రోధ, లోభ, మోహ, మద, మత్సరములను వదిలి ఆస్మిజ్ఞానము కలుగువరకు దేహమును పోషించుకొనుచు జీవింపనలెను. ఆస్మిజ్ఞానము కలుగుటనలన పూర్వజన్మములందు చేయబడిన శాపము నశించి యీ జన్మ మందలి శాపము, కర్మ త్యాగమునైన నొనను పొందక జనుడు రాక్షసులు పొందును.” అని బ్రాహ్మణులు చెప్పగా నీని వారియొద్ద నెలవుచేరి సుకేశుడు నిజగృహమున కరిగెను.

బలిచక్రవర్తి ముగ్ధోకములకు నియించుట.

నారదమహాముని పుస్త్య మహర్షి నిజాచి బలిచక్రవర్తి స్వర్గమును ఎల్ల సంపాదించెనని యడుగగా ఆ మహర్షి యిట్లు చెప్పెను.

హిరణ్యకశ్యప మహారాజు కుమారుడగు ప్రహ్లాదుని కుమారుడు విరోచనుడు. విరోచనుని కుమారుడు బలి. ఇతడే ఇంద్రుని కర్వాణ గాజయ్యెను. ఇతడు అనేక యజ్ఞములు, యాగములు చేసి శంభుడు మయుడు అను క్రూర రాక్షసులను నియించి, ధర్మముగా రాజ్య పాలనము చేయుచు రాక్షసులు ధర్మముగా వ్రవర్తించు నట్లును, సోమము

తప్పకుండు నట్లును, నీతినిచుములు కలిగి వర్తించునట్లును చేసెను. ఇందువలన వారి పాపములు క్షీణించి వారు పుణ్యవంతులైరి. వారిరాజ్యమున ధర్మము నాలుగు పాదములతో నడచుచుండెను. రాక్షసు లిట్లుండగా ఒకదినమున మహాలక్ష్మి కమలముచేతబట్టి సభలోనున్న బలిచక్రవర్తి యెదుటికివచ్చి యిట్లు చెప్పెను. “ఓ దైత్యరాజా ! నేను క్షీరసాగరమందు పుట్టినమహాలక్ష్మిని. నీవు నీపితామహుడైన ప్రహ్లాదుని చెరు నిలిపితివి. నీ న్యాయపరిపాలన సత్యవ్రతముచూచి సంశయించి నీయింట కొంత కాలముండుటకు వచ్చితిని.” అని అశని యింట నుండెను. అందువలన రాక్షసులు సిరిసంపదలతో తులదకాగు చుండిరి. ఆబలి స్వర్గముపై దాకివెడలి ఇందుగ్గిని జయించి అశని రాజ్యమును తిసికొనెను. అంతఃకమందే భూలోకమును జయించి ముగ్ధోకములకు చక్రవర్తియై ధర్మపాలనము చేయుచుండెను.

5. దేవతలు బ్రహ్మయొద్దకు బొవుట.

ఇట్లు రాక్షసులచే నోడింపబడిన దేవతలు విచారము నొంది చేయునదిలేక ఆలోచించి వేరుఉపాయములేక ఇందుగ్గిని వెంట మేరుపర్వతమున తపస్సు చేసికొనుచున్న కశ్యప బ్రహ్మయొద్దకు బోయి తమ అవస్థలు చెప్పుకొనగా ఆయన విని విచారించి యిందుకు శ్రీహరి తప్ప ప్రతీకారము చేయువారులేరని యెంచి వారిని తోడ్కొని తన భార్య యైన అదితితో కూడ బ్రహ్మయొద్దకు బోయెను. వీరు పోవునప్పుటికి చతుర్ముఖుడు శత్రు

నాశనియను తన సభలో ఆస్థానమున కూర్చుండి సామగానము వినుచుండెను. అచట ఎందుచూచినను యజ్ఞములు చేయువారు వేదపాఠకులు, తపోవంతులు, ఋషులు ఉండిరి. ఆసమయమందు అదితి కశ్యపులు, ఇంద్రుడు మొదలగు దేవతలు ఆయనకు నమస్కరించి, ఉచితస్థలమున కూర్చుండి ఇట్లు చెప్పిరి. ఓతాతా! మారాజ్యము బలిచక్రవర్తి తీసికొని మమ్ములను హీనవరచి మాచే పరిచర్య చేయించుకొను చున్నాడు. ఈ వరాభవము వలన మేము స్వర్గమున నిలువలేకున్నాము. మారాజ్యము మరల మాకు స్వాధీనమగు ఉపాయము చెప్పుము” అనగా విని బ్రహ్మ ఇట్లు చెప్పెను. “ఓ కశ్యపా! నీవు గొప్ప తపస్సు చేసి శ్వేతద్వీపమున క్షీరసాగరమందున్న శ్రీమన్నారాయణుని మెప్పించిన ఆయన నీకు ప్రసన్నుండగును. అప్పుడు ఆయనను నీకు కుమారుడై పుట్టుమనియు, రాక్షసులను ఓడించి ఇంద్రునికు రాజ్యమిమ్మనియు వరమడుగుము. ఆయన సర్వశక్తుడు గనుక ఆలాగు తప్పక నీకోర్కెదీర్చును.” ఆమాటలువినికశ్యపుడు గొప్ప తపస్సుచేసి వేదప్రతములుచేసి శ్రీమన్నారాయణుని ఘోరింపగా శ్రీహరి ప్రత్యక్షమై వరమడుగు మనెను. అప్పుడు కశ్యపుడు సాష్టాంగనమస్కారములుచేసి ప్రార్థించి ఇట్లు కోరెను. “ఓ జగద్రక్షకా! అదితి గర్భమున ఇంద్రునికి తమ్ముడవై పుట్టి స్వర్గమును ఇంద్రునికి యిప్పించుము” అని ప్రార్థింపగా అట్లే చేయుదునని శ్రీహరి అనతిచ్చెను. శ్రీహరి వారిని వారి నివాసములకు పోమ్మని అంతర్ధాన మయ్యెను.

6. శ్రీ వామనావతారము.

శివనందనమున దేవతలు ఆమె లోకమునకును, కశ్యప
పుత్రుడు తపస్సుచేయుటకు మేరుపర్వతమునకును, అదితి తపస్సు
చేయుటకు కురుక్షేత్రమున నున్న సర్వకామప్రదవనమునకును
పోయిరి. అచట అదితి పదివేల సంవత్సరములు ఘోరముగా
తపస్సుచేసెను. అందుకు శ్రీహరి సంతోషించి ఆమెకు ప్రత్య
క్షమై దగ్ధవనిచ్చెను. అప్పుడు ఆమె ఆయనకు ప్రదక్షిణ నమ
స్కారములు చేసి సహువిధములు పార్థిరించి ప్రసన్నుని చేసి
కొని ఇట్లు వేడుకొనెను. “ఓభ క్తవస్సలా ! దీనరక్షకా ! ఆదిమ
ధ్యాంశరహితా ! నామొర ఆలకింపుము. నాకుమారుడైన ఇం
ద్రునిముల్లోకములకు రాజుగా చేయుము. నానికియజ్ఞభాగములు
ఇప్పించుము. రాక్షసులు నీమ రాజ్యములో రాజుగ నుండ
నిమ్ము. నామనోవేదనను హాగొట్టుము.” శ్రీహరి ఆమెతో ఇట్లు
నెను. “దేవీ ! నీగర్భమున బుట్టి రాక్షసులను నిర్మూలముచేసి
ఎప్పటియట్లు ఇంద్రునికి రాజ్యసంపదలిచ్చెదను.” ఆమాటలువిని
అదితి దేవదేవునితో నిట్లనెను. “ఓజగదీశ్వరా ! నేను సామ్రాజ్య
మైన శ్రీని, చతుర్దశభువనములు కుక్షీయందు గల నీభారము
మోయగలనా ! మీరు సృష్టి సీతి లయములు చేయసమర్థులు”
అని విని “తల్లీ ! వెరువకుము. నీవు నిర్విచారముగ నుండుము.
నీవు నాభారము మోయనచసరములేదు. నీభారము నాభారము
నుకీస నహించెదను. సుఖముగా నుండుము. పోయెదనని ”

అదృశ్యుడయ్యెను. పిమ్మట ఆమె తపము చాలించి భర్తచుజేరి శ్రీమన్నారాయణుండు ఆనతిచ్చిన సంగతులుచెప్పి ఇష్టాగోష్ఠి నుండగా కొంతకాలమునకు గర్భమును ధరించెను. అంతట ఆమె నడచునపుడు భూమి వణకుచుండెను. ఆమె పాదములు పెట్టుచోట్ల భూమి కుగ్రింగుచుండెను.

7. ప్రహ్లాదుడు బలిని శపించుట.

ఇట్లు అదితి గర్భవంతురాలైన పిమ్మట రాక్షసులు తేజోహీనులై మాషిన ముఖములు కలవారై యుండుటయు, దేవతలు సంతోషముతో నుండుటయు చూచి యిందుకు కాగణమేమని బలిచక్రవర్తి తన తాతయగు ప్రహ్లాదుని అడిగెను. అది విని ప్రహ్లాదుడు శ్రీహరిని ధ్యానించి యోగదృష్టిచే దెలిసికొని బలితో ఇట్లు చెప్పెను. “ఓవత్సా! వినుము. చతుర్దశ భువనములు నీన కుక్షియందుగల శ్రీ మహావిష్ణువు అదితి గర్భమునం దున్నాడు. ఆయన రాక్షసుల బలమును, ప్రేజమును సంహరించును. శ్రీహరి మీ ఐశ్వర్యమును అపహరించి దేవతల కిచ్చును.” అదివిని బలిచక్రవర్తియిట్లనెను. “ఓతాతా! శ్రీహరి అంత బలవంతుడా! అంతకంటె మోచు బలవంతులు నాయొద్దనున్నారు. విప్రజాతి, నిశంభుడు, జంభుడు, హయశిరుడు, దుర్జయుడు మొదలగు అతిబలవంతులయిన రాక్షసులు నాయొద్ద కోటానకోట్లన్నారు. వారివత్తడు జయింపగలడా? చూతము!” అనగా విని ప్రహ్లాదుడు మహా కోపముగలవాడై

“ఓహో ? నీకు కాలము సమీపించినది. నీన్ను రక్షించువారు లేరు. నీవు చెప్పినవారందరూ, ఆ మహావిష్ణువు ఎదుట దోమలవంటి వారు. ఆయన లోకములన్నిటిని పుట్టింపను, రక్షింపను, సంహరింపను సమర్థుడు. నీకువిపరీతబుద్ధి పుట్టినది. నీకు కాలము సమీపించెను. నీవు నశించుకాలము వచ్చినది. కనుక ఇట్టి మాటలు నీనోట వచ్చినవి. నాకు శ్రీహరి పరమ బాంధవుడు. నీ ననిని ప్రియభక్తుడను. అట్టివానిని నీవు నిరాకరించుచున్నావు. కావున నిన్ను నేను శపింతును. నీవు త్వరలో రాజ్యభ్రష్టుడ నగుదువుగాక ” అమాటలు విని బలిచక్రవర్తి భయకంపితుడై తాత పాదములపై బడి తన్ను రక్షింపుమని అనేకవిధముల ప్రార్థింపగా ప్రహ్లాదు డిట్లనెను. నాశాపము వృధాపోదు. నేటినుండి నీవు శ్రీహరిని మనస్సు చేతను, కాయముచేతను, కర్మచేతను, ప్రీతితో ధ్యానించిన ఆయన నిన్ను రక్షించును.

8. బలియజ్ఞమునకు వామనుడు పోవుట.

అదితికి తోమ్మిదిమాసములు పూర్తియైన తర్వాత పదవమాసము ప్రవేశింపగా, వామనుడు జన్మించెను. అతడు మంచి తేజశ్శాలియై ప్రకాశించు చుండుట చూచి సర్వజనులు దేవతలు సంతసించిరి. బ్రహ్మవచ్చి జాతకర్మ, నామకరణములు చేయించెను. ఆవామనుని స్తోత్రముచేసెను. అదివిని బ్రహ్మతో వామనుడిట్లనెను. “ ఓ చతుర్ముఖుడా ! పూర్వము అదితి

కశ్యపులు, ఇంద్రుడు నన్ను బాగుగా వేడుకొని ప్రార్థించి వర మివ్వగిన, ఇంద్రునికి శత్రువులు లేకుండునట్లు చెసి, ముల్లోకములు ఇచ్చుటకు వరమిచ్చితిని. అందునకే ఇట్లు అవారినిచ్చితిని.' అని చెప్పగా బృహస్పతి యజ్ఞోపవీతమును, బ్రహ్మ కృష్ణానమును ఇచ్చిరి. మరచి బ్రహ్మపాలాశదండమిచ్చెను. అదిచూచి వసిష్ఠుడుకమండలమిచ్చెను. అంగీరస మహాముని పవిత్రములును, పులమహర్షిదర్భాసనమును, పుస్త్యమహాముని వీతాంబరమును, ఇచ్చిరి. వేదవేదాంగాది చతుర్దశ మహావిద్యలను బ్రహ్మర్షిలో నేర్పెను. ఇట్లు సమస్త విద్యలు స్వర్గలో అభ్యసించి నామనమూర్తి దండము, కమండలము, గొడుగు వట్టుకొని బలి యజ్ఞమునకు ప్రయాణమయ్యెను. అతడు నడచుచుండగా పాదము వేసిన చోట్ల భూమి లొత్తలు పడుచుండును. అది చూచి ఆయన మెల్లగా పాదములు వేయుచుండెను. అయినను భూమి పర్వతములతోకూడ వణకుచుండెను. సముద్రములు పొంగెను. నదులు పొరలి పారుచుండెను. భూభారము వహించుచున్న అదిశేషువు తలలు వంచెను. ఈ విపరీతములు చూచి, దానికి కారణమేమని విచిత్రవర్తి తన గురువును, పురోహితుడు అయిన శుక్రాచార్యుని అడిగెను. అదివిని ఆయన దివ్యదృష్టిచే చూచి సర్వమును తెలిసికొని యిట్లుచెప్పెను. “ఓష్ఠ శ్శేంద్రా! వినుము. జగన్నాథుడును, వరమాత్ముడును, సనాతనుడును అయిన శ్రీహరి వామనమూర్తియై కశ్యపుని ఇంట అవతరించి

నీయజ్ఞమునకు నచ్చుచున్నాడు. ఆయన భారము మోయలేక భూమి వణకుచున్నది. పర్వతములు, నదులు చలించుచున్నవి. సముద్రములు పొంగుచున్నవి. అన్నిటి భారము వహించునది భూమి గనుక ఆభూమి వణకగా అన్నియు చలించును. దేవత లందరూ అనిని వెంటనున్నారు గనుక అగ్నిలు మండక అచ్చట నేయున్నవి. కాపున మనము అగ్నిలో వేసిన అహుతులు వ్యర్థ ముచున్నవి.” శుక్రడు ఈ మాటలు చెప్పగావిని బలిచక్రవర్తి శరీరమున పుటకాంకురములు గలనాడై ఇట్లనెను. “ఆచార్య సర్యా! నాతిలిదండ్రులు, నను ధన్యులము. నావంశము ధన్యత నొందినది. ఏయనగా యజ్ఞ భోక్తయైన శ్రీమన్నారాయణుండు నా యజ్ఞమునకు నిజరూపముతో గయచేయు చున్నాడు. నాకంటె అధికులెవరు? యోగులలో శ్రేష్టులకు కూడ దిర్భన మియ్యని ఆదిమథ్యాంతరహితుడు నాయాగమునకు స్వయముగ విచ్చేయుచున్నాడు. ఇంకెకంటె హెచ్చు సంతోషమేమున్నది. నేనేమి చేయవలెనో సెలవిండు.” ఆమాటలువిని తన గురువైన శుక్రుడిట్లనెను. “ఓ రాక్షసేంద్రా! వినుము. యాగముల యందు హవిర్భాగము దేవతలకు చెందవలెను. నీవు వానికి బదులుగా రాక్షసులకు ఇచ్చుచున్నావు. ఇదిశాస్త్రసమ్మతము కానందున శ్రీహరి వామనరూపుడై పుట్టి దేవతలకు మేలుచే యును. కాబట్టి నీవు బాగుగ ఆలోచించి ప్రవర్తిం పవలెను. ఆయన నీకు కిడును దేవతలకు మేలును చేయును.

కావున నీవు నేనుచెప్పనట్లు చేయుము. ఆ వామనుడు నిన్ను దానమడుగునప్పుడు ఇచ్చెదనిని చెప్పవద్దు. మంచి మాటలతో సంతోషపెట్టవలెను. ధనము, రత్నములు, బంగారు, గోవులు, భూమి నే వడిగినను ఇయ్యవద్దు. వారి దర్శనము నీకు లభించు నపుడు ఆయనకు వ్రదక్షణముచేసి సాష్టాంగ దండప్రణామము చేసి చేతులు జోడించుకొని ఎదుట నిలచి, స్వామీ! మీరే మడిగినను ఇయ్యజాలను. ఈ జగత్తు అంతయు శమరు సృష్టి చేసినదేకదా! మీది మీకిచ్చుట ఉచితము కాదుగదా. కావున నే నేమి సమర్పింపగలను? ఇట్లు విన్నవించిన నీకు మేలుకలుగును.” అని చెప్పిన ఆచార్యుని మాటలు విని బలి ఇట్లు చెప్పెను. “ఓ గురువర్యా! మీరు బ్రాహ్మణోత్తములు. ఈమాటలు మీ ముఖమునుండి ఎట్లు వచ్చినవి. సామాన్య జనులు అడిగినప్పుడే వారిని నిరాశులనుచేసి పొమ్మనలేక కోరినది ఇచ్చివంపుచుంటినిగదా? “లేదు.” అన్నమాట నానోటరాదు. అట్టి ఆవిషయములో సమస్త పాపములను పోగొట్ట సమర్థుడును, పుట్టక యనుభయమును తన ధర్మము మాత్రముచేతనే పోగొట్ట గలవాడును, జగత్తునకు కర్తయునైన ఆ శ్రీహరి అడిగినప్పుడూ లేదని నే నెట్లు చెప్పగలను. ఆయన దర్శనము కొరకే కదా జనులలో కొందరు వ్రణములు, ఉపవాసములు, జపములు, తపములు, యజ్ఞములు, యాగములు, దానములు, ధ్యానములు చేయుచున్నారు. ముల్లోకములవారును కోరునది ఆయ

నవర్కనమేదా ! పరమభక్తులు తప్ప ఆయనను మరి యెవరు చూడగలరు ? ఆ జగదీశ్వరుడు నా యజ్ఞమందు నాకు ప్రత్యేక్షమై చెయ్యిచాచి, ఇమ్మని అడుగుటకంటె గొప్ప సమయము ఎప్పుడు నాకు కలుగింతును. అది నా పూర్వ పుణ్యమకదా. దాన మెవరికచ్చినను పుణ్యమేకదా. అందులో ఆ శ్రీహరికంటె తగిన పాత్రులెవరు ? ఆయన ఏమి అడిగినను సకే. భూమిగాని, ధనముగాని, ధనాగారముగాని, కోటగాని, వేటగాని, గ్రామముగాని, రాజ్యముగాని, ముల్లోకములుగాని, తుదకు నాప్రాణమణినను ఇచ్చెదను. గురువులైన మీ యెదుట ప్రమాణము చేయుచున్నాను. “లే” దన్నమాట నానోట రాజాలడు. అట్లు ఇచ్చుటవలన నాకునష్టములేదు. ఈదేహము ఎప్పుడైనను విడువ నలసినదేకదా ! ఇది శాశ్వతము కాదన్నమాట ఎల్లరకును తెలిసినదేకదా ! అట్టి జగదీశ్వరునికి ఇచ్చుటవలన చతుర్విధ పురుషార్థములు అనగా ధర్మ, అర్థ, కామ, మోక్షములు నాలుగును ఒక్కమాటే చేకూడును. అంతకంటె జీవునికి మరియేమి కావలెను. మోక్షమేకదా ! అందరు అన్ని విధముల ప్రయత్నించి సాధింప నలసినది. దానిని పొందుటకు ఇదియే ముఖ్యసాధనము. కావున మీరు నివారించకుడు” అని బలిచక్రవర్తి తన గురువైన శ్రీకాచార్యునితో చెప్పి ముగించు సమయములో శ్రీనామసమూర్తి బృహస్పతి మొదలగు దేవ బృందములతో వచ్చి సమీపించెను. అట్లు సింహద్వారమునకు

వచ్చిన వామనమూర్తిని దేవతలను చూచి అచ్చటి ద్వారపాలకులు ఆశ్చర్యపడి కోపముగలవారై ఆయనను ఆశంకపరచుతలంచిరి. కాని అప్పుడా వామనుడు అన్నివలె ప్రకాశించుట చేత చూచిన వారందరును శేఖోహీనులును, బలహీనులునై భయముచేత మూక నారంభించిరి. నసిష్ఠ, విశ్వామిత్ర, గర్గ, చ్యవనప్రముఖులుగు ఋషులును, బలిచక్రవర్తియును ఆవామనుని రూపుచూచి భయసంభ్రమా క్రాంశులై చకానము దాల్చిరి. ఈమ జన్మము సాగ్ధకమయ్యెనని మనస్సులో తలచిరి. అప్పుడు వారందరును వేచి ఆయనకు ఎదురుగాబోయి ప్రసన్నముచేసి సాష్టాంగదండ ప్రణామము లర్పించిరి. అని ఆ వామనుని చూచి మనస్సులో ఇట్లునాకొనెను. “యోచించుటకు కదా! శ్రీహరి యైన శరీరమును సంపదితముగా చేసికొని వామన రూపముగల బ్రాహ్మణవేషధారియై కాలినడకతో నామొద్దకు వచ్చినాడు. ఆయనకు నేను ఏమిఇచ్చినను కష్టము న్నిరదు.” అంతట అచ్చట నుండు వారందరును ఏకకాలమున వామనుని స్తోత్రము చేసిరి. బలిచక్రవర్తి ఆయనకు అర్ఘ్యపాద్యము లిచ్చి పూజించుచు ఇట్లు విన్నవించెను. “ఓ జగదీశ్వరా! సర్వాంతర్యామీ! పరాశ్రరా! సర్వసాక్షి! పురాణపురుషా! నాస్వాధీనమందున్న స్వర్గ, మర్త్య, పాతాళలోకములుమూడును తమ ఆధీనము చేయుచున్నాను. వానిలో తమకు కావలసినంత భనముగాని, ధాన్యములుగాని, బంగారముగాని, రత్నములు

గాని, గుఱ్ఱములుగాని, ఏనుగులుగాని, దాసదాసీజనములుగాని, స్త్రీలనుగాని, భూములను లేక ముల్లొకములను గాని, శమరు తీసికొనవచ్చును. నిమచిత్తము వచ్చినవి తీసికొనుడు." అనగా విని వామను డిట్లనెను. "ఓచ్చత్వేంద్రా! నాకు భూములు, గ్రామములు, రాజ్యములుగాని, గోమహిష ఆశ్వగజములుగాని ధన, వస్తు, సువర్ణరత్నములుకాని, దాస, దాసీ స్త్రీజనములు గాని అక్కరలేదు. శోమగుండిము స్థాపించు కొనుటకుమూడ డుగురు భూమి రాచ్చిన చాలును" అది విని బలిశక్రివ ఆశ్వ ర్యపతి తనలోతానిట్లు విచింతించుకొనెను. మూడడుగులు భూమి అడుగుచున్నాడు. ఇది ఇదిగో ముందు కుపయోగించును. ఇది కపటముగాని వేరొకటిగాదు." అని విచింతించుకొని ఇట్లు ఆయనతో సంభాషించెను.

బలి:—ఓవామనుడా! నీవడుగుట చూడగా ఆశ్వర్య మగుచున్నది. మీరెవరు?

వామ:—ఓచ్చత్వేంద్రా! నేనెవ్వడనని చెప్పుదును. నేను అందరివాడను.

బలి:—స్వామీ! మీనివాసమెచ్చట?

వామ:—రాజా! నానివాసము స్థిరమైనది కాదు. అంతటను నేనేయుండును.

బలి:—స్వామీ! ఇంతస్వల్పదానము నన్నడుగవచ్చునా?

వామః—రాక్షసేంద్రా! అంతేచాలును. మూడడుగు లిచ్చిన ముల్లోకము విచ్చినట్లు సంతోషించెద. అనంతపుష్పద్విజా నప్తః అని యున్నదిగదా!

బలిః—ఈపాటి స్వల్పభూమికొరకు నాయొద్దకు రావ లెనా? లోకములో ఎందరో యున్నారే!

వామః—నేను ఈదినమున యాచనకై బయలుదేరి వచ్చుచుండగా, కొందరు బ్రాహ్మణులు త్రోవలో కలసిరి. గొప్ప చాళి లెవరని వారినడుగగా, దాతలలో మొదట నీవేరు చెప్పిరి.

బలిః—విప్రోత్తమా! నేనిట్లు స్వల్పదానమిచ్చి యేరు గనే! నాపేరు తెమరు వినియంటిరిగదా! అందుకు తగినటు కొరవలయును గాని ఇంతస్వల్పమా?

వామః—దక్షిణోత్తమా! స్వల్పమని విచారింపకుము. అంతేచాలును. మూడడుగులే మూడు లోకములుగా భావించె దనంటిగా! ఆశకు అంతమున్నదా! మనజుడు పెరిగినకొలది ఆశ అధికమగును కాని తగ్గదు. బలము, శరీరవటుత్వము, మాటలబిగి మొదలగున వన్నియు సగ్గుచుగాని, ఆశ అంతకంతకు పెరుగును. కావున సంతృప్తి కలిగియుండుటమంచిది. సంతృప్తిగల వాడే మూడులోకముల సుఖముపొందును. సంతృప్తి లేనివారలు పుట్టాచు చచ్చుచుండురు. పూజింపబడును. వాడే సంతృప్తికల వాడు ముక్తిపొందును. నీవు చక్రవర్తివని అడిగినంత చెప్పదవని.

నేను హెచ్చుగా అడుగవచ్చునా? నాకు కావలసినంత అక్షిగి
తిని. అంతేఇచ్చిన చాలును.

ఈనూటలువిని యొద్దనున్న శుక్రాచార్యు లిట్లని
బలిచక్రవర్తితో చెప్పెను.

శుక్రుడు:—ఓదానవరాజేంద్రా ! ఇశిను నిజమయిన
బ్రాహ్మణుడుకాడు. దేవతలకు సహాయము చేయునది శాస్త్రము
శ్రీమహావిష్ణువు అదితిగర్భంబున కుమారుడైపుట్టెను. అంతఃకలకు
కపట బ్రాహ్మణా వేషముతో ఇట్లు నీయొద్దకు వచ్చిరాడు.
నీకాసంగతి తెలియక ఇరినది ఇచ్చెదనంటివి. ఇందువలన
రాక్షసవంశమునకు ఉపద్రవము వచ్చును నిన్ను మోసపుచ్చి
నీయైశ్వర్యమంతయు అపహరించి దేవేంద్రునిగిచ్చును. ఇతడు.
శరీరమును పంచి ఒక పాదముతో భూమి అంగియును, రెండవ
పాదముతో స్వర్గమును, మూడవ పాదమున పాతాళలోకమును
కొలిచి ముగ్ధాలోకములు ఆక్రమించును. అప్పుడు నీకు నిలుచు
టకు కూడ తావై నరుండదు. ఎట్లు బ్రతికెదవు ! ఈ మూడు
లోకములలోను చీమడూరుటకై నను సందు లేకుండునట్లు అంగి
టను అతడే వ్యాపించి యుండును. అప్పుడు నీవెందుబోదువు ?
ఇంతేకాక మరియొకటి చెప్పెదను వినుము. దేని నిచ్చుటవలన
నాశనము కలుగునో అది దానమనిపించుకొనదు. తనకున్న ధన
మును అయిదు భాగములు చేసి తనకు కావలసిన దానిని కొను
టకు, ధర్మమునకు, క్షేత్రి సంపాదించు వనులుచేయుటకు, ఆశ్రతు

లకు, ఇట్లు నాలుగు భాగములు వ్యయముచేసి మిగిలిన భాగమును అపడకాలమున నీనకు ఉపయోగించు నిమిత్తము దాచవలెనని నీతికొవిదులు చెప్పుచున్నారు. తనకు లేకుండ ధర్మము చేయుట నీగవుకాదు. అంతేకాక సర్వమును పోవునపుడు ఇచ్చెదనన్నది లేదన్నను అన్యతదోషము సంభవించదు. ఇప్పుడు నీవు ఇణికిచ్చిన మరియేమియు నీకు మిగులదు. శ్రీలయెడలను, వివాహము సంఘటించుటయందును, ప్రాణమునకు హానికలుగునపుడును, ధనమంశయు నశించునపుడును, మానభంగము కలుగునపుడును గోవులను బ్రాహ్మణులను రక్షించునపుడును అబద్ధమాడినను అందువలన పాపములేదు. కావున నామాట విని, యీదానము చేయుట మాసి, యీ వామనుని మంచి మాటలు చెప్పి పంపుము.

బలి:—గురువర్యా ! మీరు నెలవిచ్చిన దంతయు నిజమే. గృహస్థులకు ఇదియే ధర్మము. కాని ఇచ్చెదనని చెప్పి లోభగుణముచేత అడుగవచ్చిన వానిని ఎట్లు బ్రహ్మించును. అడిగిన మాటలు లేదనుటకంటె సొచ్చుపాపమేమి ? ఎట్టి పాపాత్మునినైనను మోయగలను గాని, అబద్ధమాడువాని బరువు భరింపజాలనని పూర్వము భూదేవి బ్రహ్మతో చెప్పుకొనలేదా! ప్రాణమును రక్షించుకొనుటకై పిరికివాడై యుద్ధరంగమునుండి పారిపోవుట, అబద్ధమాడుట ఈ రెండిటికంటె మానహాని కలుగజేయునది మరిలేదుగదా ? ఇంతియేకాక న్యవసాయదారునికి

మంచి భూమి, మంచి విశ్వాసము, ఒక్కచూరు సమకూరు
నట్లు దానము ఇచ్చువానికి మంచి పదార్థము, మంచి
పాత్రుడు దొరుకుట అసాధ్యము కాదా? గొప్పపుణ్యా
త్ములకేగాని అందరికిని అట్టిభాగ్యము కలుగునా? పూర్వమీ
భూమిని ఎందరోరాజులు చాలింపలేదా? వారిలో శిబి మొద
లగువారి వేద్లు ఇప్పటికిని చెప్పుకొనుచున్నారు కారా? ఇంత
కును ఈయన శ్రీ మహావిష్ణువని మీరే యిప్పుడు సెప్పివిచ్చితిరి.
అట్టి అది దేవుడును, పురాణపురుషుడును ఇంత చిన్నరూప
మును ధరించి నన్నడుగనచ్చిన, నే నెట్లు లేదందును. అతడు
చెయ్యిచాచి అడుగుట, నాచెత్రికింద అతడు చేతినంచుట
నాయదృష్టముగదా? రాజ్యముగాని, యీ శరీరముగాని
శాశ్వతము కాదుగదా? ఏమైననుకాని, రాజ్యమేనశింపని, నేనే
నశించిన నరే, నేను మూట నిప్పును. ఇతనికి దానమియ్యక
మానను. ఇంకేకాక ఆయన అశిగినంత నేను ఇచ్చునపుడు
ఆయన నన్ను శిక్షించునా? ఇది ఎట్టి న్యాయము. ఏమయినను
నరే. ఈయనకు తప్పక దాన మిచ్చెదను.

శుక్రుః—ఓ దై త్యేంద్రా ! నేను నీ మేలుకొరి చెప్పిన
మాటలు నిరాకరించితివి. కావున త్వరలో రాజ్యభ్రష్టుడ
నగుదువుగాక !

బలితన మనస్సులో ఇట్లు తలపోసెను. పూర్వము మాతాత
ప్రహ్లాదుడిచ్చిన శాపమునకు తోడు చూ కులగురుని శాపము

కూడచేరినది. ఏమిచేయుదును. మాటశివ్వలేనుగదా ? దాన
మిప్పుడేయిచ్చెదను అనిఅలోచించి తన భార్యయైన సంధ్యావళి
వైపుమాడగా ఆమె ఒకచేతి బంగారు పళ్ళెమును మరియొక
చేతి బంగారు కలశతో నిర్మలమైన జలమును వ్యక్తకొనివచ్చి
భర్తయొద్ద నిలిచెను.

అప్పుడు బలిచక్రవర్తి వామనుని పాదములు కడిగి, ఆ
నీరు శిరస్సున చల్లుకొని, మూడడుగుల భూమి దానము చేయు
చుండగా, ఆజారీలోని నీరు పడకుండ స్త్రీగ్రాడు తన కన్నును
అడ్డముగా నుంచెను. వామను డది యిరింగి, దర్భపుడకతో
పోడిచెను. అందువలన ఆశుక్రునికన్ను గ్రుడ్డి దాయను.
అది మొదలు ఒక కన్నుపోయినవానికి శుక్రాచార్యుడను మాట
వాడుకలోనికి వచ్చెను. అంతట నీటిధారపడగా బలి వామనుని
చేతిలో ధారపోసెను. శ్రీహరి స్మృతిపొందెను. కావున సమస్త
భూతములును స్మృతిపొంది బలిచక్రవర్తిని పొగడెను. భూదానము
ఇచ్చువారును, పుచ్చుకొనువారును స్వర్గాదిభోగములు చిర
కాల మనుభవించుచుందురు. కావున ఏదానమును భూదానము
తోనమానముకాదు. ఆ సమయమున వామనుడు బలినిచూచి
ఇట్లనెను. “ రాజా ! ఏదో కొంచెము దానమిచ్చుచున్నానని
విచారించకుము. నే నడిగినంత ఇచ్చుటయే ముల్లోకము లిచ్చు
టయనితలంచుము. అనుచుండగా దేవతలు పుష్పవర్షము
కురిపించిరి.

వామనుని విశ్వరూపము.

ఇట్లు మూడడుగుల భూదానమును పొందిన వామనుడు క్రమ క్రమముగా పెరిగి పెద్దవాడై మూడు గుణములను ఏక కాలంబున విజృంభింపజేసి విశ్వరూపమును ధరించి భూమియు, ఆకాశమును నింశి, భూలోకము, భువర్లోకము, సువర్లోకము, మహర్లోకము, జనలోకము, సహలోకము, సత్యలోకము, అను ఏడు ఊర్ధ్వలోకములకంటె ఎత్తుగా పెరిగి, ఎచ్చటను సందు లేకుండ వ్యాపించి పాదముక్తింద భూమియు, పిక్కలయందు పర్యతములను, కాలివోళ్ళపై పిశాచగణములను చేతి వోళ్ళందు గుహ్యకులను, జానువులయందు విశ్వేదేవతలను, అంగములయందు దేవతలను, రోమములయందు మహర్షులను, జుట్టిన నక్షత్రములును, కర్ణములయందు అశ్వినీ దేవతలను, నాసికయందు వాయువును, ముఖమందు అగ్నులను, వక్షస్థలమునందు కుదుర్చులను, వీచునందు అప్సరసువులను, కంటి భాగమందు లక్ష్మీయు, గుహ్య దేశమున వ్రజావతులను, నడుమున రాక్షసులను, నాభియందు సప్త మహాసముద్రములను, హృదయమున ధర్మంబును, కంఠంబున వేదములను, నేత్రంబుల సూర్య చంద్రులను, ఇట్లు జగమంతయు, చరాచరాశ్మకమైన వ్రపంచమును, తనశరీరమున అన్ని భాగములయందును ధరించి ఒక పాదముచే భూమిని, మరియొకపాదముచే స్వర్గలోకంబును, ఆక్రమించి ఇట్లు వ్యాపించుటలో దుష్టులైన రాక్షసులను సంహ

రించి, నాభినుండి పుట్టిన మరియొక పాదముచే బలిని పాతాళ లోకమునకు అణగ దొక్కెను. ఇట్లు మూడుపాదములచే ముల్లోకములను ఆక్రమించుకొని ఇందునకిచ్చి, బలిని జూచి యిట్లనెను. “ఓ రాక్షసోత్తమా! నీవు నాకు దానమిచ్చితివి గనుక అక్షయమైన భూమి నిచ్చెదను. నీవు సుతలలోకమున నుండుము. అచ్చట మిగుల పవిత్రమై మనోహరముగ నుండును. నీవు కల్పాంతమువరకును జీవింతువు. సావర్ణ్య మన్వంతరమున వీవు ఇంద్రపదవి నొందుదువు. అప్పుడు ముల్లోకములకు నధి పతివగుదువు. అంతవరకు సుఖములు, భోగములు అనుభవించుచు రోగములు లేనివాడవై నివసించుము. అచ్చట అనేక దివ్యభవ నములు, సరోవరములు, ఉద్యానవనములు గలవు. అనేక దివ్య మైన స్త్రీలు గలరు. వారితో సుఖించుచు చిరయావనము కలిగి యుండుము. నన్ను ఏమరకము. దేవబ్రాహ్మణులను పూజించుము.” ఈమాటలువిని బలి అందుండుటకు అంగీకరించి యిట్ల నెను. “ఓజగదీశ్వరా! మీపాదసేవ అనుగ్రహింపుము. నాకచట ఆహారమేమో నెలవిండు” “దైత్యేంద్రా! శాస్త్రప్రకారము విధ్యుక్తముగా జరుగనియజ్ఞములు, దానములు, సహోమములు, శ్రోత్రియులైన బ్రాహ్మణులతో పెట్టబడని శాస్త్రములు నీకతిహారమగును. నేను నీశత్రువులను సంహరించుటకు నాచక్రమును పంపుదును. నీవు కోరునపుడు నేను దర్శనమిచ్చుచుండును.

అంతట వ్రహ్మచుడు, విశ్వరూపమును ధరించియున్న శ్రీహరినిజూచి సంతోషించి, తర్వాత కొంతసేవటికి ఆవిశ్వరూప

శ్రీవాచనపురాణము

ముపసంహరించి యెప్పటి రూపముతో నున్న వామనునిజేరి ప్రదక్షిణ నమస్కారములు చేసి పార్థినించి యిట్లుమనవిచేసెను. “స్వామీ ! మీరు నామనుమడైన బలికి ఇంద్రపదవి ఇచ్చి యిప్పుడు తీసికొనుటనాన చాల ఉపకారము చేసితిరి. లేనియెడల గర్వాంధుడై, శిమసేవ మరచియుండును. మావంశములో ఈ బలి చాల అదృష్టవంతుడు. ఏలయనగా మావారందరు పగచే నిన్ను పొందిరి. మీరు వీనియందలి ప్రేమచేత దర్శనమిచ్చితిరి. “ఇందుకుకారణము శిమకు మాయందుగల కరుణయెగానివేరొ కటిగాను.” అని మనవిచేసి ప్రణమిల్లెను. అప్పుడుశ్రీహరి ప్రహ్లాదునిచూచి “ఓనత్సా ! నీమనుషుడు మహాజ్ఞాని. ఇతిమ సావర్ణి మనువుకాలములో ఇంద్రుడై సమస్త భోగములను అనుభవించి సిమ్మట మోక్షము పొందును” అని చెప్పి శ్రీహరి అంతర్ధాన మొందెను. అంశకుముందు విశ్వరూపమును దర్శింప నచ్చటికి బోయి అంతరాళముననున్న ఈశ్వరుడును బ్రహ్మయును, ఇంద్రాది దేవతలును, మునులును, ఋషులును ఆశ్రీహరియొక్క యద్భుతచర్యల నెన్నకొని తమలోతాము నంతోపించుచు, ఒకరితోనొకరు చెప్పుకొనుచు, తమ నివాసములకు పోయిరి.

కురుక్షేత్ర మహాత్వము.

వామనానతారముయొక్క చరిత్రము వింటిని. అది చాల పవిత్రమైనది. ద్వీపము లన్నిటిలో జంబూద్వీపము శ్రేష్ఠమైనదనియు, అందు భరతవర్షము మిగుల పుణ్యభూమి

మనియు చెప్పుదురు. ఇందుకు కారణమేమని మునులు సూత్ర మహర్షి నడుగగా సూతుశిష్యు చెప్పుచున్నాడు. ఋషులారా ! వినుండు.

పూర్వము ఈ ప్రశ్న నారదుడు పులస్త్య మహాముని నడుగ వారిట్లు చెప్పిరి. భగవద్విష్ణు ము పుణ్య దేశమనుటకు అనేక కారణము లున్నవి. అందు పెక్కు పుణ్యనదులు, పర్వతములు, క్షేత్రము లున్నవి. అన్నిటిలో కరుక్షేత్రము మిక్కిలి పవిత్ర మైనది. అది గంగా సింధునదులమధ్య నున్నది. నీనికే ఆర్యా వర్తపుణ్యభూమి యని యందురు. ఎవడైనను ఆ దేశము పేరు దలచుకొన్నను అందు నివసించుమని అన్నంత మాత్రమునను వాని సమస్తపాపములు చళించి వానికి మోక్ష ములవడును. కారణమేమనగా అనేకమైన పవిత్రమైన ఆశ్రమములు, ధర్మములు అందున్నవి. ఆశ్రమములలో ముఖ్యమైనవి యేవనగా:-

1. కామ్యవనము:-ఇందు ఎవరు ఏ కోరికతో శ్రీహరిని ధ్యానించురో, వారి కాకోరిక తప్పక సిద్ధించును.

2. అదితివనము:-పూర్వము ఇందు కశ్యపబ్రహ్మ భార్య యైన అదితి తపస్సుచేసి శ్రీహరిని వామను డను పేరుతో కుమారునిగా పొందెను.

3. వ్యాసవనము:-ఇందు వేదవ్యాసులు తపస్సు చేయుచుండును. ఇది మిక్కిలి మనోహరమైనది.

4. ఫలకవనము-ఇది మిగుల పవిత్రమైనది.

5. సూర్యవనము, 6. మధువనము, 7. శీతవనము
ఇవియు అతిపవిత్రములు. వనమునగా ఆశ్రమము.

ఈ గురుక్షేత్రమందు పెక్కు పుణ్యములున్నవి. అవియే
వనగాః—సరస్వతి, వైతరణి, గంగ, మధుశ్రవ, పావనాశన,
కౌశిక, హిరణ్యతి. ఈ ఏడు నదులును మహాపవిత్రమైనవి. వీటి
పేరు తలంచిన మాత్రముననే సమస్త పాపములు నశించును.
స్నానముచేసిన వారిఫలమెంతో యని చెప్పుదును? తీర్థాటన
చేయిబయలుదేరు వారు మొదట రమ్యకీర్తనమున స్నానము
చేసి అందున్న యక్షుని దర్శించి అదితివనమునకు బోవుదురు.
అచ్చట పుత్రులను గోరువారు తపస్సుచేసిన బలవంతులు గుణ
నంశులు సుందరులగు పుత్రులను బడయుదురు. మరణాంతమున
స్వర్గమును వైకుంఠమును పొందుదురు. ఇందు శ్రీహరియెల్లప్పుడు
నునివసించు చుండును. అందుండి విమలతీర్థమునకుబోయి స్నాన
ముచేసి అందున్న విమలేశ్వరుని దర్శించి సమస్త పాపములచే
విడువబడిస్వర్గమును కైలాసమునుపొందుదురు. ఏకాదశిదినమున
అచ్చటి బలరామకృష్ణులను దర్శించువారు వైకుంఠమును పొం
దుదురు. అచ్చటనుండి ప్లవతీర్థమునకుబోయి స్నానముచేసి వేద
సత్యమును చేతబట్టియున్న బ్రహ్మను దర్శించిన వారు బ్రహ్మ
యజ్ఞఫలమును పొందుటయే కాక అంతమున బ్రహ్మలోకనివాస
మునుపొందుదురు. రమ్యకీర్తనములో స్నానవిధి చేయువారు
పరమ పదప్రాప్తి నొందుదురు. అటనుండి దక్షాశ్రమమునకు

జోయిదక్షేశ్వరునిదర్శించిన అశ్వమేధయజ్ఞముచేసిన ఫలము పొందుదురు. అచటనుండి శంభుతీర్థమునకు జోయి స్నానముచేసి అచ్చటనున్న హరి హర మూర్తిని దర్శించి పూజించి, సర్వ సావ విముక్తులై, సర్వతీర్థమునకు పోదురు. ఇందు నిత్యము నాగులు స్నానము చేయుచుందురు. ఇందుస్నానముచేసిన నరులకు పాములవలన భయముండదు. అందుండి నరకోర్ధార తీర్థమునకు జోయి స్నానముచేసి ఒకరాత్రి యందుండి మరుసటి దినమున తిరిగి స్నానవిధి తీర్చి, అచ్చటే దేవుని పూజించి, కొందరు బ్రాహ్మణులకు భోజనము పెట్టి భోజనమైన తరువాత వారియెదుట చేతులు జోడించుకొని నిలువబడి యిట్లు వారితో విన్నవించవలెను. “స్వామీ! నన్నాశ్రయించియున్న సావములను నశింపజేసి పుణ్యముకలుగునట్లు అనుగ్రహించును.”

అచ్చట నుండి పంచనదీ తీర్థమునకు పోవుదురు. వీనితో కోటితీర్థములని పేరు. ఎందుచేతననగా పూర్వమచ్చట క్షిత్వ రుడు పంచవటములను వ్రతిష్ఠచేసెను. అచ్చట అనేక వాన వ్రులు చేరిరి. వారు అందుండుటచే అది మహా భయంకరముగా నుండును. వారిని పారదోలుటకు కోటి తీర్థములను ఈశ్వరుడు అక్కడికితెచ్చెను. అందు స్నానముచేయువారికి పంచయజ్ఞములు చేసిన ఫలము లభించును. అందు శివుడు దేవ బృందములతో నివసించుచుండి అగ్నిస్థోమ ఫలము నిచ్చును. దానియందు స్నానము చేయువారు శ్రద్ధాన్వితులు, జితేంద్రి

యులు, నగుదురు. సిమ్మట అశ్వనీ కుసూర తీర్థమునకు పోయి
 యథావిధిగా స్నానముచేసి పరమగతిని పొంది, సోమతీర్థమునకు
 పోవుదురు. దీని మహిమ దేవతలకు సైతము తెలియదు.
 పూర్వము చంద్రుడు క్షయరోగముచే బాధపడుచు, అచ్చటికి
 పోయి స్నానముచేసి సోమేశ్వరుని దర్శించి పూజించి రోగ
 నివృత్తి పొందెను. కావున ఈ తీర్థ సేవ సమస్తరోగములను
 సోగొట్టి రాజసూయ యాగ ఫలమునిచ్చును. మరణాంతరమున
 చంద్రలోకమును పొందుదురు. అచ్చట జ్వాలామహేశ్వరుడు,
 భూతేశ్వరుడు అను రెండు లింగములున్నవి. వానిని యథావిధి
 గా పూజించువారు తిరుగ జన్మమొందక మోక్షమును పొందు
 దురు. అక్కడినుండి పోయి, ఏకహంస తీర్థమును సేవించిన
 వేయిగోవులను దానముచేసి, పాండరీకమును యాగము చేసిన
 ఫలముగలుగును. సిమ్మట మంజునట తీర్థమునకు పోయి, ఏక
 రాత్రి నివసించి, ఉపవాసము చేసి, అందున్న గణపతిని
 పూజించిన మహాపాతకములు పోవును. యక్షిణి యను పేరు
 గల దేవి యందున్నది. ఆమెను పూజింపవలయును. ఈతీర్థమునకే
 కురుక్షేత్రపుణ్యద్వారమని పేరు. దీనికి వ్రదక్షిణముచేసి దేవ
 బ్రాహ్మణులనుభోజనాదులచేపూజించిన, గొప్పఫలమునిచ్చును.
 ఇందుండి పుష్కరతీర్థమునకు పోవలెను. దీనిని పరశురాముడువ్ర
 తిష్ఠచేసెను. ఈతీర్థము సేవించిన అశ్వమేధయాగఫలముకలుగును.
 కార్తికశుద్ధ ఏకాదశిమొదలు పున్నమవరకు అందుస్నానముచేసి

ఒకకన్యాదానముచేసిన, సమస్తపాపములు నశించి కోరికలు నెరవేరి మోక్షముచేకూరును. అచ్చటకపిలుడను మహాయక్షుడు డున్నవాడు పాపాత్ముని చాలబాధలు పెట్టెను. వానిభార్య యైనమహాయక్షిణియు అందున్నది. ఆమె దుందుభి వాయించుచుతిరుగుచుండును. ఆమెయొకదినమన తనబిడ్డను తోడలపై నుంచుకొని కూర్చుండియుండగా, ఒకస్త్రీ ఆమెనుచూచి యిట్లనెను. “ఓ చిన్నదానా! నేను నిన్నను, నీబిడ్డను, చంపితిందును.” ఆమాట విని ఆమె మిగుల భయపడి అనేక విధముల బ్రతిమాలుగా కరుణించి, మరల ఇట్లు చెప్పెను. నీవు సరస్వతి తీర్థమునకు పోయి, రాహుగ్రస్తమైన సూర్యగ్రహణము పట్టినప్పుడు అందున్నానము చేసి సమస్తపాపములు పోగొట్టికొని, స్వర్గమును పొందుదువు. సరస్వతి తీర్థమున నివసించువారు బ్రహ్మజ్ఞానులగుదురు. అచ్చట నివసించుటకు దేవతలు, ఋషులు సిద్ధులు పోవుదురు. వారు నిత్యమును బ్రహ్మను దర్శించుచుండురు. కేవలము పాపము చేసిన జనులచ్చటికి పోయిన వారు బహు జన్మముల నుండి చేసిన పాపములు నశింపజేసికొని పుణ్యవంతులై శ్రీమహావిష్ణువు నిజదర్శనము చేసి మోక్షమును తప్పక పొందుదురు. ఆకామునుండి గ్రహములు, నక్షత్రములు, క్రిందవడుట మనము అప్పుడప్పుడు చూచుచున్నాము. వారు పూర్వజన్మమున మనుష్యులైయుండి అనేక పుణ్యములు చేసి గ్రహ, నక్షత్రరూపములను పొంది, బహుకాలము సుఖమనుభవించి, వారి పుణ్యము

క్షేపగా తిరుగ, మనుజులై పుట్టుటకు భూమినిపడుచున్నారు. వారల్లపడి పండ్లు, ధాన్యములు మొదలగు మనము భుజించు పార్థమికములయందు ప్రవేశించి వానితో పురుషునియందు ప్రవేశించి, ఏర్పమును పొంది, స్త్రీ గర్భమున ప్రవేశించి శిశురూపమున జన్మింతురు. ఇట్లు పుట్టిన వారు గొప్ప బుద్ధిమంతులు, జ్ఞానవంతులు, ఎశ్వర్యవంతులునై యుండును. వారు సాధారణముగా మూర్ధాధిష్టితులుగాని, గొప్ప నిపోవతులుగాని, గొప్పలోకోపకారులుగాని, అగుదురు. అట్టివారు కురుక్షేత్రమున మృతినొంది తీరిగి పుట్టక, మోక్షము నొందుదురు. బ్రహ్మ మొనలగు దేవతలు, ఋషులు, సిద్ధులు, చారణులు, గంధర్వులు, అప్సరసలు నిత్యము స్థానిహృదయమందు స్నానముచేయుదురు. మోక్షనిచ్చు వానిలో ముఖ్యమైనవి నాలుగు. అవియేవనగా (1) బ్రహ్మజ్ఞానము (2) గయలో శ్రాద్ధము చేయుట (3) అపసానిలో చచ్చుట, 4. కురుక్షేత్రమున నివసించుట, ఈ కురుక్షేత్రము మహిమయుంత చెప్పినను తరుగదు. బ్రహ్మాదులకే అగోచరము. మనవంటివారికి శక్యమగునా ?

దేవతలకు సంశయి లేకుండుటకు కారణము.

పార్వతీ పరిమేశ్వరులు మందరపర్వతమున నుండగా ఒకనాడు ఈశ్వరుడు విశ్వకర్మను పిలిచి దివ్యభవనము నిర్మింపుమని చెప్పగా, అరువదినాలుగు యోజనములు వైశాల్యముగల ప్రాకార మేర్పరచి దానిమధ్య సువర్ణ వికారమైన గోడల

తోను, నవరత్న స్థగిశ్చైవ కంబములతోను, ముత్యాల తోరణములతోను, ఏడుఅంతస్తులుగల మేడలతోను, స్ఫటికసోపానములతోను, గదులు, సభామంటపములు స్నానశాలలు, నంటశాలలు, భోజనశాలలు, ధనాగారములు, దాన దాసీజనములుండుటకు వేరు వేరు గృహములు వ్యవరలో నిర్మించెను. అందు యథాశాస్త్రీయముగా ప్రతిష్ఠచేసి, ఉమా మహేశ్వరులు ప్రవేశించి పంచయజ్ఞములు చేసిరి. అందు చారు కేళీవినోదములు చేయుచుండిరి. కొంతకాలము వరకు సంతానము లేనందుకు పార్వతి మిగుల చింతించి ఒకనాడు శివునిజూచి ఇట్లనెను. “ఓ ప్రాణేశ్వరా ! సంతానము లేనివారికెంత సంపదయున్నను ఏదిప్రయోజనము? కావున నేను బిడ్డకొరకు శపస్సు చేయబోయెదను. సొవొసంగుడు.” అందులకు మహేశ్వరుడు అంగీకరించెను. అప్పుడు ఆమె హిమవత్సర్వతమునకు, నలుగురు చెలికత్తెలతో పోయి ఒక గుహయందు ప్రవేశించి, ఏకనిష్ఠతో శపస్సుచేయుచుండగా నూరుసంవత్సరము లయ్యెను. అప్పుడు బ్రహ్మ వ్రాతమై “దేవీ నీ శపస్సునకు మిగుల సంతానమిచ్చితిని. నీ కొరిక వ్యవరలో నెరవేరును. ఇక శపంబు చాలించుము” అనెను. పార్వతికి బంగారమువలె ప్రకాశించు శరీరచ్ఛాయ కలుగునట్లు వరమిచ్చి, అంతర్ధాన మొండెను. పార్వతియు తపస్సు చాలించి శివ దివ్యభవనమునకు పోయెను.

ఈశ్వరుడు మహా మోహవరవశుడై పార్వతితో కలిసి కేళీవినోదములు సల్పుచు ఎవరికిని సమయ నియ్యకండెను.

ఇంద్రాది దేవతలు భయపడి బ్రహ్మయొద్దకు పరువునపోయి తమ భయకారణము మనవిచేయుగా బ్రహ్మ వారితో నిట్లనెను. “ఓ సురలారా ! వెఱునకుడు. ఉమామహేశ్వరులు మోహపర వశులై కేళీవినోదములు సల్పుచున్నందున సమయము కాకుండెను. మీరు వైకుంఠమునకు పోయి శ్రీ మహావిష్ణువును పార్శ్వమున, ఆయన ఇందుకు ఉపాయము చెప్పును. అనగా విని వారు శ్రీహరి యొద్దకు బోయి మొరపెట్టినది. వారి దీనాలాపములు విని కనిగించి వారితో, శ్రీహరి ఇట్లనెను “ఓసురరాజా ! ఆ ఈశ్వరుని కేళీ భంగము చేయవలెను. లేనియడగా ఆయనకు కుమారుడుబట్టి మహా బలపరాక్రమము గలవాడై నీ ఇంద్రపదవిని పిసికొనును. మీరిందరు కూడి మందర పర్వతమునకు పోయి ఇందుకు ఉపాయము చూడును. సేనుకూడ ఇంకెఱోసే వచ్చెదను.” ఈమాటలు విని దేవతలు దిగుబొంది స్వర్గలో శివుని మంత్రిమునకు బోయి, నందికేశ్వరుడు ద్వారపాలకుడై యున్నందున లోనికి పోవేక సింహద్వారమునందుండి కేళీలు వేయుచుండిరి. ఆధ్వని విని ఈశ్వరుడు లేచి పైకివచ్చి దేవతలను చూడగా వారు ఆయన పాదములపై బడి పలువిధముల స్తోత్రములు జేయగా కరుణించి “ఏల ఇట్లు వచ్చితిరని” అనెను “తమ దర్శనార్థము” అనిరి. సిమ్మట కొంత సేపు వారితో సంభాషించి దేవతలు సంతోషముతో తమ నివాసములకు జనిరి. ఈశ్వరుడు తన భవనములో ప్రవేశించి

పార్వతితో దేవతలు వచ్చినసంగతి చెప్పును. ఆసంగతి పార్వతి నిని తన కోరిక నిర్భయము చేసినందులకు దేవతలకు సంతతి నేకుండ శాసించెను. అందుచేతనే అది మొదలు దేవతలకు సంతానములేదు.

వినాయకుని జన్మము.

ఇట్లు ఆశాభంగము నొందినపార్వతి తనకు పిల్లలులేరను దుఃఖముతో విచారించుచుండెను. ఈశ్వరుడు అనేకవిధముల ఆమెను ఓదార్చెనుగాని ఆమె శాంతింపనందున తన చేతులతో కొంకమన్నతిలక బొమ్మనుచేసి భార్యచేతికిచ్చి యిడుగో నీకు మారుడు. వీనిని పెంచుమనగా భర్తైనను పరిహాసముచేయుచు న్నాడని క్రంధనుంచెను. అప్పుడాబిడ్డ కావుకావున ఏడ్చెను. అనిని ఆమె వెంటనే యత్తుకొనగా పాలిండ్లు చేపెను. బిడ్డకు పాలిచ్చి ముద్దాడి ఆనందించి భర్తచేతికిచ్చి పుత్రుని మనుభ వింపుమనెను. ఈశ్వరుడు ఆబిడ్డనుజూచి లక్షణములు కనిపెట్టి వీడు అల్పాయుష్కు డగును. అని రెండుచేతులతో వట్టకొని చూచుచుండగా, చెయిజూర క్రిందబడి రెండుముక్కలై తల మొకచోట మొండెమొకచోట పడెను. అదిచూచి పార్వతి ఘోరముగ రోదనముచేయ మొదలుపెట్టెను. అదివిని శివు డోర్వలేక ఆమెను ఓదార్చి తలయు మొండెము ఒకచోటనుంచి కలిపి శిశువునుబ్రతికింప ప్రయత్నించెనుగాని ముక్కలు కలియ నయ్యెను. అప్పుడు ఆకాశమునుండిగొప్పధ్వనివినబడెను. అదియే.

మనగా “ఓసర్వేశ్వరా! ఎందుకు విచారించెదవు? ఆశీరస్సు మొం
డెమునకు అనకదా. శివునివృష్టచే అదితెగెను. నేరుశీరస్సు
అమర్చిన బిడ్డకు వెంటనే ప్రళయము. ఆ శిశువు పడునపుడు నిల
ఉత్తరముగా పడినందున ఉత్తరముదిక్కుగా నిలపెట్టుకొనిపరుండి
యుండు జంతువు నిలచి లేచి అతుకనలెను” ఆ మాటలు
విని శివుడు నందీశ్వరుని పిలిచి ఇట్లనెను. “నందీ! నీవు కత్తి
చేపట్టి వెంటనే పోయి స్వర్గ మర్త్య పాతాళములలో ఎచ్చట
నైనను ఉత్తరముగా నిలయుంచి పరుండు ఏజంతువు పొందెనను
సరే న-కి తీసికొని వచ్చు” అనగా వెంటనే నందిబియ్యునేది
భూలోకమున పాతాళలోకమున వెదకినను అట్టి జంతువు కాన
రానందున స్వర్గమునకుబోయి నెదుకగా ఇంద్రుని యేనుగు
అట్లు కనబడగా దానిని నరకబోయెను. అప్పుడు ఇంద్రుని
వచ్చి ఆతంకవరచి “సీవెనది? యెచ్చటనుండి వచ్చితివి?
ఎందుకు నాపట్టపు ఏనుగు చంపబోవుచున్నావు?” అని యడు
గగా నందీశ్వరుడు ఇట్లనెను. “నేను ఈశ్వరుని బంధువు. నా
పేరు. నంది ఈశ్వరుని కుమారుని శుభ్రహదృష్టిచే తెగిపడెను.
దానిని అతుకులకు ఎన్నిప్రయత్నములు చేసినను కలియలేదు.”
అప్పుడు ఆకాశవాణి ఇట్లనెను. “ఉత్తరముగా పరుండియున్న జం
తువు తలతెచ్చి అతుకుడు” శివుని ఆజ్ఞవలన భూలోకమును,
పాతాళమును వెదకి ఎందును గానక ఇటువచ్చితిని. ఈ మృగ
మును నరికి దీని తల తీసికొని పోయెదను. నీవు దీని ఆశేవిడు

పుము. అనగా ఇందుగ్గిడు కోపించి “ఇది నావట్టపు వనుగ. దీని వేరు ఐరావతము. దీనిని చంపవద్దు పొమ్ము” అనగా వినక నంది దానిని చంప నుంకించెను. అప్పుడు వారిరువురికిని కొంత నేపు ద్వంద్వయుద్ధము జరిగెను. ఇంద్రుడు మూర్ఛనొందిపడెను. అంతట గంధర్వులు, కన్నరులు, కింపురుషులు మొదలగు దేవ బృందములు వచ్చి నందితో సంకులయుద్ధము చేసిరి గాని పరా జతులై పారిపోయిరి. ఇంద్రుడు తెలివొంది లేచి మాతలి తేచ్చిన రథమెక్కి కొంతనేపు సమరముచేసి వీగిపారిపోయెను. ఈ సమరమందు దెబ్బ తగిలి ఆగజముయొక్క దంకిము ఒకటి విరిగెను.

అప్పుడా వనుగ శిరస్సు నరికి నందీశ్వరుడు దానిని శ్వరలో తెచ్చి శివునికీయగా, దానినివెంటనే మొండెమునకు అతుకగా ఆశిశువు పునర్జీవితమొనెత్తెను. ఆసమయమున బ్రహ్మ విష్ణువు ఇంద్రాది దేవతలు, మునులు, ఋషులు, సిద్ధులు, సాధ్యులు వచ్చి ఆబాలుని చక్కదనము, లావణ్యము, చూచి ఆనంద భరితులైరి. బ్రహ్మ యాబాలుని చూచి, నాయకుడు నేకుండ పుట్టుటచేత వినాయకుడని పేరు పెట్టి, ముల్లోక వాసు లును మొదట ఇతనిని పూజించునట్లు వరమిచ్చి, అతనికి జప మాల యొకటి యిచ్చి చీరంజీవియగునట్లు ఆశీర్వదించెను. బృహస్పతి యజ్ఞోపవీతము నిచ్చెను. సరస్వతి చతుర్దశి విద్యలను ఇచ్చి, గంటయొకటి ఇచ్చెను. విష్ణువు అమృత కలశమును

భూదేవి వానికి నాహనముగా ఎలుకను, శివుడు వ్యాఘ్రచర్మమును, పార్వతి చిరాయువును, శ్రీ మహాలక్ష్మి అష్టశ్చర్యములను, వరుణుడు పాశమును, వాయువు మందారపుష్పహారమును ఇందుడు అంకుశమును ఇచ్చిరి. ఇతను విఘ్నమును పొంది బ్రతికెను. కావున విఘ్నేశ్వరుడనియు, ప్రమథ గణములలో శ్రేష్ఠుడగుటచేత గణాధిపతియనియు, గణముఖము గలవాడగుటచే గణాననుడనియు, ఏకదంతుడు, మూషికవాహనుడు, వక్రదంతుడు, పార్వతీనందనుడు, స్థూలదేహుడు, అగ్రపూజ్యుడు, లంబోదరుడు భక్త దుఃఖహరుడు, సర్వవిఘ్న వినాశకుడు, హేరంబుడు, గణేశుడు సిద్ధిప్రదుడు, సిద్ధిదాత, సిద్ధేశుడు, సూర్యకర్ణుడు, స్కంధపూర్వజుడు అని పేర్లు. ఈ నామములను నిత్యము త్రికాలముల పెరించువారికి అన్ని కోరికలు నెరవేరును. విద్యకోరువారికి విద్యయు, ధనము కోరువారలకు ధనమును. పుత్రులకు కోరువారికి పుత్రులను మోక్షమును అపేక్షించు వారికి మోక్షమును కలుగును. ఈ వినాయకుడు పుట్టిన దినము భాద్రపద శుద్ధ చతుర్థి కావున ఆ నాడు దేవతలు, మనుజులు, అందరును ఇతనిని పూజింపవలెనని పార్వతీ పరమేశ్వరులు నిశ్చయించిరి. అట్లు పూజించువారికి విఘ్నములు లేకుండునట్లును, సమస్తకార్యములును ఫలించునట్లును, అపదలు లేకుండునట్లును శ్రీగణనాథుడు వారిని కాపాడుచుండును. అని బ్రహ్మాది దేవతలు పరములు ఇచ్చి తమ నివాసములకు జనిరి.

గణేశ వివాహము.

వినాయకుడు ఇట్లు పెరుగుచుండగా కొంతకాలమునకు కుమారస్వామి శ్రీ ఉమా మహేశ్వరులకు కుమారుడై పుట్టి దినదిన ప్రవర్థమానుడై నృద్ధిపొందుచుండెను. ఇట్లు ఇరువురును అన్యోన్య ప్రీతికలవారై మెలంగుచు నెలిసండులకు సంతోషము కలుగునట్లు అతివినయమును, విధేయతయు, ప్రేమయును కలిపి వృద్ధయానందదాయకులై మెలంగుచుండిరి. యుక్తవయస్సును పొందినవారగుటచేత, వినోదముగా కాలము గడుపుచుండిరి. వీరిట్లుండుట చూచి సంతోషించుచు జననీ జనకులయిన పార్వతి పరమేశ్వరులు ఇట్లు సంభాషించిరి.

పార్వతి:—నాథా ! బిడ్డలకు యుక్తవయస్సు వచ్చినది. వారి వివాహమునుగూర్చి ఏమి ఆలోచించిరి ?

శివుడు:—ప్రియసఖీ ! ఆలోచింపలేదు గాని యిం దొక చిక్కు ఉన్నది.

పార్వతి:—చిక్కుచుచున్నా కేమి ? ఏమి చిక్కు ఉన్నది? అనేకులు ఈ బిడ్డల నిచ్చి మనతో సంబంధము చేయుదుమని వర్తమానముల నంపుచున్నా కే !

శివుడు:—అది నిజమే గాని ఇచ్చెదమని చెప్పినంత మాత్రమున ఏ పిల్లనైనను చేయవచ్చునా ? దంపతుల చిరకాల సుఖము నపేక్షించి గదా వివాహము చేయుట. అందుకు,

పార్వతి:—అవును. వారి సుఖముకొరకే వివాహము చేయుట కాని, వారు ముందు సుఖమునే పొందుదురో లేక కష్టమునే అనుభవించువారో అది మీ కిప్పు డెట్లు తెలియును !

శివుడు:—తెలియకపోవుటయేమి? అట్టి సంగతులు తెలిసికొనుటకు మన కెన్నో సాధనములున్నవి.

పార్వతి:—స్వామీ ! ఆ సాధనములేవో సెలవిండు !

శివుడు:—సఖి ! వినుము. శ్లోతిషశాస్త్రము, కళాశాస్త్రము మొదలగు శాస్త్రములయందు ఈ సంగతులు బాగుగా వివరింపబడియున్నవి.

పార్వతి:—దేవా ! ఈశాస్త్రములలో వివాహవిషయములా చెప్పబడియున్నవి ? శ్లోతిషమున పంచాంగములు చేయుట, జాగితకములు వ్రాయుట, మహూర్తములు పెట్టుట మాత్రమే చెప్పబడినవని నేననుకొనుచున్నాను.

శివుడు:—అంతవరకు నీవెరుగుదువు గదా ? జాతకములనుబట్టి యేస్త్రీలయు పురుషులయు జన్మక్షేత్రము, రాసి గ్రహస్థితులనుబట్టి వారికి అనుకూలించెనో లేదో తెలిసికొనుటకు (12) ద్వాదశకూటములు చెప్పబడియున్నవి. అవి యేవనగా దినకూటము, గణకూటము, మహేంద్రకూటము, స్త్రీద్వీర్షకూటము, యోనికూటము, రజ్జుకూటము, వేధకూటము, నాడీకూటము మొదలగునవి కూటమనగా కలియుట.

పార్వతి:—ఈకూటముల ఉపయోగమేమి ?

శివుడు:—ఇందులో కొన్ని కూటములు సరిపడకయున్న దంపతులు కలహించుచుందురు. మరికొన్ని కూటములవలన వారికి సౌఖ్యములేకుండును. కొన్నిటివలన వారి కెడబాటలు కలుగును. మరికొన్నిటివలన దంపతులలో నొకరు వెంటనే మృతినొందుదురు. మరికొన్ని గ్రహములు సరిపడకయున్న వారి సంతానము నశించును.

పార్వతి:—ఇట్టి బాధలున్నవా ? అట్లయిన అవిముఖ్యముగ చూడవలసినదే. సాముద్రికమున నమున్నది?

శివు:—శ్రీపురుషుల లక్షణములను, రేఖలను, దంశిములను, వెండ్రుకలను, నేత్రములనుబట్టి వారిఅయుర్దాయము నిశ్చయము, సంతానము, స్వభావము మొదలగు సంగతు లనేకములు తెలియును. కావున సమాన లక్షణములుగల శ్రీపురుషులకు దాంపత్యము శోభించును.

పార్వతి:—బాగుగ సెలవిచ్చితిరి ? కళాశాస్త్రము వివాహ విషయమున నెట్లుపయోగించును ?

శివుడు:—మతచివ్రశ్న వేసితివి. చెప్పెదనువినుము. ఈ శాస్త్రమున శ్రీపురుషులజాతిభేదములు, వారివారిలిభ్యాసములు, నడవడికలు, రుచులు, సుఖభోగమును కొర నమయములు, వేరు వేరుగాచెప్పబడియున్నవి. స్త్రీజాతులునాలుగు. పద్మిని, చిత్రణి, హస్తిన, శంఖిన. పురుషజాతులు నాలుగు. పాంచాలుడు, కూచిమారుడు, భద్రుడు, దత్తుడు. వీరిలో ఏజాతి శ్రీకి ఏజాతి పురు

ఘనికి వివాహము సుఖమును, సంతోషమును, ప్రీతిని, హెచ్చుగ కలుగ జేయునో, ఎట్టి దాంపత్యము బాధకరముగా నుండునో తెలిసికొనవచ్చును. ఇది ఇట్లుండగా వీరిద్దరిలో ఎవరికి వివాహము చేయడమో నిశ్చయింపవలెను.

పార్వతి:—ఇందుకు విచారింప వలసిన పని ఏది ?
వినాయకుడు పెద్దవాడుగదా ?

శివుడు:—అదే గొప్ప చిక్కుగా కనబడు చున్నది. వీరిద్దరును నిశ్యమును. ఇందు విషయమై వాదించుకొను చుండు రని మన నందీశ్వర, భృంగీశ్వరులు నాతో పలుమారు చెప్పు చుందురు. వీరు ఒకరికంటె నొకరు ముందుగ వారే వివాహ మాడవలెనని కోరుచుందురట. ఈతిగవు తీర్చుట ఎట్లు? కాని, వారిని పిలిపింపుము చూడము.

పార్వతి:—(ద్వారమందున్న నందిని చూచి) బాలురను తోడుకొని రమ్మ. అనగా అది పోయి వారలతో విన్న వింపగా వారు విచ్చేసి తలి దండులకు సమస్కరించి ఎదుట నున్న ఆసనములపై కూర్చుండిరి.) అప్పుడు వారిని జూచి ప్రేమతో తల్లి దండ్రులు వారలతో ఇట్లు సంభాషించిరి.

పార్వతి:—బిడ్డలారా ? ఏమిచెయుచుంటిరి?

వినాయకుడు:—అమ్మా శ్రీకృష్ణుడు రుక్మిణిని వివాహ మాడిన కథను చెదుపుచుంటిని !

శివుడు:—కుమారలారా ! మీకు యుక్తవయస్సు వచ్చినది. కావున వివాహము అవసరము. కాని ఇద్దరికిని ఏకకాలమున చేయుటకు వలను పడదు. మీరిద్దరును ఇంచుమించుగా సమయవయస్కులు. మాప్రేమయు మీవిధి వినయములును సమానమే. కావున ఎవరికి వివాహము ముందు చేయవలయునో నిశ్చయింపలేము. ఇందుకు నేనొక మెరవాలోచించితిని. అది ఏమనగా మీలో ఎవరు భూమిచుట్టును ప్రదక్షిణముచేసి ముందు వచ్చెదరో వారికి ముందును, రెండవవానికి తర్వాతయును వివాహము చేయ నిశ్చయించితిని.

అనగా కుమారస్వామి తనలో తానిట్లను కొనెను. “అట్లయిన నేను నిఋణములో భూమిచుట్టును తిరిగి రాగలను. నాది మయూరవాహనము. దానిపైని నేనెక్కిన వెంటనే అది ఎగురును.” అని సంతోషించెను.

వినాయకుడు ఇట్లుమిక్కిలివిచారించు చుండెను. నాదిమూషికవాహనము. ఇది పిల్లులనుగాని, పక్షులను గాని చూచిన దాగుండును. నేను ఎల్లుభూప్రదక్షిణము చేసి వానికంటె ముందు రాగలను ? ఇది యసాధ్యము. కావున నేను అందు విషయమై ప్రయత్నము చేయును. వేరు ఉపాయము ఆలోచించెదను.” అని తరువాత కొద్దిదినములలో తానుండు గృహమున గోమయముతో అలికించి, ముగ్గు పెట్టించి, వీరములువేయించి, పూజాద్రవ్యముల నుంపించి తాను తలిదండ్రులయొద్దకు బోయి, వారితో ఇట్లు

నిన్నవించెను. “జననీ జనకులారా! నేను మిమ్ములను ఈదినమున పూజింపదలంచితిని. కావున మీరునాగృహమునకు వేంచేయవలయును.” అనగా విని ఆశ్చర్యపడి ఒకరిముఖము ఒకరుచూచుకొని చిగినవ్వునవ్వుచు, మంచిది. పదమనివారు తనయుని నెంటబోయిరి. వారిని వీతములపై కూర్చుండ బెట్టి అర్ఘ్యపాద్యము లిచ్చి, పోడశోపచారములచే పూజించి, ఏకుసాగ్లు ప్రదక్షిణములుచేసి, సాష్టాంగ దండ ప్రణామము చేసి, ఎదుట నిలిచి, వారితో నిట్లు అనెను. “జననీ జనకులారా! ఎప్పుడు పెండ్లి చేసెదరు? నేను గెలిచితినిగదా!” అనగా విని సార్వతి పరమేశ్వరులు ఆశ్చర్యము నొంది. “కుమారా! అదియెట్లు? నీవు ఇంకను ఇల్లువిడచిబయలుదేరనేలేదే! గెలిచితినిని ఎట్లంటివి?” అని యడుగ “ఏమి మీకు నేను ప్రదక్షిణచేసితిని కదా! తలదండ్రులకు ప్రదక్షిణముచేయుట భూప్రదక్షిణముతో సమానముకాదా! ఇంతేకాక మీరు నాకేకాక ప్రపంచములోని జరులందరకును తలదండ్రులుకారా? పద నాలుగు భువనములు నేను కుక్షియందు లేవా? వేదశాస్త్ర పురాణములయందు అట్లు చెప్పబడియున్నది కదా! అవి మనకు ప్రమాణములు కావా? సందేహించెదరేల? సిత్రమాతృపాద నేవ మాని వారి నింటనుంచి తీర్థయాత్రలు చేయుట వలన ఫలమేమి? ఫలములేదు. సరేకదా దోషముకూడ సంభవించును. ఇంటిలో తీర్థముండగా పైకి బోవుట ఏల? వేదము అబద్ధమా? కావున మీరు నాకు తప్పక వివాహము చేయ

వలయును. అని గణపతి చెప్పగా విని శివు డతనిని స్లాఘించి అతడు చెప్పినది సత్యమని యెంచి వివాహ ప్రయత్నము చేసెను. అంతట విశ్వరూపుడను వాడు, సిద్ధి, బుద్ధి యను శన కుమార్తెలనిచ్చి వివాహము చేసెదనని చెప్పగా, ఆకన్యకలు మిగుల సుందరులు, సుగుణవంతులు, లక్షణవతులు అగుటచేనా, పార్వతీ పరమేశ్వరులు అంగీకరించిరి. పిమ్మట విశ్వకర్మను పిలిపించి, వివాహవేదికలు, మొదలగునవి కట్టించి, హరి బ్రహ్మలను, ఇంద్రాదిదేవతలను పిలిపించి మంచి సుముహూర్తమున వివాహముచేసిరి. బ్రహ్మాదులు నూతనదంపతుల నాశీర్వదించి శగిన సత్కారములుపొంది శమ నిజనివాసములకుజనిరి. పిమ్మట కొద్దిదినములలో కుమారస్వామి భూమిచుట్ట తిరిగి వచ్చి, శన కంటె ముందు వినాయకనికి వివాహమైనందున శనకు వివాహము అవసరములేదని చెప్పి, తనస్సు చేసికొనుటకై మేఘ పర్వతమునకు పోయెను. శ్రీ మహా గణాధిపతి బ్రహ్మచారి యని మనవారు చెప్పకొనుట నిజముకాదు. అని ఇందువలన మనకు తెలియుచున్నది.

వామన జయంతి వ్రతఫలము.

శ్రీ వామనమూర్తి భాద్రపద శుద్ధ ద్వాదశి దినమున శ్రవణ నక్షత్రమందు జననమొందెను. కావున ఆదినము గొప్ప వ్రతదినము. త్రేతాయుగమున జరిగిన ఈ క్రింది కథవలన అవ్రతమాహాత్మ్యము వెల్లడియగుచున్నది. పూర్వము మద్రదేశ

మున బ్రాహ్మణులు లుండు అగ్రహార మొకటియుండెను. దాని పేరు శాకల్యపురము. అందు ధనవంతుడును, ధర్మవరుడును న్యాయచూర్గాను వర్తియైన కోమటియుండెను. అతడు పెక్కు సుఖము సామాను తిసికొని బళ్ళపైని వేసికొని, సారాప్రదేశములో అమ్ముటకు బోవుచుండెను. మార్గములో మరుభూమిపై (అనగా జనులుగాని, వృక్షములుగాని, లేని యెడారిలో) పోవుచుండగా దొంగలు కొందరు చూచి ఆ సామాను దోచుకొని కట్టాట్టలతో అతనిని విడచి పట్టిరి. అతడు మిక్కిలి దుఃఖముతో పోవుచు, ఆకలి దప్పలను తాళలేక, అరిసి తోవలో నున్న రానిచెట్టుక్రింద గూర్చుండెను. ఆ చెట్టుపైని పక్షులైనను లేవు. మధ్యాహ్నకాలమై యుండెను. అట్టి సమయములో ప్రేత నాయకు డొకడు అనేక ప్రేతలను తనవెంట తీసికొనిపోయి ఆ చెట్టునీడకు వచ్చి కూర్చుండి, అచ్చట అదివరకే యున్న కోమటిని చూచి అతనిని వృత్తాంతము అడిగి తెలిసికొని, చాల విచారించి వాని నష్టమును గూర్చి తానుగూడ దుఃఖించి, వానిని ఓదార్చి జరిగినవనికి విచారించుటవలన లాభములేదని బాధించెను. ఆ ప్రేతనాథుడు పిమ్మట తన భృత్యులను పిలిచి కోమటిని వారికి చూపి, “ఈ కోమటి మనకు అతిథి. ఇతనికి మనముసత్కారము చేయవలయును. ఇతనిని చూచుటవలన నా బంధువు లందరిని చూచినట్లున్నది.” అని చెప్పుచుండగా నొక క్రొత్తకుండతో పెరుగు కలిపిన అన్నమును, మరియొక కుండతో

మంచి నిర్మలమైన జలమును, ఆకాశమునుండి అచ్చటికివచ్చెను. అది చూచి ప్రేతనాథుడు కోమటికిని తక్కిన తన పరివారము నకును కావలసినంత అన్నమును, నీరును ఇచ్చి మిగిలినది తాను కడుపునిండ భుజించెను. అంతట ఆ కుండలు రెండును అన్మశ్యమయ్యెను. అదిచూచి కోమటి ఆశ్చర్యపడి ప్రేతనాథునితో ఇట్లనెను. “అయ్యా ! ఈ నిర్జన ప్రదేశమున, అన్నోదకములు ఎట్లు వచ్చును.” ఆమాటలు విని వానితో ప్రేతనాథుడిట్లనెను. “అయ్యా ! పూర్వజన్మమున నేను శాకల్యపురమున నుండు ఒక బ్రాహ్మణుడను. అప్పుడు నాపేరు సోమశర్మ. నేను గానధర్మములు చేసి యురుగను. బహు కష్టములపై నాకు అన్నము దొరకుచుండెను. ఇట్లుండ / నొకదినమున భాద్రపద మాసమున శుక్ల పక్షమున ఏకాదశి దినమున మాగామిస్థులందఱు సమీపమున నున్న తీర్థమున స్నానముచేయబోయిరి. నానితో నేనును బోతిని. అందు స్నానముచేసి ఆదినమున ఉపవాసము చేసితిని. మరుసటి ఉదయమున తిరిగి స్నానము చేసి కుండతో అన్నము వండి అందు పెరుగునించుగా పోసి కొత్తబట్ట దానిపై కప్పి కట్టతో చేయబడిన పాదరక్షలతో మంచి బ్రాహ్మణుని పిలిచి దానమిచ్చితిని. నేను డెబ్బది సంవత్సరములు జీవించితిని. కాని ఇది తప్ప మరియే దానమును ఎప్పుడునుచేసి యురుగను. సిమ్మట కొంత కాలమునకు నేను చనిపోతిని. నాకు ఉత్తర క్రియలు చేయువారు లేనందున, ఇట్లు ప్రేతనైయున్నాను. ఆదినమున

చేసిన నానమువలన కరిగిన పుణ్యమువలన, ఈచెట్టు నాకు నీడ నిచ్చుచున్నది. ఈప్రేక్షలునన్ను మోయుచుందురు. మధ్యాహ్న కాలమునకు ఈనీరు, పెరుగులన్నము నామొద్దకువచ్చుచుండును. సేను భుజింపగ నే అని అంశర్థానమగును. నేను తినకముందు ఎందరకు బెట్టినది సరిగ్గక అక్షయమగుచుండును. ఇది నాస్మత్తాంశము. వస్త్రము నాకులినసరమైనప్పుడు దానంతట దేనామొద్దకువచ్చును. శ్రీవణద్వానశినామ చేసినదానస్థలమిట్టిది.” అని టలువిని ప్రేక్షనాథుని చూచి కోమలియిట్లనెను. “ఓప్రేక్షనాథా! మీరీనాకు ఈదినమున నిర్జన దేశమున అన్నోదకము లిచ్చి కాపాడిరి. మీరు చేసిన మేలు మరువును. మీకు ప్రత్యుపకారము చేయవలెనని యున్నది. ఏమికోరికని అడుగిగా ప్రేక్షనాథునిట్లనెను. “ఓ వైశ్యోన్మమా! నాకు మేలు చేయ నెంచితివేని నీవు గయా శ్రీధమునకు పోయి, స్నానముచేసి పవిత్రుడనై నావేర సింధునానము జేసిన, నాకు ప్రేక్ష్య విముక్తి యగును. అన్ని తీర్థములకన్న, గయాశ్రీధ స్నానము చాల శ్రేష్ఠము. అందుమీన సమస్త పాపములు నశించుటయే గాక గొప్పపుణ్యము కలుగును.” అని చెప్పి ప్రేక్షనాథుడు లేచి ప్రేక్షల మాన మోయబడుచు మరుభూమివిడచి పోయెను. తరువాతి కోమలిబయలు దేరి తూరసేన దేశమునకు పోయి వ్యాపారము చేసి, విశేషధనమార్జించి. గయకు పోయి స్నానము చేసి, సన పితరులకు, బంధువులకు, సనకు గయాశ్రీధముచేసి ప్రేక్షనాథుని

గోత్రనామమలతో సయితము పిండప్రదానము చేసెను. అందు నలన ఆపేక్ష మున్నొంది గంధర్వుడై కొంతకాలము సుఖముగా జీవించి మృత బ్రాహ్మణుల యింట పుట్టి వేదములు, శాస్త్రములు, పురాణములు చదివి, అభ్యాసవశమున తిరుగ శ్రీవణద్వాదశి వ్రతము చేయుచుండెను. ఇట్లు చాలకాలము నరకు సిరిసంపదలతో సుఖముగా జీవించి దిగ్విజయముచేసి రాజాధి రాజయ్యెను. ఈయనయే పురూరవచక్రవర్తి. వామన జయంతి లేక శ్రీవణద్వాదశి వ్రతఫలము ఇట్టిది.

ఉత్తరక్రియలు లేకుండునాకు ప్రేమరూపమున యుందు రనియు, గయాశ్రాద్ధము వలన వారికారూపు మారి మంచి జన్మము కలుగుననియు, ఇందుమూలముగా స్పష్టమగుచున్నది.

శ్రీ వామనపురాణము సమాప్తము.

అష్టాదశ పురాణ సారసంగ్రహము

భవిష్యత్తు లేక కలికి పురాణము.

పురాణమునకు మూలకారణము.

ఈ కలికి పురాణమును పూర్వము నారదునికి బ్రహ్మ చెప్పెను. అనారదుడు వ్యాసమహామునికి చెప్పెను. వ్యాసుడు తన కుమారుడైన శుకమహామునికి చెప్పెను. ఆ శుకునివలన సూర్యమహాముని విని, శౌనకాది మహామునులకు చెప్పెను.

పూర్వమొకప్పుడు శౌనకాది మహామునులు నైమిశారణ్యమున సభ చేసియుండగా అచ్చటికి సూతుడు విచ్చేసెను. ఆయనను చూచి ఋషులందరును వ్రత్యుత్థాన మొనరించి తోడ్కొనిపోయి అర్ఘ్యపాద్యములిచ్చి పూజించి, కుశలమడిగి, అనితొ నిట్లనిరి. “ఓచూతమహర్షి ! నీవు సకల ధర్మాధర్మ విచారణుడవు. సమస్త పురాణవేత్తవు. భగవద్కథను చెప్పి నూత్నానమును పోషింపుము. మీరు త్రికాలవేత్తలుకదా, మీరెరుంగని విషయములు లేవు. శ్రీమన్నారాయణుడు కలికి మూర్తయై యచ్చట జన్మించెను ? ఏమి చేసెను ? కలియుగ మెట్లు సంప్రప్తమయ్యెను ? ఆయుగమునందు జనుల నడవడి యెట్లుండెను ? వారి ధర్మము లెట్లుండెను ?” అని అడుగగా సూతుడు తన గురువైన వ్యాసమహర్షిని, శ్రీమన్నారాయణుని ధ్యానించి ఇట్లు చెప్ప నారంభించెను.

కలిపురుషుని పూజ.

ఓమహాఋషులారా! విచండు. శ్రీకృష్ణ నిర్యాణమైనపిమ్మట కలియుగ గూరంభమయ్యెను. అప్పుడు బ్రహ్మ శనస్సప్తభాగమునుండి అధర్మమునుగూడ పుట్టించెను. వానిభార్య అనశ్యము. ఆమెకు దంభుడను పుత్రుడుగలడు. ఇతడు శన చెల్లెలగు సూర్యతో విహరించుచుండును. ఈదంపతులకు దంభుడను పుత్రుడును నికృతియును కూతురునుపుట్టి, వీరిపురుషుడు దంపతులై శోధింపమను కుమారునిహింసయనుకూతునికనిరి. ఈశోధింపమనుకలిపురుషునిపుట్టును. అనిన బ్రహ్మణము లెట్టివనిగా, నూనెకాయచున్న నల్లని శరీరము, కాకి కడుపుపెంటి కడుపు, కఠాశమువంటి నోరు, ఎఱ్ఱని కన్నులు, భయంకరమగు ఆకారము కలిగి అశద్ధుల కింపుగల శరీరముతో జూదము, పానము స్త్రీ న్యసనము లందు ప్రవర్తించుచు కలిపురుషుడు రాజ్యము పాలించుచుండెను. ఇతడు ద్వీప క్తియను స్త్రీతో విహించుచు భయమును పుత్రుని మృత్యువను కూతుని కనెను. ఈ దంపతులకు నరకమును కొమరుడు, యాన అను కూతురు పుట్టెరి. వీరి సంయోగము వలన వేలకొలది దుష్టులు జన్మించి అన్ని ధర్మములను నశింప చేసిరి. వాగు యజ్ఞఘ్నములు, అధ్యయనము, దానము, మంత్రములు, వేదము, వ్రతములు, ఉపవాసములు, పూజాదులును నశింపజేసి వ్యాధులు, మసలితినము, దుఃఖము, భయము, మొదలగు యేమ పరిచారకులను సృజంపగా అవి ధర్మమును నశింపజేసి అధర్మమును నృధిపొందించెను.

కలియుగ లక్షణములు.

అందువలన సూర్యసింహానిందాపరులును, దురాచారులును, వేదహీనులును, సూద్రపరాయణులై, కుశరకనాదులు, విశింధవాదులు, ధర్మవిక్రయులు, రసవిక్రయులు, మాంసవిక్రయులు, కూట సాక్ష్యము చెప్పవారును అయి బ్రాహ్మణముందు వర్ణసంకరులగుదురు. ధనవంతుడే కడు శ్రేష్ఠుడగును. సంసార స్త్రీలు పాతినశ్యమును విడచి పరపురుషులతో విహరింతురు. సన్యాసులు గృహస్థ ధర్మమును అనలంబింతురు. ధనవంతులే సాధువు లనబడుదురు. దూరముననున్న జలములను తిర్రములందురు. యజ్ఞసూత్రమును ధరించినసూత్రమున బ్రాహ్మణుడందురు. దండములు ధరించినసూత్రమున యతియందురు. భూమిపై పంటలులేగును. ధనలోపమున బ్రాహ్మణులు ఛండాలుని ఇంటయాజకు లగుదురు. విధవస్త్రీలు అలంకరించుకొని స్వేచ్ఛావిహారముచేయుదురు. ధూళితడియకుండునట్లు మేఘములువరించును. ఒకచెట్టు తడిసిన దానిప్రక్కనున్న మరియొకచెట్టు తడియకుండును. రాజులువజ్రలపై విశేషమువన్నులువేయుదురు. నానినిచెల్లించుటకు శక్తలేక జనులు గ్రామములను, పట్టణములనువిడచి భార్యాపూత్రులతో ఆకలిబాధ వడలేక కొండగుహలకు అరణ్యములకు, పర్వతములకు పారిపోవుదురు. అచ్చటమధుమాంసములను, పండ్లు, దుంపలు తిని బ్రతుకుదురు. కలియందు మొదటి పాదమున శ్రీకృష్ణుని నిందింతురు. రెండవపాదమున

శ్రీహరిపేరు చెవుల వినరు. మూడవ చాదమున వర్ణసంకర మగును. స్కావపాదిమున జననందగు ఒకటే వర్ణముకల వాగ గునుగు. శ్రీవిష్ణుని నామమును పూజను మరచి నాస్తికులై వేద పఠనము, జపము, సాగ్ధోమము, తిథిప్రయోజనములు అనగా అద్వైతములు విడచి ఓంకారమును విడచి ద్విజులు సంచరింతురు. కలియుగమున అయిదువేల ఎఱ్ఱములు గతింపగా గంగా మొదలగు తీర్థసేవనము, సాలిగ్రామ పూజనము, విడచి ధర్మములను ధర్మపరులను నిందించుచుందురు. పదివేల సంవత్సరములు గతియింపగా శ్రీహరి భజనమునుమాని శుద్ధదేవతలను పూజించుచు, బౌద్ధధర్మమును అనలంబించి సనాతనధర్మములను విడతురు. విష్ణుభక్తులను, బ్రాహ్మణులను నిందింతురు. వేదములను అష్టాదశపురాణములను, మంత్రములను శ్లోకములను, వేదాంగములను, శాస్త్రములను, యోగశాస్త్రములను తత్వజ్ఞానమును తెలియక పండితుల మనుకొనుచుందురు. పిష్టి, మాఘ తిథులయందు వశివులను చంపి వాని మాంసమును తిని మద్యపానము వేశ్యాగమనమును చేయుదురు. స్వగోత్రమున పుట్టిన స్త్రీలను పొందుదురు. శవమును దహించిన వెంటనే చనిపోయిన వారిని మరతురు. ఉత్తర క్రియలు మానుదురు. స్త్రీ పురుషులు తమ యిష్టప్రకారము వివాహ మానుదురు. పురుషులు స్త్రీల యిష్టము చొప్పున వర్తించుదురు. స్త్రీలు పురుషులను శిక్షింతురు. పురుషులు స్త్రీలను నేవించుదురు.

అత్తమామలు దాసులవలె నుందురు. భార్యను తిప్పి ఇతరులను బంధువులని తలంపరు. నమ మితశాస్త్రములను విడచి మేచ్చశాస్త్రములను చదువుదురు. ద్విజాతులు శూద్రులను నేవింశురు. కొందరు శూద్రునింట నంట చేయుచు రగుదురు. కొందరు పశులకాపకులగుదురు. మరికొందరు యిరోహితులగుదురు. పాడినిక్కువగ నుండును. దంపతులు ప్రీతివేని వాగును, రాజులు పరాక్రమ హీనులును అడవులందు జనులును, గ్రామ, పట్టణములందు అడవి స్వగమములును నివసించును. నదులు, సరస్సులు జలకౌన్యము లగును. చెరువులందు నదులయందు పంటలు పంపింతురు. సారమైన భూములను విడతురు. పన్నులను చెల్లింపలేక జనులు నమ గృహములను విడతురు. అధర్మపరులు సభాపూజ్యులగును. కులధర్మములను స్థిరములను నిందింతురు. అవి చేయుచుచు నిందించి పరిహసింతురు. జనులు మాటలనుందుమాత్రము అహింస, దయ కనపరచుచుందురు. ఇట్టి పాపములవలన శ్రీ యరుషులు వ్యాధిగ్రస్తములును, గుడ్డివారును, సోట్టవారును, గూనివారును, ముఖగుడ్డలును, చెవిటివారును, చేతులు లేనివారును, యావనముననే ముసలివారును, అల్పాయుష్కులును, ప్రాణాంతకాల ముండునను లోభగుణము కలవారును అగుదురు. జనులకు పదియారువత్సరములకే శిరోజములు తెల్లబడును. ఇరువది సంవత్సరములకు మిక్కిలి వృద్ధులగుదురు. పనిమిదవ యేట స్త్రీలు

రజస్వలలై బిడ్డలను కందురు. అనేకులు గొడ్డొండగుదురు. అందువలన పలువురు ద్విపుత్రులగుదురు. అన్నిహతుల వారును కన్యకలను అమ్ముదురు. గల్లి, అక్క, చెల్లెలు, కూతుగు, కోడలు, ఆర్జించిన ధనమువలన పోషింపబడుదురు. లోభముచే తాము ఇచ్చిన దానద్రవ్యములను తామే అపహరింతురు. దేవభాగ్యము, గురుద్రవ్యములను స్వీకరింతురు. విధినిషేధములను పాటించరు. మూర్ఖులై పరధనములను, పరస్త్రిలను అపహరింతురు. భార్య భర్త నిర్ణయము ఉండదు. పంచవర్ణములందు కూడ స్త్రీలపాత్ర సలుపుదురు. అమావాస్యనాటి రాత్రీయందును గ్రహణ కాలములందును భుజింతురు. ఇట్లు క్రమముగా లోకము మ్లేచ్ఛమయమై యుండును. అధిక పాపమువలన జనులు అంగుళము పొడవు గలవారును, చెట్లు మూరెడు పొడవుగలవియు అగును.

శ్రీహరి అవతరించుట.

ఇట్లు జనులు దేవతలను పూజించుట మానగా, వారు బాధనొంది బ్రహ్మయొద్దకు పోయి తమ బాధలను ఆయనతో విన్నవించుకొందురు. పాపభారమును భరింపలేక భూదేవియు వారలతో కలిసి బ్రహ్మయొద్దకు పోవును. చతుర్ముఖుడు వారి బాధలను విని తా నేమియు చేయలేననియు, శ్రీమన్నారాయణుడే శరణ్యుడనియు వారలతో చెప్పి, వారలను తోడ్కొని గోలోకమునకు వెళ్ళి శ్రీహరికి నమస్కరించి చేతులు జోడించు

కొని పలువిధముల స్తోత్రములు చేయగా భూదేవి పాపములను
భరింపలేక తమ దర్శనమునకు వచ్చిన సంగతియు, దేవతల
బాధలను విన్నవింపగా, శ్రీహరి కరుణించి వారలతో ఇట్లు నెల
విచ్చును. “ఓపరమేష్టి ! ఇంద్రాగ్ని దేవతారా ! విచారింపకుడు.
నేను భూభారమును నివారింపచేసి మీ బాధలను తొలగింతును.
నేను భరతవర్షమున శంబళి గామముననున్న మహాపుణ్యత్మ
డగు విష్ణుయశుడను బ్రాహ్మణునికే భార్యయగు సుమతి గర్భ
మున నాంశవలన పుత్రుడనై జన్మింతును. నాభార్యయగు నీ
లక్ష్మీ సింహశర్వీపమున బృహద్రథుడను రాజుకు కౌముదియను
భార్యయందు పద్మావతియను పేర కుమార్తెయై జన్మించును.
మీరందరును నాకు బంధువులై మీరొకరిని అంశములవలన జనన
మొందుడు. నేను భూభారమును నశింపచేసి, మరుత్తు, దేవాపి,
నాకు భక్తులగుదురుగాన వారి నీభరతవర్షమునకు మండలాధీశ్వ
రులనుగచేసి, కృషియుగ ధర్మములను మరల స్థాపించి, నేనుతిరుగ
గోలోకమును చేరుదును ” అనగావిని బ్రహ్మాది దేవతలు సంత
సించి వారి నిజనివాసములకు పోయిరి. పిమ్మట శ్రీహరి తాను
బ్రహ్మాదులతో చెప్పిన ప్రకారము సుమతి గర్భమున చతుర్భు
జములతో జన్మించును. అప్పుడు దేవతలు పుష్పవర్షము కురి
పించి కలిభయమును విడతురు. ఆవిప్రదంపతులు నాలుగుచేతు
లతో జన్మించిన యాబాలునిచూచి, “ఓమహాపురుషా ! కృష్ణా!
గోవిందా ! అనంతా ! మేము మానవులమయ్య మాపూర్వ

పూజ్య వశేమున మీరూపమును దర్శించితిమి. దేవతలకొరకును, భూభారమునుమాన్పుటకుమీరురహస్యముగామాఱిటజన్మించిరి. అని ప్రార్థించియు మాయా మోహితులై పుత్రభావమును వహింపుదురు. ఆసమయమున గంగాదేవి స్త్రీరూపమును ధరించి కమండలముతో ఆబాలునికిగంగాన్నాన మొనర్చును. అనంతకుడమృత మొసంగును. శ్రీహరి ఇట్లు చతుర్భుజములతో నుండుట తెలిసి బ్రహ్మ వాయుదేవునిచూచి నీవు శంభు గామమునకు పోయి విష్ణుయశుని ఇంట నున్న బాలుని వద్దకుపోయి రెండు చేతులతో నుండు మని చెప్పుము. అని పంపును. అతడట్లు చేయును. ఆ తలిదండ్రులు పుత్రోత్సవము చేయించి కోటిగోవుల దానముచేసి భోజనాదులచే బ్రాహ్మణులకు శ్రీకలిగింపుదురు ఇరువది యొకటవ దినమున మార్కండేయులు మొదలగు మహామునులు ఆబాలుని దర్శింపబోయి స్తుతులొనర్చి కలికియని నామకరణము చేసి విమర్శతో పలుకు చేయుచుండు మని చెప్పి శమ ఆశ్రమమునకు పోవుదురు.

కలికి దేవుని విద్యాభ్యాసము.

అనంతరము ఆబాలుడు శుక్లవక్షుఁడు చంద్రునివలె దిన దిన ప్రవర్ధమానుడై పెరుగుచుండును. ఈయనకు ముగ్గురు అన్నలుండురు. వారెవరనగా కవి, ప్రాజ్ఞుడు, సుమంత్రుడు. వారు పితృ మాతృ గురుభక్తియుక్తులై వేదపరాయణులు, ధర్మయుక్తులు, వేదవేదాంగాది విద్యలయందు నిపుణులై శాలిదండ్రు

లకు వినయము గలవారై సంచరించుచుందురు. విశాఖయూపుడను రాజు ఆ దేశమును పాలించుచుండును. ఒకనాడు తిండి కల్గినిచూచి యిట్లనెను.

శంషీ:—ఓ పుత్రా! నీవు ఉపనయనమును పొంది విద్యాభ్యాస మొనర్చుము.

కుమారా:—ఓ శంషీ! వేదమనగా నేని? గాయత్రి యన నేని? ఏ సంస్కారముల వలన బ్రాహ్మణుడగును.

శంషీ:—ఓ కుమారా! వేదములు శ్రీహరి ముఖము నుండి పుట్టినవి. సావిత్రివేదమాత. ఆ వేదములనుండి సత్త్వ, రజ, తమోగుణములునుపుట్టెను. కళవిధసంస్కారములవలన బ్రాహ్మణుడగును. ఆ వేదములనుండి ముజ్జగములును పుట్టెను. యజ్ఞము, అధ్యయనము, దానము, తపస్సు కలిగెను. కావున వేదమే జగత్తుకు కారణము. ఆ వేదమువలననే, త్రిభువనములును పాలింపబడుచున్నవి. వేదమంత్రములను జపించుట చేతనే శ్రీ జగత్సాధుడు ప్రసన్నుడగును. కావున సుముఠూర్తమున నీకు ఉపనయనము చేయుదును.

కుమారా:—శంషీ! కళవిధ సంస్కారములెవ్వి?

శంషీ:—కుమారా! (1) గర్భాదానము. (2) పుంసననము. (3) సీమంతము (4) నామకరణము (5) అన్నప్రాశనము. (6) కర్ణవేద (7) కేశఖండనము. (8) అక్షరస్వీకరణము. (9) విద్యాభ్యాసము (10) ఉపనయనము అను నివి కళవిధసంస్కారములు.

కుమా:—తండ్రీ ! బ్రాహ్మణుడెట్టివాడు ?

శండ్రి:—విధివిహితముగా వివాహమైన స్త్రీయందు బ్రాహ్మణునికి జన్మించి, దశసంస్కారములను పొంది త్రిసంధ్యలయందును గాయత్రీ మంత్రమును జపించు చున్నవాడు బ్రాహ్మణుడు.

కుమా:—తండ్రీ ! బ్రాహ్మణులు శ్రీహరిని ఎట్లు పూజింతురు ?

శండ్రి:—కుమారా! బ్రాహ్మణులు దివస్సు, సత్యము, దయ, శౌచము కలిగి తాము గెరించి శమ వంశమున ఇరువది తరములవారిని గెరింపజేయుదురు. వారు సదానందమయులై విష్ణుని పూజింతురు.

కుమారుడు:—తండ్రీ ! సంసారమును తిరిపజేయునట్టి బ్రాహ్మణులు ఎచ్చటనున్నారు ? అట్టివారినే కదా విష్ణు భక్తులలో శ్రేష్టులందురు.

శండ్రి:—కుమారా ! ఈ కలిపురుషుని ప్రభావము వలన అట్టి బ్రాహ్మణులు నశించిరి. ఇప్పుడున్నవారు పేరునకే బ్రాహ్మణులుకాని వారికి మహత్తులేదు. ఎచ్చటనో ఒకరున్నను లెక్కకురారు.

అనగా విని కలికిమూర్తి తన మనస్సున కలిపురుషుని పై శోషించివానిని శపింపనెంచి ఉపనయనమును చేయుమని చెప్పగా

బ్రహ్మవేత్తలయిన ఋషులను పిలిపించి, యథావిధిగా పుత్రునిగే ఉపనయనమొనర్చిగా, ఆ బాలుడు శేజోరాశియగు సూర్యునివలె ప్రకాశించుచుండెను

కలికిమూర్తి పరశురాముని యొద్ద విద్యాభ్యాసము.

ఉపనయనానంతరము కలికిమూర్తి బ్రహ్మచర్యమునులవలంబించి, వేదము, శాస్త్రము, శస్త్రవిద్య నేర్చుకొనవలెనని తండ్రియొద్ద సొంపు తీసికొని ఇల్లు విడచిపోవుచుండగా, ఆనంగతి గుఱింగి పరశురాములు తొలవలో ఆ బాలుని యెదుర్కొనగా మిగుల శేజశ్యాళియగు ఆరాముని చూచి, బాలుడిట్లనును. “అయ్యా! హరి హరులవలె ప్రకాశించుచున్న తమ రనరు!” పరశురాము డిట్లు చెప్పెను. “నేను భృగువంశమున పుట్టినవాడను. జమదగ్ని మహాముని మాతండ్రి. నావేరు పరశురాముడు. ఇరువదియొక్క మారుక్షత్రియులనునిహ్నమునర్చివారి రక్తముతో పితృతర్పణ మొనర్చితిని. నేను మీకు విద్యనేర్పుట యచు కీర్తిని పొందగోరి ఇటు వచ్చితిని.” అనగా కలికిమూర్తి ఆయనతో మహేంద్రగిరియందు ప్రవేశించి చౌషధి కళలును ధనుర్విద్యయును, వేదములను నాలుగు మాసములలో పూర్తిగానభ్యసించి, సకల విద్యా పరిపూర్ణుడై చేతులు జోడించుకొని గురువుయెదుట నిలిచియేమి దక్షిణ సమర్పింపవలెనని కలికిమూర్తి అడుగును. అప్పుడు పరశురాముడు ఆయనతో యిట్లనెను. “స్వామీ! శ్రీహరి పూర్ణలంకముతో భూభార నివార

కార్థము జన్మించితిరి. ఆపని చేయుటయే గురుదక్షిణగా నే
తలంచెదను. నావలన పొందిన విద్య లన్నియు తమ జయము
కొరకు అవునుగాక. శివుడు, పార్వతి, తమకు అన్ని అస్త్రము
లను ఒసంగుదురుగాక. సింహశద్వీపమున పద్మావతిని వివాహమై
దిగ్విజయమును చేసి ధర్మహీనులగు రాజులను నశింపచేసి
మరుతు, దేవాపి యను క్షత్రియోత్తములకు రాజ్యము నిత్తురు
గాక. ” అని ఆశీర్వాదింపగా ఆయనయొద్ద సెలవును పొంది కలికి
మూర్తి బిల్వోదకేశ్వర క్షేత్రమునకు జని అందున్న పార్వతీ
పరమేశ్వరులకు నమస్కరించి, స్తుతింపగా ఆహరుడు ప్రీతుండై
చిరునవ్వుతో ఆబాలుని చేరదీసి శన నిజాంకమున కూర్చుండ
బెట్టుకొని, ఈశ్వరు డిట్లు విన్నవించును. “ఓ స్వామీ ! నీవు
త్రిలోకములకు అధిపతివైన శ్రీహరివి. కలిభారమును మాన్పు
టకై అవగరించితివి. నీవు ఈ గరుడాశ్వమును తీసికొనుము.
ఇది కామ గమనము కలది. పదునాల్గు భువనములును
నిమిషమాత్రముగ్ తిరిగి రాగలదు. ఈ రత్నపు పిడిగల
క తిని కూడ తీసికొనుము. ఇది పాపులను సంహరిం
చును.” అని వరమునంగ, వారియొద్ద సెలవుతీసికొని గుఱము
నెక్కి, శంభశక్తిముమునకు వేంచేసి, తలిదండ్రులతో తానొన
ర్చిన పనులను, అభ్యసించిన విద్యలను, పొందిన వరములను
గురించి, మనవి చేయును. వాని ఆనందింతురు.

పిమ్మట ఆ దేశపురాజైన విశాఖయూపుడు జనులవలన
కలికి మూర్తి ప్రభావమును విని, ఆయనను దర్శింపబోయి,

అయనకు సాష్టాంగ దండ ప్రణామములు చేసి స్తుతులొనర్చును. అది విని కలికిమూర్తి యిట్లనెను, “ఓ రాజా ! నీవు విష్ణుభక్తులలో ప్రధానుడవగుదువు. ధర్మముతో ప్రజలను పాలింపుము. నాసృష్టిలో బ్రహ్మ, క్షత్ర, వైశ్య, శూద్రులను, బ్రహ్మచారి, గృహస్థు, వానప్రస్థు, యతులు ముఖ్యులు. వీరు కలి బాధలవలన వారి స్వకీయ ధర్మములను విడచి చెడిరి. వారిని తిరుగ భాగు చేయవలెను. నీవు అశ్వమేధయాగమును చేయుము. అందువలన దేవతలు సృష్టిపొంది, వర్షములను కురిపించుటచే సస్యములు స్రవించును.” అని చెప్పగా రాజువిని రాజనీతులను ధర్మములను తెలిసికొని సెలవుతీసికొని తన నిజనికేతనమును చేరును. ధర్మముగా రాజ్యమును పాలించుచుండును.

పద్మావతి స్వయంవరము.

ఇట్లు రాజు వెళ్ళిన పిమ్మట, శ్రీ శుకమహాముని కలికిమూర్తిని దర్శింపబోగా అయనను విధి విహితముగా పూజించి కుశలమడిగి శ్రీహరి ఆయనతో ఇట్లు సంభాషించును.

కలికిమూర్తి:—ఓమనివర్యా ! మీరు మాభక్తులలో శ్రేష్టులు. మీరాక మాకు శుభము. ఎందుండి విచ్చేయుచున్నారు?

శుకులు:—స్వామీ ! నేను సింహళ ద్వీపమునుండి వచ్చుచున్నాను.

కలికి:—అయ్యా ! అందలి విశేషములేని ?

శుకులు:—స్వామీ ! ఆ దేశపురాజైన బృహద్రథునకు అతని భార్య కాముదికిని ఒక పుత్రికయున్నది. ఆచిన్నది బహు నుండరాంగియై లక్ష్మీవలె నొప్పుచున్నది.

కలికి:—అయ్యా లక్ష్మీవలె యుండవచ్చునుగాని లక్ష్మీ యెట్లుగను ?

శుకులు:—ఏలకాకూడదు. శ్రీహరి నర్నుడై అవతరించు నపుడు, లక్ష్మీ యేల అవతరింపకూడదు ?

కలికి:—సంయమింద్రా ! ఆమెనుగురించి యేమి చెప్పు బోవుచున్నారు.

శుకులు:—ఆమె శ్రీహరిని వివాహమాడవలెనని ఈశ్వరునిభక్తితో పూజింపగా హరుడు ఆమెకు ప్రత్యక్షమై అట్లేఅగు ననియు, దేవ, యక్ష, గంధర్వ, కన్నర, కింపురుష, మానవుల లోనెవరైనను ఆమెను వివాహమాడగోరిన వెంటనే శ్రీలగుదురనియు వరమొసంగెను.

కలికి:—సరే, బాగుగ నే యున్నది. ఆ వెనుక యేమి జరిగెను.

శుకులు:—పిమ్మట ఈమె ఇట్టి వరమును పొందిన సంగతి ఆమె తెలిదండ్రులువిని శ్రీహరి తమకు అల్లుడగు భాగ్యము లభించునని ఆనందించిరి.

కలికి:—ఇందు అశ్వర్య మేమున్నది ! శ్రీహరియే, అల్లుడగు నపుడు వా రానందించుట సహజమే కదా ? పిమ్మట యేమి జరిగెను ?

శకులు:—తిరువాత ఆరాజు కుమార్తెకు స్వయం వరము చాటింపగా బ్రతుమంది న్యులు ఆ స్వయంవర సభకు పోయిరి. అప్పుడు ఆపద్మావతి నవరత్న భూషితరాలై చీనాంబ రిమును ధరించి పూలహారము చేగొని సభకు విచ్చేయగా రాజుబందరును మోహనేశమున ఆమెను చూచి కామించి ఆమెవలె స్త్రీలయిరి.

కలికి:—బోను. బాగుగనే యున్నది. ఈశ్వరవాక్యము వృధయగునా ! పిమ్మట ఆచిన్నది యేమి చేసెను ?

శకులు:—వారందరు స్త్రీలగుట చూచి పద్మావతి శివునిచ్చిన వరము తప్పదని సంభవించి శ్రీహరిని తలచి “ఓ నారాయణడా ! ఎచ్చటనున్నాడవు ? నా యందు కరుణించవేమి స్వామీ !” అని ధ్యానించెను.

కలికి:—ఆమె తలిదండ్రు లేమని ?

శకులు:—వారును అశ్వర్యవశి, కొంతవరకు నిశ్చేష్టులై, స్వర్గలో తెలివొంది శ్రీహరిని ధ్యానించి, ఈ ఆపదమున రక్షించుమని ప్రార్థించిరి.

కలికి:—స్త్రీ లైన రాజు వేమనిరి ?

శకులు:—వారు తమ స్త్రీరూపములను చూచి దుఃఖం
వుచు విధిని, నిందించుచుండిరి.

కలికి:—ముసీందా! మీరు ఎచ్చటినుండి ఈ సమా-
చారమును వింటిరి ?

శకులు:—నే నొక చెట్టుపైనుండి అంశయు చూచి,
ఆమె నృత్యాంశము శమతో విన్నవించి, నిటవచ్చితి.

కలికి:—ఓ మునివర్య! పరులకు ఉపకారముచేయుట
మీనంటి నాధునిలకు సిహజ ధర్మమేగదా. కావున మీరు
పద్మావతి యొద్దకు పోయి, ఆమెను ఓదార్చి, నేను స్వర్ణలో-
నచ్చేదనిని చెప్పిరండు.

శకులు:—చి త్తము : పోయివచ్చెను.

కలికిమూర్తి వినాహము.

అని సెలవుజేసికొని గగనమార్గమున సింహళద్వీపమును
చేరి, పద్మావతిని దర్శించి, ఆమెతో కంఠసేపు సంభాషించి,
పిమ్మట కలికిమూర్తి నృత్యాంశమును చెప్పి, ఆమె శివుని
ఉపదేశప్రకారము విష్ణువును పూజించి ధ్యానించుచుండిన స్వర్ణలో-
శ్రీహరివిచ్చేసి వివాహమాడుననిచెప్పి, మరలశంఖశక్తిగ్రామమునకు
పోయి కలికిమూర్తిని దర్శించి ఆమె సవిస్తారమంశయు చెప్పును.
అదివిని శ్రీహరి దివ్యవేషధరుడై ఈశ్వరుడిచ్చిన కామ గమనము
గల గుఱ్ఱము నెక్కియు, శకులు ఆ కాళి మార్గమునను
సింహళ ద్వీపమునకువెళ్లి అందలి సౌందర్యమునకు ఆశ్చర్య

పడుచు, ఒక దివ్య సరోవరమున స్నానము చేయుచుండిరి. స్నానానంతరమున శ్రీహరిస్ఫటిక సోపానమున కూర్చునియుండి పద్మావతికి సమాచారమును తెలుపుటకు శుక మహామునిని పంపును. ఆయన అంతఃపురమును చేరి పద్మావతితో శ్రీహరి సరోవరతీరమున విచ్చేసియున్న సంగతి చెప్పగా ఆమె శివనఖులతో బయలుదేరిపోయి శ్రీహరిని దర్శించి, మరల నగరు ప్రవేశించి శిలిద్రుమలతో శ్రీహరి విచ్చేసిన సమాచారమును చెప్పగా, రాజు తన పరివారిముతోపోయి, కలికిమూర్తిని దర్శించి పూజించి, తన నిజనివాసమునకు తోడ్కొనివెళ్ళి దివ్యభవనముననిలుపును. పిమ్మట మంచినమునశుభముహూర్తమున, తన కూతురు ఆచునకన్నీ వివాహము శోభస్కరముగా నొనరించును. కూమగారుచేయు మర్యాదలకు సంతోషించుచు శ్రీహరి కొన్ని దినము బండుండి సుఖభోగము లనుభవించు చుండును.

స్త్రీరూపమును పొందిన రాజులు పురుషులగుట.

ఇంతకుమున్ను ఈశ్వరశాపమువలన స్వయంవర కాలమున స్త్రీరూపమును పొందిన రాజులు శాపదేశములకు బోవసిగ్గుపడి పద్మావతికి దాసీలై నేవచేయుచుండిరి. వారివ్వుడు శ్రీహరికినేవలు నలిపి, ఆయన అనుగ్రహమును పొంది రేవానదిలో స్నానము చేసినంతమాత్రమున యెప్పటివలె, తమ పురుషరూపములను పొందినవారై, శ్రీహరిని పలువిధముల స్తోత్రము చేయుదురు. తరువాత వారు కలికిమూర్తివలన రాజకీయ ధర్మములను ప్రజా

పాలన పద్ధతులను విని సంసారమందలి మాయను, దానిని అతిక్రమించు రీతులను ఆనతియుమని ప్రార్థింపగా అనంతకుడనుమునిని శ్రీహరి స్మరించును. ఆమునినచ్చి వారికావిషయములను బోధించగా విని, వారు స్మృప్తినొందుదురు. అనంతరము వాగు శ్రీహరిని పూజించి ఆయన యొద్ద నెలవు తీసికొని, తమ దేశములకు జని తమ ప్రజలను సుఖముగా పాలించుచుందురు.

ఇంద్రుడు శంబళగ్రామమున విశ్వకర్మచే పుర
నిర్మాణము చేయించుట.

ఇట్లు కలికిమూర్తి సింహళద్వీపమున చారుమతీపురమున అర్చివారింటనుండగా, ఇంద్రుడు విశ్వకర్మను పిలిపించి శంబళగ్రామమున కలికిమూర్తియై అవళరించిన శ్రీహరి కొరకు నవరత్నములతోను, సువర్ణముతోను, దివ్య భవనములను నిర్మింపుమని ఆజ్ఞాపింపగా, అతడు అంగీకరించి శంబళమునకు పోయి, ద్వారకాయందును, బృందావనమునందును, తానుముందు నిర్మించిన రీతిగ, దివ్యసుందర మందిరములను త్వరలో తయారుచేయును.

శ్రీ కలికిమూర్తి తనపురము ప్రవేశించుట.

ఇట్లు రాజులును నెలవిచ్చి పంపి కలికిమూర్తి తన పురమునకు భావ సమకట్టి, అత్తమామలయొద్ద నెలవు తీసికొని, వారొసంగిన కానుకలను అనగా ఏనుగులను, గుఱ్ఱములను, రథము

లను, దాన దాసీజనంబులను, దివ్యాభరణములను తీసికొని భార్యతో బయలుదేరి కామగామియై అంజరిక్ష మార్గమున అశ్వాసోహారులు చేసి, గగనసూక్ష్మమున పోవును. ఆయన పరివారమును సముద్రమునువాటి భూసూక్ష్మమునరండని పంపును అప్పుడు సముద్రుడు వారికి శ్రోవ యిచ్చును. కలికిమూర్తి తమతో గగనమున పోవుచున్న శకునిగూర్చి యిట్లనెను. “ముని వర్యా! మీరు ముందుగా మా జననీ జనకులయొద్దకు పోయి మారాక వారితో విన్నవించును. మేము పరివారముతో కూడ యింశలో వచ్చెదము.” అనగా విని ఆ ఋషి శంభుశమునకు పోవును గాని దానిని పోల్చి లేకండును. విశ్వకర్మ నిర్మిశములైన దివ్య హర్మ్యములను, ఉద్యానననములను, సరోవరములను స్పటిక సోపానములను, చూచి ఆశ్చర్యము నొందుచు పోగా, విష్ణుయశుడు ఆయనకు ఎదురేగి, తోడ్కొనిపోయి, అర్హా పూజ లొనర్చి, శన కొమరుని యోగక్షేమము లడుగును. శ్రీ శకులు ఆయనతో కలికిమూర్తి వివాహ విషయ ప్రసంగ ముతయును వారి శుభాగమనమును గురించియు, చెప్పగా సంతసించి పట్టణ మంశయు అలంకరించి, పూర్ణ కలశము లను పెట్టించి, తోరణములను కట్టించి, జయ జయ ధ్వను లతో వారికి ఎదురేగి గొప్ప ఉత్సవముతో ఆ దంపతులను వారి పరివారమును నిజమందిరములకు తీసికొని పోవును. అంశ ఆ నూతన ఐధూవరులు వారలకు నమస్కరింతురు. పద్మావతి

అత్తమామలను వివిధోపచారములచే పూజించును. విష్ణుయ శుడు ఆనందభరితుడై; బ్రాహ్మణులకు విశేష దానధర్మములను భూరిసంతర్పణములను చేయుచు కొంతకాల మిట్లు సుఖంబుండ కలికిమూర్తికిని అన్నలకును సంతానములు కలిగి క్రవముగా నెదుగుచుందురు.

కలికిమూర్తి దిగ్విజయము చేయుట.

ఇట్లు శ్రీకలికిమూర్తి ధనధాన్య వాహన సంపత్తితో తులదూగుచు ఒక రోజున సభామండపమున మంత్ర పురో హిత గాంధనసహితుండై కొలువుండగా విష్ణుయశుడు అచ్చటికి విచ్చేయును. ఆయన తిండికి పౌత్ర్యత్థానముచేపి సాష్టాంగదండ ప్రమాణంబు లాచరించి ఆసీనుంజేసి ఇట్లు విన్నవించును. “ఓజన కా! మీ చే అశ్వమేధము చేయించవలెనని యున్నది. అందుకు ముందు దిగ్విజయము చేయవలసి యున్నది. తమరు నాకు సెల వొసంగిన సైన్యముతోపోయి నాస్తికులయిన రాజులవందరను నిగ్మూలము చేసి వచ్చెదను.” అనగా తిండి కుమారుని ఆశీర్వాదించును.

ఐమృత యా శ్రీహరి సోదర, మంత్రీ, సేనాసమేతుడై బయలువెడలి కీకట పురముననున్న బుద్ధ ఆలయముపై బడి, యుద్ధము చేయ నారంభించును. బుద్ధులు దేవతారాధనమును పిష్టపూజనమును విడచి, వరలోకమును నిందించువారును, అత్యాభీమానములును, కులము నాతి; విచక్షణములేక భోజన

ప్రతి భోజనములను, సంబంధ బాంధవ్యములను చేసికొనుచు బహు బలముగలవారై యుందురు. వారికి రాజై ఒక జైనుడు ఉండును. అతడు సేనా సమన్వితుడై కలికిమూర్తితో యుద్ధము చేయును. విశాఖ యూపుడు కలికిమూర్తిని కలిసి శౌద్ధులతో యుద్ధమునకు పోవును. ఉభయ పక్షములవారికిని ఘోరయుద్ధ మగును. అందు శౌద్ధులు అనేకులు చనిపోవుదురు. వారి సైనికులు చెల్లాచెదరై పారిపోవుదురు. అప్పుడు కలికిమూర్తి బుద్ధుని చూచి “ఓ రాజా ఒక్క నిముసము నాయెదుట నిలువుము. నేను పదునాల్గు భువనములకును అధిపతిని. జీవులకు శుభాశుభముల నిచ్చువాడను. నా బాణములవలన చంవబడి నీవు యమపురికి పోవుదువు.” అనివలీకెను. ఆసూటలువిని జైను డిట్లనుచు “శౌద్ధులను చంపుట పుణ్యమా ? మీరు దైవమన్నమాట నిజమైన మేము నిన్ను యేమిచేయగలము.” అని కలికిమూర్తి ప్రయోగించు బ్రహ్మ, వాయువ్య, ఆగ్నేయ పరస్పాదీ అస్త్రములను జైనుడుచూచి భయపడును. జైనునిసైన్యములు పలాయితలగుదురు. కలికిమూర్తి జైనునితో ద్వంద్వయుద్ధముచేసిచంపును. పిమ్మట వారితిమ్ముడు శుద్ధోద్ధనుడు శ్రీహరి భార్యయైన మాయాదేవిని యుద్ధమునకు పురికొల్పును. ఈమె యుద్ధమున బహు సేర్పరియై అనేకమాయలెరుంగును. ఈమెతో యుద్ధము చేసి కలికిమూర్తి సేనాధిపతులు నిశ్చేష్టులగుదురు. వారి చేత నున్న అస్త్రములు క్రిందపడును. అప్పుడు ఆయన అమృత ద్రవ్యి.

తోవారిని చూడగా అందరును తెలివొంది మరల యుద్ధము చేయుదురు. అప్పుడు కలికిమూర్తి అశ్వారోహణము చేసి చేప ఖడ్గమును ధరించి, వారినందరను నిముసములో సంహరించును. అప్పుడు వారి భార్యలు పతివిహీనలై అధైర్యము నొంది ప్రాణములపై నాశవిడచి, యుద్ధమునకు పోవుదురు. శ్రీహరి వారిని చూచి చంపుటకు చేతులురాక నారలకు క్షణోపదేశముచేసి, భక్తివై రాగ్యములు కలవార్చి ముక్తి నొందుడని బోధించును.

పాలఖిల్యాది మునులు కలికిమూర్తిని దర్శించుట.

ఇట్లు శ్రీ కలికిమూర్తి బౌద్ధులను, స్టేచ్చులను నశింపచేసి, విశేషధనరత్న రాసులను తన సైన్యములచే నిజమందిరమునకు పంపించి, జాతిధర్మములను, ఆశ్రమధర్మములను, శ్రీ విష్ణునేనా ధర్మములను, యజ్ఞ విధానములను, వైదిక తాత్పర్యములను భూలోకమున స్థాపించి మిశ గణ, రథ, అశ్వ, పరివార సహితం డై చక్రతీర్థము నకు పోవును. అచ్చట ఆయన విధివిహితముగా స్నానధ్యానములను తిరుక్కుకొనియుండగా, సూక్ష్మదేహులగు పాలఖిల్యాదిమునులు విచారగ్రస్తులై వారిని దర్శింపబోవుదురు. వారు అగువది వేలమంది. వారినిచూచి శ్రీహరి మీమీవిచారమునకు కారణమేమి? అని అడుగగా వారిట్లు విన్నవించుదురు.

కుఢోదరియను రక్కసిని వధించుట.

స్వామీ! కుంభకర్ణుని మనుమరాలు (కూతురికూతురు) కుఢోదరియను పేరుగల రక్కసి ఒకఁడెయున్నది. ఆమె కాలకుం

జడను వానిభార్య. ఆమె ఎత్తు అంతరిక
హిమాలయమున శిరస్సును నిషఙ్గా
కొని పరుండును. ఆమెకువికుంజుడను కుమ
ఁక స్తనమునుండి పానము చేయుచుండగా
నుండి పాలు కారుచుండును. ఆక్షీరములు
చుచుండును. ఆమె విడచు డొప్పిరి వేగము;
వచ్చితిమి. దానిబాధ భరింపలేక యున్నాము.
చి మమ్ము రక్షింపుమని ప్రార్థింతుము. అందు.
శ్రీకలికిమూర్తి తన పరివారముతో ఆమునులవెంట
క్షీరనదినిచూచి, పిమ్మట ఆనిశాచిరి యుండు స్థలమునకు.
దాని ఆకారమును చూచి ఆశ్చర్యపడి దానినెట్లు సంహ
నచ్ఛునని ఆలోచించుచుండగా, ఆమె ఆయనను, రథ
తురగపదాతులను ద్వింతురు. శ్రీహరి దాని కడుపునండి
రీతముగా పెరిగి డొక్కచీల్చికొనిపైకివిచ్చేయును. ఆయనపరి.
మును అట్లే వెలుపలికి వచ్చును. ఇది అంతయు దివినుండి;
చుచున్న దేవతలు మొదట హాహాకారములు చేయుదురు కా
శుదకు సంతసించి శ్రీహరిపై పుష్పవర్షము కురిపింతురు.

వికుంజుని సంహరించుట.

ఇట్లు తల్లి మృతినొందుట చూచి అయిదు వత్సరముల
బాలుడగు వికుంజుడు కొందరు రాక్షసులతో అచ్చటికిపోయి
శ్రీహరితో యుద్ధమారంభించును. బాలుడని కనికరించి కలిక

శ పురాణ సారసంగ్రహము.

బాణములను విడచునుగాని వాడు చావ
 ఎచ్చిన బ్రహ్మస్త్రమును ప్రయోగించి
 లినరాక్షసులను తనఖడ్గముతో నరకును.
 ము తోలగునని మనలు, దేవతలు,
 య మోగింతురు. పిమ్మట కలికిమూర్తి
 యి గంగాస్నానముచేసి గంగను నారా
 యగా పూజించి పుండరీకవనమున విశ్రమించి
 శ్రీంశముల తపము చేయుచుండు మునులును,
 య ఆయనను దర్శింపబోవుదురు. ఆకలికిమూర్తి వార
 యచి క్షత్రియవంశపు వీరులుగ నెరింగి వారి వంశచరిత్రను
 డని కోరగా వారిలో మరుతు ఇట్లుచెప్ప నారంభించెను.
 మీ ! నేను సూర్యవంశమునజన్మించితిని. వైవస్వతమనువు
 వాడను. మావంశపు చరిత్రము రామునివరకును ప్రసిద్ధము.
 వున తమరు వినియే యుందురు. " అనగా శ్రీరాముని కథను
 గాత్రిగా చెప్పమని ఆయన అడుగగా మరుతు ఇట్లు విన్న
 పదదొడంగెను.

శ్రీహరి రాముడౌటకు కారణము.

పూర్వము రావణుడను రాక్షసరాజుండెను. ఆతడు
 లంకాయందు రాజై యుండి, స్వర్గ, మర్త్య, పాతాళములను
 జయించి ముల్లోకవాసులను బాధించుచు, అనేక ఘోరపాప
 ములను చేయుచుండెను. వాని బాధలను భరింపలేకను, దేవత

లును, మునులును, పాపభారమును భరింపలేకను భూదేవితో
గూడ సన్నిహితమునకు పోయి బ్రహ్మతో చెప్పుకొనగా ఆ
చతుర్ముఖుడు వారి మొఱలు వినియు, తానేమియు చేయలేక
నోనోకవానియగు శ్రీహరి తప్ప, ఇవలెమియు చేయజాలరని
వారలతోపోయి, ఆయనకు విన్నపింపగా శ్రీహరి వారలపై
కగుణించి తాను శ్రీరాముడనువేర భూలోకమున భరతి వర్ష
మున కోసల దేశమును పాలించుచుండు దశరథమహారాజునకు
కుమారుడనై అయోధ్యయందు జన్మించెదననియు, దేవతలంద
ఱును వానరులై జన్మించి నీనకు సహాయమునర్చిన త్రిలోక
కంటకుడగు రావణుని సంహరించి వారి బాధలను, భూభార
మును నివారించెదననియు వారితో చెప్పి పంపెను.

శ్రీరాముల జన్మము.

పిమ్మట కొంతకాలమునకు దశరథ మహారాజు చిరకా
లమువరకు సంవత్సరములకు పుత్రకామేష్ట్యమును యాగమునుచేయగా
యాగాంతమందు ఆ సోమ గుండమునుండి అగ్ని దేవుడు
బ్రాహ్మణరూపమున స్వర్ణపాత్రముతో పాయసముతెచ్చి, దశ
రథుని చేతికిచ్చి, “రాజా! నీవు దీనిని నీ భార్యలకిచ్చిన తప్పక
సంతతికలుగును.” అని చెప్పి అంశర్థానమునొందెను. దశరథుడు
ఆ పాయసమును నీన భార్యలగు కౌసల్య, సుమిత్ర, కైకేయిలకు
పంచియివ్వగా శ్రీహరి అంశచే కౌసల్యకు రాముడును, శంఖము
అంశచే భరతుడును, చక్రముఅంశచే శత్రుఘ్నుడును, కైకకును,

అనంతని అంశచే లక్ష్మణుడు సుమిత్రకును జన్మించిరి. ఇట్లు పుత్రులు కలిగి దినదిన ప్రవర్ధమానులై శుక్లవక్షమునంకలి చంద్రునివలె పెరుగుచుండుిరి. కొంతకాలమునకు యుక్తవయస్సురాగా వారికి తండ్రి ఉపనయనములు చేసెను. అంతట విశ్వామిత్రుడు తాను చేయుచుండున, యజ్ఞమునకు విఘ్నము కలుగచేయుచుండున తాటకి, మారీచుడు, సుబాహుడు అను రాక్షసులు సంహరింప శ్రీరామ లక్ష్మణులను తన వెంట బంపుమని దశరథుని కోరి సన వెంట తీసికొనిపోయి వారికి అస్త్రవిద్యను నేర్పగా, వారు యజ్ఞ వాటికకు పోయి, ఆ రాక్షసులలో కొందరిని చంపియు, మారీచుని ఎగుర గొట్టియు ఆయన జరుపు యాగమును సమాప్తి నొందించిరి. భర్తశాపమువలన తొయియై పడియున్న అహల్యను నెప్పటివలె స్త్రీని చేసెను. రామలక్ష్మణులు విశ్వామిత్రునితో మిథిలకు పోయి, జనకుడు చేయు సీతాస్వయంవరమున శివుని విల్లు విరచి రాముడు సీతను పెండ్లాడెను. ఊర్మశను లక్ష్మణుడను, మాండవిని భరతుడును, శృతగీర్తిని శత్రుఘ్నుడును వివాహమై అయోధ్యకు పోవుచుండగా మార్గమున ఘరశురాముని గర్వముణచి, అయోధ్యలో ప్రవేశించిరి. పిమ్మట కొద్దిదినములలో దశరథుడు రామునికి పట్లము కట్టుటకు సిద్ధుడవడగా కైక తన కుమారుడైన భరతునికి రాజ్యమిమ్మనియు, శ్రీరాముని పదునాల్గు వత్సరములు అరణ్యమున యుండవంపుడనియు రాజును వేడికొనెను. ఆసంగతి విని రాముడు అడవికి

పోవ సిద్ధపడగా నీతియు, లక్ష్మణుడును వెంటనంటిరి. కావున వారినిగూడ తోడ్కొని ఆయన అడవికి పోయిను.

దశరథుని మరణము.

ఇట్లు రామలక్ష్మణులు అడవికిపోయిన దుఃఖముచే దశరథుడు మరణించెను. అప్పటికి తాతగారింటికి పోయియున్న భరతుడు తండ్రిచనిపోయిన సమాచారము వినగానేవచ్చి, ఆయనకు దహనాది కృత్యములు చేసి, అన్నను తసికొని వచ్చుటకు అరిణ్యములకు వెళ్ళెను. కాని రాముడు సత్యవ్రతుడు. కాన తండ్రి సెలవుప్రకారము అరిణ్యభాసము జరుపక రానని చెప్పి, ననకు మారుగా తన పాదుకలను అతని కొసంగెను. భరతుడు వానినితీసికొనిపోయి రాముడులేని ఆయోధ్యలో తానుండుటకు ఇష్టపడిక నందిగ్రామమున నుండెను.

రావణుడు సేనను అపహరించుట.

సిమ్మట సీతారామలక్ష్మణులు అనేకరాక్షసుల వధించుచు, అరిణ్యపురుషులను దర్శించుచుపోయి, పంచవటీపురమున పర్ణశాల నిర్మించుకొని, అందు నివసించుచుండగా రావణుని చెల్లెలగు, శూర్పణఖ వారినిచూచి మోహించి నీనను వివాహమాడుమని రామునికోరగా, ఆయన సెలవుప్రకారము లక్ష్మణుడు ఆమె ముక్కును చెవులును కోసెను. ఆమె మొరలిడుచు పోయి తన ససహోదరులగు ఖరదూషణాదులతో చెప్పగా, వారు స్వవరివారములతో పోయి రామలక్ష్మణులచే హతులైరి.

శూర్పాఖ వెంటనే రావణుని యొద్దకుపోయి, నీత సౌందర్యము అతనికి వర్ణించిచెప్పి, ఆమె శనక శనిన స్త్రీయని చెప్పెను. ఆమాటలువిని రావణుడు తన స్నేహితుడైన మారీచునొద్దకు పోయి అశనిని బంగాడు వేడిహావమున నీత యెదుటికి పొమ్మని చెప్పెను. మారీచుడట్లు చేయగా నీత లేచినిచూచి దానిని బట్టి తెమ్మని గామునితో చెప్పెను. గాముడు లక్ష్మణుని, నీతయొద్ద కాపుంచి లేకివెంట పోయెను. దూరముపాటిపోయిన వేడిని గాముడు భాణముతో కొట్టగా “హా లక్ష్మణా!” అని కేకవేసి క్రింద పడి మృతినొందెను. ఆ కేకవిని నీ లక్ష్మణుని రామునొద్దకు పంపెను. అంతట రావణుడు సన్యాసివేషమునవచ్చి నీతను శన విమానము నందుంచుకొని పసికొనిపోయి తన అశోకవనమున రాక్షసస్త్రీలను ఆమెయొద్ద కాపుంచెను.

రామలక్ష్మణులు సుగ్రీవునితో సఖ్యముచేయుట.

అంతట రామలక్ష్మణులు కలిసి పర్వతాలకు వచ్చి నీత లేనందున మిగుల శోకించి ఆమెను వెతకుచు పోయిపోయి హనుమంతుని గాంచిరి. అతని మాట సుగ్రీవుని వృత్తాంతమంతయు విని అనితో స్నేహముచేసి వాలిని సంహరించి సుగ్రీవుని కప్పింధలో వానరరాజుగ చేసిరి. అతడు తన వానరదూతలను నీతను వెదకుటకు నలుదిక్కులకు పంపగా దక్షిణదిక్కునకు పోయిన హనుమంతుడు, అంగదుడు, జాంబవంతుడు మొదలగు వారలతో హనుమంతుడు నముద్రమునుదాటి లంకకుపోయి అశోకవనమున

సీతను గాంచి సంభాషించి అవసమును పాడుచేయగా రావణుడు పంపిన రాక్షసులను అనేకులను చంపి, ఇంద్రజిత్తు అను రావణుని పుత్రునిచే బ్రహ్మాస్త్రము వాన కట్టబడి రావణునియొద్దకు తీసికొనిపోబోయెను. అతనిని పగుషముగాడి, వాని తోకకాల్చు, వాడు దానితో లంకాపట్టణమును దహించి తనతోకను సముద్రములో ముంచి చల్లాచ్చుకొని, తిరుగ గామునియొద్దకువచ్చి సీత సమాచారమును మనవి చేసెను.

శ్రీరాములు రావణుని చంపుట.

ఇట్లు సీత సమాచారమును విని రామలక్ష్మణులు సుగ్రీవుని వానరసైన్యములతో బయలుదేరి సముద్రముపై వారధికట్టి దానినిదాటి లంకకుపోగా రాక్షససైన్యములువారిలో నిల్చుడిరి. రాక్షసవీరులు అనేకలు మడిసిరి. రావణుని శమ్ముడగు విభీషణుడు అన్న ఈ సీతులు బోధించినను అతడు వినక తూలనాడినందున అతడు రాముని శరణువొచ్చెను. ఈ విభీషణునివలన రావణ కంభకర్ణాదుల మర్మమెరింగివారలను సంహరించి, విభీషణునికి పట్టము కట్టి, సీతను తీసికొని సుష్యక విచూనముపై అయోధ్యకు పోయెను.

శ్రీరాముని పట్టాభిషేకము.

అంతట పదునాల్గు సంవత్సరములు పూర్తికాగా సీతా రామలక్ష్మణులు నందిగ్రామమున విడిసిరి. అంతకు ముందే హనుమంతునివలన రాముని రాక వినియుండిన భరతుడు

అయోధ్యను శృంగారించి యుంచినందున నటువు రన్నదమ్ములును వారి వారి భార్యలతో కలిసి అందుబోయిరి. శ్రీరాములు తమ్ములతో సుఖముగానుండి తనవెంటవచ్చిన విభీషణ సుగ్రీవాది వానరులను సత్కరించివారి వారినెలపులకు పంపెను." అని మరుతు శ్రీరాముని చరితమును చెప్పగా కలికిమూర్తి విని సంతసించి శ్రీరాముని సంతతిని వర్ణించుమనగా మరుతుడు ఇట్లు మనవిచేసెను.

శ్రీరాముని సంతతి.

శ్రీరామునికి కుశుడు, లవ్వుడు అను ఇద్దరు పుత్రులు. వారిలో కుశునికి అతిథి, అతనికి నిషధుడు, అతనికి నభుడు, అతనికి పుండరీకుడు, వానికి జేమధన్వడు, అతనికి నృపశేఖరుడు, అతనికి దేవానీకుడు, వానికిహీనుడు, ఇతనికిపాణిపాత్రుడు, వీనికి బలాహకుడు, వీనికి అర్కుడు, వీనికి రజనాభుడు, వీనికిఖగణుడు, వీనికి విభృతుడు, వీనికిహిరణ్యకుడు, వీనికిపుష్పడు, వీనికిద్రువుడు, వీనికి స్యందనుడు, వీనికిఅగ్నివర్ణుడు, వీనికిశీఘ్రుడు పుట్టరి. ఈయనయే మాతండ్రి. నాపేరు మరుతుడు. నేను తాత్రాములేక యున్నాను. నాకుమారుడు బుధుడు. వానికి సునితుడను పుత్రుడు కలడు. తమ అవతారమును చూచుటకు నిరీక్షించుచు కులాప గామియున నివసించుచు తనస్సు చేయుచుండితిమరు అవతరించినసంగతి, శ్రీ వ్యాసమహామునివలన విని, ఇటవచ్చి మిమ్మును దర్శించి, నా పూర్వజన్మపాపమును నశింపజేసికొని, కృతార్థుడ

నైతిని. అనగా విని కలికిమూర్తి మీ వంశచరిత్రమును వింటిని.
అది బహు వచిత్రమైనది.

చంద్రవంశపు రాజులు.

శ్రీహరి నాశ్రికమలమున పుట్టిన బ్రహ్మకు అతిశ్రీమహా
ముని కుమారుడై జన్మించెను. ఆయన కుమారుడు చంద్రుడు.
వీనికి బుధుడు, వీనికి పునరువుడు, వీనికి యయాతి, నహుషుడు.
ఈ నహుషుడు ఇంద్రుడయ్యెను. యయాతికిని దేవయానకును,
యదా, తుర్వసా లను ఇరువురును, శర్మిష్ఠకు ద్రుహ్యుడు, అను
డు, పూరుడును పుట్టెరి. పూరునికి జనమేజయుడును, అశ్వినీకి
పచిన్యాసుడు, వీనికి ప్రవీరుడు, వీనికి మనుస్సువుడు, వీనికి అభి
యదుడు, వీనికి ఊరుక్షయుడు, వీనికి తారాణి, వీనికి పుష్కరా
రుణి, వీనికి బృహత్కేతుడు వీనికిహస్తి పుట్టి, హస్తినాపురమును
తన పేరకట్టించెను. అతనికి అజమీధుడు, అవామీధుడు, పురమీ
ధుడు, అను మువ్వరు జన్మించిరి. అజమీధునికి ఋక్షుడు, వీనికి
సంవదీణుడు, వీనికి కురురాజు, వీనికి వరీక్షిత్తు, నిషధుడు,
సంధన్వుడు, జహ్నుడు అను నలువురు పుత్రులు కలిగిరి. సంధ
న్వునికి సుశోతుడు, చవనుడను ఇరువురు పుత్రులు కలిగిరి.
సుశోతునికి బృహద్రథుడు వీనికి కుశాగ్రుడు, వీనికి ఋష
భుడు, వీనికి సత్యజిత్తు, వీనికి పుష్పభాను, వీనికి నహుషుడు, వీనికి
బృహద్రథుడు వీనికి సోమూపి, జరాసంధులను ఇరువురుపుత్రులు.
జరాసంధుని కొడుకు సహదేవుడు. ఇకడే మగధవంశమును అభి

వృద్ధి నొందించెను. సోమూషికి శ్రావశ్రవుడు, వీనికి సురభిడు
 ఇతనికిబిందురధుడు, వీనికిసార్వభౌముడు, వీనికిజయసేనుడు, వీనికి
 రథానీకుడు, వీనికి అయుతాయువు, వీనికి కోపనుడు, వీనికి దేవా
 తిథి, ఋక్కుడు అని ఇరువురు జన్మించిరి. ఋక్కునికి దిల్లీపకుడు,
 వీనికి ప్రదీపకుడు, అను నాశ్రమియు పుట్టిరి. నాపేరు దేవాపి
 నాకుమారుడైన సాంతునికి రాజ్యమిచ్చి నేను శివంబు చేయ
 బోతిని. పిమ్మట కలాపగ్రామమున రహస్యముగా మీదర్శనము
 నిమిత్తము కాచియుంటిని. అని దేవాపి చెప్పెను.

శ్రీ కలికమున్న మరుతు దేవాగ్రుగు రాజ్యమిచ్చుట.

వారి వంశచరిత్రములను విని కలికిమున్న సంసించి
 యిట్లునెను. ఓక్షత్రియవంశోత్తములారా! మీరు స్యవంతులై
 ధర్మమును విడువకసంపదించుచున్నవారలు. కావున మీకుమీ
 రాజ్యములందు అభీషిక్తుల చేసెదను." అనిమరుతునిఅయోధ్య
 యందును. దేవాపిని హస్తినాగ్రామందును అభీషేకించి విశాఖ
 యూపుని కుమార్తెను మరుతునికిని, రుచిలొత్తుని కుమార్తెను
 దేవాపికిని యిచ్చి వివాహము చేసెను. ఎరువార శ్రీహరి
 ఆకాశమువైచు చూడగా రెండు విచూనములు అచ్చటికి
 వచ్చెను. వాటిని వారికి చూపి, మీరు వీనిపై నెక్కి దుష్టులను
 సంహరింపుడు. ఈ విచూనములు కామగమనము కల్పి.
 మల్లోకములను నిముసములతో తిరిగి రాగలవు. వానియందు
 నివ్యాయుధము లున్నవి. వానివలన మీరు అందరిని జయింప
 వచ్చును.

కృత్యముగము యతివేషమున కలికిమూర్తిని దర్శించుట.

ఇట్లు వాగలతో చెప్పుచుండగా, ఒక యతి ఆసభకు వచ్చెను. కలికిమూర్తి గిన్నెన రేచి ఆయనను విధియుక్తముగా పూజించి “స్వామీ మీరెవరు?” అని యడుగగా ఆత్రిదండి యిట్లు విన్నవించెను. “ఓ నారాయణుడా! నేను మీ భృత్యుడిను. మీరు పద్మానతిని వివాహమై దిగ్విజయము చేసి, దుష్టులను శిక్షించి భూభారమును నివారణ చేసినందున మీమ్ము దర్శింపవచ్చితిని. మీరు ఉపాధిరహితులు. ఇప్పుడు ఉపాధిని వహించియున్నారు. త్రిమూర్తులను, ఇంద్రాదులను, పదునల్లురు మనువులను సృష్టించినవారు మీరేకదా! నావేరుకృత్యముగము. కలిభయమును మీరు పోగొట్టుటచే నేను తిరుగ నిష్క్రియ యైతిని” అనెను. అని సూతుడు శౌనకాదులతో చెప్పగా వారిట్లు ప్రశ్న చేసిరి. “ఓ శౌనకాదులారా! మనువులూ, పదునల్లుగురని చెప్పిన వారి నామములెవ్వయో సెలవిచ్చి మమ్మును కృతార్థులచేయవేడెదము” అనగా సూతుడు వారలతో నిష్క్రియ చెప్పెను. “ఓమునులారా! వినుండు. మనువులలో స్వామంభువు 1 స్వారోచిషుడు, 2 ఉత్తముడు, 3 యమసుడు, 4 రైవతుడు, 5 చాక్షుషుడు, 6 వైవస్వతుడు, 7 సావర్ణి, 8 బ్రహ్మసావర్ణి, 9 ధర్మసావర్ణి, 10 రుద్రసావర్ణి, 11 వేదసావర్ణి, 12 ఇంద్రసావర్ణి. వీరిందరును శ్రీహరిచే సృజింపబడి నామరూపములచే భేదింపబడుచున్నారు. 71 యుగములైన ఒక మన్వంతరమగును.”

అని సూతుడుచెప్పి వాగలకు సంతృప్తి కలుగజేసెను. శ్రీకలికి
మూర్తి ఇట్లు కృష్ణుగ ధర్మములను మరల స్థాపించెను. (ఈమ
నువులు జననము మూర్ఖుడేయ పురాణమున పూర్తిగ వ్రాయ
బడినది.)

శశిధర్వజునితో యుద్ధము.

పిమ్మట శ్రీకలికిమూర్తి కృతయుగ పురుషుని, మరుడేతి
వాపులను, విశాఖ యూపులను వారివారి సైన్యములతో కూసి
దాడివెడలి మ్రేచ్చు, బిగ్గర, యవనరాజులను అనేకులను జయిం
చిన పిదప, శశిధర్వజుడను రాజుపైబోగా, ఆరాజు సేనాసమన్వి
శ్చుడైయుద్ధమున పలుసూచు మూర్ఛితుడై తెలివొంది లేచుచు
తునకు సమ్మోహన స్త్రముచే కలికిమూర్తిని మూర్ఛ నొంద
జేసి, తన నగరమునకు తిసికొని పోయెను. అచ్చట శశిధర్వజుని
భార్యయగు సుశాన్తి శ్రీహరిని చూచి పలువిధముల స్తోత్రము
చేసెను. అంతట కలికిమూర్తి తెలివొంది, ఎదుట చేతులు
జోడించుకొని తనను ధ్యానించుచున్న సుశాన్తిను చూచి యిట్ల
నెను. “ఓకమలనయనా ! నీవేరేమి ? నీవెవరి భార్యవు? అనగా
వినీ ఆమె ఇట్లు విన్నవించెను.

“ స్వామీ ! మీరు ఈబ్రహ్మాండాధిపతులు. సృష్టినితీ
లయ కారణ భూతులు. సర్వాంశిర్యాములు. మీ రెకుంగని
దేమున్నది ? మీకు శత్రుశ్వ మిత్రస్వములు లేవు. నాపేరు
సుశాంత. ఈ నాభ రైయైన శశిధర్వజుమహారాజును నేనును మీకు

దాసులము. మాయెడల దయగలిగి మా నేరముల క్షమింప వేడెదము. అంశ శశిధ్వజుడు ఇట్లు విన్నవించెను. “ ఓదీన శరణ్య ! మూఢుడనై మీతో యుద్ధము చేసితిని. రక్షింపుడు, నేను మీ శిక్షకు పాత్రుడను. మీ ఇష్టాను సారము శిక్షింపుడు ” అనగా శ్రీహరి వారిని దయతో చూచి “మీదం పతులు ధర్మబుద్ధి గలవారు. మీ భక్తికి మెచ్చితిని. వరముడు గుడు ” అనెను. సిమ్మట ఆ దంపతులు తమ కుమార్తెను శ్రీకలి కమూర్తకెచ్చి వినాహము చేసిరి. అల్లునికే సగిన కట్నములు కానకలు బసంగిరి.

శశిధ్వజుని పూర్వవృత్తాంతము.

ఆ వినాహము చూడవచ్చిన రాజులందరును శశిధ్వజుని చూచి “ రాజు ! మీరు బహుపుణ్యత్ములు కాకున్న శ్రీహరితో సంబంధము లభించుట దుర్లభము ” అనిరి. అప్పుడు శశిధ్వజుడు వారలతో ఇట్లు చెప్పెను. “ ఓ నృపోత్తములారా ! మాపూర్వజన్మముల చరిత్రమునుచెప్పెదను వినుండు. వేయియుగములక్రిందట నేనును నాభార్యయైన ఈమెయుగరుడులమైయుండి ఒక వేటకాని వలలో చిక్కగా ఆవ్యాధుడు మమ్మును పట్టుకొని గండకీనది యొడ్డునకు తీసికొనిపోయి ఒక సాలిగ్రామమున మా శిలలనుంచి మరియొక సాలిగ్రామ శిలతో వానిని చితుకగొట్టి చంపెను. అందువలన మేము పక్షిశరీరములను విడచి దివ్యశరీరధారులమై విమానమునెక్కి వైకుంఠమునకు

పోయి శ్రీమన్నారాయణుని దగ్గించి ముక్తికొందితిమి. అచ్చట నూరు యుగములుంకి బ్రహ్మలోకమునకుపోయి అయిదు వందల సంవత్సరము లుంకి, పిమ్మట స్వర్గమునకు చని నాలుగువందల యుగములుంటిమి. ఇప్పుడు ఈ జన్మమున దంపతులమై యిట్లున్నాము. సాలిగ్రామము తగులుటవలన మాకట్టిసుఖము లభించెను. గండకి నదియందలి శిల్పిన్నియు సాలిగ్రామములే. ఆనదియందు స్నానము చేసినవారు శమసాపములను పరిహరింపచేసికొని స్వర్గాది సుఖము లనుభవింతురు. అందువలననే మాకు పూర్వజన్మ జ్ఞానము లభించినది. ఈ పుట్టువునందును శ్రీహరి పాదపద్మములందు భక్తిగలిగి, ఇప్పుడు కలిక రూపమున అవతరించిన శ్రీహరిని పూజించితిమి.” అని అచ్చటనున్న రాజులతో చెప్పి, వారలకు సాత్విక, రాజసి, తామసియు లను త్రివిధ భక్తులను బోధించి, శశిధ్వజుడు తన రాజ్యమును కొమరునికిఁబప్పగించి, తాను భార్యతోఁగూడ శ్రీహరిని ధ్యానించుటకు ఎనమునకు పోయెను.

శ్రీహరి కాంచనపురమున ప్రవేశము.

ఇట్లు శ్రీ కలికయుఁగి శశిధ్వజునిక సలవిచ్చి పంపి తనతో నున్న సమస్తరాజులను వెంటటిసికొని కాంచన పురము బయట ప్రవేశించెను. ఆ పురమందు నాగులు నివసించుచుండిరి. వారిని సహరించుటకు శ్రీహరి సన్నాహ. పడుచుండగా ఆకాశవాణి యిట్లనెను. “ఓ స్వామీ! ఈ వట్టణమున మీరు తప్ప ఇత

రులు ప్రవేశించిన బ్రతుకజాలరు." అది విని శ్రీ కలికిమూర్తి తన పరివారమును అచ్చట విడిచి, తాను కామగమన మగు గుఱ్ఱము నెక్కి కత్తి చేబట్టి ఆ పట్టణమున ప్రవేశించెను. అచ్చట రక్షదేవితో సమానమగు ఒక స్త్రీని చూచి ఆశ్చర్యపడి యిట్లనెను.

కలికిమూర్తి:—ఓ స్త్రీ, రక్షిమా! నీ వెవరు ?

విషకన్య:—ఓ పుగజో శ్తమా! నేను చిత్రగ్రీవుడను గంధర్వుని భార్యను.

కలికిమూర్తి:—ఓ కలికి! నీవిచ్చట నుండుటకు కారణ మేమి ?

విషకన్య:—అయ్యా! నేను ఒక దినమున విమానమున నా భర్తతో గంధమాదన పర్వతమునకు పోయి విహరించుచుండగా, యడ్రాడను మునీశ్వరుడు అచ్చటికి రాగా, వికృతరూపుడగు ఆమునినిచూచి నేను పరిహసించితిని. అందుకు ఆయన అలిగి విషసేత్రివి కమ్మని శపించెను. అందువలన నేను పతిని విడిచి ఇందుపడి ఈ నాగకన్యలతో కలసి యున్నాను. నా కండ్లనుండు విషముచేత నాయెరుట కనబడిన దేవతలును నరులును భస్మ మగుచున్నారు.

కలికి:—ఓయింతి! అట్లయిన నేను భస్మము కాకుండుటకు కారణమేమి ?

విషకన్యః—అయ్యా ! మీరు సామాన్య నరులు కారు. మీరు జగదీశ్వరునిగా తలంచెదను. కాకున్న నాదృష్టిని వడిన తోడనే భస్మమగుదురు. మిమ్మును దర్శించుటచే నాకు శాపవిమోచన మయ్యెను. అదిగో శ్లోతిర్మయమగు విమానము వచ్చినది. నే పోయెదను. అని ఆ శ్రీహరికి ప్రక్షిణ నమః స్కారములు సలిపి ఆమె విమానమున గంధర్వ లోకమునకు పోయి తన భర్తతో కలిసెను.

శ్రీ కలికిమూర్తి శంబళగ్రామమున ప్రవేశము.

పిమ్మట శ్రీహరి ఆ పరమనందలి నాగ కులమును సంహరించి బృహన్నలుడను రాజునకు అచ్చట వట్టముకట్టి అయోధ్యకు పోయి మారుతిని అచ్చట అధీపేకించి, హస్తినాపురమున దేవానికి పట్టాభిషేకమొనర్చి, శంబళ గ్రామమునకు జని నిజభవనమున ప్రవేశించెను. తిరువాణ శన అన్నయైన కలికి శౌంభక దేశమును, పాంజ్ఞినికి పాండ్రమును, సుమన్తనికి పులింద దేశమును, శన వంశపువారలకు ఇతర దేశములను వంచియిచ్చి తాను శంబళ మండలమునకు రాజై పాలించుచు అదివరకు నిలవయున్న ధనరత్న రాసులను తెలిదండ్రులు కొనగెను. ఇట్లు భారతవర్షముననే గాక జంబూద్వీప మందంతటను ధర్మవరాయణులు రాజులను ప్రతిష్ఠించి కృతయుగధర్మములు అంతటను వ్యాపించునట్లు చేసెను. బ్రాహ్మణులు వేదాధ్యయన పఠలును, స్వకర్మనిరతులును, క్షత్రియులు ధర్మపాలనా

సక్తులును, వైష్ణవులు వాణిజ్యనిపుణులు శూద్రులును, ద్విజసేవా
పరాచుణులును, విష్ణుపూజారతులును, స్త్రీలు పతివ్రతలునై
యుండిరి. ఇట్లు వర్ణాశ్రమ ధర్మములు తప్పక జరుపుచు రాజు
లు యజ్ఞదీక్షా పరాయణులై ముంకుటచే వర్షములు బాగుగా
కురియుచు సశ్యములు పూర్తిగా ఫలించుచుండుటచే వ్రజలు
సుఖముగా జీవించుచుండిరి.

విష్ణుయశుడు యజ్ఞములుచేసి నానప్రస్తుడై

ముక్తి నొందెను.

సిమ్మట కలికిమూర్తి తొండ్రీచే రాజసూయము, వాజ
పేయము, అశ్వమేధము మొదలగు యాగములు చేయిం
చెను. ఋత్విక్కులకు అనేకదక్షణలు దానములు నొసంగి భూమి
సంకర్షణములనుచేసి విప్రులకెకాక సమస్త జీవరాసులకుచుత్పత్తి
కలుగజేసెను. ఆయాగములు చేయు సమయమున నార
దాది మహా ఋషులు అనేకులు విచ్చేసిరి. అవబృథస్నాన
మైన సిమ్మట విష్ణుయశుడు నారదుని చూచి “ న్వమీ !
మీరు మహాజ్ఞానులు, మీరెరుంగని విషయములులేవు. జీవుడు
ముక్తి పొందదగినసాధనమును నాకువ దేశింపుడు.” అనెను. అది
విని ఆ దేవ ఋషి ఇట్లనెను. “ ఓ విప్రోత్తమా ! నీవు మహా
పురుషుడవు. నీగర్భమున ముక్తిదాత జన్మించెను. నీకు కొడుకు
ఏమి ? జీవుడు మాయతో కలసి దేహమును ధరించును. దేహ
ములేకున్న బుద్ధిలేకుండును. బుద్ధిలేకున్న జ్ఞానము సున్న.

మాయలేకున్న చేష్టలుండవు. చేష్టలు లేనివారికి విద్యయుండదు. విద్యలేకున్న జ్ఞానము కలుగదు. జ్ఞానములేకున్న భక్తియుముక్తియు కలుగవు. అది విని విష్ణుయశుడు కొమరుని అనుమతిని పొంది భార్యయగు సుమతితో కలిసి బదరికాశ్రమమునకు పోయి శ్రీహరిని ధ్యానించి మాయను విడచి యోగమార్గమున శరీరమును విడచి దివ్యశరీరమును ధరించి విమానముపై వైకుంఠమునకు వేంచేసెను. సుమతియు ఆయనతో సహగమనము చేసెను. కలికిమూర్తి మునులనలన తిరిగిదండ్రుల వ్యూహవార్తను విని వారికి ఉత్తరక్రియలు యథావిధిగా జరిగించి, విశేష దానధర్మములు చేసి, బ్రాహ్మణులను తృప్తిపరచెను.

పరశురాముడు కలికిమూర్తిని చూడబోవుట.

అంతట ఒక దినమున పరశురాముడు కలికిమూర్తిని చూడబోగా గురువురాకకు సంభవించి పత్నులతో కూడ ఆయనకు అతిథి సత్కారములుచేసి, సావకాశముగా కూర్చుండి మాటలాడుచుండగా, “నాభార్యయగు ఈ రమ సంతానమును కోరుచున్నదని” కలికిమూర్తి గురువుతో చెప్పెను. అందుకు రుక్మిణి ద్వాపరమునందు చేసిన వ్రతమును చేసిన తప్పక సంభతి కలుగునని పరశురాముడు చెప్పెను. ఈ వ్రతము పూర్వముశర్మిష్ఠ, ద్రావిడి, నీతయు చేసి తమకోరికలను పొందిరనియు చెప్పెను. రమాదేవిచే ఆ వ్రతమును చేయించి పరశురాముడు తన నిజాశ్రమమునకు వెళ్ళెను. ఆవ్రత ప్రభావమున రమాదేవి మేఘనాథుడు, బలాహకుడు అను ఇరువురు కొమరుల గనెను.

శ్రీ కలికిమూర్తినిర్యాణము.

ఇట్లు శ్రీ కలికిమూర్తి వేయి వత్సరములు భార్యలతో సుఖ మనుభవించుచుండి, ప్రజలను క్రమముగా పాలించి, గృహస్థ ధర్మ మెట్టిదో ఇతరులకు లెన ప్రవర్తనయందే తెలియపరచుటచే వారందరును క్రమముగా వర్తించుచుండిరి. ఇట్లుండ ఒకనాడు బ్రహ్మాదిదేవతలందరును ఆయనను దర్శింప శోభశ గ్రామమునకు వచ్చి పలువిధముల స్తోత్రములుచేసి యిట్లునిరి.

“ స్వామీ! తమరు అవతరించిన పని పూర్తియైనది. దుష్టులను నశింపజేసి, శిష్టులను రక్షించిరి. భూభారము నీరెను. కృత్యుగ ధర్మములను స్థాపించిరి. వైకుంఠమునకు దయచేయవలెను.” అని ప్రార్థింపగా ఆయన అంగీకరించి తన కుమారునికి రాజ్య హస్తాభిషేక మొనరించి వానికి అనేక బుద్ధులు చెప్పి ప్రజలను పిలిపించి వారలకు జ్ఞానోపదేశమొనర్చి భార్యలతోగూడి దేవతలచే పరివృత్తుడై గంగానదీతీరమునకు చని యోగాసన మునకూర్చుండి ప్రాయోపవిష్టుండై ఆత్మావలోకనముచేసిప్రాణములను విడచెను. వెంటనే దివ్యమంగళ విగ్రహమును చతుర్భుజుడును అయి దివ్యవిమానముపై వైకుంఠమునకుంజేరెను. ఆయన భార్యలు సహగమనముచేసి దివ్య విమానములపై వైకుంఠమును సంగి ఆ శ్రీహరిని చేరిరి.

శ్రీ కలికిపురాణము సమాప్తము.

అష్టాదశ పురాణ సారసంగ్రహము

శ్రీవిష్ణు పురాణము

గోవికల పూర్వజన్మ వృత్తాంతము

శ్రీకృష్ణమూర్తి ఉద్ధవునితో చెప్పినట్లు శ్రీశకమహాముని పరిక్షిన్నహారాజుతో చెప్పెను.

శ్రీశకులు:—ఓపరిక్షిన్నహారాజా! వినుము. పూర్వము శ్రీకృష్ణభగవానులు వ్రేపల్లెయందుండగా కంసుని సంహరింపదలంచి మధురాపురమునకు బోవ ప్రయాణమై రథమెక్కుచుండగా గోవికలు అడ్డముగావెళ్ళి రథమును నిలిపి మధురకు బోవద్దని అనేకవిధముల సాక్షింపగా కృష్ణుడు వారిని వారిచి కొద్దిదినములలో మరలవచ్చెదనని చెప్పి వారిని తమఇండ్లకు పంపి పోయెను. మధురకు పోయిన సిమ్మట కొంత కాలమునరకు వారిని మరచినట్లూరకుంజి తరువాత ఒకదినమున ఉద్ధవుని పిలిపించి ఇట్లనెను. “నీవు వ్రేపల్లెకు పోయి నావియోగమునకై విచారించుచున్న గోవికలను, గోవులను “ఓదార్చిరమ్ము” అనగా ఆతడువెంటనే రథమెక్కి వ్రేపల్లెకు పోయి వారినిచూచి కుశల మడిగి యోదార్చి తిరిగి మధురకువచ్చి శ్రీకృష్ణుని దర్శించి సాష్టాంగ దండప్రణామములుచేసి ఇట్లనెను. “స్వామీ! గోవికలు సర్వదా మిమ్మునే భావనము చేయుచుండుటకు వారు పూర్వ

జన్మమున ఏమిపూజ్యము చేసిరోగదా ! వారియందలి దయమరచితమగు ఇచ్చటనే యున్నారనియు తాముమిక్కిలి అదృష్టహీనుల మనియు వారు విచారించుచున్నారు. వారు ఏకారణముచేతనే తమయందు అంభిభక్తి కలిగియున్నారో వారు పూర్వజన్మమునందు ఎవరో, ఎందువలన స్త్రీలయిరో సెలవిమ్మని అడిగెను.

కృష్ణుడు:—ఓ ఉధవా ! చెప్పెదను శ్రద్ధగా వినుము. పూర్వము సత్యయుగమున వసువను ప్రజాపతికిని సత్యవతియను అరిని భార్యకును పదునారువేలమంది కుమాగులు కలిగిరి. వారు కొంతకాలము గురువునొద్ద విద్య లన్నియు నేర్చికొని పిమ్మట గండకీనదీతీరమునకు బోయి ఈశ్వరునిగురించి గొప్పతపస్సు వేయి సంవత్సరములవరకును చేసిరి కాని శివుడు ప్రత్యక్షము కానందున పంచాగ్నుల మధ్యనుండి తపస్సుచేయగా కొంత కాలమునకు ఈశ్వరుడు దర్శనమిచ్చెను. అప్పుడు వారు ఆయనకు ప్రదక్షిణ నమస్కారములుచేసి పలువిధముల స్తోత్రములు చేయగా మెచ్చి వరమడుగు మనెను. జ్ఞానమును, ముక్తిని ఇమ్మని వారి నడిగిరి. అందుకు ఆయన ముక్తినిచ్చు శక్తి తనకు లేదనియు రాజ్యముగాని, ఇంద్రపదవిగాని కోరిన ఇచ్చెదననియు చెప్పెను. అవి శ్రమకు అవసరములేదనియు ముక్తియే కావలెననియు కోరినందున శివుడు ఇట్లనెను. “ఓ తాపస్తోత్రము లారా ! మీరు కోరిన ఫలము ద్వాపరయుగమున పొందగలరు. అది యెటులనగా, అప్పుడు కంసుడను రాక్షసుడు

జన్మించి, దేవతలకు నరులకు అనేక బాధలు కలుగజేయును. ఆ బాధల కోర్వలేక బ్రహ్మాది దేవతలు శ్రీ మహావిష్ణువుని శరణు జొత్తురు. వారి యందు కరుణించి శ్రీహరి కృష్ణమూర్తియై దేవశివను దేవులకు శనయుడై మనురాజులమున పుట్టి, వేవలై యందు యశోదానందులకు బిడ్డడనిపించుకొని అందు పెరిగి అనేక లీలలు చేసి రాక్షసులను సంహరించును. కావున మీరందరు గోపికలై పుట్టి ఆయనతో కేలీ వినోదము లనుభవించి ఆజన్మాంశరిమున మోక్షము పొంది వైకుంఠము చేరుదును." అని చెప్పి ఈశ్వరుడంగీర్చి తుడయ్యెను. అది మొదలు వారు శివుని మాటలు తలచుకొనుచు ద్వాపరము నరకు శివస్మరణచేయుచుండి పిమ్మట వేవలై యందు గోప స్త్రీలై పుట్టిన శ్రీకృష్ణుడు ఉద్ధవునకు చెప్పినని శ్రీ శుకులు పరీక్షితునకు చెప్పెను.

శ్రీశుకులు కర్మఫలమునుగూర్చి పరీక్షితునకు జెప్పట.

పరీక్షితుః—ఓ శుకయోగీంద్రా! పురుషులు ఎట్లు స్త్రీలై జన్మింతురు.

శ్రీశుకులు:—ఓ రాజేంద్రా! విరుము. పురుషుడు స్త్రీని చంపినను, కారణములేక స్త్రీని కొట్టి దుఃఖపెట్టి బాధించినను, ఆ పురుషుడు స్త్రీయై పుట్టి అనేక దుఃఖములను, బాధలను, నరకమును అనుభవించును.

పరీక్షితుః—ఏపాపమువలన గుడ్డివారగుదురు ?

శుకులు:—చూచినది లేదనువారు అంధులగుదురు. వారు చాల బాధలను యముని వలన పొందుదురు.

కట్టి తీసికొని పోవుచు ఇనుపరోకండలతో మొత్తుదురు. అప్పుడు వారు ఆ దూశలను బహుప్రార్థింతురు గాని వారు వినరు. వారిని యమునియెగుట నిలువగా వారుచేసిన పాపములను వారేచెప్పుకొని రక్షింపునునిప్రార్థింతురు. కాని యమధర్మరాజు వినక వీరిని కోయింపని దూశలకు అర్హి ఇచ్చును. దూశలన్ని చ్చేయుచుండగ వారి కౌత్స బసి అనేక విధముల ప్రార్థించుచు విలసింతురు. కాని వియవారుండని. ఇట్లు చాలాకాలము బాధలు పొంది తులకు పశువులై జన్మించి కనవుమేయుదురు.

పరీక్షీతుః—మునింగ్రా ! గామమునకు మోహము ముగా చుండుట నెలన దోషమేమి ?

సకలుః—గ్రామపురోహితుడు మహాపాప. మాయగా అశుభ అందరిని నేవకుడు. అందరును సరిగా ప్రవర్తించుట చేయుబాధ్యుని అనిచియుండున్నది. అది కిష్టముగావున ఆపాప మొనికి పొందును. అశని ఋషిము చూడకూడదు. చూచిన పాపము పెరుగును. అశనికి నమస్కారము చేయకూడదు. నమస్కరించిన వారికి ఆ ఋవు క్షీణించును. అశనికి నరకము తిప్పదు. దాని అంశమున కుక్క జన్మకలుగును. దక్షిణ ఖండన చేసి పుచ్చుకొనకూడదు.

పరీక్షీతుః—స్వామీ ! ఈ మాయ సంసారమున బుట్టి గదా. జనులు పాపపుణ్యములుచేయుదురు. వృద్ధులకు కదా పాప ములుగాని పుణ్యములుగాని చేయుటకు అవకాశమున్నది? కొందరు

బాల్యమందును, మరికొందరు పుట్టక ముందే శక్తిగర్భమున నెచ్చుట వినుచున్నామే. అది యే పాపము నొననో నెలవిండు.

శకులు:— నరాలు పూర్వజన్మములందు చేసిన కర్మ ఫలము ఈజన్మయందు దనుభవింతురు. ఈజన్మయందు చేసిన కర్మ ఫలము ముందు జన్మములో అనుభవింతురు. కాని ఇప్పుడు చేసిన కర్మఫలము ఇది అనుభవమునకురాదు. వెనుకటిపడవజన్మయందు లి కర్మఫలము ఈ జన్మలో అనుభవించుచున్నామనియు ఇంకను ఆరుజన్మల కర్మ నిలువయున్నదనియు వేదాంత శాస్త్రము చెప్పుచున్నది. దీనికే సంచిక మందురు.

దేవతలను నిందింపకూడదు.

వరి:— జనులు పితరులనుగాని దేవతలనుగాని నిందించుచుందురు. అందుకు శిక్షయేమిది ?

శకులు:— నిందించుటవలన కలుగు ఫలము చెప్పెదను వినుము. భూమిని నిందించువారి ఇంట లక్ష్మీనిలువదు. చంద్రుని నింద సేయువారికి బొల్లి వచ్చును. శ్రీహరిని నిందచేయువారు అనేక కష్టము లనుభవింతురు. ఈశ్వరుని నిందసేయువారు సన్యాసులై క్షేమమైతికొని జీవింతురు. ఇంద్రుని నిందించువారు ఇతిరుల ఇండ్ల భుజింతురు. గ్రామ దేవతను నిందించువారు గ్రామములో నీచులై జన్మింతురు. జలనిందసేయువారు దాహముచే బాధపడుచుందురు. గోవులను నిందించువారికి ఆవులుండవు. అన్నమును నిందించువారికి అన్నము దొరకక దరిద్రులగుదురు.

వైద్యుని నిందించువారికి అసాధ్యమైన వ్యాధి సంభవించును. బ్రాహ్మణుని నిందసేయువారు నీచకుటుంబజన్మింతురు. వ్యతి యుని నిందసేయువారు ఏడు జన్మములవరకు మూర్ఖులగుదురు. స్త్రీ, పురుషులను నిందసేయువారు కుక్కలై పుట్టి, అశుద్ధమును గోమాంసమును భక్షింతురు. సేద్యవృత్తిని నిందించువారలకు ఆవృత్తి చేతకాకుండును. విద్యను నిందించువారు విద్యావిహీను లైయుందురు. అన్నమును ద్వేషించువారు వ్యాధివీశితులగుదురు. అక్షరములను నిందించువారికి గుడ్డి, చెవులు కలుగును. రాజును నిందసేయువారు ఆరాజ్యములలో హింసపోందును. ఋణముచేసి తీర్చనివాడు నాగలి కాగును. అనగా దున్నును. బ్రాహ్మణుని నింద సేయువాడు పండితజన్మ నొందును. యజమానుని నిందించువాడు దరిదుర్గిడ్డ అనేక కుఃఖములను పొందును. చిత్రగుహుని నిందించువాడు గ్రామకరణమగును. కరణముపని చాల పాపకరమైనదనియు, వానిపై యముడు కోపించి కంభిపాక నరకమున వేయుననియు చెప్పుదురు. స్త్రీని నిందించువానికి వివాహమకాదు. ఒకప్పుడైతను సుందరమైన స్త్రీ లభింపదు. దేవిని నిందించువాడు పురుగై పుట్టును. పురుషుని నిందించు స్త్రీ విధవయు, గొడ్డాయిగును. వెండి బంగారములను నిందించువారు ఏడు జన్మలవరకు దరిదుర్లగుదురని శ్రీకృష్ణుడు ఉద్ధవునితో చెప్పెను.

పరీక్షితుః—మునివర్యా! జనులు ఎందువలన సంతానము లేనివారగుదురో, సెలవిండు.

శుకలు:—రాజా ! బీజమును నశింపజేయునారు గొడ్డు వారగుదురు. అనగా వృషణములు కోసి గింజలు తీసి పార వైచువారికి పిల్లలు కలుగరు. ఆశపెట్టి భంగము చేయువారు భిల్లుశము అనగా ఎలుగుబండ్లులై జన్మించి. అడవులలో తిరుగుచు నీచ పదార్థములను, మనుష్యులయు జంతువులయు పచ్చి మాంసమును తినుచుందురు. చెపజన్మ శ్రేష్ఠమని చెప్పుదురు.

బ్రాహ్మణులకు ఛండాశ్శ్యము కలుగుట.

పరీక్షితు:—ఓ మునినర్యా ! మానవులలో శ్రేష్ఠుడు బ్రాహ్మణుడగుదా ! అతడు ఛండాలు డెట్లగుచు ? విశ్వాసీను లెవరు ? వారికి శిక్షయేమి ?

శుకలు:—రాజేంద్రా ! వినుము బ్రాహ్మణుడై పుట్టి శూద్రుని ఇంట సోమాదికర్మలు చేయించుట, దానముపుచ్చుకొనుట, మొదలగు కార్యములవలన ఛండాలుడగును. అనగా అపవిత్రుడగును. అందువలన ఆమరణాంతము అతడు ఛండాలుడై జన్మించి ముహూత్రముల నెత్తుట మొదలగు నీచకార్యములు చేయుచు దరిద్రము ననుభవించును.

అవిశ్వాసులు, మిగుల అహంకారము గలవారై ఇతరుల మాట లిశ్యపెట్టక, మిథము ఎదుట మంచుమాటలాడుచు, వెనుకనిందింతురు. అట్టివారు చనిపోవునపుడు యమదూతలు వారిని పాశములచే బంధించి యమునియొద్దకు అనేక బాధలు పెట్టుచు పిసికొని వెళ్లగా వానిని ఎనుబది నాలుగు నరకకూపములలో

వేసి శిక్షించును దూతలకు ఆజ్ఞాపించును. పరోవకారులు, పాపవిముఖులు, శ్రీహరిని భజించువారు, పరద్రవ్యమును ఆశించనివారు కోపములేనివారు, నూతులు, చెరువులు త్రవ్వించువారు, దేవాలయములు కట్టించువారు, ధర్మకార్యములు చేయువారు, నిజము చెప్పువారు, పురాణములు, పుణ్యకథలు వినువారు పర శ్రీని న్నవలె చూచువారు స్వర్గాది పుణ్య లోకములు పొంది సుఖింతురు.

అత్తమామల సేవవలన ఫలము.

{శుకులు:—మచుజులై పుట్టి శలితండ్రుల యెడల విధేయులై వారి సేవ చేయుచుండినవారు చనిపోయిన పిమ్మట రాజులై జన్మింతురు.} గురుని సేవచేయుచు విధేయులై యుండునారు, పండితులై వేద శాస్త్రజ్ఞానమును పొంది ఇతరులకు బోధింతురు. వారిని అందరును మన్నింతురు. వారిపై పుయమదూతలు చూచుటకు భయపడుదురు. అట్లు చేయనివారును, తెలిసిన విద్య చెప్పనివారును, ఏడు జన్మముల నరకు మూర్ఖులై జన్మింతురు. వారికి మూగి, చెముడు, గ్రుడ్డి వచ్చును.

పరీక్షితు—స్త్రిలలో భర్తమాట విననివారును, అతనిని దూషించువారును, అత్తమామలను మన్నింపని వారును పొందు శిక్షి ఏమి ?

శుకులు:—భర్త, అత్త, మామల మాటలు వినక, వారిని మన్నింపకుండువారును, ఎదురు చెప్పువారును, వారిని

అనాదరణ చేయువారును యమునికి శత్రువులు. కావున వారు చనిపోవునపుడు, దూతలచే కట్టబెప్పించి యముడు వారిని అనేక విధముల శిక్ష చేయించును. ఇనుప రోకళ్ళతో వారిని కొట్టించుట, గునపములు నోట గుప్పించుట నాలుక కోయించుట, మొదలగు శిక్షలు చేయించి శిడప రాబందులై జన్మింప జేయును.

అకాల మరణములు.

పరీక్షీతు:—కొందరు అకస్మాత్తుగా కట్టతో కొట్టబడి గాని, పాముచే కరనబడిగాని, పిడుగుబడిగాని, చులి మొదలగు క్రూర జంతువుల వలనగాని మొదలి వలనగాని మ్రింగబడి చచ్చురు. అది వారి పాపమువల్లనా? పుణ్యమువల్లనా? నీ వియ్యవలెను ?

శుకులు:—అట్టి చావులకే అకాల మరణ మందురు. వారు చేసిన పాపములవలననే అట్టి మరణము త్థవించును. వారు దూతల వలన యముని యదుటికే తీసికొని పోబడి అనేక శిక్షలుపొంది రంపములచే కోయబడి తిరిగి పురుగులైజన్మింతురు.

బాహ్యవస్థ యందలి పాపములు.

పరీక్షీతు:—స్వామీ! జ్ఞానావస్థయేది ? అజ్ఞానావస్థయేది ? ఆయవస్థలందు చేయబడిన పాపపుణ్యముల తారతమ్యమేమి ?

శుకులు:—రాజా ! స్త్రీపురుషులకు 12 సంవత్సరము లగువరకు అజ్ఞానావస్థయని చెప్పుదురు. అప్పుడు వారు చేసిన

పాపపుణ్యములు వారినిపొందవు. త్లిదండ్రులకు తెలియునట్లు చేసిన పాపముగాని పుణ్యముగాని త్లిదండ్రులనే పొందును. వారెరుగకుండ చేసిన వారి నంటవు. అజ్ఞానావస్థలో వారికి పాపపుణ్యభేదము తెలియదు. కావున అంతవరకు వారు కేవలము జననీజనకుల అజ్ఞానసారము వర్తింపవలయును. త్లిదండ్రులు వారిని మిక్కిలి మౌనముతో కాపాడుచుండ వలెను.

పరీక్షితుః—భార్యచేసిన పాపము భర్తను చెందునని చెప్పుదురు. దైవము ఎవరిబుద్ధి వారికి ఇచ్చియున్నాడకదా ! పాపపుణ్యములకు బుద్ధిగదా ప్రధానము.

శుకులుః—ఔను. బుద్ధియే ప్రధానము. పురుషుడు చేసిన పుణ్యములో సగము భార్యకు చెందును. కాని భర్తచేసిన పాపములో భాగము భార్యకు చెందదు. వారుభయులు ఆలోచించి చేసిన పాపపుణ్యములు ఇద్దరను పొందును. ఒకరికి తెలియకుండ మరియొకరు చేసిన పాపము చేసినవారే అనుభవింపవలెను. భర్త భార్యకు తెలియకుండ పుణ్యముచేసినను ఆమెకు భాగము ఇవ్వకతిరదు. భర్త ఇచ్చిన ద్రవ్యముతో చేసిన దానధర్మముల ఫలములో భాగము అతనికి చెందును. భర్తకు తెలియకుండగాని, తెలిసినను ఆయన అనుష్ఠానియైనప్పుడుగాని, వారించునప్పుడు గాని, మానక భార్యచేయు పాపము భార్యయే అనుభవింపవలెనుగానిభర్తకు చెందదు. భర్త అనుష్ఠాపించి భార్యచేసిన పాపముగాని పుణ్యముగాని ఇద్దరును సమానముగా అను

భవింపవలెను. పురుషునికి సామాన్య లోకజ్ఞానమేగాక, విద్యా విశేషముల వలనను, సజ్జన సహవాసము వలనను హెచ్చు జ్ఞానమును సంపాదించుటకు అనకాశ మున్నందున, అతడు శ్రీకంటే బుద్ధివంతుడని సామాన్యముగా యెంచబడును. కావున ఆయన చేసిన పాపమునకు ఆయనే కర్తగాని శ్రీతో ఆలోచించి చేసినను ఆమెకు పాపములో భాగముండదు.

భార్యాభర్తల సంబంధము.

వరీక్షితు:—భార్యాభర్తలకుగల సంబంధము ఆజన్మాంతముతో తీరునా లేక కొన్ని జన్మములవరకు కలిసియుండునా ! ఇందు విషయమై సవిస్తరముగా చెప్పి, నానందేహమును తీర్చుడు.

శుకులు:—భార్యాభర్తలకుండు సబంధము ఒకజన్మముతో నశించునది కాదు. వారిలో ముందు మరణించువారు యమునియొద్దకు పోవుదురు. వారి వారి పాపపుణ్యములు విచారణచేయబడి వాటికి తగిన శిక్షగాని, స్వర్గాది భోగములుగాని అనుభవింపుచు నరకమునగాని స్వర్గమునగాని ఉండదు. అంతట రెండవవారు మృతినొంది యమలోకమునకుబోగా అట్లే జరుగును. అచ్చటవా రుండుటకు నియమింపబడిన కాలము కాగా ముందు పురుషుని జన్మింపజేసి కొంతకాలమయిన తరువాత శ్రీని పుట్టించును. దేవుని అనుగ్రహము వలన వారుతిరిగి భార్యాభర్తలగుదురు. || దైవనియోగము తప్పింప నెవరివశము.

ఇట్లే అనేక జన్మములవరకు జరుగుచుండును. ఎప్పుడైనను బ్రాహ్మవశమున స్త్రీ, పురుషుడైనను, శాపవశమున పురుషు స్త్రీ అయినను ఈ సంబంధము వీడును. అంతవరకు విడువదు.

పరీక్షీతు:—మునివర్యా ! గొప్ప సందేహము తీరినది. బాగుగా నెలవిచ్చితిరి. సరేగాని స్త్రీ, పురుషుడగుటయు పురుషుడు స్త్రీ యగుటయు ఎట్లు సంభవించును ?

పురుషుడు స్త్రీ, స్త్రీ పురుషుడు అగుట.

శకులు:—రాజా ! కుమారుడు తల్లి అనుజ్ఞను పొంది సన్యసించి తల్లికి వందనముచేయుట వలన ఆ తల్లికి పురుషత్వము మరియొక జన్మమునకు వచ్చునని చెప్పుదురు. ఇట్లు స్త్రీలుకూడ పురుషులు కావచ్చును. శాపవశమునగాని, కొన్ని సరస్సులలో మునుంగుటవలన గాని పురుషులు స్త్రీ అగుదురు. పూర్వము నారదుడు ఒకప్పుడు శ్రీకృష్ణుని మాయవలన స్త్రీయై నట్లును అరువదిమంది కొడుకులను కన్నట్లును వినలేదా ? వారేకగా ప్రభవాది సంవత్సరము అయిరి.

అని చెప్పగా విని ఆకథ సవిస్తరముగా చెప్పుడని పరీక్షీతు మహారాజు అడుగగా శ్రీశకుమహాముని యిట్లని చెప్పెను.

ఓరాజా ! శ్రద్ధతో వినుము. శ్రీకృష్ణుడు ద్వారకలో మిగుల వైభవముతో నుండగా దేవర్షియైన నారదమహాముని వారిని దర్శింపబోయెను. అప్పుడు కృష్ణుడు ఆయనను అర్ఘ్య పాద్యాది విధుల పూజించి కూర్చుండబెట్టెను. వా రుభయులు

మాట్లాడుచుండగా ప్రసంగవశమున నారదుడు ఆయనతో నిట్లనెను. ఓ స్వామీ! మీరు మాయామానుష దేహులు. మీరూయ యెల్లరకు గోచరముకాదు. అదివిని శ్రీకృష్ణుడు “ఋషివర్యా మీకు అగోచరముకాదుగదా” అనెను. నేను ముల్లోకములు తిరుగువాడను. నా మాటకేని? అని చెప్పుచు. వా రుభయులు సంచారార్థము బయలుదేరి పోవుచుండిరి. అంశట కొంతదూరము పోవుసరికి నారదునకు విశేష దాహ మయ్యెను. నీరెందును కనబడలేదు. శ్రీకృష్ణుడు తన మాయ వలన అక్కడ ఒక సరోవరము కల్పించెను. దానిని జూచి దేవర్షి కృష్ణుని ఆగుమని, అందు స్నానముచేసి జలముల గోళిగా చక్కని స్త్రీ యయ్యెను. అప్పుడు కృష్ణునిజూచి సిగ్గు పడి, తల వంచుకొనెను ఇట్లున్న ఆమెను విడచి కృష్ణుడు ద్వారకకు పోయెను. అప్పుడు స్త్రీ రూపమున నున్న నారదుడు ఎందు పోవుటకును లజ్జించి ఆ వనమున నొంటరిగా దిరుగుచు, ఒకచోట తపస్సుచేయుచున్న మునిని జూచి వాని యొద్దకు బోయి పరిచర్య చేయుచుండెను. ఇట్లు కొంతకాలము జరుగగా వారు కామవీడితులై, అన్యోన్య వ్రీతులై కామవిరోధము: లనుభవించుచుండిరి. చాలకాల మిట్లుగడచెను. అంతలో వారికి అరుపదిమంది కుమారులు గలిగిరి. అంశట నొకనాడు హఠాత్తుగా ఆమె భర్తయు, పుత్రులును కాలముచేసిరి. అది జూచి ఆమెమిగుల శోకింపుచు, తనయొంటరితనమునకు విచారిం

చుచు ఏమి చేయుటకును తెలియక భర్తపై పడి రోదనము చేయుచుండెను. అంతట చాల ప్రోద్బలముచేతను, అలసి యుండుటచేతను, ఆమె, ఆకలిబాధ పడలేక ఆహారముకొరకు నిటునటు చూడగా, దరినన్న మామిడిచెట్టున నొక కండు కనబడెను. దానిని తీసికొనబోగా అందకుండెను. అప్పుడామె చచ్చిపడియున్న తన కుమారుని శవమును అచ్చటికి లాగి దాని పై నెక్కినను అందకుండుట చూచి, మరికొన్ని శవములను దొంతరగా బెట్టి, పండు కోయునంతలో అచ్చట నొక బ్రాహ్మణుడు ప్రత్యక్షమై “ఓ అమ్మా! నీ వెవరు?” చచ్చిపడియున్న వారెవరు? శవములపై నీ వేల యెక్కుచున్నా” వని అడిగెను. అది విని మామె ఇట్లు చెప్పెను. “అయ్యా! నీ నవ్వుననేమి! నా చరిత్రము మిగుల విచారకరమైనది. ఆయన నా భర్త. వీరం దరు నా పుత్రులు. అందరు ఏకకాలమున మృతినొందిరి. వీరి కొరకు దుఃఖింపుచుండగా, వివరీతమైన ఆకలి బాధ కోర్వలేక వీరిపై నెక్కి ఈ పండును తీసికొంటిని.” ఆ మాటలు విని విప్రు డామెతో “అమ్మా! ఎంతపాపము! నీకెంతకష్టము సంభవించి నది. దైవకృత్యమున కేమి చేయగలవు. కావున విచారింపవల సినపనిలేదు. కాని వారిట్లు చచ్చి పడియుండగా వారికి దహనాది కృత్యములైన జరుపక, స్నానమైనను చేయక, నీవుభుజింప వచ్చునా? చెప్పెదను ర” మృని సమీపముననున్న కొలనికి తీసి కొనిపోయి, అందు స్నానము చేయుమనెను. అప్పుడామె జలములో దిగుచుండగా, పండుపట్టుకొనియున్న చేతిని పై కుంచు

మనెను. ఆమె ఆ ప్రకారము మునిగి లేచునరికి బ్రాహ్మణుడు అదృశ్యుడై అచ్చట శ్రీకృష్ణుడు నిలచియుండెను. ఆ స్త్రీ ఎప్పుటివలె నారదుడయ్యెను. కాని ఒక చేతికి గాజులుండెను. అవి చూచియు, కృష్ణుని చూచియు ఆశ్చర్యమును, సిగ్గును బొంది, “ న్యామీ! ఇది యంతయు నీ మాయయే కదా ! ” అనెను. కృష్ణుడు చిరునవ్వు నవ్వుచూ “ సరే! ఆ చెయ్యి అల్లున్న దేని ? మరియొక సారి పూర్తిగా మునుగుము ” అని చెప్పగా ఆ ప్రకారము చేసెను. పండు, గాజులుపోయి నారదుడు శ్రీహరిని ధ్యానించి యిట్లనెను. సర్వేశ్వరా! నీ చగ్గ్య లడ్డు తములు. అచ్చట చచ్చి పడియున్న వారిని జూపి, వీరందరెవరు ? శ్రీ కృష్ణుడు మండహాసము చేయుచు, ఆయన కాల పురుషుడు. వీరు ప్రభవాది సంవత్సరములు. అనగా విని నారదుడు సెలవు తీసికొని దండప్రణామంబు చేసి, నారాయణ స్మరణ చేయుచు, గగనమార్గమున బోయెను. శ్రీకృష్ణుడు అంతర్ధానమయ్యెను. అని శ్రీ శుకులు పరీక్షిత్తుతో చెప్పి, ఇట్లే పురుషులు స్త్రీలగుదురు. ఇంతే కాక వారు చేసిన పాపములనూన కూడ జన్మాంతరమున పురుషులు స్త్రీలగుటయు, పుణ్యముల వలన స్త్రీలు పురుషులగుటయు సంభవించును. అని శ్రీశక మహాముని చెప్పెను.

పరీక్షిత్తు:— మునివర్యా ! నాధువులన ఎట్టివారో సెలవిండు.

శుకులు: —రాజా ! ఎవరు ఏమిచేసినను సహించువారు సాధువులు. శిలిదండ్రులు శమపిల్లలను ఎవరికినిశ్చయించినవారినే వివాహమాడుదురు. పిమ్మట అత్తవారింటికి వెళ్ళి వారు పెట్టిన బాధలు పొందుదురు. పశువులను అమ్ముదురు. కొనినవారు వానిని తీసికొనిపోయి తమ ఇష్టానుసారము చేయుదురు. కావున అవి సాధువులు. చెట్లను మచుష్యులు నరికినను అవి ఊరకుండును. అవి పరమ సాధువులు. శ్రీహరిని ప్లవ్వాడు ధ్యానింపచుండువారు కూడ సాధువులనబడుదురు.

ధర్మములలో శ్రేష్ఠములు.

పరీక్షితు: —ధర్మాత్ములెట్టివారు ?

శుకులు: —శ్రీ మహావిష్ణువును సర్వకాల సర్వావస్థలయందు ధ్యానింపఁచు బ్రహ్మకార్యములు చేయుచుండువారు ధర్మాత్ములనబడుదురు. దేవాలయములు కట్టించువారు, తోటలు వేయించువారు, చెరువులు, నూతులు త్రవ్వించువారు పరోపకారములు, అన్నవస్త్ర దానములు చేయువారు, భూదానము కన్యాదానము చేయువారు, ధర్మాత్ములలో శ్రేష్ఠులనబడుదురు. వీరు మరణాంతరమున వైకుంఠమును పొందుదురు.

పరీక్షితు: —పాపాత్ములెట్టివారు ? వారికేమి శిక్షయగును ?

శుకులు: —భూమిని అపహరించువారు యేడు జన్మములవరకు పరకమనుభవింతురు. ఇతరులకు అపకారము చేయువారువేయి

జన్మలవరకు వందులై జన్మింతురు. చాడీలుచెప్పవారు నరకములో వడుదురు. ఇండ్లను కాల్చువారును, కల్లుత్రాగువారును రజస్వలకాని స్త్రీనివట్టువారును, విధవస్త్రీని పొంది సంతానమునుకను వారును, ఆశ నిరాశచేయు వారును, ఘోరనరకములలో బడి అనేకబాధలు చిరకాల మచుభవింపుదురు. వారికి మనుష్యజన్మ సామాన్యముగా లభింపదు. ఒకప్పుడు లభించినను కుష్టుమొదలగు మహావ్యాధులచే బాధపడుచు మిగుల దరిద్రులై నీచకులమున జన్మింతురు.

దేహమే దేవాలయము.

పరీక్షీస్తు:—స్వామీ ! ఈ దేహమందు ముప్పదిమూడు కోట్ల దేవతలున్నారని చెప్పుదురు. వారెవరో యెచ్చట నున్నారో సౌవిద్య వాయును.

శోకులు:—రాజా ! వినుము. ఈశరీరతత్వము నీవు తెలిసికొన్నట్లయిన ఈ ఘోర సంసారమునుండి తరింతువు. ఈ శరీరము కట్టవంటిది. ఇందు అగ్నియున్నది. జ్ఞానులు ఈసంగతి తెలిసికొనియే అగ్ని దేవుని యెల్లప్పుడును పూజింతురు. ఈ యగ్ని సమస్తజంతువుల జీతరమందున్నది. దానివలననే జంతువులు భుజించు పదార్థములు జీర్ణమై వాని ద్రవము శరీరమందంతటను వ్యాపించి బలము నిచ్చును. ఆద్రవమేరక్తము, ఇంద్రియము అగును. ఆ యింద్రియమే బీజము. దాని వలననే తిరిగి జంతువులు పుట్టును. బడబాగ్ని సమస్తద్రవ్యములోనున్నట్లే కడుపు

అను సముద్రమునందు ఈ అగ్నియుండి శరీరమంతటను దాని వేడి న్యాపించు చున్నది. అయగ్నినే ప్రాణమనవలెను. ఎందుచేత ననగా దాని బలమునలననే శరీరము ఆరోగ్యముగా నుండుట కాని యిహీనమై రోగములచే బాధపడుటగాని సంభవించును. అది చల్లారుట నలననే ప్రాణమునోయి శరీరము చల్లనగును. అది మండముగా నుండుట చేతనే అజీర్ణము కలుగును. ఈ యజీర్ణమే సమస్త వ్యాధులకు ముఖ్యకారణము. కాబట్టి అట్టి అజీర్ణము కలుగకుండ జరరాగ్నిని కాపాడుకొనుచుండవలెను. ఇట్లుచేయువారు నిరోగులై చిరకాలము జీవించుదురు. సూర్యుడు చంద్రుడు సేత్రములయందును, నాల్గువుముక్కునందును సరస్వతి నాలుకతుదను మహేశ్వరుడుచునాలుకమొకట హృదయమందు పరమాన్నియును ఉండుది. అతనికే పరమపురుషుడని పేరు. ఇట్లే దేహమంతట ముప్పది మూడుకోట్ల దేవతలున్నారు. కావుననే దేహమునకు దేవాలయమను పేరు వాడుకలో నున్నది. జ్ఞానులు ఈ సంగతి బాగుగ నమ్ముదురు.

పరీక్షీతుః—నిత్యాచారము సరిగా చేయనివారు యేమి శిక్ష లనుభవింతురో సెలవియ్యవలెను.

నిత్యాచారములు.

సూక్తులు:—నిస్తభావనము చేయనివారు ఛండాలై జన్మింతురు. ఉదయమున లేవగానే రాత్రికట్టిన బట్టవిడువనివారు రాక్షసులై పుట్టుదురు. స్నానము చేయనివారికి లేడిజన్మ కలు

గును. బ్రాహ్మణుడై యుండియు తనకు విధింపబడిన కర్మచేయని వాడు తిరిగి ఘోషింపుడు ఛండాలుడగును. తనకు విధింపబడు కర్మలు సరిగా చేసికొనువారు అంతకంటె పవిత్రమైన శ్రేష్ఠమైన కుటుంబములందు జన్మింతురు. శ్రీ సంగమము చేసినవారు కట్టు బట్టతో స్నానము చేయవలెను. అల్లుచేయక భుజించువారు ఛండాలులై చుట్టి గోమాంసము తిని సురాపానము చేయుదురు. నొసట బొట్టలేకుండ భుజించువారు కుక్కలై జన్మింతురు. అప్పుడు వారికి నొసట మచ్చయుండును. అందువలన వారిని పోల్చినచ్చును. ఈపాపములు, ఇంకిను ఇటువంటి పాపములు చేయువారు శ్రీహరిని సర్వదా ధ్యానింపుచుండిన వారి పాపములు నశించును.

పరీక్షితు:—స్వామీ! ధృవుడు పసిబాలుడు యుండియు నివసించరించి శ్రీమన్నారాయణుని కరుణయట్లు ఏడసెను? ఆబాలుని చరిత్రము వినవలయునని కోరుచున్నాను. సలవియ్యవలయును.

శుకలు:—ఓ మహారాజా! మంచి ప్రశ్న వేసితివి. ఇది వినదగినదే. ధ్రువుడు బాలుడేయినను అతని పూర్వజన్మనాసన వలన అతనికి అట్టి జ్ఞానము కలిగినది. అతని చరిత్రము చెప్పెద వినుము.

ధృవుని చరిత్రము.

చతుర్ముఖ బ్రహ్మ కుమారుడు స్వాయంభువు మనువు. ఇతనికి భార్యయైన శతకూపయందు ఇద్దరు కుమారులు కలిగిరి.

వారిలో మొదటివాడు ప్రియంవతుడు. రెండవవాడు ఉత్తాన పాదుడు. ఈ ఉత్తానపాదునకు ఇంద్రు భార్యలు. వారిలో పట్టపు దేవియైన సునీతియందు పుత్రుడు, సుకుచియందు శ్రీఉత్తముడు, అను సుతులు కలిగిరి. వారిలో రాజుకు రెండవ భార్యయందు ప్రేమమెండు.

ఒక దినము రాజు ఉత్తముని తన తోడపై కూర్చుండ బెట్టికొని యుండగా వాని శిల్లి పురుచి యొద్ద నిలిచియుండెను. అట్టి మయములో సునీతిపుత్రుడైన పుత్రుడు శ్రీఉత్తముడుకుపోయి హనితోడపై కూర్చుండు అభిప్రాయము కనుపరుచిగా పురుచి అతనిం జూచి యిట్లనెను. “ఓకుమారా! శ్రీసీపు సీతింజేరి చాంక తలమున కూర్చుండు భగ్యమును పొందుటకు నాకడుగన జన్మింపవైతిని. నీ ఈ కోరిక నెరవేరవలెనన్న నాగ్భమున బుట్టుటకై శ్రీహరిని ధ్యానింపుమనెను. అట్లు జన్మించిన నీకోరిక నెరవేరును.” అని గర్వముతో బలుకుట విని శంకి ఊరకుండెను. అందుకు దిగుల చూడంపుచు పుత్రుడు తన శిల్లియైన సునీతియొద్దకు ఏడ్చుచుచుపోయినతల్లి వానిని చేర బిలచి తోడలవ్వనిడుకొని ఊరికింపుచుండెను. అంతట కొందఱు దాసీజనంబులు సునీతియొద్ద జేర జరిగిన సమాచారమంతయు ఆమెతో చెప్పిరి. అదివిని ఆమె దిగుల విచారింపుచు, కుమారునితో ఇట్లనెను. “కుమారా! విచారింపకుము. నరుడు పూర్వజన్మములయందు చేసినసుకృత దుష్కృత కర్మల ఫలమ

అనుభవింపక తీరదు. కావున శ్రీహరిని ధ్యానించిన నీ లంకి
అంకవీరంబు నలంకరించు శక్తి నీకు తప్పక కలుగును.” అని
చెప్పగా బాలుడైనను ధ్రువుడు తల్లిబోధనుగ్రహించి వైరాగ్య
మును పొంది వెంటనే తల్లిదండ్రులను విడిచి బయలుదేరి యము
నా నదీ తీరమున నున్న మధువనమునకు బోయి నారద మహా
ముని వలన వాసుదేవ ద్వాదశాక్షరీ మంత్రంబును ఉపదేశము
నొంది శరదేక నిష్ఠతో చిర కాలము జపించుచుండెను.

ఇట్లుండ నారదు షోకనాడు ఉత్తాసపాదుని నగరము
నకు పోయి, అతినిచె పూజింపబడి, ఉచితాసనమున కూర్చుండి
విచారముగా నున్న రాజనుజూచి విచారమునకు కారణమేమని
యడుగగా ఆ రాజు ఋషితో ఇట్లనెను, “ఓ దేవఋషివర్యా !
అయిదు సంవత్సరములు వయస్సుగల ధ్రువుడు నా కుమారుడు
నేను చేసిన అనాదరణము వలన వైరాగ్యము గలవాడై
కోటను పేటను విడిచి తన శిల్పితో అడవికి పోయెను. అచ్చట
ఏ మృగముల నోటబడెనో ఏమయ్యెనో యిది విచారించుచు
న్నాను.” అనగా నారదుడు ఇట్లనెను. “ఓ రాజేంద్రా! విచార
నింపకుము. నీ కుమారుని కేమియును భయములేదు. అశను
శ్రీమన్నారాయణుని గూర్చి నివస్సుచేయుచున్నాడు. గొప్ప
వరములు పొందును. అతినిమూలమున నీకీర్తి ప్రకాశించును.
అతిను కొద్దికాలములో ఇచ్చటికి వచ్చును. ఊరక్షిల్లుము” అని
చెప్పగా నమ్మి కుమారునిగురించి యెల్లప్పుడును ఆలోచింపుచు
రాజకీయ విషయములయందు విముఖుడై యుండెను.

అచ్చట భువ్రుండు ఘోరశేషస్సు చేయుచుండెను. అది యెట్లనగా ప్రథమ చూసమున మూడు దినములు కొకసారి వెలగ, రేగు ఫలములు ఆహారముగా పుచ్చుకొనుచును, రెండవ చూసమున ఆరు దినముల కొకసారి వండుటాకులు దినుచును, మూడవ చూసమున తొమ్మిది రోజులు కొకసారి జుము దానిని చును, నాల్గవ చూసంబున పదిరెండు రోజులలో కొకసారి వాయుభక్షణము చేయుచును, అయిదవ చూసంబున ఉచ్చాసమును బంధించి యేక పాదంబున నిలిచి తిపస్సు చేయుగా ముల్లోకములును కంప మొందెను. దేవతలకు ఉపరిసలువక బాధ కలిగెను. అందుకు వారు భయపడి శ్రీమన్నారాయణుని యొద్దకు పోయి సాష్టాంగ దండప్రణామంబులు చేసి మొట్టబెట్టగా ఆ యాది దేవుడు వారిలతో ఇట్లనియె “ఉత్తానపాదుని కుమారుడైన అయిదు సంవత్సరములు బాలుడు భ్రువుకు తిపస్సు చేయుచున్నాడు. నేను పోయి వానికి నరంబులిచ్చి మీ యార్తి గాపెడను. మీరు వెడవక మీమీ నివాసములకు బొండు” అని సెలవియ్యగా దేవతలు వారి మార్గమునపోయిరి.

పిమ్మట గరుడవాహనా రూఢుండై శ్రీహరి భ్రువుకు తపంబు చేయుచుండిన మధువనంబునకు పోయి వాని యెదుట నిలిచి తన్మయత్వంబున శరీరముపై స్పృహలేకయున్న బాలుని తన శంఖంబుతో నంటివ చైతన్యము పొందినవాడై దండ

ప్రణామస్తుతు లొనర్చెను. శ్రీహరి సంతసించి యిట్లనెను. “ ఓ బ్రాహ్మణాపసీ ! నీ మనంబునందున్న కోరిక నే నెఱుంగుదు. అది ఇతిహాసకు పొందరానిదైనను నీకు తప్పక ఇచ్చెదను. గ్రహ నక్షత్రములును, సప్త మహాముఖులును, ఇంద్రాది దేవతలును దేనికి ప్రదక్షిణము చేయుచుందురో అట్టి ధృవపదంబు నీవుగోరుచున్నావు. అది ప్రళయకాలమునందును గూడ నశించునది కాదు. ఇరునదియారువేలేండ్లు అయినను వారి నీ పండు జేరుదువు. అంశవరకు నీవు నీ శంఖాన విడువబడిన రాజ్యమును ధర్మమార్గంబున పాలించుచుండుము. నీ యన్నయైన ఉత్తముడు వేటకుబోయి అడవిలో మృతినొందును. వాని తల్లి వానిని వెతుకబోయి దావాగ్నిలో పడి చనిపోవును. నీవు చక్కగా రాజ్యపాలనము చేయుచు అనేక యజ్ఞములుచేసి తుదకు నన్ను స్మరించుచు దేహమును విడచి నాశాశ్వతము చేరుదువు. అని శ్రీహరి అంతిర్ధాన మయ్యెను. ధ్రువుడు తన రాజ్యమునకు బోగా తుక్రి సంతసించి తన రాజ్యమునకు పట్టాభిషేక మొనర్చి తాను వనమునకుపోయి తపంబు చేయనారంభించెను. ధ్రువుడు బాగుగ రాజ్యపాలన మొనర్చి, ప్రజలకు సుఖము కలుగజేసి తుదకు శ్రీహరి యాజ్ఞప్రకారము చిరసౌఖ్య మొందెను. ఇతనినే ధ్రువ నక్షత్ర మందురు.

పరీక్షితః:—గురువర్యా ! వేనునృపతి మిగుల దుర్మాగుడని విందుమః. అట్టి అపఖ్యాతి అతని కెట్లు కలిగెను?

వేనుని కథ.

అదివిని శుకయోగి పరీక్షిత్తుతో వేనుని చదిత్ర ఇట్లు చెప్పెను. పూర్వములంగరాజులశ్వమేధయాగము చేయునపుడు హవిర్భాగము పొందుటకు ఋత్విక్కులు దేవతలను పిలువగా వారురార్తరి. అందుకు అంగన్యవతి మిగులనిచారించి సదస్త్వల నడుగగా వారిట్లనిరి. “ రాజా ! నీవుసంతానహీనుడ వగుటచేత నీ యాగమున సురలు హవిర్భాగము గొన నొల్లరైరి. కావున నీవు పుత్రికామేషిచేసి సంతానము వడసిన దేవతలు వచ్చి వారి భాగములు స్వీకరింతురు. అది విని వేనుడు పుత్రికామేషి చేయగా ఆయజ్ఞకుండము నుండి ఒక దివ్యపురుషుడు సువర్ణ పాత్రముతో పాయసము శేచ్చి రాజు కిచ్చెను. బ్రాహ్మణును మంబున రాజు ఆ పాయసమును భార్యకిచ్చి భుజింపచేసెను. పిమ్మట ఆమె త్వరలో గర్భవతియై ఒకకొమరుని గనెను. వానికి వేనుడను నామకరణము జేసిరి. ఆ బాలుడు తన పిన్నవయస్సు నందే శనతో యాటగాడు బాలురను క్రూరముగా శిక్షింపు చుండెను. కొంత యుక్తవయస్సు రాగాశరాసనములను ధరించి వేటకై యడవికిపోయి సాధుమృగములను సంహరించి చుండెను. ఇట్లు దుర్మార్గుడగుటకు కారణ మేమనగా ఇతడు తాత (తల్లితండ్రులైనమృత్యువు)నుపోలిపుట్టెనట. కుమారునియొక్క ముబుద్ధిజూచి తండ్రి సహింపలేక సామ, దాన, భేదదండంబులను చతురోపాయంబు వానిదుర్వృత్తి బోగొట్టవ్రయత్నించి నిష్ఫల

మగుట ఎరింగి తాను రాజైయుండియు వానివలన కలుగు అప
 కీర్తికి నెరచి ఒక రాత్రి నిశీధమునందు యెవరికిని దలియకుండ
 కోటవిడచి అడవికి జోయను. మరునాడుదయమున లేచి నృపుని
 గానక రాణియు మంత్రులును మిగుల విచారించి నలుదిక్కు
 లకు చారులను పంపి నెదకించిరిగాని రాజు కానరాడయ్యెను.

అరువాఞ్చ రాజ్యమరాజకమగుటజూచి తల్లియు అను
 త్యులును వేనునికి పట్టముగట్టిరి. ఇట్టి దుష్టుడు రాజుగట దెలిసి
 పాములకు భయపడి ఎలుకలు దాగుకొనునట్లు జారిచోరులు
 పారిపోయి గహనసీమల దాగిరి. ఇతను మరుజులుచేయు దేవ
 తాపూజలు సావిర్భాగములు తనకే సమర్పింపవలెనని రాజ్య
 మున చాటించెను. అదివిని మహామునులు ఇట్లు తమలో నాలో
 చించిరి. “వీనికి మనము పట్టముగట్టుట పామునకు పాలుపోసి
 నట్లయ్యెను. మన మందరము జోయి వీనిని ప్రార్థింపము. సరిగా
 ప్రవర్తించిన కీ. లేనియెడల వీనిని భస్మముగావితము.” అని
 నిశ్చయించి మందరును వానియొద్దజేరి ఆశీర్వాదించి పలువిధముల
 బుద్ధులు చెప్పిరి గాని విననందున తమ కోపాగ్నివలన వానిని
 భస్మముచేసిరి.

వృధుచక్రవర్తి చరిత్రము.

ఇట్లు సంవబడిన వేనుని శరీరమును, అతని తల్లి నిశీధ
 మిగుల జాగ్రత్తతో కాపాడుచు పుత్రశోకమునకు మిగుల దుఃఖం
 చుచుండెను. అప్పుడు దేశము అరాజకమవుటచే బాధలుమెండుగ

నుండుట నూచి, ఋషులు రాజును బుట్టింపనెంచి వేనుని తోడను మర్దింపగా ఒక కుమారుడు పుట్టెను. అతడు మిగుల తేజోహీనుడై యుండెను. వానికి నిషాదుడని పేరు పెట్టిరి. వాని వంశమువారు పర్వతములందును, అడవులందును వెలసి వేనుని దుష్ట గుణములు గలవారై యున్నారు. వీరికే కిరాతకు లందురు.

పిమ్మట ఆఋషులు ఆ నేనుని బాహువులను మధింపగా యందుండి విష్ణుపుయొక్క అంశమున ఒక కుమారుడు, శ్రీమహా బ్రహ్మయొక్క అంశవలన నొక కుమార్తెయును బుట్టిరి. ఆ పిల్ల వానికి పృథువనియు ఆచిన్న నానికి అర్చి యనియు పేరు పెట్టిరి. వా రుభయులు దంపతులైరి. ఆ సమయమున దేవతలు పుష్ప వర్షము కురిపించిరి. ఋషులు సంతసించిరి. ఆ దంపతులకు కర చరణము లందు బ్రహ్మనారాయణులకు గల శంఖు, చక్రము, ధ్వజము, చాపము మొదలగు చిహ్నము లుండుట నూచి బ్రహ్మాది దేవతలు వారిని ప్రశంసించి వట్టాభిషేకము చేసిరి. ఆ సమయమున దేవతలలో ముఖ్యులు వారికి ఛత్ర చామరాది రాజలాంఛనము లొసంగిరి. అప్పుడు హోమాగ్నినుండి సూత మాగధులను ఇద్దరు పురుషులు జన్మించి రాజును పొగడుటకు మొదలు పెట్టిరి. వారి పొగడ్తలు విని రాజు వారితో ఇట్లనెను. ఓయీ ! మీరు నన్ను పొగడుటకు తగదు. ఏలయనగా నేను బాలుడను, ఇదివరకు నేనేనియు మంచి పనులు చేయలేదు. నేను చేయవలసిన మంచికార్యములు డెలుపుడు. నాచేత నయి

నంత మట్టుకు వాటిని జేయ ప్రయత్నించెదను. అనగా విని వారట్లు దెలిపిరి.

ఇతని తండ్రియగు నేనుని దుర్మార్గము వలన దేవతలు కోపించి వర్షములు కురిపింపరైరి. అందువలన భూమి ఫలింపక కరవు కలిగినందున వ్రజలు కోపవీడుతు లగుచుండిరి. సమస్త ఓషధులను సస్యములను భూమి తనయందు లయింపజేసికొనెను. ఇతను న్యాయముగా పాలించుచున్నాడనువలన దేవతలను స్తుత్య పరచుచుండుటచే వర్షములు క్రమముగా కురిసెను. అందువలన అన్ని సస్యములు, ఓషధులు ఎప్పటివలె ఫలింప నారంభించెను. ఇందువలననే పృథుచక్రవర్తి భూమిని గోరూపధారిణిగా జేసి పితౄలని చెప్పెదరు. ఇట్లు ఈచక్రవర్తి లోకమునందలి జనాంకు సర్వసుఖములు కలిగించుచు సుఖముగాను ధర్మముగాను, పాలించెను. ఈ చక్రవర్తి తొంబది తొమ్మిది అశ్వమేధయాగములు చేసి నూరవ వర్యాయము యజ్ఞము చేయ ప్రయత్నింపగా దేవేంద్రుడు యజ్ఞపశువైన అశ్వమును అవహరించె నట. కావున నూరవది పూర్తికాదయ్యె. అందుకు విచారించుచుండగా బ్రహ్మ అతనికి సత్యక్షమై ఇట్లు చెప్పెనట. 'ఓ రాజా! నీకు ఈ యజ్ఞముతో పనిలేదు. నూరు అశ్వమేధములు చేసిన వారు ఇంద్రపదవి నొందుదురు. నీ కట్టి పదవితో వ్రయోజనములేదు. నీవు విష్ణువు అంశమున జన్మించితివి. దేహాంతమున ఆయనయందు లయించెదవు." అది విని చక్రవర్తి తృప్తినొందెను. అని శతమహాముని చెప్పగా పరీక్షిత్తు విని సంతసించెను.

వరీక్షితుః—గురువర్యా! పృథుమహారాజ! పవిత్రమైన కథను వింటిని. మాంధాత చక్రవర్తి కథ వినవలయును. సెల విచ్చి నన్ను చరితార్థుని జేయ ప్రార్థించెదను.

మాంధాత చక్రవర్తి కథ.

పూర్వము కకుత్స్థవంశమున యువనాశ్వడను వాడు పుట్టి అతిధర్మముగా న్యాయము తప్పక ఈ మహీమండలమును పాలించుచుండెను. అతను అనేక యజ్ఞములను యాగములను చేసెను కానియతనికి పుత్రులు లేకుండుటచే మిక్కిలివిచారమును గలవాడయ్యెను. సంతానమును పొందుటకై వేరుపాయమును గానక, ఆయన అడవికి బొయి, ఋషులను ఆశ్రయించుచు, వారికి సేవసేయుచు అందుండెను. కొంతకాలమునకు వారతని యుడల కరుణించి జలమును మంత్రించి మరునా డతని భార్య నయ్యవలెనని యొకపాత్రమున నుంచిరి. ఆరాత్రి యందరు నిద్రించుచుండగా, ఆ యువనాశ్వడనకు విపరీత దాహము కలిగి తన దరినున్న పాత్రలోని నీరుత్రాగెను. అందువలన అతనికి గర్భమునిలిచి నవమాసములు పూర్తికాగా, ఆ మునులు నానియం దనుగ్రహించి అతని కుశిప్రక్క చీల్చుకొని ఆ శిశువు పుట్టునట్లును, అందువలన అతనికి ప్రాణపాయము లేకుండునట్లును వరమిచ్చిరి. అట్లు పుట్టిన శిశువునకు బాటనవేలున అమృతము ఉత్పాదించజేయగా, ఆ వేలు పానము చేయుచు ఆ పిల్లవాడు బ్రతికెను. ఈ బిడ్డనికే మాంధాత అని పేరు. అమృత పానము

వలన బలము, ఔదార్యము, సాహసము, పౌరుషము విశేషముగా కలిగి, నానాటికి వృద్ధి నొందెను. ఇతని క్రమముగ నమిస్త శత్రువులను జయించి రాజయ్యెను. ఇానికి ముచికందుడను కుమారుడును అనేకమంది కుమార్తెలును జన్మించిరి. అకన్యకలను సౌభరికిచ్చి వివాహముచేసెను.

పరీక్షిత్తు:—అయ్యా! ఈ సౌభరి ఎవడు? వాని చరిత్రము చెప్పుడు.

సౌభరిచరిత్రము.

సౌభరి ఒక బ్రాహ్మచారి యగు ఋషి. ఈయన జలములో నుండి బ్రహ్మ చేయుచుండగా ఒక చేప తిన బుద్ధి, పాత్ర కళతాదులతో ఆ జలమునందు సంచరించుట చూచి తానును వివాహమాడి సంసారము చేయుచుండిన బాగుండునని తలంచి తనకు దగిన స్త్రీని వెదకుకొనుటకు బయలుదేరి మాంధాత చక్రవర్తి యొద్దకుబోయి తన అభిప్రాయమును చెప్పగా రాజు విని అట్టి కురూపునకు తన కూతురెట్లు వివాహముచేయగలనని విచారించుచుండెను. అంతట ఆ ఋషి రాజును బూచి ఏమని అడుగగా మాంధాత ఇట్లనెను. “ఓ ఋషివర్యా! మా వంశమందలి స్త్రీలకు స్వయంవరముచే వివాహముగట సనాతనముగా జరుగుచున్నది.” అనగా ఋషి వానితో నిట్లు చెప్పెను “ఓ రాజా! ఆలాగుననే చేయవచ్చును. నీ కుమార్తెలను పిలిపింపుము. వారిలో నిష్టపడు వారిని నాకచ్చి వివాహము గావిం

పును. ” ఆనూటలు విని తన కుమార్తె లండరిని పిలిపింపగా వారామునినిజూచి మోహపరవశులై అందరును అతనిని పెండ్లి యాడెనమనిరి. అతను వారికి మిగుల సుందరరూపుడై కాన బడెను. కావున వారందరిని ఆ ఋషికిచ్చి ఏకముహూర్తమున వివాహములు చేసెను. ఆయన వారిని తోడుకొని పోయి విశ్వ కర్మను బిలిచి తన భార్యలకు నొక భవనములు నిర్మింపు మనగా ఆయన అట్లే యొనర్చెను. అతను వారితో కేళీనినోదములు చేయుచు చిరకాలము సంసారసుఖము లనుభవించుచు బహు విధ విశ్వర్యములను పుత్రులను పౌత్రులను ప్రపౌత్రులను పొంది తపస్సు చేయుటకై యడవికి పోయెను. అని శకులు చెప్పగా పరీక్షిత్తు విని ఆశ్చర్యమొందెను.

కల్మాషపాదుని కథ.

సిమ్మట పరీక్షిత్తుహారాజు శ్రీ శకులను జూచి “స్వామీ కల్మాషపాదు డెవరు? అతనికి పేరు ఎట్లు వచ్చినది ? సెలవియ్య నలయునని యడుగగా ఆయన ఆరాజుతో నిట్లు చెప్పెను. “రాజా! వినుము. పూర్వము ఇత్తోకుల వంశములో నొకడైన మిత్రసఖుడను రాజు యజ్ఞము చేయుచుండెను. అతని కులగురువైన వసిష్ఠు అధ్వర్యుడుగా చుండెను. ఆ యా గాంధమున నొక రాక్షసుడు వసిష్ఠుని రూపమున రాజు నొద్దకుబోయి యిట్లుచెప్పెను. “ఓరాజా! నాకు యజ్ఞదక్ష ణగా నిరహంసముతో భోజనము పెట్టింపుము.” అది వినిరాజు

యట్లేయనెను. తరువాత ఆరాక్షసుడే వంటలవాని గూఢముతో ఆమాంసము వండి తయారుచేసెను. అంతి వసిష్ఠు రాగా ఆయనకు ఆమాంసముతో రాజు భోజనము పెట్టించెను. ఆగురువు దానిని పోల్చి నరమాంసమని ఎరింగి, కోపించి, ఆనృపునితో ఇట్లనెను. “ఓరాజాధమా ! మేము తాపసులమనియు బ్రాహ్మణులమనియు ఆహారమునందు నియముగలవారమనియు చెల్లెనియుండియు, మాకు నరమాంసము భుజింపజేసి, మమ్మును ఆవచిత్ర పరచితివి కావున, నీవు రాక్షసుడవై నరులను జంపి వాని మాంసమును భుజించుచుండుము” అని శాపమొసంగెను. అదినిని రాజు గురువుతో తమ సెలవు ప్రకారమొనర్చితిని. ఇందునాతప్పేమి ? అనగా వసిష్ఠు దివ్యదృష్టినిజూచి సర్వమును ఎరింగి యిట్లనెను. “నీవలన నేరములేదు. అయినను నామాట వృథాపోదు. నీవు రాక్షసుడవై వదిలెందు వశ్యరము లుండక స్థిరదు” అనగా రాజు కోపించి నన్ను వృథా శిపించితిరిగాన, మీకు ప్రతిశాప మిచ్చెదనని జలము పుడిసిట పట్టియుండగా, అతని భార్యజూచి గురునికి శాప మీయవద్దని ప్రార్థింపగా, మాని ఆజల మెందుబడినను ప్రమాదము వచ్చునని తన పాదములపై జలుకొనెను. వెంటనే యతని పాదములయందు నల్లని తెల్లని మచ్చలు కలిగెను. వాని వలన నతనికి కల్మాషపాదుడని పేరు ప్రసిద్ధమయ్యెను. అంతటనుంచి ఆరాజు రాక్షసుడై గురులను జంపి మాంసము భక్షించుచుండెను.

ఇట్లుండ ఒకనాడు రాక్షసుడు వనవిహారము చేయుచు న్న ముని దంపతులనుజూచి వారిలో పురుషునిబట్టి చంపి బక్షింపగా అతని భార్య రాక్షసునిజూచి కోపవరవశురైన వానినిట్లు శపించెను. “నీవు మాదంపతుల నెడబాసితివి కావున నీభార్యను గూడునపుడు మగఁగఁతువుగాక” అని శాపమొసంగి తనవతితో సహాగమన మొనర్చెను. సిమ్మట ఆరాక్షసుడు శాపపరిమితి పండ్రెండు వార్షరములు గతించిన, వికృతమగు రాక్షసరూపును విడచి, ఆరాజు ఇంటికిపోయి భార్యనుజూచి, మునివత్ని శాపము జ్ఞాపికి తెచ్చుకొని భార్యను ముట్టకుండెను. అట్లు చిరకాలము గడసి విధిప్రేక్షితుడై శాపవశమున విగతజీవు డయ్యెను.

శంబరాసురుని వధ.

ఒకనాడు దేవర్షియైన నారదుడు శంబరుని యొద్దకు పోయి ఇట్లనెను. “ఓ డైత్యేంద్రా! నీవు మదోన్మత్తుడవై మన్మథుని భార్యయైన రతిదేవిని బలవంశమున చెరబట్టి తెచ్చితివి. ఆ మన్మథుడు శ్రీకృష్ణుని భార్యయైన రుక్మిణి గర్భమున ప్రద్యుమ్నుడై జన్మించెను. అతని నలన నీకు స్వర్గలో మరణము సిద్ధించును.” అని చెప్పిపోయెను. ఒక జాలరివాడు గొప్ప చేపను బట్టి దానిని రాజుకిచ్చిన బహుమానము దొరకునని శంబరున కొసంగెను. తుదకదివాని నంటిఇంటి కంపబడెను. అందు మాయావతియను పేర పరిచారికగా నున్న రతి దానిని కోయనపుడు అందున్న మిగుల సుందరుడగు శిశువునుజూచి

మోహముచే రహస్యముగా పెంచుచుండెను. ఇట్లు క్రమక్రమముగా పెరిగి ప్రాయమును పొందిన యాబాలుడు ఒకనాడు తన్ను బెంచుచున్న మాయావతిని జూచి యిట్లనెను. “అమ్మా! నా తండ్రిని జూపము.” అనగా ఆమె యాబాలునితో నిట్లు సంభాషించెను.

రతి:—స్వామీ ! మీతండ్రి యిచ్చట చేరు.

ప్రద్యు:—అమ్మా ! నీ నన్ను స్వామీ యని పిలుచుచున్నావు.

రతి:—కుమారా ! నేను మీకు స్త్రీని కాను.

ప్రద్యు:—మరి నీవెవరు ? నన్ను పెంచుచున్నావే ?

రతి:— నీ మీ దాసిని. మీకు పరిచయ్య చేయుచున్నాను.

ప్రద్యు:—అట్లయిన నాశోదండ్రు లెవరు ?

రతి:—శ్రీకృష్ణ భగవానులు మీతండ్రి. శ్రీ రుక్మిణీదేవి మీస్త్రీ.

ప్రద్యు:—వా రెచ్చట నున్నారు ?

రతి:—వారు ద్వారకయందున్నారు.

ప్రద్యు:—అయితే నే నెచ్చట బుట్టితిని?

రతి:—మీరు ద్వారకయందు బుట్టితిని.

ప్రద్యు:—ఇచ్చటికి యెల్లు వచ్చితిని ?

రతి:—శంబరుడను ఈ దైత్యరాజు పురిటింట నిద్రించుచున్న విష్ణుమాయవేషమున దొంగిలించి తెచ్చి సముద్రమున బారవైచెను. అప్పుడు విష్ణుకచేన మ్రొంగెను. ఆమత్స్యమును ఒక జాలెరివాడు నుల్కోబట్టితెచ్చి ఈ రాజునకిచ్చెను. దాని గొప్పమున మీరుదయించిరి. నేను విష్ణును పెంచుచున్నాను.

ప్రద్యు:—ఈ రాక్షసుడు నన్ను సముద్రమున బారవేయుట కేమికారణము?

రతి:—మీరు పూర్వజన్మమున మన్మథుడను పేగున ఈశ్వరుని నిష్ఠాభంగము చేయగా, ఆయన కోపాగ్నివలన విష్ణును భస్మము చేసెను. అప్పుడు రక్కసుడు నన్ను నెట్టి శత్రువుగాని నేను పతివ్రత నవుటచే నన్ను ముట్టించి దాసిగా నిండుంచెను. మీరు మరల బుట్టి తిరిగి మీరసెసిన చంపుదురని నారగుని ఎగువని విష్ణును మహోదధిని పారవైచెను.

ప్రద్యు:—అయిన నేనిప్పుడేమి చేయవలెను?

రతి:—మీరు వీనిని సంహరింపవలెను. ఇతను భూమాయ లోగినవాడు. వీనిని సాధారణముగా చంపుట కష్టము. మీరును కొన్నిమాయ లెరింగిన గాని వానిని జంపలేరు. కావున సర్వమాయా వినాసిని యను విద్యను మీకునేర్పెదను. దానిని నేర్చుటచేతనే నాకు మాయానతి యను పేరు వచ్చెను.

ఆ విద్యవలన మీరు వానిని చంపగలరని ఆ విద్యను ఆబాలుని కువ దేశించెను.

పిమ్మట దాని ప్రభావమున సమస్త మాయలను నశింప జేయసమర్థుడై ప్రద్యుమ్నుండు వానితో క్షీణిని ఘోరయుద్ధ మొనర్చి తుదకు వానిని సంహరించెను. అంతట మాయావతి యని ప్రజ్ఞకు సంతోషించి ఆబాలుని దోడ్కొని గగనమార్గమున ద్వారకకు బోయి అంతఃపుర స్త్రీలుండుచోట దించెను. వానిని జూచి యచ్చకి స్త్రీలందరు శ్రీ కృష్ణుడని తలంపిరిగాని నూతన వయస్కుడగుటచే కాడని యెరింగిరి. రుక్మిణి శిష్యుని జూచి కౌగిలించుకొని ముద్దాడెను. నిదాంతరము శ్రీ కృష్ణుడు కుమారుని జూచి రతివలన అనిని చరిత్రము సవిస్తరముగా వినెను. అందరును సంభవించిరి. తల్లి ఏమోయని ప్రద్యుమ్నుడు పడుచున్న భ్రమ నివారణచేసి, వారిరువురకు నుంచి సుముహూర్తమున వివాహమొనర్చి మిగుల ఆనందించిరి. దైవయోగము చూచితిరా ? వారినెట్లు సమకూర్చెనో !

నరకాసురుని వధ.

ఈ కథ విని పరీక్షిత్వవతి మిగుల సంతసించి శ్రీ శక మహర్షిని జూచి గురుసర్వా! శ్రీ కృష్ణుడు పదునారు వేల రాచ కన్యలను ఏక కాలమున వరించెనని చెప్పుదురు. వారణి కెట్లు లభించిరో చెప్పుడు. అనిప్రార్థింపగా శకమహామని యిట్లు చెప్ప నారంభించెను.

పూర్వము ప్రాగ్జ్యోతిష పట్టణమున నరకాసురుడను భయంకరమైన రక్కసుడుండెను. అతడు భూలోకమంతయు జయించి స్వమునకు బోయి ఇంద్రుని గెలిచి వాని రాజ్యము సంపద లింశయు తీసికొనెను. అదితీ కుండలములను పుచ్చుకొనెను. వాని బారి కోర్వలేక వారు శ్రీకృష్ణుని శరణుజొరగా, ఆ నీలవర్ణుడు దేవతలకు సహాయము చేయదలంచి బయలుదేరుచుండగా ఆయన పట్టపుదేవులలో నొకతెయైన సత్యభామ వెంట బయలుదేరగా ఆమెను అనేక విధముల మళ్ళించెను. కాని ఆమె వినక కృష్ణునితో గరుడవాహనురాలై పోయెను. అప్పుడు కృష్ణుడు సత్యభామాసమేతుడై ప్రాగ్జ్యోతిష పురముపై బడగా నరకాసురుడు యుద్ధమునకు సిద్ధపడెను. సత్యభామ యతనితో కొంతసేపు ఘోరయుద్ధముచేసెను. అదిజూచి అందరును ఆశ్చర్యపడిరి. పిమ్మట శ్రీకృష్ణుడు తన సుదర్శన చక్రముతో వాని శిరస్సు ద్రుంచి వాని కుమారుడైన భగదత్తుని విధివినయములకు మెచ్చికొని ఆ రాజ్యమిచ్చెను. అటుతరువాత కారాగ్రహమున నున్న రాజులను రాచకన్యలను విడిపించెను. ఆ నృపులందరును కృష్ణుని పలువిధముల స్తోత్రములుచేసి సెలవు తీసికొని తమ దేశములకు పోయిరి. రాచకన్యలు శ్రీకృష్ణుని ధ్యానించివరించిరి. వీరు పదునారువేలమంది. వీరిని దేశదేశముల నుండి నరకాసురుడు బలిమిని బట్టితెచ్చి చెరయందుంచెను. వారిని విడిపించుటచేతను ఆయన గూఢానన్యములను జూచి

వారు కృష్ణుని కోరుకొనిరి. ఆయన వారిని పరిగ్రహించెను. పదునారువేల స్త్రీలు శ్రీకృష్ణునికి ఇట్లుబంధించిరి. అని శకయోగి పరీక్షిన్నహారాజునకు చెప్పెను.

శ్రీ విష్ణుపురాణము సమాప్తము.

గద్య.

ఇది శ్రీ పరమేశ్వర కరుణా కటాక్ష జనిత కవితా విచిత్ర
 వేమూరి సంశవయః పారవార వరిపూర్ణ రాకా సుధా
 కర హరితసగోత్ర శ్రీ సూర్యనారాయణాఖ్య తనూజ
 శ్రీ జగన్నాథశర్మ ప్రతీతంబైన శ్రీ మదస్తాదశ
 మహాపురాణ సారసంగ్రహమునందు మత్స్య,
 కూర్మ, నిరాహ, వామన, భవిష్యత్,
 విష్ణుపురాణంబులు సంపూర్ణము.
 శ్రీ పరజేతతార్కణమస్తు.

www.mohanpublications.com

మోహన్ పబ్లికేషన్స్ లభించు

పుస్తకముల పట్టిక
(Book List)

ఆధ్యాత్మిక, జ్యోతిష, వాస్తు, ఆయుర్వేద, మంత్రశాస్త్రాది
అనేక విషయాలు తెలుసుకోండి...

ఫేస్ బుక్ **మోహన్ పబ్లికేషన్స్** పేజ్ లైక్ చేయండి.

Like us to follow :

MOHAN PUBLICATIONS

Rajamahendravaram

అజంతా హోటల్ ఎదుట, కోటగుమ్మం, రాజమహేంద్రవరం - 533101.

WWW.MOHANPUBLICATIONS.COM

మావద్ద లభించు గ్రంథములు

1. ప్రతకథలు - పూజలు

1. శ్రీ వినాయక వ్రతం	వెల రూ.10-00
2. శ్రీ విఘ్నేశ్వరపూజా-పుణ్యాహవాచనం	30-00
3. శ్రీ విఘ్నేశ్వరపూజ (కాణిపాకక్షేత్రమాహాత్మ్యంతో)	10-00
4. సంకష్టహరచతుర్థి శ్రీమహాగణపతి వ్రతం	30-00
5. వరలక్ష్మీ వ్రతం	10-00
6. కేదారేశ్వర వ్రతం	10-00
7. త్రినాథ వ్రతం(కలర్)	10-00
8. త్రినాథవ్రతం(సాదా)	5-00
9. క్షీరాబ్ధి వ్రతం	12-00
10. మంగళ గౌరీవ్రతం	10-00
11. వైభవలక్ష్మీ వ్రతం ఫోటో యంత్రంతో	25-00
12. శ్రీలక్ష్మీ కుబేర వ్రతం (ఫోటో యంత్రంతో)	25-00
13. కనకమహాలక్ష్మీ వ్రతం (కామేశ్వరీపాటంతో)	25-00
14. సంతోషీమాతా వ్రతం	25-00
15. ఏడు శనివారాల వ్రతం	25-00
16. సత్యనారాయణవ్రతం	25-00
17. శ్రీ సువర్చలాహనుమద్దీక్ష	30-00
18. శివదీక్ష	10-00
19. కాత్యాయనీ వ్రతం	20-00
20. సౌభాగ్య గౌరీవ్రతం	20-00
21. తిరుప్పావై (ధనుర్మాసవ్రతం)	36-00
22. స్త్రీల ప్రతకథలు	36-00
23. స్త్రీలప్రతకథలుస్థూలాక్షరి (నేడునూరిగంగాధరరావుగారి)	54-00
24. పెళ్ళి పాటలు - స్త్రీలపాటలు (కామేశ్వరీపాటంతో)	36-00
25. సర్వదేవతా పూజావిధానం	25-00
26. ఆరువ్రతాలు	30-00
27. రాహుకాలంలోదుర్గాదేవీపూజా	10-00

28. తులసి నిత్యపూజ, తులసీఉపయోగాలు	10-00
29. శ్రీ చక్ర రహస్య విజ్ఞానమ్	36-00
30. శ్రీచక్ర పూజావిధానం(పెద్దది)	36-00
31. లక్ష్మీ - గౌరీ నిత్యపూజ	10-00
32. శ్రీ సరస్వతీ నిత్యపూజ	10-00
33. శ్రీ దుర్గానిత్యపూజ	10-00
34. కాలభైరవ నిత్యపూజ	10-00
35. శివపూజ	10-00
36. వీరభద్ర పూజ	10-00
37. ఆంజనేయ నిత్యపూజ	10-00
38. నాగేంద్ర స్వామి పూజ	10-00
39. సుబ్రహ్మణ్య నిత్యపూజ	10-00
40. రామదేవుని కథ	10-00
41. శివదేవుని కథ	10-00
42. లక్ష్మీనరసింహపూజ	10-00
43. వేంకటేశ్వరపూజ	10-00
44. బ్రహ్మాంగారి నిత్యపూజ	10-00
45. సూర్య నిత్యపూజ	10-00
46. నవగ్రహ నిత్యపూజ	10-00
47. రుక్మిణీ కల్యాణం	25-00
48. ఉమామహేశ్వర వ్రతం	36-00
49. శ్రీ కామేశ్వరీ వ్రతం	36-00
50. 16 సోమవారముల వ్రతము	25-00
51. పార్వతీకల్యాణం	25-00
52. సహస్రకమలవర్తి వ్రతము	25-00
53. పంచముఖ ఆంజనేయ పూజావిధానము	36-00
54. అష్టనాగపూజ	36-00
55. పూజలు ఎందుకుచేయాలి ?	36-00
56. ఏ దేవునికి ఏపుష్పాలతో పూజించాలి?	36-00
57. ఏ దేవునికి ఏప్రసాదం నైవేద్యం పెట్టాలి?	36-00
58. ఏదేవునికి ఏవిధముగాదీపారాధనచెయ్యాలి?	36-00
59. ఏదేవునికి ఎన్ని ప్రదక్షిణలుచేయాలి ?	36-00
60. హనుమద్ వ్రతం	36-00
61. పంచాయతన పూజ	63-00
62. 28 వ్రతములు	120-00

63. కలశపూజలు (92కేసారి)	150-00
64. కలశపూజలు (విడివిడిగా) (ప్రింటులో)
65. ప్రాంకార మహాయజ్ఞం (ప్రింటులో)
66. గోమాత	40-00

2. స్తోత్రాలు-సుప్రభాతములు సహస్రనామములు

1. శ్రీ లలితా విష్ణు సహస్రనామస్తోత్రాలు పురాణపండ రాధాకృష్ణమూర్తిగారి సంకలనం	45-00
2. లలితావిష్ణు సహస్రనామస్తోత్రములు (హిందీ) ,,	50-00
3. లలితావిష్ణు సహస్రనామస్తోత్రములు (ఇంగ్లీషు) ,,	50-00
4. స్థూలాక్షరీలలితావిష్ణుసహస్రనామస్తోత్రములు(పత్రికపైజీ)	99-00
5. లలితావిష్ణు (కేస్ బైండ్) 1/8 డెమ్మి	63-00
6. స్థూలాక్షరీ లలితావిష్ణు (క్రాస్సైజు)కేస్బైండ్	108-00
7. సర్వదేవతా స్తోత్రమంజరి	120-00
8. సకలదేవతా అష్టోత్తరశతనామావళి: (63)	24-00
9. విష్ణుసహస్రనామస్తోత్రమ్ (క్రాస్)	25-00
10. లలితా సహస్రనామ స్తోత్రమ్ (క్రాస్)	36-00
11. లలితా సహస్రనామములు	24-00
12. లక్ష్మీ సహస్రనామములు	24-00
13. దుర్గా సహస్రనామములు	24-00
14. ఆంజనేయ సహస్రనామములు	24-00
15. శివ సహస్రనామములు	24-00
16. విష్ణు సహస్రనామములు	24-00
17. గణపతి సహస్రనామములు	24-00
18. సుబ్రహ్మణ్య సహస్రనామములు	24-00
19. గాయత్రి సహస్రనామములు	24-00
20. లలితావిష్ణు సహస్రనామస్తోత్రాలు	24-00
21. శ్రీరామా సహస్రనామములు	24-00
22. సరస్వతి సహస్రనామములు	24-00
23. సూర్యసహస్రనామములు & ఆదిత్యహృదయం	24-00
24. శ్రీవేంకటేశ్వరసహస్రనామములు	24-00
25. మణిద్వీపవర్ణన (పెద్దది)	24-00
26. సంద్యావందనం	24-00
27. మంత్రపుష్పమ్
28. త్రిభాషా హనుమాన్ చాలీసా	15-00
29. హనుమాన్ చాలీసా	10-00

30. మణిచ్చీపవర్ణన (పాకెట్)	10-00
31. ఆరు చాలీసాలు	10-00
32. శివారాధన (శివస్తోత్రాలు)	10-00
33. వేంకటేశ్వర సుప్రభాతం (పాకెట్)	10-00
34. ఆరుదండకాలు	5-00
35. వేంకటేశ్వర గోవిందనామములు	5-00
36. అష్టలక్ష్మీ స్తోత్రమ్ కనకధారాస్తోత్రమ్	10-00
37. దేవీఖడ్గమాలాస్తోత్రమ్ (మహిషాసురమర్దినీస్తోత్రంతో)	10-00
38. సుందరకాండ (పాకెట్)	10-00
39. భగవద్గీత మూలం	27-00
40. రామరక్షాస్తోత్రమ్	15-00
41. స్తోత్ర రత్నావళి	36-00
42. పురాణపండ లలితా-విష్ణు సహస్రనామస్తోత్రమ్(మినీ)	10-00
43. పురాణపండ లలితాసహస్రనామస్తోత్రమ్(మినీ)	10-00
44. పురాణపండ విష్ణు సహస్రనామస్తోత్రమ్	10-00
45. పురాణపండ ఆదిత్య హృదయం	10-00
46. మంత్రపుష్పం (మినీ)	10-00
47. శివానందలహరి-సౌందర్యలహరి	36-00
48. కుజదోషం	10-00
49. కాలసర్ప దోషం	10-00
50. మీ అప్పులు తీరాలా?	10-00
51. దృష్టిదోషాలు నివారణ	10-00
52. పంచసూక్తములు	10-00
53. సంధ్యావందనం	10-00
54. రుద్రనమకమ్-చమకమ్	10-00
55. గాయత్రీమంత్రాలు	10-00
56. హయగ్రీవ స్తోత్రమాల	10-00
57. దక్షిణామూర్తి స్తోత్రమాల	10-00
58. ద్వాదశ జ్యోతిర్లింగాలు - పంచారామాలతో	10-00
59. శ్రీసూక్తం పురుష సూక్తం	10-00
60. నవగ్రహస్తోత్రమాల	36-00
61. మహాన్యాసమ్	36-00
62. సుందరకాండ గానామృతం	36-00
63. గోమాతపూజావిధానము	10-00
64. ఆనందసిద్ధి - 1 శ్రీదేవీ స్తోత్రమాల	108-00

65. ఆనందసిద్ధి - 2 ఏ సమస్యకు ఏ స్తోత్రమ్ పారాయణచేయాలి	108-00
66. ఆనందసిద్ధి-3 మానసదేవీ స్తోత్రమాల	108-00
67. శ్రీ కాలభైరవ రక్షా కవచమ్	63-00
68. అర్చన	40-00
69. నిత్యదేవతార్చన	40-00
70. సర్వదేవతా స్తోత్ర నిధి	99-00
71. శ్రీచక్ర నవవరణార్చన	63-00
72. చండీ సప్తశతి పారాయణ క్రమం	99-00
73. శ్రీదేవి స్తోత్ర రత్నావళి 32 దేవి స్తోత్రాలకు తాత్పర్యంతో	99-00
74. వనదుర్గా మంత్రానుష్ఠాన క్రమమ్	63-00
75. శ్రీ కాలభైరవ వ్రతము	63-00

3. శ్రీ సాయి దత్త గ్రంథములు

1. శ్రీ సాయిబాబా సచ్చరిత్ర	120-00
2. సంపూర్ణ శ్రీ గురు చరిత్ర	120-00
3. శ్రీ సాయిఆరాధన-షిర్డివైభవం	120-00
4. శ్రీ సాయిబాబా జీవిత చరిత్ర (క్రొన్)	63-00
5. శ్రీ గురుచరిత్ర (క్రొన్)	63-00
6. నవనాథ చరిత్ర	99-00
7. శ్రీసాయిచరిత్ర (భైండు) ప్రయాణపుపారాయణగ్రంథం	63-00
8. శ్రీగురుచరిత్ర (భైండు) ప్రయాణపుపారాయణగ్రంథం	63-00
9. సత్యదత్తవ్రతం దత్తాత్రేయపూజాకల్పం,సహస్రంతో	30-00
10. అనఘాదేవీ వ్రతం	30-00
11. భక్తుల ప్రశ్నలకు బాబా జవాబులు	30-00
12. శ్రీ సాయిపూజాకల్పం (సహస్రంతో)	25-00
13. శ్రీ సాయిభజనమాల	20-00
14. శ్రీ సాయి భజన్స్	20-00
15. శ్రీ సాయిభక్తి గీతాలు	20-00
16. శిరిడిహారతులు (భావంతో)	20-00
17. "శ్రీసాయి"కోటి	27-00
18. "శ్రీసాయిరామ్"కోటి	20-00
19. శ్రీ సాయినాథ స్తోత్రమంజరి	10-00
20. శ్రీ సాయివేయినామాలు	8-00
21. శ్రీ సాయి హారతులు (పాకెట్)	15-00
22. శ్రీ సాయి స్తవనమంజరి	10-00
23. హిందీ శ్రీ సాయి హారతులు	15-00

24. శని సింగణాపూర్ క్షేత్రమాహాత్మ్యం	63-00
25. ఇంగ్లీషు శ్రీ సాయిహారతులు	15-00
26. షిరిడి దర్శనం-శ్రీసాయి వైభవం	99-00
27. సాయిసత్యవ్రతం	30-00
28. సాయి అనుగ్రహమ్	120-00
29. నవగురువారాల వ్రతకల్పము	15-00
30. శ్రీదత్తలీలామృతము	99-00
31. హృదయంలో సాయి	15-00
32. శ్రీషిరిడిసాయి లీలామృతం(శ్రీసచ్చరిత్ర)	120-00
33. గజాననమహరాజ్ చరిత్ర	99-00

4. జ్యోతిషాలు

1. 'కాలచక్రం' గంటలపంచాంగం (గార్గేయ)	72-00
2. గ్రహభూమి పంచాంగము (గార్గేయ)	108.00
3. ఆనందసిద్ధి పంచాంగం (వై.వి.శాస్త్రి)	63.00
4. ములుగు వారి రాశిఫలితాలు (12రాశులువారికి)	50.00
5. ములుగు వారి రాశిఫలితాలు విడివిడిగాఒక్కొక్కటి	12.00
6. కాలచక్రంజ్యోతిషక్యాలండర్	25.00
7. గ్రహబలం క్యాలండర్ (శ్రీనివాసగార్గేయ-భక్తిలీవి)	25.00
8. శుభమస్తు (పిడపల్లి) క్యాలండర్	25.00
9. సాదా క్యాలండర్	5.00
10. పాకెట్ క్యాలండర్	15.00
11. తాజకనీలకంఠీయమ్	100-00
12. కేరళ జ్యోతిష రహస్యాలు	180-00
13. జ్యోతిష బ్రహ్మ రహస్యాలు	180-00
14. మానసాగరి జాతకపద్ధతి	180-00
15. వరాహమిహిర జాతకపద్ధతి	180-00
16. వధూవర వివాహమైత్రిద్వాదశకూటములు	99-00
17. సింపుల్ రెమిడీస్	180-00
18. శంభు హోరప్రకాశిక	250-00
19. పూర్వ పరాశరి	100-00
20. పరాశర జ్యోతిషవిజ్ఞాన సర్వస్వం	200-00
21. ప్రశ్న సింధు	99-00
22. నక్షత్ర విశేష ఫలితాలు	63-00
23. సూర్యసిద్ధాంతపంచాంగగణితంచేయడంఎలా?	180-00
24. దృక్సిద్ధాంతపంచాంగగణితం చేయడంఎలా?	180-00

25. ఆయుర్దాయ నిర్ణయం	63-00
26. జాతక గణిత ప్రవేశిక	63-00
27. జ్యోతిషమర్కబోధిని	63-00
28. జ్యోతిష ప్రశ్నోత్తరమాల	63-00
29. ముహూర్తం నిర్ణయించడంఎలా?	63-00
30. జాతక మకరందం	63-00
31. జ్యోతిష సరస్వతి	63-00
32. మీజననకాల విశేషాలు	63-00
33. ముహూర్త విజ్ఞాన భాస్కరం	63-00
34. జ్యోతిష స్వయంబోధిని	63-00
35. శుభముహూర్త శిరోమణి	63-00
36. నక్షత్ర ఫలమంజరి	36-00
37. పంచాంగం చూసే విధానం	36-00
38. సర్వార్థ జ్యోతిషం	36-00
39. ప్రాథమిక జ్యోతిషం	36-00
40. నవరత్నములు శుభయోగములు	36-00
41. శుభశకునాలు	30-00
42. హస్తరేఖాఫలితాలు	36-00
43. సంఖ్యల్లో భవిష్యత్	36-00
44. ముహూర్త దీపిక	99-00
45. పుట్టుమచ్చలు ఫలితాలు	30-00
46. కలలు ఫలితాలు	30-00
47. జాతక చక్రం వేయడం ఎలా?	36-00
48. మానసాగరి (ప్రాచీనజ్యోతిషగ్రంథం) -పుచ్చాశ్రీనివాసరావు	250-00
49. జ్యోతిషశాస్త్ర చిట్కాలు	120-00
50. గుప్తా శతాబ్ది పంచాంగం (1940-2050)	999-00
51. ప్రశ్నచండేశ్వరమ్	63-00
52. ద్వాదశభావ ఫలచంద్రిక	250-00
53. జ్యోతిష శతయోగరత్నావళి (నూరుయోగాలఫలితాలు)	120-00
54. అంగసాముద్రికం	36-00
55. హస్త సాముద్రికం	63-00
56. లాల్ కితాబ్	99-00
57. శకునశాస్త్రం	63-00
58. ఆధునికప్రశ్నశాస్త్రం	120-00
59. పరాశరజ్యోతిష ప్రశ్నజ్యోతిషం	180-00

60. అష్టకవర్గ (కొండపల్లి)	63-00
61. బృహత్ జాతకం (ప్రాచీనప్రతికిపునర్ముద్రణ)	250-00
62. లగ్నరత్నాకరం	63-00
63. షట్పంచాశిక	120-00
64. 40 రోజుల్లో జ్యోతిషం నేర్చుకొనండి	270-00
65. 40 రోజుల్లో సాముద్రికం నేర్చుకొనండి	180-00
66. 40 రోజుల్లో సంఖ్యాశాస్త్రం	180-00
67. 40 రోజుల్లో నక్షత్ర (నాడీ) ఫలితములు	270-00
68. 40 రోజుల్లో వైద్యజ్యోతిషం నేర్చుకోండి	250-00
69. మీ పుట్టినతేదీ అద్భుతరహస్యాలు (సాయిగణపతిరెడ్డి)	270-00
70. కె.పి.జ్యోతిషం (పరిచయం)	63-00
71. ముహూర్తచింతామణి	99-00
72. సూర్యచంద్ర గ్రహణములు	63-00
73. ప్రసిద్ధవృక్షుల జాతకాలు (వేరేకొండప్ప)	180-00
74. అదృష్టరెమిడిస్	144-00
75. గ్రహసంచార ఫలనిర్ణయదీపిక	63-00
76. జ్యోతిష రెమిడిస్	300-00
77. జాతకమార్తాండం పాతప్రతికి యథాతథం (కొండపల్లి)	250-00
78. జ్యోతిషవిద్యాప్రకాశిక పాతప్రతికి యథాతథం (కొండపల్లి)	250-00
79. నాడీజ్యోతిషం	63-00
80. నక్షత్రపారిజాతం (గోరసవీరభద్రాచార్య)	63-00
81. లగ్నపారిజాతం (గోరసవీరభద్రాచార్య)	63-00
82. గౌతమసంహిత	63-00
83. హోరరత్నమాల	63-00
84. జాతకఫల మణిమంజరి	200-00
85. పుష్కర పంచాంగం (2013-14 నుండి 2024-25)	560-00
86. దశాభుక్తిఫల నిర్ణయం	250-00
87. వింత జ్యోష్యములు	63-00
88. షోడశవర్గులు	200-00
89. రవిగ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
90. చంద్ర గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
91. కుజ గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
92. బుధ గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
93. గురు గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
94. శుక్ర గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00

95. శని గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
96. రాహు & కేతు గ్రహముల సమస్త ప్రభావములు	99-00
97. ఆధునిక గ్రహములు-ఉపగ్రహములు సమస్త ప్రభావములు	99-00
98. ముహూర్తమార్తాండం	63-00
99. లఘుజాతకం	63-00
100. జాతకాలంకారము	63-00
101. మేషలగ్న ఫలితములు	99-00
102. వృషభ లగ్న ఫలితములు	99-00
103. మిథున లగ్న ఫలితములు	99-00
104. కర్కాటక లగ్న ఫలితములు	99-00
105. సింహలగ్న ఫలితములు	99-00
106. కన్యలగ్న ఫలితములు	99-00
107. తుల లగ్న ఫలితములు	99-00
108. వృశ్చిక లగ్న ఫలితములు	99-00
109. ధనుస్సు లగ్న ఫలితములు	99-00
110. మకర లగ్న ఫలితములు	99-00
111. కుంభ లగ్న ఫలితములు	99-00
112. మీన లగ్న ఫలితములు	99-00
113. నారద సంహిత	200-00
114. పంచాంగపీఠికలేఖకాగణితం	250-00
115. తారాబలం - చంద్రబలం (వేరే కొండప్ప)	99-00
116. సులభలగ్న సాధన (చిత్రాలగురుమూర్తిగుప్తా)	200-00
117. రాహు కేతువుల యోగము	99-00
118. ఛాయాగ్రహములు	99-00
119. జ్యోతిషవిజ్ఞాన దీపిక	63-00

జి.వి.రామన్ గారి గ్రంథములు

120. జ్యోతిష విద్యారంభం	50-00
121 గ్రహభావ బలములు	50-00
122. కాలచక్రదశ	50-00
123. అనుభవ ప్రశ్నాజ్యోతిషం	50-00
124. జ్యోతిషశాస్త్రంలో వాతావరణ భూకంపాలు	50-00
125. పురోగామి జాతకం	50-00
126. భావార్ధరత్నాకరం	75-00
127. భారతీయజ్యోతిష సర్వస్వం	75-00
128. అష్టకవర్గ పద్ధతి:	75-00

129. జ్యోతిషశాస్త్రంలో సందేహాలు,సమాధానాలు	75-00
130. ప్రశ్నతంత్ర	75-00
131. ముహూర్తం	75-00
132. విశిష్ట జాతకములు	125-00
133. భారతీయఫలితజ్యోతిషం	125-00
134. 300 ముఖ్యమైన యోగములు	125-00
135. జాతకంపరిశీలించడంఎలా ?	300-00

**రాష్ట్రపతి అవార్డుగ్రహీత, మహామహోపాధ్యాయ, వాచస్పతి
శ్రీ మధురకృష్ణమూర్తిగారి గ్రంథములు**

136. బృహత్పరాశరహోరాశాస్త్రము-1	200-00
137. బృహత్పరాశరహోరాశాస్త్రము-2	200-00
138. బృహత్పరాశరహోరాశాస్త్రము-3	200-00
139. బృహత్పరాశరహోరాశాస్త్రము-4	200-00
140. భావార్థరత్నాకరము	100-00
141. ముహూర్త చింతామణి	100-00
142. ముహూర్త చింతామణి-పార్వ2	200-00
143. స్వప్న శాస్త్రము	36-00
144. శతయోగమంజరి	50-00
145. వ్రతనిర్ణయకల్పవల్లి	250-00
146. దైవజ్ఞవల్లభం	75-00
147. వసంతరాజశకునమ్ (బృహత్శకునశాస్త్రం)	250-00
148. వాస్తుశాస్త్రవివేకము-1	100-00
149. వాస్తుశాస్త్రవివేకము-2	200-00
150. వాస్తుశాస్త్రవివేకము-3	100-00
151. వాస్తుశాస్త్రవివేకము-4	200-00
152. అనుభవసులభవాస్తు - 1	50-00
153. అనుభవసులభవాస్తు - 2	100-00
154. పంచాంగ వివేకము	99-00
155. వశిష్ట సంహిత	360-00
156. పంచవక్తీ శాస్త్రం (కొన్ బైండ్)	200-00

5. వాస్తులు

1. 40 రోజుల్లో "వాస్తువిద్య" నేర్చుకొనండి	180-00
2. వాస్తుశాస్త్ర రహస్యములు	200-00
3. వాస్తునుబట్టి మీ ఇల్లు	63-00
4. మీరూ మీ వాస్తు	63-00

5. గృహవాస్తు చిట్కాలు	63-00
6. వాస్తు పూజ	63-00
7. వాస్తు సూత్రములు	63-00
8. వాస్తుశాస్త్ర రహస్యాలు	63-00
9. గృహవాస్తు వర్ణలు	99-00
10. విశ్వకర్మవాస్తు శాస్త్రరీత్యా మీ ఇంటి ప్లానులు	63-00
11. విశ్వకర్మ వాస్తుశాస్త్రరీత్యా మీఇండ్లఆయములు	99-00
12. విశ్వకర్మ వాస్తు శాస్త్రం(చిత్రాలగురుమూర్తిగుప్తా)	180-00
13. ఆధునిక గృహవాస్తు	99-00
14. శుభవాస్తు	270-00
15. వాస్తుయంత్ర రత్నావళి	120-00
16. వాస్తుశాస్త్రం	120-00
17. హౌస్ ప్లాన్స్	63-00
18. గృహనిర్మాణ వాస్తు	63-00
19. వాస్తు రెమెడీస్	63-00
20. గృహవాస్తు దర్పణం	63-00
21. జ్యోతిష-గృహవాస్తుచంద్రిక	200-00
22. వాస్తురత్నాకరం (కొండపల్లి)	63-00
23. వాస్తుశిరోమణి	120-00
24. వాస్తుసంగ్రహమ్	63-00
25. పంచవాస్తు పారిజాతం	120-00
26. వాస్తుడిండిమమ్	63-00
27. వాస్తుదుందిభి	120-00
28. విశ్వకర్మవాస్తుప్రకాశిక (కేస్బైండి)	250-00
29. కృష్ణవాస్తుశాస్త్రము	63-00
30. జలవాస్తు,శల్యవాస్తు (దంతూరిపండరీనాథ్)	99-00
31. మయవాస్తు (గోరసపీఠభద్రాచార్య)	120-00
32. వాస్తు జ్యోతి	63-00
33. మన ఇల్లు-మనవాస్తు	99-00
34. వాస్తవ వాస్తుపూజావిధానము	108-00
35. వాస్తు దర్పణం	120-00

6. మంత్రశాస్త్రాలు

1. మంత్రసాధన	63-00
2. తంత్రజాలం	63-00
3. మంత్రశక్తి	63-00

4. దత్తాత్రేయ తంత్రవిద్య	63-00
5. దత్తాత్రేయ మూలికాతంత్రమ్	63-00
6. తాంత్రిక పంచాంగం	63-00
7. యక్షిణీ తంత్రం	63-00
8. మంత్రానుష్ఠాన చంద్రిక	63-00
9. సర్వదేవతా మంత్రకవచములు	63-00
10. మంత్రాక్షరాలరహస్యం (జీజాక్షరసిఘంటువు)	63-00
11. సర్వదేవతా మంత్రరత్నావళి	63-00
12. సదాచార దీపిక	63-00
13. యోగినీ-వామకేశ్వరతంత్రం	63-00
14. ప్రపంచసారతంత్రం	63-00
15. బదనిక తంత్రమ్	63-00
16. ఉచ్చిష్ట గణపతి తంత్రమ్	63-00
17. గుప్త సాధన తంత్రం	63-00
18. గంధర్వ తంత్రమ్	63-00
19. సౌందర్యలహరి (మంత్రయంత్రరత్నావళి)	63-00
20. యంత్ర మంత్ర తంత్ర	63-00
21. పాశుపత తంత్రం	99-00
22. పంచదశ మహాఖడ్గ తంత్రం	99-00
23. రుద్రాష్టాధ్యాయః	99-00
24. మంత్రసిద్ధి	120-00
25. పరశురామతంత్రమ్	108-00
26. శ్రీలలితావిలోమ పంచదశీ	108-00
27. శ్రీ గురు తంత్రం	108-00
28. గాయత్రీ తంత్రమ్	108-00
29. మహాశక్తి మంత్ర తంత్ర రహస్యాలు	150-00
30. శ్రీ దుర్గ తంత్రమ్	200-00
31. మహామృత్యుంజయఅమృతపాశుపతమ్	200-00
32. సర్ప (నాగ)తంత్రం	250-00
33. హవన తంత్రం	250-00
34. షోడశనిత్యతంత్రం	250-00
35. శాక్తేయతంత్రం	250-00
36. రుద్రయామళతంత్రం	250-00
37. లక్ష్మీప్రత్యంగిరా తంత్రమ్	250-00
38. హిరణ్యకూలినీ తంత్రమ్	250-00

39. మాయాప్రత్యంగిరా తంత్రమ్	250-00
40. శ్రీ విశ్వరూప ప్రత్యంగిరా తంత్రమ్	250-00
41. స్వర్ణాకర్షణభైరవతంత్రం	250-00
42. కాశీవిశాలాక్షి తంత్రం	250-00
43. శాంతితంత్రమ్	250-00
44. యంత్రసిద్ధి	360-00
45. శ్రీ లక్ష్మీతంత్రమ్	360-00
46. మంత్రమహోదధి (స్త్రీదేవతాకల్పమ్)	360-00
47. మంత్రమహోదధి (పురుషదేవతాకల్పమ్)	360-00
48. మంత్రశాస్త్రం (గ్రంథము)	360-00
49. ప్రత్యంగిరాకృత్యాతంత్రం	360-00
50. కామధేనువు తంత్రం	360-00
51. శూలిసీదుర్గాతంత్రం	360-00
52. శ్రీవిద్య రహస్యం	290-00
53. కులార్ణవ తంత్రమ్	150-00
54. ఆచార్య సిద్ధ నాగార్జునతంత్రం (ఓరిజినల్)	390-00
55. సిద్ధమూలిక రహస్యం (మంత్ర,యంత్రసహితం)	63-00

7. గ్రంథాలు - ఆరాధనలు

1. భగవద్గీత శ్లోక తాత్పర్య సహితం	54-00
2. భగవద్గీత (వచనం)	99-00
3. భగవద్గీత శ్లోకతాత్పర్యం-కేసుబైండింగ్	72-00
2. గణేశ ఆరాధన 1	99-00
3. గణేశోపాసన 2	99-00
4. నవగ్రహవైభవం	99-00
5. నవగ్రహ రెమెడీస్	99-00
6. నవగ్రహ వేదం	99-00
7. శనిగ్రహారాధన	99-00
8. ఆదిత్యారాధన	99-00
9. సుబ్రహ్మణ్యారాధన	99-00
10. శ్రీ శివ ఆరాధన	99-00
11. లక్ష్మీ ఆరాధన	99-00
12. హనుమదారాధన	99-00
13. లలితారాధన	99-00
14. శ్రీ చక్రారాధన	99-00
15. గాయత్రీ ఆరాధన	99-00

16. వీరభద్రారాధన	99-00
17. కుజగ్రహారాధన	99-00
18. భైరవారాధన	99-00
19. దైవారాధన	99-00
20. గీతారాధన (భగవద్గీత శ్లోకతాత్పర్యసహిత)	99-00
21. శ్రీవేంకటేశ్వరాధన	99-00
22. హయగ్రీవారాధన	99-00
23. లక్ష్మీనరసింహారాధన	99-00
24. శ్రీ బాలాత్రిపురసుందరీ స్తోత్ర కదంబం	99-00
25. దేవీ లీలామృతం	99-00
26. పురాణపండ సుందరకాండ వచనం	99-00
27. పురాణపండ రామాయణం	99-00
28. పురాణపండ భారతం	99-00
29. పురాణపండ భాగవతం	99-00
30. (సూరి) వాల్మీకి రామాయణం	99-00
31. కాలసర్ప యోగం	99-00
32. నిత్య జీవితములో రుద్రాక్షలు	99-00
33. నిత్య జీవితములో నవరత్నాలు	99-00
34. వేదసూక్తములు	99-00
35. వేమన పద్యసారామృతం	99-00
36. పండగలు పర్వదినాలు	99-00
37. సూక్తిరత్నాలు	99-00
38. హనుమచ్ఛ్రిత్ర	99-00
39. నవగ్రహ దర్శనమ్	99-00
40. నిత్యజీవితంలో నవగ్రహాలు	99-00
41. సాలగ్రామములు	99-00
42. గురుశుక్ర ప్రభావము చంద్రకళానాడి	99-00
43. శనిగ్రహరెమిడిస్	99-00
44. జాతకసుధాసారము-జాతకమోక్షప్రదాయిని	99-00
45. వివాహజ్యోతిషమంజరి-మ్యరేజ్మ్యాచింగ్గైడ్ (సాయిగణపతిరెడ్డి)	99-00
46. మీపుట్టినతేదీనిబట్టి మీజీవితరహస్యాలు (న్యూమరాలజ్ లైఫ్గైడ్) ,,	99-00
47. మీఅదృష్టానికి (పేరు) నేమ్కరక్షన్ ,,	99-00
48. న్యూమరాలజ్ రెమిడిస్	99-00
49. మూకపంచశతీ	99-00
50. శ్రీరామకర్ణామృతం	99-00

51. రహస్యకుక్కుటశాస్త్రం	300-00
52. ఉపాసన విధానం	99-00
53. పంచమవేదం మహాభారతం	99-00
54. దేవుళ్ళు డాట్ కామ్	99-00
55. గణపతిభాష్యం	99-00
56. యజుర్వేద ఉపనయనవివాహప్రయోగమంజరి	99-00
57. నవయోగులు	99-00
58. ఆంధ్రప్రదేశ్లోనిదర్శించవలసిన ప్రముఖదర్గాలు	99-00
59. సకలదేవతాఅష్టోత్తరాలు(పెద్దది)-(180అష్టోత్తరశతనామావళులతో)	99-00
60. సకలదేవతా అష్టోత్తరశతనామావళులు (కేస్బైండింగ్)	216-00
61. సకలదేవతా సహస్రనామములు	99-00
62. ఆధ్యాత్మిక సూక్తి నిధి	99-00
63. బ్రాహ్మణులు గోత్రాలు,ప్రవరలు	99-00
64. సర్వదేవతాస్వరూపుడు శ్రీ వేంకటేశ్వరుడు	99-00
65. శ్రీ లక్ష్మీసన్నిధి	99-00
66. శ్రీలక్ష్మీ గణపతి హోమకల్పం	99-00
67. మార్షల్ ఆర్ట్స్ (కరాటే,కుంగ్ ఫూనేర్చుకోండి)	99-00
68. మ్యాజిక్ గైడ్	99-00
69. చదరంగం	99-00
70. పంచముఖ హనుమత్ వైభవం	63-00
71. గరుడపురాణం	40-00
72. మాఘపురాణం	36-00
73. శివపురాణం	36-00
74. వైశాఖపురాణం	36-00
75. కార్తిక పురాణం	36-00
76. కార్తిక పురాణం (చిన్నది)	25-00
77. సర్వకార్యసిద్ధికి రామాయణపారాయణ	63-00
78. పెద్దబాలశిక్ష	50-00
79. గాయత్రీ మహిమ	36-00
80. వృక్షదేవతలు	63-00
81. యాజుష స్కార్త సంస్కార చంద్రిక	200-00
82. సనాతనవైదిక బ్రాహ్మణస్మార్తాగమకల్పమ్	150-00
83. చతుర్వేదములు	120-00
84. నవగ్రహారాధన	120-00
85. తాళపత్ర సమాహార గోపురం	120-00
86. మనుధర్మ శాస్త్రం (వచనంలో...) (కేస్బైండు)	250-00

87. మానవధర్మములు	120-00
88. వేదమంత్ర సంహిత	120-00
89. సహస్రలింగార్చన	120-00
90. శ్రీ శివగీత	120-00
91. ద్వాదశఉపనిషత్తులు	120-00
92. పురాణపండవారి సౌందర్యలహరి	(కేస్బైండింగ్) 250-00
(శ్లోకతాత్పర్యసహిత విపులవ్యాఖ్యాతీ)	సాదా 120-00
93. బృహత్ శివ స్తోత్ర రత్నాకరము	200-00
94. బృహత్ దేవీ స్తోత్రరత్నాకరము	200-00
95. బృహత్ విష్ణు స్తోత్రరత్నాకరము	200-00
96. కేదారనాథ్ బదరీనాథ్ యాత్రాగైడు	63-00
97. దక్షిణావృత శంఖములు	63-00
98. 108 దివ్యదేశాల విష్ణుక్షేత్రదర్శని	36-00
99. ధర్మసింధువు(కేస్బైండింగ్)	270-00
100. భారతీయ శైవక్షేత్రయాత్రాదర్శని	99-00
101. చిలుకూరి బాలాజీచరిత్ర	36-00
102. భగవత్స్తుతి	63-00
103. సూర్యోపాసన	36-00
104. కాశీఖండం	250-00
105. దేవీభాగవతం	360-00
106. శ్రీ ఆంజనేయం	216-00
107. ధర్మసందేహాలు	216-00
108. ఆధ్యాత్మిక దైవిక వస్తువులు	250-00
109. రామాయణం	600-00
110. పోతన భాగవతం	900-00
111. శివమంత్రములు	63-00

8. వైద్య గ్రంథాలు

1. ఆహారం ఆరోగ్యం	36-00
2. మూలికావైద్య చిట్కాలు	36-00
3. ఆయుర్వేద వైద్య చిట్కాలు	30-00
4. గృహవైద్య రహస్యాలు	36-00
5. గృహవైద్యసారం	36-00
6. హోమియోవైద్యం (ద్వాదశలవణచికిత్స)	63-00
7. ప్రకృతివైద్యం	36-00
8. ఆహారం-వైద్యం	99-00

9. సంపూర్ణ ఆయుర్వేద-చిట్కా వైద్యం	99-00
10. ఆయుర్వేదమ్	36-00
11. ఆయుర్వేద మూలికావైద్యబీపిక	99-00
12. దుంపకూరలు, ఆకుకూరలు, కాయగూరలు (వాడకం - ఉపయోగాలు)	99-00
13. ఏకమూలికావైద్యం	99-00
14. అష్టాంగ హృదయం (4భాగాలు)	1200-00
15. రహస్యసిద్ధయోగవైద్యసారమ్	99-00
16. ప్రాథమిక హోమియోవైద్యం	99-00
17. ఒబెసిటీ	99-00
18. హెల్త్ గైడ్	99-00
19. ఆయుర్వేదం-జీవనవేదం	99-00
20. ఫుడ్ థెరపి	63-00
21. న్యూచురల్ థెరపి	99-00
22. సంపూర్ణ ఆరోగ్యానికి 20ని॥	63-00
23. కీళ్ళనొప్పులు మీ సమస్యలైతే...	99-00
24. యోగామంత్ర	63-00
25. యోగా మండే టు సందే	63-00
26. హెర్బల్ మెడిసిన్-హెల్త్ టుడే	99-00
27. హెల్త్ ఫైల్	108-00
28. వస్తుగుణపాఠం	250-00
29. రసాయన వాజీకరణ తంత్రం	150-00
30. వస్తుగుణ మకరందం	400-00
31. నాటువైద్యం -(కేస్ బైండ్)	360-00
32. నాటువైద్యం (చిన్నది)	99-00
33. ప్రాణాయామము-యోగ	63-00

9. అయ్యప్ప - భవానీ రకాలు

1. శ్రీ అయ్యప్ప లీలామృతం	30-00
2. శ్రీ అయ్యప్ప భజనపాటలు	63-00
3. శ్రీ అయ్యప్ప పూజాకల్పం	20-00
4. శ్రీ అయ్యప్ప భక్తి గీతాలు	20-00
5. హారతిగైకొనుమా	40-00
6. శ్రీ అయ్యప్ప దీక్ష F	10-00
7. శ్రీ అయ్యప్ప భజనమాల F	10-00
8. శ్రీ అయ్యప్ప నిత్యపూజ P	10-00

9. శ్రీ అయ్యప్ప నిత్యనియమావళి P	10-00
10. భవానీదీక్ష (శ్రీ భవానీ వీలామృతం)	36-00
11. దేవీవీలామృతం	99-00
12. శ్రీ దేవీ పూజాకల్పం	20-00
13. దేవీ భక్తిగీతాలు	20-00
14. భవానీదీక్ష P	10-00
15. దేవీ భక్తిమాల F	10-00
16. శ్రీ అయ్యప్ప భజనావళి	120-00
17. అయ్యప్పపూజావిధి (జేసుదాసుసాంగ్స్‌తో)	24-00

10. భజనలు - కీర్తనలు

1. అన్నమయ్య కీర్తనలు	20-00
2. శ్రీరామదాసు కీర్తనలు	20-00
3. సర్వదేవతా మంగళహారతులు	20-00
4. వసుంధర మంగళ హారతులు	25-00
5. సౌభాగ్య దేవతా మంగళహారతులు	36-00
6. సర్వదేవతా భజనలు	36-00
7. చిట్టి పాట్టి పాటలు	10-00
8. జాతీయ గీతాలు	10-00
9. దేశభక్తి గీతాలు	36-00
10. పండుగలు-పుణ్యక్షేత్రాలు భక్తిగీతాలు	36-00
11. గొజ్జుళ్ళపాటలు,లాలిపాటలు,కోలాటపాటలు	36-00
12. అన్నమయ్య సంకీర్తనలు	99-00
13. పెళ్ళిపాటలు-స్త్రీలపాటలు	36-00
14. భక్తానంద భజనకీర్తనలు(ఓల్డ్‌సినిస్టెల్)	36-00
15. సర్వదేవతాభక్తిమణిమాల	36-00
16. బతుకమ్మ ఉయ్యాల పాటలు	36-00
17. అన్నమయ్య సంకీర్తనానిధి(1000కీర్తనలు)	270-00

11. హిట్స్ సాంగ్స్

1. ఘంటసాల భక్తిగీతాలు-భగవద్గీత	36-00
2. ఎస్.పి.బాలు భక్తిగీతాలు	36-00
3. ఘంటసాల సుమధురగీతాలు	99-00
4. పి. సుశీల సుమధురగీతాలు	99-00

5. ఎస్.పి. బాలు సుమధురగీతాలు	99-00
6. ఎస్.జానకి సుమధురగీతాలు	99-00
7. వేటూరి సుందరరామమూర్తిహిట్స్	99-00
8. సర్వదేవతా సినీభక్తిగీతాలు	99-00

12. స్త్రీలకు ఉపయుక్త పుస్తకములు

1. శ్రీకాంతామణి వంటలు (వెజ్)	63-00
2. శ్రీకాంతామణి వంటలు (నాన్ వెజ్)	63-00
3. శాకాహార వంటలు	30-00
4. మాంసాహారవంటలు	30-00
5. చిట్టిచిట్కాలు	30-00
6. అందానికి చిట్కాలు	30-00
7. పిల్లల పేర్లు (పెద్దది)	30-00
8. పిల్లల పేర్లు (చిన్నది)	10-00
9. లేటెస్ట్ ఎంబ్రాయిడరీ శారీబోర్డర్స్	36-00
10. లేటెస్ట్ ఎంబ్రాయిడరీ డిజైన్స్	36-00
11. చిన్నారులకు చిరుతిళ్ళు	30-00
12. పసందైన ఫాస్ట్ ఫుడ్ వంటలు	30-00
13. పలావ్లు, ఫ్రైడ్ రైస్లు, వెరైటీరైస్లు	30-00
14. వేపుళ్ళు-ఇగుర్లు	30-00
15. బ్రేక్ ఫాస్ట్ వంటలు	30-00
16. పండుగలలో చేసుకొనే పిండివంటలు	30-00
17. మైక్రోవేవ్ వంటలు	99-00
18. సర్వదేవతాభక్తిమాల	36-00
19. పిల్లలపేర్లు (బాబు)	36-00
20. పిల్లలపేర్లు (పాప)	36-00
21. మోడ్రన్ మెహంది (గోరింటాకు డిజైన్స్)	36-00
22. మోడ్రన్ పిల్లలపేర్లు	99-00
23. నోరూరించే నాన్ వెజ్ వంటలు	99-00
24. మోడ్రన్ టైలరింగ్ (లేడీస్ & జంట్స్)	99-00

వివిధ రకాలు

ఎందరో మహానుభావులు	270-00
యోగాసనాలు	36-00
సూర్యనమస్కారములు	36-00
పొడుపు కథలు (చిన్నవి)	10-00

హిందీ-తెలుగు-స్వబోధిని	20-00
ఇంగ్లీషు-తెలుగు-స్వబోధిని	20-00
జనరల్ నాలెడ్జ్	20-00
నూరు ఎక్కాలు	10-00
1-100 టేబుల్ బుక్	10-00
1-100 టేబుల్ బుక్ (క్రాస్ సైజు)	4-50
శ్రీరామకోటి	27-00
శ్రీశివకోటి	27-00
మేజిక్	30-00
అంకెలతో గారడీ	30-00
హృదయస్పందన (కవితలు)	30-00
వాత్స్యయన కామసూత్రాలు	36-00
ఎ.పి.టూరిస్ట్ గైడు	36-00
ఇంద్రజాల రహస్యాలు	30-00
మహేంద్రజాల రహస్యాలు	30-00
శరీరభాష (బాడీ లాంగ్వేజ్)	99-00
క్రియాయోగం	36-00
ఆనందంగా జీవద్దాం	99-00
హరిశ్చంద్ర నాటకం	50-00
వాత్సయనకామసూత్రాలు	99-00
పంచసాయకం	99-00
రతిరహస్యాలు	99-00
అనంగరంగం (కంభంపాటి స్వయంప్రకాష్)	99-00
శృంగారకేళి (కంభంపాటి స్వయంప్రకాష్)	99-00
గాయత్రీవిజ్ఞాన్	99-00
చింతామణి (నాటకం)	50-00
బాలనాగమ్మ	50-00
కాళహస్తి స్త్రీల వ్రతకథలు	36-00
కాళహస్తి రామాంజనేయ యుద్ధం(బిదిరెడ్డి)	50-00
కాళహస్తి గోవింద నామాల భగవద్గీత	36-00
కాళహస్తి గృహవాస్తు చింతామణి	99-00
కాళహస్తి గృహవాస్తు మర్కాలు (బైండు)	63-00
రామరాయవాస్తుశాస్త్రం(ముద్రగడరామారావు)	90-00
ఎం.ఎస్.ఆర్.హనుమాన్ చాలీసా	10-00
ఎం.ఎస్.ఆర్.సుందరకాండ	80-00
బ్రహ్మంగాలిజీవితచరిత్ర (జవంగుల)	125-00
శ్రీ ఆదిశంకరాచార్య దివ్యచరితామృతం	40-00

కాశీరామేశ్వర మజలీ కథలు	63-00
శ్రీలలితాసహస్రనామము(భాస్కరభాష్యం)	600-00
ప్రకృతిసిద్ధాంతములు-వేదవిజ్ఞానము-ఫలితజాతక సూత్రములు	595-00
ముదుండి విశ్వనాథరాజుగారి గ్రంథములు	
విశ్వకర్మ ప్రకాశము	80-00
ప్రాచీనవాస్తుశాస్త్రాలు-ఆధునికవాస్తుపరిశీలన	250-00
నారద సంహిత	150-00
వాస్తురాజవల్లభము-మూలానువాదము	60-00
మయమతము - వచనము	80-00
బృహత్సంహిత - వచనము	160-00
వాస్తువిజ్ఞానజ్యోతి
పురోహిత దర్శని (గోరసవీరభద్రాచార్య)
విశ్వకర్మవాస్తువిద్యారహస్యములు
వాస్తు విజ్ఞాన చంద్రిక
మహాదశ పారిజాతం
వాస్తు నారాయణీయం	120-00
యోగావళీఖండం	120-00
ముహూర్తసింధువు	150-00
సర్వార్థచంద్రిక (4భాగాలు)	1208-00
మీరే న్యూమరాలజిస్ట్ (డా.వూడ్)	370-00
నిర్ణయసింధు (2భాగాలు)	590-00
సాయి...	45-00
శ్రీ దుర్గానందలహరి	200-00
ఆరతిసాయిబాబా	11-00
ప్రతిష్ఠకల్పః(సాగి నరసింహమూర్తి)	500-00
తాజుద్దీన్ బాబా సచ్చరిత్ర	100-00

సుమారు 100 సం॥రాలునాటి ప్రాచీన ప్రతులు తిరిగి

ఈ క్రింది గ్రంథములు ప్రచురించబడినవి.

శ్రీరామ మంత్రానుష్ఠానము	300-00
శ్రీరామనవరాత్రోత్సవకల్పః	300-00
సీతారామ కథా సుధ అయోధ్యకాండ	200-00
సీతారామ కథా సుధ బాలకాండ	150-00
అరణ్యకాండ	100-00
శ్రాద్ధము ఎందుకు పెట్టాలి ? షోడశ సంస్కారములు	200-00
స్మార్త కాపర్ణి కారికలు	200-00
నపుంసక సంజీవనము, వైద్య శిరోమణి	200-00
విషవైద్య చింతామణి	200-00

హేమాద్రి సూరిణా ప్రాయశ్చిత్తాధ్యాయః	300-00
సర్వమూలికా గుణరత్నాకరం	300-00
ఆపస్థంబీయ ధర్మసూత్రాలు	300-00
సర్వశాంతి దర్పణం - అపర ప్రయోగ దర్పణం	200-00
గణకరంజని	200-00
సంతాన దీపిక	200-00
తిథినిర్ణయ కాణ్డః	250-00
ముహూర్త దర్పణం	200-00
జ్యోతిష శాస్త్ర రత్నము (శ్రీపతిజాతక పద్ధతి)	250-00
లఘుతాచకము	200-00
శ్రీ వైఖనస పైతృమేదిక ప్రయోగః	300-00
స్మృతి రత్నాకరము (ధర్మశాస్త్రం)	400-00
జాతకామృతతసారం	300-00
జాతక బోధిని	300-00
సంగీత విద్యాదర్పణం	300-00
సంగీత సర్వార్థసారసంగ్రహం	300-00
ముహూర్త మార్తాండం(టీకతాత్పర్యం)	450-00
జాతకరహస్యం	200-00
రాజమార్తాండం	200-00
ఆయుర్దాయదీపిక	200-00
వైద్యామృతం	200-00
అనుపానమంజరీ	200-00
నవగ్రహశాంతి విధానం-ఉదకశాంతి విధిః	200-00
చికిత్సరత్నము	200-00
స్వరచింతామణి	200-00
ద్వాదశలోహ భస్మవిధానం	200-00
దైవజ్ఞయశో విభూషణం	200-00
అనుపాన రత్నాకరము	200-00
కాలామృతము	250-00
దైవజ్ఞకర్ణామృతము	300-00
రసేంద్ర చింతామణి	300-00
రసరత్న సముచ్ఛయం	300-00
వస్తుగుణరత్నాకరము	300-00
హోరానుభవదర్పణము	360-00
విశ్వకర్మ ప్రకాశిక వాస్తుశాస్త్రము	250-00
స్త్రీజన కల్పవల్లి	450-00
సంగీత సర్వార్థ సంగ్రహం	300-00
సంగీత సుధాసంగ్రహము	250-00
అర్క ప్రకాశము	200-00
సంగీత మార్తాండము	200-00
సంగీత ప్రథమబోధిని	200-00

వైద్యకల్పతరువు	200-00
రసప్రదీపిక	250-00
గణకానందము	250-00
శ్రీ లలితాసహస్రనామావళిః-వివరణాత్మక భావంతో	200-00
నవచండీ వేదోక్త శ్రీ దేవీ పూజాకల్పం	200-00
శ్రీ గాయత్రీ అనుష్ఠాన తత్వప్రకాశిక	360-00
సంగీతమార్తాండము	250-00
సారావళి	360-00
భేషజకల్పము	200-00
గురుశిష్య ఆయుర్వేద వైద్యచింతామణి	360-00
జాతకమణి	200-00
సర్వశకున ప్రకాశిక	200-00
యాజుష ప్రయోగ చంద్రిక	250-00
శిక్షావల్లీ-ఆనందవల్లీ-భృగువల్లీ	300-00
వసంతరాజ శకునము	250-00
తొట్టి వైద్యం	450-00
జ్యోతిష సిద్ధాంత సంగ్రహము (పంచాంగ గణితం)	300-00
సహస్ర యోగప్రకాశిక	300-00
శ్రీవిద్యారహస్యం	290-00
మహర్షుల చరిత్ర 1,3 300+300	
వేంకట సోమయాజీయం అను ధర్మశాస్త్రకాండము	250-00
శ్రీఆంజనేయం	216-00
రాశితుల్యవత్సర ఫలితం	200-00
నాడి జ్యోతిష విశ్లేషణ	400-00
రహస్యకుక్కుటశస్త్రం	300-00
స్త్రీ ధర్మరత్న బాండాగారము	200-00
శైవోత్సవరత్నాకరం	300-00
యాజుషప్రయోగ చింతామణి	300-00
సుస్వర ఋగ్వేద ప్రయోగదర్శిని	300-00
ఆయుర్వేద వైద్య సంగ్రహం	300-00
వశిష్ట సంహిత	360-00
హోమియోపతి గృహవైద్యం	200-00
వ్రతచూడామణి	300-00
వైశ్యధర్మప్రకాశిక	300-00
ఆలయ నిత్యార్చన పద్ధతి	200-00
స్త్రుతిముక్తాఫలం	300-00
ఆపస్తంబయల్లాజీయమ్	300-00
జ్యోతిషశాస్త్రసంగ్రహము	200-00
కర్మవిపాకాఖ్యాయం	360-00
ముహుర్త రత్నావళి	250-00
సుదివిలోచనం	300-00
ఉత్తర కాలామృతం	200-00
సర్వవిషయ సర్వస్వసంగ్రహం	200-00

అరుదైన పాత పంచాంగములు, వ్రతకథలు,
పురాణములు, ఆరాధన గ్రంథములు,
సుప్రభాతములు, మహాత్మ్యములు, సహస్రనామములు,
పూజావిధానములు, స్తోత్రాలు, ప్రామాణిక గ్రంథములు,
కథలు, జ్యోతిష, వాస్తు, వైద్య, మంత్రశాస్త్రాది ఆధ్యాత్మిక
గ్రంథములకు

మోహన్ పబ్లికేషన్స్

ఆధ్యాత్మిక గ్రంథనిలయం

కోటగుమ్మం, అజంతా హోటల్ ఎదుట,
రాజమహేంద్రవరం.

www.mohanpublications.com

From :

☎ : 0883-246 25 65

MOHAN PUBLICATIONS

Fort Gate, Opp : Ajanta Hotel

Rajahmundry-533 101 (a.p.)

mohana
PUBLICATIONS
ఆధ్యాత్మిక గ్రంథనిలయం

— ఉచిత Pdf డౌన్ లోడ్ కై : - www.granthanidhi.blogspot.in —

ఆధ్యాత్మిక, జ్యోతిష, వాస్తు, ఆయుర్వేద,
మంత్రశాస్త్రాది అనేక విషయాలు
తెలుసుకోండి... ఫేస్ బుక్
MOHAN PUBLICATIONS
పేజ్ లైక్ చేయండి.

grantha nidhi
THE TREASURE OF PAGES
PRETEXTER TELUGU PRESS & BOOKS
DOW-LOADING WEB PORTAL
www.granthanidhi.com

 Kinige.com

మా ఇ-బుక్స్ కినిగ్ డ్వారా కానుకగాలు
చేసుకొనే వచ్చును.

 dailyhunt

మా ఇ-బుక్స్ డైలీహంట్ డ్వారా
అత్యధిక డిస్కంట్ ఆఫర్ లో లభించును.